

**ОШ „МИЛУН ИВАНОВИЋ“
УШЋЕ**

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

**ЗА I И II ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ПЕРИОД ОД ЧЕТИРИ ГОДИНЕ
ПОЧЕВ ОД ШКОЛСКЕ 2022/2023.
ГОДИНЕ**

**Основна школа " Милун Ивановић"
Ушће, Ул. Капетна Срђана Кошанина бр.8
Тел/факс: 036/5430-618
Име и презиме директора:
Силвана Васић**

**Аутори програма:
Стручни актив за развој школског програма**

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ОШ „Милун Ивановић“

Ушће, Капетана Срђана Кошанина бр.8

Школски одбор

Дел. бр. 425/1

Дана: 30.06.2022. године

Tel/fax 036/5430-055

E mail milunskola@yahoo.com

На основу члана 119. став 1. тачка 2) чл. 61. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/17, 27/18-др.закон, 10/19, 6/20 и 129/21), а у вези члана 27. Закона о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/13, 101/17, 27/18 - др. закон и 129/21) на седници Школског одбора ОШ "Милун Ивановић" из Ушћа, одржаној 30.06.2022. године, једногласно од присутних 5 (пет) чланова, донета је, -

О Д Л У К А

ДОНОСИ СЕ Школски програм за четворогодишни период почев од школске 2022/2023 године закључно са 2025/2026 годином.

Образложење

Сходно члану 119. став 1. тачка 2) и члана 61 Закона о основама система образовања и васпитања, у надлежности школског одбора је доношење школског програма, а члан 27. Закона о основном образовању прописује садржину истог. На основу свега напред наведеног, на седници одржаној 30.06.2022. године, једногласно од присутног броја чланова школског одбора, донета је одлука као у диспозитиву.

Председник Школског одбора,

Владимир Дикић

УВОД

Назив,врста и трајање

Школски програм за **први** и **други циклус** основног образовања и васпитања ОШ „Милун Ивановић“ припремио је Стручни актив за развој школског програма.

Наставничко веће на седници која је одржаној 30.јуна 2022. године, усвојило је нацрт Школског програма за први и други циклус основног образовања и васпитања.

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања је основни радни документ који обухвата све садржаје, процесе и активности који су усмерени на остваривање циљева, задатака и исхода, а који су регулисани на националном и школском нивоу.

Основно образовање и васпитање остварује се на основу Школског програма. Школски програм доноси орган управљања.

ОПШТИ ДЕО

Школски програм за **први** и **други циклус** основног образовања и васпитања ОШ „Милун Ивановић“ припремио је Стручни актив за развој школског програма .

Наставничко веће на седници која је одржана 30.6. 2022.године, упознато са предлогом Школског програма за први и други циклус основног образовања и васпитања. Школски одбор је на седници одржаној 30.јуна 2022. године донео Школски програм.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ СЕ ОСТВАРУЈЕ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ.

СВРХА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм се заснива на принципима система образовања и васпитања:

- обезбедити свим ученицима једнако право и доступност образовања без дискриминације и издвајања по било ком основу
- квалитетно образовање прилагођено њиховим узрастним карактеристикама и личним и образовним потребама
- хоризонталну и вертикалну повезаност и проходност на свим нивоима образовања

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

ЦИЉЕВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Основни циљеви образовања и васпитања су:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју детета, ученика и одраслог;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) шири обухват деце предшколским васпитањем и образовањем и свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;

- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање позитивних људских вредности;
- 13) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- 18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Кључне компетенције за целоживотно учење

Кључне компетенције представљају скуп интегрисаних знања, вештина и ставова који су потребни сваком појединцу за лично испуњење и развој, укључивање у друштвени живот и запошљавање.

Кључне компетенције за целоживотно учење су:

- 1) комуникација на матерњем језику: способност изражавања и тумачења концепата, мисли, осећања, чињеница и мишљења у усменој или писаној форми;
- 2) комуникација на страном језику: способност изражавања и тумачења концепата, мисли, осећања, чињеница и мишљења у усменој или писаној форми укључујући вештине посредовања сумирањем, тумачењем, превођењем, парафразирањем и на друге начине, као и интеркултурално разумевање;

- 3) математичке, научне и технолошке компетенције: основно нумеричко резонување, разумевање света природе, способност примене знања и технологије за људске потребе (медицина, транспорт, комуникације и др.);
- 4) дигитална компетенција: самопоуздано и критичко коришћење информационах и комуникационих технологија за рад, одмор и комуникацију;
- 5) учење учења: способност да се ефективно управља сопственим учењем: планирање, управљање временом и информацијама, способност да се превазиђу препреке како би се успешно учило, коришћење претходних знања и вештина, примена знања и вештина у различитим ситуацијама, индивидуално и/или у групи;
- 6) друштвене и грађанске компетенције: способност да се ефикасно и конструктивно учествује у друштвеном и радном животу и да се ангажују у активном и демократском учешћу, посебно у све разноврснијим заједницама;
- 7) осећај за иницијативу и предузетништво: способност да се идеје претворе у акцију кроз креативност, иновативност и преузимање ризика, као и способност за планирање и управљање пројектима;
- 8) културолошка освешћеност и изражавање: способност да се схвати значај креативних идеја, искустава и емоција у различитим медијима - музика, књижевност, плес, ликовна уметност и друго.

Компетенције из става 1. овог члана, осим оквира традиционалних школских предмета, обухватају и ангажују школска знања на припреми ученика да буду конкурентни и функционални у садашњем и будућем образовном и професионалном простору и да компетентно и активно остварују своје грађанске улоге.

Опште међупредметне компетенције

Циљ оријентације ка општим међупредметним компетенцијама и кључним компетенцијама је динамичније и ангажованије комбиновање знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену.

Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, примењиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су свим ученицима за лично остварење и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

Опште међупредметне компетенције за крај обавезног основног образовања и васпитања у Републици Србији, су:

- 1) компетенција за учење;

- 2) одговорно учешће у демократском друштву;
- 3) естетичка компетенција;
- 4) комуникација;
- 5) одговоран однос према околини;
- 6) одговоран однос према здрављу;
- 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву;
- 8) рад са подацима и информацијама;
- 9) решавање проблема;
- 10) сарадња;
- 11) дигитална компетенција.

Опште међупредметне компетенције за крај средњег образовања и васпитања у Републици Србији, су:

- 1) компетенција за целоживотно учење;
- 2) комуникација;
- 3) рад са подацима и информацијама;
- 4) дигитална компетенција;
- 5) решавање проблема;
- 6) сарадња;
- 7) одговорно учешће у демократском друштву;
- 8) одговоран однос према здрављу;
- 9) одговоран однос према околини;
- 10) естетичка компетенција;
- 11) предузимљивост и предузетничка компетенција.

ОПШТИ ИСХОДИ И СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Исходи образовања и васпитања су јасни искази о томе шта се од ученика очекује да зна, разуме и да је способан да покаже, односно уради након завршеног одговарајућег нивоа образовања и васпитања.

Исходи образовања и васпитања су основа за планирање, праћење и вредновање образовања и васпитања.

Исходи образовања и васпитања представљају способност ученика да:

- 1) изрази и тумачи идеје, мисли, осећања, чињенице и ставове у усменој и писаној форми;
- 2) прикупља, анализира, организује и критички процењује информације;
- 3) користи српски језик, односно језик националне мањине и страни језик у зависности од културног наслеђа и средине, потреба и интересовања;
- 4) ефикасно и критички користи научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 5) ради ефикасно са другима као члан тима, групе, организације и заједнице;
- 6) зна како да учи;
- 7) уме да разликује чињенице од интерпретација;
- 8) примењује математичко мишљење и знање у циљу решавања низа проблема у свакодневним ситуацијама;
- 9) поуздано, критички и одговорно према себи и другима користи дигиталне технологије;
- 10) одговорно и ефикасно управља собом и својим активностима;
- 11) ефикасно и конструктивно учествује у свим облицима радног и друштвеног живота, поштује људска права и слободе, комуницира асертивно и ненасилно посебно у растућој разноликости друштава и решавању сукоба;
- 12) покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност и има предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха;
- 13) остварује идеје, планира и управља пројектима ради постизања циљева који доприносе личној афирмацији и развоју, друштвеној или привредној активности;
- 14) схвата свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разуме да нису изоловани;
- 15) има свест о сопственој култури и разноликости култура, уважава значај креативног изражавања идеја, искустава и осећања путем различитих медија,

укључујући музику, књижевност, извођачке и визуелне уметности.

Остваривање исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања и васпитања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Стандарди образовања и васпитања

Стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања, и то:

- 1) стандарди постигнућа ученика;
- 2) стандарди квалитета рада установе;
- 3) стандарди квалитета уџбеника;
- 4) стандарди компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника;
- 5) стандарди компетенција директора.

Концепција израде школског програма проистекла је из докумената:

- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 88/17, 27/18-др. закон, 10/19, 6/20 и 129/1),
- Закон о основном образовању и васпитању („Сл. гласник РС“, бр. 55/13, 101/17, 27/18 –др. и 10/19)
- Закон о друштвеној бризи о деци („Сл. гласник РС“ бр. 49/92 до 113/17),
- Закон о службеној употреби језика и писма („Сл. гласник РС“ бр. 101/05, 30/10, 47/18-испр.),
- Закон о уџбеницима („Сл. гласник РС“, бр. 27/18),
- Правилник о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављања делатности основне школе („Сл. гласник РС“, бр. 5/19 и 16/20),
- Правилник о стандардима квалитета рада установе („Сл. гласник РС“, бр. 14/18),
- Правилник о стандардима компетенција директора установа образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 38/13),
- Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 5/12 и 6/21),
- Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја („Сл. гласник РС-Просветни гласник“, бр. 5/11),
- Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл. гласник РС“, бр. 22/05, 51/08, 88/15, 105/15, 48/16 и 9/22),
- Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл. гласник РС“, бр. 109/21),
- Правилник о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране ученика у основној школи („Сл. гласник РС“, бр. 68/18),
- Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом („Сл. гласник РС“, бр. 80/18),
- Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи („Сл. гласник РС“, бр. 109/21),
- Правилник о начину организовања наставе за ученике на дужем кућном и болничком лечењу („Сл. гласник РС“, бр. 66/18),
- Правилник о ближим условима организовања целодневне наставе и продуженог боравка („Сл. гласник РС“, бр. 77/14),
- Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање („Сл. гласник РС“, бр. 74/18),
- Правилник о начину организованог превоза деце („Сл. гласник РС“ бр. 52/19 и 61/19),
- Правилник о организацији и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 30/19),
- Правилник о посебном програму образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ 85/21),
- Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл. гласник РС“, бр. 46/19 и 104/20),
- Правилник о календару образовно васпитног рада основне школе за школску 2022/2023 годину („Сл. гласник РС“ – Просветни гласник бр. 5/22),
- Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 1/19 и 2/20),
- Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ 16/20, 3/19 и 5/21),
- Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 5/19, 1/20 и 6/20),
- Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 11/19, 6/20 и 7/21),
- [Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања](#) ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20 и 17/21),

- Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ -Просветни гласник бр. 18/18),
- Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС-Просветни преглед“ бр. 5/19, 1/20,6/20, 8/20 и 5/21),
- Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 11/19,2/20, 3/20, 6/20, 5/21),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за први разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 5/01),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за трећи разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 23/04),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за четврти разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 23/04),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за четврти разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 9/05),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за осми разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 7/08),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за други разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 8/03),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 10/03),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 20/04),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 2/05),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 15/05),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за пети разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 15/05),
- Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за седми разред основне школе („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 7/07),
- Правилник о програму завршног испита у основном образовању и васпитању („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 1/11, 1/12-1, 1/14, 12/14, 2/18 и 3/21),
- Правилник о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете српски језик, математика и природа и друштво („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 5/11),
- Правилник о општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај обавезног образовања („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 5/2010),
- Правилник о општим стандардима постигнућа за крај основног образовања за страни језик („Сл. гласник РС“ бр. 78/17),
- Правилник о врсти стручне спреме наставника Верске наставе за први разред основне школе и критеријумима и начину оцењивања ученика који похађа Верску наставу: 5/2001-13, „Службени гласник РС“, број 93/2004),
- Правилник о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ бр. 2/92 и 2/00),
- Правилник о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи („Сл. гласник РС“, бр. 66/2018, 82/18, 37/19, 56/19 112/20, 6/21 и 20/21),
- Правилник о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања („Сл. гласнику РС“, бр. 22/16),
- Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању("Сл. гласник РС", бр. 34/19, 59/20 и 81/20),
- Правилник о условима и поступку напредовања ученика основне школе („Службени гласник РС“, број 47/94),
- Правилник о дипломама за изузетан успех ученика у основној школи („Сл. гласник РС“, бр. 37/93 и 42/93),
- Стручно упутство о формирању одељења и начину финансирања у основним и средњим школама за школску 2022/2023. годину,
- Правилник о степену и врсти образовања наставника који изводе образовно-васпитни рад из изборних предмета у основној школи: 11/12, 15/13, 10/16, 11/16, 2/17, 11/17, 16/20 и 3/21),

- Правилник о степену и врсти образовања наставника и стручних сарадника у основној школи: 11/12, 15/13, 2/16, 10/16, 11/16, 2/17, 3/17, 13/18, 11/19, 2/20,19/20, 3/21, 4/21, 17/21, 18/21, 1/22, 2/2022 и 5/22),
Образовнихпотребаученика, родитеља и локалне заједнице

II НАЗИВ,ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српскијезик _____језик ¹	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Српскијезиккао нематерњи ²	2	72	2	72	3	108	3	108
3.	Странијезик	2	72	2	72	2	72	2	72
4.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
5.	Светоконас	2	72	2	72	-	-	-	-
6.	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
7.	Ликовнакултура	1	36	2	72	2	72	2	72
8.	Музичкакултура	1	36	1	36	1	36	1	36
9.	Физичко и здравственоваспитање	3	108	3	108	3	108	3	108
10.	Дигиталнисвет	1	36	1	36	1	36	1	36
У К У П Н О: А		20-22*	720-792*	21-23*	756-828*	21-24*	756-864*	21-24*	756-864*
Ред. број	Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ								
1.	Версканастава/Грађанско васпитање ³	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Матерњијезик/говорсаелементиманационалне културе ⁴	2	72	2	72	2	72	2	72
У К У П Н О: Б		1-3*	36-108*	1-3*	36-108*	1-3*	36-108*	1-3*	36-108*
У К У П Н О: А + Б		21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*

Облици образовно-васпитнограда којим се остварују обавезни предмети и изборни програми

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатна настава					1	36	1	36
4.	Настава у природи**	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Часодељенског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности ⁵	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње	

¹ Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

² Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

³ Ученик бира једно од понуђених изборних програма.

⁴ Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм линије у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

⁵ Школареализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

** Настава у природи организује се у складу са одговарајућим правилником.

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ПЕТИ И ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД			ШЕСТИ РАЗРЕД		
		нед.	год.	блок настава	нед.	год.	блок настава
1.	Српски језик и књижевност _____ језик ¹	5	180		4	144	
2.	Српски као нематерњи језик ²	3	108		3	108	
3.	Страни језик	2	72		2	72	
4.	Историја	1	36		2	72	
5.	Географија	1	36		2	72	
6.	Биологија	2	72		2	72	
7.	Математика	4	144		4	144	
8.	Информатика и рачунарство	1	36		1	36	
9.	Техника и технологија	2	72		2	72	
10.	Ликовна култура	2	72		1	36	
11.	Музичка култура	2	72		1	36	
12.	Физичко и здравствено васпитање	2	72 + 54 ³		2	72 + 54 ³	
13.	Физика				2	72	
14.	Хемија						
УКУПНО: А		24-27*	918-1026*		25-28*	954-1062*	
Б. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ							
1	Верска настава/ Грађанско васпитање ⁴	1	36		1	36	
2.	Други страни језик ⁵	2	72		2	72	
3.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе ⁶	2	72		2	72	
УКУПНО: Б		3-5*	108-180*		3-5*	108-180*	
УКУПНО: А + Б		27-30*	1026-1134*		28-31*	1062-1170*	

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	27-30*	1026-1134*	28-31*	1062-1170*
2.	Слободне наставне активности ⁷	1	36	1	36
3.	Допунска настава	1	36	1	36
4.	Додатна настава	1	36	1	36

Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности ⁸	1	36	1	36
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње	До 2 дана годишње		

¹ Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

² Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

³ Обавезне физичке активности реализују се у оквиру предмета Физичко и здравствено васпитање.

⁴ Ученик бира један од понуђених изборних наставних предмета.

⁵ Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса

⁶ Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај предмет али није у обавези.

⁷ Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик обавезно бира једну активност са листе од три слободне наставне активности које Школа нуди.

⁸ Ваннаставне активности могу да буду: друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима школе.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина.

СЕДМИ И ОСМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност _____језик ¹	4	144	4	136
2.	Српски као нематерњи језик ²	3	108	2	68
3.	Страни језик	2	72	2	68
4.	Ликовна култура	1	36	1	34
5.	Музичка култура	1	36	1	34
6.	Историја	2	72	2	68
7.	Географија	2	72	2	68
8.	Физика	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	136
10.	Биологија	2	72	2	68
11.	Хемија	2	72	2	68
12.	Техника и технологија	2	72	2	68
13.	Информатика и рачунарство	1	36	1	34
14.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	102
УКУПНО: А		28-31*	1008-1116*	28-30*	952-1020*
Ред. број	Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ				
1	Верска настава/ Грађанско васпитање ³	1	36	1	34
2.	Други страни језик ⁴	2	72	2	68
3.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе ⁵	2	72	2	68
УКУПНО: Б		3-5*	108-180*	3-5*	102-170*
УКУПНО: А + Б		31-34*	1116-1224*	31-33*	1054-1122*

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	31-34*	1116-1224*	31-33*	1054-1122*
2.	Слободне наставне активности ⁶	1	36	1	34
3.	Допунска настава	1	36	1	34
4.	Додатна настава	1	36	1	34

Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности ⁷	1	36	1	34
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

¹ Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

² Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

³ Ученик бира један од понуђених изборних програма.

⁴ Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса.

⁵ Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм, али није у обавези.

⁶ Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик обавезно бира једну активност са листе од три слободне наставне активности које школа нуди.

⁷ Ваннаставне активности могу да буду: друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима школе.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

ОРГАНИЗАЦИЈА ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА У ШКОЛИ

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, у смислу овог закона, јесте: дете са интелектуалним сметњама, дете са сензорним сметњама, дете са моторичким сметњама, дете са тешкоћама у учењу, дете са говорно-језичким сметњама, дете са проблемом у понашању, дете са емоционалним тешкоћама, дете са сметњама у развоју које се манифестују истовремено у неколико области, услед чега се дете суочава са бројним препрекама у задовољењу основних потреба и потребна му је најкомплекснија подршка или дете са другим сметњама због којих му је потребна подршка.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом стиче основно образовање и васпитање по правилу у школи заједно са осталим ученицима, а када је то у најбољем интересу ученика у школи за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, у складу са Законом.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом има право на индивидуални образовни план, у складу са Законом.

Из образовно-васпитне праксе евидентно је да поједини ученици имају тешкоћа при савладавању наставног градива, као и у погледу опште социјалне инклузије. Услед слабијег школског успеха овој деци је неопходан индивидуално-корективни рад.

Инклузивно образовање конципирано међународним уговорима, пре свега Универзалном декларацијом о људским правима (1948.) и Конвенцијом УН о правима детета (1989.) приступа образовању на флексибилнији начин, што је регулисано чланом 3 и 6 Закона о основама система образовања и васпитања.

Циљ инклузивног образовања:

- Успешнија адаптација ученика на школу
- постигнуће детета које је приближно његовим капацитетима, способностима
- стимулисање развоја детета

Образовни стандарди постоје као опште смернице када је у питању постигнуће највећег броја ученика. Редован програм може већини ученика да обезбеди достизање ових образовних стандарда. Ученицима, чије се постигнуће не уклапа у дефинисане стандарде образовања и васпитања потребно је редефинисати стандарде постигнућа и кориговати редовни програм зависно од потреба ученика. Према посебним стандардима ће се редовни програм кориговати и по потреби изменити, модификовати, ускладити са потребама детета. Такође, надареним ученицима потребно је обезбедити услове у којима ће моћи да напредују у складу са својим способностима.

У сваком одељењу ће се наћи ученици који одступају од постизања предвиђених циљева учења и рада на часу. Некад је довољно диференцијацијом наставе, индивидуализацијом и различитим стратегијама постићи позитивне резултате. Уколико нема напретка потребно је консултовати се са стручним тимом.

За даље поступање потребно је направити пре свега педагошки профил ученика код којег уобичајена стратегија нема ефекта. Педагошки профил детета/ученика сачињава Тим за пружање додатне подршке ученику. Тим чине одељењски старешина, предметни наставници и стручни сарадник.

Педагошки профил детета обухвата следеће области:

1. Учење и како учи
2. Социјалне вештине
3. Комуникацијске вештине
4. Самосталност и бригу о себи
5. Утицај спољашњег окружења на учење

Унутар ових области педагошки профил садржи описе:

- јаких страна и интересовања детета и
- дететових потреба за подршком

Неопходно је идентификовати приоритетне области и потребе за подршком.

Стручни тим за инклузивно образовање у ситуацијама када прилагођен програм на основу педагошког профила детета, уз примену диференцираних метода рада, материјала, прилагођених правила, простора и услова нема ефеката предлаже педагошком колегијуму индивидуални образовни план (ИОП) за ученика. Чланови тима који израђује ИОП су: одељењски старешина, предметни наставници, стручни сарадници, родитељ (старатељ) а по потреби и стручњак ван школе, на предлог родитеља.

Сагласност за спровођење ИОП-а даје родитељ. Педагошки колегијум усваја ИОП. Ближа упутства која утврђују права на ИОП су регулисана правилником.

Школа ће интензивно сарађивати са Интерресорном комисијом.

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ

Циљ:

- Унапређивање квалитета живота деце/ученика са потешкоћама, талентоване деце као и деце из социјално маргинализованих група, подстицање развојасве деце у складу са начелом „школа по мери детета“.

Задачи тима за инклузивно образовање:

- Доношење плана и програма рада
- Организовање активности на основу програма

- Сарадња са Интерресорном комисијом
- Анализа актуелне школске ситуације, идентификација деце којој је потребна додатна подршка
- Помоћ у изради и примени ИОП планова, праћење реализације ИОП-а и евалуација
- Вредновање квалитета и остварености програма рада
- Вођење евиденције
- Пружање додатне подршке ученицима са тешкоћама у учењу
- Пружање додатне подршке родитељима ученика са тешкоћама у учењу
- Пружање додатне подршке наставницима-планирање и реализација стручног усавршавања наставника

Задаци индивидуалног рада:

- Идентификација приоритетних области у којима је ученику потребна подршка као и њихових узрока
- Уклањање и ублажавање потенцијалних тешкоћа у учењу које отежавају академски успех детета
- тренинг когнитивних и социо-емоционалних вештина како би ученик несметано функционисао у вршњачкој групи
- едукација свих ученика школе и стварање оптималне социјалне климе како би се обезбедила социјална инклузија сваког детета.

ЗАДАЦИ	АКТИВНОСТИ
1. Информисање и упознавање свих запослених са деловима закона који сеодносе на инклузивно образовање	Идентификовање деце из осетљивих група
2. Осмишљавање мера за спровођење инклузивног образовања	Припрема детета са сметњама и његових родитеља за улазак детета у групу
3. Брига о наставничким компетенцијама и едуковање родитеља, шире заједнице, организовање различитих видова едукације	Припрема деце у одељењу и сензибилизација њихових родитеља за долазак детета са сметњама у развоју
4. Брига о сарадњи родитеља, наставника и осталих профила стручњака	Потребе наставника за дидактичким средствима, материјалима за рад и сл.
5. Одржавање састанака тима са наставницима	Исказивање потребе за одржавањем састанака, Дневни ред
6. Сарадња са ИРК, рад са децом према упутима ИРК	Праћење и снимање детета, избор адржаја, метода и облика О-В рада, индивидуализација
7. Планирање, праћење, израда и евалуација педагошког профила и ИОП-а (по упутима ИРК)	Израда педагошких профила, избор садржаја, метода и облика О-В рада
8. Вођење документације (медицинска документација, педагошки профили, извештаји...)	Вођење документације о детету

ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ

Програмски садржај	Извршиоци
Укључивање ученика у активан живот школе (представе, радионице, Ђачки парламент, секције, допунска настава, улога у организацији активности у школи, нпр. Дан школе, ОЈР и др.)	Разредне старешине, наставници координатори Ђачког парламента, наставници координатори ваннаставних активности, координатори пројеката
Индивидуални и групни рад са ученицима	ППП служба
Праћење напредовања ученика	ППП служба, разредне старешине, наставници, наставници разредне наставе, родитељи
Саветодавни рад са родитељима	ППП служба
Сарадња са институцијама	ППП служба Центар за усвојење и хранитељство Крагујевац, Центар за Социјални рад Краљево, Центар локалних услуга града Краљева и др.
Предавања, радионице и семинари на тему толеранције, прихватања различитости и асертивног понашања за све ученике	Наставници ГВ, наставници координатори и Ђачког парламента, ППП служба, гостујући стручни предавачи из општинских и градских институција
Саветодавни рад са наставницима	ППП служба

ПРЕПОРУЧЕН НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИЦИМА СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА

За ученике са изузетним способностима припрема се индивидуални образовни план, програм и начин рада којим се утврђује обогаћен начин образовања и васпитања који садржи:

- Распоред са наставником који пружа додатну подршку и учесталост те подршке
- Циљеве образовно -васпитног рада
- Посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или све предмете са образложењем за одступање
- Обогаћен програм по предметима
- Индивидуализован начин рада наставника, избор адекватних метода и техника образовно васпитног рада

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма и налазе се у документацији код педагога школе.

ПРОГРАМ КУЛТУРНЕ И ЈАВНЕ ДЕЛАТНОСТИ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност школе

Културна и јавна делатност школе је једно од подручја васпитно-образовних активности којом се остварује чвршћа и непосреднија веза са друштвеном средином. Циљ ове школске делатности је унапређивање васпитно-образовног рада у школи и општег културног и образовног нивоа рада у друштвеној средини. Остварује се разноврсна, садржајна и перманентна сарадња са културним институцијама у граду – Музејом, Галеријом, Краљевачким позориштем, Библиотеком „Стеван Првовенчани“ и осталим културним установама.

Поред културне делатности школе која је везана за институције, биће реализовано и мноштво активности у самој школи. План културне и јавне и јавне делатности школе саставни је део Годишњег плана школе.

Издавачка делатност

Акционим планом школе, у оквиру дефинисаних циљева за унапређивање образовно-васпитног рада и развоја, предвиђена је интензивнија културна, јавна и издавачка делатност школе, којом ће се утицати на повећање степена атрактивности и промоцији установе. Један од задатака којим ће се остварити овај циљ, представљају и активности у вези издавачке делатности школе.

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Циљ школе је да културним и другим активностима повећа активност васпитно-образовног рада у стицању и развијању опште културе ученика и унапређивању културе рада.

Ваннаставне активности

Једна од приоритетних области рада су слободне активности, које нашу школу чине препознатљивом. Планирање и реализација ових активности регулисани су Годишњим планом рада.

Литерарна и ликовна секција функционишу већ годинама а о успешности рада сведоче и учешће ученика на многим литерарним и ликовним конкурсима како у школи тако и ван ње.

Велики број ученика ангажован је на припреми и реализацији представа за Дан школе и Светог Саву. Укључени су ученици свих узраста (израда сценографије, костима, избор музике).

Ученици и наставници наше школе радо и често се одазивају на хуманитарне акције. Акције прикупљања помоћи односе се како на ученике из наше школе, тако и на децу из Краљева и других градова. Сваке године ученици прикупљају школски прибор, уџбенике, гардеробу, прибор за хигијену и новогодишње пакетиће за своје другаре, а информацију о породицама којима је потребна помоћ добијамо у сарадњи са Црвеним крстом.

У нашој школи постоји еколошка секција кроз коју ученици уређују не само школско двориште већ и шири простор у којем се школа налази. Ученици брину о заштити и очувању свог краја и проширују своја знања о одрживом развоју.

Учествовањем на различитим спортским манифестацијама наша школа негује спортски дух и тиме задовољава жеље и афинитете наших ученика. Наша школа је на свим градским турнирима освојила запажене резултате.

Током школске године ученици, наставници и родитељи учествују у различитим спортским активностима пропагирају и негују здраве стилове живота.

Велики број секција у оквиру предмета пружа могућност ученицима да на занимљив начин прошире своја знања у оквиру предмета.

Иако су наше ваннаставне активности веома разноврсне и присутне међу ученицима школски тим се определио да област слободне активности буду и даље осавремањене у складу са потребама ученика.

Наша школа је, одабиром Министарства просвете, науке и технолошког развоја укључена, од школске 2019/20 године, у пилот пројекат

Обогаћен једносменски рад.

Циљ пројекта је да се ученицима омогући да квалитетно проведу слободно време кроз активности које школа нуди, а које су у функцији развоја способности, интересовања и креативности ученика. У једном моменту активности су биле стављене у функцију пружања додатне подршке ученицима у учењу.

Ученици бирају неку од понуђених активности у складу са својим интересовањима уз сагласност родитеља.

Активности се реализују током целе наставне недеље а након завршених часова редовне наставе. О детаљној временској динамици ученици су обавештени преко огласне табле где је истакнут распоред на недељном нивоу.

Планиран списак активности на основу којих се врши анкетирање и формирање група:

Репортаже/Новинарство – излазак на терен, истраживање и потрага за занимљивим причама – актуелним и из прошлости краја, писање приче / чланка – излазак на терен, фотографисање и снимање кратких филмова на задату тему (екологија, занати, здрава храна- деца уче у кухињи да праве здрава јела, дегустирање, развијање односа према здравој храни; теме по избору ученика), сређивање прикупљеног материјала, обрада фотографија, монтирање, постављање на сајт школе, промоција и представљање другој деци и мештанима Ушћа, радионичарски рад. Репортажа може бити о нашем месту Ушћу, о Манастиру Студеница, Рудно, Бзовик село у развоју, о Испосници, Пределе и Јулијана...

Пешачења, излети – пешачење са спортским активностима у циљу развоја еколошке свести, здравих стилова живота и социјализације у групи, боравак у природи, упознавање биљног света и животињског света, прикупљање лековитог биља (пресовање, сушење), (фотографисање- прављење албума – фото албума, чишћење одређених деоница око река као и предела(поред пута), игре на отвореном, дружење у здравој средини (припрема у школи – реквизити, сендвичи) , читање омиљене књиге у природи, сакупљање биља и израда хербаријума; обележавање рођендана у природи, са другарима...Оријентација у природи, коришћење компаса и топографске карте, одређивање стајне тачке на карти и препознавање објеката, упознавање са рељефом и врстама стена, оријентација у природи коришћењем природних знакова. Сарадња са планинарским друштвом у Ушћу.

Душтвене игре- указивање на значај друштвених игара у условима савременог живота, подстицање развоја многих дететових способности, развоја самопоуздања и самопоштовања, оснаживање физичког здравља. Друштвене игре биће прилагођене за млађи и старији узраст. Избор игара ће бити

велики а и сами ученици ће моћи да предложе игре. Планирали смо следеће игре: ластих, кликери, између две ватре, школице, ћораве баке, жмурке, тражење по мапи, труле кобиле,, „како су се играли наши стари – клис“, монопол, мица, игре картама, не љути се човече, домине, трка у цаковима, икс окс, занимљива географија, музичке столице, полигони...Игре ће се реализовати на отвореном кад год то буду дозвољавали временски услови. Организовање бициклијаде у сарадњи са МУП-ом.

Чајанке – указивање на лековита својства биљака, сушење лековитог биља, позивање гостију (фармацеута), прављење и испијање чајева уз песму и игру, пресовање биљака и прављење слика од истих и организовање продајне изложбе (развој предузетништва).

Декупаж- подразумева бојење предмета, лепљење танког дела салвете, сушење и лакирање..., продајне изложбе, уређивање и оплемењивање школског простора. (лепљење салвета на стаклене флаше, чаше, тегле, варјаче, старим послужаоницима, на рамовима...на разним предметима- шта год деца могу да понесу од куће од предмета) -развој предузетништва

Рециклажа - сакупљање, издвајање, прерада, израда нових предмета од искоришћених ствари или материјала, продајне изложбе, прикупљање материјала, израда- рамова, кутија, украса за Нову Годину, Ускрс, израда поклона које ће поклањати једни другима) - развој предузетништва и одговорно учешће у друштву.Укључивање ученика у хуманитарни рад.(сакупљање половне гардеробе, складиштење, сортирање и уручивање онима којима је помоћ потребна)

Уређивање школског дворишта и школског простора – саднице дрвећа, цвећа, уређивање чесме, клупа, израда кућица за птице, декорисање прозора школе, степеништа, паноа, израда едукативног материјала за учионице.

Сарадња са локалном заједницом и округом – посете установама и предузећима, посета градској библиотеци.. музеју, биоскопу, позоришту, историјском архиву (читање у библиотеци, развијање љубави према читању, упознавање нових аутора, неговање лепог рецитовања, писања, изражајног читања) прављење књига на одређену тему- групни рад, развијање сарадње у групном раду), обележавање важних датума- Дан дечије књиге....доводимо експерте у школу из различитих области (у зависности од одабране теме и интересовања ученика), професионална оријентација ученика, посета старим лицима и пружање одређене врсте помоћи -свако у својој околини коме је потребна нека врста помоћи- одлазак до продавнице, информисање, помоћ у дворишту, разговор), доводимо баке из Ушћа да нам покажу како се плете, хекла, причамо о старим занатима и о темама које буду занимале ученике, негујемо лепо понашање. Сарадња са Манастиром Студеница. Упознавање са Игуманијом Јелисаветом, манастир Никоље. Упознавање са монашtvом и израдом бројаница, крстића и слично.

Песма, игра, караоке - глума, певање, свирање у оркестру, луткарске представе, маске. Луткарске представе подразумевају израду луткица, сцене, вежбање глуме, додела улога, снимање комада... Песнички дани, посвећени одређеним књижевницима(Дани Десанке Максимовић, Јована Дучића, Јована Јовановића Змаја....)

...тематске приредбе и радионице, где ће се ученици потрудити да осмисле текст- уз помоћ учитеља, прављење костима), такмичење у певању; , припрема музичких нумера са коореографијом(увежбавање током године).

Интерактивно учење енглеског језика – активна настава, учење кроз игру, рад у паровима и малим групама, игра по улогама, усмена и писана комуникација у контексту, реалне ситуације, аутентичне животне околности, примена савремених технологија, употреба дигиталног материјала, стицање функционалног и применљивог знања / додатне активности које ће употпунити и обогатити редовну наставу

Стрељаштво (по обезбеђивању услова - постоји комплетна опрема, потребна је само просторија)

Активности нису коначне. Спремни смо да испитујемо интересовања ученика и заједно осмишљавамо рад у свакој школској годину у којој будемо учесници наведеног пројекта.

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРЈЕНТАЦИЈЕ

Професионалну оријентацију чине предавања, индивидуални и групни саветодавни разговори, посета средњим школама и презентација истих у матичним школама. Ученици се упознају са предусловима правилног избора занимања и факторима од којих зависи правилан избор, са критеријумима за упис у средњу школу и са начинима избора кандидата.

Програм професионалне оријентације у школи обухвата:

Професионално информисање ученика;

Рад са родитељима ученика;

Саветодавни рад са ученицима;

Конкурсе и информаторе за средње стручне школе и гимназије;

Упитнике за ученике

Програм обухвата основне принципе професионалне оријентације. Усмерава ученике како да спознају своје особине, интересовања, склоности, вештине и способности. Конкретни задаци из Основа програма професионалне оријентације у основној школи су операционализовани у програмима и плановима рада одељенских старешина, одељенских заједница и педагога школе.

Сви они чине део овог програма рада.

Концепт програма ПО остварује се кроз пет модула:

- самоспознаја - препознавање сопствених потенцијала, спремност за постигнућа и склоности преко одговарајућег осмишљавања наставе и учења;
- информисање о занимањима и каријери - припрема расположивих информација о занимањима на структурисан начин или информација које тек треба развити, да би се омогућила информисана одлука о избору занимања;
- упознавање са путевима образовања - мрежом школа - познавање путева образовања и каријере који воде ка остварењу жељеног занимања;
- реални сусрети са светом рада - преко анкетања представника занимања, стручне праксе у предузећима („обука за упознавање“) и распитивања у предузећима спровођење теста реалности за жељено занимање; реални сусрети са светом рада и опробавање у појединим занимањима; доношење одлуке о избору школе и занимања - самостално, промишљено и одговорно доношење одлуке о избору школе или занимања.

Професионална оријентација подразумева укључивање и међусобно повезивање свих актера који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитељи, наставници, стручни сарадници, лекари, стручњаци при Националној служби за запошљавање и други.

Носиоци активности и реализације програмских задатака професионалне оријетације су: педагог, одељењске старешине и предметни наставници.

Реализација програмских задатака из области професионалне оријетације остварује се у оквиру садржаја редовне наставе и изборне наставе, а сви задаци из овог подручја биће уграђени у планове рада наставничког, одељењског и стручних већа, савета родитеља, школског одбора и ученичког парламента.

ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Сви ученици од 1-8. разреда биће обухваћени здравственом заштитом, кроз редовне систематске прегледе и редовну контролу коју спроводимо у сарадњи са Здравственим центром “Студеница“.

Ученици 8. разреда прибавиће лекарско уверење за упис у средњу школу, а остали разреди биће обухваћени вакцинацијом. У школи ради стоматолошка ординација па ће ученици бити обухваћени систематским стоматолошким прегледом. Ученици, за које се укаже потреба, биће ослобођени наставе физичког васпитања на основу лекарских налаза и одлуке о ослобађању од наставе физичког васпитања.

Тим за неговање здравих стилова живот ће планирати превентивне и едукативне активности које ће афирмисати очување здравља у различити сегментима.

Планирали смо и посету стручњака из области здравства који би кроз предавања или радионице представити ученицима поједине теме.

Безбедност ученика је једно од кључних питања у школи и детаљнији опис програма биће у делу превенције насиља.

Школа ће организовати осигурање ученика.

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА УЧЕНИКА

- сарадња Центра за социјални рад и школе у пружању социјалне заштите ученика (дописи, посете)
- пружање помоћи ученицима с поремећајима у понашању, и ученицима с евидентираним прекршајима
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породицама или породица с проблематичним односима (ризичне обитељи) – надзор
- упознавање и праћење социјалних прилика ученика– упућивање у остваривање социјално- заштитних мера

- утврђивање социоекономског статуса родитеља
- упућивање родитеља на начине остварења права
- упућивање родитеља на извршење родитељских обавеза

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

- стручни сарадник – педагог
- одељенске старешине
- сарадници Центра за социјални рад
- родитељи
- наставници

НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКТИВНОСТИ, ПРОГРАМА

Начин реализације активности се одвија прво у школи где педагог уз сарадњу учитеља и наставника идентификују социјални проблем. Педагог и одељенски старешина тада путем дописа обавештавају Центар за социјални рад, који путем налаза и мишљења школе, одлазе на терен, преиспитују породичну ситуацију, обављају информативне разговоре с ученицима и/или члановима њихових породица. Када утврде потребне чињенице предузимају одређене социјалне и законске мере, те пружају социјалну заштиту ученицима и њиховим породицама.

На основу профила одељења, тј. социјалне карте коју поуњавају одељенске старешине угрожени ученици ће добијати бесплатну ужину. Као и предходних година биће организоване хуманитарне акције који имају за циљ помоћ ученицима са лошијим социо-економским статусом.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ/УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Програм заштите деце/ученика од насиља је заснован и дефинисан на основу Посебног протокола и Приручника за примену Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама и саставни је део Школског програма.

Увод

Право на заштиту од свих облика насиља представља основно право сваког детета утврђено у Конвенцији о правима детета и другим документима Уједињених нација, Савета Европе и осталих међународних организација, које је држава Србија прихватила као чланица тих организација.

Према Закону о основама система образовања и васпитања, у складу са прописаним циљевима и задацима, реализује се развијањем толеранције, јачањем поверења, неговањем другарства и пријатељства, спречавањем понашања која нарушавају права на различитости, поштовањем дечјих права и др.

Закон о основама система образовања и васпитања уређује и израду посебних правилника за уређење дисциплине и понашања у институцији (Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика, Правилник о понашању ученика, запослених и родитеља, Правилник о васпитно-дисциплинским мерама, Правилник о похваљивању и награђивању, Правилник о похваљивању, Правилник о организовању екскурзија), а Правилником о стручно-педагошком надзору дефинисана је и обавеза рада самовредновања у области подршке ученицима који обухвата и безбедност ученика.

Регулише се и израда Школског развојног плана, Годишњег плана рада школе, Школског програма где се успоставља превентивни рад на заштити деце од насиља као редовна пракса у образовно-васпитном просецу, што је и једна од одговорности установе тј. школе

1. Основни принципи и задаци

Основни принципи на којима почива Програм ОШ „Милун Ивановић“ у Ушћу, а који уједно представљају и смернице за деловање су:

- омогућавање услова у школи који деци и ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптимално максималном развоју;
- интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у школи или који учествују у раду школе;
- обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност детета и ученика;
- учешће детета/ученика у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење;
- програм се односи на сву децу/ученике у школи без обзира на њихов пол, узраст, породични статус, етничко порекло и било које друге социјалне или индивидуалне

Заштита запослених у образовно-васпитним установама регулисана је већ донетим законским и подзаконским актим.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА

Програм омогућава ангажовање свих запослених у школи на превенцији, праћењу и сузбијању насиља.

У школи ћемо креирати климу у којој се:

- учи, развија, негује и подстиче култура понашања и уважавања личности
- не толерише насиље
- не ћути у вези са насиљем
- развија одговорност и поступање свих
- сазнања о насиљу обавезују да се реагује

Општи циљ Програма је унапређивање квалитета живота деце и особља у школи кроз спровођење:

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика;
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи и установама.

Превентивне активности

Превентивне активности су креиране у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- учесталости инцидентних ситуација и броја пријава насиља;
- заступљености различитих врста насиља;
- броја повреда;
- сигурности објекта, дворишта и сл

Ниво безбедности средине у којој деца бораве, тј. школска зграда и двориште са спортским теренима унапређен је до највишег нивоа. Као једна од превентивних мера је појачано дежурство наставника и помоћних радника у школи и школском дворишту.

Редовно дежурство обављају наставници свакодневно распоређених на различитим пунктовима (приземље, први спрат и други спрат школе А, школа Б, двориште). Директор, секретар и стручни сарадник имају увид у сва обављена дежурства.

Безбедност деце/ученика примарни је задатак свих наставних и ваннаставних активности.

Превентивне активности се огледају кроз посебне програме образовно-васпитног рада, у оквиру наставе ГВ, ваннаставних активности (извођење екскурзије, прослава мале матуре, приредбе поводом значајних датума, обележавање Дечје недеље, промоција дечјих права, доношење правила понашања уз партиципацију ученика, упознавање са последицама кршења правила).

Са Посебним протоколом о безбедности деце/ученика упознато је Наставничко веће, Савет родитеља, Школски одбор, ученици.

Интервентне активности

За планирање и реализацију интервенције узети су у обзир следећи критеријуми:

- да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње;
- ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређујемо поступке и процедуре.

I Насиље или сумња да се насиље дешава између деце/ученика

1. Опажање или добијање информације да је насиље у току
2. Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник,учитељ/васпитач/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље)
- 3.Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
- 4.Смиривање ситуације - подразумева обезбеђивање сигурности за дете/ученика, раздвајање, разговор са учесницима насиља;
5. Прикупљање информација: разговор са учесницима и другим актерима (прикупљање информација се односи и на насиље и на сумњу да постоји насиље).
6. Консултације - остварују се непосредно по појави сумње или по стицању информација о насиљу или након непосредног насиља. Обављају се у оквиру установе на следећи начин:
А) уколико је видео насиље или је обавештен да се насиље непосредно дешава, обавештава неког од наведених особа: дежурног наставника, педагога, разредног старешину, директора, члана Тима за заштиту деце/ученика од насиља,)

Б) уколико код њега постоји сумња на насиље или је добио информације да постоји сумња на насиље, о томе обавештава стручну службу, разредног старешину, директора, члана Тима)

- Обавештавање стручне службе у школи -Након А и Б ситуације, информације о насиљу и чињенице о вршењу насиља прослеђују се стручној служби (педагогу), који су дужни да забележе све релевантне податке:
- Име и презиме особе која је дала информације о насиљу или сумњи да постоји насиље;
- Имена особа који су актери насиља или потенцијалног насиља
- опис ситуације која се може назвати насиљем, детаљно, објективно, без процена и тумачења
- белешке разговора са непосредним актерима насиља и учесницима догађаја у вези са догађајем
- опис ситуације у писаној форми од стране непосредних учесника догађаја
- Састанак стручне службе са Тимом и упознавање чланова са околностима и чињеницама;
- Тим на основу података процењује ниво ризика и сачињава(уколико процени да је потребно) план заштите и даље кораке поступања (реаговања) и праћења ситуације и последица ситуације и план реинтеграције учесника насиља;
- Тим одређује задатке, одговорности и улоге чланова тима и других запослених у школи;
- разговори, белешке и описане ситуације у описаној форми, поверљивог су карактера, ради заштите најбољег интереса детета/ученика;
- Тим се може, у зависности од сложености ситуације, консултовати са службама изван установе:
  - са Центром за социјални рад;
  - специјализованим здравственим службама
- Након откривања насиља и обављених консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама Тим доноси одлуку о предузимању акција које се односе на:
  - информисање родитеља деце/ученика учесника у насиљу и о предузетим планом заштите и праћења развоја ситуације (родитељи се обавештавају и позивају непосредно после насиља и у време консултација)
  - организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
  - укључивање надлежних служби: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно).

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња на насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (разредни старешина, предметни наставници, стручна служба).

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: у образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

II Насиље или сумња да је дете/ученик изложено насиљу од стране одрасле особе запослене у школи

- Непосредно опажање или непосредног добијање информације да је насиље у току или да се насиље десило;
  - Сумња да се насиље дешава на основу:
    - препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика
    - путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика
    - посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).
  - Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу(дежурни наставник,учитељ/васпитач/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље)
  - Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
  - Особа која је опазила насиље, добила посредно или непосредно информацију о насиљу или има сумњу о насиљу, дужна је да информације саопшти директору школе;
  - организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
  - укључивање надлежних служби: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно)

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња на насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (разредни старешина, предметни наставници, стручна служба,).

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: у образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

III Насиље или сумња да је дете/ученик изложено насиљу од стране одрасле особе запослене у школи

- Непосредно опажање или непосредног добијање информације да је насиље у току или да се насиље десило;

Сумња да се насиље дешава на основу:

- препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика
- путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика
- посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

- Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу(дежурни наставник,учитељ/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље)

- Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
- Особа која је опазила насиље, добила посредно или непосредно информацију о насиљу или има сумњу о насиљу, дужна је да информације саопшти директору школе;

- Непосредно опажање или непосредно добијање информације да је насиље у току или да се насиље десило;

- прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе;

- смањивање напетости (смиривање учесника насиља...)
- консултације Тима: Тим организује консултације и прибављање информација уз поделу задатака који се односе на:
  - обављање разговора са учесницима и другим актерима насиља или на основу информације да се насиље десило ради прикупљања чињеничних информација или на неки други начин за који Тим процени да је адекватан ситуацији;
  - имена особа који су актери насиља;
  - опис ситуације која се може назвати насиљем, детаљно, објективно, без процена и тумачења;
  - белешке разговора са непосредним актерима насиља и учесницима догађаја у вези са догађајем;
  - опис ситуације у писаној форми од стране непосредних учесника догађаја или информација које особа име у вези са догађајем које се може назвати насиљем;
  - разговори, белешке и описане ситуације у описаној форми, поверљивог су карактера, ради заштите најбољег интереса детета/ученика;
  - процена нивоа ризика за учеснике насиља
  - информисање родитеља, старатеља или друге особе од поверења
  - информисање надлежних служби (по потреби- ЦЗР, МУП, Здравствене службе)
  - Предузимање заштитних мера и плана акције
  - праћење ефеката предузетих мера и плана акције;
- Сумња да се насиље дешава на основу:
  - препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика
  - путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика
  - посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља).
  - Тим за заштиту деце/ученика врши консултације у установи тако што се консултује са другим надлежним службама, разговара са родитељима или особама од поверења, ако то не угрожава безбедност детета;
- На основу консултација Тим процењује да ли да:
  - А) Неодложно пријави насиље МУП-у и Здравственој установи (ако постоји повреда или је угрожен живот);
  - Б) Одложи пријављивање ако је у питању изузетна ситуација и консултује се са више надлежних установа, служби и институција
  - В) Пријави насиље Центру за социјални рад
  - Г) Пружање подршке детету/ученику кроз програм оснаживања и заштите и праћење реализације програма и тазвоја ситуације;

Д) Пружање подршке детету/ученику у оквиру међусекторске мреже заштите;

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости , као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других систе

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Разредни старешина, стручна служба, директор су у обавези да воде евиденцију о појавама насиља.

Тим за заштиту ученика од насиља води евиденцију о случајевима насиља који захтевају њихово укључивање.

Документација се чува на сигурном месту, како би се обезбедила поверљивост података.

Задаци чланова Тима су да:

- Учествоју у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- Информишу и пруже основну обуку за све запослене у Школи о превенцији, препознавању и реаговању на насиље
- Организују упознавање родитеља и ученика за Протоколом о заштити ученика
- Координирају израду и реализацију програма заштите ученика (превентивне и интервентне активности)
- Организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика
- Прате и процењују ефекте предузетих мера и заштити ученика
- Сарађују са релевантним установама
- Планирају план наступа школе у медијима
- Организују евидентирање појава насиља
- Прикупљају документацију
- Извештавају стручна тела и органе управљања

Програм спречавања дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности

Задаци тима за заштиту јесу, нарочито, да:

- 1) анализира стање у остваривању равноправности и једнаких могућности;
- 2) припрема програм превенције;
- 3) информише учеснике у образовању, запослене и родитеље о планираним активностима и могућностима пружања подршке и помоћи;
- 4) учествује у пројектима и обукама за развијање потребних знања и вештина за превенцију и поступање у случајевима дискриминаторног понашања;
- 5) предлаже мере за унапређивање превенције и заштите од дискриминације, организује консултације и учествује у доношењу одлука о начину поступања у случајевима сумње на дискриминаторно понашање;
- 6) укључује родитеље у планирање мера и спровођење активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања;
- 7) прати и процењује ефекте предузетих мера и активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања и даје одговарајуће предлоге директору;
- 8) сарађује са школском управом Министарства и другим надлежним органима, организацијама и службама, ради спречавања и заштите од дискриминације;
- 9) води и чува посебну документацију о случајевима и појавним облицима дискриминације, броју пријава и притужби, броју спроведених неформалних и формалних поступака, њиховом исходу и др.

ОБЛИЦИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Под дискриминацијом се подразумева неједнако поступање према ученику или групи на основу неког њиховог личног својства, што за последицу има неједнакост у шансама да остваре Уставом и законом загарантована права. То је **неједнако третирање, искључивање - довођење у подређен положај** појединаца или групе деце који се налазе у истој, сличној или упоредивој ситуацији.

Дискриминација се врши и када се **деца која се налазе у неравноправном положају третирају на исти (равноправан) начин.**

У пракси се често дешава да је тешко направити разлику између насиља и дискриминације. Важно је имати у виду да је сваки облик дискриминације насиље, јер угрожава здравље, развој и достојанство појединца, док сваки облик насиља није дискриминација. Уколико је понашање засновано на личном својству, можемо говорити о дискриминаторном понашању. Дискриминација може да буде на основу личних својстава као што су:

- боја коже
- преци
- држављанство
- статус мигранта, односно расељеног лица
- национална припадност или етничко порекло
- језик
- верска или политичка убеђења
- пол
- родни идентитет
- сексуална оријентација
- имовно стање
- социјално и културно порекло
- рођење
- генетске особености
- здравствено стање
- сметње у развоју и инвалидитет
- брачни и породични статус
- осуђиваност
- старосна доб
- изглед
- чланство у политичким, синдикалним и другим организацијама

Постоје различити облици дискриминације:

- **Расизам**, подразумева уверење и понашање детета или групе деце засновано на ставу да неке расе имају супериорне карактеристе у односу на друге.
- **Сексизам** подразумева уверење и понашање засновано на ставу да је мушки пол супериоран у односу на женски.
- **Хомофобија** подразумева страх, мржњу и нетолеранцију према ЛГБТИ лицима, према сваком понашању које је изван оквира родних улога.
- **Ксенофобија** подразумева интезивно и ирационално исказивање мржње према странцима.

- **Исламофобија** подразумева мржњу, нетрпељивост и предрсуде према исламу и муслиманима.
- **Антисемитизам** подразумева мржњу, нетрпељивост и предрсуде према Јеврејима, као религиозној групи или нацији.
- **Антициганизам** подразумева посебан вид расизма усмерен према ромском народу, које се изражава кроз насиље, говор мржње, изабљивање, стигматизацију и дискриминацију.
- **Аблеизам** подразумева негативне предрасуде у односу на децу са сметњама у развоју и инвалидитету.
- **Родна равноправност** подразумева заштиту права детета по основу пола и рода, а родна улога се заснива на очекивањима заједнице у вези са понашањем детета у односу на његову полну припадност.
- **Виктимизација** подразумева шиканирање и малтретирање детета или групе деце која траже заштиту од дискриминације.
- **Сегрегација** подразумева издвајање одређених категорија учесника у образовању у специјалне школе, посебне предшколске и школске објекте, посебне групе, одељења или подгрупе у оквиру одељења, из разлога који није у складу са Законом и посебним Законом.

НИВОИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Узраста учесника у образовању	<p>Први ниво: Када је понашање учесника у образовању истог или приближног узраста: ученик-ученик, одрасли-одрасли, као и млађег према старијем...</p> <p>Други ниво: Када се узрасно старији учесник у образовању понаша дискриминаторно према млађем лицу...</p> <p>Трећи ниво: Када група учесника у образовању дискриминаторно понаша према лицу или другој групи...</p>
Интензитета, трајања и учесталости дискриминаторног понашања	<p>Први, други или трећи ниво: Када се дискриминаторно понашање понавља или продужено траје у односу на исто лице, односно лица са сличним или истим личним својствима тим за заштиту га квалификује у следећи тежи облик дискриминације зависно од узраста...</p>
Облика и начина дискриминаторног понашања - узнемиравање и понижавајуће поступање	<p>Први ниво: Узнемиравање и понижавајуће поступање према лицу или групи лица на основу којих се посредно или са сигурношћу може закључити да вређају њихово достојанство на основу личног својства, шири страх или непријатељство...</p> <p>Други ниво:</p>

	<p>Ако узнемиравање и понижавајуће поступање удружено врши група или се оно понавља, односно дуже траје према лицу или другој групи лица...</p> <p>Трећи ниво: Ако је узнемиравање и понижавајуће поступање изазвало страх или непријатељско понижавајуће и увредљиво окружење по дискриминисано лице или је довело до искључивања.</p>
Последица дискриминаторног понашања	<p>Први, други или трећи ниво: Када дискриминаторно понашање доводи или потенцијално може да доведе до угрожавања физичког, односно психичког здравља учесника у образовању, квалификује се у следећи тежи облик дискриминације, зависно од узраста.</p> <p>Трећи ниво: Уколико је у интервенцију на понашање укључена спољашња заштита (здравствена служба, установа социјалне заштите, полиција, Министарство, надлежна школска управа Министарства, јединица локалне самоуправе, Повереник, правосудни органи и др.)</p>

ВАЖНО

Присутни запослени и дежурни наставник, односно васпитач и сваки наставник, васпитач, стручни сарадник, одељењски старешина, дужан је да на целисходан начин увек реагује и обезбеди заштиту учесника у образовању од сваког облика дискриминације и дискриминаторног понашања, заустављањем понашања које се непосредно врши и смиривањем дискриминисаног лица, извршиоца дискриминације и посматрача. Уколико дискриминацију чини запослени у установи, поред наведених корака, обавеза директора је да у року од 24 сата обавести Министарство просвете-надлежну школску управу.

Тешки облици дискриминације су: виктимизација, сегрегација, говор мржње, подстицање и удруживање ради вршења дискриминације, физички напад мотивисан мржњом због националне припадности, вере, пола или другог личног својства и сви други облици дискриминације који изазивају нарочито тешке последице по дискриминисано лице. Сегрегација представља неоправдано одвајање или искључивање из активности детета или групе деце због личног својства. У случају сумње у постојање сегрегације, свако има право да иницира њено утврђивање.

ПРЕВЕНИЦИЈА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Установа је у обавези да кроз превентивне мере и активности обезбеди сигурно и подстицајно окружење у коме се промовише нулта толеранција на дискриминацију, негује атмосфера сарадње, уважавања, конструктивне комуникације и развија позитиван систем вредности.

Прави ефекти постижу се уколико превентивне активности прожимају све облике и садржаје рада, активности и акције и ако су укључени сви релевантни сарадници и партнери: деца, родитељи, сви запослени, представници локалне самоуправе и локалне заједнице.

Превенција насиља, злостављања и занемаривања у школи обухвата све активности и све учеснике образовно – васпитног рада. Циљ је развити позитивне образце понашања код ученика. Потребно је да сви учесници образовно – васпитног рада буду добро обавештени о облицима и врстама

насиља, као и о својим улогама у ситуацији насиља. У табели су наведене: 1) Активности које ће предузети у школи у циљу превенције насиља, злостављања и занемаривања, са реализаторима и начинима реализације датих активности.

Превенција дискриминације, као и вређања угледа, части или достојанства личности, у смислу овог акта, јесу мере и активности које предузима установа да се предупреди сваки облик дискриминаторног понашања, као и понашања којим се вређа углед, част или достојанство личности, у било ком од односа, подигне свест свих у установи о његовим негативним последицама на лица, групу лица, односно установу.

Превентивним мерама и активностима у установи ствара се сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације, развија позитиван систем вредности.

Превентивним мерама и активностима заснованим на принципу једнаких могућности, кроз једнакост и доступност права на образовање и васпитање, без дискриминације:

1) подиже се ниво свести и осетљивости свих у установи - нулта толеранција на све облике дискриминације и дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности;

2) остварује се пуна посвећеност установе и свих њених органа и тела у препознавању, спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности;

3) сви носиоци обавеза заштите од дискриминације у установи (унутрашња заштита) и ван ње (спољашња заштита - породица, јединица локалне самоуправе, надлежни орган унутрашњих послова, центар за социјални рад, здравствена служба, министарство надлежно за послове образовања), сагласно закону, поступају хитно, ефикасно и координисано у спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања.

Програмом превенције дискриминације и дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности (у даљем тексту: програм превенције) одређују се мере и активности којима се обезбеђује остваривање циљева превенције свих облика дискриминације и дискриминаторног поступања утврђених овим актом. Програм превенције је део предшколског, односно школског програма и развојног плана, а конкретизује се годишњим планом рада установе.

Програм превенције утврђује се на основу анализе стања у остваривању равноправности, распрострањености различитих облика нетолеранције и дискриминације, сагледавања потреба учесника у образовању за додатном подршком, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета њеног рада. Годишњим планом рада установе, између осталог, опредељују се превентивне активности, одговорна лица и временска динамика остваривања планираних активности.

ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ

Програм превенције садржи:

1) начине на које се принципи једнаких могућности и недискриминације уграђују и остварују у свакодневном животу и раду установе на свим нивоима, у свим облицима рада (појединац, васпитна група, одељење, ученички парламент, стручни органи и тимови, родитељски састанци, родитељи као појединци и група, савет родитеља);

2) начине на које се пружа додатна подршка учесницима образовања и њиховим родитељима из мањинских и осетљивих друштвених група, а нарочито, у случају сметњи у развоју и инвалидитета, здравствених тешкоћа, недовољног познавања српског језика или језика на коме се изводи настава, ризика од напуштања образовања и васпитања и др.;

- 3) стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција за промовисање и развијање културе људских права, интеркултуралности, толеранције, превазилажење стереотипа и предрасуда код учесника у образовању, рад у мултикултуралној групи, односно одељењу, стварање инклузивног окружења, препознавање дискриминације и целисходно реаговање на дискриминаторно понашање;
  - 4) начине информисања о правима, обавезама и одговорностима учесника у образовању у спречавању и заштити од дискриминације и дискриминаторног понашања;
  - 5) облике и садржаје рада са учесницима у образовању ради превазилажења стереотипа и предрасуда, развијања свести о опасности и штетним последицама дискриминације, унапређивања толеранције и разумевања, интеркултуралности, уважавања и поштовања различитости и др.;
  - 6) облике и садржаје рада са учесницима у образовању који трпе, чине или сведоче дискриминаторно понашање;
  - 7) начине, облике и садржаје сарадње са родитељима, јединицом локалне самоуправе, надлежним органима, службама и др.;
  - 8) начине поступања у случајевима подношења пријаве установи, односно притужбе Поверенику и кривичне пријаве надлежном органу због дискриминаторског поступања и поступања којима се вређа углед, част или достојанство личности;
  - 9) начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма спречавања дискриминације и дискриминаторног понашања, а нарочито, у односу на:
    - (1) учесталост дискриминаторног понашања и број поднетих пријава, притужби, односно кривичних пријава;
    - (2) распрострањеност различитих облика дискриминације;
    - (3) број лица изложених дискриминаторном понашању;
    - (4) учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених због дискриминаторног понашања;
    - (5) број и ефекте предузетих мера и активности које међу учесницима у образовању промовишу толеранцију, уважавање различитости, једнаке могућности и недискриминацију;
    - (6) степен и квалитет укључености родитеља у спречавање свих облика дискриминације и др.;
    - (7) остварене обуке стручног усавршавања за спречавање дискриминаторног понашања и потребе даљег усавршавања.
- Ради континуираног праћења ефеката програма спречавања дискриминаторног понашања, установа врши анализу стања у остваривању равноправности и једнаких могућности. У припреми анализа учествују и представници учесника у образовању и родитеља. Анализа се разматра у одељењима (часови одељењског старешине и одељењских заједница), на родитељским састанцима, ученичком парламенту, стручним органима и тимовима и на савету родитеља. Орган управљања разматра и питања дискриминације у оквиру доношења аката установе (развојни план, годишњи план рада, план стручног усавршавања запослених), усвајања извештаја о њиховом спровођењу и разматрања поштовања општих принципа, остваривања циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа, најмање два пута годишње кроз извештаје директора о свом раду и раду установе.
- На слици 1 приказани су кораци у превенцији.

Слика 1. Приказ корака у превенцији

ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ СВИХ У УСТАНОВИ У ПРЕВЕНЦИЈИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ДИСКРИМИНАЦИОНАЛНОГ ПОНАШАЊА

Ради превенције дискриминације установа је дужна да упозна све запослене, децу, ученике и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним законом, Правилником о протоколу и другим подзаконским и општим актима.

Запослени својим квалитетним радом (васпитно-образовним, образовно- васпитним, васпитним, стручним и другим радом) и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину.

ЧЛАНОВИ ТИМА

- анализира стање у остваривању равноправности и једнаких могућности;
- припрема програм превенције;

- информише учеснике у образовању, запослене и родитеље о планираним активностима и могућностима пружања подршке и помоћи;
- учествује у пројектима и обукама за развијање потребних знања и вештина за превенцију и поступање у случајевима дискриминаторног понашања;
- предлаже мере за унапређивање превенције и заштите од дискриминације, организује консултације и учествује у доношењу одлука о начину поступања у случајевима сумње на дискриминаторно понашање;
- б) укључује родитеље у планирање мера и спровођење активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања;
- прати и процењује ефекте предузетих мера и активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања и даје одговарајуће предлоге директору;
- сарађује са школском управом Министарства и другим надлежним органима, организацијама и службама, ради спречавања и заштите од дискриминације;
- води и чува посебну документацију о случајевима и појавним облицима дискриминације, броју пријава и притужби, броју спроведених неформалних и формалних поступака, њиховом исходу и др.
- примењује, осим Закона: Правилник о протоколу, Правилник, овај акт и друге подзаконске акте који прописују поступање установе у случајевима повреда Законом прописаних забрана и тежих повреда обавеза ученика и одраслих.
- планира, организује и стара се о спровођењу мера и активности у установи на превенцији дискриминаторног понашања и насиља самостално и у сарадњи са другим тимовима - за инклузивно образовање, самовредновање и др.
- у ситуацијама када се примети да постоји одступање од прописаних принципа, тим за заштиту реагује у сарадњи са органима установе.

ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИК / УЧИТЕЉ

- својим квалитетним радом (васпитно-образовним, образовно- васпитним, васпитним, стручним и другим радом) и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину;
- пружа додатну подршку учесницима образовања и њиховим родитељима из мањинских и осетљивих друштвених група, а нарочито, у случају сметњи у развоју и инвалидитета, здравствених тешкоћа, недовољног познавања српског језика или језика на коме се изводи настава, ризика од напуштања образовања и васпитања и др.;
- избором одговарајућих садржаја и начина рада доприносе стицању квалитетних знања и вештина и формирању вредносних ставова за узајамно разумевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење сукоба и др.;
- дужан је да обезбеди заштиту детета и ученика од произвољног или незаконитог мешања у његову приватност, породицу, дом или преписку, као и заштиту од незаконитих напада на његову част и углед;
- не сме својим понашањем да изазове или допринесе дискриминацији
- заједно са децом и ученицима, родитељима и осталим запосленим планира, осмишљава и спроводи превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од дискриминације.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА

- својим квалитетним радом (васпитно-образовним, образовно- васпитним, васпитним, стручним и другим радом) и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину;
- избором одговарајућих садржаја и начина рада доприносе стицању квалитетних знања и вештина и формирању вредносних ставова за узајамно разумевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење сукоба и др.;
- дужан је да обезбеди заштиту детета и ученика од произвољног или незаконитог мешања у његову приватност, породицу, дом или преписку, као и заштиту од незаконитих напада на његову част и углед;
- пружа додатну подршку учесницима образовања и њиховим родитељима из мањинских и осетљивих друштвених група, а нарочито, у случају сметњи у развоју и инвалидитета, здравствених тешкоћа, недовољног познавања српског језика или језика на коме се изводи настава, ризика од напуштања образовања и васпитања и др.;
- упознаје децу, ученике и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним законом, Правилником о протоколу и другим подзаконским и општим актима;
- не сме својим понашањем да изазове или допринесе дискриминацији (на пример: непоштовање личности и права детета и ученика, недоследност у поступању, необјективно оцењивање и др.);
- заједно са децом и ученицима, родитељима и осталим запосленим планира, осмишљава и спроводи превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања
- упознаје децу о правима, обавезама и одговорностима учесника у образовању у спречавању и заштити од дискриминације и дискриминаторног понашања;

ОСТАЛИ ЗАПОСЛЕНИ У ШКОЛИ (администрација, помоћно особље, стручни сарадник)

- својим квалитетним радом (васпитно-образовним, образовно- васпитним, васпитним, стручним и другим радом) и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину;
- стручни сарадник избором одговарајућих садржаја и начина рада доприноси стицању квалитетних знања и вештина и формирању вредносних ставова за узајамно разумевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење сукоба и др.;
- пружа додатну подршку учесницима образовања и њиховим родитељима из мањинских и осетљивих друштвених група, а нарочито, у случају сметњи у развоју и инвалидитета, здравствених тешкоћа, недовољног познавања српског језика или језика на коме се изводи настава, ризика од напуштања образовања и васпитања и др.;
- стручни сарадник је дужан да обезбеди заштиту детета и ученика од произвољног или незаконитог мешања у његову приватност, породицу, дом или преписку, као и заштиту од незаконитих напада на његову част и углед;
- не смеју својим понашањем да изазову или допринесу дискриминацији (на пример: непоштовање личности и права детета и ученика, недоследност у поступању, необјективно оцењивање и др.);
- заједно са децом и ученицима, родитељима и осталим запосленим планира, осмишљава и спроводи превентивне активности, начине информисања о

садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од дискриминације

УЧЕНИЦИ

- обавезни су да: уважавају и поштују личност других - деце, ученика, запослених, родитеља и трећих лица;
- поштују правила установе и све оне акте којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности;
- активно учествују у раду одељенске заједнице;
- као чланови ученичког парламента и школског одбора, посебно доприносе и учествују у превентивним активностима;
- својим понашањем не изазивају, доприносе или учествују у дискриминацији
- заједно са родитељима и осталим запосленим планира, осмишљава и спроводи превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од дискриминације.

РОДИТЕЉИ

- дужни су да, у најбољем интересу детета и ученика: сарађују са установом;
- учествују у превентивним мерама и активностима;
- уважавају и поштују личност свог детета, друге деце и ученика, запослених и других родитеља;
- не смеју својим понашањем у установи да изазову или допринесу појави дискриминације
- заједно са децом и ученицима и осталим запосленим планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од дискриминације.
- одговорност родитеља за повреду законске забране дискриминације од стране његовог детета

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

У установи се интервенише у случајевима сумње или утврђеног вређања угледа, части или достојанства личности и дискриминаторног понашања из расистичких, сексистичких, хомофобичних, ксенофобичних, исламофобичних, антисемитских, антициганистичких или других облика дискриминаторног понашања према лицу, а нарочито млађем, слабијем, са сметњама у развоју и инвалидитетом, према родном идентитету, полу, сексуалној оријентацији, раси, боји коже, верској и националној припадности, језику, имовном стању, социјалном и културном пореклу и другим и претпостављеним или стварним личним својствима.

Расизам, у смислу овог акта, подразумева уверење и понашање лица или групе лица засновано на ставу да неке расе имају супериорне карактеристике у односу на друге.

Сексизам, у смислу овог акта, подразумева уверење и понашање засновано на ставу да је мушки пол супериоран у односу на женски.

Хомофобија и трансфобија, у смислу овог акта, подразумева страх, мржњу и нетолеранцију према ЛГБТИ лицима и према сваком понашању које је изван оквира родних улога.

Ксенофобија, у смислу овог акта, подразумева интензивно и ирационално исказивање мржње према странцима.

Исламофобија, у смислу овог акта, подразумева мржњу, нетрпељивост и предрасуде према исламу и муслиманима.

Антисемитизам, у смислу овог акта, подразумева мржњу, нетрпељивост и предрасуде према Јеврејима, као религијској групи или нацији.

Антициганизам, у смислу овог акта, подразумева посебан вид расизма усмерен према ромском народу, а идеологија је заснована на историјски потхрањеним идејама о расној надмоћности појединих народа, а који се изражава кроз насиље, говор мржње, изабљивање, стигматизацију и дискриминацију.

Аблеизам, у смислу овог акта, подразумева негативне предрасуде у односу на лица са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Родна равноправност, у смислу овог акта, подразумева заштиту права лица по основу пола и рода, а родна улога - скуп очекивања заједнице у вези са понашањем лица у односу на његову полну припадност.

Интервенцију чине мере и активности којима се дискриминаторно понашање или вређање угледа, части или достојанства личности (у даљем тексту: дискриминаторно понашање) зауставља, осигурава безбедност учесника у образовном и васпитном процесу (оних који трпе - дискриминисана лица, сведоче или чине - извршиоци дискриминације), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате се ефекти предузетих мера.

У установи се интервенише у случају сумње и када је утврђено дискриминаторно понашање, и то, када се оно припрема, дешава или се догодило између: учесника у образовању (дете-дете, ученик-ученик, одрасли-одрасли; учесник у образовању - запослени; учесник у образовању - родитељ; учесник у образовању - треће лице у установи); запосленог (запослени - учесник у образовању, запослени-родитељ, запослени-запослени, запослени - треће лице); родитеља (родитељ - учесник у образовању, родитељ-родитељ, родитељ-запослени, родитељ - треће лице); треће лице (треће лице - учесник у образовању, треће лице - родитељ, треће лице - запослени; треће лице - треће лице).

Матрица за процену ризика од дискриминаторног понашања учесника у образовању

Дискриминација у области образовања и васпитања уређена је Законом, а ближи критеријуми за препознавање облика дискриминације прописани су Правилником и обавезују све учеснике у образовном и васпитном процесу на дужност поштовања те забране и уздржавања од свих аката чињења или нечињења који могу да доведу до кршења исте.

Ради предузимања одговарајућих мера и благовременог реаговања на ризике од дискриминаторног понашања учесника у образовању, сачињава се матрица за процену нивоа дискриминације, тако што се уочено дискриминаторно понашање сврстава се у један од три нивоа дискриминаторног понашања, у зависности од:

- 1) узраст учесника у образовању;
- 2) интензитет, трајање и учесталост дискриминаторног понашања;
- 3) облик и начин дискриминаторног понашања - узнемиравање и понижавајуће поступање;
- 4) последица дискриминаторног понашања.

Приликом сврставања у ниво дискриминаторног понашања учесника у образовању према наведеној матрици, место и време извршеног понашања утичу на избор врсте мере и активности које се предузимају у интервенцији.

Када се дискриминаторно понашање догоди ван простора установе, у било које време, а од стране учесника у образовању, установа предузима мере појачаног васпитног рада, без вођења васпитно-дисциплинског поступка. Уколико се дискриминаторно понашање догоди у простору установе у време образовно-васпитног рада и других активности, предузимају се мере појачаног васпитног рада, покреће, води и окончава васпитно-дисциплински поступак, у роковима и на начин утврђен Законом.

Елементи матрице јесу:

1) узраст учесника у образовању

Процену тежине облика дискриминације обавља тим за заштиту, полазећи од релација: лице у односу на друго лице истог или приближног узраста; узрасно старијег лицу према млађем лицу и групе лица према лицу, односно групи лица, и то:

- (1) када је понашање учесника у образовању истог или приближног узраста (дете- дете, ученик-ученик, одрасли-одрасли), као и млађег према старијем, квалификује се као први ниво;
- (2) када се узрасно старији учесник у образовању понаша дискриминаторно према млађем лицу, квалификује се као други ниво;
- (3) када група учесника у образовању дискриминаторно понаша према лицу или другој групи, квалификује се као трећи ниво.

2) интензитет, трајање и учесталост дискриминаторног понашања

Када се дискриминаторно понашање понавља или продужено траје у односу на исто лице, односно лица са сличним или истим личним својствима (раси, боји коже, националној и верској припадности или етничком пореклу, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету) тим за заштиту га квалификује у следећи тежи облик дискриминације.

Поновљена дискриминација, у смислу овог акта, подразумева више пута поновљено понашање лица или групе лица, односно поступање установе, њених органа или тела које је засновано на повређивању личних својстава лица или групе лица, а продужена - која се чине у дужем временском периоду према истом лицу или групи лица.

3) облик и начин дискриминаторног понашања - узнемиравање и понижавајуће поступање

Узнемиравање и понижавајуће поступање јесте изговарање речи, односно слање писаних порука или предузимање радњи према лицу или групи лица на основу којих се посредно и са сигурношћу може закључити да вређају њихово достојанство на основу личног својства, проузрокују осећај понижености, узнемирености или одбачености, шири страх или непријатељство, односно ствара понижавајуће и увредљиво окружење.

Ако узнемиравање и понижавајуће поступање удружено врши група или се оно понавља, односно дуже траје, овакво дискриминаторно понашање квалификује се као дискриминација другог нивоа.

Ако је узнемиравање и понижавајуће поступање изазвало страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење по дискриминисано лице или је довело до искључивања или одбацивања лица или групе лица, дискриминаторно понашање квалификује се као дискриминација трећег нивоа.

4) последица дискриминаторног понашања

Када дискриминаторно понашање доводи или потенцијално може да доведе до угрожавања физичког, односно психичког здравља учесника у образовању, тим за заштиту га квалификује у следећи тежи облик дискриминације.

Уколико је у интервенцију на понашање укључена спољашња заштита (здравствена служба, установа социјалне заштите, полиција, Министарство, надлежна школска управа Министарства, јединица локалне самоуправе, Повереник, правосудни органи и др.) тим за заштиту га увек квалификује као трећи ниво дискриминације.

Покренут прекршајни или судски поступак, не утиче на предузимање интервентних мера и активности.

Примери појединих типичних ситуација дискриминаторног понашања учесника у образовању, су:

- излагање подсмеху учесника у образовању по основу његове националности;
- омаловажавање учесника у образовању или групе по основу њиховог личног својства;
- имитирање хода, говора, изгледа или било какво друго излагање подсмеху учесника у образовању са сметњама у развоју или инвалидитетом;
- ословљавање погрдним називима учесника у образовању или групе, запосленог или родитеља - припадника одређене групе;
- изражавање стереотипа и предрасуда о припадницима одређене групе;
- причање увредљивих и понижавајућих шала и вицева о припадницима одређене групе;
- промовисање родних стереотипа у вези са очекивањима, успесима и достигнућима девојчица и дечака;
- певање увредљивих и понижавајућих песама о припадницима одређене групе;
- слање увредљивих и понижавајућих порука одређеном лицу или групи лица путем СМС-а, ММС-а или друштвених мрежа;
- вербално привилеговање припадника већинске групе лица неоправданим и прекомерним похвалама;
- неоправдано вербално умањивање или снижавање доприноса и успеха припадника мањинске групе;
- игнорисање и избегавање контаката са учесником образовања због његовог личног својства;
- одбијање да седи у клупи са другим учесником образовања због његовог личног својства;
- омаловажавање родитеља ученика по основу личног својства.

Дискриминаторно понашање када је извршилац дискриминације запослени или треће лице у установи

Стављање у неповољнији положај

Стављање у неповољнији положај је свако поступање којим се лице или група лица због свог личног својства ставља у неповољнији положај у било којој активности у процесу образовања и васпитања или у вези са њим.

Примери појединих типичних ситуација стављања у неповољнији положај учесника у образовању су:

- одбијање уписа учесника у образовању због његовог личног својства;
- фактичко скраћивање или сужавање плана и програма наставе и учења намењено учеснику у образовању из осетљиве друштвене групе;
- необезбеђивање додатне образовне подршке, односно индивидуализованог рада детету и ученику коме је таква помоћ потребна;
- неоправдана примена нижих критеријума за оцењивање ученика и одраслих ромске националности;
- необезбеђивање наставног материјала прилагођеног учесницима образовања са инвалидитетом и сметњама у развоју;
- необезбеђивање исхране детету и ученику прилагођене његовим потребама;
- неукључивање ученика из осетљивих друштвених група у ученичке парламенте и слично;
- изостанак прописаног поступања у случају непохађања припремног предшколског програма, односно непохађања наставе од стране деце из осетљивих друштвених група и ученика са инвалидитетом и сметњама у развоју;
- изостављање учесника у образовању из појединих активности у току наставе због његових личних својстава;
- давање неоправданих погодности учеснику у образовању због личних својстава или социјалног статуса његових родитеља;
- необавештавање родитеља детета и ученика из осетљиве друштвене групе о родитељском састанку;
- пропуштање запосленог да реагује у случају сумње на занемаривање учесника у образовању из осетљиве друштвене групе;
- искључивање деце и ученика из осетљивих група из вршњачких активности у оквиру слободног времена у установи.

Тешки облици дискриминације

Тешки облици дискриминације, утврђени законом о забрани дискриминације, као што су: виктимизација, сегрегација, говор мржње, подстицање и удруживање ради вршења дискриминације, физички напад мотивисан мржњом због националне припадности, вере, пола или другог личног својства и сви други облици дискриминације који изазивају нарочито тешке последице по дискриминисано лице, односно групу, сврставају се у трећи ниво.

Виктимизација, у смислу овог акта, подразумева шиканирање и малтретирање лица или групе лица која тражи заштиту од дискриминације, која је пријавила или сведочи у корист дискриминисаног лица.

Сегрегација, у смислу овог акта, подразумева одвајање припадника одређене групе од других лица или група лица, а у образовању и васпитању - издвајање одређених категорија учесника у образовању у специјалне школе, посебне предшколске и школске објекте, посебне групе, одељења или подгрупе у оквиру одељења, из разлога који није у складу са Законом и посебним законом.

Узнемиравање и понижавајуће поступање учесника у образовању, као извршиоца дискриминације подразумева обраћање лицу или припадницима одређене групе лица и квалификује се као први ниво дискриминације, а говор мржње подразумева обраћање учесника у образовању најширој публици и неодређеном кругу људи, којим се подстиче дискриминација, мржња или насиље против припадника одређене групе.

Ако група учесника у образовању својим удруженим понашањем узнемирава и понижава друго лице или групу, а то понашање се понавља или траје, овај облик дискриминаторног понашања квалификује се као трећи ниво.

Уколико је физички напад мотивисан мржњом, установа предузима и активности као у случајевима насиља трећег нивоа.

Поједини примери тешких облика дискриминације су:

- неоправдано формирање посебних одељења за учеснике у образовању по основу њиховог личног својства, на пример посебна одељења учесника у образовању ромске националности (сегрегација);
- излагање руглу ученика који је тражио заштиту од дискриминације (виктимизација);
- неоправдано смањивање оцене ученику чији је родитељ пријавио дискриминацију над дететом (виктимизација);
- исписивање расистичких, ксенофобичних, антисемитских, антиисламских, хомофобичних, сексистичких порука или симбола на објектима установе или у њеном непосредном окружењу (говор мржње);
- позивање на насиље према припадницима ЛГБТИ популације путем друштвених мрежа (хомофобија);
- организовање неформалне групе ради слања претећих или увредљивих расистичких, националистичких, ксенофобичних, антисемитских, антиисламских, хомофобичних, сексистичких порука лицима која припадају одређеној друштвеној групи (удруживање ради дискриминације);

- излагање руглу и подсмеху учесника у образовању из осетљивих друштвених група, нпр. ромске девојчице (вишеструка или укрштена дискриминација), са сметњама у развоју и инвалидитетом (аблеизам);
- континуирано омаловажавање истог учесника у образовању по основу његовог личног својства које дуже траје (продужена дискриминација);
- физички напад на учесника у образовању, родитеља или запосленог мотивисан мржњом због њихове националне припадности, вере, социјалног статуса или другог личног својства.

ПОСТУПАЊЕ УСТАНОВЕ У СЛУЧАЈУ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА УЧЕСНИКА У ОБРАЗОВАЊУ

Установа поступа у складу са овим актом увек када је учесник у образовању дискриминисано лице, извршилац дискриминације, односно сведок.

Сазнање о дискриминаторном понашању у установи може да се добије: опажањем, на основу сумње или информације да се дискриминација припрема, догађа или се догодила. Информација може да се добије непосредно - усмено, у писаном облику, коришћењем дигиталних средстава, поверавањем од самог дискриминисаног учесника у образовању или посредно - од његовог родитеља, вршњака, запослених, трећих лица као сведока, као и на основу анонимне пријаве.

Редослед поступања у интервенцији зависи од тога да ли се дискриминаторно понашање припрема, догађа или се догодило.

Редослед поступања у интервенцији је следећи:

1) Проверавање добијене информације да се дискриминаторно понашање припрема или се догодило обавља се прикупљањем информација - директно или индиректно. Циљ проверавања информације јесте утврђивање одлучујућих чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на дискриминаторско поступање.

2) Зауостављање дискриминаторног понашања и смиривање учесника јесте обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог, дежурног наставника, односно васпитача или радника обезбеђења да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике.

У случају да запослени процени да не може сам да заустави дискриминаторно понашање зато што је сукоб високо ризичан, као и због истовременог физичког насиља, одмах ће тражити помоћ.

Након зауостављања сукоба, ако се посумња у повређивање дискриминисаног лица, затражиће се пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад.

3) Обавештавање и позивање родитеља је обавеза установе. Одмах након заустављања сукоба учесника - детета или ученика (као дискриминисаног лица и извршиоца дискриминације) установа обавештава и позива родитеља на пријављени број контакт телефона. Уколико родитељ није доступан, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

4) Прикупљање релевантних информација и консултације врше се у установи ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа дискриминације, ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. Нивои дискриминације, на основу овог акта, за учесника у образовању су: први, други и најтежи - трећи ниво. Процену нивоа увек врши тим за заштиту.

5) Предузимање мера и активности према учеснику у образовању, и то за све нивое дискриминације. План заштите од дискриминације сачињава се за конкретну ситуацију сваког од нивоа и за све учеснике - дискриминисано лице, извршиоца дискриминације и сведоке. План заштите од дискриминације зависи од: узраста и броја учесника, облика и нивоа дискриминације, последица по лице и колектив и сл.

План заштите од дискриминације садржи: активности усмерене на промену понашања и ставова који су допринели дискриминаторном понашању - појачан васпитни рад и по интензитету примерен повреди законске забране (интензиван), рад са родитељем, васпитном групом, односно одељењском заједницом, укључивањем ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника у заједницу. Мере и активности се предузимају укључивањем учесника у образовању, усклађене са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама ученика, прилагоди и образовно-васпитни рад, предложиће тиму за пружање додатне образовне подршке припрему индивидуалног образовног плана.

План заштите од дискриминације сачињава тим за заштиту заједно са одељењским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом (уколико нису чланови тима за заштиту), директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељењске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и учеснике у дискриминацији.

План заштите укључује и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

За сваки процењени ниво дискриминације директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство - надлежну школску управу, у року од 24 сата од догађаја. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту, полиција или центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако постоји сумња или је утврђено да је директор извршилац дискриминације. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања.

б) Праћење ефеката предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог, ако нису чланови тима) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање учесника у образовању које је дискриминисано лице и које је извршилац дискриминације, али и оних који су индиректно били укључени (сведоци).

Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

-ПОСТУПАЊЕ УСТАНОВЕ У СЛУЧАЈУ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА ЗАПОСЛЕНОГ ПРЕМА УЧЕСНИКУ У ОБРАЗОВАЊУ

Установа поступа у складу са Законом и овим актом када је запослени извршилац дискриминације, а дискриминисано лице, односно сведок-учесник у образовању.

Сазнање о дискриминаторном понашању запосленог у установи може да се добије: опажањем, сумњом или информацијом да се дискриминација припрема, догађа или се догодила. Информација може да се добије непосредно - усмено, у писаном облику, као и на основу анонимне пријаве, коришћењем дигиталних средстава, поверавањем од самог дискриминисаног учесника у образовању или посредно - од његовог родитеља, вршњака, других запослених или трећих лица као сведока.

Редослед поступања у интервенцији зависи од тога да ли се на основу информације дискриминаторно понашање запосленог припрема, догађа или се догодило.

Редослед поступања у интервенцији је:

- 1) **Заустављање дискриминаторног понашања** је обавеза сваког лица које има сазнање о дискриминаторном понашању да реагује прекидањем таквог поступања запосленог и позивањем помоћи.
- 2) **Смиривање ситуације** подразумева обезбеђивање сигурности и подршке за учесника у образовању.
- 3) **Обавештавање и позивање родитеља** и информисање васпитача, односно одељењског старешине одвија се паралелно са заустављањем поступања и смиривањем учесника, са најминималнијим временским размацама.
- 4) **Подношење пријаве директору установе** ради покретања поступка у коме се прикупљају информације о дискриминаторском поступању запосленог и на основу релевантних чињеница предузимају мере у складу са Законом. Тим за заштиту предузима мере и активности у односу на дискриминисано лице, односно лица - учесника у образовању.
- 5) **Консултације тима за заштиту** које се одвијају ради прикупља свих релевантних чињеница за доношење плана заштите од дискриминације и праћењу ефеката мера за учесника у образовању као дискриминисано лице. Тим за заштиту по потреби обавља консултације са одговарајућим

стручњацима и установама и укључује надлежне службе. Одељењски старешина, односно васпитач у сарадњи са тимом, информише родитеље и укључује их даље у васпитни рад или план заштите.

б) Обавештавање Министарства - надлежне школске управе, од стране директора установе у року од 24 сата од извршеног, односно од сазнања о дискриминаторном понашању запосленог према учеснику у образовању и на основу релевантних чињеница покреће и води дисциплински поступак, у складу са Законом.

7) Праћење ефеката предузетих мера заштитних мера према дискриминисаном лицу и сведоку-учеснику у образовању врши се континуирано.

У случају када дискриминаторно понашање испољава лице која није запослено у установи, кораци су исти, уз обавезу установе да поднесе притужбу Поверенику. Тим за заштиту може да предложи план заштите учесника у образовању и активности у вези са едукацијом родитеља, односног трећег лица које није запослено у установи.

Уколико се сумња у дискриминаторно поступање директора, та сумња се пријављује Министарству. Просветна инспекција самостално, а ако је потребно у сарадњи са просветним саветником, утврђује чињенице о поступању установе и њених органа о обезбеђивању заштите учесника у образовању и запослених од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као и од понашања које вређа углед, част и достојанство, а у складу са Законом, посебним законом, Правилником, Правилником о Протоколу и овим актом. О утврђеним чињеницама, односно наложеним мерама и роковима за отклањање неправилности и недостатака, просветни инспектор обавештава орган управљања установе и министра. Уколико постоји сумња да је учињено кривично дело, привредни преступ или прекршај, односно да је повређена забрана дискриминације, насиља злостављања и занемаривања, просветни инспектор подноси пријаву, односно захтев надлежном органу.

VIII ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ СВИХ У УСТАНОВИ У ИНТЕРВЕНЦИЈИ

ЧЛАНОВИ ТИМА:

- 1) анализира стање у остваривању равноправности и једнаких могућности;
- 2) припрема програм превенције;
- 3) информише учеснике у образовању, запослене и родитеље о планираним активностима и могућностима пружања подршке и помоћи;
- 4) учествује у пројектима и обукама за развијање потребних знања и вештина за превенцију и поступање у случајевима дискриминаторног понашања;
- 5) предлаже мере за унапређивање превенције и заштите од дискриминације, организује консултације и учествује у доношењу одлука о начину поступања у случајевима сумње на дискриминаторно понашање;

- 6) укључује родитеље у планирање мера и спровођење активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања;
- 7) прати и процењује ефекте предузетих мера и активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања и даје одговарајуће предлоге директору;
- 8) сарађује са школском управом Министарства и другим надлежним органима, организацијама и службама, ради спречавања и заштите од дискриминације;
- 9) води и чува посебну документацију о случајевима и појавним облицима дискриминације, броју пријава и притужби, броју спроведених неформалних и формалних поступака, њиховом исходу и др.

ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИЦИ/УЧИТЕЉИ

- дужни су да се упознају са обавезама учешћа у интервенцији;
- учествују у процедури када је у питању неки облик дискриминације међу децом у школи (смирује дискриминацију међу децом или обавештавање одговорне особе, смиривање ситуације или хитна акција, прикупљање информација, учествовање у консултацијама у установи, праћење понашања потенцијалних учесника);

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА

- дужан је да се упозна са обавезама учешћа у интервенцији;
- учествује у процедури када је у питању дискриминација међу децом у школи или од стране запослених особа (смиривање дискриминације међу децом или обавештавање одговорне особе, смиривање ситуације или хитна акција, прикупљање информација, учествовање у консултацијама у установи, информисање родитеља, договор о заштитним мерама, праћење ефеката предузетих мера, праћење понашања потенцијалних учесника, пружање подршке детету);

УЧЕНИЦИ

- упознају се са Протоколом поступања;
- обавезно обавештавају о свакој врсти дискриминације;

IX ДОКУМЕНТАЦИЈА, АНАЛИЗА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установа:

- 1) прати остваривање програма заштите установе;
- 2) евидентира све случајеве дискриминације у установи;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите;
- 4) анализира стање и извештава.

О случајевима дискриминације тим за заштиту води педагошку документацију и евидентира податке о дискриминисаним лицима, извршиоцима дискриминације, догађају, предузетим радњама и др. Педагошку документацију води, чува и анализира за потребе установе психолог или педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим за заштиту сачињава извештај два пута годишње, који директор доставља органу управљања, савету родитеља и ученичком парламенту.

Извештај о остваривању програма заштите саставни је део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству - односно надлежној школској управи. Извештај обавезно садржи: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева дискриминације, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

Овлашћено лице у установи има обавезу да ажурира податке о дискриминацији.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима учесника у образовању у складу да прописима којима се уређује заштита података о личности.

На основу анализа стања, праћења дискриминације, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, установа дефинише даљу политику заштите од дискриминације учесника у образовању, родитеља, запослених и трећих лица.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ И УНАПРЕЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ , ХУМАНИХ ОДНОСА МЕЂУ ПОЛОВИМА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Заштита и унапређење животне средине има за циљ стицање знања о друштвеним, природним, привредним и техничким појавама и токовима који преображавају, обогаћују или угрожавају животну средину.

Васпитни задаци су:

- развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима,
- оплемењивање уже и шире средине,
- стицање знања о биолошким, физичким, хемијским, историјским, географским, производно – техничким обележјима природе и насељене средине,
- стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова
- уређење школског дворишта.

Васпитање за хуманизацију односа међу људима и половима има задатке:

- васпитање ученика за једнако вредновање способности и резултата рада оба пола, ради сузбијања предрасуда о инфериорности једног пола,
- изграђивање свести о природном односу човека према човеку,
- развијање другарских осећања, међусобног уважавања и поштовања друге личности,
- упознавање са улогом љубави и полности у животу човека,
- свакодневно дружење са вршњацима, међусобно помагање и одређено одрицање ради пружања могућности да се и други оствари у раду и игри,
- учење да се пажљиво и до краја саслуша други,

- развијање потребе за учешћем у акцијама солидарности,
- стицање навика пажљивог односа према млађим друговима, старијим и немоћним особама.

У реализацију овог програма, поред одељенских старешина, предметних наставника, руководилаца секција, стручних сарадника, укључени су и спољни сарадници из организације Црвеног крста, еколошких удружења, Завода за јавно здравље.

Програм одрживог развоја у школи

У школи ће се реализовати тематски пројекат -КОРАК ПО КОРАК КА ШКОЛИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
Стручна веће природних и друштвених наука (Биологија, Хемија, Физика, Географија) и Техничко и информатичко образовање је извршило тематско повезивање садржаја у функцији практичне примене знања и корелацији наставних садржаја.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ

Сарадњом са локалном средином настојимо да подигнемо виши ниво квалитета живота у њој. Успостављајући контакт са другима постајемо чланови различитих група заједнице у целини, сарађујући са бројним субјектима из окружење:

- Школском управом у Краљеву
- Одељењем за друштвене делатности
- Месном заједницом Ушће
- Спортским удружењима
- Јавним предузећима
- Институцијама културе
- Јавним установама
- Удружењима грађана

Сарадња се одвија кроз следеће облике

- размена искуства и информација
- стручне консултације
- заједничке едукације
- рад на пројектима
- учешће на изложбама
- културно забавне и спортске активности
- студијска путовања ученика и наставника

Пројекти који се већ реализују а наставићемо са њима су: Зелена енергија-сигурна будућност

У плановима реализације пројекта биће детаљно разрађене све активности које подразумевају сарадњу са локалном заједницом.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

ЦИЉ:

Породица и школа имају заједнички циљ – подржавање и подстицање развоја ученика, те њихови односи морају бити пре свега партнерски. Програми у области сарадње са породицом усмерени су пре свега на развијање партнерских односа између кључних актера у школи, као и на јачање родитељске компетенције, посебно у областима процеса васпитања и превенције негативних појава.

ЗАДАЦИ :

- информисање родитеља о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад школе,
- задовољавање потреба породице и њених циљева,
- едуковање родитеља кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања,
- развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика,
- обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и школе,
- остваривање позитивне интеракције наставник- родитељ,
- обезбеђивање информисаности родитеља о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим дешавањима у животу школе.

ОБЛАСТИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ:

Информисање родитеља и старатеља:

Родитељи/старатељи треба да буду детаљно информисани о свим аспектима школског живота и образовног процеса који се посредно или непосредно тичу њихове деце и њих, као и о могућностима на које све начине могу да се укључују у рад школе и да дају свој допринос унапређењу квалитета васпитно-образовног процеса. Ова област сарадње породице и школе одвија се кроз следеће облике рада:

1.

- креирање странице намењене родитељима на сајту школе
- организовање *Отворених врата* – термина када родитељи имају могућност да са наставницима разговарају о раду и напредовању ученика
- месечно организовање *Отвореног дана*, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно-васпитном раду.
- уређивање огласне табле за родитеље у просторијама школе
- организовање и реализација родитељских састанака

2. Укључивање родитеља и старатеља у наставне и остале активности

- Да би се избегла декоративна функција родитеља у тој сарадњи, а будући да је велики број родитеља изразио жељу да партиципира у различитим аспектима васпитно-образовног процеса, па и у самој настави, требало би подстцати родитеље да се укључују у образовни процес на више различитих начина, и то као:
  - асистенти у настави,

- сарадници и асистенти у реализацији програма секција,
- кроз учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена,
- сарадници за обезбеђивање безбедног окружења у школи,
- сарадници у процесу професионалне оријентације,
- сарадници при организацији и реализацији природби, изложби, спортских и других такмичења и сличних активности у школи,
- сарадници и асистенти у реализацији излета, посета, екскурзија ученика,
- сарадници у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности,
- учесници у стручним тимовима које директор формира по потреби,
- евалуатори васпитно-образовног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета васпитно-образовне праксе,
- родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и друго) имају могућност да учествују у изradi и реализацији индивидуалног образовног плана,
- и друго.

3. Укључивање родитеља и старатеља у процес одлучивања

- Овај облик сарадње пружа родитељима информације о организацији живота и рада школе, а својим учешћем они доприносе побољшању услова и рада школе. Поред учешћа у планирању и организацији, родитељи треба да су стално присутни, јер то доприноси учвршћивању односа породице и школе, у корист детета. Законска регулатива је прописала обавезно укључивање родитеља у процес одлучивања и то кроз:
  - укључивање родитеља у Савет родитеља Школе,
  - укључивање родитеља у Школски одбор,
  - укључивање родитеља у рад свих тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање, сарадња са локалном заједницом и породицом и сл.),
- испитивање потреба и очекивања родитеља анкетирањем на крају сваког полугодишта,
- родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у индивидуалном образовном плану, да по потреби предлажу спољне сараднике у тиму који се бави образовним планом, као и да дају одобрење за спровођење тог индивидуалног образовног плана.

4. Едукација и саветодавни рад са породицом

- Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са наставницима и са њима имају најучесталије контакте, важан задатак наставника је да креира такву атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и на тај начин доприносе животу учионице/школе без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Унапређивање компетенција родитеља за педагошко деловање и пружање подршке ученицима Школа организује кроз следеће облике рада:
  - едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима,
  - организовање трибина и радионица за заинтересоване родитеље,
  - формирање Клуба родитеља,
  - ангажовање родитеља као едукатора других родитеља о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни.

ОБЛИЦИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ:

1. Савет родитеља

Представници сваког одељења школе чине Савет родитеља школе. Будући да Савет родитеља има значајну улогу и овлашћења у регулисању живота школе и то не само у предлагању намене средстава прикупљених од родитеља и давања сагласности на програм екскурзија и наставе у природи, већ и приликом предлагања мера за осигурање квалитета и унапређење васпитно-образовног рада, разматрање предлога програма образовно-васпитног рада, развојног плана, годишњег плана рада и извештаја о вредновању и самовредновању, важно је да се оствари двосмерна комуникација: од родитеља ка њиховим представницима у Савету и од представника Савета ка родитељима који су их изабрали.

2. Школски одбор

Законском регулативом дефинисано је да 3 члана школског одбора буду представници родитеља.

3. Родитељски састанци

Одржавају се најмање 5 пута годишње, са дневним редом који је специфичан за сваки родитељски састанак. Циљ родитељског састанка је упознавање родитеља са организационим или васпитно-образовним радом у школи.

4. Индивидуални разговори са родитељима

Родитељи се често нађу у ситуацијама или дилемама које не знају на који начин да реше и тада им је стручна помоћ увек добродошла. Разговор са наставником, психологом или педагогом или неким другим радником школе често допринесе решењу проблема. Наши сарадници су и сарадници наших родитеља.

5. Отворена врата

Једном недељно постоји термин предвиђен за индивидуалне разговоре родитеља и наставника. У отвореном дијалогу често се решавају евентуални проблеми или се помаже родитељу у правилном усмеравању детета.

6. Анкете и упитници

Ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа организује анкетирање родитеља, односно старатеља. Циљ је наредак и учвршћивање програма сарадње са породицом.

7. Укључивање у процес наставе

Школа подстиче родитеља да се укључују у образовно-васпитни процес на више различитих начина:

- као асистенти у настави,
- као едукатори деце у областима у којима су професионалци/експерти,
- као едукатори других родитеља о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни,
- учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена

8. Огласне табле

На видним местима у школској згради налазе се огласне табле намењене информисању родитеља о битним дешавањима у школи.

9. Едукативни текстови на сајту школе

У циљу што успешнијег родитељства, на сајту школе се објављују текстови за родитеље, препоручена литература (наслови које поседује школска библиотека али и они који се могу пронаћи на интернету), као и основне информације о животу и раду школе.

10. Приредбе, посете, спортска и друга такмичења ученика

Организују се у складу са Годишњим планом рада школе и представљају сјајан показатељ ученичког напретка у току године, али и узајамног

односа ученика са наставницима, као и ученика међусобно. Учесће на приредби јача самопоуздање ученика и мотивисаност за учење.

11. Радионице и трибине за родитеље

Школа организује трибине и радионице са родитељима путем којих унапређује педагошке компетенције родитеља. Ове едукативне активности организују се у складу са утврђеним потребама родитеља и школске свакодневице.

12. Реализација излета, посета, екскурзија ученика

Родитељи активно учествују у организовању и реализацији излета, посета и екскурзија ученика у складу са Годишњим програмом рада школе и личноинтересовањима и могућностима.

13. Писана комуникација

Школа писмено обавештава родитеље у случајевима када је то потребно.

НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА:

- Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију те сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Развојног плана школе и Годишњег плана школе и то кроз:
- план рада Савета родитеља
- план рада директора школе
- план рада стручних сарадника
- план за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- планове рада Стручних већа
- планове Одељењских већа
- планове одељењских старешина
- план рада секција
- план професионалне оријентације
- план здравствене превенције

ПРОГРАМ ИЗЛЕТА , ЕКСКУРЗИЈА И ШКОЛА У ПРИРОДИ

Овакав вид образовно-васпитног рада пружа могућности интердисциплинарног повезивања садржаја различитих наставних предмета и других ваннаставних активности. Планирање садржаја овог облика рада врши се на основу наставних програма обавезних и изборних наставних предмета, из којих се издвајају они садржаји који су погодни за остваривање циљева и задатака наставе у природи, а одговарају условима у којима се она реализује.

Циљ:

Циљ организовања излета, посета и наставе у природи јесте остваривање одговарајућих садржаја наставних и ваннаставних активности из наставног плана и програма за први циклус основног образовања и васпитања, у климатски погодном месту из образовно-васпитних, здравствено-рекреативних и социјалних разлога.

Задаци:

Задаци који се остварују реализацијом програма наставе у природи су:

- проучавање објеката и феномена у природи и уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима;
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика;
- упознавање начина живота и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, квалитетним социјалним односима;
- развијање свести о значају здравља и здравих стилова живота;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја;
- неговање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва;
- успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика и ученика међусобно;
- подстицање самосталности ученика и њихове одговорности за сопствено понашање;
- Развијање и јачање ученичких компетенција и то пре свега: компетенција за доживотно учење, комуникацију, решавање проблема, сарадњу, одговоран однос према здрављу , одговоран однос према околини, естетичка компетенција итд;

Прецизирање детаља програма, маршруте и времена реализације оваквог вида наставе биће одређено после разматрања понуда и добијања сагласности Савета родитеља школе и Школског одбора, као и закључења уговора са туристичким агенцијама и биће саставни део плана годишњег рада школе.

Припрема и извођење наставе у природи, посета и излета

Настава у природи се организује за ученике од првог до четвртог разреда, у трајању од седам дана, уз претходну писмену сагласност родитеља.

За успешну организацију наставе у природи, излета и посета од великог значаја је темељна и правовремена припрема. Она подразумева припрему наставника, ученика и родитеља.

Наставници су један од најважнијих чинилаца у свим фазама организације и реализације наставе у природи. Основне активности наставника у току припрема за извођење наставе у природи су:

- упознавање са основним географско-историјским карактеристикама, биљним и животињским светом, делатностима и културно-историјским знаменитостима краја у коме се реализује настава у природи;
- израда оперативних планова и програма рада за све предмете, као и програма за ваннаставне активности (слободне активности, спортско-рекреативне, културно-забавне активности, час одељењског страешине...);
- припрема посебних наставних средстава и дидактичког материјала;
- информисање о просторним и материјално-техничким условима објекта у коме ће ученици боравити;
- припрема родитељског састанка

Веома су значајне и активности које наставник предузима ради припреме ученика за наставу у природи, као и сарадња са родитељима која обухвата организовање родитељских састанака и индивидуалних консултација.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА

Наставник врши избор метода и облика рада које треба да буду разноврсне, релевантне за развој детета, у складу са циљевима и садржајима програма и карактеристикама места у којем се настава у природи изводи. Често се примењује групни рад, рад на пројектима, рад на терену, методе учења путем открића, корелирање садржаја различитих предмета и слично.

Задатак наставника је да: врши надгледање, пружа помоћ ученицима када им је потребна, подстиче их и охрабрује у постављању питања, подстиче их на уочавање, даје информације које усмеравају ученика, демонстрира, наводи на повезивање и примену знања, анализира, координира рад, инспирише...

Ученици врше: директну опсервацију, прикупљају и бележе податке, описују, скицирају, дискутују, такмиче се, промишљају, закључују, стварају и презентују.

ПОСЕТЕ

У млађим разредима су осим наставе у природи планиране и разноврсне посете током школске године: Сајам спорта, позоришта, бисокопи, музеји, концерти, фестивали, друге културне и спортске манифестације, еколошке манифестације и друго. Прецизирање детаља програма, маршруте и времена реализације оваквог вида наставе биће одређено после разматрања понуда и дато у годишњем плану рада школе.

Након изведене наставе у природи или излета, наставник разредне наставе сачињава извештај са оценом о реализацији и квалитету пружених услуга и процени остварености планираних циљева.

ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека располаже солидним књижним фондом. Школски библиотекар са пола радног времена ће током године обављати следеће послове:

- Упознавање ученика са библиотеком, начином коришћења каталога и наслова заступљених у књижном фонду
- Непрекидно указивање на вредност књиге (ради очувања књижног фонда и што мањег оштећења)
- Помоћ приликом избора литературе
- Формирање књиге жеља и праћење интересовања ученика
- Рад библиотечке секције
- Сарадња са издавачима
- Сарадња са библиотекама других школа
- Сарадња са општинском, градском и народном библиотеком
- Посета Сајму књига
- Организовање акција размене књига и попуње фонда донацијом
- Ревизија библиотечке грађе
- Сарадња са стручним телима школе
- Учествовање у културним и јавним делатностима школе
- Праћење и евиденција коришћења књига
- Израда програма и ивештаја рада библиотеке

СВАКОДНЕВНЕ ОБАВЕЗЕ:

1. Организовано и систематско упознавање ученика са књигама и осталом библиотечком грађом
2. Испитивање интереса ученика и помоћ при избору литературе
3. Упознавање ученика са начином коришћења каталога и насловима заступљеним у библиотеци
4. Васпитни рад са ученицима

ПЕРИОДИЧНЕ ОБАВЕЗЕ:

1. Рад са секцијом младих библиотекара

2. Израда периодичних и годишњих извештаја
3. Израда годишњег програма
4. Вођење базе о стручном усавршавању

САРАДЊА СА НАСТАВНИЦИМА:

1. Сарадња на планирању лектире и других књига
2. Сарадња са стручним активима, директором, педагогом, и активом библиотекара
3. Рад на припремању тематских изложби
4. Припремање литературе за рад секција

БИБЛИОТЕЧКО - ИНФОРМАЦИЈСКА ДЕЛАТНОСТ - ПЕРИОДИЧНО

1. Систематски рад на информисању о новим књигама и садржају стручне литературе
2. Праћење и евиденција коришћења књига
3. Израда каталога, прегледа и графикона
4. Организовање међубиблиотечке сарадње

КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ ШКОЛЕ - ПЕРИОДИЧНО

1. Припремање, организовање и учешће у организовању приредби и других културних акција
2. Сарадња са другим организацијама
3. Припрема и писање хронике

ПРОГРАМ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА

Професионални развој је сложен процес који подразумева стално преиспитивање и развијање компетенција запослених на пословима образовања и васпитања рад квалитетнијег обављања посла и унапређивања развоја деце/ученика/полазника и нивоа њихових постигнућа.

Обавезни део професионалног развоја је стручно усавршавање, које се остварује кроз различите активности дефинисане Правилником.

Саставни део професионалног развоја јесте и развој каријере напредовањем у одређеном звању.

Потребе и приоритете стручног усавршавања установа планира на основу личних планова стручног усавршавања запослених на пословима образовања и васпитања, развојног плана установе, резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе, извештаја о остварености стандарда постигнућа и других показатеља квалитета образовно- васпитног рада.

Лични план стручног усавршавања запосленог на пословима образовања и васпитања сачињава се на основу самовредновања нивоа развијености свих компетенција за професију наставника, васпитача и стручног сарадника, односно компетенција директора и података из стручно- педагошког надзора и спољашњег вредновања.

Стално стручно усавршавање у установи остварује се:

- 1) извођењем угледних часова, демонстрирањем поступака, метода и техника учења и других наставних, односно васпитних активности;
  - 2) излагањем на састанцима стручних органа и тела које се односи на савладан програм стручног усавршавања или други облик стручног усавршавања ван установе, са обавезном анализом и дискусијом;
  - 3) приказом стручне књиге, приручника, дидактичког материјала, стручног чланка, истраживања, студијског путовања и стручне посете са обавезном анализом и дискусијом;
  - 4) учешћем у: истраживањима, пројектима образовно-васпитног карактера у установи, пројектима мобилности, програмима од националног значаја у установи, стручним и студијским путовањима и посетама, међународним програмима, скуповима и мрежама, заједницама професионалног учења, програму огледа, раду модел центра;
  - 5) остваривањем активности у школи вежбаоници;
  - 6) остваривањем активности у оквиру приправничке, односно менторске праксе;
- активностима које се односе на развијање партнерства са другим установама и развој праксе хоризонталног учења

Стручно усавршавање ван установе:

Облици стручног усавршавања су:

- 1) програм стручног усавршавања који се остварује извођењем обуке;
- 2) стручни скупови, и то:
  - (1) конгрес, сабор;
  - (2) сусрети, дани;
  - (3) конференција;
  - (4) саветовање;

- (5) симпозијум;
- (6) округли сто;
- (7) трибина;
- (8) летња и зимска школа.

Програм стручног усавршавања подразумева унапређење образовно-васпитног рада школе путем оснаживања компетенција запосленог особља за обављање посла, похађањем и завршавањем релевантних облика стручног усавршавања. Запослени су у обавези да буду информисани о стручном усавршавању у оквиру своје струке и прецизном броју сати стручног усавршавања који поседују. Запослени имају обавезу да предлажу које облике стручног усавршавања сматрају неопходним за унапређење свог рада председницима стручних већа и стручним службама школе када се то од њих затражи.

Избор облика стручног усавршавања врше запослени, а исте одобрава директор у сарадњи са стручним већима из области предмета.

Запослено особље, руководиоци стручног већа области предмета и директор школе дужни су да одлуке о усавршавању доносе у складу са релевантним Правилником о стручном усавршавању, а на основу самовредновања и вредновања сопственог рада и рада школе, школског развојног плана и свих ресурса школе.

Начин праћења спровођења плана усавршавања

Запослени на пословима образовања и васпитања у поступку самовредновања и планирања свог стручног усавршавања и професионалног развоја примењује стандардекомпетенција.

Запослени на пословима образовања и васпитања систематично прати, анализира и вреднује свој образовно-васпитни рад, развој компетенција, своје напредовање и професионални развој и чува у одређеном облику податке о својој професионалној пракси(нпр. примере примене наученог током стручног усавршавања, лични план стручног усавршавања, извештаје о стручном усавршавању, уверења о учешћу у програмима стручног усавршавања, стручним скуповима, лична запажања, примере из праксе коришћене у оквирузаједнице професионалног учења са колегама у/ван установе и др.

Наставник и стручни сарадник на захтев директора, стручног сарадника, просветног саветника и саветника – спољног сарадника, даје на увид свој портфолио професионалног развоја, а директор на захтев просветног саветника и саветника – спољног сарадника.

Праћење Годишњег плана усавршавања спроводи се: 1) на нивоу Установе које спроводи Тим за стручно усавршавање и руководиоци стручних већа области предмета; 2) на нивоу појединца који се усавршава које спроводи тај појединац у сарадњи са директором и библиотекарем.

- 1) На нивоу Установе обавља се праћење стручног усавршавања на следећи начин: Два пута у току полугодишта наставници, стручни сарадници и директор школе предају извештај о стручном усавршавању координатору Тима за професионални развој запослених. На састанку Тима за професионални развој запослених пореди се број планираних и остварених сати и бодова и доносе предлози за унапређење усавршавања на нивоу школе који се у форми извештаја предају Директору и разматрају се на педагошком колегијуму, Школском одбору и Савету родитеља.
- 2) На нивоу појединца обавља се евиденција и праћење стручног усавршавања на следећи начин: сваки запослени појединац ко је одрадио облик стручног усавршавања у установи или ван установе подноси **извештај Директору** школе најкасније два месеца од похађаног облика усавршавања. Тај извештај обавезно садржи **датум и пун назив облика стручног усавршавања, место спровођења усавршавања, кратак опис усавршавања у којем се наглашава какву је улогу имао запослени појединац у том облику усавршавања и које је компетенције стекао или постојеће усавршио** (један извештај може да обухвати један или више облика усавршавања). Директор разматра тачност и потпуност података и прихвата или не прихвата извештај. Прихваћен извештај прослеђује се Секретару школе који га, у сарадњи са библиотекарем, поставља у досије запосленог. Запослени појединац користи дате извештаје за изградњу свог порфолија и за регулацију других права и обавеза које су утврђене Законом и релеватним подзаконским актима.

НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ПРВОГ И ДРУГОГ ЦИКЛУСА

- Оцењивањем ученика процењује се оствареност прописаних исхода и стандарда постигнућа у току савладавања школског програма, а за ученике сасметњама у развоју прилагођених стандарда постигнућа у савладавању индивидуалног образовног плана.
- Ученик се оцењује из свих наставних предмета и владања. У току школске године оцењивање је бројчано и описно и врши се на основу праћења напредовања ученика у савлађивању школског програма а на основу посебних стандарда постигнућа:
  - У првом разреду обавезног образовања оцењивање и закључна оцена су описне.
  - У другом разреду оцењивање и закључна оцена су бројчани осим за верску наставу и грађанско васпитање.
  - У трећем и четвртном разреду оцењивање и закључна оцена су бројчани осим за верску наставу и грађанско васпитање.

- У петом, шестом, седмом и осмом разреду оцењивање и закључна оцена су бројчане осим за верску наставу, грађанско васпитање и слободне активности и владање у петом разреду.

Описно оцењивање, које је квалитативно и формативно, доприноси обезбеђивању услова за остваривање планираних циљева образовања, односно услова за развој ученика кроз васпитно-образовни процес у школи.

Дефинисани исходи образовања (посматрани и као корак ка остваривању компетенција за први и други циклус) представљају наставницима кључни ослонац за осмишљавање/формирање праксе оцењивања у контексту целовитости наставног процеса, која је у функцији праћења напредовања ученика и планирања наредних наставних активности. Према томе, нужно је уважавати особености индивидуалног тока развоја и напретка појединог ученика у савладавању школског програма. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика, тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе и обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једногодишњег учења неког конкретног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, како општих и специфичних предметних, тако и кључних. Потребно је да наставник ученику континуирано и на адекватан начин (примерено учениковој способности да разуме и прихвати) указује на квалитет његовог постигнућа у различитим доменима активности и знања. На тај начин ученицима се омогућава даразвијају способност самосталног праћења и самопроцењивања (оцењивања) на релативно објективан начин. Постављањем основа за развој способности евалуације већ у првом разреду, почиње процес оспособљавања ученика да активно учествује у свом развоју и образовању.

Формативна улога оцењивања захтева да оно има улогу подстицајне повратне информације, што значи да се мора водити рачуна о следећем:

- повратна информација је ефикасна када је дата непосредно након активности на коју се односи или током обављања активности
- повратна информација мора да буде конкретна, тј. мора да се односи на активности и продукте, а не на личност или трајне карактеристике особе,
- повратна информација мора да буде позитивно интонирана, тј. прво да садржи истицање оних елемената који су за похвалу, а тек потом елемената у односу на које би дете требало или могло да уложи додатне напоре.

Сумативна евалуација је вредновање у завршној фази образовног процеса. Финална евалуација има за циљ да сумира исходе и процени њихову оствареност.

- Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Овако постављено и реализовано праћење напретка ученика и оцењивање (квалитативно, континуирано, коректно, позитивно и адекватно образложено) доприноси и њиховом развоју појма о себи, формирању реалне слике о себи, о ономе што знају, умеју, о својим способностима, што је значајно за развој самопоштовања ученика и здравог односа према себи. Оцењивање је у функцији праћења напредовања ученика: шта је ученик усвојио од прописаних циљева и задатака, шта му теже иде, шта треба додатно подржати те се на основу тога прави план наредних активности у раду са учеником.

Дефинисани исходи и садржаји образовања за пети, шести, седми и осми разред представљају наставницима кључни ослонац у оцењивању, у контексту целовитости наставног процеса. При том ће нужно уважавати особености идивидуалног тока развоја и напретка појединог ученика у савлађивању школског програма.

Праћење развоја и напредовања ученика обавља се на начин који обезбеђује што адекватније и објективније сагледавање. Наставник ће ученику континуирано и на адекватан начин (примерено учениковој способности да разуме и прихвати) указивати на квалитет његовог постигнућа у различитим доменима активности. Истовремено ће се ученицима омогућити да развијају способност самосталног праћења и оцењивања квалитета свог рада и сопственог понашања, у односу на постављене стандарде и критеријуме, што ће допринети томе да самостално себе процењују и оцењују на релативно објективан начин. Тиме ће се ученици оспособити да активно учествују у свом развоју и образовању.

ЕВАЛУАЦИЈА И САМОЕВАЛУАЦИЈА НАСТАВНИКА

Законом о основама система образовања и васпитања прописана је дужност наставника, васпитача и стручног сарадника да се стручно усавршавају. Стручно усавршавање је обавезно ради успешнијег остваривања и унапређивања образовно васпитног рада. Стручно усавршавање запослених регулисано је и Правилником о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника. Професионални развој је сложен процес који подразумева стално развијање компетенција наставника, васпитача и стручног сарадника ради квалитетнијег обављања посла и унапређивања развоја деце и ученика и нивоа постигнућа ученика.

Саставни и обавезни део професионалног развоја је стручно усавршавање које подразумева стицање нових и усавршавање постојећих компетенција, важних за унапређивање васпитно-образовног, образовно-васпитног, васпитног, стручног рада и неге деце.

Стручно усавршавање наставника, васпитача и стручних сарадника, установа планира у складу са потребама и приоритетима образовања и васпитања деце и ученика, приоритетним областима и на основу сагледавања нивоа развијености свих компетенција за професију наставника, васпитача и стручног сарадника у установи.

Ради што бољег и успешнијег остваривања школског програма неопходан је и рад са наставницима на развијању свести о битности самопроцене сопственог рада, да би се повећала објективност процене на **свим** нивоима. Пожељно је да сваки наставник по завршеном дану постави себи питања:

- Да ли је успео да оствари планиране циљеве и задатке?

- У којој мери су исходи и стандарди остварени код појединих ученика?
- Колико су и да ли су примењене методе и технике одговарале ученицима?
- Колико су се поклопиле са планираним исходима?
- Шта би могло да се промени у циљу побољшавања наредних часова?

Оваквим ставом према сопственом раду и оваквом оријентацијом наставник ће бити у стању да ученике осопособи за самооцењивање што је један одбитних циљева наставног рада.

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

1. Безбедност и здравље

Правилником о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у Школи и за време извођења свих активности које организује Школа, у складу са чл. 99. и 119. став 1. тачка 1) Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/17 и 27/18) прописују се мере, начин и поступак безбедности и здравља ученика Школе и начин њиховог спровођења.

Ученици имају право на заштиту и безбедност:

- 1) за време остваривања образовно-васпитног рада у згради Школе у школској згради, школском дворишту и непосредној околини;
- 2) ван школске зграде и школског дворишта - за време остваривања образовно-васпитног рада или других активности које организује Школа.

Ученици имају право на заштиту и безбедност од:

- 1) поступака других лица,
- 2) болести и повреда,
- 3) пожара, поплаве, елементарних непогода и других природних појава које могу угрозити безбедност.

Одељењски старешина и наставници који с ученицима обрађују одговарајуће програмске садржаје обавезни су да ученике упознају са опасностима с којима се могу суочити за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које организује Школа, као и с начином понашања којим се те опасности избегавају или отклањају.

Ради спровођења мера за безбедности и здравље ученика, Школа сарађује са државним органима, органима Града Краљева, МЗ Ушће и другим субјектима с којима је таква сарадња потребна.

2. Сарадња са државним органима и организацијама и органима локалне самоуправе

У поступку прописивања и извршавања мера заштите и безбедности ученика Школа сарађује са:

- 1) Одељењем за друштвене делатности Града Краљево;
- 2) Министарством просвете - Школском управом у Краљево;
- 3) Министарством саобраћаја и телекомуникација;
- 4) Министарством унутрашњих послова-Полицијска станица Ушће;
- 5) Центром за социјалан рад Краљево;
- 6) Министарством здравља – Домом здравља Краљево -Ушће

3. Безбедност и здравље у згради школе и школском дворишту

3.1. Заштита и безбедност од поступака других лица

Заштита и безбедност ученика од поступака других лица обухвата:

- 1) заштиту и безбедност од дискриминације;
- 2) заштиту и безбедност од насиља, злостављања и занемаривања;
- 3) заштиту и безбедност од страначког организовања и деловања.

Остваривању овог вида заштите и безбедности ученика служе поштовање одредаба Правила понашања у Школи и активности стручног тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

У Школи је забрањено: физичко, психичко и социјално насиље; злостављање и занемаривање ученика, физичко кажњавање и вређање личности, односно сексуална злоупотреба ученика.

Посебним протоколом за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривање Министарства просвете прописане су превентивне активности и поступања, као и процедуре у школи у одговору на насиље и злостављање ученика.

Посебни протокол је обавезујући за све ученике, запослене, родитеље, односно старатеље ученика.

У школи се одржава дежурство које изводе дежурни наставници (које одреди директор) и помоћно - техничко особље, у складу са процесом наставе. Дежурство почиње 30 минута пре почетка наставе, а завршава се 15 минута након завршетка последњег часа.

Наставник који организује допунски час или неке друге активности, дужан је да брине о боравку ученика од почетка до краја свих активности.

Ради остваривања заштите и безбедности ученика од болести и повреда, Школа:

- 1) води бригу о уредности и чистоћи школских просторија и школског дворишта;
- 2) води бригу о обављању прописаних лекарских прегледа запослених и ученика;
- 3) предузима мере у случају промена код ученика које се односе на његово здравствено стање и о томе обавештава родитеље, односно старатеље;
- 4) обавештава родитеља да је ученику, чије је здравствено стање може да представља опасност за друге ученике, забрањен долазак на наставу и друге активности у Школи, док надлежни лекар не потврди да опасност не постоји.

3.2. Осигурање ученика

Школа је у обавези да на почетку сваке школске године упозна родитеље са могућношћу осигурања ученика од последица несрећног случаја (незгоде) које се могу евентуално десити и са условима под којима се врши осигурање.

3.3. Заштита и безбедност од болести и повреда

Ради остваривања заштите и безбедности ученика од болести и повреда, Школа:

- 1) води бригу о уредности и чистоћи школских просторија и школског дворишта;
- 2) води бригу о обављању прописаних лекарских прегледа запослених и ученика;
- 3) поступа по мерама надлежних органа донете по прописима у области здравства;
- 4) према својим могућностима обезбеђује коришћење школског намештаја, наставних и других средстава који су безбедни за употребу и одговарају психофизичким својствима ученика;
- 5) према својим могућностима примењује стандарде и нормативе који се односе на школски простор, број ученика у одељењу и друге услове за обављање делатности;
- 6) обезбеђује надзор наставника или стручног сарадника за време рада на уређајима или с предметима који могу изазвати повреду, као и за време извођења активности које представљају потенцијалну опасност за настанак повреде;
- 7) предузима мере у случају промена код ученика које се односе на његово здравствено стање и о томе обавештава његовог родитеља;
- 8) родитеља ученика чије здравствено стање, према процени директора, помоћника директора, наставника или стручног сарадника, може представљати опасност за друге ученике и запослена лица, обавезује да таквог ученика одведе на одговарајући преглед и забрањује му долазак на наставу и друге активности које организује Школа, док надлежни лекар не потврди да опасност не постоји;

Сходно члану 13. Закона о безбедности и здрављу на раду ("Сл. гласник РС)", бр. 101/05, 91/15 и 113/17)

Школски одбор ОШ „Милун Ивановић“ из Ушћа је донео Акто о процени ризика, уз који је обавезан Правилник, евиденција и програм обуке запослених у школи из безбедности и здравља на раду, који се примењују.

4. Заштита и безбедност од пожара, поплаве, електричне струје, удара грома и других опасних појава

Ради остваривања заштите и безбедности ученика од пожара, Школа је обавезна да се придржава Закона о заштити од пожара, пратећих прописа и свог општег акта о тој материји.

5. Заштита и безбедност ван зграде ван зграде школе и школског дворишта, за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које организује школа

На остваривање заштите и безбедности ученика за време боравка на излету, екскурзији или настави у природи, као и за време извођења неке друге активности ван зграде Школе и школског дворишта, примењују се основне одредбе Правилника мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика, а сходно се примењују његове одредбе о остваривању заштите и безбедности ученика у згради Школе и школском дворишту.

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Ученицима који су се определили за неку од спортских активности треба указати на оне способности које долазе до изражаја у тој активности и на занимања у којима су те способности пожељне. Посебно треба ученике усмеравати према спортовима и физичким активностима за које су талентовани а не показују интересовање.

У школи се реализују различите спортске активности и негује спортски дух. Ове школске године је стављен посебан акценат на промоцију спорта и мотивисање ученика на учествовање у различитим физичким активностима. Циљ овог програма је развијање свести о важности физичке активности и развијање навика здравих стилова живота.

Ученици ће моћи да се прикључе ОЈР чије активности подразумевају и спортске садржаје. Унутар школе ће се организовати турнири: у току првог полугодишта – одбојка и рукомет, а крајем другог – мали фудбал. Поводом прославе Дана школе организоваће се турнир у малом фудбалу, рукомету, одбојци, баскету, стоном тенису и шаху. Поред ученика школе, на турнирима ће учествовати и сви заинтересовани наставници. У школи ће се организовати и две спортске недеље, у октобру и априлу.

У току првог полугодишта ће бити организован јесењи крос.

Ученици ће активно учествовати у спортским манифестацијама и такмичењима. Ученици наше школе ће учествовати и на Кросу РТС-а.

НАЧИН И ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма је континуиран задатак стручног актива за развој школског програма, са циљем унапређења свих сегмената школског програма.

Праћење остваривања школског програма реализоваће се на основу неколико елемената, који ће се оперативно разрађивати у поступку планирања и реализације праћења:

Садржај праћења остваривања школског програма (постигнућа ученика, оствареност циљева и задатака, оствареност исхода, усклађеност циљева и задатака са темама и садржајима, наставним методама и облицима рада, са активностима ученика и наставника , са наставним средствима, временском динамиком, са узрасним и развојним карактеристикама ученика, фактори који подржавају реализацију планираног и фактори који ометају реализацију планираног у школском програму...),

Начин праћења остваривања школског програма (различите методе и технике оцењивања ученика, диференцирање различитих нивоа постигнућа ученика, мерење постигнућа ученика, мерење задовољства ученика и наставника у раду, процењивање активности ученика...)

Инструменти праћења остваривања школског програма (тестови, анкете, скале процене, модели евалуације, елементи портфолија наставника и ученика...)

Сарадници у тиму за праћење остваривања школског програма (наставници, стручни сарадници, директор, МПС, родитељи, представници других образовних институција...)

Временска динамика праћења остваривања школског програма (континуирано током године, септембар, октобар, новембар, квалификациони периоди...)

Путем праћења остварује се увид у избор адекватних поступака, метода, облика, средстава у реализацији програмских задатака школе. Остварује се увид и каналише активност ученика, наставника и других учесника у раду.

Комплексно вредновање представља целовиту примену различитих метода, техника и инструмената у праћењу, мерењу и вредновању ширих промена развоја личности и реализацији васпитно образовних задатака школе као целине. Зато се примењују различити инструменти и технике (скале, процене, упитници, инвентари, протоколи, усмено и писмено проверавање знања).

Резултати васпитно образовног рада саопштавају се на седницама Одељенских и Наставничких већа, на седницама Стручних већа, на родитељским састанцима, на састанцима Савета Родитеља, Школског одбора.

Први циклус

ПРВИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	МАТЕМАТИКА			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:	Циљ наставе математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.			
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. ГЕОМЕТРИЈА (-ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА; -ЛИНИЈЕ)	-одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; -упореди предмете и бића по величини; -уочи и именује геометријске	-посматрањем, опажањем предмета и слика у објективној стварности уочавати боје и облике и однос међу њима; -стваралачке игре с циљем	-усмено одговарање -писмене провере -петоминутне провере -годишњи тест -практичне вежбе -домаћи задаци	

<p>2. БРОЈЕВИ</p>	<p>облике предмета из непосредне околине; -именује геометријска тела и фигуре; -групише предмете и бића са заједничким својствима; -сложи или разложи фигуру која се састоји од познатих облика; -разликује криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; -црта праву линију и дуж помоћу лењира;</p> <p>-броји унапред и уназад са прескоком; -прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; -користи редне бројеве; -разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; -користи појмове сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; -сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; -сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; -растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; -реша текстуални задатак са једном операцијом; -разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност;</p>	<p>одређивања положаја објеката према себи; -на часовима физичког увежбавати научене релације; -увежбавање остварити и путем цртежа -демонстративна -дијалошка -илустративна -истраживачка</p> <p>-уочавање и препознавање линија на предметима у окружењу -цртање линија кредом по табли, бојицама по папиру, фломастером по фолији -апликативно и графички приказивање унутрашње и спољашње области; -концима у боји, лењиром уочавати, а затим цртати линије и спајати тачке; - увежбавање остварити цртањем помоћу лењира и слободном руком -уочавањем и именовањем предмета класификовати их помоћу конаца у боји и апликација упоређивати линије по дужини; -упоређивање предмета и линија -стваралачке игре с циљем утврђивања научног; - опис скупа навођењем чланова или својства;</p>	<p>-активност ученика</p>
-------------------	--	---	---------------------------

<p>3. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<p>-уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; -прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма и табеле;</p> <p>-измери дужину задатом, нестандартном јединицом мере; -преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства</p>	<p>- приказивање скупова. - бројање унапред и уназад и са прескоком; -разликовање скупова са истим и различитим бројем елем. - писање и читање бројева. - - приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. - упоређивање бројева. користити ознаке $<$, $>$, $=$. - Сабирање и одузимање природ. бројева: знаци $+$ и $-$; - речи: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, већи за, мањи за. - кроз игру уочавање улоге нуле - одређивање непознатог броја у једнакостима у вези са сабирањем и одузимањем, погађањем . - решавање простијих задатака с применом сабирања и одузимања. - мерење предмета из околине; - вежбање и процењивање од ока; - претварање јединица у мање и веће јединице показати и увежбавати на примерима</p>	
-------------------------	---	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	СВЕТ ОКО НАС			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:	Упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.			
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ (-ЈА И ДРУГИ; -ПОРОДИЧНИ ДОМ, ШКОЛА; -ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ; -ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ; -ЧОВЕК СТВАРА; ----- РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	-препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; -правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; -се понаша тако да уважава разлику својих вршњака и других људи; -придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; -сарађује са вршњацима у заједничким активностима; -одржава лину хигијену и адекватно се одева у циљу оувања здравља; -чува своју, школску и имовину других; -прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама:поплава, земљотрес, пожар; -својим реима опише пример неке	- Објашњавање основних појмова о непосредном окружењу, њиховом повезивању, правиланом односу према себи и уважавању других - упућивање ученика на самостално проналажење информација и самостално учење -припрема потребног материјала -Упућивање на активно посматрање и упознавање природног и друштвеног окружења -давање упутстава за уочавање, запажање, разликовање разноврсности природе -упућивање на једноставне	-усмено одговарање -писмене провере -петоминутне провере -домаћи задаци -годишњи тест -иницијално тестирање -огледи -евалуација истраживачког мини пројекта -активност	

	<p>опасне ситуације из свог непосредног окружења; -примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице; -снађе се у простору помоћу просторних одредница:напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; -одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра; -посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: Тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко; -учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене; -разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; -препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; -препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; -идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; -уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег</p>	<p>истраживачке задатке -праћење, записивање, евидентирање - посматрање - описивање - груписање - испољавање - препознавање - упоређивање - именовање - процењивање -уочавање -истраживање -стварање -учење кроз игру -бележење -сналажење у времену и простору -практиковање -извођење експеримената</p>	
--	---	--	--

	<p>изгледа;</p> <ul style="list-style-type: none"> -препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; -препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; -штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; -понаша се тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу; -повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.		
--	---	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Српски језик			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:	Циљ наставе српског језика је да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика и очувању националног идентитета. Оспособљавање за тумачење одабраних књижевних дела и других уметничких дела, ради неговања културе и традиције српског народа и развијања интеркултуралности.			
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> -разликује изговорени глас и написано слово; изговорене речи и реченице; -влада основном техником почетног читања и писања ћириличног текста; -разуме оно што прочита; -активно слуша и разуме садржај књижевно-уметничког текста који се чита; -разликује слово, реч и реченицу; -правилно изговори и напише 	<ul style="list-style-type: none"> вежбе у посматрању (визуелне вежбе); - вежбе у слушању (акустичке вежбе); - развијање културе усменог изражавања; - формирање и усавршавање културе практичног комуницирања; - усвајање и развијање појма реченице, речи и гласа; - аналитичка, синтетичка и 	<ul style="list-style-type: none"> -усмено одговарање -писмене провере -петоминутне провере -домаћи задаци -иницијално тестирање -годишњи тест -језичке игре -активност 	

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; -правилно употреби велико слово; -препозна песму, причу и драмски текст; -одреди време, место и главни догађај у вези са текстом; -уочи ликове и зна да разликује њихове позитивне и негативне особине; -изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; -препозна загонетку и разуме њено значење; -препозна басну и разуме њено значење; -учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; -обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; -усмено препричава, прича према слици и о доживљајима; -усмено описује ствари из непосредног окружења; -бира и користи одговарајуће речи у говору; -напамет говори краће књижевне текстове; -учествује у сценском извођењу текста; -пажљиво и културно слуша саговорника; -слуша, разуме и парафразира поруку;</p>	<p>аналитичко - синтетичка вежбања; - лексичка и синтаксичка вежбања; - моторичке вежбе -дијалогска -демонстративна -илустративна - примена принципа индивидуализације на више нивоа(у зависности од предзнања ученика); - вежбање се изводи појединачно шчитавањем и логичким читањем; - читање хорски повремено (у циљу подстицања ученика који заостају у савладавању читања); - гласно читање протумаченог текста, уз аналитичку и критичку процену; -флексибилно читање ванчитаначког текста. - преписивање, диктат, одговарање на питања, допуњавање реченица, сатављање прича на основу слика, заједничко препричавање и први облици самосталног писаног изражавања -текстуална -учење путем открића -игра улога - коришћење погодног полазног текста;</p>	
-------------------	---	--	--

		- однос према датој појави; - предност дати писменој форми изражавања због већег мисаоног напора у овом виду изражавања	
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	ЛИКОВНА КУЛТУРА			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:	Циљ ушења предмета ликовна култура је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.			
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ	-описе својим речима визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; -пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; -одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и равни;	-уочавање везе уметности и уметника са свакодневним животом; -упућивање на предмете које виђају и користе у свом окружењу; -поређењесвог утиска са утисцима других; -образлагање својим речима, онога што им се свиђа или не свиђа;	-естетске процене радова -изложбе дечјих радова -активност и ангажовање	

<p>ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ</p>	<ul style="list-style-type: none"> -црта на различитим подлогама и форматима папира; -корист материјал и прибор у складу са инструкцијама; -обликује једноставне фигуре од меког материјала; -самостално одабере начин спајања најмање два материјала; -преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; -материјалном техником по избору, изрази своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; -преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; -изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; -повеже одабрану установу културе са њеном наменом; -поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе. 	<ul style="list-style-type: none"> -посете установа културе и учење правила понашања у истим; -уочавање облика као ликовног елемента који гради композицију; -истраживање својстава облика и положаја; -подстицање на размишљање техником асоцијација; -осмишљавање часова који су интегрисани са часовима музичке културе, физичког и здравственог васпитања, света око нас, математике, српског језика; -коришћење илустрација; -учење путем игре; -коришћење разноврсних ликовних техника; -самостално истраживање изражајних могућности; -при обликовању комбиновати поступке додавања и одузимања; -развијање осећаја за линију; -цртање комбинацијом прибора (оловка и бојица); -цртање и бојење само помоћу четке и боје; -развијање осећаја за боје коришћењем само две или три омиљене; -увођење појма рециклаже помоћу преобликовања материјала и предмета које желе да баце; 	
<p>ОБЛИКОВАЊЕ</p>			
<p>СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>			

		<ul style="list-style-type: none"> -развијање креативности и комуникације саопштавањем идеја, расположења, размишљања, емоција...; -мотивациони разговори; -коришћење уметничких дела као мотивационих садржаја (показивање једног дела и давање могућности да ученици сами наслуте и нацртају остатак уметничког дела); -повезивање са уметничким делима кроз занимљиве игре и активности; -читање визуелних информација(рекламе, илустрације из уџбеника...); -стицање свести да се разне поруке преносе звуком, бојом, музиком, мимиком, гестом	
--	--	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	МУЗИЧКА КУЛТУРА			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:	Циљ учења предмета музичка култура је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.			
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> -објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; -разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; -препозна музички почетак и крај и 	<ul style="list-style-type: none"> -слушање музику у циљу емоционалног доживљаја и мисаоне активности; -активно слушање и развијање музичке меморије; -усклађеност композиција са могућностима перцепције ученика; -препознавање изражајних елемената и њихово повезивање са карактеристикама онога о чему музичко дело говори; 	<ul style="list-style-type: none"> -усмено одговарање -домаћи задаци -музички квиз -музичке игре -музички тест -ангажовање -задаци и активности које захтевају креативну примену знања -групни рад -пројекат 	

<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу;</p> <p>-повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела;</p> <p>-поштује договорена правила понашања при слушању музике;</p> <p>-користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука;</p> <p>-изговара у ритму уз покрет бројалице;</p> <p>-пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;</p> <p>-пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре;</p> <p>-примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;</p> <p>-свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;</p> <p>-повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом;</p> <p>-објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења;</p> <p>-учествује у школским приредбама и манифестацијама;</p> <p>-направи дечје ритмичке инструменте;</p> <p>-ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину</p>	<p>-демонстрационо слушање;</p> <p>-аналитичко слушање (карактер слушаног примера, усмеравање пажње на везу између темпа и описаног карактера дела);</p> <p>-јасно усмеравање пажње приликом слушања;</p> <p>-избор песама за певање које су примерене узрасту гласовним могућностима ученика;</p> <p>-спровођење вежби за распевавање, правилно држање тела, правилно дисање и дикција;</p> <p>-демонстративна метода;</p> <p>-учење песме по деловима и спајање у целину;</p> <p>-учење по слуху;</p> <p>-повезивање покрета и певања кроз извођење народних музичких игара;</p> <p>-свирање на дечјим ритмичким и алтернативним инструментима;</p> <p>-повезивање тонске боје инструмента са садржајем (цин,цин,цин-триангл);</p> <p>-извођење ритмичких аранжмана;</p> <p>-извођење покрета на одређену музику;</p> <p>-музичке импровизације;</p> <p>-музичка питања и одговори;</p> <p>-компоновање мелодија на задати текст;</p>	
--	---	---	--

	<p>помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст;</p> <p>-изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.</p>	<p>-илустрације доживљаја;</p> <p>-одабир познатог музичког у односу на литерарни садржај;</p> <p>-усвајање правила понашања у различитим ситуацијама у домену музичке културе (одлазак на концерт музичке школе);</p>	
--	---	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:	<p>Циљ учења предмета физичко и здравствено васпитање је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.</p>			
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p>-примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);</p> <p>-правилно изведе вежбе,</p>	<p>примена вежби чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа;</p>	<p>-посматрање</p> <p>-табеларно бележење</p> <p>-спортске игре</p> <p>-спортска такмичења</p> <p>-стање физичке</p>	

<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ (-ХОДАЊЕ И ТРЧАЊЕ; -СКАКАЊЕ И ПРЕСКАКАЊЕ; -БАЦАЊЕ И ХВАТАЊЕ; -ПУЗАЊА, ВИШЕЊА, УПОРИ И ПЕЊАЊА; -ВЕЖБЕ НА ТЛУ; -ВЕЖБЕ РАВНОТЕЖЕ; -ВЕЖБЕ СА РЕКВИЗИТИМА; - ПЛЕС И РИТМИКА; - ПОЛИГОНИ</p>	<p>разноврсна природна и изведена кретања; -комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; -одржава равнотежу у различитим кретањима; -разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; -примењује правилну технику дисања приликом вежбања; -изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; -игра дечји и народни плес; -користи основну терминологију вежбања; -поштује правила понашања на просторима за вежбање; -поштује правила игре; -навија фер и бодри учеснике у игри; -прихвати сопствену победу и пораз; -уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; Наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; -уочи промену у расту код себе и других; -уочи разлику између здравог и болесног стања; -примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; -одржава личну хигијену; -учествује у одржавању простора у коме живи и борави; -схвати значај коришћења воћа у</p>	<p>-примењивати диференциране облике рада; -дозирати вежбања у складу са могућностима ученика; -примењивати одговарајућу терминологију вежби -ходање са опружањем колена стајне ноге уз правилно држање тела и са радом руку, кратким и дугим корацима, у различитом ритму; -ходање на прстима уз узручење са истезањем тела; -трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена; -трчање са забацивањем потколенице; -брзо трчање са поласком из стајања, лажања, упора чучећег; -игре са различитим облицима ходања и трчања. -поскоци у месту; -са вијачом; -скок суножним одскоком пруженим телом и суножним одскоком; -суножни наскок на повишену површину, наслагане струњаче или горњу површину шведског сандука; -скок удаљ уз правилан замах рукама; -поскоци у кретању;</p>	<p>способности -стање здравља и хигијенских навика -савладаност моторичких вештина -заинтересованост</p>
---	---	--	---

<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА -КУЛТУРА ВЕЖБАЊА И ИГРАЊА; -ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊ</p>	<p>исхрани; -правилно се понаша за столом.</p>	<p>-једноножни наскок на повишену површину чеоним и бочним залетом и суножни доскок на меку површину; -скакање преко поређаних вијача; -скокови удаљ и доскок на меку површину; -скокови увис; -прескакање дуге вијаче која се окреће; -игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања. -бацање лоптице из места и у даљ и у циљ; -бацање лопте увис; -вођење лопте у месту и у ходању; -додавање лопте у паровима, у месту, са груди и изнад главе; -игре са вођењем и додавањем лопте. -пузање по струњачи на различите начине; -пењање; -провлачење кроз окна шведског сандука, клупе и реквизита; -пењање и спуштање на и са различитих справа; -вишење; -упор активни на тлу и на справама. -клек; -поваљка на леђима;</p>	
---	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> -колут напред; -поваљка на стомаку; -колут назад; -одељенско такмичење са задатом комбинацијом вежби. -ходање по линији напред и уназад; -лагано трчање на предњем делу стопала са правилним држањем тела. -ходање по широком делу шведске клупе. - разговор - демонстрација - практична активност - диференцирани захтеви према способностима ученика - ритмичко ходање и трчање; -вијача; -плесови; -коло - м. објашњавања - практична активност - диференцирани захтеви према способностима ученика 	
--	--	--	--

Обавезна изборна настава		Обавезна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:	Циљ учења програма грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.			
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ЉУДСКА ПРАВА (ЈА И ДРУГИ У ОДЕЉЕЊУ)	наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује; -уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; -понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других; -препозна код себе и других основна осећања; -препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима;	-сазнавање од непосредног окружења до шире друштвене средине -примена различитих интерактивних облика рада -одабир и коришћење различитих метода и техника рада -интерактивне радионице -игре улога -мини истраживања и	Ученици се не оцењују и не пореде, сагласно природи предмета. -лична експресија -изношење мишљења кроз игру и асоцијацију -активност -евалуација истраживачких пројеката	

<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО (ОДЕЉЕЊЕ/ГРУПА КАО ЗАЈЕДНИЦА)</p> <p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ (КОМУНИКАЦИЈА И САРАДЊА)</p> <p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ (АКЦИЈА ОДЕЉЕЊА/ГРУПЕ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; -тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; -разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; -комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме; -слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; -сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; -договара се и одлучује у доношењу одељенских правила и да се понаша у складу са њима; -својим речима образлаже неопходност правила која регулишу живот у заједници; -препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати; -заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; -учествује у изради плана једноставне акције; -са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; -доприноси промоцији акције; -на једноставан начин вреднује изведене акције. 	<p>пројекти</p> <ul style="list-style-type: none"> -једноставне акције -приче блиске искуству ученика -искуствено учење -размена у групи -различите активности током часа -динамика рада којом ће се одржати пажња ученика -размена и аргументовање идеја и мишљења -аудио-визуелни записи -прављење презентација 	
---	--	--	--

Обавезна изборна настава		Обавезна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Верска настава			
Разред:	први			
Циљ предмета:	<p>Ученици треба да уче да не можемо живети једни без других. Љубав нас повезује. Деца ће схватити да је Бог створио свет из љубави и да је живот дар који нам Бог даје. Стога се према свом животу, другима и природи треба односити са љубављу и радошћу. Да бисмо успели треба да знамо да постоји молитва. Ученици се упознају са молитвом и уче је. Деца добијају дивно сазнање да је Господ рођен на земљи и да је и он био дете као и сви ми. Уочавају да је Бог дошао да бисмо ми могли да му се приближимо. Уче о праштању које нам је потребно да бисмо могли истински да волимо. Уочавају да је Света Литургија место где се у потпуности сједињујемо са Богом и где се надамо да ћемо доживети васкрсење са нашим вољеним Богом. Кроз Васкрсење и љубав Божију деца уочавају потребу да сачувамо природу, да сачувамо дар који нам је Бог дао.</p>			

Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p style="text-align: center;">УВОД</p>	<p style="text-align: center;"><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • да разуме основна сазнања о темама које ће се обрађивати на настави Православног катихизиса <p style="text-align: center;"><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да активно учествује на часовима верске наставе 	<p>Подстицати радозналост ученика, креативност, одговорност, сарадњу, поштовање личности као јединствене и непоновљиве... Градити однос према Богу и према људима као јединственим личностима. Остваривати однос према Цркви и заједници. Остваривати добар однос према природи и очувању животне средине. Коришћење разних интернет платформи, блог – Веронаутика – позив на царствовање, google, разни видео и аудио садржаји. Коришћење сајта Квизирација и других који дају могућност да се ураде многобројни квизићи и игрице различитих садржаја. Деца кроз игре обнављају, уче и показују колико владају својим знањем. Коришћење разних врста презентација, кратких цртаних филмова и садржаја који деци могу приближити теме које радимо. Мотивација и креативност ученика је јако битна. Рад на многобројним</p>	<p>Активност, саинтересованост, учешће у раду, креативност, практичан рад, примена у свом личном животу, однос према Богу и људима, знање кроз квизиће и разне игре, отвореност у разговору, постављање питања и потреба за дубљим смислом наше вере, односа према Богу и вечном животу, учешће у приредбама, представама, учешће у разним драмским текстовима, потреба да се дете искаже у својим глумачким способностима, учешће у хорићима, певање, сналажљивост у разним уметничким делима, однос према приатељима, према ближњима, Богу, заједници, природи...</p>

		<p>креативним предметима. Глума, певање, представе луткарског типа и личног су јако битне. Деца добро уче и памте кроз игру, песму, глуму, анимацију...</p> <p>Практична примена у личном животу сваког појединца. Учешће на Литургијама и другим молитвама, обилазак светиња, учешће у црквеном животу..</p>	
--	--	---	--

**ЗАЈЕДНИЦА КАО ОСНОВ
ЖИВОТА**

Когнитивни аспект:

- моћи да опише и објасни значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама (породици)
- моћи да препозна да не можемо једни без других
- знати да нас љубав повезује са другима
- знати да се правилно осени крсним знаком
  - знати да је Бог Света Тројица (Заједница)
  - знати да крштењем постајемо чланови Божије породице (Цркве)

Афективни аспект:

- пожелети да чини добро другима (ближњима) у својој заједници
- желети да изражава хришћанску љубав према Богу и ближњима

**ЗАЈЕДНИЦА ЛЈУБАВИ
БОГА, ЧОВЕКА И
ПРИРОДЕ**

Когнитивни аспект:

- знати да заједница са Богом почива на слободи
- знати да је послушност израз љубави
- моћи да препозна да је даривање плод љубави
  - моћи да сазна да је молитва разговор са Богом
- моћи да усвоји текст молитве Оче наш
- знати да је Бог Отац створио свет из љубави
- моћи да препозна да је наш живот Божји дар
- знати да Бог жели да живимо у заједници са Њим

Афективни аспект:

- показивати жељу да љубав исказује на конкретан начин
- бити мотивисан да љубав према Богу изражава молитвом

<p>НЕИЗМЕРНА ЛЈУБАВ БОЖИЈА – ХРИСТОС СЕ РОДИ!</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •моћи да препозна основне догађаје библијске приповести о Христовом рођењу • моћи да препозна и именује главне личности из библијске приче о Христовом рођењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) •моћи да препозна да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави •моћи да усвоји текст (садржај) и мелодију песме (Божић, Божић) • моћи да препозна да је Свети Сава посветио свој живот Богу због љубави према Њему <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • код ученика ће се развити жеља да активно учествује у прослави Христовог рођења • код ученика ће се развити жеља да према ближњима подражава пример љубави Светога Саве 		
<p>ЦРКВА – ЗАЈЕДНИЦА СА БОГОМ</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •моћи да опише појединости библијске повести о стварању света • моћи да разликује оно што је Бог створио од онога што је човек направио на примерима из непосредног окружења • знати зашто за Бога кажемо да је Творац •моћи да објасни, на елементарном нивоу, повезаност људи и природе • учити да се у Цркви остварује 		

	<p>јединство људи и природе са Богом</p> <ul style="list-style-type: none"> • знати да у заједници са Богом учествујемо слободно – само ако то желимо (пример Светога Саве и његовог слободног избора) • да се упозна са Литургијом као догађајем (заједничком трпезом) на којем се окупља Божја породица <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • код ученика ће се развити жеља да својом послушношћу изражава своју љубав и слободу • ученик ће желети да учествује у Литургији 		
--	--	--	--

<p>ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • упознати Христово учење као „учење“ о љубави и праштању (на примерима из јеванђељских прича) • препознати и разумети да је права љубав када је показујемо делима • усвојити садржај и мелодију песме „Знаш ли ко те љуби силно“ <ul style="list-style-type: none"> • бити у могућности да опише појединости библијске повести о Христовом Васкрсењу • препознати и именовати главне личности из библијске приче о Христовом Васкрсењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) <ul style="list-style-type: none"> • препознати да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави • моћи да опише прослављање Васкрса у својој породици • знати обичаје у вези са Васкрсом <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • развијати потребу да делима исказују љубав • развијати жељу да учествује у припремама за прославу овог највећег хришћанског празника 		
<p>НАША БРИГА О СВЕТУ (ТВОРЕВИНИ БОЖИЈОЈ)</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • моћи да преприча одабране приче које говоре о Христовој љубави према свету и човеку • на елементарном нивоу моћи да 		

	<p>објасни међусобну повезаност свих људи и природе</p> <ul style="list-style-type: none"> • препознати и именовати поступке људи који су прожети љубављу према природи, људима и Богу • уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса првог разреда основне школе <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • развијати жељу да се брине о биљкама и животињама и целокупној природи 		
--	--	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: <i>Дигитални свет</i>		РАЗРЕД: први	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.			
ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ РАСПОРЕЂЕНИ ПО НАСТАВНИМ ТЕМАМА	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ
<p>Дигитално друштво</p> <p>Различит изглед дигиталних уређаја. Дигитални уређаји у различитим занимањима. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без</p>	<p>-Препознаје дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; -Користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); -Наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова;</p>	<p>Наставник треба да креира образовну ситуацију у којој ученици могу да увиде да су дигитални уређаји свуда око њих, и да нису то само десктоп и лаптоп рачунари и таблети, већ и телефон, клима уређај, фрижидер, веш – машина и једни именом их зовемо дигитални уређаји. Навести ученике да дају</p>	<p>- Самопроцена: програм наставе и учења очекује да ученици објасне нпр. начин функционисања јеноставних алгоритама(укључујући и оне који су сами креирали), тестирају их, а затим откривају и исправљају грешке у њима.</p>

<p>њих. Комуникација посредством дигиталних уређаја. Дигитални уређај и паметни дигитални уређај. Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.</p>	<p>- Упореди дигитални и папирни уџбеник; -Упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; -Упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих.</p>	<p>примере коришћења дигиталних уређаја из свакодневног живота. Наставник треба да спроведе обуку ученика за коришћење дигиталних уџбеника. Омогућити ученицима да, на часу, вајају у пластелину популарни лик из цртаћа. Наставник користи прилику да са ученицима разговара о комуникацији са дигиталним уређајима и без њих. Ако постоји могућност организовати одлазак у музеј. Пре одласка на наставу у природу, посебно је значајно да наставник употреби неку од постојећих веб – презентација (http://viminacium.org.rs/izlozbe/viminacium-virtual-tour/) и виртуелно упозна ученике са местима које ће посетити.</p>	<p>неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; - Вршњачка процена: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. - Отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. Питања која почињу са „Зашто” или „Како” посебно су корисна: Зашто није добро да чашу са слатким пићем држиш поред дигиталног уређаја? Како ради твој алгоритам? Зашто је потребно да водиш рачуна о дужини времена које је потребно у раду са дигиталним уређајем? итд. - Већ знам –</p>
--	--	---	--

			Желим да научим – Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.
<p>Безбедно коришћење дигиталних уређаја Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад). Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).</p>	<p>-Прави разлику између основних правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; -Препознаје неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; -Уме да доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; -Препознаје основне податке о личности; -Уме да препозна зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; -Препознаје особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримерним дигиталним садржајем, непознатим или злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. -Уочава везу неких од здравствених</p>	<p>Указати на чињеницу да се број занимања у којима је дигитални уређај доминантно средство за рад непрестано увећава и да отуда потиче потреба да негујемо здраве навике када је употреба дигиталних уређаја у питању. Нагласити да проблеми који настају са видом и коштано – мишићним системом не настају од употребе технологије, већ од неправилног положаја тела, претежног седења, дужег гледања без промене фокуса. Заједно излистати неке од здравствених ризика. Правилно одлагање електронског отпада важно је за очување здраве животне средине. Указати на чињеницу да нису све особе које користе интернет добронамерне. Од изузетног значаја је да ученици схвате који подаци спадају у податке о личности, као и на које начине их људи најчешће чине доступним на интернету. Нагласити ученицима на који начин да се понашају и коме да се обрате за помоћ у случају непримерног садржаја или понашања појединаца на интернету.</p>	

	<p>ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; -Зна да доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; -Разуме и зна да објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; - Наводи основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите), разуме и зна да објасни зашто је важно примењивати их.</p>		
<p>Алгоритамски начин размишљања Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема. Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима. Уочавање и исправљање грешака у алгоритму. Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.</p>	<p>-Анализира једноставан познати поступак. -Препознаје симболе договореног тумачења. Предлаже кораке за спровођење једноставног познатог поступка. -Тумачи симболе познатог/ договореног значења и предлаже кораке за његово спровођење- Уочава и исправља грешке у алгоритму. -Тумачи понашање дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.</p>	<p>Знања ученика и садржаје осталих обавезних предмета и изборних програма требало би искористити како би се пред њих поставио адекватан задатак – поступак који треба да анализирају и предложе кораке за његово спровођење (колут унапред, писање слова, низ сличица од којих треба саставити причу, низ сличица међу којима има сувишних...) Наставник треба да уведе термин алгоритам и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка. Наставник треба ученицима да обезбеди упутство које им омогућава да изврше потпуно непознати задатак. Наставник често треба да поставља ученике у ситуације да разматрају унапред креиране алгоритме</p>	

		за решавање одређених задатака, да у више наврата откривају грешке и исправљају их, све док не дођу не само до најбољег, већ и до најефикаснијег решења. Ако су ученицима на располагању рачунари, рад у програму на адреси https://scratch.mit.edu/projects/19685257/ може да допринесе досезању дефинисаних исхода.	

ДОПУНСКА НАСТАВА		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	СРПСКИ ЈЕЗИК-ДОПУНСКА НАСТАВА			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:				
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ КЊИЖЕВНОСТ ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	-разликује изговорени глас и написано слово; -влада основном техником почетног читања и писања ћириличног текста; -разуме оно што прочита; -одреди главни догађај и ликове у тексту; -разликује слово, реч и реченицу; -правилно изговори и напише кратку реченицу; -правилно употреби велико слово;	дијалoшка метода; монолошка метода; илустративна метода; демонстративна метода; метода рада на тексту; метода писаних радова; тимска настава; -усмеравање -навођење -стварање ситуације -сугерисање -подстицање -мотивација	-усмено одговарање -писмене провере -петоминутне провере -домаћи задаци -иницијално тестирање -годишњи тест -језичке игре -активност	

<p>-ГОВОРЕЊЕ; -СЛУШАЊЕ; -ПИСАЊЕ; -ЧИТАЊЕ</p>	<p>-учтиво учествује у вођеном и слободном говору; -усмено препричава краће текстове; -усмено прича према свом доживљају; -пажљиво и културно слуша саговорнике; -слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова; -примењује основна правописна правила; -пише краће реченице по диктату; -гласно чита;</p>	<p>-координирање -повезивање и примена - именује и чита слова, - прави речи од слова, - прави од речи реченице, - чита текстове, - препознаје слова, речи, реченице - игра се мењањући гласове у речима, - вежба у изговарању обавештења, питања и заповести - вежба у изговору и писању гласова ч, ћ, њ, х, р -- започиње реченицу велики словом - пише лична имена и презимена и једночлана имена насеља - употребљава тачку, упитник и узвичник - пише по диктату</p>	
--	---	--	--

ДОПУНСКА НАСТАВА		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	МАТЕМАТИКА-ДОПУНСКА НАСТАВА			
Разред:	1.разред			
Циљ предмета:				
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. ГЕОМЕТРИЈА (-ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА; -ЛИНИЈЕ)	<p>-одреди међусобни положај предмета у односу на тло; -упореди предмете и бића по величини; -уочи и именује геометријске</p>	<p>дијалогска метода; монологска метода; илустративна метода; демонстративна метода; метода писаних радова -усмеравање</p>	<p>-усмено одговарање -писмене провере -петоминутне провере -годишњи тест -практичне вежбе -домаћи задаци</p>	

2. БРОЈЕВИ	облике предмета из непосредне околине; -разликује криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; -црта праву линију помоћу лењира; -прочита и запише бројеве до 100; -разликује парне и непарне бројеве; -сабира и одузима до 100; -разликује новчане апоене до 100; -измери дужину задатом нестандартном јединицом мере	-навођење -сугерисање -постављање проблема -подстицање -дискусија -анализирање -мотивисање -координирање -повезивање и примена знања -развој кооперативности -подстицање на логичко мишљење	-активност ученика
3. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ			

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Енглески језик			
Разред:	Први			
Циљ предмета:	Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. Главни циљ наставе страног језика је развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења.			
Наставне теме / области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. Let's start!; Unit 1 – My Family (поздрављање, представљање себе и других, давање основних информација о себи, давање и тражење	- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - препозна и именује жива бића из непосредног окружења	<ul style="list-style-type: none"> • listening comprehension (слушање са разумевањем говора наставника или аудио записа) • реаговање на упутства и налоге наставника или са аудио записа (слушај, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, 	Праћење активности, залагања и резултата рада, формативна и сумативна евалуација, индивидуални ученички радови, домаћи задаци, (мини) пројекти, самоевалуација	

<p>основних информација о другима, описивање живих бића, разумевање и давање једноставних јутстава и налога)</p>		<p>исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • препознавање и именовање појмова са слика / картица • активности усмене репродукције и контролисане продукције • вежбе говорне продукције са малим варијацијама модела у којима се мењају и комбинују лексички и граматички садржаји уз постепено усложњавање • правилан изговор гласова, речи и кратких израза • хорско понављање • комуникација у вези са познатим темама и/ или темама блиским и интересантним ученицима • вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију,...) • приче у сликама • TPR (Total physical response - потпуни физички одговор: физички одговор на вербална упутства нпр. песмица „Head, shoulders, knees and toes“) • цртање и бојење по диктату • певање песмица • класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...). • игровне активности примерене узрасту и 	
<p>2. Unit 2 - My School (описивање предмета, разумевање и давање једноставних јутстава и налога)</p>	<p>- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - препозна и именује предмете из непосредног окружења; - разуме једноставне описе предмета; - опише предмете користећи једноставна језичка средства</p>		
<p>3. Unit 3 - My Room (описивање предмета, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања, разумевање и давање</p>	<p>- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - препозна и именује предмете из непосредног окружења; - разуме једноставне описе предмета; - опише предмете користећи једноставна језичка средства; - разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на</p>		

<p>једноставних упутстава и налога, исказивање захвалности)</p>	<p>њих; - тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упуту једноставне честитке; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - исказе и прихвати захвалност на једноставан начин</p>	<p>дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање)</p> <ul style="list-style-type: none"> • мануелне активности (цртање, бојење, сецкање, лепљење - израда паноа, постера, презентација) • мини пројекти везани за градиво / на теме које су блиске и интересантне 	
---	--	--	--

		<p>ученицима</p> <ul style="list-style-type: none"> • драмске активности (role play, мини скечеви, луткарске мини представе, импровизације, приче из стварног живота) • активно посматрање, слушање и учешће у активностима на часу • активно учешће у раду у паровима, малим и великим групама • активно учешће у игровним активностима • невербална комуникација – мимика, пантомима • употреба мултимедијалног материјала као средства учења језика • ИКТ у настави • повезивање претходно стеченог знања са новим • социокултурни садржаји (упознавање ученика са културом народа чији језик уче, свест о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова одн.говорних заједница, развијање толеранције и позитивног става) 	
<p>4. Christmas (честитање, исказивање потреба, разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<p>- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке; - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама и реагује на њих; - изрази основне потребе кратким и једноставним језичким средствима; - разуме кратка и једноставна упутства и</p>		

	<p>налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге;</p>		
<p>5. Unit 4 - My Pets (описивање живих бића, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања, исказивање положаја у простору, разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<p>- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге; - препозна и именује жива бића из непосредног окружења; - разуме једноставне описе живих бића; - опише жива бића користећи једноставна језичка средства; - разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору</p>		
<p>6. Unit 5 - My Food (изражавање допадања / недопадања, исказивање молбе, захвалности и извињења, исказивање потреба, разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<p>- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;</p>		

	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; - упуту кратке и једноставне молбе; - исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин 		
<p>7. Unit 6 - My Music (описивање живих бића и предмета, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања, разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге; - разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - препозна и именује жива бића и предмете из непосредног окружења; - разуме једноставне описе живих бића и предмета; - опише жива бића и предмете користећи једноставна језичка средства; 		
<p>8. Easter (честитање, разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упуту једноставне честитке; - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге 		

Назив ваннаставне активности: Ликовно-креативна радионица		РАЗРЕД: први	
<p>Циљ: Циљ учења слободних активности ликовно-креативне радионице за први разред је да се ученик развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.</p> <p>Годишњи фонд часова: 36</p>			
ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ РАСПОРЕЂЕНИ ПО НАСТАВНИМ ТЕМАМА	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ
<p>I ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ</p> <p>Простор : отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао; значај чувања споменика или значајних објеката у окружењу; значај уређења простора у коме се борави.</p> <p>Уметничка занимања: сликар- слика, вајар-скулптура, фотограф-фотографија.</p> <p>Установе културе : музеј, галерија, позориште, библиотека...</p>	<p>-да својим речима опише визуелне карактеристике простора</p> <p>-да пореди своје утиске других о изгледу објеката</p> <p>-примењује правила понашања у посети музеју, галерији, позоришту</p> <p>-различитим ликовним техникама приказује различита занимања</p> <p>-препознаје различите уметничке продукте: слика, скулптура, фотографија</p> <p>-повезује одабрану установу културе са њеном наменом.</p> <p>-различитим техникама</p>	<p>У оквиру програма Ликовно-креативне радионице за први разред основног образовања на основу једноставних захтева у различитим ликовним техникама реализоваће се се планирани садржаји у школи и њеном окружењу. У сарадњи са Културним центром Рибница ученици ће бити укључени у радионице поводом разних празника и манифестација.</p> <p>Ученици ће посећивати изложбе уметника Краљева и околине, а својим радовима учествоваће у групној изложби ученика школе „Вук Караџић”. На овај начин примениће правила понашања у културним установама и имаће прилику да размене искуства са</p>	<p>Праћење активности ученика од почетка до краја часа;</p> <p>Естетска анализа радова;</p> <p>Доношење прибора за рад;</p> <p>Однос према раду;</p> <p>Самосталност и креативност;</p> <p>Уложен труд.</p>

<p>II ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ Природни облици и облици које је створио човек, правилни и неправилни, једнобојни и безбојни облици, текстура; Положај облика у простору и равни; Кретање; Светлост и сенка.</p>	<p>приказује односе у видном пољу; -одређује самостално и у сарадњи са другима положај облика у простору и равни; -различитим ликовним техникама приказује објекте; -приказује објекте у покрету, кретње бића и машина -приказује светлу и тамну површину облика и сенку.</p>	<p>другима и примене стечена знања и умења из наставе ликовне културе.</p>	
<p>III ОБЛИКОВАЊЕ Материјали и прибор; Обликовање скулптуре; Обликовање цртежа; Обликовање слике; Преобликовање.</p>	<p>-различитим материјалима приказује доживљај стварности и осећања; -техником вајања приказује облике и објекте из непосредног окружења; -различитим врстама линија ствара мотиве на цртежу; -комбинованим техникама и рециклажним отпадом формира нове скулптуре и изражава доживљај из маште; -преобликује самостално или у сарадњи са другима употребне предмете мењајући им намену.</p>		
<p>IV СПОРАЗУМЕВАЊЕ Читање визуелних информација: илустрација, стрип, анимирани филм; Знак: графички, лепо писање, украсна слова; Традиција, празници и украшавање.</p>	<p>-различитим техникама креира илустрације на задати текст; -изражава своје замисли, идеје и приче у облику стрипа; -црта јунаке анимираних</p>		

	филмова; -украшава различитим техникама предмете и облике у вези одређених празника.		
--	---	--	--

Назив ваннаставне активности: Чувари природе	РАЗРЕД: први
---	--------------

Циљ:Циљ:
Кроз обраду еколошких тема ученици стичу и проширују основна знања о екологији и еколошком раду и примена еколошких знања. Кроз план еколошких тема ученици развијају свест о поштовању природе, очувању њених ресурса и стичу вештине за побољшање квалитета живота очувањем постојећих ресурса, развијање еколошке културе деце (еколошки прихватљивог-пожељног понашања);
Развој дечијег искуства и оспособљавање ученика да се изражавају користећи различите технике и материјале, примењујући правила и знања везана за еколошку свест
Годишњи фонд часова: 36

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ РАСПОРЕЂЕНИ ПО НАСТАВНИМ ТЕМАМА	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ
<p>Животна средина</p> <p>Наш еко кутак Моја околина Где ко живи Везе у природи Зец брзић</p> <p>Природе појаве и промене</p> <p>Пратимо како се природа мења Правимо кућице и</p>	<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <p>-препозна изворе загађивања и уочи последице;</p> <p>-да се лично ангажује у заштити и очувању животне средине;</p> <p>-да на основу стечених знања изабере квалитетне и здраве стилове живота;</p> <p>-препознаје облик</p>	<p>Наведени садржаји програма поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката. Овако конципиран програм даје велике могућности наставницима и ученицима да га на креативан начин реализују сходно условима, могућностима и времену. Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу и усмеравају интересовање и креативност ученика у покушају</p>	<p>Праћење активности ученика од почетка до краја часа; Естетска анализа радова; Доношење прибора за рад; Однос према раду; Самосталност и креативност; Уложен труд.</p>

<p>хранилице за птице Шта ко воли да једе Прича о врапцу Храна за биљке Ланац исхране Ужина за птице</p> <p>Загађење животне средине</p> <p>Вода Ваздух Пушење је штетно Земљиште Бум трас Оркестар зрнце Рециклажа-израда новогодишњих украса и честитки</p> <p>Заштита животне средине</p> <p>Упознај своје мале суседе Еколошке поруке- Чувамо природу Угрожене животиње Пано поводом Дана вода Чувари топлоте ЕКО ДАН у оквиру Дечије недеље Обележавање светског Дана животиња Шта се налази у канти за отпатке Трошење природног блага</p>	<p>појављивања воде у непосредном окружењу;</p> <p>-препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу;</p> <p>-штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места;</p> <p>-се понаша тако да не угрожава виљке и животиње у непосредном окружењу;</p> <p>-испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима и угроженим животињским и биљним врстама;</p> <p>-учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене.</p>	<p>да самостално објасне узроке и последнице човековог дејства на животну средину. Чланови секције раде на уређењу школе и школског дворишта, упознавању и заштити угрожених биљних и животињских врста, обележавању значајних еко- датура Ученици учествују на разноврсним акцијама са циљем очувања животне средине. Часови се реализују у школи и природном окружењу.</p>	
--	--	--	--

Светски Дан здравља Здраво да си! Дан заштите животне средине Велика размена Заједничко дрво Сунцобран Башта у тањиру Дана планете Земље			
--	--	--	--

ДРУГИ РАЗРЕД

Обавезна настава	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Српски језик		
Разред:	други		
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
КЊИЖЕВНО СТ	<ul style="list-style-type: none"> - разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; - одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; - одреди редослед догађаја у тексту; - уочи главне и споредне ликове и разликује 	<p>У настави књижевности најважније је код ученика развијати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус. Читање тражи време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код деце интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другог и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа. Школска лектира је разврстана по књижевним родовима - поезија, проза, драмски текстови за децу и обогаћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али је обогаћен и делима за децу из светске</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Наставник</p>

	<p>њихове позитивне и негативне особине;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује стих и строфу; - уочи стихове који се римују; - објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; - наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; - чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; - изражајно рецитије песму; - изводи драмске текстове; - износи своје мишљење о тексту; - разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; - разликује врсте 	<p>књижевности. Избор дела примерен је узрасту ученика.</p> <p>Поједина дела из обавезног корпуса су изборна. Учитељу се пружа могућност да изабере да ли ће на часовима обрађивати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • народну песму Да вам певам што истина није или Мишја моба; • народну песму Мајка Јова у ружи родила или Санак иде низ улицу; • народну причу Свети Сава, отац и син или Свети Сава и отац и мати са малим дететом; • једну од две народне басне и једну од две басне Доситеја Обрадовића. <p>Изборност допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Програмом се подстиче упознавање ученика са значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић, Никола Тесла).</p> <p>При тумачењу текстова из школске и домаће лектире, али и популарних, информативних текстова из часописа за децу, енциклопедија и сл., треба уочити тему, главне догађаје, просторне и временске односе у прочитаном тексту, поуке и битне појединости у описима бића и природе; уочити главне и споредне ликове у књижевном делу, њихове позитивне и негативне особине и поступке; њихова емоционална стања и разликовати појмове добра и зла.</p> <p>Ученик треба да уочи формалне разлике између поезије, прозе и драмског текста и њихове основне карактеристике (нпр. одсуство фабуле у лирском делу, ритмичност стихова и строфа, присуство риме или низање догађаја у епском и драмском делу), али не на нивоу дефинисања појмова. Ученик треба да разликује књижевне врсте: лирску песму (успаванку и шаљиву песму - по тону певања) од приче (басне и бајке) и драмског текста, али без увођења дефиниција књижевнотеоријских појмова. Детаљније термилошко одређивање уводи се поступно у старијим разредима.</p> <p>Ученик треба да разуме пренесено значење загонетке, али се не именују постојећи стилски поступци у њој; да препозна жанр басне као приче са пренесеним значењем (не уводи се појам алегорије), да у баснама и бајкама ликови могу бити и животиње, биљке, предмети, антропоморфна бића (Срећа, Нада) или људи, и да разуме пренесено значење басне, открије и објасни поуку. Ученици се уводе у тумачење пословица.</p> <p>Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или</p>	<p>током процеса наставе и учења континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	---	---	---

	<p>речи у типичним случајевима; - одређује основне граматичке категорије именица и глагола; - разликује реченице по облику и значењу; - поштује и примењује основна правописна правила; - влада основном техником читања и писања латиничког текста; - пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); - користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање,</p>	<p>читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргументују их примерима из текста. Поезију (успаванку, шаљиву и описну песму) и прозна дела ученици не уче да разликују на теоријском нивоу. Поређење као стилска фигура се такође не учи на теоријском нивоу, већ се од ученика очекује да је уочи у тексту (на пример у песми Мајка Јова у ружи родила) и наводи једноставне примере поређења из свакодневног живота (на пример: румен као ружа, брз као зец, вредан као пчела итд.). Приликом обраде драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (сценски наступ - извођење драмског текста, драмска игра, луткарска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака). Притом ученици усвајају и правила примереног понашања у позоришту. Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма; уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту. Књижевна дела која су доживела екранизацију (Бамби, Бајка о рибару и рибици, Царево ново одело, Принцеца на зрну грашка, Девојчица са шибицама) могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Ученици се могу упутити и на друге филмове са сличном тематиком (дечје авантуре или авантуре у фантастичном свету, одрастање усамљеног детета и сл.).</p>	
<p>ЈЕЗИК Грамматика, правопис и ортоепија</p>	<p>информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); - користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање,</p>	<p>У настави језика, ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на развијање исхода и ученичких компетенција за примену граматичких правила у писаној и говорној комуникацији. Грамматика Разликовање гласа и слога у изговорном смислу - слог се објашњава само на основу типичних случајева са самогласником на крају слога док се други случајеви обрађују у вишим разредима. Пожељно је направити корелацију са наставом музичке културе (указати им на то да песме певају тако што деле речи на слоге). Из морфологије се развијају основна знања о именицама, глаголима, придевима и бројевима. За сваку врсту речи најпре се уводи појам, а</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Процес праћења и вредновања једног</p>

	<p>описивање; - правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину; - учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; - разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); - изражајно чита ћирилички текст.</p>	<p>затим разликовање подврста. Нпр. најпре треба радити на схватању појма именице као врсте речи и то на типичним примерима властитих и заједничких именица. Након тога уводи се разликовање подврста именица: властитих и заједничких. У вези са глаголима, најпре се обрађује глагол као врста речи, а онда се уводи разликовање категорије времена. Бројеве као врсту речи треба повезати са наставом математике. Синтаксичка знања се надовезују на већ научена и проширују разликовањем реченица по облику и значењу. Правопис Правописна правила ученици усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз упознавање са новим садржајима, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченица и текстова. Пожељно је направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице ћириличким и латиничким писмом. Потребно је да ученици усвоје правилно писање општих скраћеница које свакодневно користе, и то само пет: ОШ, бр., итд., стр. и нпр. Правописне вежбе омогућавају ученицима да посебно обрате пажњу на правописне захтеве и на њихову улогу у тексту. Системска примена одговарајућих правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да правописна правила ученици практично и спонтано примењују. Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне да се савлада само једно правописно правило из једне правописне области. Правописне вежбе је потребно припремити и притом поштовати принцип поступности, систематичности, јединства теорије и праксе. Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање.</p>	<p>ученика треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Наставник током процеса наставе и учења континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>		<p>Развијање и унапређивање језичке културе ученика представља један од најзначајнијих задатака наставе српског језика. Нјен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени да квалитетно и сврсисходно усмено и писмено комуницирају.</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и</p>

		<p>Основни облици усменог и писменог изражавања су препричавање, причање и описивање.</p> <p>Препричавање - у другом разреду, настава језичке културе усложњава и повећава захтеве на плану овог облика усменог и писменог изражавања ученика. Потребно је подстицати ученике да уоче шта је битно, а шта може остати непоменуто када препричавају, како се не би догодило да препричани текст буде дужи од оног који препричавају. Потребно је, такође, вредновати препричавање, тј. указати ученицима на мање или више успеле сегменте овог облика изражавања.</p> <p>Причање - обухвата причање догађаја и доживљаја, причање на основу маште, на задату тему, причање на основу слике или низа слика.</p> <p>Описивање - најсложенији облик усменог и писменог изражавања у разредној настави. Због бројних узрасних ограничења у раду са најмлађим ученицима, овој врсти језичког изражавања потребно је приступити посебно одговорно и поштовати принципе наставне условности и поступности приликом постављања захтева: оспособљавати ученике да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, запажају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), потребно је стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис природе, годишњих доба, предмета, биљака и животиња, књижевних ликова и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтано усвајање техника описивања као трајне вештине.</p> <p>Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке вежбе. Врсте игара потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја. То могу бити разговорне игре, на пример, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара. Могу се одабрати и ребуси, загонетке, питалице, брзалице, разбрајалице, једноставне укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе служе да се богати речник ученика и да се укаже на различите могућности приликом избора речи и израза и упуту на њихову сврсисходнију употребу. Применом лексичко-семантичких</p>	<p>сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Наставник током процеса наставе и учења континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у</p>
--	--	--	--

		<p>вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Врсте ових вежби, такође, треба усагласити са интересовањима ученика и наставним садржајима. Смисао за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза развија се кроз различите вежбе, на пример опис бића и предмета, а за ученике овог узраста изазовне могу бити и вежбе допуњавања реченица (на пример, дати реченице у којима недостаје глагол).</p> <p>Учење другог писма</p> <p>Усвајање другог писма - латинице планира се најчешће за друго полугодиште јер су ученици у првом разреду овладали ћириличким писмом, али је потребно добро утврдити читање и писање ћириличног писма и радити на што бољој техници читања. Због свега наведеног, учитељ има могућност да самостално одлучи када ће почети са усвајањем другог писма. У срединама у којима би писање представљало оптерећење за ученике, писана слова другог писма могу се обрадити у првом полугодишту трећег разреда. Учители посебну пажњу треба да обрате на писање слова ч и ћ, ц и ђ, њ и љ.</p> <p>Код учења писаних слова латинице посебну пажњу треба посветити графичком увезивању слова у речима. Писање се може увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина.</p>	<p>остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	--	--	--

Обавезна настава	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Математика		
Разред:	други		
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.		
Наставне	Исходи		Праћење и евалуација

теме/области	Начини и поступци остваривања програма		
<p>БРОЈЕВИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - одреди десетице најближе датом броју; - усмено сабира и одузима бројеве до 100; - користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; - примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; - усмено множи и дели у оквиру прве стотине; - израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; - реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; - одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; 		<p>Већина исхода теме Бројеви се остварује спирално (у сваком разреду се градиво из ове области надовезује и проширује), исходи који се остваре у оквиру једног блока бројева, касније се проширују на остале блокове бројева. Развој појма броја и бројевног низа наставак је сазнања о бројевима, стеченог у првом разреду.</p> <p>Сабирање и одузимање до 100 обухвата све облике усменог поступка сабирања и одузимања. Потребно је темељно обнављање таблица сабирања и одузимања до 20, јер су оне основ за даље упознавање ових операција у блоку бројева до 100. Правила замене места сабирака и здруживања сабирака обнављају се кроз очигледне примере и описују реторички, без формулског записа. За илустрацију правила користе се манипулативна средства као и визуелни прикази. Ученике кроз примере наводити на логичко разумевање и функционалну примену замене места сабирака и здруживања сабирака. Овде пре свега треба водити рачуна о мисаоном процесу ученика који треба да буде у директној вези са оним што ученик записује приликом решавања проблема. Ученици ће кроз примере увидети сврсисходност замене места сабирака, као и њихово здруживање, а не постојање ових својстава ради њих самих.</p> <p>При обради поступака сабирања и одузимања у блоку бројева до 100, поред већ упознатог, упознају се случајеви са преласком десетице (25 + 7, 25 + 37, 45 - 8, 45 - 38). С обзиром да се поступци сабирања и одузимања заснивају на већ познатим поступцима, ученици могу бити охрабрени да сами откривају поступке рачунања уз употребу упознатих правила замене места сабирака и здруживања сабирака (Нпр. $25 + 7 = 25 + (5 + 2) = (25 + 5) + 2 = 30 + 2 = 32$). Потребно је одвојити довољно времена за активности рачунања без коришћења папира и оловке, уз подстицање разговора о различитим поступцима које су ученици применили. Омогућити ученицима слободу избора поступка рачунања. Писмени поступак рачунања није предвиђен у другом разреду.</p> <p>Аритметичка операција множења упознаје се као поновљено</p>	<p>Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују</p>

сабирање (сабирање једнаких сабирака). Скуповно, производ је број елемената уније дисјунктних једнакобројних скупова. Посматрају се разни примери који представљају мултипликативну схему тј. описују се ситуације (речима, скуповима, визуелно $m \times n$ дијаграмима) када на m места имамо по n елемената.

По аналогiji, аритметичка операција дељења формира се кроз посматрање разбијања (растављања) скупова са коначним бројем елемената на дисјунктне једнакобројне подскупове (у случајевима када је то могуће). До таблице дељења се долази на основу везе множења и дељења. Нпр. $7 \cdot 3 = 21$ па је $21 : 3 = 7$. Након формирања таблице дељења, формира се појам дељивости броја, утврђује се који бројеви су дељиви датим бројем, односно који број је садржалац датих бројева. Нпр. број 12 је дељив бројевима 1, 2, 3, 4, 6 и 12, односно број 12 је садржалац бројева 1, 2, 3, 4, 6 и 12.

Један од важних циљева је памћење таблице множења и дељења до 100, због чега треба предвидети довољно времена и различитих активности за увежбавање и стицање сигурности рачунања.

Непотпуном индукцијом кроз примере и анализом сликовних представа долази се до правила замене места чинилаца, здруживања чинилаца, множења и дељења збира и разлике бројем као и множења бројевима 1 и 0, дељења нуле и дељења са 1, без симболичког записа правила. На основу наведених правила прелази се на случајеве вантабличног множења (односно дељења) једноцифреним бројем. На пример:

$$13 \cdot 2 = (10 + 3) \cdot 2 = 10 \cdot 2 + 3 \cdot 2 = 20 + 6 = 26$$

$$72 : 4 = (40 + 32) : 4 = 40 : 4 + 32 : 4 = 10 + 8 = 18.$$

У другом разреду се ради искључиво усмени поступак рачунања. Разматрају се случајеви једначина - математичких реченица исказаних помоћу бројева, знака аритметичке операције и релације једнакости у којима је један од елемената непознат број представљен словом. На основу веза сабирања и одузимања, множења и дељења, као и добро савладаних таблица сабирања, одузимања, множења и дељења, ученици одређују непознати сабирак, умањилац, умањеник, чинилац, дељеник и делилац

(нпр. $7 = x + 5$, $12 : x = 4$). Користе се примери једначина које се решавају и проверавају искључиво директном применом таблица множења и дељења. Ученицима треба указати на значај провере тачности резултата и навикавати их да самостално врше проверу решења, али треба водити рачуна да пречеста употреба провере резултата доводи до аутоматизованог преписивања добијених бројева, чиме се губи смисао самог поступка.

Решавање једначина помаже у утврђивању веза аритметичких операција и уочавања могућности да се различите проблемске ситуације могу представити истом математичком реченицом, што представља развој концепта математичког моделовања.

Задаци са теразијама треба да буду присутни и у другом разреду, у циљу разумевања концепта решавања једначина.

Изграђивање појма разломка започиње повезивањем са искуством везаним за реалистичне ситуације деобе целине (јединице) на једнаке делове, почевши од половине, а надовезује се визуелним приказима фигура подељених на подударне делове. Разломци се визуелизују на различите начине и записују симболички. На почетку је корисна манипулација очигледним средствима, нпр. прављење модела разломка пресавијањем папира. Половина датог броја јесте број чија удвостручена вредност даје дати број. Половина, трећина, четвртина... десетина, односно n -ти део броја, где је $0 < n \leq 10$, одређује се на основу табличних случајева дељења (нпр. једна трећина броја 18 је 6 јер је $18 : 3 = 6$).

У оквиру ове теме, ученици упознају и други начин записа бројева, односно записивање бројева римским цифрама (И, В, Х, Л, Ц) и принцип читања и писања бројева помоћу њих.

Решавање проблема са штапићима и сабирање бројева записаних помоћу И, В, Х доприноси бољем разумевању овог бројевног система. Показати ученицима на интернету програме који конвертују римске цифре у арапске и обрнуто. Такође је корисно и приказати краћи анимиран филм о историји бројева.

Решавање проблемских задатака датих у текстуалној форми веома је важан сегмент наставе, јер омогућава повезивање и примену математичких знања у реалистичним ситуацијама.

Моделовање проблема у математички запис омогућава

ученицима да немеханички приступају задацима и шире и примењују математичка знања. Наставник треба да подржи ученике у различitim приступима и начинима решавања задатака. Потребно је дати ученицима довољно времена за решавање оваквих задатака. Корисно је тражити да се, где је прикладно, подаци дати у задатку или добијени у процесу решавања, прикажу у табели или стубичастим дијаграмом. Задаци са новцем нису издвојени у посебну тему, већ их треба обрађивати у оквиру ове теме. Идеја пресликавања се развија прављењем табела зависности. Нпр. приказивањем како се у зависности од промене вредности променљиве x , мења вредност израза $x + 2$. Комбинаторни задаци, задаци одређивања следећег члана низа или уочавање правила у делимично попуњеној табели и попуњавање остатка табеле посебно су подстицајни за развој математичко логичког мишљења. Нпр. одреди правило за формирање низа задатог почетним члановима или попуњавање започете табеле и обрнуто, на основу датог упутства одреди чланове низа или попуни табелу. Већина исхода теме Бројеви се остварује спирално (у сваком разреду се градиво из ове области надовезује и проширује), исходи који се остваре у оквиру једног блока бројева, касније се проширују на остале блокове бројева. Развој појма броја и бројевног низа наставак је сазнања о бројевима, стеченог у првом разреду.

Сабирање и одузимање до 100 обухвата све облике усменог поступка сабирања и одузимања. Потребно је темељно обнављање таблица сабирања и одузимања до 20, јер су оне основ за даље упознавање ових операција у блоку бројева до 100. Правила замене места сабирака и здруживања сабирака обнављају се кроз очигледне примере и описују реторички, без формулског записа. За илустрацију правила користе се манипулативна средства као и визуелни прикази. Ученике кроз примере наводити на логичко разумевање и функционалну примену замене места сабирака и здруживања сабирака. Овде пре свега треба водити рачуна о мисаоном процесу ученика који треба да буде у директној вези са оним што ученик записује приликом решавања проблема. Ученици ће кроз примере увидети сврсисходност замене места сабирака, као и њихово

здруживање, а не постојање ових својстава ради њих самих. При обради поступака сабирања и одузимања у блоку бројева до 100, поред већ упознатог, упознају се случајеви са преласком десетице ($25 + 7$, $25 + 37$, $45 - 8$, $45 - 38$). С обзиром да се поступци сабирања и одузимања заснивају на већ познатим поступцима, ученици могу бити охрабрени да сами откривају поступке рачунања уз употребу упознатих правила замене места сабирака и здруживања сабирака (Нпр. $25 + 7 = 25 + (5 + 2) = (25 + 5) + 2 = 30 + 2 = 32$). Потребно је одвојити довољно времена за активности рачунања без коришћења папира и оловке, уз подстицање разговора о различитим поступцима које су ученици применили. Омогућити ученицима слободу избора поступка рачунања. Писмени поступак рачунања није предвиђен у другом разреду.

Аритметичка операција множења упознаје се као поновљено сабирање (сабирање једнаких сабирака). Скуповно, производ је број елемената уније дисјунктних једнакобројних скупова. Посматрају се разни примери који представљају мултипликативну схему тј. описују се ситуације (речима, скуповима, визуелно м ц н дијаграмима) када на м места имамо по н елемената.

По аналогiji, аритметичка операција дељења формира се кроз посматрање разбијања (растављања) скупова са коначним бројем елемената на дисјунктне једнакобројне подскупове (у случајевима када је то могуће). До таблице дељења се долази на основу везе множења и дељења. Нпр. $7 \cdot 3 = 21$ па је $21 : 3 = 7$.

Након формирања таблице дељења, формира се појам дељивости броја, утврђује се који бројеви су дељиви датим бројем, односно који број је садржалац датих бројева. Нпр. број 12 је дељив бројевима 1, 2, 3, 4, 6 и 12, односно број 12 је садржалац бројева 1, 2, 3, 4, 6 и 12.

Један од важних циљева је памћење таблице множења и дељења до 100, због чега треба предвидети довољно времена и различитих активности за увежбавање и стицање сигурности рачунања.

Непотпуном индукцијом кроз примере и анализом сликовних представа долази се до правила замене места чинилаца,

здруживања чинилаца, множења и дељења збира и разлике бројем као и множења бројевима 1 и 0, дељења нуле и дељења са 1, без симболичког записа правила. На основу наведених правила прелази се на случајеве вантабличног множења (односно дељења) једноцифреним бројем. На пример:

$$13 \cdot 2 = (10 + 3) \cdot 2 = 10 \cdot 2 + 3 \cdot 2 = 20 + 6 = 26$$

$$72 : 4 = (40 + 32) : 4 = 40 : 4 + 32 : 4 = 10 + 8 = 18.$$

У другом разреду се ради искључиво усмени поступак рачунања. Разматрају се случајеви једначина - математичких реченица исказаних помоћу бројева, знака аритметичке операције и релације једнакости у којима је један од елемената непознат број представљен словом. На основу веза сабирања и одузимања, множења и дељења, као и добро савладаних таблица сабирања, одузимања, множења и дељења, ученици одређују непознати сабирак, умањилац, умањеник, чинилац, дељеник и делилац (нпр. $7 = \text{ц} + 5$, $12 : \text{x} = 4$). Користе се примери једначина које се решавају и проверавају искључиво директном применом таблица множења и дељења. Ученицима треба указати на значај провере тачности резултата и навикавати их да самостално врше проверу решења, али треба водити рачуна да пречеста употреба провере резултата доводи до аутоматизованог преписивања добијених бројева, чиме се губи смисао самог поступка. Решавање једначина помаже у утврђивању веза аритметичких операција и уочавања могућности да се различите проблемске ситуације могу представити истом математичком реченицом, што представља развој концепта математичког моделовања. Задаци са теразијама треба да буду присутни и у другом разреду, у циљу разумевања концепта решавања једначина. Изграђивање појма разломка започиње повезивањем са искуством везаним за реалистичне ситуације деобе целине (јединице) на једнаке делове, почевши од половине, а надовезује се визуелним приказима фигура подељених на подударне делове. Разломци се визуелизују на различите начине и записују симболички. На почетку је корисна манипулација очигледним средствима, нпр. прављење модела разломка пресавијањем папира. Половина датог броја јесте број чија удвостручена вредност даје дати број. Половина, трећина, четвртина...

десетина, односно n -ти део броја, где је $0 < n \leq 10$, одређује се на основу табличних случајева дељења (нпр. једна трећина броја 18 је 6 јер је $18 : 3 = 6$).

У оквиру ове теме, ученици упознају и други начин записа бројева, односно записивање бројева римским цифрама (И, В, Х, Л, Ц) и принцип читања и писања бројева помоћу њих.

Решавање проблема са штапићима и сабирање бројева записаних помоћу И, В, Х доприноси бољем разумевању овог бројевног система. Показати ученицима на интернету програме који конвертују римске цифре у арапске и обрнуто. Такође је корисно и приказати краћи анимиран филм о историји бројева.

Решавање проблемских задатака датих у текстуалној форми веома је важан сегмент наставе, јер омогућава повезивање и примену математичких знања у реалистичним ситуацијама. Моделовање проблема у математички запис омогућава ученицима да немеханички приступају задацима и шире и примењују математичка знања. Наставник треба да подржи ученике у различитим приступима и начинима решавања задатака. Потребно је дати ученицима довољно времена за решавање оваквих задатака. Корисно је тражити да се, где је прикладно, подаци дати у задатку или добијени у процесу решавања, прикажу у табели или стубичастим дијаграмом. Задаци са новцем нису издвојени у посебну тему, већ их треба обрађивати у оквиру ове теме. Идеја пресликавања се развија прављењем табела зависности. Нпр. приказивањем како се у зависности од промене вредности променљиве x , мења вредност израза $x + 2$. Комбинаторни задаци, задаци одређивања следећег члана низа или уочавање правила у делимично попуњеној табели и попуњавање остатка табеле посебно су подстицајни за развој математичко логичког мишљења. Нпр. одреди правило за формирање низа задатог почетним члановима или попуњавање започете табеле и обрнуто, на основу датог упутства одреди чланове низа или попуни табелу. Важно је размотрити различита решења, уколико их има.

При решавању задатака пажњу усмерити на анализу услова задатака и састављање плана његовог решења: операције које треба обавити, бројеви над којима се обављају операције и

редослед којим се извршавају те операције. Ученицима треба показати најрационалнији начин решавања задатка, али не треба инсистирати на таквом решавању задатака. Коришћење дијаграма, схема и других средстава приказивања може помоћи при решавању проблемских задатака.

Ученици се подстичу да правилно користе математички језик и употребљавају термине: десетица, јединица, сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац. Развој писане комуникације подстиче се увежбавањем писања поступка рачунања, представљања информација и описа поступка решавања задатка. Математички диктат, на пример, користан је за увежбавање коришћења одговарајуће терминологије. Усмена комуникација, посебно подстицање ученика да образложе поступак и решење проблема, помажу ученицима да развију способност математичке комуникације. Већина исхода теме Бројеви се остварује спирално (у сваком разреду се градиво из ове области надовезује и проширује), исходи који се остваре у оквиру једног блока бројева, касније се проширују на остале блокове бројева. Развој појма броја и бројевног низа наставак је сазнања о бројевима, стеченог у првом разреду.

Сабирање и одузимање до 100 обухвата све облике усменог поступка сабирања и одузимања. Потребно је темељно обнављање таблица сабирања и одузимања до 20, јер су оне основ за даље упознавање ових операција у блоку бројева до 100. Правила замене места сабирака и здруживања сабирака обнављају се кроз очигледне примере и описују реторички, без формулског записа. За илустрацију правила користе се манипулативна средства као и визуелни прикази. Ученике кроз примере наводити на логичко разумевање и функционалну примену замене места сабирака и здруживања сабирака. Овде пре свега треба водити рачуна о мисаоном процесу ученика који треба да буде у директној вези са оним што ученик записује приликом решавања проблема. Ученици ће кроз примере увидети сврсисходност замене места сабирака, као и њихово здруживање, а не постојање ових својстава ради њих самих. При обради поступка сабирања и одузимања у блоку бројева до

100, поред већ упознатог, упознају се случајеви са преласком десетице ($25 + 7$, $25 + 37$, $45 - 8$, $45 - 38$). С обзиром да се поступци сабирања и одузимања заснивају на већ познатим поступцима, ученици могу бити охрабрени да сами откривају поступке рачунања уз употребу упознатих правила замене места сабирака и здруживања сабирака (Нпр. $25 + 7 = 25 + (5 + 2) = (25 + 5) + 2 = 30 + 2 = 32$). Потребно је одвојити довољно времена за активности рачунања без коришћења папира и оловке, уз подстицање разговора о различитим поступцима које су ученици применили. Омогућити ученицима слободу избора поступка рачунања. Писмени поступак рачунања није предвиђен у другом разреду.

Аритметичка операција множења упознаје се као поновљено сабирање (сабирање једнаких сабирака). Скуповно, производ је број елемената уније дисјунктних једнакобројних скупова. Посматрају се разни примери који представљају мултипликативну схему тј. описују се ситуације (речима, скуповима, визуелно м ц н дијаграмима) када на м места имамо по н елемената.

По аналогiji, аритметичка операција дељења формира се кроз посматрање разбијања (растављања) скупова са коначним бројем елемената на дисјунктне једнакобројне подскупове (у случајевима када је то могуће). До таблице дељења се долази на основу везе множења и дељења. Нпр. $7 \cdot 3 = 21$ па је $21 : 3 = 7$.

Након формирања таблице дељења, формира се појам дељивости броја, утврђује се који бројеви су дељиви датим бројем, односно који број је садржалац датих бројева. Нпр. број 12 је дељив бројевима 1, 2, 3, 4, 6 и 12, односно број 12 је садржалац бројева 1, 2, 3, 4, 6 и 12.

Један од важних циљева је памћење таблице множења и дељења до 100, због чега треба предвидети довољно времена и различитих активности за увежбавање и стицање сигурности рачунања.

Непотпуном индукцијом кроз примере и анализом сликовних представа долази се до правила замене места чинилаца, здруживања чинилаца, множења и дељења збира и разлике бројем као и множења бројевима 1 и 0, дељења нуле и дељења са

1, без симболичког записа правила. На основу наведених правила прелази се на случајеве вантабличног множења (односно дељења) једноцифреним бројем. На пример:

$$13 \cdot 2 = (10 + 3) \cdot 2 = 10 \cdot 2 + 3 \cdot 2 = 20 + 6 = 26$$

$$72 : 4 = (40 + 32) : 4 = 40 : 4 + 32 : 4 = 10 + 8 = 18.$$

У другом разреду се ради искључиво усмени поступак рачунања. Разматрају се случајеви једначина - математичких реченица исказаних помоћу бројева, знака аритметичке операције и релације једнакости у којима је један од елемената непознат број представљен словом. На основу веза сабирања и одузимања, множења и дељења, као и добро савладаних таблица сабирања, одузимања, множења и дељења, ученици одређују непознати сабирак, умањилац, умањеник, чинилац, дељеник и делилац (нпр. $7 = ц + 5$, $12 : x = 4$). Користе се примери једначина које се решавају и проверавају искључиво директном применом таблица множења и дељења. Ученицима треба указати на значај провере тачности резултата и навикавати их да самостално врше проверу решења, али треба водити рачуна да пречеста употреба провере резултата доводи до аутоматизованог преписивања добијених бројева, чиме се губи смисао самог поступка.

Решавање једначина помаже у утврђивању веза аритметичких операција и уочавања могућности да се различите проблемске ситуације могу представити истом математичком реченицом, што представља развој концепта математичког моделовања.

Задаци са теразијама треба да буду присутни и у другом разреду, у циљу разумевања концепта решавања једначина.

Израђивање појма разломка започиње повезивањем са искуством везаним за реалистичне ситуације деобе целине (јединице) на једнаке делове, почевши од половине, а надовезује се визуелним приказима фигура подељених на подударне делове. Разломци се визуелизују на различите начине и записују симболички. На почетку је корисна манипулација очигледним средствима, нпр. прављење модела разломка пресавијањем папира. Половина датог броја јесте број чија удвостручена вредност даје дати број. Половина, трећина, четвртина... десетина, односно n -ти део броја, где је $0 < n \leq 10$, одређује се на основу табличних случајева дељења (нпр. једна трећина броја

18 је 6 јер је $18 : 3 = 6$).

У оквиру ове теме, ученици упознају и други начин записа бројева, односно записивање бројева римским цифрама (И, В, Х, Л, Ц) и принцип читања и писања бројева помоћу њих.

Решавање проблема са штапићима и сабирање бројева записаних помоћу И, В, Х доприноси бољем разумевању овог бројевног система. Показати ученицима на интернету програме који конвертују римске цифре у арапске и обрнуто. Такође је корисно и приказати краћи анимирани филм о историји бројева.

Решавање проблемских задатака датих у текстуалној форми веома је важан сегмент наставе, јер омогућава повезивање и примену математичких знања у реалистичним ситуацијама.

Моделовање проблема у математички запис омогућава ученицима да немеханички приступају задацима и шире и примењују математичка знања. Наставник треба да подржи ученике у различитим приступима и начинима решавања задатака. Потребно је дати ученицима довољно времена за решавање оваквих задатака. Корисно је тражити да се, где је прикладно, подаци дати у задатку или добијени у процесу решавања, прикажу у табели или стубичастим дијаграмом.

Задаци са новцем нису издвојени у посебну тему, већ их треба обрађивати у оквиру ове теме. Идеја пресликавања се развија прављењем табела зависности. Нпр. приказивањем како се у зависности од промене вредности променљиве x , мења вредност израза $x + 2$. Комбинаторни задаци, задаци одређивања следећег члана низа или уочавање правила у делимично попуњеној табели и попуњавање остатка табеле посебно су подстицајни за развој математичко логичког мишљења. Нпр. одреди правило за формирање низа задатог почетним члановима или попуњавање започете табеле и обрнуто, на основу датог упутства одреди чланове низа или попуни табелу. Важно је размотрити различита решења, уколико их има.

При решавању задатака пажњу усмерити на анализу услова задатака и састављање плана његовог решења: операције које треба обавити, бројеви над којима се обављају операције и редослед којим се извршавају те операције. Ученицима треба показати најрационалнији начин решавања задатка, али не треба

		<p>инсистирати на таквом решавању задатака. Коришћење дијаграма, схема и других средстава приказивања може помоћи при решавању проблемских задатака.</p> <p>Ученици се подстичу да правилно користе математички језик и употребљавају термине: десетица, јединица, сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац. Развој писане комуникације подстиче се увежбавањем писања поступка рачунања, представљања информација и описа поступка решавања задатка. Математички диктат, на пример, користан је за увежбавање коришћења одговарајуће терминологије. Усмена комуникација, посебно подстицање ученика да образложе поступак и решење проблема, помажу ученицима да развију способност математичке комуникације.</p> <p>А је размотрити различита решења, уколико их има.</p> <p>При решавању задатака пажњу усмерити на анализу услова задатака и састављање плана његовог решења: операције које треба обавити, бројеви над којима се обављају операције и редослед којим се извршавају те операције. Ученицима треба показати најрационалнији начин решавања задатка, али не треба инсистирати на таквом решавању задатака. Коришћење дијаграма, схема и других средстава приказивања може помоћи при решавању проблемских задатака.</p> <p>Ученици се подстичу да правилно користе математички језик и употребљавају термине: десетица, јединица, сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац. Развој писане комуникације подстиче се увежбавањем писања поступка рачунања, представљања информација и описа поступка решавања задатка. Математички диктат, на пример, користан је за увежбавање коришћења одговарајуће терминологије. Усмена комуникација, посебно подстицање ученика да образложе поступак и решење проблема, помажу ученицима да развију способност математичке комуникације.</p>	
ГЕОМЕТРИЈА	- разликује дуж, полуправу и праву;	На почетку ове теме обновити градиво првог разреда које је повезано са овом темом: тачка, права, крива и изломљена линија, дуж, отворена и затворена линија. У другом разреду наставља се	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и

	<p>- одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски);</p> <p>- одреди обим геометријске фигуре;</p> <p>- нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;</p> <p>- уочи подударне фигуре на датом цртежу;</p> <p>- уочи симетричне фигуре;</p> <p>- допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву;</p>	<p>развој просторног сазнања. Права се уводи као права линија која нема ни почетак ни крај, а полуправа као део праве који је ограничен са једне стране. За означавање тачака, правих, полуправих и дужи користити правилну математичку нотацију (А, п, Ап и АБ).</p> <p>Разликују се отворене и затворене изломљене линије и уводи појам дужине изломљене линије (графички и рачунски) и њено обележавање. Упознаје се појам обима геометријске фигуре прво визуелно, као дужина линије добијене графичким надовезивањем дужи чије су дужине једнаке дужини страница посматране фигуре, а затим рачунски, без употребе формула. Мерењем дужине добијене дужи ученици треба да се увере да је дужина добијене дужи једнака збиру дужина које су добили сабирањем дужина појединачних дужи. На овај начин одређивати и обим троугла, квадрата и правоугаоника, а одговарајуће формуле су предвиђене за следећи разред.</p> <p>Цртају се правоугаоник и квадрат пратећи линије квадратне мреже односно спајањем тачака на тачкастој мрежи. Цртање ових фигура на квадратној и тачкастој мрежи помоћу лењира је добра вежба за развој fine моторике и развијање прецизности и уредности код ученика. Осим тога, корисни су и задаци у којима дати правоугаоник, квадрат или троугао треба померити у квадратној мрежи за задати број страница квадратића нагоре, надоле, надесно или налево, како би се овај део градива повезао са градивом претходног разреда.</p> <p>На опажајном нивоу наставља се развијање појма фигуре симетричне у односу на дату линију на квадратној мрежи. Активностима препознавања симетричних фигура или доцртавања започетог цртежа, показује се разумевање идеје "пресликавања у огледалу" тј. симетричности.</p> <p>Уводи се идеја подударности фигура на интуитивном нивоу манипулацијом и разматрањем да ли би се две посматране дводимензионе фигуре могле довести до преклапања.</p>	<p>праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују</p>
<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<p>- изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине;</p>	<p>У оквиру области мерења уводе се стандардне мерне јединице за дужину метар, дециметар и центиметар (м, дм, цм), насупрот нестандардним јединицама мере које су ученици упознали у првом разреду. Стандардне јединице мере треба користити у</p>	<p>Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање</p>

	<p>- измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине</p> <p>- чита и запише време са часовника;</p> <p>- користи јединице за време у једноставним ситуацијама</p>	<p>практичним активностима које обухватају цртање дужи задате дужине, мерење и процењивање дужине објеката и растојања у непосредној околини.</p> <p>Решавањем задатка израчунавања дужине развијају се способности изражавања дужине у различитим мерним јединицама као и претварања већих мерних јединица у мање и обрнуто. При рачунању треба водити рачуна о правилном математичком запису.</p> <p>Исто тако, неопходно је и да ученици вежбају да процењују дужине/растојања, провере тачност процене мерењем, а потом и анализирају значајност направљене грешке. Овде треба ученике упознати са тим да се процењивање често користи у свакодневним ситуацијама.</p> <p>У оквиру мерења времена уводе се мерне јединице за време (дан, месец, година, час, минут). У једноставним свакодневним ситуацијама користе се јединице за мерење времена, чита и записује време са часовника. Ученицима задавати задатке у којима треба да допуне реченице одговарајућим јединицама за време, као и једноставније проблемске задатке са рачунањем времена (без претварања јединица мере), укључујући и задатке "планирања времена". Информације се у задацима дају на различите начине: текстуално, графички или табеларно. Математичке садржаје треба повезивати са садржајима и активностима других предмета (нпр. бројевну полуправу са временском лентом или мерење времена са оријентацијом у времену из Света око нас). Одређени број часова на крају школске године треба одвојити за систематизацију и повезивање градива. На овим часовима треба задавати текстуалне, проблемске задатке, задатке са геометријским приказом аритметичких задатака, текстуалне задатке у којима су дати и подаци који нису битни за решавање задатка, логички задаци са одричним реченицама. Циљ оваквих часова је да се утврди и повеже градиво, да се код ученика развија способност решавања проблема и логичко-комбинаторно мишљење.</p>	<p>степен остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују</p>
--	---	--	---

Обавезна настава	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Свет око нас		
Разред:	други		
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ -Други и ја -Култура живљења -Човек ствара -Кретање и оријентација у простору и времену - Разноврсно ст природе	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; - оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; - се понаша тако да уважава различитости других људи; - прихвати последице када прекрши правила понашања групе; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота; 	<p>При остваривању циља и предметних исхода Света око нас мора се имати у виду да су садржаји, методе наставе и учења и активности ученика неодвојиви у наставном процесу. У програму су дефинисани исходи које треба развијати помоћу препоручених садржаја, адекватних метода наставе и учења и активности ученика. Концепт наставе засноване на исходима подразумева наставу чији превасходни циљ није преношење предметних садржаја, већ развој и овладавање знањима као основе на којој се развијају разноврсна умења. У том смислу, програм наставе и учења нуди садржински оквир, а учитељ има слободу да уместо њих изабере и неке друге садржаје уколико сматра да су ти садржаји примеренији средини у којој ученици живе, узрасним и развојним карактеристикама ученика и њиховим интересовањима. Суштина је у томе да садржаји буду у функцији остваривања исхода, а не сами себи циљ. Учитељ има значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика како би водио ученике ка остваривању датог исхода.</p> <p>Већина предметних исхода постиже се кроз непосредну истраживачку активност деце и ненаметљив подстицај и подршку наставника. Пожељне су активности које омогућују интеракцију са физичком и социјалном средином, јер доприносе спознавању света око нас, тако што се откривају односи и упознају својства и карактеристике предмета, бића, појава и процеса и стичу се социјалне вештине. Најефикасније методе учења јесу оне методе које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу развијања знања. Потребно је стварање ситуација учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућују различите начине учења. Значајне активности ученика у оквиру предмета Свет око нас су:</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и</p>

<p>- препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима;</p> <p>- одреди тип насеља на основу његових карактеристика;</p> <p>- повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља;</p> <p>- одржава личну хигијену - руку, зуба и чулних органа;</p> <p>- примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином;</p> <p>- безбедно поступа пре и током временских непогода;</p> <p>- истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала;</p>	<p>- посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика);</p> <p>- описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;</p> <p>- процењивање - самостално одмеравање;</p> <p>- груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања;</p> <p>- праћење - континуирано посматрање ради запажања промена;</p> <p>- бележење - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања;</p> <p>- практиковање - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду;</p> <p>- експериментисање - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик;</p> <p>- истраживање - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа;</p> <p>- сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења;</p> <p>- стварање - креативна продукција;</p> <p>- играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре;</p> <p>- активности у оквиру мини-пројекта - осмишљавање и реализација.</p> <p>- Ради прегледности, препоручени садржаји су дати у темама.</p> <p>Потребно је приликом тумачења исхода учења и препоручених садржаја у другом разреду стално имати у виду да се садржаји и одговарајући примери истражују и проналазе у оквиру насеља у коме ученици живе и његовој околини. Још једну карактеристику Света око нас у другом разреду чини истраживање феномена/појма кретање у различитим контекстима и кроз различите теме - кретање и оријентација у насељу и времену; кретање, односно физичка активност као један од предуслова за развијање здравих животних навика; кретање тела различитих облика по различитим подлогама и кроз различите средине; различити начини (по)кретања живих бића; кретање превозних средстава и класификација саобраћаја у складу са средином кроз коју се крећу превозна средства.</p> <p>У оквиру теме Други и ја налазе се садржаји интердисциплинарног карактера који се односе на ученика као друштвено биће, његова права и обавезе у окружењу и друштвеним групама којима припада. У односу на први разред, када су у фокусу били права и обавезе у оквиру породице,</p>	<p>сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у</p>
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; - пронађе нову намену коришћеним предметима; - наводи примере различитих облика кретања у окружењу; - одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; - измери растојање које тело пређе током свог кретања; - пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката; - именује занимања људи у свом насељу са околином; - одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину; 	<p>школе и вршњачких група, сада су то: родбина, (ван)школске заједнице, односно права и обавезе становника насеља. Појам (ван)школске заједнице односи се, како на припадност, улоге и односе унутар школе, тако и на припадност, улоге и односе ученика у различитим групама у које се ученик укључује у складу са својим интересовањима и склоностима - спортски тимови, позоришне и фолклорне групе, групе за учење страних језика, математички клубови и сл.</p> <p>Наставак изучавања животних потреба наставља се у правцу разликовања потреба и жеља ученика, на ученицима блиским примерима (нпр. да ли су нове патике заиста потребне или су само последица жеље ученика за новим и актуелним моделом). Кроз разматрање таквих примера ученицима се приближава концепт рационалне и штедљиве потрошње, што је повезано и са исходом који се односи на подстицање ученика на дуготрајнију употребу предмета кроз проналажење нове намене за већ коришћене предмете. И даље је потребно подстицати размишљање и дискусију не само о својим потребама већ и уважавање потреба и осећања других, што представља једну од суштински важних васпитних компоненти, не само овог предмета, већ и свих осталих.</p> <p>И у овом разреду налазе се исходи и садржаји који се односе на здравље и безбедност. И даље је акценат на развијању навика здравог живљења (хигијена тела, разноврсна и редовна исхрана, боравак у природи и физичка активност), али и на оспособљавању ученика да препознају и адекватно реагују у потенцијално опасним ситуацијама по њихово здравље и живот. Посебну пажњу у овом сегменту потребно је обратити на оспособљавање ученика за безбедно учешће у саобраћају (кретање пешака кроз насеље и правила понашања у превозним средствима) и адекватно понашање током временских непогода.</p> <p>Захваљујући концепцији развоја садржаја по спирално-узлазном моделу, наставља се изучавање човека као друштвеног бића које ради и ствара, бира и користи различите материјале због њихових својства која су важна приликом израде различитих предмета. У том смислу, пожељно је бавити се анализом ученицима блиских предмета и тумачењем разлога због којих су направљени од одређеног/одређених материјала, као и разматрањем других могућих материјала од којих може да буде направљен одређени предмет, а да његова сврха остане иста. Осим базичних својстава материјала која су уведена у првом разреду, у другом разреду уводи се испитивање еластичности као сложенијег својства неких материјала.</p>	<p>остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена; - разликује облике рељефа у свом насељу и околини; - разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини; - идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; - повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; - разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; - разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; - наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; - штедљиво троши производе које 	<p>Садржаји о материјалима су такви да омогућавају висок ниво активности ученика - коришћење различитих чула, непосредно (механичко) деловање на материјале, бележење ученог, извођење огледа, описивање, итд. Кретање и сналажење у простору и времену је тема од великог значаја и у другом разреду. Ученици већ имају развијена искуства везана за ову тему, а задатак наставника је да та несистематизована, искуствена знања буду структурисана и освешћена и да омогуће ученику безбедно кретање и сналажење у непосредном окружењу. Приликом истраживања кретања као физичког феномена (облици кретања, утицај облика тела на кретање...) пожељно је да се кретање тела по равной подлози изучава кроз практичне активности (огледе или експерименте). Утицај облика тела и подлоге по којој се тело креће разматра се кроз удаљеност коју тела прелазе у различитим ситуацијама, при чему је пожељно укључити не само процену растојања, већ и њено прецизно мерење уз коришћење мерних јединица за дужину које се уводе у математици у другом разреду. Ученике ИИ разреда је потребно оспособљавати да ове и друге практичне активности реализују пратећи упутства (наставника или уџбеника), бележећи учено и да, на крају, уз мању или већу помоћ наставника формулишу једноставне закључке.</p> <p>С обзиром на просторни оквир садржаја у другом разреду, истражују се карактеристике насеља у којем ученик живи са становишта базичне типологије насеља (село/град), односно уочавања карактеристика које одређено насеље сврставају у сеоско или градско (укључујући и занимања људи у њима). Посебан значај има оспособљавање ученика за сналажење у насељу помоћу адресе, кућног броја и карактеристичних објеката, што је пожељно реализовати кроз практичне активности, како у учионици тако и ван ње. Наставља се и припрема за картографско описмењавање ученика млађих разреда основне школе увођењем појмова рељеф и облици рељефа кроз посматрање насеља и околине и упоређивањем географских објеката и појава у окружењу (узвишења, удубљења и равнице, површинске воде).</p> <p>Сналажење у времену конципирано је тако да се надовезује на основне појмове усвојене у првом разреду (делови дана; сада, пре, после; прекјуче, јуче, данас, сутра, прекосутра; дани у недељи), који се сада проширују временским одредницама: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба. Овакав редослед увођења временских одредница представља пример поштовања дидактичког правила од познатог ка</p>	
--	--	--

	<p>користи у свакодневним ситуацијама;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разврста отпад на предвиђена места; - негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; - препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; - изведе једноставне огледе пратећи упутства; - повеже резултате рада са уложеним трудом. 	<p>непознатом и од ближег ка даљем. Нове временске јединице уводе се тако да се мањом (већ познатом) мерном јединицом објашњава већа (нова) мерна јединица. Један од кључних задатака учитеља у овом сегменту је да оспособи ученике да правилно користе средства за мерење времена: часовник, календар и ленту времена. Лента времена представља средство за разумевање хронологије догађаја и уводи се кроз приказивање различитих временских периода из личног живота ученика (редослед дневних или недељних активности, кључни догађаји из живота ученика - са колико година је научио/ла да вози бицикл, пошао/ла у први разред, научио/ла да плива и сл.). И даље је важно указивати на цикличност временских одредница и појава у природи (дан, седмица, година, годишња доба). Касније ће се појам цикличности јављати и у другим појавама (животни циклус живих бића, ланац исхране, кружење воде у природи итд.), што је у складу са основним принципима и законима природних наука.</p> <p>Област под називом Разноврсност природе односи се на узајамно дејство живе и неживе природе. Појмови који се односе на живи свет надограђују се на први разред кроз уочавање и апстраховање заједничких карактеристика живих бића и повезивање делова тела живих бића са њиховим улогама. Нове класификације биљака и животиња односе се на делове тела биљака (стабло и лист), начин исхране животиња (што представља припрему за увођење ланца исхране у трећем разреду) и начин живота животиња (домаће/дивље). Однос човека и живог света разматра се из различитих углова - значаја које биљке и животиње имају за опстанак и лакши живот људи, уз препознавање и практиковање понашања које не угрожава биљке и животиње у окружењу. У складу са интересовањима ученика, могу се детаљније истражити улоге неких делова тела човека, тако да се ученици не оптерећују фактографским знањем, него сагледавањем улоге тих делова тела у свакодневним активностима, нези и бризи о њима. Другу димензију односа у природи представља повезаност живих бића са елементима неживе природе као основним условима за живот.</p> <p>Концепт одрживог развоја и активно учешће ученика у заштити животне средине заједнички су и за Свет око нас и за Природу и друштво. У разреду акценат треба да буде на подстицању ученика да у свакодневним активностима (у школи и ван ње) примењују неке од основних принципа рационалне потрошње - рационално троше производе, односно</p>	
--	---	---	--

		<p>материјале које користе у свакодневном животу; ако су у прилици, разврставају отпад на предвиђена места; брину се о биљкама и животињама. Допринос развоју овог концепта представља и раније објашњена разлика између потреба и жеља. Пуно разумевање концепта одрживог развоја могуће је тек на каснијем узрасту ученика, али је потребно да се континуирано развија, и то не само на нивоу знања, већ првенствено на нивоу усвојених вредности, ставова и навика. На тај начин се интегришу вредности и утиче на развој ставова важних за опстанак и будућност.</p> <p>Приликом изучавања природних и друштвених феномена нужно је и даље примењивати истраживачки приступ и оспособљавати ученике за различите начине прикупљања података о окружењу, њихову анализу, сврставање у групе и категорије по различитим карактеристикама, вођење белешки и закључивање. Посматрање се проширује праћењем појава које се понављају у одређеним временским периодима (нпр. током годишњих доба). Учествовање у једноставним огледима, које је било наглашено у првом разреду, сада се усложњава реализацијом огледа/експеримента на основу упутства - индивидуално, у пару или групи.</p>	
--	--	---	--

Обавезна настава	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Музичка култура		
Разред:	други		
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно		

	музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; - разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - издвоји основне музичке изражајне елементе; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; - изговара бројалице у ритму, уз покрет; - пева по слуху песме различитог садржаја и 	<p>Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају опажајним могућностима ученика. Композиција се први пут увек слуша у целини (демонстративно слушање), са унапред постављеним задатком за слушање музике - уочавање извођачког медија: инструментално или вокално (соло, групно) или оркестарско музицирање. Свако следеће слушање (три до четири пута) је фрагментарно у оквиру кога се издвајају упечатљиве целине и анализирају носећи елементи музичког дела - у случају литерарног садржаја (текстуална анализа), понављања, мелодија, темпо, ритам (аналитичко слушање). Повезујући постепено елементе музичког дела са карактером самог дела, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а квалитетном комуникацијом између наставника и ученика долази до постепеног утицаја на развој естетске осетљивости, музичког укуса и интересовања и припремају се услови за развијање естетског процењивања. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела.</p> <p>ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ</p> <p>Химне</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Светосавска химна 2. Државна химна 3. Школска химна <p>Народне песме</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кад се Ћира оженио 	<p>На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је степен ангажовања, уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности, потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.</p>

	расположења;	<p>2. Чардаш 3. Ој Мораво 4. Банатско коло 5. Дивна, Дивна 6. Моравац коло Песме за децу 1. П. Ступел: Пахуљице 2. А. Кораћ: Молимо за фини тишину 3. А. Кораћ: Радост Европе 4. М. Субота: Другарство 5. Н. Херцигоња: Шапутање 6. М. Шоуц: Заклео се бумбар 7. Б. Коцкица: Ласте 8. Хор Колибри: Тротинет 9. Хор Колибри: Лјубав је то 10. Д. Лаковић: Дај ми крила један круг 11. Хор Колибри: Најлепша је земља моја 12. Хор Колибри: Какви су моји тата и мама 13. С. Барић: Трепти звезда плавим оком 14. Р. Милосављевић: Примили смо вести тазе 15. Л. Вукомановић: Свети Саво, мудра главо 16. М. Бајагић: Мали слонов 17. Д. Лаковић и хор Колибри: Здравница</p> <p>Домаћи композитори 1. С. Христић: Грлица, Охридска легенда 2. С. Бинички: Марш на Дрину 3. П. Коњовић: Сељачка игра 4. М. Ђурђевић: Анђели певају 5. Лј. Манасијевић: Од Бога је речено</p> <p>Страни композитори 1. Н. Римски Корсаков: Бумбаров лет (Тхе Кинг`с Сингерс) 2. Ј. Штраус: Анина полка 3. Ф. Ж. Госек: Гавота 4. К. Сен Санс: Карневал животиња (Марш лавова, Акваријум, Птице, Магарци) 5. П. И. Чајковски: Валцер, Успавана лепотица</p>	
--	--------------	---	--

		<p>6. Ј. Брамс: Мађарска игра бр. 5 7. Л. Андерсон: Синкопирани сат 8. П. И. Чајковски: Шпанска игра, Лабудово језеро 9. П. И. Чајковски: Игра свирала 10. А. Бородин: Половецке игре, Кнез Игор 11. А. Понкијели: Игра сатова, Ђоконда 12. Е. Григ: У дворани планинског краља 13. Х. Манцини: Пинк Пантер, тема 14. Р. Шуман: Дивљи јахач Видео примери К. Сен Санс: Карневал животиња, Фламингоси, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=OвПјтолај3к К. Сен Санс: Карневал животиња, Акваријум, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=9х_J5601Q_0 хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=дМфХБУ35ЛХо К. Сен Санс: Карневал животиња, Марш лавова, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=8у-КБлДФ3Оо К. Сен Санс: Карневал животиња, Кенгури, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=Ae_Обзв0ХеИ Чајковски: Игра шећерне виле, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=мQqбнМСм2аQ И лике то мове ит мове ит, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=хдцТмпвДООИ П. И. Чајковски: Игра свирала, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=тср9178бДБ0 Ј. Брамс: Мађарска игра бр. 5, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=вос4еХСМ9qА Н. Римски Корсаков: Бумбаров лет, хттпс://www.оуутубе.цом/ватцх?v=ТЗГ8бН8тАwс</p>	
<p>ИЗВОЂЕЊ Е МУЗИКЕ</p>	<p>- изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; - примењује правилан начин певања и договорена правила</p>	<p>Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Извођењем музике активира се велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење и fine моторичке радње. Посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музички доживљај. Бројалице Бројалице су драгоцен музички садржај у настави</p>	<p>На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.</p>

	<p>понашања у групном певању и свирању;</p> <ul style="list-style-type: none"> - свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; - повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; - повезује ритам са графичким приказом; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; 	<p>музичке културе за развијање ритмичких способности ученика. Слогови бројалице изговарају се у ритму, прецизно и увек праћени одговарајућим покретом. Покрет који прати бројалицу представља извођење пулса, ритма или груписање удара. Учењем и извођењем бројалица, развијају се ритмичке способности и припрема свирање на дечјим инструментима, због чега је извођење бројалице добра уводна активност пре учења песме или свирања на дечјим ритмичким инструментима.</p> <p>Певане бројалице подразумевају мелодију малог обима од неколико тонова, па су погодне за почетак наставе и као уводна активност пре певања песама, уколико садржај бројалице корелира са садржајем текста нове песме. Правилан исход учења бројалице видљив је добијањем ритмички уједначеног покрета целе групе.</p> <p>Певање</p> <p>Избор песме треба да буде примерен узрасту ученика и њиховим интересовањима (тематика, ритмичка конструкција, форма, артикулација мелодијских скокова, садржај, мелодија и ритам). Вежбе правилног држања тела, дисања и говорне артикулације треба да претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити.</p> <p>Рад на песми почиње обрадом литерарног текста (мотивациони разговор), а након тога следи звучна демонстрација. Песма се учи по деловима, а затим спаја у целину. Важно је увек обратити пажњу на правилну дикцију и инсистирати на изражајном извођењу песме.</p> <p>Једноставни модели и наменске песме чији се почеци везују за боје служе за стварање звучног фонда и представа. На овом нивоу модели се уче по слуху.</p> <p>Музичке игре</p> <p>У настави музичке културе пожељно је што чешће</p>	<p>Критеријум у оцењивању је степен ангажовања, уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности, потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.</p>
--	---	---	---

<p>повезивати покрет и певање извођењем различитих врста музичких игара. Поред музичких игара са певањем, музичких игара са певањем уз инструменталну пратњу, инструменталних музичких игара, традиционалних музичких игара са певањем и без певања (само уз инструменталну пратњу), дидактичких музичких игара, музичку игру може да представља и било која песма чији литерарни садржај може да буде исказан покретом. Музичка игра се обрађује као песма по слуху, након чега следи усвајање покрета. Циљ извођења сваке игре је постизање уједначеног покрета целе групе. Група се формира слободним избором, тако што се води рачуна о броју ученика који чине групу (ако није другачије прецизирано, група максимално треба да има до шест ученика). Сви ученици учествују у извођењу музичке игре, међусобним смењивањем група, све док игру не изведе цело одељење.</p> <p>Свирање</p> <p>Ова активност се реализује на дечјим и алтернативним инструментима (тело, предмети из окружења, инструменти које деца направе по узору на Орфове).</p> <p>Тонску боју инструмената треба повезивати са музичким садржајем.</p> <p>Примери ритмичке пратње могу бити:</p> <ul style="list-style-type: none"> - извођење пулса (основне ритмичке јединице), - извођење ритма (који се поклапа са говорним ритмом бројалица и песама па се као такав једноставно учи по слуху), - груписање удара - различитим покретима и различитим изворима звука се на један начин изводи наглашена прва у такту, а лакшим покретом и слабијим извором звука друга, односно остале слабије наглашене у такту, - ономатопеја звучних илустрација - специфична места у тексту песама могу се звучно илустровати 	
--	--

		<p>адекватним инструментом или неким другим предметом. У извођењу инструменталних аранжмана ученике делили у две групе. ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ Химне Државна химна Светосавска химна Школска химна Народне песме и традиционалне дечје игре (уз певање) Дуње ранке Дечја поскакуша Шетња Зелени се јагодо Коларићу Панићу Лепа Анка Вишњицица род родила С' оне стране Дунава Медвед бере јагоде Седи Ћира на врх сламе Ој, Јело, Јелице Кад смо били бебе Божихна песма Ој, Бадњаче, Бадњаче Помози нам Вишњи Боже Дечје песме М. Милојевић: На ливади Л. Вукомановић: Свети Саво, мудра главо М. Бајагић: Мали слонов М. Субота: Телефонијада З. Христић: Бус Д. Лаковић: Ечке, течке Хор Колибри: Какви су моји тата и мама Ст. Коруновић: Јесен Ст. Коруновић: Ала веје, веје Хор Колибри: Преко брда, преко брега</p>	
--	--	---	--

		<p>Дж. Пјерпонт: Звончићи Ж. Б. Лили: Док месец сја Р. Томерлин: Рибар Б. Мандић: Свиња Б. Мандић: Јелен Б. Мајданац: Имитатори Ст. Коруновић: Пролећна песма В. Астрацијева: Пролеће (Висибаба мала) В. А. Моцарт: Француска песма Музичке игре Перпетум цезиле: Киша Н. Хиба: Лептир М. Петров: Загонетка В. Томерлин: Семафор Свирање на дечјим инструментима Народна песма: С оне стране Дунава Народна песма из Шумадије: Шетња (Пођи Миле у наш крај) Српска народна песма из Хрватске: Ој, Јело, Јелице Народна песма: Седи Ћира на врх сламе Ж. Б. Лили: Док месец сја В. А. Моцарт: Француска песма Ст. П. Коруновић: Јесен (Нестало је лета) Дж. Пјерпонт: Звончићи В. Астрацијева: Пролеће (Висибаба мала) М. Милојевић: На ливади Модел Народна песма: Дошла ми бака Народна песма: Ресаво водо 'ладна Народна песма: Ми идемо преко поља Народна песма: Фалила ми се Народна песма: Сол ми дај Народна песма: Лазара мајка учила З. М. Васиљевић: Синоћ је куца лајала М. Живковић: Сиђимацо</p>	
МУЗИЧКО СТВАРАЉ	- направи дечје ритмичке	Дечје музичко стваралаштво подстиче музичку машту, утиче на развој стваралачког мишљења,	На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких

<p>АШТВО</p>	<p>инструменте; - осмисли покрете уз музику; - осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; - осмисли одговор на музичко питање; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.</p>	<p>продубљује интересовања и тако доприноси квалитетнијем остваривању позитивних исхода наставе. Стваралаштво може бити заступљено кроз: - импровизацију игре/покрета на одређену музику - израду дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала - музичке импровизације - музичка питања и одговоре - компоновање мелодије на задати текст - илустрацију доживљаја музике - одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни. Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања мелодија.</p>	<p>способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је степен ангажовања, уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности, потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.</p>
---------------------	--	---	---

Обавезна настава	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Ликовна култура		
Разред:	други		
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
ОБЛИЦИ	<ul style="list-style-type: none"> - користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; - изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; - користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; 	<p>ОБЛИЦИ</p> <p>Наставник прво показује ученицима како да истражују, а затим их подстиче да то раде самостално.</p> <p>Облици</p> <p>Облици се истражују посматрањем предмета из свих углова и/или са свих страна. Наставник пита ученике по чему препознају облик, на пример, флаше. Затим, тражи да поставе флашу у одговарајући положај тако да се види само дно. Ученици разговарају о томе да ли би препознали предмет да су видели само дно. Истраживање се током године наставља тако што ученици окрећу предмете за свакодневну употребу или облике из природе све док не пронађу положај када предмет/облик више не може да се препозна. Исто може да се ради са текстуром. Када се увелича фотографија текстуре, да ли се препознаје облик? На пример, када се посматрају увеличане шаре на крилима лептира или годови на пању? Наставник може да организује игру трагања за познатим облицима. Ученици посматрају мрље на поду, шаре на тлу, испупчења и удубљења на зидовима... и у њима траже познате облике. Ако у најближем окружењу има облутака, могу да цртају и сликају на</p>	<p>У настави Ликовне културе исходи су процесни. Формулисани су тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...); - Однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); - Однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); - Разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...);

		<p>њима лица или шаре... Могу да истражују облик и боју бачене сенке. Наставник може да покаже ученицима фотографије неколико дизајнираних предмета исте намене. На пример, торбе уметника Теда Нотена (Тед Нотен), Мери Френсис (Мару Францес) или Катлин Дастин (Катхлеен Дустин). Ученици треба да уоче како је уметник дошао до такве идеје, где је пронашао подстицај за стварање... Ове активности подстичу ученике да размишљају о облицима, да пажљивије посматрају и да самостално проналазе мотивацију за ликовни рад.</p> <p>Симетрија се учи искуствено. Ученици могу да савијају једноставне оригами фигуре. Почиње се од најједноставнијих: вртешка, писмо, обележивач страница... Важно је да вежбају прецизно савијање папира на пола (по дужини, ширини и дијагонали). Треба да испробају колико пута могу да пресавију папир различитих димензија. Додатни захтеви који могу да се поставе (уколико наставник процени да су реално изводљиви у конкретном одељењу) је истовремено цртање левом и десном руком или сликање одраза предела у води (као припрема, јер ће у старијим разредима учити о асиметричној равнотежи).</p> <p>Предлог тема за разговор: По чему препознајемо неки облик? У ком положају облик изгледа чудно? Како нам изгледају предмети када их осветљавамо из различитих углова? Да ли можемо да препознамо облик на основу његове сенке? Да ли постоје линије у облицима? Да ли облици могу да буду досадни и занимљиви? Да ли су лева и десна страна нашег лица исте? Како можемо да користимо облике из природе? Да ли неки предмети личе на жива бића?...</p> <p>Супротности Парови очигледних визуелних супротности уче се искуствено. Уочавање, поређење и приказивање супротности су активности везане за принцип</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...); - Оригиналноост (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...); - Вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); - Употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику)... <p>Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. На пример, када се уче временске одреднице ученици могу да обликују сат од картонских тањира, амбалаже за топљени сир, сламчица за сок... Неизоставни елементи за процењивање су разумевање концепта (мерања времена) и однос према раду, а наставник може да процењује и друге елементе, уколико је ученицима поставио јасне захтеве. На пример, да не копирају једни друге (у ликовном раду). Самопроцена радова је вербална и писана, а захтеви се уводе постепено. Наставник прво тражи од ученика да усмено опише свој рад, а касније и да напише две до три реченице о свом раду.</p> <p>Уколико наставник процени да су ученици спремни, може да користи прилагођену методу 3, 2, 1. У</p>
--	--	---	--

компоновања, контраст, који ће се учити у старијим разредима. У другом разреду се не нуди стручни термин. Један од задатака може да буде заједнички цртеж на натрон-папиру постављеном на зид или цртање на школској табли. Ученици се деле у две групе. Један ученик из прве групе црта неки познати облик. Друга група се договара шта би била очигледна супротност том облику, а затим један ученик из друге групе црта договорени облик поред првог. Игра се наставља све док има места на папиру/табли. Рад се бележи фотографијом. Основна сврха ове игре је самостална изградња мреже појмова путем асоцијација и сарадња. Међутим, ако је ученицима игра занимљива и желе да је понове, наставник треба да повећа захтеве (квалитет линије и цртежа, организација композиције, повезивање мотива у причу и сл.).

Предлог тема за разговор: О чему мислимо када кажемо: супротно? Шта значи: различито, а шта супротно? Да ли је бела овца супротност црној овци? Да ли бели предмет поцрни када искључимо светло? Да ли прво примећујемо црну фигуру или белу позадину?...

Облик и целина

Принцип компоновања, доминанта, учи се опажањем истакнутог дела (бића, предмета, боје, линије...) неке целине, без дефиниције и усвајања стручног термина. Наставник може да покаже ученицима неки непознати садржај (рекламну фотографију, фреску, илустрацију, кадар стрипа...) на кратко, да уклони садржај и провери шта су ученици упамтили, шта су прво видели. Наставник поново приказује садржај, тражи од ученика да уоче шта све нису одмах запазили, пита их шта мисле да је најважније на слици...

У ликовним задацима ученици спајају различите материјале и предмете комбинованим поступцима

интегрисаној настави ученик на листићу пише: 3 ствари које сам научио/научила на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио/научила и 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио/поставила. Када се ученик ликовно изражава, може да напише на листићу: 3 ствари о којима сам размишљао током рада; 2 ствари које ми се свиђају на мом раду и 1 ствар коју бих променио или бих урадио другачије. На листићу се уписује име и презиме и назив рада, а листић се лепи на полеђину рада или се чува у блоку. Ученик не треба да наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање. Листићи за самопроцену омогућавају наставнику потпунију слику о напредовању ученика.

		<p>који укључују и везивање чвора и/или машинске. Могу да уче како да пакују поклоне, како да ушију дугме, спајају суве гранчице концем у скулптуру коју ће касније осликати темперама...</p> <p>Предлог тема за разговор: Шта смо данас прво угледали када смо изашли из куће? Шта прво видимо када посматрамо нечије лице? Шта прво видимо када посматрамо уметничко дело? Шта значе речи везивање и повезивање? Да ли смо везани за место у коме живимо? Да ли се уметници везују за своја дела? Како можемо да повежемо предмете у нову целину?...</p>	
<p>СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<p>- изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела;</p> <p>- идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу;</p> <p>- преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу;</p> <p>- тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу;</p>	<p>Тумачење</p> <p>Невербално изражавање се реализује на интегрисаним часовима или у корелацији са часовима Физичког и здравственог васпитања (драматизација вежбања). Наставник прича причу коју ученик прати одговарајућим покретима, мимиком и кретањем. На пример, опонаша кретање животиња (зеца, змије, кокошке...); радње (махаче, руковање, дириговање, чишћење...); кретање услед струјања ваздуха (њихаче крошње...) и слично. Ове активности су важне за целокупни развој, за укључивање интровертних ученика, као припрема за сценски наступ и за касније презентовање радова и пројеката.</p> <p>Тумачење слике учи се постепено. Користе се стрип и анимирани филм за одређивање редоследа радње, главних јунака, особина и изгледа јунака... Уводи се и разговор о теми, односно (једноставном) садржају ликовног дела, при чему наставник не нуди тумачења, већ дозвољава да ученици слободно исказују мишљење.</p> <p>Ученици треба да обраћају више пажње на знаке у окружењу, почев од важних саобраћајних знакова за пешаке, до ознака на зградама поште, ресторана, апотеке... Могу да добију основне информације о</p>	<p>У настави Ликовне културе исходи су процесни. Формулисани су тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода.</p> <p>Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:</p> <p>- Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...);</p> <p>- Однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...);</p> <p>- Однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...);</p> <p>- Разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...);</p> <p>- Повезивање (повезује и пореди</p>

		<p>томе како се знаци смишљају и ко их смишља. Предлог тема за разговор: Зашто је важно да се разумемо? Како саопштавамо оно што нам је важно? Да ли можемо да причамо без речи? Шта нам слике говоре? Да ли сваки знак нешто значи? Да ли свако може да разуме знак? Зашто људи праве печате и грбове?...</p> <p>Слика и реч Предлог је везан за значај учтиве и добронамерне комуникације. Ученици треба да повезују речи и реченице које изговарају и одговарајућу мимику и гест. Такође, треба да усклађују текст и слику. На крају полугодишта могу да дизајнирају честитке. Додатни захтеви су, као и у првом разреду, украшавање слова (иницијала), које ће нацртати или насликати и на мањем и на већем формату папира.</p> <p>Предлог тема за разговор: Шта је учтива комуникација и зашто је важна? Шта је најлепше што смо икада чули? Шта је најлепше што смо данас неком рекли? Како можемо да нацртамо лепу реч? Ко смишља изглед украсних слова? Како да смислимо позитивне поруке за честитке?...</p>	<p>познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...); - Вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); - Употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику)... <p>Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. На пример, када се уче временске одреднице ученици могу да обликују сат од картонских тањира, амбалаже за топљени сир, сламчица за сок...</p> <p>Неизоставни елементи за процењивање су разумевање концепта (мерања времена) и однос према раду, а наставник може да процењује и друге елементе, уколико је ученицима поставио јасне захтеве. На пример, да не копирају једни друге (у ликовном раду). Самопроцена радова је вербална и писана, а захтеви се уводе постепено. Наставник прво тражи од ученика да усмено опише свој рад, а касније и да напише две до три реченице о свом раду.</p> <p>Уколико наставник процени да су ученици спремни, може да користи прилагођену методу 3, 2, 1. У интегрисаној настави ученик на листићу</p>
--	--	---	---

			<p>пише: 3 ствари које сам научио/научила на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио/научила и 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио/поставила. Када се ученик ликовно изражава, може да напише на листићу: 3 ствари о којима сам размишљао током рада; 2 ствари које ми се свиђају на мом раду и 1 ствар коју бих променио или бих урадио другачије. На листићу се уписује име и презиме и назив рада, а листић се лепи на полеђину рада или се чува у блоку. Ученик не треба да наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издавање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање. Листићи за самопроцену омогућавају наставнику потпунију слику о напредовању ученика.</p>
ЛИКОВНЕ ИГРЕ	<p>- изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; - упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; - повезује уметничко занимање и</p>	<p>У овој целини су груписани предлози који се односе на индивидуално изражавање и истраживање изражајних могућности материјала и техника. Боја Ученици још увек уче о боји истраживањем, наставник не нуди дефиниције и објашњења шта су основне боје и како да направе изведене боје. Уколико то већ знају, наставник може да тражи да експериментом провере да ли мешањем различитих боја могу да добију основне боје. Тонове које добију треба да нанесу на папир, једне до других (папир касније могу да употребе за колаж). У току године се планира више задатака везаних за изражавање утиска</p>	<p>У настави Ликовне културе исходи су процесни. Формулисани су тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: - Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...);</p>

<p>одговарајуће продукте;</p>	<p>или расположења светлим или тамним бојама, односно за повезивање светлих и тамних боја са неким појмом (радост, одмор, туга, смиреност, брзина, бука, детињство...). Боја се повезује и са звуком. Наставник бира композиције без текста и тражи од ученика да насликају светлим или тамним бојама свој доживљај музичког дела. На исти начин могу светлим или тамним бојама да изразе доживљај књижевног, ликовног или филмског дела. Било би добро да се ликовни задаци не реализују само сликањем, већ и отискивањем (импровизованим печатима, згужваном кесом, дном пластичне флаше...).</p> <p>Предлог тема за разговор: Које боје називамо светлим, а које тамним бојама? Када користимо светле, а када тамне боје? Да ли се неке боје лепо слажу? Зашто нам се нека боја више свиђа од других? Да ли постоје боје за дечаке и боје за девојчице? Да ли постоје боје за децу и боје за одрасле? Да ли постоје јестиве боје? Како природа мења боју? Која бића мењају боју? Која је разлика између бојења и сликања? Чиме можемо да бојимо, а не можемо да сликамо? Ако насликамо љубичасту банану, да ли смо погрешили? Шта све можемо да отискујемо?.....</p> <p>Замишљања</p> <p>Сврха задатака који се раде на основу разноврсних и непотпуних информација (фотографија, део текста, музичка вињета...), а које ученици треба да допуне и изразе у ликовном раду је развој маште. Од другог разреда и надаље ученици смишљају називе својих радова, јер се и на тај начин развија креативност.</p> <p>Предлог тема за разговор: Шта је стварност, а шта машта? Када јесте, а када није пожељно да измишљамо? Како себе замишљамо у будућности? О чему размишљамо када посматрамо непознату фотографију? Шта замишљамо када слушамо</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); - Однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); - Разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...); - Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...); - Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...); - Вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); - Употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику)... <p>Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. На пример, када се уче временске одреднице ученици могу да обликују сат од картонских тањира, амбалаже за топљени сир, сламчица за сок... Неизоставни елементи за процењивање су разумевање концепта (мерења времена) и однос према раду, а наставник може да процењује и друге елементе, уколико је ученицима</p>
-----------------------------------	--	--

		музичко дело?...	<p>поставио јасне захтеве. На пример, да не копирају једни друге (у ликовном раду). Самопроцена радова је вербална и писана, а захтеви се уводе постепено. Наставник прво тражи од ученика да усмено опише свој рад, а касније и да напише две до три реченице о свом раду.</p> <p>Уколико наставник процени да су ученици спремни, може да користи прилагођену методу 3, 2, 1. У интегрисаној настави ученик на листићу пише: 3 ствари које сам научио/научила на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио/научила и 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио/поставила. Када се ученик ликовно изражава, може да напише на листићу: 3 ствари о којима сам размишљао током рада; 2 ствари које ми се свиђају на мом раду и 1 ствар коју бих променио или бих урадио другачије. На листићу се уписује име и презиме и назив рада, а листић се лепи на полеђину рада или се чува у блоку. Ученик не треба да наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање. Листићи за самопроцену омогућавају наставнику потпунију слику о напредовању ученика.</p>
ПРОСТОР	- пружи основне	У овој целини су предложени пројекти везани за	У настави Ликовне културе исходи су

<p>информације о одабраном музеју; - разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.</p>	<p>обликовање простора, који могу да се реализују било када у току године. Простор О амбијенту се учи тако што се ученицима постављају питања: какав утисак неки простор оставља на њих, како се осећају у том простору, шта им привлачи пажњу, а шта им смета, шта би променили и сл. Не нуде се дефиниције и не наводе елементи који чине амбијент. О амбијенту (утиску о простору) разговара се у свакој прилици која се укаже. Ученике би требало упознати са једним одређеним музејом, не само са изгледом зграде и локацијом, већ са ентеријером и врстом експоната, са сврхом чувања експоната, са активностима, односно шта могу да очекују у музеју (тематске изложбе, едукативни програм...), на шта је потребно обратити пажњу... Пројекти везани за обликовање простора могу да буду обликовање макета и обликовање дела простора у школи. Најједноставније макете обликују се техником клужа. Ученици обликују куће, зграде и друге делове насеља од разноврсне амбалаже (кутијице од лекова, кутије од кекса...), појединачне елементе лепе на картонску подлогу и премазују белом бојом (еколошка боја за зидове). Касније могу фломастерима да доцртају детаље (прозоре, врата...), али је важно да композиција не буде шарена. Осим насеља које им је познато, могу да обликују и насеља из прошлости, насеља других култура или насеље из маште. Основна сврха овог пројекта је организација композиције у простору и сарадња. Предлог тема за разговор: Шта нам се највише свиђа у нашој околини? Како се живело некад, а како сад? Како изгледају насеља у неким културама? Шта можемо да научимо у музеју? Како можемо сами да украсимо своју собу?... Кретање</p>	<p>процесни. Формулисани су тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: - Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...); - Однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); - Однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); - Разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...); - Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...); - Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...); - Вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); - Употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику)...</p>
--	---	--

		<p>Ученици треба да опажају кретање бића и машина. На пример, како лети једна птица, а како јато птица; како се креће један пешак, а како група пешака... Затим, које материјале може да покрене струјање ваздуха у затвореном простору (лишће, папир, картон, камен, пластика...). Обликовање дела простора у школи може да буде израда мобилне скулптуре (и да се веже за кретање услед струјања ваздуха). Идеје за планирање пројекта могу се пронаћи на интернету ако се у претраживач унесе: "мобиле арт лесон планс" или "хангинг арт ин сцхоол".</p> <p>Предлог тема за разговор: Шта се све креће у природи? Шта могу да покрену вода и ваздух? Шта се све само креће?...</p> <p>Сцена</p> <p>Обликовање елемената сцене, маски и костима за школску представу реализује се у пројектној настави (није нужно да представа буде реализована, важно је припремање). Ученици обликују маске, костиме и реквизите према садржају одабраног текста (бајке, песме, драмског текста...).</p> <p>Предлог тема за разговор: Шта је сцена? Од чега све можемо да направимо маске? Како од старе одеће можемо да направимо костим за представу? Ко и како шминка глумце? Како можемо да уредимо сцену у школи?...</p>	<p>Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. На пример, када се уче временске одреднице ученици могу да обликују сат од картонских тањира, амбалаже за топљени сир, сламчица за сок... Неизоставни елементи за процењивање су разумевање концепта (мерења времена) и однос према раду, а наставник може да процењује и друге елементе, уколико је ученицима поставио јасне захтеве. На пример, да не копирају једни друге (у ликовном раду). Самопроцена радова је вербална и писана, а захтеви се уводе постепено. Наставник прво тражи од ученика да усмено опише свој рад, а касније и да напише две до три реченице о свом раду.</p> <p>Уколико наставник процени да су ученици спремни, може да користи прилагођену методу 3, 2, 1. У интегрисаној настави ученик на листићу пише: 3 ствари које сам научио/научила на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио/научила и 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио/поставила. Када се ученик ликовно изражава, може да напише на листићу: 3 ствари о којима сам размишљао током рада; 2 ствари које ми се свиђају на мом раду и 1 ствар коју бих променио или бих урадио другачије. На листићу се уписује име и презиме и назив рада, а листић се лепи на полеђину рада или се чува у блоку.</p>
--	--	--	---

			Ученик не треба да наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издавање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање. Листићи за самопроцену омогућавају наставнику потпунију слику о напредовању ученика.
--	--	--	--

Обавезна настава	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Грађанско васпитање		
Разред:	други		
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у различитим групама	- разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање	Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције као и да сами	Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање које није само у овом изборном

<p>и напредовање групе; - успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; - искаже своја oseћања и потребе на начин који не угрожава друге; - препозна и уважи oseћања и потребе других; - наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима; - прихвати и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; - препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ;</p>	<p>осмисле неке друге активности. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи. Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога. Добро је да постоји игровни контекст који помаже ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају. С обзиром на узраст ученика, добро је у току часа комбиновати различите активности и осмислити такву динамику рада којом се одржава њихова пажња и мотивација за учествовањем. Како је планом предвиђено да се у другом разреду са фондом од једног часа недељно остварује Пројектна настава, то је добра прилика да се повеже са активностима Грађанског васпитања. Пројектна настава по свом концепту у потпуности одговара природи овог изборног програма. Заједничко им је што доприносе когнитивном, афективном и социјалном развоју ученика, као и развоју међупредметних компетенција. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе који се односе на тражење решења за неки проблем кроз тимски рад и коришћење савремених технологија. Заједничко им је и то што се предност</p>	<p>програму већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно Одговорно учешће у демократском друштву, где овај изборни програм има највећи допринос. Како је највећи број активности ученика у оквиру часова Грађанског васпитања, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Наставник, такође, прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активности ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима јер и из неуспелих акција може се пуно тога научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами</p>
---	--	--

	<p>- се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима;</p> <p>- наводи примере међусобне повезаности права и одговорности;</p> <p>- разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа;</p>	<p>даје процесу рада и сарадњи наспрам самих резултата. Пројектна настава од ученика захтева самостално проналажење информација, способност решавања проблема, рад у групи, критичко мишљење, доношење одлука, аргументовање, преузимање одговорности, поштовање рокова, планирање, што су све захтеви и програма Грађанског васпитања посебно у области Грађански активизам. Посебно треба нагласити да Пројектна настава подразумева унапређивање компетенције ученика да користе савремене технологије у образовне сврхе на одговоран и безбедан начин што се потпуно уклапа са очекиваним исходима програма за Грађанско васпитање у другом разреду где је један део о безбедности ученика посвећен опасностима у коришћењу интернета.</p> <p>Грађанско васпитање, као програм, део је ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Најјача корелација је са Српским језиком и предметом Свет око нас где се може користити тематско планирање.</p> <p>У овом програму продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користити у току рада на неком садржају као вид документовања процеса учења и активности ученика, при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.</p> <p>За реализацију програма и остваривање дефинисаних исхода врло је важна улога наставника. Он је</p>	<p>процењују сопствено напредовање и напредовање групе.</p>
<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница</p>	<p>- саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем;</p> <p>- даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу;</p> <p>- представи шта садржи и чему</p>	<p>као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користити у току рада на неком садржају као вид документовања процеса учења и активности ученика, при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.</p> <p>За реализацију програма и остваривање дефинисаних исхода врло је важна улога наставника. Он је</p>	<p>Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање које није само у овом изборном програму већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно Одговорно учешће у демократском друштву, где овај изборни програм има највећи допринос. Како је највећи број активности ученика у оквиру часова</p>

	<p>служи Правилник о безбедности ученика његове школе; - се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; - наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи;</p>	<p>модел који својим понашањем доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је тај који даје повратну информацију и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Он подржава ученике када им је тешко да се изразе, помаже им у избору правих речи. Подстицајним питањима може да наведе ученике да сагледају ситуацију из друге перспективе што је озбиљан захтев за ученике другог разреда који су још увек у великој мери фокусирани на сопствене потребе, мисли, осећања. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости уз обавезу поштовања и уважавања других и другачијих погледа и мишљења.</p>	<p>Грађанског васпитања, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Наставник, такође, прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активности ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима јер и из неуспелих акција може се пуно тога научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНО М СВЕТУ</p>	<p>- се понаша у складу са Правилником о безбедности</p>		<p>Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Оно је описно и подразумева да</p>

<p>Школа као безбедно место</p>	<p>ученика; - наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи; - препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при</p>		<p>ученици имају увид у своје напредовање које није само у овом изборном програму већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно Одговорно учешће у демократском друштву, где овај изборни програм има највећи допринос. Како је највећи број активности ученика у оквиру часова Грађанског васпитања, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Наставник, такође, прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када</p>

	<p>коришћењу мобилног телефона и интернета; - сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; - износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; - учествује у изради плана једноставне акције;</p>		<p>су у питању активности ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима јер и из неуспелих акција може се пуно тога научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.</p>
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Школа као безбедно место за све</p>	<p>- са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; - доприноси промоцији акције;</p>		<p>Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање које није само у овом изборном програму већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно Одговорно учешће у демократском</p>

	<p>- на једноставан начин вреднује изведену акцију.</p>	<p>друштву, где овај изборни програм има највећи допринос. Како је највећи број активности ученика у оквиру часова Грађанског васпитања, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Наставник, такође, прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активности ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима јер и из неуспелих акција може се пуно тога научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.</p>
--	---	--

Обавезна изборна настава		Обавезна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Верска настава			
Разред:	други			
Циљ предмета:	<p>Ученици ће сазнати да чланови Цркве постајемо крштењем. Црква је заједница Бога и људи. Осећај заједнице задобијамо на Литургији и кроз Свету тајну причешћа. Ученици ће уочити и сазнати структуру Цркве: Епископ, свештеник, ђакон, народ. Осим теоријских сазнања на часу имаће прилику да осете јединство на самој Литургији. Света Литургија и Свето причешће нам даје радост, љубав, јединство са Богом и осећај будућег царства Божијег. Ученици ће уочити делове Свете Литургије, затим сасуде и делове самог храма. Разумеће разлику Цркве као заједнице и храма. Схватиће да Света тајна причешћа није обична храна, већ небеска храна, заправо сам Господ. Схватиће да кроз Свето причешће и Васкрсење Господње и ми имамо залог будућег живота.</p>			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација

<p style="text-align: center;">УВОД</p>	<p style="text-align: center;"><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току другог разреда <p>моћи да уочи како је његово знање из катихитиса обрађеног у претходном разреду</p>	<p>Подстицати радозналост ученика, креативност, одговорност, сарадњу, поштовање личности као јединствене и непоновљиве... Градити однос према Богу и према људима као јединственим личностима. Остваривати однос према Цркви и заједници. Остваривати добар однос према природи и очувању животне средине. Коришћење разних интернет платформи, блог – Веронаутика – позив на царствовање, google, разни видео и аудио садржаји. Коришћење сајта Квизирација и других који дају могућност да се ураде многобројни квизићи и игрице различитих садржаја. Деца кроз игре обнављају, уче и показују колико владају својим знањем. Коришћење разних врста презентација, кратких цртаних филмова и садржаја који деци могу приближити теме које радимо. Мотивација и креативност ученика је јако битна. Рад на многобројним креативним предметима. Глума, певање, представе луткарског типа и личног су јако битне. Деца добро уче и</p>	<p>Активност, саинтересованост, учешће у раду, креативност, практичан рад, примена у свом личном животу, однос према Богу и људима, знање кроз квизиће и разне игре, отвореност у разговору, постављање питања и потреба за дубљим смислом наше вере, односа према Богу и вечном животу, учешће у приредбама, представама, учешће у разним драмским текстовима, потреба да се дете исказе у својим глумачким способностима, учешће у хорићима, певање, сналажљивост у разним уметничким делима, однос према приатељима, према ближњима, Богу, заједници, природи...</p>
--	---	---	---

		<p>памте кроз игру, песму, глуму, анимацију...</p> <p>Практична примена у личном животу сваког појединца.</p> <p>Учешће на Литургијама и другим молитвама, обилазак светиња, учешће у црквеном животу..</p>	
--	--	---	--

<p>МОЈЕ МЕСТО У ЦРКВИ</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • знати да се Крштењем постаје члан Цркве • знати да је Црква заједница потпуно другачија од свих • знати да је Црква заједница са Богом • разликовати значења појмова Црква (заједница) и храм (место на којем се сабирамо) • на елементарном нивоу моћи да опише зашто се подижу храмови • моћи да уочи да је Литургија догађај Цркве • знати да у Литургији учесвује само онај ко је крштен и ко то жели <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • желети да посети храм и боље упозна основна обележја православних храмова 		
----------------------------------	--	--	--

**ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ
И ЊИХОВ СМИСАО**

Когнитивни аспект:

- препознати и именовати основне службе које постоје на Литургији
  - знати да свако у Цркви има своју службу
    - уочити међусобну повезаност служби у Цркви
  - уочити од коликог је значаја за неку заједницу окупљање свих њених чланова
  - уочити да је и он сам важан и посебан у животу Цркве
  - моћи да објасни службу Епископа у Цркви
  - моћи да увиди сличност службе Епископа са првосвештеником Христом
    - уочити да Епископ предводи молитву Цркве
  - моћи да објасни ко су монаси и шта су манастири
- Афективни аспект:*
- ученик ће бити подстакнут да размишља о својој служби у Цркви

<p>ЖИВОТ У ЦРКВИ – ЛЕПОТА ПРАЗНИКА</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -уочити разлог нашег великог поштовања према Богородици -знати да је Богородица много волела Бога и желела да му служи и да много воли нас -уочити да Богородицу сматрамо светијом од свих светих -знати молитву <i>Богородице Дјево</i> -усвојити текст и мелодију песме „Витлејеме славни граде“ <p>-знати да се приликом Крштења Христовог, Бог открива као Света Тројица</p> <ul style="list-style-type: none"> -знати да је Свети Сава наш први Архиепископ -знати ко је подигао манастир Хиландар <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -пожелети да радо учествује у прослављању празника -пожелети да стваралачки (кроз песму, молитву, цртеж), исказе своју љубав и поштовање према Богородици 		
<p>ТРПЕЗА ГОСПОДЊА</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •моћи да увиди и каже зашто приносимо дарове природе Богу • уочити да су дарови које приносимо Богу, свет у малом • моћи на елементарном нивоу да препозна и именује литургијске предмете • уочити да је заједничка трпеза израз љубави 		

	<ul style="list-style-type: none"> • знати да је Литургија заједничка трпеза око које се окупљају чланови Цркве • моћи да уочи разлику између Светог Причешћа и друге хране • уочити сличности елемената Литургије и славе <p style="text-align: center;"><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • код ученика ће се развити жеља да учествује у Литургији 		
--	---	--	--

<p>СВЕТА ЛИТУРГИЈА – ПРОСЛАВА ВАСКРСЕЊА</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • препознати значај празновања Васкрса • проширити своја знања о Христовом Васкрсењу • уочити да је Христово Васкрсење изузетан догађај у који је укључена читава природа • знати да је Христос увек са нама <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • исказати свој доживљај Христовог Васкрсења кроз самостални креативни израз 		
<p>ИКОНА – ПРОЗОР У ВЕЧНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • знати да наброји основне делове храма • уочити да је унутрашњост храмова уређена за служење Литургије • знати да објасни ко су светитељи <ul style="list-style-type: none"> • испричати ко су и шта су све чинили светитељи које славимо 		

	<ul style="list-style-type: none"> • уочити да постоје светитељи и у данашње време • сазнати о неким светитељима новијег доба <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -бити подстакнут на поштовање и правилан однос према храму и иконама • бити подстакнут да воли природу и друге људе • бити подстакнут да у свим људима види пријатеље Божје		
--	--	--	--

Обавезна настава	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Физичко васпитање		
Разред:	други		
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - разликује 	<p>При планирању вежбања у припремној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући метод), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, тако што се води рачуна о постизању што веће радне ефикасности и оптимизацији интензитета рада. Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.</p> <p>1. Развој снаге</p>	<p>У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе Физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у физичком и здравственом васпитању који обухвата: <ul style="list-style-type: none"> - вежбање у адекватној спортској опреми; - активно учествује на часовима физичког и здравственог васпитања; - вежбање и играње у слободно време. • Приказ једног комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита. • Постигнућа у моторичким вештинама. • Индивидуални напредак ученика <p>Индивидуални напредак сваког ученика</p>

	<p>правилно од неправилног држања тела; - успостави правилно држање тела; - правилно дише током вежбања; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи основну терминологију вежбања; - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; - поштује мере безбедности током вежбања;</p>	<p>- без и са реквизитима, - на справама и уз помоћ справа. 2. Развој покретљивости - без и са реквизитима, - уз коришћење справа. 3. Развој издржљивости - трчање, - елементарне игре, - вежбање уз музику, - плес. 4. Развој координације - извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима. 5. Развој брзине - једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја, итд.), - штафетне игре, - извођење вежби максималном брзином. За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.</p>	<p>процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу. Код ученика ослобођених практичног дела наставе прати се и вреднује: - познавање основних правила елементарних игара, основних здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране; - учешће у ваннаставним активностима. Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, врши се на основу посебног ангажовања у настави. Праћење вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.</p>
<p>МОТОРИЧ КЕ ВЕШТИНЕ</p>	<p>- разликује правилно од неправилног држања тела; - успостави правилно држање тела; - правилно дише током вежбања; - изведе кретања, вежбе и кратке</p>	<p>1. Ходање и трчање Ходање кратким корацима, дугим корацима, у различитом ритму, ходање са опружањем стајне ноге, ходање са реквизитом, ходање са променом правца и смера, ходање комбиновано са различитим покретима (покрети руку, ногу, трупа), ходање преко ниских препрека, елементарне игра са ходањем. Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање 30 м са</p>	<p>У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе Физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује: • Ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у физичком и здравственом васпитању који обухвата: - вежбање у адекватној спортској опреми;</p>

<p>саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи основну терминологију вежбања; - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;</p>	<p>стартом из различитих почетних положаја, елементарне игре са трчањем. 2. Скакања и прескакања Поскоци у месту: суножним одскоком и суножним доскоком са опружањем тела, лево-десно, напред-назад, у доскок разножно и поново суножно; са вијачом (са међупоскоком и без међупоскока); једноножним одскоком и доскоком на једну ногу, саопружањем тела, лево-десно, напред-назад. Скок суножним одскоком пруженим телом са окретом за 90° и суножним доскоком. Суножно наскок на повишену површину (до висине шведске клупе), на наслагане струњаче или горњу површину шведског сандука. Скок удаљ из места, уз правилан замах рукама, амортизацију и завршни положај. Поскоци у кретању: после неколико корака, једноножни поскок једном, после неколико корака, једноножни поскок другом ногом и наизменично; после неколико корака једноножни одскок и меки суножни доскок до почучња ("да се не чује"). Поновити после неколико трчећих корака. Једноножни наскок на повишену површину чеоним и бочним залетом (два оквира шведског сандука, ниска греда, коцка) и суножни доскок на меку површину. Скакање преко вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком. Школица, игра "ластиша" и др. Комбинације скокова: - скокови са ноге на ногу, - скок са једне ноге и досок на исту, - скокови одразом са једне ноге и доскок на обе ноге, - скокови преко ниже препреке. Скокови удаљ: повезати залет од неколико трчећих корака са једноножним одскоком са обележеног простора (шира површина, или линије) и доскок на меку површину (струњача за скок увис, песак).</p>	<p>- активно учествује на часовима физичког и здравственог васпитања; - вежбање и играње у слободно време. • Приказ једног комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита. • Постигнућа у моторичким вештинама. • Индивидуални напредак ученика Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу. Код ученика ослобођених практичног дела наставе прати се и вреднује: - познавање основних правила елементарних игара, основних здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране; - учешће у ваннаставним активностима. Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, врши се на основу посебног ангажовања у настави. Праћење вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.</p>
--	--	--

Скокови увис: из залета право једноножним одскоком прескочити вијачу или ластиш, ноге погрчити и меко суножно доскочити (у групи од три до четири ученика); прескочити ластиш (постављен по ширини) истовременим поласком два до три ученика.

Скок са повишене површине, комбинован са увинућем, згрченим ногама, са окретом за 90о или 180о.

Вежбе (скакања и прескакања) упором рукама: боком поред шведске клупе, упор и суножним одскоком наскок у упор чучећи, исто, прескочити клупу.

Припремне вежбе за прескок:
- суножни скокови са одскачне даске, доскок на струњачу.

Прескакање дуге вијаче која се окреће: појединачно из места, са уласком и изласком према могућностима ученика.

Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.

3. Бацања и хватања

Бацање лоптице (левом и десном руком) из места и удаљ и у циљ (оквир од шведског сандука, обележени циљ на зиду, квадрати од вијача на рукометном голу...). Вежбе поновити у ходању и лаганом трчању.

Бацање лопте увис и после њеног одбијања од тла хватање обема рукама: уз цео окрет, после плеска рукама, затварања очију, чучња, седа...; закотрљати лопту по тлу и хватањем је подићи обема рукама.

Вођење лопте у месту и ходању (левом и десном руком).

Додавање лопте у паровима, у месту, са груди и изнад главе.

Игре са вођењем и додавањем лопте и гађањем у циљ.

4. Пузења, вишења, упори и пењања

		<p>Реализују се кроз основне и проширене садржаје.</p> <p>Основни садржаји</p> <p>Пузања по струњачи на различите начине (лицем према тлу, леђима на тлу...).</p> <p>Пењање: уз рипстол, уз морнарске лестве, чеоно, наизменичним прехватањем, пењање.</p> <p>Провлачење кроз окна шведског сандука, клупе и реквизита (обруч) и др.</p> <p>Пењање и спуштање на и са различитих справа.</p> <p>Вишења: у вису лежећем опруженим телом, помицање улево и удесно. Помицања у вису слободном. Вис активни на свим справама на којима се вис може извести.</p> <p>Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем.</p> <p>Помицање у вису предњем са окретањем за 180о, са укрштеним хватом.</p> <p>Нјихање уз помоћ.</p> <p>Упор активни на тлу и на свим справама на којима се упор може извести.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Узмак корацама уз косу површину.</p> <p>Бочно пењање уз лестве са наизменичним прехватањем и опирањем истовремено обема ногама.</p> <p>5. Вежбе на тлу</p> <p>Реализују се кроз основне и проширене садржаје.</p> <p>Основни садржаји</p> <p>Клек, усправ без помоћи руку; клек суножни на струњаче; клек једноножни, усправ; кретање у упору чучећем и упору склоњено, лицем и леђима ка тлу; из чучња, малим одразом доскок прво на руке, а затим на стопала у упор чучећи ("жабљи поскоци").</p> <p>Клек, узручење, заклон.</p> <p>Поваљка на леђима. Став на лопатицама ("свећа"), грчењем и обухватом колена поваљка низ косу површину.</p> <p>Колут напред, из чучња у чучањ, низ косу површину</p>	
--	--	--	--

(на рипстолу окачене шведске клупе и прекривене струњачама).

Колут напред, из чучња у чучањ, и из чучња до става усправно и узручења.

Поваљка на стомаку (лежање на трбуху, обухватити рукама скочне зглобове - поваљка).

Два повезана колута напред.

Колут напред и скок пруженим телом.

Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину.

Колут назад.

Поновити састав из првог разреда, комбинацију на тлу од следећих вежби:

најмање четири такта вежби обликовања, колут напред до става усправно, окрет у успону на обе ноге за 180°, чучањ, став на лопатицама, став усправно и два дечја поскока.

Састав од научених елемената:

Два везана колута напред до става усправно, окрет у успону на обе ноге за 180°, чучањ, став на лопатицама, став усправно, колут назад, усправ и два дечја поскока.

Примене усвојених вежби кроз игру

Проширени садржаји

Колут напред из упора стојећег опружених ногу.

Колут преко лопте.

Одељенско такмичење у комбинацији научених вежби.

6. Вежбе равнотеже

Реализују се кроз основне и проширене садржаје.

Основни садржаји

Ходање по линији напред са правилним постављањем стопала (гимнастичким кораком), и уназад са опруженом упорном ногом, краћим корацима, корацима у успону и са различитим положајем руку (о бок, одручење, узручење).

Ходање по широком делу шведске клупе:

напред - одручење; уназад опружањем упорне ноге,

узручење; устрану: из става спетног, руке о бок, ходање корацима са привлачењем до става спетног и узручења, зибом почучњем, корак устрану - одручити, став спетни, узручити.

Лагано трчање на предњем делу стопала са правилним држањем тела, рукама о бок или у одручењу (шведска клупа и ниска греда).

Комбинација вежби из првог разреда: из става спетног на почетку шведске клупе, трчање до половине клупе, одручити; став: једна нога иза друге, узручити, одручити; ходање до краја клупе, одручити, став: једна нога иза друге узручити; ходање уназад до половине клупе, једна нога иза друге, руке о бок; окрет за 90° ходање устрану корацима са привлачењем и зибом почучњем, одручити; на крају греде став спетни, узручити, саскок, предручити, став спетни, приручити, завршити леђима према клупи. Ако школа нема клупу или греду, комбинацију научити на тлу, на линији.

Мала вага на тлу, клупи и ниској греди.

Ходање са привлачењем на целом стопалу и успон.

Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге.

Ходање у назад на греди.

Састав из првог разреда допунити наученим вежбама.

Проширени садржаји

Наскок кораком на греду.

Чучањ и окрет у чучњу за 90о и 180о.

Састав из првог разреда допунити вежбама: ходање у назад и окретом у чучњу за 180о.

Одељенско такмичење.

7. Вежбе са реквизитима

Вежбе реквизитима користити приликом савладавања следећих садржаја:

Вежбе обликовања са лоптом, палицом, обручем,

		<p>вијачом и другим реквизитима.</p> <p>Трчања, поскоци и скокови - вијаче, палице и обручи поређани на краћем и дужем одстојању: прескакање кратке и дуге вијаче; ритмичке вежбе;</p> <p>Коцке, шведска клупа или шведски сандук: пењање и силажење нагазним кораком и суножним доскоком у чучањ и почучањ; суножни наскок и доскок у чучањ и почучањ; чуњеви и обручи: вијугаво трчање, трчање са реквизитом у рукама (лопта, медецинка, обруч...);</p> <p>Прескакање вијаче на различите начине (суножним, једноножним скоковима, прескакања са међускоком, са ноге на ногу, прескакање вијаче у кретању).</p> <p>Дизање и ношење: предмета и реквизита (коцка, медицина..) на различите начине; постављање и скупљање предмета и реквизита.</p> <p>Игре са ластишом.</p> <p>Полигон и елементарне игре узкоришћење палица, вијача, обруча, коцки и чуњева.</p> <p>8. Плес и ритмика</p> <p>Реализују се кроз основне и проширене садржаје.</p> <p>Основни садржаји</p> <p>Ритмичко ходање и трчање променљивим ритмом, темпом уз плесак и одговарајућу музичку пратњу.</p> <p>Кретања уз мењање положаја руку, ногу и трупа.</p> <p>Галоп напред и странце. Дечји поскок. Сачинити састав од научених елемената уз музичку пратњу.</p> <p>Основни ритмички покрети са реквизитима</p> <p>Вијача: њихање и кружење вијачом или траком у бочној и чеоној равни; суножни скокови кроз вијачу обртањем напред. Повезати ова два елемента као обавезни састав.</p> <p>Прескакање вијаче у кретању напред.</p> <p>Лопта или обруч: кружења у чеоној и бочној равни обема и једном руком; бацање и хватање у задатом ритму у месту и у кретању са почучњем;</p> <p>Плесови: "Ја посејох лубенице" и "Ми смо деца</p>	
--	--	---	--

		<p>весела". Једно коло по избору. Проширени садржаји Прескакање вијаче уназад. Комбиновано прескакање вијаче напред-назад. Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом: Нјихање вијаче у бочној равни напред-назад, кружење, отворити вијачу у предручењу, два суножна поскока са међупоскоком, два суножна поскока без међупоскока окретањем вијаче напред, њихање и кружење у бочној равни на супротној страни, исти скокови али са окретањем вијаче назад, зауставити вијачу у предручењу и наставити четири поскока са ноге на ногу обртањем вијаче напред, став спетни, предручење. 9. Полигони Полигони се примењују након неколико обрађених тематских целина (наставних тема или области). Полигони се састављају од усвојених вежби у складу са условима за извођење наставе. Комбиновани полигон са задацима уз коришћење справа и ревизита (провлачења, ношења, котрљања, пењања, вишења, прескакања...) Усавршавање моторичких вештина може се реализовати кроз драматизацију вежбања уз корелацију са другим наставним предметима (музичко, ликовно, математика, српски језик и књижевност...) Пливање Наставну тему Пливање, реализују школе које за то имају услове у школи или објектима ван ње. Програм наставе пливања садржи: - обуку непливача, - игре на води. Наставу пливања реализује наставник физичког и</p>	
--	--	---	--

		<p>здравственог васпитања у сарадњи са наставником који спроводи разредну наставу том одељењу.</p>	
<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВ ЕНА КУЛТУРА</p>	<p>уочава улогу делова тела у вежбању; - уочи промене у расту код себе и других; - препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан; - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; - одржава личну хигијену; - учествује у одржавању простора у коме живи и борави; - наведе врсте намирница у исхрани; - препознаје везу вежбања и уноса воде; - повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета у вежбању; - се придржава правила вежбања;</p>	<p>Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме Култура вежбања и играња и Здравствено васпитање. Култура вежбања и играња Основни термини у вежбању У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежби и упознати их са утицајем примењених вежби на организам. Вежбам безбедно Упознати ученика са правилима понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током вежбања. Чувам своје и туђе ствари Формирање свести о потреби чувања како својих тако и туђих ствари. Правила елементарних игара Усвајање основних правила елементарних игара које се на часу реализују. Развијање свести о потреби поштовања правила игара, као и последицама њиховог непоштовања. Некад изгубим, а некада победим Неговање такмичарског духа. Прихватање победе и пораза на социјално прихватљив начин (без ругања и ниподаштавања противника...) Навијам пристојно Подстицати ученике да приликом игре или такмичења поштују своју и противничку екипу и награде сваки леп потез и поступак учесника у игри. Здравствено васпитање Моје здравље и вежбање На начин прихватљив за ученике објаснити значај различитих вежбања за здравље. Развој свести о потреби да се буде здрав и шта значи здравље за</p>	<p>У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе Физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује: • Ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у физичком и здравственом васпитању који обухвата: - вежбање у адекватној спортској опреми; - активно учествује на часовима физичког и здравственог васпитања; - вежбање и играње у слободно време. • Приказ једног комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита. • Постигнућа у моторичким вештинама. • Индивидуални напредак ученика Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу. Код ученика ослобођених практичног дела наставе прати се и вреднује: - познавање основних правила елементарних игара, основних</p>

	<p>- вреднује успех у вежбању;</p>	<p>човека. Неопходно је да уоче разлике између здравог и болесног стања организма.</p> <p>Мишићи зглобови и кости</p> <p>Ученици именују делове тела, кости, зглобове и мишиће (груди, стомак, леђа, ноге, руке - рамени појас) и наводе њихову улогу. Могућности свог тела ученици показују кроз вежбање. Нагласити значај физичке активности и физичког и здравственог васпитања као предмета.</p> <p>Телесни развој</p> <p>Проширити ученичка знања о сопственом расту и развоју. Оспособити их да уоче одређене промене током досадашњег развоја.</p> <p>Лична хигијена</p> <p>Формирање свести о значају одржавања личне хигијене.</p> <p>Стварање навике да се опрема за физичко вежбање уредно одржава и чува.</p> <p>Хигијена простора за вежбање</p> <p>Формирање навике да се хигијена простора у којем ученик вежба уредно одржава и чува (сала, свлачионице игралишта...)</p> <p>"Шарени - разноврсни оброк" правилна исхрана</p> <p>Упознавати ученика са значајем разноврсности исхране.</p> <p>Значај воде за организам и вежбање</p> <p>Упознавати ученика са значајем редовног и довољног конзумирања течности - воде и њеним значајем у вежбању.</p> <p>Дидактичко-методички елементи</p> <p>Основне карактеристике реализације наставе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - јасноћа наставног процеса; - оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита; - избор рационалних облика и метода рада; - избор вежби усклађен са програмским садржајима и исходима; 	<p>здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране;</p> <p>- учешће у ваннаставним активностима.</p> <p>Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, врши се на основу посебног ангажовања у настави.</p> <p>Праћење вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.</p>
--	------------------------------------	--	--

		<p>- функционална повезаност делова часа - унутар једног и више узастопних часова одређене наставне теме.</p> <p>При избору облика рада узимају се у обзир просторни услови, број ученика на часу, опремљеност справама и реквизитима и планирана динамика рада.</p> <p>Избор дидактичних облика рада треба да буде у функцији ефикасне организације и интензификације часа у циљу достизања постављених исхода.</p> <p>У настави треба да преовладавају игре и садржаји који захтевају прецизност извођења. Свим вежбањима претходе тачна упутства наставника и приказ вежби. Наставник прати рад ученика, указује и исправља грешке.</p>	
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	ДИГИТАЛНИ СВЕТ			
Разред:	II			
Циљ предмета:	<p>Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.</p>		Основна школа „Милун Ивановић“ Ушће	
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	<ul style="list-style-type: none"> – упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског 	<p>Учење путем школске платформе за онлајн учење.</p> <p>Учење уз помоћ дигиталних уџбеника.</p> <p>Креативно графичко изражавање</p>		

**БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ
ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА**

- заступника);
- самостално користи дигиталне уџбенике за учење;
- креира, чува и поново уређује дигиталну слику

- својим речима објасни појам покретне слике;
- креира елементе покретне слике;
- креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици;
- својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет;
- наведе могућности за размену материјала, комуникацију
- својим речима објасни појам покретне слике;
- креира елементе покретне слике;
- креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици;
- својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет;
- наведе могућности за размену материјала, комуникацију и

- предложи начине одлагања електронског отпада који не

коришћењем дигиталног уређаја.

Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.

Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја.

Понашање на интернету – интернет бонтон.

Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја.

Примерена реакција у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин.

Организација времена и услова за рад при онлајн учењу.

Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.

<p>АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА</p>	<p>угрожавају животну средину;</p> <p>– својим речима објасни појам алгоритам;</p> <p>– анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски;</p> <p>– креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику;</p> <p>– анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради;</p> <p>– уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички);</p> <p>– креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.</p>	<p>Разлагање проблема на мање целине.</p> <p>Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема.</p> <p>Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику.</p> <p>Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен.</p> <p>Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику.</p> <p>Уочавање и исправљање грешака у програму.</p>	
---	---	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Енглески језик			
Разред:	Други			
Циљ предмета:	Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Наставне теме / области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
9. My alphabet book (поздрављање, представљање себе, разумевање једноставних упутстава и налога,	- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - разуме кратка и једноставна	<ul style="list-style-type: none"> • listening comprehension (слушање са разумевањем говора наставника или аудио записа) • реаговање на упутства и налоге наставника или са аудио записа 	Праћење активности, залагања и резултата рада, формативна и сумативна евалуација, индивидуални ученички радови, домаћи задаци, ученички речник, (мини) пројекти,	

<p>позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности)</p>	<p>упутства и налоге и реагује на њих; - разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност</p>	<p>(слушај, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • препознавање и именовање појмова са слика / картица • активности усмене репродукције и контролисане продукције 	<p>самоевалуација</p>
<p>10. Hello (поздрављање, представљање себе и других, давање основних информација о себи, давање и тражење основних информација о другима, разумевање и давање једноставних упутстава и налога, исказивање захвалности, позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности)</p>	<p>- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге; - искаже и прихвати захвалност на једноставан начин; - разуме позив и реагује на њега; - разуме једноставне описе бића и предмета</p>	<ul style="list-style-type: none"> • вежбе говорне продукције са малим варијацијама модела у којима се мењају и комбинују лексички и граматички садржаји уз постепено усложњавање • правилан изговор гласова, речи и кратких израза • хорско понављање • комуникација у вези са познатим темама и/или темама блиским и интересантним ученицима • вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити 	

		<p>информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију,...)</p> <ul style="list-style-type: none"> • приче у сликама • TPR (Total physical response - потпуни физички одговор: физички одговор на вербална упутства нпр. песмица „Head, shoulders, knees and toes“) 	
<p>11. Module 1 – We’re back! (разумевање једноставних упутстава и налога, поздрављање, представљање себе и других, описивање предмета, давање основних информација о себи, изражавање количине и бројева)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - представи себе и другог; - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - препозна и именује предмете из непосредног окружења; - разуме једноставне описе предмета; - опише предмете користећи једноставна језичка средства; - искаже и прихвати захвалност на једноставан начин; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине 	<ul style="list-style-type: none"> • цртање и бојење по диктату • певање песмица • класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) • препознавање и идентификовање написаног слова • допуњавање речи словом на основу познатог модела • препознавање речи (word recognition) • разумевање појединачних речи и кратких израза • повезивање речи са одговарајућом сликом 	

		<ul style="list-style-type: none"> • преписивање / копирање реч на исправно место • допуњавање краћих израза речима • игровне активности примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање) • мануелне активности (цртање, бојење, сецкање, лепљење - израда паноа, постера, презентација) • мини пројекти везани за градиво / на теме које су блиске и интересантне ученицима • драмске активности (role play, мини скечеви, луткарске мини представе, импровизације, приче из стварног живота) • активно посматрање, слушање и учешће у активностима на часу • активно учешће у раду у паровима, малим и великим групама 	
12. Module 2 – Party	- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;		

<p>time! (разумевање једноставних упутстава и налога, описивање предмета, честитање, позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности, исказивање захвалности, изражавање количине и бројева)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упути једноставне честитке; - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - препозна и именује предмете из непосредног окружења; - разуме једноставне описе предмета; - опише предмете користећи једноставна језичка средства; - искаже и прихвати захвалност на једноставан начин; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине 	<ul style="list-style-type: none"> • активно учешће у игровним активностима • невербална комуникација – мимика, пантомима • употреба мултимедијалног материјала као средства учења језика • ИКТ у настави • повезивање претходно стеченог знања са новим • социокултурни садржаји (упознавање ученика са културом народа чији језик уче, свест о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова одн.говорних заједница, развијање толеранције и позитивног става) • развијање критичког мишљења (нпр.Која је поука / наравоученије приче?) • развијање међупредметних компетенција 	
<p>13. Module 3 – Home and family (разумевање једноставних упутстава и налога, поздрављање, представљање других, давање и тражење основних информација о другима, исказивање положаја у</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - препозна и именује бића из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића; - опише бића користећи једноставна језичка средства; - разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору - представи другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе 		

<p>простору)</p>	<p>и одговара на њих</p>		
<p>14. Christmas and New Year (разумевање једноставних упутстава и налога, честитање, исказивање потреба, исказивање захвалности)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама и реагује на њих; - изрази основне потребе кратким и једноставним језичким средствима; - исказе и прихвати захвалност на једноставан начин; - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке 		
<p>15. Module 4 - Friends (разумевање једноставних упутстава и налога, изражавање количине и бројева, изражавање припадања / неприпадања и поседовања /</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - представи другог; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине; - разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и даје једноставне исказе 		

<p>непоседовања, позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности, описивање бића, представљање других)</p>	<p>којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - препозна и именује бића из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића; - опише бића користећи једноставна језичка средства; - разуме позив и реагује на њега</p>		
--	---	--	--

<p>16. Module 5 - Animals (разумевање једноставних упутстава и налога, изражавање количине и бројева, изражавање способности, исказивање молбе и захвалности, описивање бића)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - препозна и именује бића из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића; - опише бића користећи једноставна језичка средства; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине; - разуме једноставне изразе који се односе на изражавање способности; - тражи информацију о туђим способностима и саопшти шта он / она или неко други може / не може / уме / не уме да уради; - разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе; - искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин 		
<p>17. Module 6 – My town (позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности, разумевање и давање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге; - препозна и именује места из непосредног окружења; - разуме једноставне описе места; - опише места користећи једноставна језичка средства; 		

<p>једноставних упутстава и налога, описивање места, исказивање времена)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко време; - разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност 		
<p>18. Easter (разумевање и давање једноставних упутстава и налога, честитање, изражавање количине и бројева, изражавање допадања / недопадања)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке - разуме једноставне исказе за изражавање допадања / недопадања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање / недопадање једноставним језичким средствима; - разуме и саопшти једноставне изразе који се односе на бројеве и количине 		
<p>19. Module 7 – My favourite food (разумевање и давање једноставних упутстава и налога, изражавање допадања / недопадања, исказивање потреба)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања / недопадања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање / недопадање једноставним језичким средствима; - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама и реагује на њих; - изрази основне потребе кратким и једноставним језичким средствима 		
<p>20. Module 8 – Clothes (разумевање и давање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - препозна и именује предмете из 		

<p>једноставних упутстава и налога, описивање предмета и бића, позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности, исказивање извињења, исказивање положаја у простору, изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања, давање основних информација о другима, исказивање осета)</p>	<p>непосредног окружења; - разуме једноставне описе предмета и бића; - опише предмете и бића користећи једноставна језичка средства; - искаже и прихвати извињење на једноставан начин; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на метеоролошко време; - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним осетима и реагује на њих; - изрази осете кратким и једноставним језичким средствима; - разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - разуме позив и реагује на њега</p>		
---	---	--	--

ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ:	ЧУВАРИ ПРИРОДЕ	РАЗРЕД:	ДРУГИ
Циљ наставе и учења Чуvara природе је да ученик унапређује знања из области животне средине, природне појаве и промене у животној средини, загађење, заштита животне средине и заштита здравља.			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	
<ul style="list-style-type: none"> - Учествоје у разговору и пажљиво слуша саговорника - износи своје мишљење о - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; - изведе једноставне огледе пратећи упутства; 	ЖИВОТНА СРЕДИНА	Твоја околина; Шта све чини природу Шта је направио човек	
<ul style="list-style-type: none"> - Учествоје у разговору и пажљиво слуша саговорника - износи своје мишљење о - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; - изведе једноставне огледе пратећи упутства; - негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; - препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; - наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; 	ПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ И ПРОМЕНЕ У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ	Живи свет Живи свет-прављење водене лупе Шта ко једе? Биљна апотека Пратим како се природа мења Активност: Посматрам дрво у својој околини Зашто је вода важна	
<ul style="list-style-type: none"> - наброји начине загађења животне средине - негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; - препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; - изведе једноставне огледе пратећи упутства; - наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; 	ЗАГАЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Ко загађује ваздух? Дувански дим је опасан; Забрањено пушење Земљиште Бука	
<ul style="list-style-type: none"> - негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; - препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; - изведе једноставне огледе пратећи упутства; - повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; - одржава личну хигијену 	ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА ЗДРАВЉА	Бринем о животињама из своје околине Угрожене животиње Како чувати природу Еко акција Благо које нестаје Од старих- нове ствари Упутство за прављење папира Здрав живот Здраво се хранимо Знаци који упозоравају на опасност Еко-игрица	

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ – УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
Допунска настава – српски језик	2.	<p>Чита, разуме прочитано, уочава ликове, места и времена дешавања, уочава теме,</p> <p>мотив, поступке, поуке, богати речник, препричава, проширује</p>	<p>Књижевност Књижевни појмови:-стих, строфа, рима; -народна ; -басна; -бајка;</p> <p>-тема, место, време збивања, редослед догађаја; -главни ,споредни лик (изглед, основне особине поступци); -лица у драмском тексту за децу.</p> <p>Поезија,Проза,Драмски текстови,Популарни информативни текстови,Домаћа лектира</p>
		<p>Уочава, препознаје, именује, разликује, употребљава, раставља, усваја, пише, чита _ зна реченице по значењу, облику</p> <p>-пише правилно велико слово, употребљава знаке интерпункције, скраћенице . . .</p>	<p>Језик Глас и слог; самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; глаголи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни). Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице. Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи: писање речце ли и речце не уз глаголе. Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама. Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице ОШ, бр., итд., стр. и нпр.).</p>
		<p>Препричава, прича, описује, правилно изговара, увежбава, рецитије, критички процењује, проширује, учи да се служи Речником</p> <p>-Пише штампаним и писаним словима латинице</p>	<p>Језичка култура Друго писмо (латиница): штампана и писана слова. Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања. План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања. План описивања на основу непосредног посматрања. Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање. Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета. Сценско приказивање драмског/драматизованог текста Латиница- штампана и писана слова</p>

ТРЕЋИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Изборни програм			
Предмет:	СРПСКИ ЈЕЗИК				
Разред:	3.(ТРЕЋИ)				
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама
<p>Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.</p>	КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> -чита са разумевањем различите текстове; -описује свој доживљај прочитаних књижевних дела; -изнесе своје мишљење о тексту; -разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; -одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; -именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; -уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); -разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; -разуме идеје књижевног дела; -уочи основне одлике 	<ul style="list-style-type: none"> описивање доживљаја прочитаних књижевних дела; изношење мишљења и ставова о прочитаном делу; изношење личних ставова о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту; изражајно рецитовање лирске песме; интерпретативно читање прозног текста, сценски наступ; извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози; игре асоцијације, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови, наставни листићи, тестови знања,.. 	<ul style="list-style-type: none"> Приликом обраде књижевно-уметничких текстова ученици се мотивишу кроз различите стваралачке активности: изражајно рецитовање лирске песме, интерпретативно читање прозног текста, сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака. Развијање књижевних појмова код ученика подразумева именоване и описно образлагање појма; уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком 	80

		<p>народне бајке; -разликује народну од ауторске бајке; -представи главне особине јунака; -уочи основне одлике народне епске песме; -уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; -разликује опис од приповедања у књижевном делу; -покаже примере -дијалога у песми, причи и драмском тексту; -уочи хумор у књижевном делу: -чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; -изражајно рецитије песму и чита прозни текст; -изводи драмске текстове; -разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; -одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; -примењује основна правописна правила; јасно и разговетно изговори -обавештајну, упитну изаповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и</p>		<p>тексту. Компаративна анализа и уочавање разлике између књижевности и филма врло је корисна када су у питању екранизована књижевна дела попут <i>Хајди, Баи – Челик</i> и других народних и ауторских бајк, при чему ученици развијају медијску писменост. За систематизацију обрађених књижевних садржаја могу послужити: коришћење дигиталних садржаја(аудио записа),игре асоцијације, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови,...</p>	
--	--	---	--	---	--

	<p style="text-align: center;">ЈЕЗИК</p> <p style="text-align: center;">Грамматика, правопис и ортоепија</p>	<p>темпо;</p> <p>споји више реченица у краћу и дужу целину; препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; извештавао догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; варира језички израз; попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; разликује формални од неформалног говора (комуникације); учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника.</p>	<p>иницијални тест; понављање граматичких садржаја из 2. разреда; различита вежбања кроз граматичке анализе обрађених књижевних текстова; петнаесто минутне вежбе; наставни листићи; тестови; контролне вежбе,...</p>	<p>У настави језика ,програм је усмерен на: -усвајање основних граматичких правила и њихову адекватну примену у писаној и говорној комуникацији; -проширивање основних знања о именицама, придевима и глаголима; усвајање нове врсте речи-заменице (само личне заменице); -усвајање нових знања о градивним и збирним именицама после понављања властитих и заједничких именица; -после понављања описних придева увести нову подврсту придева – градивни и присвојни придеви; -градивне именице користити као основу за извођење градивних</p>	<p style="text-align: center;">60</p>
--	--	---	---	--	--

				<p>придева; -када су у питању присвојни придеви градиво што више повезати са правописом; -одређивање рода и броја придева после понављања рода и броја именица; -указивање ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју без увођења нових термина; -увођење личних заменица (само основни облици) и њихово повезивање глаголским лицем, односно бројем-представља основу за уочавање слагања субјекта и предиката. Врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима(у основном облику), а затим увежбавати на и у оквиру реченице. Правописна правила ученици усвајају постепено кроз: -повнављања, -вежбања и -усвајање нових садржаја на нивоу речи</p>	
--	--	--	--	---	--

	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>		<p>говорне вежбе:рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског текста; лексичко-семантичке вежбе:речи које припадају различитим тематским скуповима,речи супротног значења, али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту, основно и пренесено значење речи ,...; правописне вежбе: диктат, аутодиктат,вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; језичке вежбе:ситуационе игре (разговор у продавници, код лекара, у библиотеци...), проширивање и допуњавање реченица различитим врстама</p>	<p>и на нивоу реченица; - усвајање писања вишечланих географских назива повезати са наставом природе и друштва(завичајна географија).</p> <p>Програм наставе језичке културе усмерен је на усмено и писмено изражавање. Усмено изражавање развијати код ученика у разговору усмеравајући их да јасно, прецизно и разговетно изговарају реченице поштујући интонацију и правилно акцентовање у реченицама и то кроз: -одговоре на питања; -постављањем питања; -изношењем личних ставова и мишљења о датој теми; -обликовањем усмене поруке у којој ће ученици изнети информације на примерима из свакодневног живота; -препричавањем, причањем и описивањем(сажето и опширно) усмено и</p>	<p>40</p>
--	-----------------------------------	--	--	--	------------------

			<p>речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице</p>	<p>писмено. Препричавање мора да има свој циљ, да буде плански и усмерено. Усмерити ученике да одаберу чињенице, одвоје главно од споредног и следе хронолошки ток садржаја. Препричавати само оне садржаје који испуњавају програмске захтеве и који су претходно објашњени, анализирани. Причање (стваралачко изражавање) почиње причањем доживљаја а потом догађаја. Треба да буде оригинално, маштовито и динамично уз слободније изношење личних доживљаја, ставова кроз емотивно и сликовито изражавање. Описивање као трајна вештина у језичком испољавању је оспособљавање ученика да: -пажљиво посматрају, -уочавају, -откривају -запажају -упоређују</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>па тек тада дату предметност мисаоно заокруже и језички уобличи. Потребно је обратити пажњу ученицима:</p> <ul style="list-style-type: none"> -да оно што описују буде локализовано (временски, просторно и узрочно), -на одабир битних својстава(однос спољашњег и условно унутрашњег); -изношење личних ставова; -на описне елементе у књижевном-уметничким текстовима(опис предмета, ентеријера, биљака и животиња, књижевних ликова, пејзажа,...), као најбоље обрасце за спонтано усвајање описивања. <p>Циљеве и задатке ове врсте вежбања треба постепено усложњавати – од једнолинијске дескрипције видљивог до промишљеног, аналитичког доживљаја стварности у којој ће се истаћи самосталност и индивидуалност код</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>ученика. Извештавањем се на јасан, објективан и сажет начин говори о неком догађају. На овом узрасту је потребно само указати ученицима на основне одлике овог облика изражавања: на тачност преношења података, на аутентично презентовање чињеница, на једноставност, на одсуство личног коментара, субјективног доживљаја и имагинарног. Ученике би требало подстицати да сажето усмено извисте о себи (нпр. о обављеном задатку код куће) у виду одговора на питања која ће учитељ поставити. На овај начин ће ученици вежбати да буду економични и прецизни приликом изражавања. Варирање језичког израза односи се на специфичан одабир и комбинацију језичких средстава. Помоћу</p>	
--	--	--	--	---	--

				књижевних и некњижевних текстова ученицима би требало указати на различите могућности употребе речи, синтагми и реченица у формалним/неформалним језичким ситуацијама, као и на промену њиховог значења у зависности од контекста. Током практичне наставе језичке културе ученицима би требало указати да је неопходно говорити онако какото захтева комуникативна ситуација и са њом ускладити језичке механизме.		
					УКУПНО	180

		Обавезна настава	Изборни програм			
Предмет:		МАТЕМАТИКА				
Разред:		3.(ТРЕЋИ)				
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама	
Циљ учења Математике је да		– прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној	-Иницијални тест	Програм наставе математике се остварује изучавањем		

<p>ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.</p>	<p style="text-align: center;">БРОЈЕВИ</p>	<p>правој;</p> <ul style="list-style-type: none"> – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); – подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; – одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; – уочи делове целине и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m \leq n \leq 10$); – упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким именицима; – резултат мерења дужине запише децималним бројем 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено испитивање - Писмено испитивање - Свакодневна посматрања - Активност на часу - Учествовање у разговору и дискусији - Самосталан рад - Рад у групи - Тестови 	<p>група објеката који се посматрају као самосталне целине, систематизацијом дидактичког материјала, кроз очигледне примере и различите задатке, графичко приказивање помоћу Веновог дијаграма, дијаграмских слика, операције са бројевима (сабирање, одузимање, множење и дељење), писмено и усмено рачунање, коришћење симбола израза формула, вежбањем кроз очигледне примере, практичан рад. Смењивање различитих активности и техника: вербална, текстуална, практична, учења путем откривања, смислено учење, решавање проблема. Упутити ученике како да у разним животним ситуацијама уочавају одговарајуће математичке релације. Истицање елементарне</p>	<p style="text-align: center;">Бројеви 136</p>
---	---	--	---	---	---

		<p>са једном децималом;</p> <ul style="list-style-type: none"> – уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); – црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; – конструише троугао и круг; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; – опише особине правоугаоника и квадрата; – преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; – користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање; – чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); 		<p>геометријске представе кроз практичан рад. Системски рад на развијању елементарних просторних представа. Кроз практичан рад објаснити систем јединица мера.</p>	<p>Геометрија</p>
--	--	--	--	--	--------------------------

	ГЕОМЕТРИЈА	– измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); – примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.			32	
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ				Мерење и мере 12	
					УКУПНО	180

		Обавезна настава	Изборни програм			
Предмет:		ПРИРОДА И ДРУШТВО				
Разред:		3.(ТРЕЋИ)				
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама	
Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.	<i>Природа, човек, друштво</i>	– идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају; – илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу	Усмене провере, петоминутне провере, наставни листићи, контролне вежбе, тестови, презентација истраживачких задатака, презентација резултата огледа и експеримената, читање географске	Креће се од облика рељефа и површинских вода у крају. Посматрањем облика рељефа у крају и прављење макете рељефа у песку. Разговором о начину живота људи и специфичностима краја. Уводи се и појам сабраћаја и његове улоге у превозу путника и	30	

	МОЈ КРАЈ	<i>Оријентација у простору и времену</i>	<ul style="list-style-type: none"> – на живот људи у крају; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; – повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; – повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; – примени правила безбедног понашања у саобраћају; – разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; – повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; – прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране; – илуструје примерима одговоран и неодговоран однос 	карте и плана насеља, домаћи задаци, израда паноа, практична провера оријентације у простору и времену.	терета, односно преносу информација. И даље се ради на оспособљавање ученика за безбедно учешће у саобраћају преласком улице на и ван пешачког прелаза. Садржаји о својствима воде и њеним агрегатним стањима реализоваће се извођењем огледа у учионици и код куће(загревање и хлађење).Услови за живот (сунце, вода, ваздух и земљиште) сада се уводе у новом контексту, као специфични услови за живот у животним заједницама. Уводи се појам <i>ланац исхране</i> о подели животиња према начину исхране. Садржаји о човеку сада се односе на уобичајене заразне болести деце које се лако шире у колективу, као и болести које преносе животиње. Акцент је на упознавању ученика са основним мерама заштите против ових болести. <i>Оријентација у простору</i> односи се на оспособљавање ученика	12
--	---------------------	--	---	---	---	-----------

			<p>човека према животној средини;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени поступке (мере) заштите од заразних болести; – се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; – опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; – идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; – прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; – повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; – доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; – разликује природне и вештачке изворе светлости; 		<p>на сналажење помоћу главних страна света. Акцент је на оспособљавању ученика да одреде стране света помоћу компаса, Сунца и оријентира из природе у складу са оним што је доступно у окружењу у коме ученик живи, непосредним посматрањем, шетњом по насељу и околини или кретањем превозним средствима, односно у ванучионичком окружењу. Процес <i>картографског описмењавања</i> на географској карти засновано је на три изазова које је потребно превазићи: однос величине простора на карти у односу на величину реалног простора – на географској карти приказ реалног простора је вишеструко умањен; перспектива из које су приказани објекти на географској карти („птичија перспектива“); овладавање новим „језиком“ кроз разумевање значења боја</p>
--	--	--	--	--	--

		Прошло ст	<ul style="list-style-type: none"> – повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; – повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; – разликује повратне и неповратне промене материјала; – уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; – одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; 		и симбола помоћу којих су приказани реални географски објекти на карти. Временска одредница се проширује новим одредницама-деценија и век. Прикупљањем старих фотографија, докумената, обиласком историјских споменика, цркава, музеја и слично, ученици долазе до сазнања да постоје материјални, писани и усмени докази о прошлости. Приказивањем породичног стабла, ученици усвајају појмове преци и потомци.	7
		Кретање	<ul style="list-style-type: none"> – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; 		Извођењем огледа ученици очигледно уче о различитим облицима кретања, као и о утицају облика тела на брзину падања. Светлост све изучава из два аспекта: извори светлости и сенка. Организовањем практичних активности којима се доказује да се јачина звука мења са променом удаљености од извора звука. Извођењем практичних огледа ученици уочавају	14
		Материјали	<ul style="list-style-type: none"> – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте 			9

			<p>времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); повеже резултате рада са уложеним трудом.</p>		<p>повратне и неповратне промене материјала. Подстицање ученика да те промене уочавају у свакодневном животу(настајање или ненастајање материјала) Сада се уводи први општи појам-течност. Приликом практичног истражињања користе се течности које су безбедне за ученике и на основу којих уочавају сличности и разлике између воде и других течности. Акцент се ставља на својство течности као растварача. На основу претходних искустава, ученици бирају материјале по својој тоplotној проводљивости који највише одговарају практичној употреби. Значај рециклаже за очување животне средине. Препознавање знака за рециклажу на амбалажи. Самостална израда макета контејнера у боји за одвајање отпада.</p>		
						УКУПНО	72

Обавезна настава		Изборни програм			
Предмет:	ЛИКОВНА КУЛТУРА				
Разред:	3.(ТРЕЋИ)				
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама
Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.	МАТЕРИЈАЛИ	<ul style="list-style-type: none"> – поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; 	<ul style="list-style-type: none"> - Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...); - однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); 	Извршити колерацију са наставом природе и друштва(материјали) и објаснити ученицима како се припремају и користе различити материјали у ликовним техникама. Упућивање ученика на самостално прављење средстава за рад, од материјала који се користе у домаћинству. Уз адекватно објашњење, подстиче се креативнос ученика. Кроз правилну обраду предложених садржаја вршимо оспособљавање ученика за правилну, учтиву, добронамерну, ефектну и ефикасну комуникацију. Оспособити ученике	28
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; 	<ul style="list-style-type: none"> - однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); 		20
	ПРОСТОР	<ul style="list-style-type: none"> – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; 	<ul style="list-style-type: none"> - разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...); -повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, 		24
					8

		<ul style="list-style-type: none"> – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити. 	<p>места, догађаје, идеје, дела...);</p> <p>- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...);</p> <p>- вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...);</p> <p>-употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику, бира материјал и технику у односу на идеју).</p>	<p>за тимски рад, индивидуалне радове спојити у заједничку композицију.Подстицање маште при проналажењу разноврсних оригиналних решења; оспособљавање ученика за превођење визуалне перцепције у ликовни рад; развијање смисла за индивидуално решење ликовног проблема.</p>		
					УКУПНО	72

		Обавезна настава	Изборни програм			
Предмет:		МУЗИЧКА КУЛТУРА				
Разред:		3.(ТРЕЋИ)				
		Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци	Број

Циљ предмета				остваривања програма	часова по темама
<p>Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује почетне тонове песама–модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и 	<ul style="list-style-type: none"> -Препознавање слушане музичке композиције; -препознавање инструмената који су најдоминантнији; -активност ученика; - исказивање утисака о слушаној композицији; -Певање научених песама по слуху; -певање песама из нотног записа; -свирање на дечијим музичким инструментима(ритмичке и мелодијске вежбе); -тактирање; -извођење музичких песама уз кореографију; -музички квизови; -ангажовање ученика у складу са индивидуалним способностима; -компоновање мелодија на задати текст; -илустрација доживљаја музике; -израда дечијих 	<p>Током слушања филмске музике посебно треба обратити пажњу на однос звук–лик и музика–радња уочавањем изражајних музичких средстава који су коришћени у тумачењу драмске радње и карактерних особина главних актера.</p> <p>. Композиција се први пут <i>увек</i> слуша у целини (демонстративно слушање), са унапред постављеним задатком за слушање музике – уочавање извођачког медија: инструментално или вокално (соло, групно) или оркестарско музицирање. Свако следеће слушање (три до четири пута) је фрагментарно у оквиру кога се издвајају упечатљиве целине и анализирају носећи елементи музичког дела. Вежбе правилног</p>	<p>5</p> <p>33</p>

**МУЗИЧКО
СТВАРАЛАШТВ
О**

- мелодијску пратњу;
- осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу ;
- осмисли музички одговор на музичко питање;
- осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;
- изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- коментарише своје и туђе извођење музике;
- самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације;
- учествује у школским приредбама и манифестацијама.

инструмената;
-импровизација покрета на одређену музику;
-домаћи задаци.

држања тела, дисања и говорне артикулације треба да претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити. Тонска висина се пева, записује и свира. Учитељ обрађује песме по слуху у тонском опсегу од *ха* до *це*². Свирање песама модела. Пре извођења композиције на музичком инструменту, обрадити текст песме. Повезати покрет и певање, извођењем различитих музичких игара. Циљ извођења сваке игре је постизање уједначеног покрета целе групе.
-извођење пулса
-извођење ритма
-свирање једноставне
-мелодијске пратње
-ономатопеја звучних
-илустрација
Компоновање мелодије на задати текст.

3

УКУПНО

36

		Обавезна настава	Изборни програм			
Предмет:		ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕН О				
		ВАСПИТАЊЕ				
Разред:		3.(ТРЕЋИ)				
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама	
<p>Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.</p>	<p>1.ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</p> <p>2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ:</p> <p>1.Атлетика</p> <p>2.Спортска гимнастика</p> <p>3.Основе тимских и спортских игара</p> <p>4.Плес и ритмика</p> <p>5.Полигони</p> <p>3.ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА:</p> <p>-Култура вежбања и играња</p> <p>-Здравствено</p>	<ul style="list-style-type: none"> -примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; -правилно држи тело; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведекретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи 	<p>Ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата:</p> <ul style="list-style-type: none"> -вежбање у адекватној спортској опреми; -активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања; -вежбање и играње у слободно време. <p>Приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита.</p> <p>Постигнућау моторичким вештинама.</p> <p>Индивидуални напредак ученика.</p>	<p>При планирању вежбања у припремној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање конкретног задатка.</p> <p>Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући метод), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима треба</p>	<p>На свим часовима</p>	

	<p>васпитање</p>	<p>терминологију вежбања;</p> <ul style="list-style-type: none"> - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; - правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима; - прати промене у тежини и висини код себе и других; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - користи здраве намирнице у исхрани; - повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета у 	<p>Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.</p> <p>Код ученика ослобођених од практичног дела наставе прати се и вреднује:</p> <p>познавање основних правила елементарних и спортских игара, основних здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране;</p> <p>учешће у ваннаставним активностима.</p> <p>Праћење, вредновање и оцењивање ученика</p>	<p>примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби.</p> <p>Време извођења вежби и број понављања задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и оптимализацији интензитета рада.</p> <p>Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Развој снаге: <ul style="list-style-type: none"> - без и са реквизитима, - на справама и уз помоћ справа. 2. Развој покретљивости: <ul style="list-style-type: none"> - без и са реквизитима, - уз коришћење справа. 3. Развој издржљивости: <ul style="list-style-type: none"> - трчање, - елементарне игре, - вежбање уз музику, - плес. 4. Развој координације: <ul style="list-style-type: none"> - извођење координационих вежби у 	
--	-------------------------	---	---	---	--

		<p>вежбању; - се придржава правила вежбања; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању</p>	<p>ослобођених од практичног дела наставе, врши се на основу посебног ангажовања у настави. Праћење, вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.</p>	<p>различитом ритму и променљивим условима. 5. Развој брзине: - вежбе изводити максималном брзином из различитих почетних положаја на одређени знак – старт из различитих положаја; - трчање са убрзањем; - штафетне игре. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ 1. <i>Атлетика</i> Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање 40 m са стартом из различитих почетних положаја, елементарне игре са трчањем. Спринтерско трчање: вежбе технике трчања, (ниски скип, високи скип, бацавање потколенице, итд), ниски старт и фазе трчања. Истрајно трчање: вежбе технике кроз континуирано трчање. Скок удаљ основни елементи згрчне технике. Бацање лоптице у даљ:</p>	<p>33</p>
--	--	--	---	--	-----------

			<p>усвајање вежбе у целини. Скок увис прекорачном техником; Обучавање технике врши се у целини а по потреби рашчлањивањем на фазе.</p> <p><i>2. Спортска гимнастика</i></p> <p><i>2.1. Вежбе на тлу:</i></p> <p><i>Основни садржаји</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - колут напред из упора стојећег опружених ногу, - колут напред преко препреке, - два повезана колута назад, - став на лопатицама „свећа“ – опружање и издржај, - мост из лежања на леђима уз помоћ, - припремне вежбе за вагу претклоном и занужењем, - припремне вежбе за став на шакама. <p><i>Проширени садржаји:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - комбинације две и више савладаних вежби. - Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби. <p><i>2.2. Прескок –</i></p> <p>специфичне припремне вежбе:</p> <p><i>Основни садржаји</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - суножни одскок и доскок на повишену површину, - на одскочној дасци 	<p style="text-align: center;">24</p> <p style="text-align: center;">27</p>
--	--	--	---	---

				<p>(држећи се за руке помагача) узастопни суножни скокови, -са неколико корака залета једноножни одскок испред даске, доскок суножно на даску, одскок, фаза лета и доскок, -упором о козлић неколико узастопних одскока са подизањем кукова (суножно и са разножењем, доскок на даску суножно (уз помоћ испред и иза справе). <i>Проширени програм:</i> -мали козлић, разношка. Одељењско такмичење: суножни одскок и доскок на повишену површину. <i>3.Основе тимских и спортских игара</i> 3.1. Између четири ватре Предвежбе -Гађање лоптом у циљ (део зида, медицинка, шведски сандук, клупа итд) једном руком; Рука је у висини рамена или главе. -Хватање лопте обема рукама у наручје, на груди. --Игра уз примену правила Основи тактике: -Кретање играча у пољу. -Пребацивање лопте</p>	<p>18</p> <p>6</p>
--	--	--	--	--	----------------------------------

				<p>(највише два пребацивања). -Гађање (у ноге, избор играча који се гађа, правац гађања у односу на положај саиграча и играча који се гађа...).</p> <p>3.2. Мини–рукомет -Додавање лопте једном руком у месту и кретању. -Хватање лопте обема рукама у висини груди у месту и кретању. -Вођење лопте левом и десном руком (у месту и кретању). -Шутирање из места и кретања – бочни и чеони шут. -Тактика – игра „човек на човека“.</p> <p>3.3. Футсал – „мали фудбал“ -Додавање лопте у месту унутрашњим делом стопала. -Примање лопте унутрашњим делом стопала. -Додавање и примање лопте у кретању унутрашњим делом стопала (дупли пас). -Шут унутрашњим делом стопала. -Игра на два гола.</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>4. <i>Плес и ритмика</i></p> <p>4.1. Вежбе са вијачом: њихање вијаче у бочној равни (једном и другом руком, обема рукама) напред–назад, кружење, отворити вијачу у предручењу, два суножна поскока са међупоскоком, два суножна поскока без међупоскока са окретањем вијаче напред. Зауставити вијачу у предручењу и наставити четири поскока са ноге на ногу. Поновити вежбе са окретањем вијаче уназад.</p> <p>4.2. Вежбе са лоптом Кружење са лоптом у чеоној и бочној равни са обе и једном руком; из одручења зибом почучњем, прехват лопте у предручењу и зибом почучњем до одручења (лопта у другој руци). Бацање и хватање: - у задатом ритму у месту и кретању, -са почучњем, -са окретом за 180⁰.</p> <p>4.3. Народно коло „Савила се бела лоза винова”. Народно коло из краја у коме се школа налази.</p> <p>5. <i>Полигони</i> Полигони се примењују</p>
--	--	--	--	--

				<p>након неколико обрађених тематских целина (наставних тема или области) и састављају се од усвојених вежби у складу са са условима за извођење наставе.</p> <p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p> <p>Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме <i>Култура вежбања и играња</i> и <i>Здравствено васпитање</i>.</p> <p>Култура вежбања и играња</p> <p>У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежбања и упознати их са утицајем примењених вежби на организам. Упознати ученике са основним правилима Мини-рукомета, Футсала, игре Између четири ватре. Подсетити ученике на правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила</p>
--	--	--	--	--

				<p>понашања током игре и вежбања.</p> <p>Развијање свести о потреби чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које користе.</p> <p>Упућивати ученике да информишу родитеље о вежбању на наставним и ваннаставним активностима.</p> <p>Указивати на значај вежбања и подстицати ученике на вежбање у слободно време.</p> <p>Навикавати ученике да приликом игре или такмичења уважавају све учеснике у игри, њихова постигнућа и међусобне разлике.</p> <p>Здравствено васпитање</p> <p><i>Моје срце – пулс</i></p> <p>На начин прилагођен ученику објаснити повезаност интензитета вежбања и вредности пулса. Мерење пулса на вратној артерији.</p> <p><i>Дисање и вежбање</i></p> <p>Објаснити ученицима значај правилног дисања током вежбања (пешачења, трчања, вежби снаге...). Мерење</p>
--	--	--	--	---

				<p>фреквенције дисања (мери се удах и издах током једног минута) приликом вежбања различитог интензитета.</p> <p><i>Значај воћа и поврћа у исхрани</i></p> <p>Указивати ученицима на значај редовног конзумирања воћа и поврћа ради нормалног функционисања организма и обезбеђивања неопходних хранљивих материја за вежбање (витамини и минерали, угљени хидрати...).</p> <p><i>Значај воде за организам и вежбање</i></p> <p>Истицање значаја воде у структури и функционисању организма. Упознати ученике са важношћу уношења воде пре, током и након вежбања.</p> <p><i>Поступање у случају повреде</i></p> <p>Препознавање основних врста повреда (посекотина, одеротина, ударац...) и указивање на важност правовременог обавештавања наставника, родитеља и других одраслих у случају повреде.</p>	
--	--	--	--	--	--

						УКУПН О
						108

Обавезна настава		Изборни програм			
Предмет:	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ				
Разред:	3.(ТРЕЋИ)				
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама
<p>Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности</p>	<p>ЉУДСКА ПРАВА Сви различити, а сви равноправни</p>	<ul style="list-style-type: none"> – својим понашањем показује да прихвата различитост других; – препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и 	<ul style="list-style-type: none"> -Активности и ангажовање ученика; -креативност ученика; - праћењем следећих показатеља: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, 	<p>Програм грађанског васпитања се оставрује кроз интерактивне радионице, сарадњу између одраслог и деце. Одрасли се појављују као органи, водитељ радионице. Радионице углавном започињу причом која је блиска искуству детета, а садржи моралну дилему или сукоб, потреба или вредност у малој групи или пару, а завршава се у великој групи. Овде нема пожељних очекиваних или</p>	12

<p>демократског друштва.</p>	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Ја и други у локалној заједници</p> <p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Снага узајамне помоћи</p> <p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција солидарности у локалној заједници</p>	<p>осећања у свакодневним ситуацијама;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка; – објасни разлику између саосећања, солидарности и сажалења на датом примеру; – укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима; – наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце; – наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје; – тражи помоћ у ситуацијама кршења 	<p>документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења;</p> <p>- наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу,</p>	<p>тачних одговора, већ се даје акценат на процесу откривања и сазнавања о себи и другима кроз размену, учење кроз размену. Код овог учења кључан чинилац успешности размене је квалитет узајамног слушања. Кроз различите активности и примере потребно је ојачати ученике да разликују саосећање, сажалење и солидарност. У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба достићи. . Они су тако дати да одговарају узрасту ученика и да су мерљиви, проверљиви, односно наставник може, пратећи активности ученика, лако да утврди да ли их они остварују и у којој мери. Како је планом предвиђено да се и у трећем разреду остварује <i>пројектна настава</i>, то је добра прилика да се повеже са активностима Грађанског васпитања. Начин седења је у круг, што омогућава</p>	<p style="text-align: center;">10</p> <p style="text-align: center;">8</p>
------------------------------	--	---	--	---	--

		<p>својих или туђих права;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави; – опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници; – пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању. 	<p>како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам;</p> <p>-пружање подршке ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.</p>	<p>ученицима да виде једни друге, окренути лицем у лице. Оптималан број у групи је од 10-15 ученика</p>	<p>6</p>
УКУПНО					<p>36</p>

Допунска настава		Ваннаставнеактивности				
Предмет:	СРПСКИ ЈЕЗИК					
Разред:	3.(ТРЕЋИ)					
Циљ		Наставне теме				
<ul style="list-style-type: none"> - Циљ допунске наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати. - Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује. - Оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама(улога говорника, саговорника, слушаоца и читаоца). - Уочавање ликова, теме, поруке, карактеристика књижевног дела. - Овладавање техником читања и писања на оба писма. - Савладавање просте реченице. - Савладавање појма раченице и главних делова реченице. - Свладавање реченица по значењу и облику. - Стицање основних појмова о врстама речи:именице, глаголи и придеви. 		<p>КЊИЖЕВНОСТ</p> <p>ЈЕЗИК:-граматика -правопис и -ортоепија</p> <p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>				
		<table border="1"> <tr> <td>УКУПНО</td> <td>36</td> </tr> <tr> <td>О</td> <td></td> </tr> </table>	УКУПНО	36	О	
УКУПНО	36					
О						

<u>Допунска настава</u>		Ваннаставне активности	
Предмет:	МАТЕМАТИКА		
Разред:	3.(ТРЕЋИ)		
Циљ		Наставне теме	
<p>Циљ допунске наставе из математике је :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Проналажење путева, спречавање застоја у напредовању - Примена индивидуализоване наставе, односно издиференцираних захтева у зависности од ученика - Потстицање и мотивисање ученика да усвоје предвиђене наставне садржаје, односно отклонити неуспех у учењу - Навикавање ученика на самосталан рад и активно учење - Савладавање основних операција - Развијање памћења, мишљења, логичког мишљења и повезивања. 		<p>БРОЈЕВИ ГЕОМЕТРИЈА МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	
		УКУПНО	36

Допунска настава		Ваннаставне активности	
Предмет:	ПРИРОДА И ДРУШТВО		
Разред:	3.(ТРЕЋИ)		
Циљ		Наставне теме	
<p>Циљ допунске наставе предмета Природа и друштво јесте да усвајањем знања, умења и вештина деца развијају своје сазнајне, физичке, социјалне и креативне способности, а истовремено спознају и граде ставове и вредности средине у којој одрастају, као и шире друштвене заједнице. Упознавање света око нас развија код деце сазнајне способности, формира основне појмове и постепено гради основе за систем појмова из области природе, друштва и културе. Истовремено, стичу се знања, умења и вештине које им омогућавају даље учење. Активним упознавањем природних и друштвених појава и процеса, подстиче се природна радозналост деце. Мотивишу се за схватање основних научних појмова из природних и друштвених наука, зараумевање основних појмова о ширем природном и друштвеном окружењу – завичају, развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења, развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности и развијање основних елемената логичког мишљења</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Природа, човек, друштво - Оријентација у простору и времену - Прошлост - Кретање - Материјали 	
		УКУПНО	36

Допунска настава		<u>Ваннаставне активности</u>	
Предмет/назив активности:	Математичка секција		
Разред:	3. (ТРЕЋИ)		
Циљ		Наставне теме	
<ul style="list-style-type: none"> - Развијање логичког мишљења, поступка решавања проблемских задатака - Развијање тачности и прецизности при раду - Оспособљавање ученика за самостално решавање проблема - Развијање способности уочавања битног у проблему - Прецизност и уредност при раду 		<ul style="list-style-type: none"> – Логички и комбинаторни задаци – Природни бројеви и операције са њима – Решавање задатака помоћу једначина и дијаграма – Магични квадрат – Геометрија 	
		УКУПНО	36

Допунска настава		<u>Ваннаставне активности</u>	
Предмет/ назив активности:	Наше време		
Разред:	3. (ТРЕЋИ)		
Циљ		Наставне теме	
<p>Подстицање самоиницијативе,самосталности и стваралаштва,интелектуалне радозналости,истраживачких склоностии жеље за новим сазнањима у областима науке,технике,културе,уметности,спорта и друштвеног живота. - Оспособљавање ученика за рационалну организацију,програмирање и планирање рада слободних активности и слободног времена. -Подстицање разноврсних позитивних интересовања и склоности ученика и њихово професионално усмеравање.</p>		<ul style="list-style-type: none"> – Ликовне активности – Математичке радионице – Спортске игре – Филм и музика – Дечија штампа – Чувари традиције – Чувари природе 	
		УКУПНО	36

Предмет/ назив активности: Драмска секција

Разред: 3. (ТРЕЋИ)

Циљ	Наставне теме
<p>Циљ драмске секције јесте да ученици овладају основним правилима српског књижевног језика на коме ће се усмесно правилно изражавати; развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он унапређује и негује; усвајање појма драмског текста; усвајање појма глумац, редитељ, сцена, сценограф, костим, костимограф, кореограф; развијање љубави код ученика према различитим књижевним жанровима; оспособљавање ученика да се успешно служе књижевним језиком у различитим видовима усмене комуникације и у различитим ситуацијама; оспособљавање и усавршавање ученика за правилно, логично и изражајно читање и усмено извођење драмског текста.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Формирање драмске секције и одабир драмских текстова - Новогодишњи програм - Светосавска приредба - Драмски текстови о мајци и баки поводом 8. Марта - Припрема драмских текстова из лектире - Драмски комади на тему ђачког живота - Завршна свечаност и сумирање резултат

УКУПНО

36

Допунска настава		<u>Ваннаставне активности</u>	
Предмет/ назив активности:	Рецитаторска секција		
Разред:	3. (ТРЕЋИ)		
Циљ		Наставне теме	
<p>Циљ рецитаторске секције је да ученици овладају основним правилима српског књижевног језика на коме ће се усмено правилно изражавати; развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује; усвајање појма лирске описне песме; развијање љубави код ученика према различитим књижевним жанровима; оспособљавање ученика да се успешно служе књижевним језиком у различитим видовима усмене комуникације и у различитим ситуацијама; оспособљавање и усавршавање ученика за правилно, логично и изражајно читање и усмено казивање рецитација</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Формирање рецитаторске секције и одабир рецитација - Најрецитатор-припрема за такмичење - Новогодишња свечаност - Светосавска приредба - 8. март - Ја сам песник - Завршна свечаност и сумирање резултата 	
		УКУПНО	36

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Енглески језик			
Разред:	Трећи			
Циљ предмета:	Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Наставне теме / области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
21. Hello (поздрављање, представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; изражавање броја и количине)	<ul style="list-style-type: none"> - Поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства; - Представи себе и другог; - Разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине 	<ul style="list-style-type: none"> • listening comprehension (слушање са разумевањем говора наставника или аудио записа) • реаговање на упутства и налоге наставника или са аудио записа (слушај, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори / затвори свеску, итд.) • препознавање и именоване појмова са слика / картица • активности усмене 	Праћење активности, залагања и резултата рада, формативна и сумативна евалуација, индивидуални ученички радови, домаћи задаци, ученички речник, (мини) пројекти, самоевалуација	

		<p>репродукције и контролисане продукције</p> <ul style="list-style-type: none"> • вежбе говорне продукције са малим варијацијама модела у којима се мењају и комбинују лексички и граматички садржаји уз постепено усложњавање • правилан изговор гласова, речи, израза и реченица уз поштовање интонације • хорско понављање • комуникација у вези са познатим темама и / или темама блиским и интересантним ученицима • вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију,...) • приче у сликама • TPR (Total physical response - потпуни физички одговор: физички одговор на вербална упутства нпр. песмица „Head, shoulders, knees and toes“) • певање песмица • класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим / не волим, компарације...) • препознавање, идентификовање и изговор написаног слова алфабета • препознавање везе између слова и гласова • фонетско – ортографске вежбе 	
<p>22. At school</p> <p>(разумевање и давање једноставних упутстава и налога, описивање бића, предмета, места и појава)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства; - Представи себе и другог; - Разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства 		
<p>23. Animals</p> <p>(разумевање и давање једноставних упутстава и налога, описивање бића, предмета, места и појава)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Саопшти једноставна упутства и налоге; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Опише бића, предмете и места 		

	користећи једноставна језичка средства	<ul style="list-style-type: none"> • ортографске вежбе (нпр.spelling) • вежбе за развој писања • reading comprehension (разумевање писаног текста) • читање и писање краћих текстова • увођење основних граматичких елемената индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере • усвајање и примена основних граматичких правила у одговарајућем комуникативном контексту • усмена комуникација у вези са познатим темама уз коришћење једноставних језичких средстава • интерактивно усмено и писано изражавање • игровне активности примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање) • мануелне активности (цртање, бојење, сецкање, лепљење - израда панона, постера, презентација) • мини пројекти везани за градиво / на теме које су блиске и интересантне ученицима • драмске активности (role play, мини скечеве, луткарске мини представе, импровизације, приче из 	
24. People	<ul style="list-style-type: none"> - Представи себе и другог; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; 	<ul style="list-style-type: none"> • драмске активности (role play, мини скечеве, луткарске мини представе, импровизације, приче из 	

<p>(представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства 	<p>стварног живота)</p> <ul style="list-style-type: none"> • активно посматрање, слушање и учешће у активностима на часу • активно учешће у раду у паровима, малим и великим групама • активно учешће у игровним активностима • невербална комуникација – мимика, пантомима • употреба мултимедијалног материјала као средства учења језика • ИКТ у настави 	
<p>25. That's me (разумевање и давање једноставних упутстава и налога, описивање бића, предмета, места и појава, исказивање потреба, осета и осећања)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења, - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - Разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - Изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима 	<ul style="list-style-type: none"> • повезивање претходно стеченог знања са новим • корелација са другим наставним предметима • социокултурни садржаји (упознавање ученика са културом народа чији језик уче, свест о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова одн.говорних заједница, развијање толеранције и позитивног става) • развијање критичког мишљења (нпр.Која је поука / наравоученије приче?) • подстицање развоја когнитивних способности ученика 	

<p>26. I can play tennis (описивање догађаја и способности у садашњости, разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - Размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - Опише радње и способности користећи једноставна језичка средства; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих 	<ul style="list-style-type: none"> • развијање општих и међупредметних компетенција 	
<p>27. Face and body (разумевање и давање једноставних упутстава и налога, изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања, описивање бића, предмета, места и појава)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - Разуме једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање и реагује на њих; - Тражи даје једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање 		

<p>28. At home (исказивање положаја у простору, разумевање и давање једноставних упутстава и налога, изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - Тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору; - Разуме једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање и реагује на њих; - Тражи даје једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање 		
<p>29. Food (изражавање допадања / недопадања, исказивање молбе, захвалности и извињења, разумевање и давање једноставних упутстава и налога, исказивање времена)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; - Упути кратке и једноставне молбе; - Разуме и саопшти једноставне исказе које се односе на хронолошко и метеоролошко време; 		

	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставне исказе за изражавање допадања / недопадања и реагује на њих; - Тражи мишљење и изражава допадање / недопадање једноставним језичким средствима 		
<p>30. My town</p> <p>(исказивање положаја у простору, изражавање броја и количине, разумевање и давање једноставних упутстава и налога, описивање бића, предмета, места и појава)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - Разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - Тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору; - Разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине 		
<p>31. Clothes</p> <p>(описивање бића, предмета, места и појава, описивање догађаја и способности у садашњости, разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; 		

	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - Размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - Опише радње и способности користећи једноставна језичка средства 		
<p>32. My days</p> <p>(исказивање времена, описивање догађаја и способности у садашњости, разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - Размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - Опише радње и способности користећи једноставна језичка средства; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време 		
<p>33. Holidays</p> <p>(позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности, честитање празника, рођендана и других значајних догађаја, разумевање и давање једноставних упутстава и налога, исказивање молбе,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега; - Упути позив на заједничку активност; - Искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - Разуме једноставно исказане 		

захвалности и извињења)	<p>честитке и одговори на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Упути једноставне честитке; - Разуме и, примењујући, једноставна језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника 		
-------------------------	--	--	--

Допунска настава*		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Трећи		
Програмски садржаји		Исходи (основни ниво)	
<p>1. Hello</p> <p>(Поздрављање, представљање себе и других; Давање основних информација о себи; Давање и тражење основних информација о другима; Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; Изражавање броја и количине)</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства; - Представи себе и другог; - Разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине 	
<p>2. At school</p> <p>(Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; Описивање бића, предмета, места и појава)</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства; - Представи себе и другог; - Разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места
<p>3. Animals</p> <p>(Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; Описивање бића, предмета, места и појава)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места
<p>4. People</p> <p>(Представљање себе и других; Давање основних информација о себи; Давање и тражење основних информација о другима; Разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Представи себе и другог; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места
<p>5. That's me</p> <p>(Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; Описивање бића, предмета, места и појава; Исказивање потреба, осета и осећања)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих

<p>6. I can play tennis</p> <p>(Описивање догађаја и способности у садашњости; Разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих
<p>7. Face and body</p> <p>(Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; Изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања; Описивање бића, предмета, места и појава)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Разуме једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање и реагује на њих
<p>8. At home</p> <p>(Исказивање положаја у простору; Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; Изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - Разуме једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање и реагује на њих
<p>9. Food</p> <p>(Изражавање допадања / недопадања; Исказивање молбе, захвалности и извињења; Разумевање и давање једноставних</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Разуме кратке и једноставне молбе и реагује на

<p>упутстава и налога; Исказивање времена)</p>	<p>њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разуме и саопшти једноставне исказе које се односе на хронолошко и метеоролошко време; - Разуме једноставне исказе за изражавање допадања / недопадања и реагује на њих
<p>10. My town</p> <p>(Исказивање положаја у простору; Изражавање броја и количине; Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; Описивање бића, предмета, места и појава)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - Разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине
<p>11. Clothes</p> <p>(Описивање бића, предмета, места и појава; Описивање догађаја и способности у садашњости; Разумевање и давање једноставних упутстава и налога)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - Разуме једноставне описе бића, предмета и места; - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих
<p>12. My days</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;

(Исказивање времена; Описивање догађаја и способности у садашњости; Разумевање и давање једноставних упутстава и налога)	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - Разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време
--	---

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Верска настава			
Разред:	трећи			
Циљ предмета:	<p>Пружити ученицима могућност да разумеју да је човек у природној вези са свим оним што је Бог претходно створио, али да се разликује од свих створених бића;</p> <p>Пружити ученицима основ за разумевање да природи и човеку вечно постојање дарује Бог;</p> <p>Омогућити ученику да разуме да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет.</p> <p>Омогућити ученицима да разумеју да је човек позван од Бога да брине о природи;</p> <p>Упознати ученике са примерима изражавања љубави према природи;</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	

<p style="text-align: center;">УВОД</p>	<p style="text-align: center;"><i>Когнитивни аспект:</i> -моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току трећег разреда основне школе; -моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.</p> <p style="text-align: center;"><i>Афективни аспект:</i> -ученик ће бити мотивисан да активно учествује на часовима верске наставе</p>	<p>Подстицати радозналост ученика, креативност, одговорност, сарадњу, поштовање личности као јединствене и непоновљиве... Градити однос према Богу и према људима као јединственим личностима. Остваривати однос према Цркви и заједници. Остваривати добар однос према природи и очувању животне средине. Коришћење разних интернет платформи, блог – Веронаутика – позив на царствовање, google, разни видео и аудио садржаји. Коришћење сајта Квизирација и других који дају могућност да се ураде многобројни квизићи и игрице различитих садржаја. Деца кроз игре обнављају, уче и показују колико владају својим знањем. Коришћење разних врста презентација, кратких цртаних филмова и садржаја који деци могу приближити теме које радимо. Мотивација и креативност ученика је јако битна. Рад на многобројним креативним предметима. Глума, певање, представе луткарског типа и личног су јако битне. Деца добро уче и памте кроз игру, песму, глуму, анимацију...</p> <p>Практична примена у личном животу сваког појединца. Учешће на Литургијама и другим молитвама, обилазак светиња, учешће у црквеном животу..</p>	<p>Активност, заинтересованост, учешће у раду, креативност, практичан рад, примена у свом личном животу, однос према Богу и људима, знање кроз квизиће и разне игре, отвореност у разговору, постављање питања и потреба за дубљим смислом наше вере, односа према Богу и вечном животу, учешће у приредбама, представама, учешће у разним драмским текстовима, потреба да се дете искаже у својим глумачким способностима, учешће у хорићима, певање, сналажљивост у разним уметничким делима, однос према приатељима, према ближњима, Богу, заједници, природи...</p>
--	--	---	---

<p>БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -препознати неке елементе библијске повести о стварању света; -моћи да препозна и именује иконе на којима су представљени дани стварања света, на основу библијске повести; ☐ моћи да увиди да је свет скуп конкретних врста живих бића која су уједињена, једна другима потребна и да она чине велику заједницу љубави – Цркву; -моћи да објасни да је свет створен љубављу Божјом; -моћи да разуме да се права слобода изражава као љубав према другим људима, природи и Богу; -уочити да је човек сличан Богу. <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -бити подстакнут да развија љубав према ближњима, природи и Богу; 		

	-развијати жељу и свест о важности бриге према ближњима и природи.		
--	---	--	--

БОГ НАС ВОЛИ

Когнитивни аспект:

- знати да је Бог створио свет из љубави и да објасни како зна да Бог воли свет;
  - препознати да Бог брине о свету и да наведе примере Божијег старања о свету;
  - увидети кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу;
  - увидети да Бог жели да свет постоји вечно;
  - увидети да су Бог, људи и природа различити, али да нису потпуно раздвојени;
  - увидети различитост која постоји између Бога и створеног света;
  - знати да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет;
    - упознати улогу анђела као сарадника Божјих у старању о свету;
    - уочити да је свет смртан ван заједнице са Богом;
    - упознати садржај молитве Анђелу чувару;
    - усвоји текст и мелодију песме „Анђели певају“.
- Афективни аспект:*
- бити подстакнут да развија свест о томе да је важан зато што га воли Бог и његови ближњи ;
  - бити подстакнут да се труди да воли све људе (чак и оне од којих је веома различит).

<p>ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • уочити да је човек посредник између Бога и природе и да Бог са природом разговара преко човека; • проширити своје знање о служењу Светога Саве Богу и нашем народу; • уочити да нема љубави без служења ближњима; <ul style="list-style-type: none"> • упознати библијску повест о Христовом служењу Апостолима. <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да љубав препознаје као служење; • знати да кроз чињење дела љубави према ближњима, постаје сличан Христу и светитељима Божјим. 		
<p>ЛИТУРГИЈА – ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • препознати да је Литургија захвалност Богу; • уочити да се захвалност Богу показује кроз наше дарове; • уочити да наши дарови хлеб и вино представљају свет у малом; • увидити везу Литургије и спасења човека и света; • проширити своја знања о празнику Васкрсења; • увидити шта за створену природу значи Христово Васкрсење; • усвојити текст и мелодију песме „Људи ликујте“ <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -бити подстакнут да учествује на Литургији како би показао Богу да 		

	<p>жели да буде у заједници са Њим;</p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да у себи развија осећај захвалности према Богу и својим ближњима. 		
ЧОВЕК И ПРИРОДА	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • препознати личну одговорност за творевину; • увидити да се загађењем наше околине, загађује цео свет; • увидити да се на православним иконама стварања света и човека, приказује зависност природе од човека; • препознати представе које приказују догађаје везане за стварање света; • уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса трећег разреда основне школе. <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут на очување природе и своје животне средине; • бити подстакнут да гледа на природу као на Божју творевину; <p>-Ученици ће бити подстакнути да уреди школски простор изабраним радовима везаним за стварање и очување света</p>		

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Српски језик		
Разред:	трећи		
Програмски садржаји		исходи	
<p>1. Језик (5 часова)</p> <ul style="list-style-type: none"> - граматика - правопис <p>2. Култура изражавања (4 часа)</p> <ul style="list-style-type: none"> - усмено - писмено <p>3. Књижевност (9 часова)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учествоје на такмичењу „Читалићи“ - Израда Читалачког дневника 		<ul style="list-style-type: none"> – примењује правописна правила; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); – учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – зна да анализира књижевна дела 	

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Математика		
Разред:	трећи		
Програмски садржаји		исходи	
БРОЈЕВИ (10 часова) ГЕОМЕТРИЈА (4 час) МЕРЕЊЕ И МЕРЕ (4 часа) Занимљиви задаци Прорада задатака са такмичења Решавање сложенијих задатака помоћу дијаграма		<ul style="list-style-type: none"> - Реши тежи проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; - Логички закључује, поставља изразе и решава текстуалне задатке са више операција. - Чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом); - Примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама - Измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); - Решава задатке на основу логичког мишљења - Зна да реши задатке на најефикаснији начин 	

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет :	Српски језик			
Разред:	4. разред			
Циљ предмет а:	учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - чита са разумевањем различите врсте текстова; - укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; - разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и 	<p>У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подсти- цати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпи- тавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књи- жевног дела. У разговору са ученицима треба неговати способност ученика да</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оце- њивање би требало да буде усмерено на</p>	

	<p>драмски текст;</p> <ul style="list-style-type: none"> - одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; - именује позитивне и негативне особине ликова; - уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); - тумачи идеје књижевног дела; - препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; - уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; - разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; - преприча текст из различитих улога/перспектива; - уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); - уочи супротстављеност лица у 	<p>опишу доживљај прочитаних књижевних дела, изнесу мишљење о њима, да разумеју најразличитије особине и поступке ликова и донесу суд о њиховим поступцима и особинама, као и о различитим догађајима у тексту. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Посебно је важно што књижевност код ученика развија емпатију, тиме што се ученици уживљавају у естетски свет дела и емотивно га проживљавају. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других на- рода.</p>	<p>добивање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p>
--	---	--	--

	<p>драмском тексту;</p> <ul style="list-style-type: none"> - чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; - изражајно рецитије песму и чита прозни текст; - изводи драмске текстове; - усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела; 		
<p>ЈЕЗИК</p> <p>Граматика и правопис</p>	<ul style="list-style-type: none"> - повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; - разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; - одреди основне реченичне чланове; - разликује врсту речи од службе речи у реченици; - поштује и примени основна правописна правила; 	<p>Како би се приступило усвајању нових садржаја, неопходно је да се добро утврде знања из морфологије: врсте речи и њихове граматичке категорије.</p> <p>У оквиру нових садржаја потребно је на примерима показати да неке речи мењају облик, а неке не (ту се пре свега подразумева промена именица, заменица и придева по падежима, и глагола по временима). Важно је да ученици уоче речи које не мењају свој облик (ту пре свега мислимо на прилоге који немају компарацију, предлоге, везнике и типичне речце, без навођења</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и</p>

	<p>- правилно пише сва три модела управног говора;</p>	<p>њихових назива). Пре увођења нових садржаја из синтаксе треба обновити зна-</p> <p>ња о реченици и разликовању различитих врста реченица по обли- ку и значењу</p> <p>Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на ни- воу реченице и краћих текстова.</p> <p>Писање имена становника држава и насеља, имена улица и тргова, назива институција, предузећа и установа, манифестација, као и писање устаљених имена историјских догађаја и историјских личности потребно је повезати са наставом предмета Приро- да и друштво. Писање имена из уметничких дела и писање имена животиња потребно је повезати са наставом књижевности и об- радити на основу примера из обрађених дела (нпр. <i>Ружно Паче</i>, <i>Пипи Дуга Чарапа</i>, <i>Леси</i> и сл.).</p>	<p>неформалној комуникацији.</p>
--	--	--	----------------------------------

<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; - употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; - препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; - напише разгледницу, честитку, приватно писмо; - прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; - повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; - правилно структурира текст; <p>учествује у предлагању садржаја и начина рада.</p>	<p>Један од основних задатака наставе језичке културе одно- си се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, односно на развијање, богаћење и унапређивање њихове језичке способности. Област <i>Језичка култура</i> обухвата усмено и писмено изражавање. Наставни рад у овој области реализује се у садејству са другим двома областима: са језиком и књижевношћу, али и кроз самосталне наставне јединице. Ваљано усмено и писмено изража- вање омогућава ученику да успешно учи и савлада и друге школ- ске предмете.</p> <p>Основни облици усменог и писменог изражавања (препри- чавање, причање, описивање) представљају темељне програмске садржаје за усавршавање и неговање језичке културе ученика. У четвртном разреду требало би подстицати ученике да препричава- ју, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено.</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оце- њивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да при- мени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p>

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Математика			
Разред:	4.			
Циљ предмета:	Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
БРОЈЕВИ		<ul style="list-style-type: none"> - прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; - одреди месну вредност цифре; - изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; - састави израз, израчуна вредност 	У четвртном разреду проширује се блок бројева на коме се ради, упознавањем природних бројева већих од 1.000 и формирањем појма скупа природних бројева N и скупа природних бројева са нулом N . Упознају се	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и

	<p>бројевног израза и примени својства рачунских операција;</p> <ul style="list-style-type: none"> - реши једначине и неједначине и провери тачност решења; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; - процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; - прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); - упореди разломке облика са једнаким бројиоцима или имениоцима; - сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; 	<p>својства скупа N : уређеност кардинал-ност, ограниченост са леве стране као и својства рачунских операција (замена места сабирака, здруживање сабирака, замена места чинилаца, 0 као сабирак, 1 као чинилац, множење збира и разлике бројем, сталност збира и разлике). Бројеви се представљају у де-кадном запису као зборови вишеструких декадних јединица (4 321 = 4 000 + 300 + 20 + 1) или збира производа једноцифрених бројева и декадних јединица (4 321 = 4 · 1 000 + 3 · 100 + 2 · 10 + 1 · 1). Одређује се месна вредност цифре у броју. Поступни развој појма броја подстиче се визуелним представљањем бројева на бројевној правој као и активностима одређивања најближе (вишеструке) декадне јединице. Знања о рачунским операцијама даље се проширују писменим поступцима сабирања и</p>	<p>напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (ра-звој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Сва-ка активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.</p>
--	---	--	---

		<p>одузимања, множења и дељења у скупу природних бројева, упознавањем поступака прво уз помоћ таблица месних вредности, а затим скраћеним поступцима са потписивањем. Утврђују се својства операција која се изражавају реторички и симболички (формулама) Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и развој способности математичког моделовања.</p>	
ГЕОМЕТРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - именује елементе и опише особине квадрата и коцке; - црта мреже и прави моделе квадрата и коцке; - препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; - прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и 	<p>Формирање геометријских идеја започето је, у првом разреду, посматрањем и описивањем предмета у реалном простору: полазећи од просторних облика познатих из свакодневног живота (коцка и лопта, квадар и ваљак, пирамида и купа), најпре су издвојени равни геометријски облици</p>	<p>Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба</p>

	<p>запремине;</p> <p>- израчуна површину квадрата и правоугаоника;</p> <p>- израчуна површину и запремину квадра и коцке;</p>	<p>(круг, квадрат, правоугаоник, троугао), затим су издвојене линије којима су оивичени уочени облици и најзад тачке као пресеци линија. У четвртом разреду, заокружује се прва етапа учења геометрије анализом геометријских тела, заснованом на примени знања и вештина стечених учењем геометрије у ранијим разредима.</p> <p>Наставни садржаји који се односе на геометрију простора веома су важни за интелектуални развој ученика. Разноврсним примерима и задацима треба стимулирати оријентацију у простору, просторну визуелизацију, мисаоно сагледавање простора и томе слично.</p>	<p>започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.</p> <p>Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди</p>
--	---	---	---

			<p>што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.</p>
	<p>решити проблемске задатке у</p>	<p>Увођењу стандардних мерних</p>	<p>Саставни део процеса</p>

МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

<p>контексту мерења.</p> <ul style="list-style-type: none"> - запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; - сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; - чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; - формира низ на основу упутства; - реши задатак применом различитих начина представљања проблема;	<p>јединица за површину (mm^2, cm^2, dm^2, m^2, а, ha, km^2) треба да претходи обнављање мерења дужине и одговарајућих стандардних јединица мере, као и подсећање на концепт мерења површине геометријских фигура, који су ученици упознали у трећем разреду без увођења стандардних јединица. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, вишеименованих у једноименоване и обрнуто, као и упоређивањем величина датих у истим или различитим мерним јединицама. Неопходно је да ученици повежу идеју поплочавања правоугаоника подударним квадратима са формулом за израчунавање површине правоугаоника. У задацима треба потенцирати правилан математички запис, прецизност и уредност приликом цртања и израчунавања. Реалним примерима треба развијати способност процене</p>	<p>развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охра-</p>
--	--	---

		површина (просторија, станова, игра-лишта, парцела итд.) и њиховог међусобног односа. Са практичног становишта веома су корисни задаци у који-ма треба израчунати површину фигуре која се једноставно може разложити на правоугаонике и квадрате.	бривати да процењују сопствени напредак у учењу.
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Природа и друштво			
Разред:	4. разред			
Циљ предмета:	Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
	одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих	Циљ наведене теме је да ученик примени усвојену	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа	

<p>Природне и друштвене одлике Србије</p>	<p>насеља на географској карти Србије;</p> <p>одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије;</p> <p>– повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи;</p> <p>– уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије;</p> <p>– представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету;</p>	<p>појмовну апаратуру на изучавање садржаја у оквиру територије Републике Србије. За достизање исхода који се односи на одређивање положаја и границе Србије, положаја глав- ног града и већих насеља на географској карти Србије, кључно је да ученик на географској карти сагледа простирање територије Републике Србије, да се упозна са основним садржајима који окру- жују њену територију (суседне државе, међународне реке, итд.), као и да разуме појам и функцију границе, којом је дефинисана територија Републике Србије. За достизање исхода из ове теме не- опходно је да ученик изврши класификацију природних објеката (облици рељефа – планине, низије, котлине и водни објекти – реке, језера, извори), именује их и позиционира на територији Србије. Методички приступ географској карти треба да се креће у прав- цу третирања</p>	<p>ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.</p>
---	---	--	---

		карте као извора информација о Републици Србији, а не да карта буде „место” на коме ученици само показују задате географске појмове. Код ученика је важно да се развије осећај о потреби очувања и заштите појединих репрезентативних природних објеката.	
Човек – природно и друштвено биће	<p>– у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса;</p> <p>– повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем;</p> <p>– планира своје дневне активности и време provedено уз ИКТ уређаје;</p> <p>– затражи помоћ уколико се суочи са непримерним садржајима у дигиталном окружењу;</p>	<p>– Користећи сазнања стечена у претходним разредима о човеку, та сазнања се сада разматрају као дуализам природног и свесног друштвеног бића, уз развијање одговорног односа коју свако људско биће има према самом себи, другим људима и окружењу. У том смислу потребно је организовати активности које подржавају суживот кроз: уважавање различитости, толеранцију, хуманост, солидарност, емпатију...</p>	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.
Материјали	– идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем,	Уводе се магнетна и електрична својства	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа

	<p>одливањем, цеђењем и испаравњем;</p> <p>испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола;</p> <p>- наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије;</p> <p>наведе примере употребе магнета у свакодневном животу;</p> <p>наведе примере превенције и заштите од пожара;</p>	<p>материјала, с тим што треба имати у виду да је разумевање су- штине ових појава захтевно за ученике овог узраста. Због тога се треба задржати на појавним облицима магнетизма и електриците-</p> <p>та у природи, свакодневном животу, кроз огледе или експеримен- те. Испитивање електричне проводљивости материјала реализује се помоћу једноставног струјног кола са батеријом и сијалицом, путем којег ученици стичу прву слику о току електричне струје, деловима струјног кола (извор, проводник, потрошач електричне струје), као и о разлозима због којих се струјни каблови праве од метала, а облажу пластиком и/или гумом (проводници/изолатори електричне струје). Разумевање електричне проводљивости мате- ријала представља основу за разумевање безбедносних ризика ко- ришћења</p>	<p>ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.</p>
--	--	--	---

		електричне струје, на примерима руковања електричним апаратима у домаћинству.	
Прошлост Србије	<p>прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности;</p> <p>представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.);</p> <p>пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних);</p> <p>– повеже резултате рада са уложеним трудом;</p> <p>– сарађује са другима у групи на заједничким активностима;</p> <p>– учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.</p>	<p>Однос прошлости и садашњости не треба сагледати само кроз уочавање сличности и разлика међу њима, већ и кроз уочавање (остатака) прошлости у садашњости, односно у свакодневном животу (називи улица, споменици, храна и сл.). Податке прикупљене малим историјским истраживањима ученик може да представи на неки од начина које одабере (усмено, помоћу ленте времена, породичног стабла, презентације, по-стера...). Такође, ученике треба стављати у ситуације да користе до сада усвојене временске одреднице (посебно годину, деценију и век) приликом описивања догађаја из прошлости, с тим што је по-жељно двоструко „мерити” време – у том</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.</p>

		<p>веку/те године, односно пре толико векова/година (Први српски устанак десио се почетком</p> <p>19. века, односно пре нешто више од два века)</p>	
--	--	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Музичка култура			
Разред:	4. разред			
Циљ предмета:	<p>Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
	<p>- опише своја осећања у вези са слушањем музике;</p> <p>- препознаје народну и уметничку</p>	<p>Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају опажајним могућностима</p>	<p>На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и</p>	

<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>музику;</p> <ul style="list-style-type: none"> - опише улогу музике у медијима; - разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; - уочи контраст и понављање у музичком делу; 	<p>ученика. Композиција се први пут <i>увек</i> слуша у целини (демонстративно слушање), са унапред постављеним задатком за слушање музике – уочавање извођачког медија: инструментално или вокално (соло, групно) или оркестарско музичирање. Свако следеће слушање (три до четири пута) је фрагментарно, у оквиру кога се издвајају упечатљиве целине и анализирају носећи елементи музичког дела – у случају литерарног садржаја (текстуална анализа), понављања, мелодија, темпо, ритам (аналитичко слушање). Повезујући постепено елементе музичког дела са карактером самог дела, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а квалитетном комуникацијом између наставника и ученика долази до постепеног утицаја на развој естетске осетљивости, музичког укуса и интересовања и припремају се услови за развијање</p>	<p>изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.</p>
------------------------------	---	---	---

		<p>естетског процењивања. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела.</p>	
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> - примени изражајне музичке елементе; - осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; - осмисли музички одговор на музичко питање; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; <p>изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају;</p>	<p>Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Извођењем музике активира се велики број когнитивних радњи, развија се дугорочно памћење и fine моторичке радње. Посебна пажња усмерена је на тактирање. Так- тирање двочетвртинског такта треба да проистекне из имитирања покрета доле–горе, трочетвртинског доле–десно–горе (ако се так- тира десном руком) итд. Нагласити ученицима да покрети не смеју бити прешироки и да се рука не диже изнад главе и сл.</p> <p>У раду са ученицима, наставник треба да обрати пажњу на став тела, правилно дисање и мимику лица. Треба</p>	<p>На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих</p>

		<p>инсистирати на интонативној и ритмичкој усклађености, добром фразирању и одговарајућој динамици. Важно је увек обратити пажњу на дикцију и разумевање садржаја.</p> <p>Уз певање песама ученици могу да се изражавају и једноставнијим кореографијама.</p> <p>Избор песме треба да буде примерен узрасту ученика и њиховим интересовањима (тематика, ритмичка конструкција, форма, артикулација мелодијских скокова, садржај, мелодија и ритам). Вежбе правилног дусања и говорне артикулације треба да претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће ученици читати.</p>	<p>музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.</p>
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	<p>- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;</p> <p>- коментарише своје и туђе</p>	<p>Дечје музичко стваралаштво подстиче музичку машту, утиче на развој стваралачког мишљења, продубљује интересовања и тако</p>	<p>На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина,</p>

	<p>извођење музике;</p> <p>- самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације:</p> <p>учествује у школским приредбама и манифестацијама.</p>	<p>доприноси квалитетнијем остваривању позитивних исхода наставе.</p> <p>Стваралаштво може бити заступљено кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> - осмишљавање једноставне кореографије; - израду дечјих ритмичких инструмената од различитих ма- теријала; - стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње; - музичке импровизације; - музичка питања и одговоре; - музичку допуњалку; - компоновање мелодије на задати текст; - одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни. <p>Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања.</p>	<p>па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.</p>
--	---	--	--

		Пројектна настава се остварује реализацијом пројекта и тим-ским радом ученика. Тема пројекта се састоји од подтема које ученици могу да реализују у тиму, тандему или појединачно.	
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Ликовна култура			
Разред:	4. разред			
Циљ предмета:	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци	Праћење и евалуација	

		остваривања програма	
КОМПОЗИЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; - изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; - користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; 	<p>Композиција је ликовна целина коју је створио човек. Свака целина се састоји из делова (елемената). Основни елементи композиције (ликовни елементи) су облик, линија, боја, текстура и светлина (валер). У природи можемо видети пределе и појаве које доживљавамо као композиције и елементе композиције (а који то нису). На пример, када севају муње, ми их видимо као мрежу линија која се грана од једне или више ширих линија. Уколико наставник одабере овај пример, не треба да пропусти прилику да подсети ученике како да се понашају и заштите за време олује. Затим, да говори о цртању светлом, да покаже карактеристичан пример (Пикасови цртежи светлом из 1949. године), као и савремене оловке за цртање светлом (унети у претраживач: LED Light</p>	<p>Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...); - однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност;

		<p>Drawing Pens). Када цртамо светлом, цртеж је, као и муња, при- времен. Ако желимо да га сачувамо, потребно је да га неко фотографише док цртамо. Некада су уметници цртали и сликали само традиционалним материјалима и техникама. Светлост није била средство за рад, већ само услов за опажање. Када нема светлости не видимо облике, боје, линије, текстуре... Како се смањује светлост и боје предмета изгледају тамније. Светлина или валер је количина светлости у једној боји.</p>	<p>поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);</p> <p>– однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и</p> <p>да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);</p> <p>– разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);</p> <p>– повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје,</p>
--	--	--	--

			<p>дела...);</p> <ul style="list-style-type: none"> - оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; ори- гиналан је у односу на своје претходне радове...); - организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...); - вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емо- ције...);
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; - изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту 	Ученицима је потребно кратко објаснити значење и порекло симбола на грбу Србије. Потребно је да науче да читају знаке упозорења	Наставник у току године прати, процењује и подстиче разви- јање индивидуалних

	<p>традиционалним ликовним техникама;</p> <p>- тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела;</p> <p>- разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја;</p> <p>-</p>	<p>(општа опасност, високи напон, отров, опасност од пожара, клизав терен, ломљиво...), забране (забрањено фото- графисање, забрањен прилаз, забрањено коришћење мобилних телефона, забрањено увођење кућних љубимаца...) и обавештења (школа, излаз, место у превозу резервисано за инвалиде или труд- нице, стаза за бицикле, дечје игралиште...).</p> <p>Предлози који се односе на споразумевање сликом (у најши- рем значењу) не везују се за теоријске садржаје, већ за изражава- ње (емоција, маште, позитивних порука, доживљаја...). Важно је да ученици разумеју да се сликом могу саопштити различите ин- формације, исто као и текстом.</p>	<p>потенцијала сваког ученика. Могући елемен- ти за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:</p> <p>- однос према раду (припремљен је за час; одговорно кори- сти материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);</p> <p>- однос према себи (истражује информације; поставља пита- ња; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да ис- проба своје способности у новим активностима...);</p> <p>- однос према другима (довршава рад у</p>
--	---	---	---

		<p>договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и</p> <p>да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, до- живљавања, опажања, изражавања...);</p> <p>– разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме про- цес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);</p> <p>– повезивање (повезује и преди познате и нове информаци- је, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);</p> <p>– оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; ори- гиналан је у односу на своје претходне радове...);</p> <p>– организација</p>
--	--	--

			<p>композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);</p> <p>– вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);</p>
НАСЛЕЂЕ	<p>– тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела;</p> <p>– разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја;</p> <p>–</p> <p>– поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора;</p> <p>– изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним</p>	<p>Предлози који се односе на споменике природе и споменике културе у нашој земљи остварују се на интегрисаним часовима Ликовне културе и Природе и друштва. Ови часови могу да се допуне прављењем плаката или дигиталне збирке фотографија најлепших предела у земљи и најзначајнијих споменика. Уколико се прави дигитална збирка, ученици могу да претражују интернет на часу,</p>	<p>Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:</p> <p>– однос према раду (припремљен је за час;</p>

	<p>техникама;</p>	<p>према смерницама које даје наставник или код куће, у присуству одраслих. Такође, наставник може сам да учита фотографије са интернета и да заједно са ученицима направи ужи избор.</p> <p>Уметничка дела имају функцију илустровања појмова који се објашњавају, а користе се и као подстицај (мотивација) за стваралачки рад. Међутим, потребно је и да ученици сазнају нешто више о одабраним уметницима (када су живели, како су изгледали, по чему су познати, где се чувају њихова најпознатија дела...)</p>	<p>одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);</p> <p>– однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);</p> <p>– однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања,</p>
--	-------------------	--	--

			<p>изражавања...);</p> <ul style="list-style-type: none"> – разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...); – повезивање (повезује и пореди познате и нове информаци- је, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...); – оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; ори- гиналан је у односу на своје претходне радове...); – организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);
--	--	--	---

			– вербално изражавање (учtivo комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емо- ције...);
СЦЕНА	<p>– поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора;</p> <p>– изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама;</p> <p>– учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице;</p> <p>–</p>	<p><i>Сцена</i> је простор где се одржавају представе, концерти, снимају филмови и ТВ програм (емисије, серије, рекла- ме, музички спотови...). <i>Сценографија</i> је дизајн сцене. <i>Сценограф</i> је уметник који смишља изглед сцене. Сцена може да се постави на отвореном или у затвореном простору (наставник може да раз- говара са ученицима о томе како се бирају локације, шта може да буде важно за постављање сцене на отвореном). Ученици треба да добију елементарне информације о фазама рада. Сценограф прво сарађује са режисером и упознаје се са делом које се изводи. За- тим израђује нацрте за сцену и сарађује са дизајнером светла,</p>	<p>Наставник у току године прати, процењује и подстиче разви- јање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елемен- ти за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:</p> <p>– однос према раду (припремљен је за час; одговорно кори- сти материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);</p> <p>– однос према себи (истражује</p>

		<p>ко- стимографом, мултимедијалним уметницима, тимовима који изра- ђују кулисе, реквизите, маске, перике, шминку... Најважније што ученици треба да сазнају је да се сценографија креира тимски, да је за рад неопходно знање о елементима композиције и компоно- вању, да често нема довољно средстава да се сцена обликује како је замишљено.</p>	<p>информације; поставља пита- ња; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да ис- проба своје способности у новим активностима...);</p> <p>– однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, до- живљавања, опажања, изражавања...);</p> <p>– разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме про- цес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);</p> <p>– повезивање (повезује и</p>
--	--	--	--

			<p>пореди познате и нове информаци- је, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);</p> <p>– оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; ори- гиналан је у односу на своје претходне радове...);</p> <p>– организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);</p> <p>– вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емо- ције...);</p>
--	--	--	---

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Енглески језик			
Разред:	Четврти			
Циљ предмета:	Циљ учења и наставе енглеског језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења језика оспособи за основну усмену и писмену комуникацију и да стекне према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Наставне теме/области (Комуникативне функције)	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
MODULE 1 ABOUT ME Лични идентитет Породица и уже друштвено	-поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства -представи сбе и другог	Наставне методе Дијалoшка, монолошка, демонстративна, метода писаних радова, аудио-	Иницијално тестирање – дијагностички тестови	

<p>окружење</p> <p>Живи свет</p> <p>Емоције</p> <p>Слободно време – забава, разонода, хобији</p> <p>(Поздрављање; представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; описивање способности у садашњости;)</p>	<p>-разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих</p> <p>-поставља једноставнија питања личне природе</p> <p>-у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о сби и другима водећи рачуна о приватности поверљивости</p> <p>-разуме једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости</p> <p>-размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију</p> <p>-описе способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства</p>	<p>лингвална, практичних активности, драмских активности, рад на тексту, вербална, експериментална, игровне активности, илустративна, дискусија, ИКТ у настави, компаративни метод, истраживачки рад, илустративно-демонстративна, херуистичка(метода откривања новог), активна настава</p> <p>Облици рада</p> <p>Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару, тимски</p> <p>– циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње;</p> <p>– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;</p> <p>– наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе</p>	<p>Формативна евалуација-</p> <p>Праћење ученичких постигнућа / домаћи задаци, рад у пару или групи, однос према обавезама, ангажованост у раду, самоевалуација, портфолио ученика, презентовање пројекта, овладавање језичким вештинама: слушање, говор, читање, писање, усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа и социолингвистичких норми</p> <p>Дијагностички тестови, портфолио, кратке провере, пројектни задаци.</p> <p>Сумативна евалуација-</p> <p>Процена остварености исхода на крају наставне теме, тромесечја,</p>
<p>MODULE 2 PEOPLE</p> <p>Временско искуство и доживљај времена – садашњост</p> <p>Обичаји и традиција, фолклор</p> <p>(Описивање бића, предмета, места и појава; исказивање времена; изражавање</p>	<p>-именује бића, предмете и места из непосредног окружења</p> <p>-разуме једноставније описе бића, предмета и места</p> <p>-описе бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа</p> <p>-разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/</p>		

<p>припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања; описивање догађаја и способности у садашњости; разумевање и исказивање једноставнијих упутстава, налога и упозорења;)</p>	<p>неприпадање, поседовање/ непоседовање и реагује на њих</p> <p>-тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/ неприпадање, поседовање/ непоседовање</p> <p>-разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости</p> <p>-размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију</p> <p>-описује радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства</p> <p>-разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих</p> <p>-саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење</p>	<p>социјализације;</p> <p>– битно је значење језичке поруке;</p> <p>– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;</p> <p>– са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива на социјалној интеракцији у учионици и ван ње, и спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;</p> <p>– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном</p>	<p>полугодишта, године.</p>
<p>MODULE 3 ENVIRONMENT</p> <p>Живи свет</p> <p>Временско искуство и доживљај времена – садашњост</p>	<p>-разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости</p> <p>-размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију</p>	<p>контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном</p>	

<p>Лични идентитет</p> <p>Школа и школски живот</p> <p>Слободно време</p> <p>(Описивање догађаја и способности у садашњости; исказивање времена; описивање бића, предмета, места и појава; изражавање броја, количине и цена;)</p>	<p>-описује радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства</p> <p>-разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко време</p> <p>-именује бића, предмете и места из непосредног окружења</p> <p>-разуме једноставније описе бића, предмета и места</p> <p>-описује бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа</p> <p>-разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене</p>	<p>контексту.</p> <p>Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће:</p> <p>– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;</p> <p>– поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;</p> <p>– наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја;</p> <p>– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;</p>	
<p>MODULE 4 SHOPPING</p> <p>Породица и уже друштвено окружење</p> <p>Прославе (рођендани)</p> <p>Исхрана и гастрономске навике</p> <p>Здравље</p>	<p>-разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих</p> <p>-тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору</p> <p>-разуме свакодневне исказе у вези са непоредним потребама и реагује на њих</p> <p>-изрази основне потребе</p>	<p>– наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала;</p> <p>– учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у</p>	

<p>Спорт</p> <p>Очување животне средине</p> <p>(Исказивање положаја у простору; исказивање потреба; изражавање интересовања и допадања/недопадања; описивање бића, предмета, места и појава; изражавање броја и количине;)</p>	<p>једноставнијим језичким средствима</p> <p>-разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/ недопадања и реагује на њих</p> <p>-изражава допадање/ недопадање уз најједноставније образложење</p> <p>-тражи најједноставније образложење допадања/ недопадања</p> <p>-именује бића, предмете и места из непосредног окружења</p> <p>-разуме једноставније описе бића, предмета и места</p> <p>-опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа</p> <p>-разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве и количине</p>	<p>дан;</p> <p>– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање, анализа, вредновање, закључивање итд.);</p> <p>– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на нижем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.</p> <p>Технике/активности</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p>	
<p>MODULE 5 FREE TIME</p> <p>Млади – живот деце и омладине</p> <p>Спорт</p> <p>Становање</p>	<p>-именује бића, предмете и места из непосредног окружења</p> <p>-разуме једноставније описе бића, предмета и места</p> <p>-опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих</p>	<p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и</p>	

<p>Слободно време – забава, разонода, хобији</p> <p>(Описивање бића, предмета, места и појава; изражавање интересовања и допадања/недопадања; исказивање молбе, захвалности и извињења; исказивање потреба, осета и осећања; изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања; исказивање положаја у простору; изражавање броја, количине и цена;)</p>	<p>исказа</p> <p>-разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих</p> <p>-изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење</p> <p>-тражи најједноставније образложење допадања/недопадања</p> <p>-разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз оговарајуће образложење</p> <p>-упути кратке и једноставније молбе</p> <p>-искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин</p> <p>-разуме свакодневне исказе у вези са непоредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих</p> <p>-изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима</p> <p>-разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих</p> <p>-тражи и даје једноставнија</p>	<p>активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда панoa, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио -записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не</p>	
---	--	---	--

	<p>обавештења која се односе на припадање/ неприпадање, поседовање/ непоседовање</p> <p>-разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих</p> <p>-тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору</p> <p>-разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене</p>	<p>волим, компарације...).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>	
<p>MODULE 6 THE WORLD AROUND US!</p> <p>Здравље и хигијена</p> <p>Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине</p> <p>Путовања</p> <p>Обичаји, традиција, фолклор, празници</p> <p>(Исказивање потреба, осета и осећања; изражавање броја и количине; описивање бића,</p>	<p>-разуме свакодневне исказе у вези са непоредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих</p> <p>-изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима</p> <p>-разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве и количине</p> <p>-именује бића, предмете и места из непосредног окружења</p> <p>-разуме једноставније описе бића,</p>	<p>Од четвртог разреда се уводе активности које омогућавају веће когнитивно укључивање ученика. Ученик на овом узрасту страни језик користи у комуникацији и у ситуацијама које су блиске његовим интересовањима, показујући креативност, оригиналност у одговорима, активан однос према наставним садржајима. Настава страног језика у четвртог разреда основне школе подразумева индуктивно усвајање граматичких и</p>	

<p>предмета, места и појава; исказивање времена; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности;)</p>	<p>предмета и места</p> <ul style="list-style-type: none"> - опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко време - разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин - упуту позив на заједничку активност 	<p>лексичких садржаја, како у усменом, тако и у писаном контексту. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем учења страног језика. Ученици су већ навикли да сва упутства у настави која се често понављају буду на страном језику. Сложенија упутства, нарочито она за која наставник процени да су тежа за разумевање, могу се у почетку давати паралелно на страном и на матерњем језику.</p> <p>Принцип очигледности треба да буде широко заступљен на овом узрасту. За најважније комуникативне садржаје препоручује се учестало понављање ради лакшег и бржег меморисања и стицања поуздања за самостално коришћење језика. У том смислу, пожељне су вежбе говорне продукције с варијацијама модела у којима се мењају и комбинују лексички и граматички садржаји уз постепено усложњавање. Подстицање</p>	

		<p>интеракције с другим ученицима реализује се као вид медијације и укључује давање једноставнијих упутстава на страном језику (нпр. питај друга или другарицу; одговори на питања друга/другарице).</p> <p>С обзиром на различите стилове учења, разноврсност активности кључна је реч за презентовање нове лексичке грађе. Важно је да уважавамо предзнања ученика, јер нам она могу бити добра основа за рад и лакше разумевање теме.</p> <p>Визуелна наставна средства идеална су за увођење и увежбавање вокабулара.</p> <p>Пантомима (као врста драмских техника), као и метода потпуног физичког одговора, веома су омиљене и ефикасне, не само на овом узрасту већ и касније. Нарочито су погодне за ученике кинестетичког стила учења (превођење изговорене речи у покрет и обрнуто). Ове технике су погодне за увођење</p>	
--	--	--	--

		<p>и увежбавање свих врста речи.</p> <p>Одговарајући контекст (приче у сликама, песме, игре и сл.) битна је претпоставка успешног усвајања вокабулара, као и језика уопште. Усвајање лексике биће утолико ефикасније уколико се остварује у јасном ситуационом контексту. Треба водити рачуна о примереном лексичком минимуму током једног школског часа.</p> <p>Дијалогски модели веома су ефикасни за развијање говора. Овладавање дијалогом се почиње од једноставније упитно-одговорне форме. Добро организован дијалог представља снажан подстицај за учење и напредовање, нарочито ако се има у виду да се учење страног језика одвија изван аутентичне говорне средине. Наравно, потребно је обезбедити одговарајући контекст, симулирати ситуацију која би одговарала аутентичној говорној средини, и која ће и стидљивијим ученицима омогућити да се</p>	
--	--	---	--

		<p>охрабре и проговоре. Дидактичке игре попут „У продавници”, „У библиотеци” и сл. представљају стимулативно средство за извођење динамичких, језичких и комуникативних вежби.</p> <p>Пројектне активности повећавају мотивацију јер пружају избор ученицима да одговорно у пару или у групи решавају задатак на свој начин у договору са другима, развијајући и јачајући одређене социјалне компетенције. Пројекат је погодан за рад у одељењима мешовитог састава, има лични печат, подстиче кооперативни рад и завршава се увек неком врстом презентације како резултата, тако и процеса рада.</p> <p>Драмске активности омогућавају ученицима да користе језик у одговарајућем контексту и тако „оживљавају” његову употребу. Њихов потенцијал огледа се, између осталог, и у томе што:</p> <p>– ученици не само да уче</p>	
--	--	--	--

		<p>страни језик на забаван начин, већ кроз интеракцију и различите улоге које преузимају сагледавају ствари из различитих углова (што доприноси развоју критичког и дивергентног мишљења);</p> <p>– ученици сарађују и усвајају језик кроз смислену интеракцију на циљном језику и развијају све потребне вештине – когнитивне, комуникативне и социјалне;</p> <p>– сви могу да учествују – свако добија улогу коју може да „изнесе” те су зато погодне за рад у одељењима мешовитог састава;</p> <p>– одговарају свим стиливима учења – визуелни виде, аудитивни чују, кинестетични се изражавају кроз покрет;</p> <p>– подижу мотивацију и самопоуздање;</p> <p>– оријентисане су на ученика – наставник има мање доминантну улогу;</p> <p>– развијају машту и</p>	
--	--	--	--

		<p>креативност код ученика.</p> <p>Пожељно је да се драмске активности попут играња улога, мини скечева, луткарских мини представа, импровизација и прича из стварног живота што више користе у настави, не само на овом узрасту, већ и касније.</p> <p>Код увежбавања читања на овом узрасту препоручује се гласно читање текстуалних врста дијалошког карактера које је блиско говору и представља ефикасно средство за развијање опште језичке компетенције. Наративне текстуалне врсте захтевају читање у себи, чији је циљ издвајање информација из прочитаног текста. У циљу развоја разумевања прочитаног текста могу се применити и различите стратегије и технике усвајање и проширивање лексике коришћењем конвенционалних и електронских дидактичких средстава.</p> <p>Писање је тесно повезано са говором. За увежбавање</p>	
--	--	--	--

писања могу се користити различите фонетско-ортографске игре (нпр. на задато слово ученици пишу што више речи); ортографске игре (нпр.: исписивање речи са изостављеним самогласницима/сугласницима, где ученици имају задатак да попуне празна места и правилно напишу задате речи; наставник изговори једну реч, а ученици добијају задатак да напишу што више речи које почињу сваким словом речи коју је изговорио наставник); игре за развој писања (Погоди реч! – ученицима се даје текст на познату тему у коме недостају неке речи, а њихов задатак је да се досете које речи треба уметнути, при чему се уписивање може обављати и појединачно и групно).

Социокултурна компетенција, као скуп знања о свету уопште, сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији се језик учи у учењу страног

		<p>језика је веома значајна јер су та знања потребна за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.</p> <p>Посебан аспект социокултурне компетенције представља интеркултурна компетенција, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између средина, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене. Дакле, постепеним увођењем социокултурних садржаја на најнижем нивоу (поздрављање, певање пригодних празничних песама и сл.) доприноси се развоју интеркултурне личности, кроз јачање свести о</p>	
--	--	--	--

		<p>вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.</p> <p>Граматички садржаји се на овом узрасном нивоу не обрађују експлицитно.</p> <p>Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (примењујући елементе граматике који су неопходни за успешно остваривање комуникативне функције). У процесу наставе страног језика треба тежити томе да се граматика усваја путем језичких активности слушања и говора, према јасно утврђеним циљевима, исходима и стандардима наставе страних језика.</p> <p>Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења.</p> <p>За ученике који у редовној</p>	
--	--	---	--

		настави теже савладавају делове програма, организује се допунска настава. Наставник треба благовремено да уочи све недостатке у знању ученика и предузме мере допунског објашњавања, кориговања грешака и увежбавања како би сви ученици постигли задовољавајући успех и остварили програмом дефинисане резултате учења.	
Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава Дигитални свет
Предмет:	Верска настава		
Разред:	Четврти разред		
Циљ предмета:	Развити свест код ученика да је све створено да постоји у заједници са Богом. Указати на уначај цркве и литургијске заједнице. Обијаснити ученицима да нас Господ све позива у црквену заједницу у којој своје право учешће дајемо кроз Свету тајну причешћа. Градити код ученика веру у Бога и будуће Царство Божије.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација

<p>УВОД</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • стећи основне информације о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током четвртог разреда • уочити какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • желети да активно учествује на часовима верске наставе 	<ul style="list-style-type: none"> • упознавање ученика са садржајима и начином рада • ученик ће бити мотивисан да похађа часове верске наставе 	<p>активност заинтересованост за будући рад</p>
--------------------	---	---	---

<p>ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • уочити важност постојања заједнице • уочити разлику између Цркве и сваке друге заједнице; • уочити да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе; • знати да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница; • знати да се заједница Бога, људи и природе зове Црква; • уочити да изван Цркве свет не може постојати вечно. <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве • бити подстакнут да препознаје живот као дар Божји; • бити подстакнут да препознаје Живот Вечни као Божји дар. 	<ul style="list-style-type: none"> • Пружити ученицима неопходно знање да постојање света има свој циљ да постане Црква; • Развијање свести ученика да је све створено да постоји у заједници са Богом; • Указати ученицима на значење речи Црква; • Развијање свести ученика да смо у Цркви позвани на живот у заједници. 	<p>заинтересованост активност учешће у раду креативност сарадња у тиму певање</p>
<p>ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • уочити да нас Христос позива у лични однос - заједницу љубави; • увидети да су апостоли људи који су слични нама; • уочити да је вера основ заједнице са Богом; • увидети да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са Христом; • разумети значај Христовог 	<ul style="list-style-type: none"> • Омогућити ученицима да уоче да Христос зове све људе у заједницу са Њим; • Указати ученицима на значај вере за остварење заједнице са Богом; • Омогућити ученицима да се упознају са новозаветним сведочанством о Христу и Апостолима. 	<p>заинтересованост учешће у раду способност да се научено примени у животу учешће у црквеној заједници</p>

	<p>оваплоћења (рађања); Усвојити текст и мелодију песме „Звезда се засја“</p> <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да доживети Христа као Личност која нам иде у сусрет. 		
<p>ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМ</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поступно изграђивати свести о томе ко су светитељи; • увидети да су сви позвани да буду светитељи; • уочити важност светитеља као наших узора за остваривање личног јединства са Богом; • знати какву важност Савине речи и дела имају за нас данас; • уочити да је за остваривање јединства са Богом потребна искрена жеља; • знати да је Литургија начин на који сви остварујемо заједницу са Богом; • препознати да у нашу заједницу са Богом уводимо све оне (и све оно) што волимо. <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек; • бити подстакнут да препознаје љубав као највећу врлину. 	<ul style="list-style-type: none"> • Омогућити ученицима да уоче да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божјем; • Омогућити ученицима да уоче значај жеље за остваривање заједнице са Богом; • Указати ученицима да је Литургија заједница свих светих са Богом. 	<p>активност знање и разумевање квиз рад у тиму и пару креативност певање</p>
<p>ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ</p>	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p>		

<p>ЖИВОТА</p>	<ul style="list-style-type: none"> • увидети да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави; • уочити да је грех наш погрешан избор; • увидети шта је самољубље и по чему се оно разликује од љубави; • увидети да без врлина нема љубави; • уочити да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима; • упознати најважније хришћанске врлине; • увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити; • увидети да се и врлине усавршавају. <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да следује светитељима Божјим; • бити подстакнут да се труди да у себи развија хришћанске врлине. <p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • уочити да служењем Литургије постајемо учесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом; • упознати садржај молитве -Царе небески-; • увидети да сам изглед 	<ul style="list-style-type: none"> • Омогућити ученицима да схвате грех као промашај циља; • Пружити ученицима могућност да разумеју да је самољубље извор греха; • Омогућити ученицима да уоче шта су врлине; • Указати ученицима да врлине представљају прихватање Божје воље; • Пружити ученицима могућност да примете да они управљају својом вољом и праве личне изборе. <ul style="list-style-type: none"> • Пружити ученицима могућност да разумеју да је Црква икона Царства Божијег и да смо са Богом у најприснијој заједници на Светој Литургији; • Омогућити ученицима да уоче разлику између иконе и неке друге уметничке слике 	<p>разумевање и примена у свом животу активност на часу заинтересованост знање подстицај за напредак</p> <p>знање разумевање и примена</p>
<p>СА НАМА ЈЕ БОГ</p>			

	<p>православног храма изображава јединство Неба и земље.</p> <p><i>Афективни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе; • бити подстакнут да уреди школски простор најуспешнијим радовима; • бити подстакнут да и наредне године похађа часове Православног катихизиса; • учити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса четвртог разреда основне школе. 	<p>или фотографије;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Омогућити ученицима да изграде свест о томе да иконе сведоче будуће Царство Божије у садашњем веку; • Установити обим и квалитет знања стечених у току школске године из Православног катихизиса. 	<p>учешће у раду активност креативност сарадња певање</p>
--	---	--	---

Обавезна изборна настава			Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Грађанско васпитање			
Разред:	4. Разред			
Циљ предмета:	<p>Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација програма	

<p style="text-align: center;">ЉУДСКА ПРАВА</p> <p>Ја и други на планети Земљи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; - се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; - образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; 	<p>У оквиру области <i>Демократско друштво</i> ученици ће се ба- вити појмовима <i>култура, традиција, мултикултуралност и интеркултуралност</i>, који као и екологија, имају глобалну димензију. Иако постоје бројне дефиниције појма <i>култура</i>, за потребе овог програма довољно је да ученици схвате да се он односи на целокупно материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице. Поред културе народа који је већински у једној заједници, она обухвата и културне утицаје других народа који су ту живели или сада живе. Културу и традицију чине језик, књижевност, музика, фолклор, празници и бројни обичаји из свакодневног живота, што је ученицима већ познато на основу искуства стеченог на часовима различитих предмета и кроз ваннаставне активности. Културу треба довести у везу и са питањем идентитета, такође коришћењем различитих примера, као што</p>	<p>Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање и то не само у достизању исхода из овог програма, већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно <i>компетенција је за одговорно учење у демократском друштву</i>. Како је највећи број активности ученика, у оквиру часова овог изборног програма, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе</p>
--	--	--	---

		<p>је рађено у оквиру програма за први разред (<i>лични идентитет</i>) и програма за други разред (<i>груп-ни идентитет</i>). Културни идентитет је осећај припадности групи која има своју посебну културу. Ученици четвртог разреда на осно-ву свог школског и ваншколског знања сасвим добро могу навести карактеристике културе којој припадају, али их треба подстицати да препознају и карактеристике оних култура којима не припада- ју а постоје у њиховој заједници.</p>	<p>веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе за- кључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предви- де последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иниција- тиву, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активно- сти ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима, јер се и из неуспелих акција може много научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и</p>
--	--	---	---

			напредовање групе.
<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</p> <p>Култура и традиција</p>	<ul style="list-style-type: none"> - аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура; - наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; - образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; - наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; - дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; 	<p>Културу и традицију чине језик, књижевност, музика, фолклор, празници и бројни обичаји из свакодневног живота, што је ученицима већ познато на основу искуства стеченог на часови- ма различитих предмета и кроз ваннаставне активности. Културу треба довести у везу и са питањем идентитета, такође коришће- њем различитих примера, као што је рађено у оквиру програма за први разред (<i>лични идентитет</i>) и програма за други разред (<i>груп-ни идентитет</i>). Културни идентитет је осећај припадности групи која има своју посебну културу. Ученици четвртог разреда на осно-ву свог школског и ваншколског знања сасвим добро могу навести карактеристике културе којој припадају, али их треба</p>	<p>Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање и то не само у достизању исхода из овог програма, већ и у разво-ју неколико међупредметних компетенција, посебно <i>компетенци- је за одговорно учешће у демократском друштву</i>. Како је највећи број активности ученика, у оквиру часова овог изборног програ- ма, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученици-ма познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик</p>

		<p>подстицати да препознају и карактеристике оних култура којима не припадају а постоје у њиховој заједници. Интеркултуралност подразумева отвореност заједнице за све њене грађане, без обзира којој култури припадају и међусобну размену у којој сви добијају, а не губе свој културни идентитет.</p>	<p>учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиди последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активно сти ученика у оквиру последње области, ученици не треба да</p>
--	--	--	---

			<p>будуоптерећени резултатима, јер се и из неуспелих акција може много научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња</p>	<ul style="list-style-type: none"> - дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; - препознаје примере прекомерне потрошње; - препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; - критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; 	<p>Трећа област овог програма има за циљ да приближи ученицима још један глобални процес који се огледа у подстицању културе прекомерне потрошње у развијеним земљама, иако у свету још увек постоје људи који немају основне услове за живот (пија- ћа вода, довољно хране). Ова област се лако повезује са садржајима активностима из програма Грађанског васпитања за трећи разред који се односе на солидарност. Уколико се програм остварује у групи која је хетерогена по томе колике су могућности ученика у потрошњи (што је и најчешћи случај), треба бити посебно пажљив у избору активности и примера, како се неки ученици не би осећа- ли непријатно. Постоје бројни начини на које се могу представити основне</p>	<p>Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање и то не само у достизању исхода из овог програма, већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно <i>компетенци- је за одговорно учешће у демократском друштву</i>. Како је највећи број активности ученика, у оквиру часова овог изборног програма, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик</p>

		<p>карактеристике прекомерне потрошње и њена веза са повећањем загађења животне средине.</p>	<p>учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиди последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активно ученици у оквиру последње области, ученици не треба да</p>
--	--	--	---

			<p>будуоптерећени резултатима, јер се и из неуспелих акција може много научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.</p>
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција</p>	<p>- процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета; - испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.</p>	<p>Од ученика се очекује да планирају и спроведу малу еколошку акцију користећи искуства која су стекли у акцијама из претходна три разреда. Наставник треба да буде помоћ и подршка ученицима да што самосталније прођу кроз неопходне кораке у акцији. Може се направити веза са акцијама које спроводе друге групе, како у оквиру овог изборног програма, тако и у оквиру обавезног предмета Природа и друштво, који има комплементаран концепт и садржаје. Ова активност, такође, може бити део пројектне наставе, која је и уведена у образовни систем како би допринела когнитивном, афективном и социјалном развоју ученика и развоју међупредметних компетенција. Пројектна настава има елементе</p>	<p>Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање и то не само у достизању исхода из овог програма, већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно <i>компетенци- је за одговорно учешће у демократском друштву</i>. Како је највећи број активности ученика, у оквиру часова овог изборног програма, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик</p>

		<p>проблемске и истраживачке наставе који се односе на тражење решења за неки проблем кроз тимски рад и коришћење савремених технологија.</p>	<p>учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиди последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активно ученика у оквиру последње области, ученици не треба да</p>
--	--	---	---

			будуоптерећени результатима, јер се и из неуспелих акција може много научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.
--	--	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
МАТЕМАТИКА (Додатна настава)	Четврти	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави сложени израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; – реши сложене једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); – упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројиоцима или имениоцима; – сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; 	<p>БРОЈЕВИ</p> <p>Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N_0.</p> <p>Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$).</p> <p>Упоређивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.</p>

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
МАТЕМАТИКА (Допунска настава)	Четврти	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз и израчуна вредност бројевног израза са највише две рачунске операције; – реши просте једначине и неједначине и провери тачност решења; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); – сабере и одузме разломке са једнаким именицима; <p>-запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале;</p> <ul style="list-style-type: none"> – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, податке у табелама или графичким дијаграмима; 	<p>БРОЈЕВИ</p> <p>Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N_0.</p> <p style="text-align: center;">$\frac{m}{n}$</p> <p>Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$).</p> <p>Упоредивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким именицима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.</p>

<p>НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА (Допунска настава)</p>	<p>РАЗРЕД Четврти</p>	<p>ИСХОДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - именује елементе и опише особине квадрата и коцке; - уз мању помоћ црта мрежу и прави моделе квадрата и коцке; - препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; - прочита и упореди јединице за мерење површине и запремине; - израчуна површину квадрата и правоугаоника када су дати сви подаци и у истим мерним јединицама; - израчуна површину и запремину квадрата и коцке када су дате све три димензије и у истим мерним јединицама; 	<p>ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ</p> <p>ГЕОМЕТРИЈА</p> <p>Квадар и коцка</p> <p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p> <p>Мерење површине (m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a).</p> <p>Површина квадрата и правоугаоника.</p> <p>Површина квадрата и коцке.</p> <p>Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3).</p> <p>Запремина квадрата и коцке.</p>
<p>НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ</p>	<p>РАЗРЕД</p>	<p>ИСХОДИ</p>	<p>ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ</p>

<p>СРПСКИ ЈЕЗИК (Додатна настава)</p>	<p>Четврти</p>	<p>-изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста</p> <p>- повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ)</p> <p>-представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм) -објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)</p> <p>-тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст</p>	<p>Књижевност</p> <p>-Дела из допунског избора за домаћу лектуру (Предвиђено је да се на часовима редовне наставе обраде три дела из допунског избора за домаћу лектуру (по избору учитеља), а остала дела на часовима додатне наставе.</p> <p>-Научно-популарни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу);</p> <p>-Дела предвиђена пројектом „Читалићи“</p> <p>-Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања знања из књижевности и усвајања појмова: шалџива народна песма, прича о животињама, особине народне епске песме, приповетка, роман за децу, персонификација, опис природе и ликова, приповедање у 1. и 3. лицу, сукоб драмских лица.</p>
---	----------------	--	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	<p>ИСХОДИ</p> <p>-именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе) - уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју -препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за време, место и начин - одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени</p> <p>-пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене -јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса - саставља кратак експозиторни текст - користи богат фонд речи (у односу на узраст)</p>
------------------	--------	---

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

Језик

Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања знања из граматике и правописа.

Правописне вежбе, језичке вежбе, проширивање реченица, укрштене речи, асоцијације, осмосмерке, ребуси.

Вежбе путем којих усавршава правилно писање управног говора као и превођење у неуправни говор.

Језичка култура

Различити облици усменог и писменог изражавања;

Препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану);

Причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања);

Описивање односа међу предметима, бићима и појавама;

Описивање природе, личности;

Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе;

Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.

Стилске вежбе, лексичко-семантичке вежбе;

--	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
СРПСКИ ЈЕЗИК (Допунска настава)	Четврти	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; -именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине. <ul style="list-style-type: none"> - одреди основне реченичне чланове; -разликује врсту речи од службе речи у реченици; - поштује и примени основна правописна правила; - правилно пише сва три модела управног говора; 	<p>Књижевност</p> <ul style="list-style-type: none"> -Лирске и епске песме, приче, басне, бајке, роман и драмски текст; -Књижевни појмови: лирска песма, епска песма, народна бајка, роман <p>Језик</p> <ul style="list-style-type: none"> -Врсте речи (именице, придеви, глаголи, заменице, бројеви): -Управни говор и неуправни говор; -анализа реченице (служба и врсте речи) -Велико слово (вишечлани географски појмови, називи књига, листова, часописа...)

<p>НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА (Допунска настава)</p>		<p>-чита са разумевањем различите текстове; – чита текст поштујући интонацију реченице /стиха; - споји више реченица у краћу и дужу целину; - препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин;</p>	<p>Језичка култура -учествовање у разговору питања - одговарање на питања и постављање -описивање замишљених и доживљених ситуација -Краћи и дужи текстови-причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писмено); -Описивање људи, животиња и природе (плански приступ)- усмено и писмено; -Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице.</p>
---	--	--	--

Назив ваннаставне активности: Ликовно- креативна радионица

Циљ: Циљ учења Ликовно- кротивне радионице је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног	<p>КОМПОЗИЦИЈА</p> <p>СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p> <p>НАСЛЕЂЕ</p>	<p>Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер).</p> <p>Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални.</p> <p>Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.</p> <p>Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми.</p> <p>Споразумевање сликом.</p> <p>Реклама, билборд и покретање поруке од уметнике до посматрача.</p> <p>Креирање заједничке изложбе ученичких радова, посете галерији.</p> <p>Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки</p>

<p>уметника, уметничког дела, споменика и музеја; – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.</p>	<p>СЦЕНА</p>	<p>локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела. Посете изложбама познатих и младих уметника у Културном центру Рибница, сталној поставци Народног музеја и изложбама у складу са Програмом Народног музеја у Краљеву.</p> <p>Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије. Посета позоришту Краљева , упознавање са сценским простором.</p>
---	---------------------	---

<u>Допунска настава*</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Четврти		
Програмски садржаји		Исходи (основни ниво)	
<p>13. Hello 14. About me</p> <p>(Поздрављање, представљање себе и других; Давање основних информација о себи; Давање и тражење основних информација о</p>		<p>- разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих</p>	

другима)	
15. People (Описивање бића, предмета, места и појава; Изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања)	<ul style="list-style-type: none"> - именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставније описе бића, предмета и места; - разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/ неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих
16. Actions (Описивање догађаја и способности у садашњости)	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости
17. Every day (Разумевање и исказивање једноставнијих упутстава, налога и упозорења; Описивање догађаја и способности у садашњости; Изражавање интересовања и допадања / недопадања)	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих
18. Time (Исказивање времена; Описивање догађаја и способности у садашњости; Изражавање броја, количине и цена)	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене
19. My town (Описивање бића, предмета, места и појава; Исказивање положаја у простору)	<ul style="list-style-type: none"> - именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставније описе бића, предмета и места; - разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих
20. Food	<ul style="list-style-type: none"> - разуме свакодневне исказе у вези са

<p>(Исказивање потреба, осета и осећања; Изражавање интересовања и допадања / недопадања)</p>	<p>непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих
<p>21. I can swim</p> <p>(Исказивање молбе, захвалности и извињења; Описивање догађаја и способности у садашњости)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости
<p>22. The world around us</p> <p>(Исказивање потреба, осета и осећања; Изражавање броја и количине; Описивање бића, предмета, места и појава; Исказивање времена; Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; Исказивање молбе, захвалности и извињења)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; - именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставније описе бића, предмета и места; - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; - разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин; - разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење; - исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин

Допунска настава		Додатна настава*	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Четврти		
Програмски садржаји		Исходи (напредни ниво)	
23. Hello 24. About me (Представљање себе и других; Давање основних информација о себи; Давање и тражење основних информација о другима)		<ul style="list-style-type: none"> - поставља једноставнија питања личне природе; - у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - учествује у предлагању садржаја и начина рада 	
25. People (Описивање бића, предмета, места и појава; Изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања)		<ul style="list-style-type: none"> - опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; - тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - учествује у предлагању садржаја и начина рада 	
26. Actions (Описивање догађаја и способности у садашњости)		<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - учествује у предлагању садржаја и начина рада 	

<p>27. Every day</p> <p>(Разумевање и исказивање једноставнијих упутстава, налога и упозорења; Описивање догађаја и способности у садашњости; Изражавање интересовања и допадања / недопадања)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење; - тражи најједноставније образложење допадања/недопадања; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - учествује у предлагању садржаја и начина рада
<p>28. Time</p> <p>(Исказивање времена; Описивање догађаја и способности у садашњости; Изражавање броја, количине и цена)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; - учествује у предлагању садржаја и начина рада
<p>29. My town</p> <p>(Описивање бића, предмета, места и појава; Исказивање положаја у простору)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; - тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору; - размени информације које се односе на дату

	<p>комуникативну ситуацију;</p> <ul style="list-style-type: none"> - учествује у предлагању садржаја и начина рада
<p>30. Food</p> <p>(Исказивање потреба, осета и осећања; Изражавање интересовања и допадања / недопадања)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - учествује у предлагању садржаја и начина рада
<p>31. I can swim</p> <p>(Исказивање молбе, захвалности и извињења; Описивање догађаја и способности у садашњости)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упуту кратке и једноставније молбе; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета; - учествује у предлагању садржаја и начина рада
<p>32. The world around us</p> <p>(Исказивање потреба, осета и осећања; Изражавање броја и количине; Описивање бића, предмета, места и појава; Исказивање времена; Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; Исказивање молбе, захвалности и извињења)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; - опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; - упуту позив на заједничку активност;

	- упути кратке и једноставније молбе; - искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - учествује у предлагању садржаја и начина рада

Продужени боравак -планови-

ПРОДУЖЕНИ БОРАВАК – ИНОВАТИВНИ МОДЕЛ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

1.1. Увод - опис рада у продуженом боравку

Продужени боравак је необавезан облик организованог рада са ученицима нижих разреда и представља могућност да деца, поред редовне наставе, буду у школи још један део дана, док су им родитељи на послу.

После наставе организује с продужени боравак за ученике првог и другог разреда основне школе. Боравак и рад са децом одвија се у временском периоду од 10.45 до 16.00 h. Реализације наставе у условима прилагођеним због пандемије вируса Covid-19, настава ће се одвијати према препорукама струке, Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Групе ученика се могу организовати по потреби и у зависности од броја ученика као хетерогене (због разлике у разредима) или хомогене (ученици истог разреда). Организовани самостални рад ученика произилази из наставног плана и програма у редовној настави. Програм продуженог боравка спроводи професор разредне наставе – учитељ.

1.2. Циљеви реализације садржаја у продуженом боравку су у складу са општим циљевима основног образовања:

- ❖ омогућити детету квалитетан програм и открити његове пуне потенцијале као јединствене особе
- ❖ омогућити детету развој као социјалног бића кроз живот и сарадњу са осталом децом
- ❖ припремити дете за даље образовање и перманентно учење.

1.3. Специфични циљеви:

- ❖ потпун и хармоничан развој детета
- ❖ важност истицања индивидуалних различитости (свако дете је јединствено; осигурава му се развој свих потенцијала)
- ❖ фокусирање на учење (истиче се важност онога што дете учи и процеса којим усваја знања)
- ❖ оспособити ученика за самостално учење
- ❖ истиче се радост учења и подстиче мотивисаност за учење
- ❖ потенцирати важност учења утемељеног на опажању процеса из окружења (очигледна метода)
- ❖ писменост (језичка, математичка, информатичка)
- ❖ рад на начинима изражавања емоција (друштвено прихватљиви модели)
- ❖ развијање духовне димензије живота
- ❖ европска и глобална димензија модерног живљења
- ❖ плурализам, поштивање различитости и важност толеранције
- ❖ партнерство у образовању
- ❖ улога технологије у образовању
- ❖ брига о деци с посебним потребама
- ❖ темељна улога образовања у раном детињству
- ❖ улога рада у продуженом боравку у постављању узорка за перманентно образовање

1.4.Кључна подручја развоја

ЈЕЗИЧКО – КОМУНИКАЦИЈСКО ПОДРУЧЈЕ

АКТИВНОСТИ

НАЧИН ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ОБЛИЦИ РАДА

- слушање и говорење
- уочавање звукова у простору (звук , тон , глас)
- гласовна анализа и синтеза
- аналитичке вежбе- растављање речи на слоге и гласове
- учеље почетног читања и писања
- изражајне вредности читања (артикулација , дикција , интонација ритма ...)
- артикулисано и разумљиво говорење
- правилно наглашавање речи и реченица
- усмено изражавање (препричавање , причање, описивање , извештавање , казивање напамет научених текстова ...)

25%

Интегрисано учење и поучавање

Интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступ

тимско – сарадничко учење

истраживачка настава

<ul style="list-style-type: none"> • писмено изражавање (препричавање , диктат, писани састави , језичке вежбе) • показивање емоција изразом лица • повезивање невербалне комуникације са садржајем текста за време читања и тумачења говора тела • ситуациона – драматизација : поздрављање, представљање , постављање питања , изрицање захтева, исказивање захвалности ... • репродукција прича помоћу лутака • играње улога • гласно читање утемељено на природном говору • критичко и креативно читање • правилна употреба речника дечјих енциклопедија и лексикона 		<p>искуствено учење</p> <p>проблемска настава</p> <p>пројектна настава</p> <p>драматизација</p>
--	--	--

<p align="center">МАТЕМАТИЧКО – ЛОГИЧКЕ И ИНФОРМАЦИОНО – КОМУНИКАЦИОНЕ</p>		<p align="center">НАЧИН ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ОБЛИЦИ РАДА</p>
<ul style="list-style-type: none"> • уочавање простора и односа у простору • анализа и синтеза елемената простора и површине , облик , знак • активности решавања проблема у сврху уочавања и разумевања законитости • активности креативног , јасног и логичног решавања проблема • примена математичких знања у различитим концептима • употреба речи , бројева , симбола , графика , табела и модела за објашњење математичких законитости • примена усвојених математичких законитости 	<p>10%</p>	<p>Интегрисано учење и поучавање Интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступ</p> <p>тимско – сарадничко учење</p> <p>истраживачка настава</p> <p>искуствено учење</p> <p>поблемска настава</p> <p>пројектна настава</p> <p>учење кроз игру , праксу, учење за живот</p> <p>ванучионичка и теренска настава</p> <p>ваннаставне активности</p>

СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА , ОДНОС ПРЕМА СЕБИ , ЗДРАВЉУ , ОКОЛИНИ И РАДНИМ ОБАВЕЗАМА		НАЧИН ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ОБЛИЦИ РАДА
<ul style="list-style-type: none"> • Имплицитно и експлицитно развијање одговарајућих моралних вредности , осећаја за властиту и колективну одговорност , позитивних особина личности , сопственог друштвено прихваћеног кодекса моралног понашања • учење учења • одговорно , темељно и редовно писање домаћих задатака • усвајање техника самосталног и сарадничког учења • учење и усвајање правила понашања у разреду , школи ... • активно учешће у активностима заједнице • развијање свести о еб и другима • уочавање значаја здравог начина живота • развијање и унапређивање здравствено – хигијенских навика • учење техника и релаксације • уочавање и вежбање социјалних односа између 	25%	<p>Интегрисано учење и поучавање</p> <p>Интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступ</p> <p>тимско – сарадничко учење</p> <p>истраживачка настава</p> <p>искуствено учење</p> <p>поблемска настава</p> <p>пројектна настава</p> <p>учење кроз игру , праксу, учење за живот</p> <p>изборни програми</p> <p>ванучионичка и теренска настава</p> <p>ваннаставне активности</p>

<p>одраслих и деце и деце и деце</p> <ul style="list-style-type: none"> • усвајање практичних знања повезаних са елементарним грађанским васпитањем и свакодневним животним дужностима • развијање кооперативности, одговорности, лојалности, групи ... • савладавање умећа сналажења у конфликту 		
<p style="text-align: center;">КУЛТУРНО – УМЕТНИЧКО</p>		<p style="text-align: center;">НАЧИН ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ОБЛИЦИ РАДА</p>

<ul style="list-style-type: none"> • развијање осећаја за уметничко стваралаштво • развијање естетских вредности и естетског стваралаштва • подстицање и развијање естетских вредности • формирање естетског доживљаја и естетског процењивања • упознавање и коришћење различитих материјала за рад • развијање способности за извођење музичких садржаја у вокалном , плесном и инструменталном изразу • упознавање и развијање фолклорне традиције нашег народа 	15%	<p>Интегрисано учење</p> <p>Интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступ</p> <p>тимско – сарадничко учење</p> <p>истраживачка настава</p> <p>искуствено учење</p> <p>поблемска настава</p> <p>пројектна настава</p> <p>учење кроз игру , праксу , учење за живот</p> <p>изборни програми</p> <p>ванучионичка и теренска настава</p> <p>ваннаставне активности</p>
---	-----	--

ИГРЕ , СПОРТ , РЕКРЕАЦИЈА		НАЧИН ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ОБЛИЦИ РАДА
<ul style="list-style-type: none"> • Задовољавати основне дечје потребе за кретањем и игру • подстицање раста , развоја и правилно држање тела, • развијање и усавршавање моторичких способности • развијање координације , гipкости и експлозивне снаге • стицати , усавршавати и примењивати моторичка умења • развијати дечју мускулатуру • стицати и развијати свест о потреби здравља и чувања здравља • развијати такмичарски дух • неговати упорност , издржљивост , општу спретност и сналажљивост • развијати смисао за ритмичко и естетско изражавање (појединачно и колективно) • богатити фонд плесовима и играма • неговати народну традицију и културу 	25%	<p>Интегрисано учење и поучавање</p> <p>Интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступ</p> <p>тимско – сарадничко учење</p> <p>истраживачка настава</p> <p>искуствено учење</p> <p>поблемска настава</p> <p>пројектна настава</p> <p>учење кроз игру , праксу , учење за живот</p> <p>изборни програми</p> <p>ванучионичка и теренска настава</p>

1.5.Садржаји програма

Остваривање циљева и развој кључних подручја ће се најбоље остварити усмеравањем рада на садржаје, теме, кључне појмове и образовна постигнућа која су прописана Наставним планом и програмом за одређени разред. Садржаје ће реализовати учитељ у продуженом боравку, али у договору с учитељем који ради у редовној настави. Стога је изузетно важно све активности планирати како би се постигла кохерентност међу одабраним садржајима и усклађеност деловања међу учитељима.

Време предвиђено за реализацију пратећих активности треба реализовати у складу с претходно наведеним циљевима рада у продуженом боравку, имајући увек на уму узраст и могућности детета.

Креативност, иновативност и учитељска вештина максимално ће доћи до изражаја при одабиру игара, литературе, културних садржаја као и садржаја којима ће реализовати захтеве за развојем социјализацијских и комуникацијских те радно-техничких компетенција. Посебну пажњу треба посветити целокупном развоју детета, у здраву, самосталну, радно оспособљену јединку која ће у будућности својим знањем, развијеним животним вештинама и ставовима допринети развоју друштва.

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА У ПРОДУЖЕНОМ БОРАВКУ

2.1. Предвиђени организацијски облици

- ❖ **Продужени боравак** - хетерогена група ученика
- ❖ **Полазници** – ученици 1.и 2. разреда
- ❖ **Величина групе** – варира током године од 10-25 ученика
- ❖ **Време организације рада** – 10.45- 16.00 h

- ❖ **Образовно – васпитни рад** – израда домаћих и осталих задатака и допунска настава по потреби ,уз пружање помоћи у учењу.
- ❖ **Остали облици рада** –исхрана ученика , организовано слободно време , ваннаставне активности , рекреација , игре по слободном избору ученика и друштвено користан рад.
- ❖ **Секције**- Ликовна секција, Креативно- библиотекарска секција
- ❖ **Исхрана** - ужина
- ❖ **Реализатори** -- професор разредне наставе (учитељ у боравку, библиотекар)

2.2 Материјално - технички услови организације рада продуженог боравка

- ❖ учионица прилагођена и опремљена за остваривање рада продуженог боравка
- ❖ опремљеност учионице неопходним наставним средствима
- ❖ прикладни простор за одлагање обуће и јакни
- ❖ струњаче и простор за рекреативни одмор
- ❖ одговарајуће дидактичко – забавне игре и друштвене игре и предмети , као и опрема за рекреацију
- ❖ близина санитарних просторија
- ❖ штампач
- ❖ лап топ
- ❖ пројектор
- ❖ компјутер

2.3. Дневне активности (сатница)

Време

10.45 h – 11.30h	Долазак ученика, одмор и рекреација, слободно време, хигијенска припрема за ужину
11.30h – 12.00h	Ужина
12.00 h – 12.45 h	Слободно време / активан одмор
12.45 h- 13.00 h	Припрема за самосталан рад
13.00- 14.15 h	Самосталан рад ученика и израда домаћих задатака
14.15h – 15.15h	Слободне активности
15.15h – 15.45h	Слободно време / активан одмор
15.45h – 16.00h	Припрема за одлазак кући, спремање школског прибора, уређивање учионице , завршетак рада

- напомена – сатница дневних активности је подложна променама

2.4. Дневни план активности

I САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА (часови учења)

- ❖ писање домаћих задатака,
- ❖ понављање , вежбање и утврђивање обрађеног градива : српски језик , математика , свет око нас
- ❖ допунска настава (српски језик , математика) .

МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ: у учионици,
школско двориште

РЕАЛИЗАТОРИ : учитељ у ПБ

II АКТИВАН ОДМОР

- ❖ друштвене и едукативне игре
- ❖ игре упознавања
- ❖ игре за социјално учење
- ❖ игре за вежбање концентрације
- ❖ игре речима
- ❖ игре памћења
- ❖ игре релаксације и опуштања
- ❖ игре спретности
- ❖ игре по сопственом избору
- ❖ игре у школском дворишту

МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ: у учионици, школско двориште, спортски терени, оближњи парк

РЕАЛИЗАТОРИ : учитељ у ПБ

III СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ – РАДИОНИЦЕ

- ❖ мала школа великих ствари
- ❖ еколошка радионица
- ❖ шарам , стварам (ликовна радионица)
- ❖ певам , плешем , глумим (музичко - дрмско - литерарна радионица)
- ❖ игре без граница

МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ: учионица, спортски терени у школском дворишту, оближњи парк, библиотека.	РЕАЛИЗАТОРИ : учитељ у ПБ
IV СЛОБОДНО ВРЕМЕ	
<ul style="list-style-type: none"> • Игре без граница , шетње, спортске активности • Активности по избору ученика. 	
МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ: Учионица, школско двориште, спортски терени, библиотека, фискултурна сала.	РЕАЛИЗАТОРИ : учитељ у ПБ
V СЕКЦИЈЕ	
<ul style="list-style-type: none"> • Библиотекарска секција • Ликовна секција 	
МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ: Учионица, школско двориште	РЕАЛИЗАТОРИ : учитељ у ПБ, библиотекар
ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ У ПРОДУЖЕНОМ БОРАВКУ	

- ИСХРАНА (ужина)

МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ:
Учионица, трпезарија

РЕАЛИЗАТОРИ : сервирка, учитељ у ПБ

*напомена: План и програм слободних активности саставни су део педагошке документације

Други циклус

СРПСКИ ЈЕЗИК

ПЕТИ РАЗРЕД

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Српски језик и књижевност			
Разред:	Пети			
Циљ предмета:	<p>Циљеви наставе и учења српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите</p>			

	<p>слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.</p>		
<p>Наставне теме/области</p>	<p>Исходи</p>	<p>Начини и поступци остваривања програма</p>	<p>Праћење и евалуација</p>
<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца - разликује облике казивања - увиђа звучне, визуелне, тактилне, 	<ul style="list-style-type: none"> - Формирање, развијање инеговање читалачких навика код ученика. - Подстицање развијања континуиране навике читања. -Упознавање ученика са завичајном, локалном (или регионалном) културом и стваралаштвом. -Утицање на формирање естетског укуса ученика, изграђивање и богаћење свест о природи националне књижевности (и вредностима класика светске књижевности), али и културном и националном идентитету -Упознавање са репрезентативним примерима савремене књижевности и критичко самеравање поезике њихових дела са канонским вредностима -Везање за постојеће теме и мотиве у оквиру наставног програма и показивање како и 	<ul style="list-style-type: none"> - иницијално тестирање - кратке провере - усмена провера - писмена провера - излагање и представљање (радови, резултати истраживања), - дискусија, - писање есеја, - домаћи задаци, - групни рад, - пројекти. - завршни тестови

	<p>олфакторне елементе песничке слике</p> <ul style="list-style-type: none"> - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.) - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива - илуструје особине ликова примерима из текста - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину - наведе примере личне добити од читања - напредује у стицању читалачких компетенција - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст 	<p>савремени писци промишљају епску народну традицију или теме пријатељства, етичности, развијају имагинацију и емпатију, чиме ће се богатити вертикално читалачко искуство ученика и осавременили приступ настави.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Омогућавање веће могућности примене компаративног приступа проучавању литерарног стваралаштва, уз одабир различитих нивоа обраде: интерпретације, приказа или осврта. - Прилагођавање читања врсти текста, опсег тумачења текста у зависности од сложености његове структуре, повезивање и груписање са одговарајућим садржајима из других предметних подручја - граматике, правописа и језичке културе и сл.). - Уочавање природе и улоге књижевног дела, као и уочавању разлике књижевних и некњижевних текстова, односно њиховој већој корелативности. -Разликовање особености књижевног текста (фикционалност, конотативност, књижевни поступци, сликовитост, 	
--	---	--	--

		<p>ритмичност и сл.) у односу на денотативност, информативност и казивање засновано на чињеницама и подацима у различитим видовима некњижевних текстова.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела. -Функционално повезивање наставних јединица -Успостављање вертикалне корелације -Поштовање принципа поступности и систематичности. -Успостављање хоризонталне корелације -Увођење ученика у свет књижевности, али и осталих, тзв. некњижевних текстова - Ученици треба да разумеју фикционалну природу књижевног дела и његову аутономност (односно да праве разлику између лирског субјекта и песника, приповедача и писца), као и чињеницу да књижевно дело обликује једну могућу слику стварности. -При обради текста примењиваће се у већој мери јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта 	
--	--	---	--

		<p>- Ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова.</p> <p>- Проучавање књижевноуметничког дела у настави је сложен процес који започиње наставниковим и учениковим припремањем (мотивисање ученика за читање, доживљавање и проучавање уметничког текста, читање, локализовање уметничког текста, истраживачки припремни задаци) за тумачење дела, своје најпродуктивније видове добија у интерпретацији књижевног дела на наставном часу, а у облицима функционалне примене стечених знања и умења наставља се и после часа: у продуктивним обнављањима знања о обрађеном наставном градиву, у поредбеним изучавањима књижевноуметничких дела и истраживачко-интерпретативним</p>	
--	--	---	--

		<p>приступима новим књижевноуметничким остварењима.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Средишње етапе процеса проучавања књижевноуметничког дела у настави јесу методолошко и методичко заснивање интерпретације и њено развијање на наставном часу. - Обрада књижевног дела треба да буде проткана решавањем проблемских питања која су подстакнута текстом и уметничким доживљавањем. - Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају умесну локализацију, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, као и обавештења о битним садржајима који претходе одломку - све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити. - Приликом тумачења текста ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста 	
--	--	---	--

		<p>и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, уз уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста и исказивање различитих ставова.</p> <p>- У наставној интерпретацији књижевноуметничког дела обједињавајући и синтетички чиниоци могу бити: уметнички доживљаји, текстовне целине, битни структурни елементи (тема, мотиви, песничке слике, фабула, односно сиже, књижевни ликови, смисао и значење текста, мотивациони поступци, композиција), форме приповедања (облици излагања), језичко-стилски поступци и литерарни (књижевноуметнички) проблеми.</p> <p>-Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознавати уз обраду одговарајућих текстова и помоћу осврта на претходно читалачко искуство.</p> <p>- Језичко-стилским изражајним средствима прилази се с доживљајног становишта; полазиће се од изазваних уметничких</p>	
--	--	--	--

<p>ЈЕЗИК Граматика (морфологија, синтакса)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује променљиве речи од непроменљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деklinацију - разликује основне функције и 	<p>утисака и естетичке сугестије, па ће се потом истраживати њихова језичко-стилска условљеност.</p> <p>-Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних и писмених вежби, настојаће се да ученици откривају што више особина, осећања и душевних стања појединих ликова, као и да изражавају своје ставове о поступцима ликова.</p> <p>-Приликом повезивања књижевних (фикционалних), граничних, односно нефикционалних текстова (путописна и аутобиографска проза) и некњижевних текстова (енциклопедије, речници, часописи и сл.), треба реализовати исходе везане за уочавање разлике између фикционалне и нефикционалне књижевности (засноване на личном сведочењу и проверљивим подацима), као и књижевног и некњижевног текста и упућивати ученика да увиде разлику у књижевном поступку између наведених врста</p> <p>- Ученик треба да уочава разлике у особеностима народне и уметничке новеле на примерима из лектире.</p>	
---	--	--	--

<p>Правопис</p> <p>Ортоепија</p>	<p>значења падежа</p> <ul style="list-style-type: none"> - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима) <p>- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова</p> <ul style="list-style-type: none"> - користи правопис (школско издање) <p>- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице</p> <ul style="list-style-type: none"> - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове <p>- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и 	<ul style="list-style-type: none"> - Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. -Неговање, пре свега, доживљајног читања, а ученици се поступно уводе у истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела. <p>- Представљање и тумачење језика као система. Ниједна</p>	
----------------------------------	---	---	--

<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке</p>	<p>језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција (у свакој погодној прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног). - Вежбање засновано на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност. -Језичке појаве не треба наводити нити приказивати као изоловане (нпр. неповезане речи и смисаоно некореспондентне реченице), већ их увек ваља контекстуализовати везивањем за говорне ситуације у којима се могу јасно препознати, издвојити и објаснити њихове карактеристике и функције. - Наставни приступ падежима и вежбе усмерене на</p>	
------------------------	--	--	--

		<p>утврђивање знања о употреби правилних облика именских речи треба повезивати с одступањима од књижевног језика, колебањима и типичним грешкама које се јављају у усменом и писменом изражавању ученика. Стога се садржај вежбања падежа у настави мора одређивати на основу континуираног праћења језичког испољавања ученика (нпр. током дијалога на часу, а такође и на примерима из домаћих и писмених задатака ученика). Тако ће настава језика бити у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим књижевним српским језиком.</p> <p>Обрада предлога не може се сматрати окончаном на једном часу, указивањем на њихову непроменљивост, већ основна знања треба поступно проширивати током обраде падежа, и то наводећи најфреквентније примере и њихову типичну употребу.</p> <p>Исто важи и за прилоге, чију поделу по значењу треба повезати са прилошким одредбама, а функцију показивати у реченици и у тексту. И променљиве врсте</p>	
--	--	--	--

		<p>речи треба повезивати са њиховим типичним функцијама у реченици да би ученици уочили реч као јединицу на морфолошком и синтаксичком нивоу.</p> <p>- Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања (правописни диктати, исправка грешака у датом тексту, тестови са питањима из правописа итд.). У оквиру правописних вежби пожељно је повремено укључити и питања којима се проверава графија (писана слова: велико и мало ћирилично Ћ, Ћ; велико и мало латиничко Ћ, велико Г, С, Ш итд.).</p> <p>Такође, треба подстицати ученике да сами уочавају и исправљају правописне грешке у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета.</p> <p>Поред тога, ученике треба упућивати на служење правописом и правописним речником (школско издање). Пожељно је да наставник доноси примерак Правописа на час кад год се обрађују правописне теме (тако би могао појединачно ученицима задавати да пронађу реч у</p>	
--	--	--	--

		<p>правописном речнику и одреде њен правилан облик или правилно писање).</p> <p>Ортоепија</p> <p>Наставник стално треба да указује на важност правилног говора, који се негује спровођењем одређених ортоепских вежби. Ортоепске вежбе не треба реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике: нпр. уочавање места акцента у речи може се повезати са обрадом и утврђивањем знања о падежима (именице време, раме, теме и сл. у генитиву једнине и номинативу множине немају акценат на истом слогу итд.); реченична интонација може се с једне стране повезати са правописом, а са друге са синтаксом итд. Уз коришћење аудио снимака, ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор, а у местима где се одступа од акценатске нормe, да разликују стандардни акценат од свога акцента, тј. од дијалекатске акцентуације. Неке ортоепске вежбе могу се спроводити и уз одговарајуће теме из књижевности: нпр.</p>	
--	--	--	--

артикулација се може вежбати изговарањем брзалица, онда када се оне обрађују као део народног стваралаштва; акценат речи, темпо, ритам, реченична интонација и паузе могу се вежбати гласним читањем одломака из изборне лектире (по избору наставника или ученика) итд. Као ортоепску вежбу треба спроводити и говорење напамет научених одломака у стиху и прози (уз помоћ аудитивних наставних средстава).

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе матерњег језика. Ова наставна област, иако је програмски конституисана као посебно подручје, мора се повезивати с обрадом књижевних текстова као репрезентативних образаца изражавања, а такође и са наставом граматике и правописа. Исто тако, обрада књижевног текста и рад на граматички и правопису књижевног језика мора укључивати и садржаје који доприносе неговању културе усменог и писменог изражавања.

		<p>Језичка култура се негује спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби, које имају за циљ богаћење речника и развијање способности и вештине изражавања. Све врсте тих вежбања, чији је циљ развијање језичког мишљења, изводе се на тексту или у току говорних вежби.</p> <p>Када су у питању домаћи задаци, препоручује се да се четири задатка пишу ћирилицом, а четири латиницом (наизменично).</p> <p>Годишње се ради четири школска писмена задатка - по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање побољшане верзије састава).</p>	
--	--	--	--

		<p>Школске писмене задатке требало би писати ћирилицом, а два исправка латиницом.</p> <p>Приликом реализације програма предмета српски језик и књижевност наставници треба да користе и савремене технологије (нпр. видео-бим, паметну таблу и сл.). Осавремењивање часова може се постићи и коришћењем електронских уџбеника и других наставних средстава.</p>	
--	--	---	--

Допунска настава		ОШ „Милун Ивановић“	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:	Пети		
Програмски садржаји			Исходи – основни ниво
<p>Морфологија: Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи. Промена именица (деклинација): појам падежа. Основне функције падежа. Грађење и основна значења глаголских облика: презент, перфекат, футур I; инфинитив. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне и неличне. Непроменљиве врсте речи: предлози и прилози.</p> <p>Синтакса: Реченични чланови исказани речју, скупом речи. Субјекат, предикат (глаголски и именски), апозиција, објекат, прилошке одредбе (за место, за време, за начин, за узрок, за меру и количину).</p> <p>Правопис: Велико слово у вишечланим географским називима. Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе. Интерпукцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа).</p> <p>Књижевни термини и појмови:</p> <p>Књижевни род и књижевна врста; ауторска приповетка и роман; лирска песма; елементи драмске радње; појам лирског субјекта/приповедача.</p> <p>Богаћење речника: нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); <i>стилске вежбе</i>: нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предлог за тражење погодног израза.</p>			<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме шта је језик, поштује свој језик и поштује друге језике; - уз помоћ наставника разликује променљиве речи од непроменљивих у једноставним примерима; - уз помоћ наставника одређује врсте и подврсте променљивих речи у једноставним примерима; - зна да наброји падеже и питања; - уз помоћ наставника разликује падеж речи које имају децениацију и уме да промени именицу по падежима; - уз помоћ наставника зна да препозна глаголске облике у једноставним примерима; - уз помоћ наставника разликује основне реченичне чланове у једноставним примерима; - у мањој мери примењује правописну норму; - зна за постојање акцента; <ul style="list-style-type: none"> -разговорно и течно чита; - чита, разуме и парафразира краћи једноставнији текст у различите сврхе; - укратко опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту; - познаје ауторе књижевних дела предвиђених обавезном школском лектиром за пети разред; - прави разлику између усмене и ауторске књижевности; - уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног дела из обавезне школске лектире за пети разред; - анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем

Анализа рада	<p>књижевном тексту;</p> <ul style="list-style-type: none"> - своје утиске и закључке илуструје основним примерима из књижевног и неуметничког текста; - говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање трудећи се да га разуме и узимајући у обзир његово мишљење; - саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште; - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке; - пише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; - користи оба писма, дајући предност ћирици;
--------------	--

Додатна настава		ОШ „Милун Ивановић“ Ушће	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:	Пети		
Програмски садржаји		Исходи – напредни ниво	
<p>Морфологија: Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога). Грађење и основна значења глаголских облика: презент,</p>		<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостално повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; - разликује променљиве речи од непроменљивих; - одређује врсте променљивих речи и непроменљивих 	

перфекат, футур I; инфинитив. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне и неличне. Непроменљиве врсте речи: предлози и прилози.

Синтакса: Реченични чланови исказани речју, скупом речи. Субјекат. Предикат (глаголски и именски); апозиција; објекат (прави и неправи); прилошке одредбе (за време, за место, за начин, за узрок, за меру и количину). Слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду.

Правопис: Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима.

Интерпункцијски знаци: запета, наводници, црта (уместо наводника у управном говору). Писање скраћеница.

Ортоепија: Место акцента у вишесложним речима.

Књижевни термини и појмови:

Опкорачење. Рефрен. Цезура. Везани и слободни стих.

Ауторске лирске песме: дескриптивна, родољубива.

Језичко-стилска изражајна средства: метафора, персонификација, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација).

Функција мотива у композицији лирске песме.

Фабула и сиче.

Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода.

Идејни слој књижевног текста.

Хумор, иронија.

Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог.

Хронолошко и ретроспективно приповедање. Легендарна прича.

Предања о постанку бића, места и ствари. Пословице, изреке; питалице; загонетке, брзалице.

Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација.

Анализа рада

(прилози, предлози);

- разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају дефлексију;

- разликује основне функције и значење падежа;

- уочава граматичку основу, наставак за облик, појам падежа;

- употребљава падежне облике у складу са нормом;

- употребљава глаголске облике у складу са нормом;

- разликује основне реченичне чланове (у сложенијим примерима);

- доследно примењује правописну норму;

- уочава место акцента у вишесложним речима.

- доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и неуметничке текстове средње сложености из школског програма за пети разред, као и књижевне текстове ван школског програма;

- самостално уочава и анализира проблеме у књижевним текстовима, користећи више гледишта;

- разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца;

- разликује облике казивања;

- увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике;

- одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту;

- анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди;

- анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста;

- разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона;

- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;

- уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину;

- препоручи књижевно дело уз кратко образложење;

	<p>- говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине;</p> <p>- саставља једноставнији аргументативни текст;</p> <p>- проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;</p> <p>- користи препоручену литературу у писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе, имајући на уму читалачку публику.</p>
--	--

<u>Обавезна настава</u>		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности	
Предмет:	Српски језик и књижевност				
Разред:	Шести				
Циљ предмета:	<p>Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско</p>				

	<p>уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстиču имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
Књижевност	<ul style="list-style-type: none"> – повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе 	<p>ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА КЊИЖЕВНОСТ</p> <p>Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима – лирика, епика, драма и обogaћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова.</p> <p>Обавезни део лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али је обogaћен актуелним делима.</p> <p>Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту. Уз текстове које је потребно обрадити на часу, дат је и списак домаће лектире. Циљ увођења</p>	<ul style="list-style-type: none"> - иницијално тестирање - кратке провере - усмена провера - писмена провера - излагање и представљање (радови, резултати истраживања), - дискусија, - писање есеја, - домаћи задаци, - групни рад, - пројекти. - завршни тестови 	

	<p>драмске радње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст; 	<p>домаће лектире је формирање, развијање или неговање читалачких навика код ученика. Обимнија дела ученици могу читати преко распуста, чиме се подстиче развијање континуиране навике читања. Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова. Изборни део допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Уз доминантан корпус текстова канонских писаца којим се утиче на формирање естетског укуса ученика, изграђује и богати свест о природи националне књижевности (и вредностима класика светске књижевности), али и културном и националном идентитету, у избору лектире и допунском избору дата је могућност наставницима да одаберу и изванредан број књижевних дела савремених писаца, чиме се ученици упознају са репрезентативним примерима савремене књижевности и у прилици су да критички самеравају поетику њихових дела са канонским вредностима. Циљ увођења савремених књижевних дела која још нису постала део канона јесте да се по својој мотивској или тематској сродности вежу за постојеће теме</p>	
--	--	---	--

		<p>и мотиве у оквиру програма и да се таквим примерима покаже како и савремени писци промишљају епску народну традицију или теме пријатељства, етичности, развијају имагинацију и емпатију, чиме ће се богатити вертикално читалачко искуство ученика и осавременити приступ настави. Овакав избор дела омогућава већу могућност примене компаративног приступа проучавању литерарног стваралаштва, уз одабир различитих нивоа обраде: интерпретације, приказа или осврта. Избор дела треба да буде усклађен са могућностима, потребама и интересовањима конкретног ђачког колектива. Разлике у укупној уметничкој и информативној вредности појединих текстова утичу на одговарајућа методичка решења (прилагођавање читања врсти текста, опсег тумачења текста у зависности од сложености његове структуре, повезивање и груписање са одговарајућим садржајима из других предметних подручја – граматике, правописа и језичке културе и сл.). Текстови из допунског дела програма треба да послуже наставнику и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање</p>	
--	--	--	--

		<p>садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати, наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време. Нови програм заснован је на уочавању природе и улоге књижевног дела, као и уочавању разлике књижевних и некњижевних текстова, односно њиховој већој корелативности. Ученици треба да буду оспособљени да разликују особености књижевног текста (конотативност, књижевни поступци, сликовитост, ритмичност и сл.) у односу на денотативност, информативност и казивање засновано на чињеницама и подацима у различитим видовима некњижевних текстова. Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела. Са списка допунског избора наставник бира она дела која ће, уз обавезни део лектире, чинити тематско-мотивске целине. Наставник може груписати и повезивати по сродности дела из обавезног и допунског програма на много начина. Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања, у склопу пројектне</p>	
--	--	--	--

		<p>наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења. Предложени обавезни, књижевни, научнопопуларни и информативни текстови и садржај обавезне домаће лектире, као и примери из допунског избора, приликом осмишљавања годишњег плана рада, а потом и при обликовању оријентационих, месечних планова рада, могу се тематски повезивати. Поред тога, неопходно је успоставити и уравнотежену дистрибуцију наставних јединица везаних за све подобласти предмета, функционално повезати садржаје из језика и књижевности (где год је то могуће) и оставити довољно часова за утврђивање и систематизацију градива. Књижевна дела која су доживела позоришно извођење или екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевне и позоришне/филмске (адаптиране, измењене) фабуле и израза чиме ученици могу доћи до закључка о природи различитих медија и развијати своју медијску писменост. Препоручује се читање бар једног целовитог драмског текста (од три одређена Програмом). Ученици се могу</p>	
--	--	---	--

		<p>упутити и на филмове са тематиком сличном прочитаним књижевним текстовима (дечје авантуре или авантуре у фантастичном свету, одрастање усамљеног детета и сл.) и додатно повезати обраду једне тематско-мотивске целине. Са појединим елементима медијске писмености ученике треба упознати такође кроз корелацију: појам дечји часопис или енциклопедија за децу упознати на конкретном тексту из часописа/ енциклопедије по избору (садржај текста треба да буде у вези са лектиром). Поред корелације међу текстовима, неопходно је да наставник успостави вертикалну корелацију. Наставник се претходно обавезно упознаје са садржајима Српског језика и књижевности из претходних разреда ради успостављања принципа поступности и систематичности. Наставник, такође, треба да познаје садржаје других предмета обрађиваних у млађим разредима и у петом разреду основне школе, који корелирају с предметом Српски језик и књижевност. Тако, хоризонталну корелацију наставник успоставља, пре свега, са наставом историје, ликовне културе, музичке културе, верске</p>	
--	--	---	--

		<p>наставе и грађанског васпитања. Увођење ученика у свет књижевности, али и осталих, тзв. некњижевних текстова (популарних, информативних), представља изузетно сложен наставни задатак. Управо на овом степену школовања стичу се основна и врло значајна знања, умења и навике од којих ће зависити ученичка књижевна култура, али и естетске компетенције. Ученици треба да разумеју фикционалну природу књижевног дела и његову аутономност (односно да праве разлику између лирског субјекта и песника, приповедача и писца), као и чињеницу да књижевно дело обликује једну могућу слику стварности. При обради текста, примењиваће се у већој мери јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта. У складу са исходима, ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова. Обрада књижевног дела пожељно је да буде проткана решавањем проблемских питања</p>	
--	--	--	--

		<p>која су подстакнута текстом и уметничким доживљавањем. Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају умесну локализацију, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, као и обавештења о битним садржајима који претходе одломку – све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити. Приликом тумачења текста ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, уз уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста и исказивање различитих ставова. У наставној интерпретацији књижевноуметничког дела, обједињавајући и синтетички чиниоци могу бити: уметнички доживљаји, текстовне целине, битни структурни елементи (тема, мотиви, песничке слике, фабула, односно сиже, књижевни ликови, смисао и значење текста,</p>	
--	--	--	--

		<p>мотивациони поступци, композиција), форме приповедања (облици излагања), језичко-стилски поступци и литерарни (књижевноуметнички) проблеми. Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознавати уз обраду одговарајућих текстова и помоћу осврта на претходно читалачко искуство</p> <p>Такав случај је са стилским фигурама (поређењем/компарацијом и персонификацијом) које се усвајају у трећем и четвртом разреду, а потом им се додају епитет, оноματοпеја, контраст и хипербола; са појмом приповедања и облицима казивања у епском књижевном делу (дијалог, монолог, описивање: портрет и пејзаж); са појмовима везаним за драмско дело којима се додају заплет и расплет, као елементи драмске радње. Обнављање и повезивање знања из првог циклуса образовања и петог разреда основне школе је обавезно. Језичко-стилским изражајним средствима прилази се с доживљајног становишта; полазиће се од изазваних уметничких утисака и естетичке сугестије, па ће се потом</p>	
--	--	--	--

		<p>истраживати њихова језичко-стилска условљеност. Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних и писмених вежби, настојаће се да ученици откривају што више особина, осећања и душевних стања појединих ликова, као и да изражавају своје ставове о поступцима ликова. Ученик се подстиче да уочава смисао смешног и хумористичног на примерима из лектире, као и да разликује хумористички или оптимистички, дитирамбски тон у певању/приповедању/ драмској радњи од елегичног тона. Обновљају се и проширују знања о родољубивој поезији, савладава се појава и смисао социјалних мотива у предложеним песмама или причама, уче се дитирамб и елегија као врсте лирске поезије. Исходи везани за наставну област књижевност засновани су на читању. Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате</p>	
--	--	--	--

<p>Граматика</p>	<ul style="list-style-type: none"> – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; 	<p>асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела. И у шестом разреду негује се, пре свега, доживљајно читање, а ученици се поступно уводе у истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела. Повећан број допунског избора лектире указује на могућност обраде појединих предложених садржаја (књижевних дела) на часовима додатне наставе. Препоручује се да ученици у настави користе електронски додатак уз уџбеник, уколико за то постоји могућност у школи.</p> <hr/> <p>ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЈЕЗИКА</p> <p>Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се</p>	

<p>Правопис</p> <p>Ортоепија</p>	<p>— доследно примењује правописну норму; — користи правопис (школско издање);</p> <p>- разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;</p>	<p>ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција (у свакој погодной прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног). Један од изразито функционалних поступака у настави граматике јесу вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност.</p> <p>Настава творбе речи подразумева пре свега поделу речи по настанку на просте и творенице (у оквиру твореница уочавају се речи настале суфиксацијом, префиксацијом и слагањем). На школским примерима (нпр. певач, школски, школовати се, праунук, превелик, научити, Београд, пароброд) ученици треба да уоче саставне делове твореница: творбене основе, префиксе и суфиксе. На примерима породице речи, ученици треба да</p>	
----------------------------------	---	--	--

		<p>уочавају корен речи. Тиме се поставља основ за проширивање знања из творбе речи у старијим ра- зредима. На часовима утврђивања градива треба нагласити разлику између граматичке основе и граматичких наставака у поређењу са творбеном основом и суфиксима (нпр. школ-а, школар-ац и сл.).</p> <p>Ученици су се већ раније срели са појмом гласа, а сада проширују своја знања из фонетике основним информацијама о настанку гласова и говорним органима који у овом процесу учествују.</p> <p>На основу изговора гласови се деле на самогласнике и сугласнике (а сугласници на праве сугласнике и сонанте). Сугласници се деле по звучности и по месту изговора (овде је пожељно направити корелацију са наставом страних језика – нпр. различито место изговора неких гласова у српском и енглеском језику и сл.). Подела речи на слоге подразумева проширивање знања у односу на млађе разреде: треба увести и примере слогова који се завршавају на сонант, с посебним нагласком на позицију слоготворног р. Ово градиво треба повезати са основним</p>	
--	--	---	--

		<p>правописним правилима за растављање речи на крају реда. Пошто се ученици у шестом разреду први пут срећу са термином гласовне промене, није потребно правити разлику у од- носу на гласовне алтернације. Ову разлику ће усвојити у градиву за средњу школу. Препорука је да се, ради лакшег анализирања примера, гласовне промене предају следећим редоследом: непостојано а, промена л у о, палатализација, сибиларизација, јотовање, једначење сугласника по звучности, једначење сугласника по месту изговора, губљење сугласника. Гласовне промене треба уочавати у грађењу и промени речи (а на одступања указати у примерима).</p> <p>Настава морфологије подразумева проширивања знања о заменицама (у петом разреду су биле обрађене само личне заменице).</p> <p>Сада се уводи подела заменица на именичке и придевске. У оквиру именичких обрађују се: односно-упитне, неодређене, опште и одрич- не; у оквиру придевских: присвојне (с нагласком на употребу заменице свој), показне, односно-упитне, неодређене,</p>	
--	--	---	--

<p>Језичка култура</p>	<ul style="list-style-type: none"> – употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препривавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне 	<p>опште и одричне. Такође, треба указати и на граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. Знања о глаголским облицима ученици проширују тако што усвајају грађење осталих глаголска времена изузев презента, перфекта и футура I, с тим што се имперфекат обрађује само на нивоу препознавања, а посебно се наводи имперфекат помоћног глагола бити. Препорука је да се глаголска времена уводе овим редоследом: аорист, имперфекат, плусквампефекат. Посебно треба нагласити правописна решења у вези са писањем глаголских облика. Знања из синтаксе ученици проширују поделом независних предикатских реченица према комуникативној функцији. Потребно је посебно скренути пажњу на употребу знака узвика, као и на остале интерпункцијске знаке.</p>	
------------------------	---	--	--

ТЕКСТОВЕ.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (УСМЕНО И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ)

Развијање и унапређивање језичке културе ученика представља један од најзначајнијих задатака наставе Српског језика. Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, а њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени за успостављање квалитетне и сврсисходне комуникације.

Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Наставни рад у овој области реализује се у садејству са другим областима предмета Српски језик, као и кроз самосталне наставне јединице. У повратном смеру, обрада књижевног текста и рад на граматици морају укључивати и садржаје за неговање културе усменог и писменог изражавања ученика. Настава ће бити очигледнија и ефикаснија ако се анализирају снимљена казивања и читања. Приликом реализације наставних садржаја пожељно је користити и савремене информационо-комуникационе технологије (нпр. паметну таблу,

		<p>рачунар и видео-бим и сл.). Свака од програмских вежби (говорне, правописне, лексичко-семантичке, стилске вежбе) планира се и реализује у наставном контексту у коме постоји потреба за функционалним усвајањем и функционалном применом датих језичких законитости и појава у новим комуникативним ситуацијама, као и потреба за утврђивањем, обнављањем или систематизовањем знања стеченог током наставе језика и наставе књижевности. Све врсте вежби, чији је циљ развијање језичког мишљења, изводе се на тексту или током говорних вежби. Циљ говорних вежби јесте унапређивање културе усменог изражавања. Детаљна организација, вешто осмишљене садржајне структуре и мотивисање</p>	
--	--	--	--

		<p>ученика за разговор водиће ка правилности, лакоћи, јасности, једноставности, прецизности и флуентности у усменом излагању ученика. Ове вежбе би требало да приближе учеников говор стандарднојезичком изговору. Форме учтивости, односно посебна језичка средства којима се исказује учитвост представљају важан сегмент у реализацији наставе језичке културе. Потребно је код ученика развијати свест о неопходности и значају језичке учтивости, тј. учтивног комуникативног понашања, односно истакнути значај неговања правилног и учтивног говора и писања. Ученицима треба указати на то да су у домену конвенција учтивости најтипичније форме усмене и писмене етикеције: употреба</p>	
--	--	--	--

		<p>заменице Ви, етикете за исказивање уважавања приликом ословљавања у јавном и службеном комуницирању (господине, госпођо/госпођице, Ваша екселенцијо, Ваша светости...), као и говорни чинови експресивног типа (формуле учтивости): извињавање, захваљивање, честитање, молба. Лингвометодички текстови који садрже дијалошку форму у којој се испољава језичка учтивост могу послужити за уочавање форми учтивости. Такође, требало би подстицати ученике да изнесе своје мишљење и сопствена запажања о (не)учтивом комуникативном понашању. Велики део лексике српског језика сачињавају лексеме настале творбом речи. Она представља продуктиван процес којим се свакодневно богати наш лексички фонд. Стога, у настави језичке културе би лексикологији, односно творби речи требало приступити, најпре, као начину за настајање нових речи, како би ученици схватили њен практични значај. Потребно је оспособити ученике да граде и разликују аугментативе (са пејоративима) и деминутиве (са хипокористцима), тако што</p>	
--	--	---	--

		<p>обрада теме неће бити само описана, тј. требало би се задржати што краће на формалном приступу теми. Стваралачки и истраживачки приступ може позитивно утицати на мотивацију ученика да упознају ову тематику. Пожељно је навести само најчешће суфиксе и за један и за други творбени модел. Требало би подстицати ученике да објасне значење датих изведеница и указати им на њихову улогу у свакодневном језичком изражавању (нпр. експресивно значење и стилска обојеност изведеница, попут мајчица, сестрица, људина и сл.).</p> <p>Правописне вежбе омогућавају ученицима да посебно обратe пажњу на правописне захтеве и на њихову улогу у тексту. Системска примена адекватних правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да се стечена навика примене правописних правила испољи у практичној и спонтаној намени. Правописне вежбе представљају најпогоднији начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. Најбоље је примењивати и просте и сложене правописне вежбе које су погодне</p>	
--	--	---	--

		<p>за савлађивање како само једног правописног правила из једне правописне области, тако и више правописних правила из неколико правописних области. Правописне вежбе је потребно најпре припремити. Притом је пожељно поштовати принцип поступности, систематичности, јединства теорије и праксе. Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, самостално писање, допуњавање текста. Може бити подстицајно и организовање квиза на часовима посвећеним систематизовању градива из правописа (нпр. препознај правописну област, пронађи грешку, да ли су тврдње о употреби, нпр. великог слова, тачне и сл.), а требало би и проверавати да ли су ученици у стању да објасне научена правописна правила у одређеном тексту. Циљ примењивања лексичко-семантичких вежби јесте богаћење речника ученика и упућивање на различите могућности приликом избора речи и израза и указивање на њихову сврсисходнију употребу. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже</p>	
--	--	---	--

		<p>адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Врсте ових вежби треба усагласити са интересовањима ученика и наставним садржајима. Развијању смисла за прецизно изражавање и подстицању ученика да размишљају о речима и о њиховим значењима доприносе вежбе којима се ученици упућују на избегавање сувишних речи, поштапалица и туђица. Подстицајне су и вежбе које се односе на фигуративна значења речи, као и вежба проналажење изостављених реченичних делова која подстиче ученике да пронађу адекватну реч, али и да у складу са контекстом прошире скалу дозвољених значењских и лексичких могућности. Применом стилских вежби, ученици се упућују на то да на другачији начин од уобичајеног повезују речи и изразе и да истражују њихове семантичке потенцијале. Њихов циљ није да се само отклоне учињене грешке, већ да ученици стекну адекватне навике да говоре и пишу ваљано, односно да примењују стваралачке поступке у језику. Знања о стилу и</p>	
--	--	---	--

		<p>изражајним могућностима језика ученици углавном стичу увидом у књижевноуметничке текстове, због чега је неспорна повезаност са наставом књижевности, али се не сме поистоветити са језичко-стилском анализом ових текстова. Стилске вежбе је потребно што непосредније повезивати и са наставом граматике. Може се креирати ситуациони предложак за развијање и унапређивање језичко-стилског знања ученика у складу са узрастом и начелом систематичности и условности. Стваралачки облик рада на развијању стилског умења ученика може се, на пример, заснивати на тексту као подстицају за сликовито казивање, с обзиром на то да се на различитим књижевноуметничким текстовима лако увиђа изражајност стилског поступка који може да буде примењен приликом уобличавања језичке грађе у новим комуникативним ситуацијама.</p>	
--	--	---	--

Допунска настава		ОШ „Милун Ивановић“	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:	Шести		
Програмски садржаји		Исходи – основни ниво	
<p>Књижевност <u>Књижевни термини и појмови:</u> - књижевни род и књижевна врста; - ауторска приповтка и роман; - лирска песма; - елементи драмске радње; - појам лирског субјекта/приповедача. - богаћење речника: нпр. избегавање сувишних речи и туђица; - фигуративна значења речи; - проналажење изостављених реченичних делова); - стилске вежбе: нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; - ситуациони предлогак за тражење погодног израза. - анализа рада</p>		<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – препознаје и повезује књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); - говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање трудећи се да га разуме и узимајући у обзир његово мишљење; - саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште; - зна за постојање функционалних стилова; - уз наставникову помоћ проналази једноставне информације у нелинеарном тексту; - пише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима; - користи оба писма, дајући предност ћирилици.
<p style="text-align: center;">Језик</p> <p><u>Фонетика:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - настанак гласова и говорни органи - подела речи на слоге и слоготворно р - подела сугласника по звучности и месту изговора - гласовне промене (непостојано а, прелазак л у о, једначење сугласника по месту творбе, једначење сугласника по звучности, јотовање, палатализација, сибиларизација, губљење сугласника) <p><u>Морфологија:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - подела речи по настанку: прости речи и творенице, породица речи - аугментативи и деминутативи - грађење и основно значења глаголских облика: аорист, имперфекат, плусквамперфекат - заменице: неличне именичке, придевске <p><u>Синтакса:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - реченица; независна предикатска реченица; појам комуникативне функције 	<ul style="list-style-type: none"> - повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; - препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; - разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; - разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму;

<p>Језичка култура</p> <p><u>Правопис:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - писање имена небеских тела - правописна решења у вези са гласовним променама - писање глаголских облика - писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима - писање заменице Ваш великим почетним словом 	<ul style="list-style-type: none"> - употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; - разликује и гради аугментативе и деминутиве; - саставља обавештење, вест и кратак извештај
---	--

<u>Додатна настава</u>		ОШ „Милун Ивановић“ Ушће	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:	Шести		
Програмски садржаји		Исходи – напредни ниво	

Књижевност

Књижевни термини и појмови:

- ауторске лирске песме: социјална и дескриптивна песма
- језичко-стилска изражајна средства: персонификација, метафора, градација, поређење, контраст...
- функција мотива у композицији лирске песме
- фабула и сиже
- статички и динамички мотиви композиција; епизода
- идејни слој књижевног текста
- врсте карактеризације књижевног лика; унутрашњи монолог; хронолошко и ретроспективно приповедање; аутобиографија; пословице, изреке; питалице; загонетке
- драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет; драмска ситуација; драма у ужем смислу
- анализа рада

Ученик ће бити у стању да:

- разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца;
- разликује облике казивања;
- одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту;
- анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста;
- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;
- уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину;
- препоручи књижевно дело уз кратко образложење;
- говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине;
- саставља једноставнији аргументативни текст;
- проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;
- користи препоручену литературу у писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе, имајући на уму читалачку публику.
- увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике;
- анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди;
- илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима;
- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;
- користи електронски додатак уз уџбеник;

<p>Језик</p> <p><u>Фонетика:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - настанак гласова и говорни органи - подела речи на слоге и слоготворно р - подела сугласника по звучности и месту изговора - гласовне промене (непостојано а, прелазак л у о, једначење сугласника по месту творбе, једначење сугласника по звучности, јотовање, палатализација, сибиларизација, губљење сугласника) <p><u>Морфологија:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - подела речи по настанку: прости речи и творенице, породица речи - аугментативи и деминутативи - грађење и основно значења глаголских облика: аорист, имперфекат, плусквамперфекат - заменице: неличне именичке, придевске <p><u>Синтакса:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - реченица; независна предикатска реченица; појам комуникативне функције 	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; - разликује реченице по комуникативној функцији; - доследно примењује правописну норму; - користи правопис (школско издање); - правилно изговара речи водећи рачуна о дужини; разликује дуге и кратки акценат у изговореној речи
<p>Језичка култура</p> <p><u>Правопис:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - писање имена небеских тела - правописна решења у вези са гласовним променама - писање глаголских облика - писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима - писање заменице Ваш великим почетним словом 	<ul style="list-style-type: none"> - проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; - драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста - говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; - изражајно чита обрађене књижевне текстове.

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет	
Предмет:	Српски језик и књижевност				
Разред:	Седми				
Циљ предмета:	<p>Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.</p>				
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; – разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; – разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; – локализује књижевна дела из обавезног школског програма; – разликује етапе драмске радње; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – разликује облике казивања (форме приповедања); – идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; – анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; 	<p>КЊИЖЕВНОСТ</p> <p>Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире.</p> <p>Лектира је разврстана по књижевним родовима – лирика, епика, драма и обогаћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту.</p> <p>Уз текстове које је потребно обрадити на часу дат је и списак домаће лектире. Циљ обраде дела у оквиру домаће лектире је формирање, развијање или неговање читалачких навика код ученика.</p> <p>Обимнија дела ученици могу читати преко распуста, чиме се подстиче развијање континуиране навике читања.</p> <p>Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова. Изборни део допушта наставнику већу креативност у достизању исхода.</p> <p>Уз доминантан корпус текстова канонских писаца којим се утиче на формирање естетског укуса ученика, изграђује и богати свест о природи националне књижевности (и вредностима класика светске књижевности), али и културном и националном идентитету. Циљ увођења савремених књижевних дела која још нису постала део</p>	<ul style="list-style-type: none"> - иницијално тестирање - кратке провере - усмена провера - писмена провера - излагање и представљање (радови, резултати истраживања), - дискусија, - писање есеја, - домаћи задаци, - групни рад, - пројекти. - завршни тестови
-------------------	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; – разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; – критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; – доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; – размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст; – разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и 	<p>канона јесте да се по својој мотивској или тематској сродности вежу за постојеће теме и мотиве у оквиру наставног програма и да се таквим примерима покаже како и савремени писци промишљају епску народну традицију или теме пријатељства, етичности, развијају имагинацију и емпатију, чиме ће се богатити вертикално читалачко искуство ученика и осавременили приступ настави. Преко извесног броја књижевних дела савремених писаца, ученици ће бити у прилици да критички самеравају поетику њихових дела са канонским вредностима.</p> <p>Избор дела омогућава примену компаративног приступа проучавању литерарног стваралаштва, уз одабир различитих нивоа обраде: интерпретације, приказа или осврта. Разлике у укупној уметничкој и информативној вредности појединих текстова утичу на одговарајућа методичка решења (прилагођавање читања врсти текста, опсег тумачења текста у зависности од сложености његове структуре, повезивање и груписање са одговарајућим садржајима из других предметних подручја – граматике, правописа и језичке културе и сл.).</p> <p>Текстови из допунског дела</p>	
--	--	--	--

	<p>независним реченицама;</p> <ul style="list-style-type: none"> – идентификује врсте зависних реченица; – исказе реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; – примени основна правила конгруенције у реченици; – доследно примени правописну норму; – разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат; – говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – користи технички и сугестивни опис у изражавању; – препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; – пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; – напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; – примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); – састави текст репортажног типа 	<p>програма треба да послужи наставнику и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време.</p> <p>Нови програм заснован је на уочавању природе и улоге књижевног дела, као и уочавању разлике књижевних и некњижевних текстова, односно њиховој већој корелативности. Ученици треба да буду оспособљени да разликују особености књижевног текста (конотативност, књижевни поступци, сликовитост, ритмичност и сл.) у односу на денотативност, информативност и казивање засновано на чињеницама и подацима у различитим видовима некњижевних текстова.</p> <p>Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела.</p> <p>Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања, у склопу пројектне наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења.</p> <p>Предложени обавезни, књижевни, научнопопуларни и информативни текстови и садржај обавезне домаће</p>	
--	--	--	--

	<p>(искуствени или фикционални); – правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.</p>	<p>лектире, као и примери из допунског избора, приликом осмишљавања годишњег плана рада, а потом и при обликовању оријентационих, месечних планова рада, могу се тематски повезивати. Поред тога, неопходно је успоставити и уравнотежену дистрибуцију наставних јединица везаних за све подобласти предмета, функционално повезати садржаје из језика и књижевности (где год је то могуће) и оставити довољно часова за утврђивање и систематизацију градива.</p> <p>Са списка допунског избора наставник бира она дела која ће, уз обавезни део лектире, чинити тематско-мотивске целине.</p> <p>Наставник може груписати и повезивати по сродности дела из обавезног и допунског програма на много начина. Могући примери функционалног повезивања наставних јединица могу бити следећи (никако и једини).</p> <p>Јунаци/хероји, борци за слободу (хајдуци и ускоци): народне епске песме; С. Митров Љубиша, Кањош Мацедоновић; В. Огњеновић, Кањош Мацедоновић; Ј. Веселиновић, Хајдук Станко; М. Бојић, Плава гробница; М. Црњански, Наша небеса („Крф, плава гробница” – одломак); Д.</p>	
--	--	---	--

		<p>Максимовић, Крвава бајка. Хероине (истакнути женски ликови у различитим епохама): Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакшића; В. Петковић Дис, Међу својима; Дневник Ане Франк; лик мајке у Пупиновом делу Са пашњака до научењака; путописна перспектива путнице у Седам мора и три океана. Судбине наставника и ђака – чувара језика и културе: А. Доде, Последњи час; Д. Максимовић, Крвава бајка; Дневник Ане Франк; М. Пупин, Са пашњака до научењака. Размишљање о себи и свету: С. Раичковић, После кише; Р. Тагоре, Папирни бродови; В. Шимборска, Облаци; песме у прози Г. Брајовић; Дневник Ане Франк; Д. Киш, Еолска харфа; И. Андрић: Јелена, жена које нема; афоризми. Одрастање у различитим временима и културама: А. Манић, У свитање света; Г. Малетић, Зебња и др.; М. Пупин, Са пашњака до научењака; В. Петковић Дис, Међу својима; Дневник Ане Франк; Е. Кишон, Код куће је најгоре; Д. Киш, Прича о печуркама, Еолска харфа; В. Набоков: Лош дан; М. Антић: Плави чуперак / Шашава књига; Г. Стојковић,</p>	
--	--	--	--

		<p>Хајдук у Београду; Д. Ковачевић, Свемирски змај; Ј. Петровић, Лето кад сам научила да летим; М. Капор, Мали принц.</p> <p>Дете и породица: М. Пупин, Са пашњака до научењака; П. Кочић, Кроз међаву; В. Петковић Дис, Међу својима; Дневник Ане Франк; М. Антић: Плави чуперак / Шашава књига; Г. Стојковић, Хајдук у Београду; Д. Киш, Прича о печуркама, Еолска харфа; В. Набоков, Лош дан; Е. Кишон, Код куће је најгоре; Ј. Петровић, Лето кад сам научила да летим.</p> <p>Описивање простора у различитим временским условима: Ј. Дучић, Подне; М. Ракић, Божур; С. Раичковић, После кише; П. Кочић, Кроз међаву; П. Милосављевић: Потера за пејзажима; М. Павић, Руски хрт, Тургењев, Шума и степа; Ј. Димитријевић, Седам мора и три океана; Ј. Цвијић, Охридско језеро; Г. Малетић, Катарке Београда; Г. Брајовић, Пролази слон пун мириса. Хумор, иронија и сатира: афоризми; Д. Ковачевић, Свемирски змај; Ј. Јовановић Змај, Јутутунска јухахаха; Б. Нушић, Власт; Р. Домановић, Вођа; Ј. Стерија Поповић, Покондирена тиква, А. Павлович Чехов, Чиновникова смрт; Д. Алексић: Ципела на крају света.</p>	
--	--	--	--

		<p>Књижевна дела која су доживела позоришно извођење или екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевне и позоришне/филмске (адаптиране, измењене) фабуле и израза (у случају драматизације Кочићеве приче, драме Б. Нушића, В. Огњеновић, Д. Ковачевића, Дневника Ане Франк или екранизације Егзиперијевог Малог принца / романа Корнелије Функе), чиме ученици могу доћи до закључка о природи различитих медија и развијати своју медијску писменост.</p> <p>Ученици се могу упутити и на филмове са тематиком сличном прочитаним књижевним текстовима и додатно повезати обраду једне тематско-мотивске целине. Кроз упоредну анализу филма и књижевног дела, ученици треба да разумеју да је филм независно уметничко остварење а не препичавање књиге, односно да је књига само предлошак за ново, оригинално уметничко дело.</p> <p>Предвиђени часови у оквиру подобласти Језичка култура у одређеном обиму изједначени су са часовима утврђивања садржаја из подобласти Књижевност, што доприноси функционалном</p>	
--	--	---	--

		<p>повезивању наставног градива.</p> <p>Са појединим елементима медијске писмености ученике треба упознати такође кроз корелацију: са појмом дечји часопис или енциклопедија за децу упознати се на конкретном тексту из часописа / енциклопедије по избору (садржај текста треба да буде у вези са лектиром).</p> <p>Поред корелације међу текстовима, неопходно је да наставник успостави вертикалну корелацију. Наставник се претходно обавезно упознаје са садржајима Српског језика и књижевности из претходних разреда ради успостављања принципа поступности и систематичности.</p> <p>Наставник, такође, треба да познаје садржаје других предмета који се обрађују у петом, шестом и седмом разреду основне школе, који корелирају с предметом Српски језик и књижевност. Хоризонталну корелацију наставник успоставља, пре свега, са наставом историје, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања.</p> <p>Ученици треба да разумеју фикционалну природу књижевног дела и његову аутономност (односно да праве разлику између лирског субјекта и песника, приповедача и писца), као и чињеницу да књижевно дело обликује једну могућу слику</p>	
--	--	--	--

стварности. Поређење књижевног и научнопопуларног текста о истој теми (нпр. средњовековни начин живота у Београду за време Деспота Стефана Лазаревића у књижевном тексту Гордане Малетић и научнопопуларном тексту Светлане Велмар Јанковић) омогућава ученику да лакше уочи ту врсту разлике. У седмом разреду уводе се и неки гранични, нефикционални жанрови: дневник, путопис и аутобиографија, па ученици треба да разумеју како се и у текстовима који почивају на стварносном искуству примењују књижевни поступци.

При обради текста примењиваће се у већој мери јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта. У складу са исходима, ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова.

Обрада књижевног дела пожељно је да буде проткана решавањем проблемских питања која су подстакнута текстом и уметничким доживљавањем. Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају

		<p>умесну локализацију, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, као и обавештења о битним садржајима који претходе одломку – све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити.</p> <p>Приликом тумачења текста ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста (и то експлицитно и имлицитно садржане информације) и тако их оспособљавати за самосталан</p> <p>исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, с посебном пажњом на заузимање различитих позиција у односу на текст и уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста. Ученике у овом узрасту треба подстицати да актуелизују свет књижевног дела, односно да га доведу у везу са сопственим искуством, размишљањима и светом у којем живе (посебно у вези са рефлексивним песмама и сатиричним делима).</p> <p>У наставној интерпретацији књижевноуметничког дела обједињавајући и синтетички чиниоци могу бити: уметнички</p>	
--	--	--	--

доживљаји, текстовне целине, битни структурни елементи (тема, мотиви, песничке слике, фабула, односно сиже, књижевни ликови, смисао и значење текста, мотивациони поступци, композиција), форме приповедања (облици излагања), језичко-стилски поступци и литерарни (књижевноуметнички) проблеми.

Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознавати уз обраду одговарајућих текстова и помоћу осврта на претходно читалачко искуство. У програму нису наведени сви појмови и врсте књижевних дела предвиђени за усвајање у претходним разредима, али се очекује ће се наставник наклонити на стечено знање ученика, обновити га и продубити на примерима, сходно старијем узрасту. Обнављање и повезивање књижевних термина и појмова обрађиваних у претходним разредима са новим делима која се обрађују у овом разреду је обавезно. У погледу разумевања лирских књижевних дела на постојеће знање о врстама стихова, строфа и риме надовезују се појмови цезуре и опкорачења, уочавање разлике између везаног и слободног стиха, и песме у стиху и прози. Обнављају се и проширују знања о родољубивој поезији, савладава се смисао

		<p>социјалних мотива у предложеним песмама или причама, усвајају се нове врсте лирских песама (рефлексивна и сатирична). Знање о стилским фигурама допуњава се контрастом, хиперболом, метафором, алегоријом, словенском антитезом, асонанцом и алитерацијом. Постојећа знања о елементима епског дела (појам мотива, разлика фабуле и сижеа), о композицији и облицима казивања / приповедања благо се усложњавају и продубљују (увођење појмова о статичким и динамичким мотивима, о епизоди, унутрашњем монологу, разликовање хронолошког и ретроспективног приповедања). Знање о народној епици проширује се увођењем легендарне приче и етиолошких и културно-историјских предања (која не треба термилошки именовати, због тога су само описно назначена у програму).</p> <p>У претходним разредима ученик је подстицао да уочава смисао смешног и хумористичног на примерима из лектире и да разликује хумористички, дитирамбски и елегични тон у певању/ приповедању/ драмској радњи. Та умења треба продубити уочавањем разлика између хумористичког, иронијског и сатиричног тона у</p>	
--	--	---	--

		<p>певању / приповедању и довођењем основног тона певања / приповедања у везу са идејним слојем текста. Такође, пошто овладају појмом мотивације, ученици треба да развију способност разликовања реалистичке и натприродне мотивације (и њених различитих видова: чудесне мотивације у народној бајци, фантастике и научне фантастике у уметничкој књижевности) на одабраним примерима из лектире.</p> <p>Језичко-стилским изражајним средствима прилази се с доживљајног становишта; полазиће се од изазваних уметничких утисака и естетичке сугестије, па ће се потом истраживати њихова језичко-стилска условљеност.</p> <p>Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних и писмених вежби, настојаће се да ученици буду у стању да начине различите врсте карактеризације ликова: откривају што више особина, осећања и душевних стања књижевних ликова (према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким), да изражавају своје ставове о њиховим поступцима и да покушају да их сагледају из различитих перспектива.</p> <p>Исходи везани за наставну област</p>	
--	--	---	--

књижевност засновани су на читању. Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности, већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање.

Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела.

Осим доживљајног читања ученике све више треба усмеравати на истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела.

Повећан број допунског избора лектире указује на могућност обраде појединих предложених садржаја (књижевних дела) на часовима додатне наставе.

Препоручује се да ученици у настави користе електронски додатак уз уџбеник, уколико за то постоји

<hr/> <p>ЈЕЗИК (ГРАМАТИКА)</p>	<hr/> <p>ГРАМАТИКА – разликује глаголске начине и неличне</p>	<p>могућност у школи.</p> <hr/> <p>ЈЕЗИК У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писану комуникацију стандардним српским језиком. Отуда захтеви у овом програму нису усмерени само на усвајање језичких правила и граматичке норме, већ и на разумевање њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању. Када се у садржајима програма наводе наставне јединице које су ученици већ обрађивали у претходним разредима, подразумева се да се степен усвојености и способност примене раније обрађеног градива проверава, а понављање и увежбавање на новим примерима претходи обради нових садржаја, чиме се обезбеђује континуитет рада и систематичност у повезивању новог градива са постојећим знањима. Грамматика Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се</p>	<hr/>
------------------------------------	---	--	-------

	<p>глаголске облике и употреби их у складу са нормом;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; – идентификује врсте зависних реченица; – исказе реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; – примени основна правила конгруенције у реченици; 	<p>остварује њена функција (у свакој погодној прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног). Један од изразито функционалних поступака у настави граматике јесу вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност.</p> <p>На овај начин се код ученика развија и свест о важности културе говора, која је неопходна за свакодневни живот као део опште културе, а не само као део наставног програма. Настава морфологије подразумева заокруживање знања о грађењу глаголских облика. Као нови садржаји усвајају се: грађење и значење футура II, императива и потенцијала; трпног глаголског придева, глаголског прилога садашњег и глаголског прилога прошлог. Неопходно је повезати нове садржаје са градивом обрађеним у претходним разредима, па прегледом свих обрађених глаголских облика направити синтезу и поделити све глаголске облике најпре на личне и неличне, а потом личне глаголске облике на</p>	
--	--	--	--

времена и начине. Такође, потребно је указати и на поделу свих глаголских облика на просте и сложене. Посебно треба обратити пажњу на футур I као сложени глаголски облик, који се само због правописног решења јавља у облику једне речи. Футур II треба првенствено сврставати у начине, али треба напоменути да се њиме могу изразити и временска значења (о чему ће више учити у средњој школи). Употребу трпног глаголског придева треба објаснити најтипичнијим примерима пасивних конструкција. Систематизовати поделу врста речи усвајањем нових садржаја: везника, речци и узвика. Настава синтаксе подразумева увођење појма синтагме и уочавање главног и зависног члана у оквиру ње. На јасним и неспорним примерима ученици кроз вежбања уочавају главни и зависни члан, као и врсту синтагме. Уводи се атрибут и то као синтагматски, а не реченични члан. Важно је указати на то које врсте речи се јављају у оквиру атрибута. У ранијим разредима обрађен је граматички субјекат, а сада се уводи и појам логичког субјекта. Неопходно је повезивање са раније обрађеним градивом и на примерима показати разлику између

граматичког и логичког субјекта. Прости глаголски предикат је усвојен у ранијим разредима, а сада се уводи и сложени глаголски предикат. Потребно је да ученици уоче разлику између сложеног предиката и зависних реченица са везником да. Уводи се појам комуникативне и предикатске реченице. Мора се указати на надређени појам (комуникативна реченица) и показати однос ова два типа реченица (једна комуникативна реченица може садржати више предикатских реченица). У оквиру напоредних односа међу независним реченицама и реченичним члановима обрађују се само саставни, раставни и супротни однос.

Усвајају се основни типови зависних реченица у једноставним примерима, а то се повезује са морфолошким знањима о везницима, с једне стране, а с друге са правописним решењима у вези са запетом. Нови садржаји из синтаксе могу да се систематизују и исказивањем реченичних чланова речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом. Потребно је указати на разлику између синтагме и предлошко-падежне конструкције. Уводи се појам конгруенције који се илуструје

	<p>ПРАВОПИС</p> <p>– доследно примени правописну норму;</p>	<p>једноставним примерима. На овом нивоу само се уводи појам, а типови конгруенције и друга сложена питања остају за обраду у средњој школи.</p> <hr/> <p>Правопис</p> <p>Садржаје из правописа неопходно је повезивати са одговарајућим темама и на часовима граматике и на часовима књижевности. На пример, када се обрађује грађење глаголских облика, треба обрадити и правописна решења у вези са писањем глаголских облика. То подразумева и обнављање научног и усвајање нових садржаја (нпр. писање негације уз глаголе, писање облика у футуру I, облици помоћног глагола у потенцијалу, облици императива и сл.). У вези са усвајањем типова реченица неопходно је обрадити интерпункцију, првенствено, запету као најважнији интерпункцијски знак. Потребно је јасно навести правила када се запета мора писати, а када је запета необавезни знак или одлика стила. Повезивање садржаја из граматике и књижевности врши се анализирањем употребе запете у издвојеним реченицама и уочавањем употребе запете у књижевним делима. У основним цртама потребно</p>	
--	---	---	--

		<p>је указати на специфичност књижевноуметничког стила, где се понекад, као резултат пишчеве креативности, намерно не примењују правописна правила (нарочито у поезији). Комбиновање правописних знакова усваја се још у млађим разредима у вези са управним говором, али се сада указује на остале типове комбиновања правописних знакова, пре свега на употребу запете иза скраћеница и редних бројева. Писање скраћеница односи се на обнављање научног у вези са скраћеницама, али и на проширивање типова скраћеница које се наводе у важећем правопису. Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања (правописни диктати, исправка грешака у датом тексту, тестови са питањима из правописа итд.). Такође, треба подстицати ученике да сами уочавају и исправљају правописне грешке у SMS комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. Поред тога, ученике треба упућивати на служење правописом и правописним речником (школско издање). Пожељно је да наставник доноси примерак Правописа на час кад год се обрађују правописне теме (тако би могао појединачно ученицима задавати да пронађу реч у</p>	
--	--	---	--

ОРТОЕПИЈА
– разликује дугосилазни и дугоузлазни акцент;

правописном речнику и одреде њен правилан облик или правилно писање).

Ортоепија
Ортоепске вежбе не треба реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике, али и на часовима из књижевности. На овом нивоу ученици треба да уоче разлику између дугосилазног и дугоузлазног акцента и да правилно обележе ове акценте у типичним случајевима. Уколико за то постоје могућности, наставник би требало да пушта снимке правилног изговора и указује на разлике у изговору. Ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор, а у местима где се одступа од акценатске норме да разликују стандардни акценат од свога акцента, тј. од дијалекатске акцентуације.

<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – користи технички и сугестивни опис у изражавању; – препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; – пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; – напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; – примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); – састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални); – правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима. 	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p> <p>Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, а њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени за успостављање квалитетне и сврсисходне комуникације. Иако је област језичке културе програмски конституисана као посебно подручје, предвиђено је да се у целокупној настави српског језика и књижевности повезује са другим двама областима: са књижевношћу и са језиком. Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Притом, једнаку пажњу би требало посветити усменом и писаном изражавању. На овом узрасту требало би разматрати специфичности два функционална стила: књижевноуметничког и публицистичког. Ученике би требало подстицати да у задатом наменски креираном мешовитом тексту проналазе и разврставају реченице с обзиром на то да ли припадају књижевноуметничком или публицистичком стилу. Потом, да пронађу реченицу написану</p>	
------------------------	---	---	--

		<p>публицистичким стилем у тексту који је написан књижевноуметничким стилем и обрнуто. Требало би да објасне сличности и разлике између ова два функционална стила, да препознају и образложе елементе оба стила у адекватно одабраним текстовима, развијајући способност разумевања њихових особености. Кохерентност представља значајно обележје текстуалне структуре и упућује на континуални карактер неког текста. Стога би у настави језичке културе требало оспособљавати ученике да у усменој и писменој форми конципирају саставе према смерницама које ће им бити задате. На пример, требало би да састављају логички смислене текстове на основу задатих речи уз обавезну употребу ових речи; да састављају текстове чија ће дужина бити ограничена (ограничен број речи); да у тексту који састављају употребљавају искључиво одређене граматичке моделе или одређену лексику. Такође, требало би их подстицати да осмисле више различитих почетака текста на исту задату тему или да осмисле више различитих завршетака наменски припремљеног и према захтеву прилагођеног недовршеног</p>	
--	--	---	--

		<p>текста; да мењају крај (или друге погодне делове) литерарног предлошка; да успостављају нарушен хронолошки или смислени поредак у задатом тексту и слично.</p> <p>Веома важна компетенција – која се налази у основи виших нивоа разумевања текста, јесте вештина аргументације. Имајући у виду да развој аргументованог мишљења има значајну улогу у образовању јер може позитивно да утиче на усвајање знања, током наставе језичке културе требало би проверавати у којој мери су ученици у стању да разумеју аргументативне текстове. Требало би подстицати ученике да аргументовано образлажу свој став везан за проблемску ситуацију у књижевном делу; да аргументовано образлажу свој експлицитно изнети став о неком, за њих, значајном питању; да у низу образложења неког/нечијег става издвајају аргументе којима је тај став образложен и одбацују делове текста који нису повезани са аргументацијом; да аргументима искажу зашто се не слаже са аргументима других.</p> <p>Такође, требало би их оспособити да тумаче поступке јунака у књижевном делу, позивајући се на аргументе који проистичу из текста.</p>	
--	--	---	--

		<p>Један од основних облика усменог и писменог изражавања – описивање, представља темељан програмски садржај за усавршавање и неговање ваљане језичке културе ученика. На овом узрасту ученици би требало да користе обе врсте описа: технички и сугестивни, односно требало би их оспособити да описују одређени предмет, појам или биће, најпре објективно (технички опис), а потом изражавајући сопствене утиске (сугестивни опис). Такође, требало би их подстицати да смишљају паралелно обе врсте описа истог предмета описивања; да проналазе елементе оба описа у мешовитом тексту; да открију „уљеза” (технички опис залутао у сугестивни и обрнуто); да препознају ситуације у којима би требало употребити једну или другу врсту описа и да образложе своје мишљење; да на основу готовог техничког и сугестивног описа уочавају одлике једног и другог начина описивања.</p> <p>Једна од форми изражавања која је у функцији оспособљавања ученика да свој језички израз унапреде, обогате и прилагоде одређеној комуникативној ситуацији може бити и репортажа. Ученике би требало упутити у основне карактеристике овог новинарског</p>	
--	--	---	--

		<p>жанра како би могли да напишу састав репортажног типа (на пример, репортажа о школи, екскурзији и слично).</p> <p>Током наставе језичке културе на овом узрасту требало би указати ученицима, између осталог, и на методе приказивања извора и идеја, као и додатних појашњења која се користе у тексту. Требало би их подстицати да објашњавају разлоге и функције цитирања; да тумаче проблемске ситуације уочене у књижевним и другим текстовима помоћу цитата; да тумаче значај и смисао употребљене фусноте на задатом примеру; да разликују цитате и парафразе у задатим примерима. Такође, требало би има указати на правила која се тичу писања експонираних бројева којима се означавају фусноте на крају реченице.</p> <p>Оспособљавање ученика за успешно читање, коришћење и разумевање нелинеарног текста један је од задатака наставе језичке културе на овом узрасту. Ученици би требало да направе једноставне табеле на основу задатог текста који садржи податке погодне за табеларни приказ; да читају податке из табеле и тумаче их; да праве једноставне дијаграме на основу задатих података, као и да тумаче податке из</p>	
--	--	---	--

		<p>једноставнијих дијаграма и да изводе закључке на основу тих података. Требало би да смештају садржаје погодних граматичких јединица у табеларне приказе и да на основу података из нелинеарног текста саставе линеарни текст и друго. Имајући у виду утицај медијских технологија на језик, током наставе језичке културе требало би подстицати ученике да примењују експлицитну норму и када комуницирају посредством савремених информационо - комуникационих технологија. Ученике би требало подстицати, на пример, да анализирају имејл/SMS поруке, уочавајући у њима огрешења о нормативна правила, да претварају имејл/SMS поруке у којима нису испоштована нормативна правила у оне у којима ће бити поштована, као и да на основу краћих задатих текстова пишу имејл или SMS поруку.</p> <p>Примењивање различитих стратегија читања повезано је са разумевањем прочитаног и са успешним читањем текста. Стога би у настави језичке културе требало подстицати ученике, на пример, да уочавају разлике у функцији и квалитету различитих типова читања; да дефинишу ситуације у којима би требало употребити неку стратегију</p>	
--	--	---	--

читања; да вежбају да брзо, временски ограничено пронађу информације у задатом тексту; да тумаче доживљај прочитаног текста; да разликују чињенице од коментара у склопу истраживачког читања; да аргументовано образлажу читалачки доживљај.

Да би говорна вежба у потпуности остварила своју улогу у настави језичке културе, потребно је да буде прецизно испланирана, ваљано припремљена и детаљно организована. Кроз говорне вежбе треба указивати и на основне особине правилног и доброг говора (није важно само шта се каже већ и како се каже), као и на најчешћа огрешења као што су употреба поштапалица, непримерене лексике и сл. На овом узрасту најпогодније могу бити следеће говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор).

Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. На овом узрасту најбоље је примењивати и просте и сложене правописне вежбе које су погодне за савлађивање како само једног правописног правила из једне правописне области, тако и

		<p>више правописних правила из неколико правописних области. Адекватне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.</p> <p>Врсте језичких вежби потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја. То могу бити: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина.</p> <p>Применом језичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику, са нарочитим нагласком на фразеологизме и устаљене изразе (примере узимати из обрађених текстова).</p> <p>У сваком полугодишту раде се по два писмена задатка (укупно четири годишње). Препоручује се да се ради осам домаћих задатака (писаних састава)</p>	
--	--	--	--

<u>Допунска настава</u>		ОШ „Милун Ивановић“	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:	Седми		
Програмски садржаји			Исходи – основни ниво

Морфологија: Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне. Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици.

Синтакса: Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Појам атрибута у оквиру синтагме. Логички субјекат. Сложени глаголски предикат. Реченични чланови исказани речју, синтагмом и реченицом. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни. Појам комуникативне и предикатске реченице. Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни). Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене). Конгруенција – основни појмови.

Правопис: Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима.

Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница. Комбиновање правописних знакова.

Књижевни термини и појмови:

Књижевни род и књижевна врста; ауторска приповетка и роман; лирска песма; елементи драмске радње; појам лирског субјекта/приповедача.

Богаћење речника: нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); *стилске вежбе*: нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предложак за тражење погодног израза.

Анализа рада

Ученик ће бити у стању да:

- разуме шта је језик, поштује свој језик и поштује друге језике;
- уз помоћ наставника разликује глаголске начине и неличне глаголске облике у једноставним примерима;
- уз помоћ наставника одређује врсте непроменљивих речи у једноставним примерима;
- препознаје делове именичке синтагме;
- зна за појам граматичког и логичког субјекта;
- зна да наброји врсте напоредних односа;
- зна да наброји врсте зависних реченица;
- уз наставникову помоћ исказује реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом у једноставним примерима;
- примењује основна правила конгруенције у реченици уз наставникову помоћ;
- у мањој мери примењује правописну норму;
- зна за постојање акцента;

- разговетно и течно чита;
- чита, разуме и парафразира краћи једноставнији текст у различите сврхе;
- укратко опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту;
- познаје ауторе књижевних дела предвиђених обавезном школском лектиром за седми разред;
- прави разлику између усмене и ауторске књижевности;
- уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног дела из обавезне школске лектире за шести разред;
- анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем књижевном тексту;
- своје утиске и закључке илуструје основним примерима из књижевног и неуметничког текста;

- говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање трудећи се да га разуме и узимајући у обзир његово мишљење;
- саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште;
- зна за постојање функционалних стилова;
- уз наставникову помоћ проналази једноставне информације у нелинеарном тексту;
- пише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила;
- препознаје фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима;
- користи оба писма, дајући предност ћирилици.

Додатна настава		ОШ „Милун Ивановић“ Ушће	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:	Седми		
Програмски садржаји		Исходи - напредни ниво	
<p>Морфологија: Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне. Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици.</p> <p>Синтакса: Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Појам атрибута у оквиру синтагме. Логички субјекат. Сложени глаголски предикат. Реченични чланови исказани речју, синтагмом и реченицом. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни. Појам комуникативне и предикатске реченице. Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни). Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене). Конгруенција – основни појмови.</p> <p>Правопис: Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима. Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница. Комбиновање правописних знакова.</p>		<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостално повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; - разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употребљава их у складу са нормом; - одређује врсте непроменљивих речи; - самостално одређује делове именичке синтагме; - разликује граматички и логички субјекат; - разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником <i>да</i>; - самостално одређује врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; - одређује врсте зависних реченица; - исказује реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; - дословно примењује основна правила конгруенције у реченици; - доследно примењује правописну норму; - разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат. <p>- доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и неуметничке текстове средње</p>	

Ортоепија: Дугоузлазни и дугосилазни акценти.

Књижевни термини и појмови:

Опкорачење. Рефрен. Цезура. Везани и слободни стих.
Ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма.
Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација).
Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози. Фабула и сиже.
Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода.
Идејни слој књижевног текста.
Хумор, иронија и сатира.
Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог.
Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис.
Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари. Афоризам. Пословице, изреке; питалице; загонетке.
Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.

Анализа рада

сложености из школског програма за седми разред, као и књижевне текстове ван школског програма;

- самостално уочава и анализира проблеме у књижевним текстовима, користећи више гледишта;
- разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца;
- разликује облике казивања;
- увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике;
- одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту;
- анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди;
- анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста;
- разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона;
- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;
- уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину;
- препоручи књижевно дело уз кратко образложење;

- говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине;
- саставља једноставнији аргументативни текст;
- проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;
- разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила;
- користи технички и сугестивни опис у изражавању;
- правилно користи цитат и фусноте;
- зна да пронађе и употреби информације у нелинеарном тексту;
- саставља текст репортажног типа (искуствени или

фикционални);
 - правилно употребљава фразеологизме и устаљене
 изразе који се јављају у литерарним и медијским
 текстовима намењеним младима;
 - користи препоручену литературу у писању рада на
 задату тему из језика, књижевности и културе, имајући
 на уму читалачку публику.

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Српски језик и књижевност			
Разред:	Осми разред			
Циљ предмета:	Циљеви учења предмета Српски језик и књижевност јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају			

	<p>емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.</p>		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
КЊИЖЕВНОСТ	<p>-чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације;</p>	<p>Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима – лирика, епика, драма, лирско-епска дела и обogaћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део лектире састоји се, углавном, од дела која припадају канонском корпусу дела националне и светске књижевности и обogaћен је актуелним делима. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту. Уз текстове које је потребно обрадити на часу дат је и списак домаће лектире. Циљ домаће</p>	<p>- иницијално тестирање - кратке провере - усмена провера - писмена провера - излагање и представљање (радови, резултати истраживања), - дискусија, - писање есеја, - домаћи задаци, - групни рад, - пројекти. - завршни тестови</p>

- уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање;
- повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом;
- одреди временски оквир у којем је писац стварао;
- разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;
- препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа;
- учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања;

////////////////////////////////////

- објасни настанак и развој српског књижевног језика;
- разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа;
- сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи;
- именује дијалекте српског језика;
- разуме постојеће језичке прилике у Србији;
- издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења;
- користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом;

лектире је формирање, развијање или неговање читалачких навика код ученика. Обимнија дела ученици могу читати у слободно време, чиме се подстиче развијање континуиране навике читања. Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова. Изборни део допушта наставнику већу креативност у достизању исхода.

Препоручени исходи нису диференцирани према нивоима ученичких постигнућа. Они представљају обавезне делове описа стандарда и могу се уситњавати или ширити, у зависности од ученичких индивидуалних могућности и других наставних потреба. Избор дела треба да буде усклађен са могућностима, потребама и интересовањима конкретног ђачког колектива. Разлике у укупној уметничкој и информативној вредности појединих текстова утичу на одговарајућа методичка решења (прилагођавање читања врсти текста, опсег тумачења текста у зависности од сложености његове структуре, повезивање и груписање са одговарајућим садржајима из других предметних подручја – граматике, правописа и

	<ul style="list-style-type: none"> – доследно примени правописну норму; – примени основна правила о распореду акцената; – уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; – пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разлику између речи и лексеме; – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; – разуме значење застарелих речи и неологизама; – користи речник, енциклопедију и лексикон; – уочи манипулацију у пропагандним текстовима; – напише приказ, расправу и краћи есеј; – разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи; – повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту 	<p>језичке културе и сл.).</p> <p>Текстови из допунског дела програма треба да послуже наставнику и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време.</p> <p>Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања, у склопу пројектне наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења.</p> <p>Предложени обавезни, књижевни, научнопопуларни и информативни текстови и садржај обавезне домаће лектире, као и примери из допунског избора, приликом осмишљавања годишњег плана рада, а потом и при обликовању оријентационих, месечних планова рада, могу се тематски повезивати. Поред тога, неопходно је успоставити и уравнотежену дистрибуцију наставних јединица везаних за све области предмета, функционално повезати садржаје из језика и књижевности (где год је то могуће) и оставити довољно</p>	
--	---	--	--

		<p>часова за утврђивање и систематизацију градива.</p> <p>Са списка допунског избора наставник бира она дела која ће, уз обавезни део лектире, чинити тематско-мотивске целине.</p> <p>Наставник може груписати и повезивати по сродности дела из обавезног и допунског програма на много начина.</p> <p>Могући примери функционалног повезивања наставних јединица могу бити следећи (никако и једини).</p> <p>– Први српски устанак: народне епске песме новијих времена, Вук Караџић: Ајдук Вељко Петровић, Прота Матија Ненадовић: Мемоари.</p> <p>– Доживљај рата: трагичка слика ратних разарања – лични, национални, историјски поглед и промишљање, Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити“, Милош Црњански: Сеобе, Бранимир Ћосић: Покошено поље, Хилда Дајч: Писма, Клод Кампањ: Збогом мојих петнаест година, Давид Албахари: Мамац.</p> <p>– О Првом светском рату: Бранимир Ћосић: Покошено поље (одломак), Станислав Винавер: Ратни другови („Аритон”); о Другом светском рату: Данило</p>	
--	--	--	--

		<p>Киш: Ноћ и магла, Хилда Дајч: Писма, Клод Кампањ: Збогом мојих петнаест година; Давид Албахари: Мамац, Душан Ковачевић: Ко то тамо пева, Џон Бојн: Дечак у пругастој пицами – Родољубива тематика: Бранко Радичевић: Ђачки растанак (одломак „Ој Карловци, место моје драго...”), Ђура Јакшић: „Отаџбина“, Ј. Јовановић Змај: „Светли гробови“, Петар Кочић: Јазавац пред судом, Момчило Настасијевић: „Труба”, Станислав Винавер: Ратни другови („Аритон”), Оскар Давичо: Србија, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао Црњанског”. – Социјална тематика: Симо Матавуљ: „Пилипенда”, Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити“, Петар Кочић: Јазавац пред судом, Оскар Давичо: Србија, Милош Црњански: Роман о Лондону, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао Црњанског”, Гроздана Олујић: Гласам за љубав (различити социјални слојеви у социјализму). – Мотив изгнанства, напуштања завичаја: Милош Црњански: Сеобе, Роман о Лондону, Момчило Мошо Одаловић:</p>	
--	--	--	--

		<p>„Ршуме, јеси ли знао Црњанског”, Давид Албахари: Мамац.</p> <p>– Упознавање са знаменитим личностима српске историје кроз биографска, аутобиографска дела или биографски слој у тексту: Вук Стефановић Караџић: О народним певачима, Вук Стефановић Караџић: Житије Ајдук Вељка Петровића (одломак), Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија (одломак), Милорад Павић: Хазарски речник, одреднице о Тирилу и Методију (одломци).</p> <p>– Приближавање специфичности српских обичаја и традиције: обичајне народне лирске песме; Веселин Чајкановић: „О ускршњим обичајима”, Вук Стефановић Караџић: Српски рјечник (избор), П. П. Његош: Горски вијенац (одломак „Бадње вече”).</p> <p>– Проблеми одрастања, специфичности прелазног доба из детињства у адолесценцију: Иво Андрић: Деца, Клод Кампањ: Збогом мојих 15 година, Гроздана Олујић: Гласам за љубав, Џон Селинџер: Ловац у житу, Сју Таузенд: Дневник Адријана Мола, Оскар Давичо: Детињство (избор); Кајо Ритер: Дечко који није био из</p>	
--	--	--	--

		<p>Ливерпула.</p> <p>– Породични односи – топлина, сета и трагично проживљавање:</p> <p>Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити“, Иво Андрић:</p> <p>„Панорама“, Ана Ристовић:</p> <p>„Гледајући у дрвеће“, Иван В. Лалић: „Ветар“, Давид Албахари:</p> <p>Мамац, Данило Киш: Ноћ и магла, Ми-</p> <p>лош Црњански: Роман о Лондону, Џон Селинџер: Ловац у жити,</p> <p>Гроздана Олујић: Гласам за љубав, Кајо Ритер: Дечко који није био из Ливерпула.</p> <p>– Љубавна тематика: љубавне народне лирске песме; Ј. Јовановић Змај: Ђулићи, Десанка Максимовић: „Пролетња песма“ или „Опомена“, Марина Цветајева: „Месечев сјај“, Васко Попа: „Очију твојих да није“, Милош Црњански: „Ја, ти и сви савремени парови“, Бранко Ћопић: „Мала моја из Босанске Крупе“.</p> <p>– Мисаона тематика, трагање за смислом постојања; о пролазности или вечности: Јован Јовановић Змај: „Светли гробови“, Петар Петровић Његош: Горски вијенац (одломак „Бадње вече“), Иван В. Лалић: „Ветар“, Ричард Бах: Галеб Џонатан Ливингстон.</p> <p>– Промисљање идеје и поступка уметничког и књижевног</p>	
--	--	--	--

		<p>стваралаштва; улога и важност књижевности: Херман Хесе: „Магија књиге” / Нил Гејмен: „Зашто наша будућност зависи од библиотека, читања и сањарења” / Милорад Павић (есеј из књиге Роман као држава), Војислав Карановић: „О читању поезије”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Радослав Братић: Мајсторова рука (одломак). – Преиспитивање судбинског одређења људског живота и повезивање са архетипским слојем нашег постојања: народна епско-лирска песма: Женидба Милића Барјактара, народна приповетка: „Усуд”, Иван В. Лалић: „Ветар”, Дино Буцати: „Колумбар”. – Елементи комике и хумора кроз које провејавају сатирични тонови и тужна или трагична слика живота: Петар Кочић: Јазавац пред судом, Молијер: Грађанин племић (одломак), Бранислав Нушић: Сумњиво лице, Душан Ковачевић: Ко то тамо пева, Бранко Радичевић: Ђачки растанак (одломак „Ој Карловци, место моје драго...”). – Различити облици путописног наратива кроз које је могуће упознати ученике са</p>	
--	--	--	--

		<p>културолошким, историјским, научно-биографским специфичностима које произилазе из ове прозе: Милутин Миланковић: Кроз васиону и векове (одломак), Споменка Крајчевић: Кругом двојке (одломци), Герман Титов: „25 сати у свемиру”, Растко Петровић: Африка (одломци).</p> <p>Текстови: Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија (одломак), Милорад Павић: Хазарски речник, одреднице о Тирилу и Методију (одломци) могу се користити и у настави језика, у лекцијама које су везане за историју српског језика.</p> <p>Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних писмених вежби, настојаће се да ученици буду у стању да начине различите врсте карактеризације ликова: откривају што више особина, осећања и душевних стања књижевних ликова (према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким), да изражавају своје ставове о њиховим поступцима и да покушају да их сагледају из различитих перспектива.</p> <p>Обрада књижевног дела пожељно је да буде проткана решавањем</p>	
--	--	--	--

		<p>проблемских питања која су подстакнута текстом и уметничким доживљавањем. Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају умесну локализацију, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, као и обавештења о битним садржајима који претходе одломку – све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити.</p> <p>При обради текста примењиваће се у већој мери јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта. У складу са исходима, ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, с посебном пажњом на заузимање различитих позиција у односу на текст и уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста.</p> <p>Ученике у овом узрасту треба подстицати да актуелизују свет</p>	
--	--	---	--

		<p>књижевног дела, односно да га доведу у везу са сопственим искуством, размишљањима и светом у којем живе.</p> <p>У наставној интерпретацији књижевноуметничког дела обједињавајући и синтетички чиниоци могу бити: уметнички доживљаји, текстовне целине, битни структурни елементи (тема, мотиви, песничке слике, фабула, односно сиже, књижевни ликови, смисао и значење текста, мотивациони поступци, композиција), форме приповедања (облици излагања), језичко-стилски поступци и литерарни (књижевноуметнички) проблеми.</p> <p>Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознавати уз обраду одговарајућих текстова и помоћу осврта на претходно читалачко искуство. У програму нису наведени сви појмови и врсте књижевних дела предвиђени за усвајање у претходним разредима, али се очекује ће се наставник наслонити на стечено знање ученика, обновити га и продубити на примерима, сходно старијем узрасту.</p> <p>Обнављање и повезивање књижевних термина и појмова обрађиваних у претходним разредима са новим делима која се</p>	
--	--	---	--

		<p>обрађују у овом разреду је обавезно.</p> <p>У осмом разреду потребно је извршити целовите систематизације градива у оквиру класификовања књижевних родова и врста усмене и ауторске књижевности. Посебну пажњу ваља поклонити лирско-епским врстама, балади и поеми, (које се у овом разреду први пут именују), као и књижевнонаучним врстама: аутобиографији, биографији, дневнику, мемоарима и путопису. Систематизација савладаних књижевних термина захтева обраду и обнављање једног истог књижевног појма на више начина: после препознавања и уочавања његове функције у тексту; сагледавање истог појма/термина у различитим контекстима, што доприноси поузданом усвајању и дуготрајном памћењу наученог, а послужиће и као одлична подлога за даљи рад у средњој школи.</p> <p>Посебна пажња приликом систематизовања наставног градива из старијих разреда основне школе поклања се интеграционим чиниоцима наставне интерпретације, а то су: тематско-мотивски слој дела, идејни слој</p>	
--	--	--	--

		<p>текста, структура (композиција) дела, карактеризација ликова, облици казивања (форме приповедања) и језичко-стилски слој дела. Кад је реч о лирици, систематизују се и знања о версификацији. Језичкостилским изражајним средствима прилази се с доживљајног становишта; полази се од изазваних уметничких утисака и естетичке сугестије, па се потом истражује језичко-стилска условљеност и њене посебности.</p> <p>Уз помоћ Дневника читања, вођеног у старијим разреди-ма основне школе, ученици се подсећају књижевних дела, која су прочитали од петог до осмог разреда, и њихових аутора. Из основне школе пожељно је да понесу стечена знања о знаменитим писцима и њиховим делима (предвиђеним програмима наставе и учења), као и основне информације из живота писаца и податке везане за различите типове локализовања књижевноуметничких текстова.</p> <p>Поред корелације међу текстовима, неопходно је да наставник успостави вертикалну корелацију. Наставник се претходно обавезно упознаје са садржајима Српског језика и</p>	
--	--	---	--

		<p>књижевности из претходних разреда ради успостављања принципа поступности и систематичности.</p> <p>Наставник, такође, треба да познаје садржаје других предмета који се обрађују у петом, шестом, седмом и осмом разреду основне школе, који корелирају с предметом Српски језик и књижевност. Тако, хоризонталну корелацију наставник успоставља, пре свега, са наставом историје, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања.</p> <p>Исходи везани за наставну област Књижевност засновани су на читању. Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности, већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела.</p>	
--	--	---	--

		<p>Осим доживљајног читања ученике све више треба усмеравати на истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела.</p> <p>Повећан број допунског избора лектире указује на могућност обраде појединих предложених садржаја (књижевних дела) на часовима додатне наставе.</p> <p>Часови додатне наставе пружају могућност наставнику да уз помоћ програма, али и самостално, формира садржаје који ће се на тим часовима обрађивати, у зависности од индивидуалних интересовања својих ученика.</p> <p>Препоручује се заснивање проблемског, корелативног и истраживачког приступа садржајима из књижевности, организовање пројектне наставе и рад са талентованим ученицима на припреми за такмичење из књижевности.</p> <p>Препоручује се да ученици у настави користе електронски додатак уз уџбеник, уколико за то постоји могућност у школи.</p>	
--	--	--	--

<p>ЈЕЗИК</p> <p>ГРАМАТИКА</p> <p>ПРАВБОПИС</p> <p>ОРТОЕПИЈА</p>		<p>Како су Стандарди ученичких постигнућа, дефинисани за крај другог циклуса обавезног образовања, диференцирани по нивоима (основни, средњи и напредни), на крају осмог разреда важно је самерити успех појединаца, али и одељења у целини, спрам нивоа ученичких постигнућа.</p> <p>////////////////////////////////////</p> <p>Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција (у свакој погодной прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног). Један од изразито функционалних поступака у настави граматике јесу вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност.</p> <p>На овај начин код ученика се и</p>	
---	--	--	--

		<p>развија свест о важности културе говора, која је неопходна за свакодневни живот као део опште културе, а не само као део наставног програма.</p> <p>Настава граматике у осмом разреду започиње градивом из историје језика. Ученике треба упознати са тим ко су били Словени, где је, према научним сазнањима, била њихова постојбина. Такође, потребно је дати неколико основних информација о њиховом заједничком прајезику, из кога су се издвојиле три групе словенских језика. Део који се односи на сеобе Словена, стварање словенских језика, и улогу Ћирила и Методија треба повезати са наставом историје (подсетити ученике на градиво из 6. разреда, пре свега на лекције „Мисија Ћирила и Методија” и „Рана писменост и култура јужних Словена”). Почетак писмености код Срба треба везати за старословенски језик и два писма, глагољицу и ћирилицу (с тим у вези треба поменути спис „О писменима” Црнорисца Храбра). Даљи развој српског књижевног језика треба објаснити етапно, преко српкословенског, рускословенског и</p>	
--	--	--	--

		<p>славеносрпског, све до појаве народног језика. У оквиру теме Књижевни језик код Срба од Вука до данас, ученици треба да стекну основна знања о почецима стандардизације српског књижевног језика и правописа у првој половини XIX века. Треба поменути најпре реформу ћирилице Саве Мркаља, а потом Вукову реформу језика, писма и правописа. Ово градиво треба функционално повезати са наставом књижевности (дела Вука Караџића, Бранка Радичевића и Петра Петровића Његоша и 1847. година). Потом ученике треба упутити на развој српског књижевног језика у другој половини XIX века и у XX веку, само у основним цртама. Ученике треба упознати са основним језичким групама у Европи и то функционално повезати са наставом страних језика (нпр. указати на то да француски припада романској групи, руски словенској, а енглески и немачки германској групи језика). Важно је дати као примере поједине речи на основу којих ће ученици уочити језичке сличности, односно разлике. Потом словенске језике поделити на три групе и навести</p>	
--	--	---	--

		<p>који језици припадају којој групи. На тај начин нагласити место српског језика у породици словенских језика.</p> <p>О дијалектима српског језика ученици треба да стекну основна знања: како су распоређени, како се називају (екавски – призренско-тимочки, косовско-ресавски, шумадијско-војвођански и ијекавски – зетско-рашки и источнохерцеговачки) и по којим се типичним особинама разликују. Нарочито је важно нагласити да су и екавски и ијекавски књижевни изговори српског језика (указати на ијекавски изговор писаца као што су, нпр. Његош, Ћопић, Караџић). Такође је важно нагласити да постоји народни језик (као скуп дијалеката) и књижевни језик, који има своју одређену норму и мора се учити и неговати. Ученицима треба објаснити шта је службена употреба језика и писма према Уставу Србије: српски језик као службени језик и ћирилица као службено писмо, док се латиница јавља као алтернативно писмо. Такође, треба нагласити да у Србији живе и припадници других народа, којима су поред српског језика и писма у службеној употреби и њихови</p>	
--	--	---	--

		<p>језици и писма (Мађари, Албанци, Словаци, Румуни, Бугари, Македонци, Бошњаци, Роми и др.).</p> <p>У оквиру теме Језик – основне особине говорног и писаног језика потребно је у основним цртама указати на сличности и разлике говорног и писаног језика: говорни језик има неке вредности које тешко могу да се пренесу писаним путем (нпр. акценат, интонација, интензитет, гест, мимика и сл.), док писани језик има неке карактеристике које нема усмени (врста слова: велика и мала слова и сл.). Усмени и писани језик разликују се и по брзини преношења поруке (три пута брже говоримо него што пишемо).</p> <p>Област грађење речи треба повезати са знањима из морфологије. Треба јасно направити разлику између морфологије и творбе речи, пошто се у морфологији јављају само различити облици једне исте речи (додавање граматичких морфема на граматичку основу), док се у творби речи додавањем творбених морфема добија нова реч. Треба указати на три основна модела грађења речи</p> <p>– извођење, слагање и</p>	
--	--	--	--

		<p>префиксацију. Примери треба да буду до- бро одабрани и неспорно да представљају дати тип творбе. Према творбеном критеријуму све речи треба поделити на просте и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице). У оквиру твореница ученици треба да уоче корен, творбену основу, префикс, суфикс, спојни вокал. На тај начин груписати и породице речи. Творбу речи треба повезати и са знањима из фонетике и указати на гласовне промене које се бележе на споју префикса/суфикса и творбене основе.</p> <p>Са ученицима треба радити систематизацију градива које је научено у претходним разредима. Неопходно је да се по граматичким нивоима обнове и повежу знања, и то логички и критеријално, тако што ће усвајати правила и начине функционисања граматичког система. На конкретним примерима реченица најбоље је обновити знања из морфологије (врсте речи, граматичке категорије) и синтаксе (реченични чланови, типови реченица и сл.). Када се у садржајима програма наводе наставне јединице које су</p>	
--	--	---	--

		<p>ученици већ обрађивали у претходним разредима, подразумева се да се степен усвојености и способност примене раније обрађеног градива проверава, а понављање и увежбавање на новим примерима претходи обради нових садржаја, чиме се обезбеђује континуитет рада и систематичност у повезивању новог градива са постојећим знањима.</p> <p>Правопис</p> <p>Садржаје из правописа неопходно је повезивати са одговарајућим примерима и на часовима граматике и на часовима књижевности. Треба на једноставан начин указати на адаптацију (прилагођавање) имена из страних језика и њихову промену. Питање спојеног и одвојеног писања обрадити на једноставним, уобичајеним примерима и предочити могућност тројаког писања (сложенице, полусложенице, синтагме).</p> <p>Употребу генитивног знака треба повезати са дужином, која се у говору чује, а у писању бележи овим знаком. Такође, треба објаснити разлику у бележењу црте и цртице, указујући на правила употребе једног, односно другог знака.</p>	
--	--	---	--

		<p>Ортоеџија</p> <p>Ортоепске вежбе не треба реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике, али и на темама из књижевности.</p> <p>На овом нивоу ученици треба да уоче разлику између кратко-силазног и краткоузлазног акцента. Такође, потребно је систематизовати знања о распореду акцената и неакцентованих дужина на једноставним примерима.</p> <p>Уколико за то постоје могућности, наставник би требало да пушта снимке правилног изговора и указује на разлике у изговору.</p> <p>Ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор, а у местима где се одступа од акценатске нормe, да разликују стандардни акценат од свога акцента, тј. од дијалекатске акцентуације.</p> <p>////////////////////////////////////</p> <p>Област Језичка култура програмски је конституисана као посебно подручје, али је неопходно да се повезује са другим двама областима: са књижевношћу и са језиком.</p> <p>Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање и једнаку</p>	
--	--	---	--

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

пажњу би требало посветити и једном и другом начину изражавања. Крајњи циљ наставе језичке културе односи се на то да ученици буду оспособљени за успостављање квалитетне и сврсисходне комуникације. У осмом разреду наставља се са разматрањем специфичности функционалних стилова. Са ученицима треба поновити функционалне стилове који су обрађени у седмом разреду: књижевноуметнички и новинарски, а потом их упознати са одликама административног, научног и разговорног стила. Карактеристике административног стила – стандардизација и унификација – требало би да буду предочене, између осталог, кроз подстицање ученика да напишу нпр. молбу, жалбу, радну биографију или да попуне одређене обрасце. Такође, уз административни стил би требало издвојити негативне карактеристике бирократског језика и показати их на примерима. Објективно сагледавање стварности и заснованост на појмовном мишљењу научног стила требало би ученицима представити кроз корелацију са другим наставним предметима, а посебно би им

		<p>требало ukazati na upotrebu i zna- чење термина, односно на терминолошку лексику. Чињеница да одређена језичка конструкција не мора увек представљати огрешење о језичку и стилску норму, уколико се не намеће као једини начин изражавања, можда би се ученицима најбоље могла објаснити уз разговорни стил и његове одлике.</p> <p>Један од најважнијих програмских захтева језичке културе јесте богаћење речника ученика. Није нужно да се сваки лексички однос до детаља објасни ученицима, али је важно увек имати на уму сложеност и вишедимензионалност одређене лексичке појаве о којој се говори, како би се проблем или део проблема представио ученицима у складу са њиховим узрастом и могућностима.</p> <p>Теме из лексикологије на овом узрасту требало би да обухвате, најпре, указивање на разлику између речи и лексеме. Један од приступа овој тематици могао би бити да се реч анализира као је- диница морфологије, творбе, синтаксе и лексикологије.</p> <p>Обрада овог градива требало би да се заснива на бројним примерима који би</p>	
--	--	--	--

		<p>помогли ученицима да боље разумеју и да употребљавају метафору и метонимију у спонтаној комуникацији, што би допринело обогаћивању њихове језичке продукције и унапређивању њихове комуникативне компетенције. Лексеми би требало приступити као вишезначној, а не моносемантичкој јединици и требало би скретати пажњу ученицима како на примарно значење лексеме, тако и на њена секундарна значења. Требало би указати на поделу на праве и неправе синонине, односно антонине са становишта полисемантичке структуре лексеме и подстаћи ученике да дискутују о стилском ефекту употребе синонима, антонима и хомонима.</p> <p>Наставну јединицу која се односи на застареле речи и неологизме пожељно би било функционално повезати са наставом језика и књижевности. Такође, ученицима би требало предочити да се речи нашег језика остварују у врло различитим приликама, односно да се лексика везује за одређене сфере употребе и одређене функционалне стилове.</p> <p>Требало би подстицати ученике,</p>	
--	--	---	--

		<p>на пример, да сами пронађу у речнику одговор о значењу одређене речи и њеној употреби и да о томе обавесте своје другове на часу. Када год је могуће, требало би завршити или започети час језичке културе подацима из одговарајућих језичких приручника, енциклопедија и сл.</p> <p>О расправи и есеју ученицима треба нагласити да су то текстови који се разликују од приповедања и описивања по томе што се заснивају на изношењу мишљења, ставова, чињеница и тврдњи.</p> <p>Требало би им објаснити да је расправа увек посвећена одређеном питању, да на њеном почетку стоји извесна сумња или дилема између два мишљења, док је на крају њихово разрешење, као и да аутор расправе тежи да снагом доказа и аргумената дође до истине и да потенцијалног саговорника (читаоца) убеди у исправност свог мишљења.</p> <p>Такође, потребно је истаћи да есеј представља текст у коме се излажу лични утисци и погледи на одређено питање из уметности, науке или живота. Ученицима би требало предочити сврху писања расправе и есеја и уз чешћа</p>	
--	--	---	--

		<p>вежбања помоћи им да постепено и систематично усвоје правилности ова два облика изражавања, да унапређују критичко мишљење и да изграде и језички прецизно обликују своје ставове о појединим темама. Погодно би било подстицати ученике да пре писања расправе или есеја направе подсетник у коме би ученик требало да одговори на кључна питања. Поред тога, ову наставну јединицу би требало повезати са наставом књижевности, као и са другим предметима, имајући у виду теме за писање расправе или есеја.</p> <p>Приступ подстицању ученика да напишу приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.) требало би да буде функционалан. Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. Најбоље је примењивати и просте и сложене правописне вежбе које су погодне за савлађивање како само једног правописног правила из једне правописне области, тако и више правописних правила из неколико правописних области. Адекватне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање</p>	
--	--	---	--

		<p>правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама.</p> <p>Врсте језичких вежби потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја. То могу бити: очување и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; проналажење и исправљање грешака у тексту и слично.</p> <p>Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Погодне могу бити следеће лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи</p>	
--	--	---	--

		<p>и неологизама; дефинисање лексема.</p> <p>У сваком полугодишту раде се по два писмена задатка (укупно четири годишње). У оквиру припреме за писмене вежбе и писмене задатке могу се користити неке од следећих вежби: сажимање текста; паралелно препричавање и анализа текста; успостављање нарушеног редоследа (хронолошког, смисаоног) у текстовима; претварање линеарног у нелинеарни текст и обрнуто; маркирање/подвлачење текстова; састављање питања на основу текста; писање рада на основу неколико задатих цитата; писање текстова/реченица применом различитих функционалних стилова;</p> <p>преобликовање текста према постављеним захтевима.</p>	
--	--	--	--

Додатна настава		ОШ „Милун Ивановић“ Ушће	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:	Осми		
Програмски садржаји		Исходи - напредни ниво	
<p>КЊИЖЕВНОСТ</p> <p>Стилска средства: анафора, епифора, апострофа.</p> <p>Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска).</p> <p>Епско-лирске врсте: поема, балада.</p> <p>Драмски спев.</p> <p>Мемоари. Биографија</p> <p>Форме приповедања</p> <p>Локализација текста</p> <p>Карактеризација ликова</p> <p>Композиција дела</p> <p>Функција мотива у композицији лирске песме</p> <p>Фабула и сиже</p> <p>-Статички и динамички мотиви</p> <p>Идејни слој књижевног текста</p> <p>Хронолошко и ретроспективно приповедање;</p> <p>Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет; драмска ситуација; драма у ужем смислу</p> <p>Версификација: опкорачење, цезура, везани и слободни стих</p>		<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и неуметничке текстове средње сложености из школског програма за осми разред, као и књижевне текстове ван школског програма; - самостално уочава и анализира проблеме у књижевним текстовима, користећи више гледишта; -уочава одлике драмског спева, мемоара и биографије -препознаје епско-лирске врсте: поему и баладу - разликује облике казивања; - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; - одређује стилске фигуре(иронија, сарказам, анафора, асонанца, алитерација, апострофа...) и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; - анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; - анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст; - уважава националне вредности и негује 	

	<p>културноисторијску баштину; -сврстава књижевно дело у одговарајући контекст и тумачи дело на основу њега;</p>
<p>- самостално повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; - познаје фазе у развоју српског књижевног језика, зна писце и дела који су у одређеном периоду стварали - препознаје начине творбе речи у сложенијим примерима -одређује гласовне промене у речима у којима се јавља више њих - одређује врсте променљивих и непроменљивих речи и њихове граматичке категорије -препознаје врсту синтагме и одређује врсту уже синтагме унутар шире синтагме - разликује главне и зависне реченичне чланове у сложенијим примерима; - разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником <i>да</i>; - самостално одређује врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; - одређује врсте зависних реченица и напоредне односе међу зависним реченицама; - исказује реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; - примењује основна правила конгруенције у реченици и одређује конгруентне категорије; - доследно примењује правописну норму; - разликује сва четири акцента и акцентује речи у једноставнијим примерима;</p>	<p>ЈЕЗИК</p> <p>Развој српског језика -Језичке групе у Европи -Почетак писмености и развој српског књижевног језика -Вукова реформа Савремени српски језик - Дијалекти</p> <p>Творба речи -Подела речи према настанку - Корен речи, префикс, суфикс -Начини творбе речи</p> <p>Фонетика -Подела гласова -Гласовне промене</p> <p>Морфологија -Променљиве и непроменљиве речи</p> <p>Синтакса -Реченични чланови - Синтагме -Независне реченице -Зависне реченице</p>
<p>- говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине; -пише приказ уметничког дела, есеј и рекламу поштујући</p>	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p> <p>Функционални стилови</p> <p>Лексикологија</p>

<p>особености наведених текстова;</p> <ul style="list-style-type: none"> -разуме једнозначност и вишезначност речи; разликује полисемију од хомонимије, метафору и метонимију, архаизме и историзме - проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; - разликује функционалне стила и користи се њима; - правилно користи цитат и фусноте; - користи препоручену литературу у писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе, имајући на уму читалачку публику. 	
---	--

Допунска настава		ОШ „Милун Ивановић“	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:	Осми		
Програмски садржаји		Исходи – основни ниво	
<p>КЊИЖЕВНОСТ</p> <p>Књижевни термини и појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - књижевни род и књижевна врста; -народна лирска песма и ауторска лирска песма -стилска средства - појам лирског субјекта/приповедача. -локализација текста -карактеризација ликова -историјски контекст -композиција дела -версификација: врсте строфе, стиха, риме 		<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зна чита, разуме и парафразира краћи једноставнији текст; - познаје ауторе књижевних дела предвиђених обавезном школском лектиром за осми разред; - прави разлику између усмене и ауторске књижевности; - проналази и издваја основне информације из текста (време, место, ликови); -прпознаје стилске фигуре: епитет, поређење, метафора, алегорија, персонификација, оноματοпеја - изражава свој доживљај књижевног дела и издваја тражене информације у неуметничком тексту; - уочава основне елементе тематске, композиционе и 	

	<p>стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног дела из обавезне школске лектире за осми разред;</p> <ul style="list-style-type: none"> - анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем књижевном тексту; - разликује појам песника и појам лирског субјекта; <p>појам приповедача у односу на писца;</p>

<p>ЈЕЗИК</p> <p>Развој српског језика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Место српског језика међу словенским језицима <p>Савремени српски језик</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дијалекти <p>Творба речи</p> <ul style="list-style-type: none"> -Подела речи према настанку - Корен речи, префикс, суфикс <p>Фонетика</p> <ul style="list-style-type: none"> -Подела гласова -Гласовне промене <p>Морфологија</p> <ul style="list-style-type: none"> -Променљиве и непроменљиве речи <p>Синтакса</p> <ul style="list-style-type: none"> -Реченични чланови - Синтагме -Независне реченице -Зависне реченице 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме шта је језик, поштује свој језик и поштује друге језике; - зна којој језичкој групи припада српски језик и који дијалекти чине основу књижевног језика -разликује речи према настанку, зна да одреди корен речи префикс и суфикс - разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; - разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; - одређује врсте променљивих и непроменљивих речи у једноставним примерима; -препознаје реченичне чланове у једноставним примерима - зна шта је синтагма; препознаје делове именичке синтагме; - разликује реченице по комуникативној функцији; - зна да наброји врсте напоредних односа; - зна да наброји врсте зависних реченица; - уз наставникову помоћ исказује реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом у једноставним примерима; - у мањој мери примењује правописну норму; - зна који акценти постоје; одређује акцентовани слог у једноставним примерима

<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p> <p>Функционални стилови</p> <p>Лексикологија</p>	<ul style="list-style-type: none"> - говори течно и јасно, саставља просте, али разумљиве, потпуне и граматчки исправне реченице; - користи оба писма, дајући предност ћирици. - проналази основне информације из текста уз помоћ наставника -препричава текст - саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште; - препознаје функционални стил којим је написан текст у једноставнијим примерима; -наводи синониме, хомониме, антониме
---	--

Драмска секција		ОШ „Милун Ивановић“ Ушће	Марија Богојевић
Предмет:	Српски језик и књижевност		
Разред:			
Програмски садржаји		исходи	
<ul style="list-style-type: none"> - Формирање секције и доношење плана рада - Језичка вежбања - Драмски текст-тема,сукоб,карактерне особине ликова - Истраживачки задаци–текст, режија, глума,костими, свијетло, музика и др. - Предлог текстова за Нову годину,Осми март,Дан школе Читалачке пробе и језичка вежбања 		<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Упознаје културу драмског стваралаштва - Развија драмски израз и осећај за лепоту позоришне уметности - Проучава текст (утврђивање теме и идејне основе; сукоби у драмској радњи; ликови у делу – изглед, поступци, карактерне особине) - Се упозна са основним појмовима из позоришне 	

- Рад на драмском тексту
- Читалачке пробе
- Подела улога, извођење и сналажење на сцени
- Рад на сцени
- Увежбавање улога и кретање по сцени
- Израда костима
- Јавни наступ
- Гостовање секције у другој школи и извиђење представе
- Слушање радио –драме или стваралачки писмени рад: писање сценских дела играказа, драматизација
- Избор костима и шминке за представу
- Говори пред скупом
- Рад на сцени
- Одабир музике која прати сценско дело
- Завршна приредба

- представе
- Прати позоришно дело; након гледања представе износи утиске.
  - Предложи адекватне текстове за представу
  - Развија језички осећај за изражајно читање, рецитовање и казивање пред скупом
  - Подешава текст за потребе представе;
  - Развија креативност и стваралачки рад- распоредна проба- груписање лица и ствари на сцени
  - Вежба покрет и гест-распоредна проба
  - Развија музичке склоности
  - Развија способност за концентрацију и способност за јавне наступе
  - Развија језички осећај за изражајно читање, рецитовање и казивање пред скупом
  - Развија интересовање за позоришну уметност
  - Развија креативност и стваралачки рад
  - Развија интересовање за уметнички текст и савремену литературу
  - Стиче искуство и навику за колективни рад
  - Оствари глумачке способности

МАТЕМАТИКА

ПЕТИ РАЗРЕД

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Математика			
Разред:	пети			
Циљ предмета:	<p>Циљ наставе и учења <i>математике</i> је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; - разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; 	<p style="text-align: center;">Први део</p> <p>Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $\mathbb{N}_0$. Дељење са остатком у скупу $\mathbb{N}_0$ (једнакост $a = bq + p$, $0 \leq p < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика.</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петностоминутне вежбе, праћење ангажованости на часу, пројекти</p> <p>Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, истраживачки задаци појединачни и групни</p>	

**ОСНОВНИ ПОЈМОВИ
ГЕОМЕТРИЈЕ**

- одреди и примени НЗС и НЗД;
- изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке;
- правилно користи речи *и*, *или*, *не*, *сваки* у математичко-логичком смислу;

- анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом;
- опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг;
- нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор;
- упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски;
- преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом,

Други део

Прости и сложени бројеви.
Ератостеново сито.
Растављање природних бројева на прости чиниоце.
Заједнички делилац и највећи заједнички делилац.
Еуклидов алгоритам за налажење НЗД.
Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.

Тачке и праве; односи припадања и распореда.
Однос правих у равни; паралелност.
Мерење дужине и једнакост дужи.
Кружница и круг. Кружница и права.
Преношење и надовезивање дужи.
Централна симетрија.
Вектор и транслација.

Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање,

Посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, самоевалуација, практичне вежбе. пројекти

домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петностоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, истраживачки задаци, писмени задатак

<p>УГАО</p>	<p>- правилно користи геометријски прибор;</p> <p>- идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе;</p> <p>- нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор;</p> <p>- измери дати угао и нацрта угао задате мере;</p> <p>- упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно,</p> <p>- реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова);</p>	<p>Угао, централни угао; једнакост углова.</p> <p>Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова).</p> <p>Упоредни углови; врсте углова.</p> <p>Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова.</p> <p>Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови.</p> <p>Углови на трансверзали.</p> <p>Транслација и углови.</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петностоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, истраживачки задаци, пројекти</p>
<p>РАЗЛОМЦИ</p>		<p>Први део</p> <p>Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$).</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петностоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи, истраживачки задаци, писмени задатак</p>

ОСНА СИМЕТРИЈА

- прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други;
- одреди месну вредност цифре у запису децималног броја,
- заокругли број и процени грешку заокругљивања;
- израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину;
- реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;
- одреди проценат дате величине;
- примени размеру у једноставним реалним ситуацијама;
- примени аритметичку средину датих бројева;
- сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер;
- идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије;

Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима.
Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака.
Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упоредивање бројева у децималном запису.
Заокругљивање бројева.

Други део

Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака.

Трећи део

Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $n < (n+q)/2 < q$

Осна симетрија у равни и њене особине.
Оса симетрије фигуре.
Симетрала дужи и конструкција нормале.
Симетрала угла.

Експерименти, истраживачки пројекти, праћење ангажованости на часу, усмено испитивање

домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петностоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи, истраживачки задаци, писмени задатак, пројективни задаци

	<ul style="list-style-type: none"> - симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; - конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; - конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој прави. 		
--	--	--	--

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Математика		
Разред:	5.		
Програмски садржаји		исходи	
Скупови и операције са скуповима Природни бројеви и операције са природним бројевима Разломци, сабирање и одузимање разломака Геометријски облици, оса симетрије, симетрала угла и дужи Дељивост Углови		Ученик ће бити у стању да разликује просте и сложене бројеве одреди НЗС И НЗД за 2 броја, растави број на просте чиниоце прочита и запише разломак; разликује прави и неправи разломак; прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој; Распознаје врсте углова. Уочи одокативно једнаке(подударне углове) идентификује врсте и опише својства углова (суседни , унакрсни) зна да нацрта оштар, туп, прав, опружен и неконвексан угао прибором	

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Математика			
Разред:	Шести			
Циљ предмета:	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; 	<p>Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.</p> <p>Први део Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева. Основне рачунске</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Свакодневна посматрања - Активност на чау - Учествовање у разговору и 	

<p>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички; – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; – сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине централне и осне симетрије и трансације у једноставнијим задацима; – израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост. 	<p>операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in Q, a \neq 0$). Други део Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.</p> <p>Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакократи и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Основне конструкције троуглова. Појам подударности и ставови подударности. Централна симетрија и подударност. Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице троугла.</p> <p>Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма.</p>	<p>дискусији</p> <p>- Самосталан рад</p> <p>- Рад у групама</p> <p>- тестови</p>
<p>ТРОУГАО</p>			
<p>ЧЕТВОРОУГАО</p>			

ПОВРШИНА ЧЕТВОРУГЛА

Сабирање и одузимање вектора.
Множење вектора бројем. Трапез.
Особине трапеза. Средња линија
троугла и трапеза. Конструкције
трапеза. Делтоид.

Појам површине фигуре, површина
правоугаоника и квадрата.
Једнакост површина подударних
фигура. Површина паралелограма,
троугла, трапеза. Површина
четвороугла с нормалним
дијагоналама.

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Математика		
Разред:	6.		
Програмски садржаји		исходи	
Операције са рационалним бројевима Операције са целим бројевима Троугао Четвороугао Површина троугла и четвороугла		Ученик ће бити у стању да <ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој цели и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички; – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); 	

	<ul style="list-style-type: none"> – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; – сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; <p>израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост.</p>
--	---

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Математика			
Разред:	седми			
Циљ предмета:	<p>Циљ наставе и учења <i>математике</i> је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.</p>			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
				домаћи задаци, усмено

<p>РЕАЛНИ БРОЈЕВИ</p>	<p>– израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност ирационалног броја</p>	<p>Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2 = a$, $a^3 = 0$; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$). Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен, једнакост . Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима. Функција директне пропорционалности $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$. Продужена пропорција.</p>	<p>одговарање, тест, петнестоминутне вежбе, праћење ангажованости на часу, пројекти</p> <p>Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, истраживачки задаци појединачни и групни</p> <p>Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање,</p>
<p>ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА</p>	<p>– примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима;</p>	<p>Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме. Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима , итд. Растојање између две тачке у координатном систему</p>	<p>Посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, самоевалуација, практичне вежбе. пројекти</p>

<p>ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ</p>	<p>примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама; трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); – примени трансформације полинома на решавање једначина;</p>	<p>Први део Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена. Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петнестоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, истраживачки задаци, писмени задатак</p>
<p>МНОГОУГАО</p>	<p>– израчуна површину многоугла</p>	<p>Појам многоугла. Врсте многоуглова. Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла. Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла. Сложеније примене ставова подударности.</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петнестоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, истраживачки задаци, пројекти</p>

<p>КРУГ</p>	<p>користећи обрасце или разложиву једнакост; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима;</p> <p>– примени својства централног и периферијског угла у кругу ; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом;</p>	<p>Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π. Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена. Ротација.</p> <p>Средња вредност, медијана и мод</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петнестоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи, истраживачки задаци, писмени задатак,</p> <p>Експерименти, истраживачки пројекти, праћење ангажованости на часу, усмено испитивање</p>
<p>ОБРАДА ПОДАТАКА</p>	<p>одређује средњу вредност, медијану и мод.</p>		<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петнестоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи, истраживачки задаци, писмени задатак, пројективни задаци</p>

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Математика		
Разред:	7.		
Програмски садржаји		исходи	
<p>Реални бројеви Питагорина Теорема Цели алгебарски изрази Многоугао Круг Обрада података и директна пропорционалност</p>		<p>Ученик ће бити у стању да</p> <ul style="list-style-type: none"> – израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза с реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза с реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx$, $k \in R \setminus \{0\}$; – трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); – примени трансформације полинома на решавање једначина; 	

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Математика			
Разред:	осми			
Циљ предмета:	<p>Циљ наставе и учења <i>математике</i> је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
СЛИЧНОСТ ТРОУГЛОВА	<p>Да зна појам сличних троуглова, да уме да препозна сличне троуглове, да научи исказ Питагорине теореме и исти примени у задацима</p>	<p>– Поновити да је сличност троуглова уведена преко једнакости углова. Талесова теорема (без доказа). Поређење троуглова по сличности – коефицијент сличности. Применити сличност на правоугли троугао и на тај начин</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петнестоминутне вежбе, праћење ангажованости на часу, пројекти</p> <p>Објективни тестови са</p>	

<p>ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН</p>	<p>– да зна да разликује основне геомнетријске појмове тачку, праву и раван и да исте представи на скици. Да уме да уочи односе између њих</p> <p>Да усвоји нове појмове код решавања једначина, да уме да користи правило о додавању, као и правило о множењу и правило</p>	<p>извести Питагорину теорему.</p> <p>Ученике упознати с међусобним односима тачака, правих и равни у простору, као искоришћењем модела и објеката у реалном окружењу и на сликама (цртежима) којима се представљају. Елементе који одређују раван (три неколинеарне тачке, две праве које се секу или су паралелне) и однос двеју равни представљати сликама, и на тај начин развијати ту врсту просторног сагледавања.</p> <p>Посебно посветити пажњу односу равни и на њој нормалне праве. Ортогонална пројекција тачке на раван и ортогонално пројектовање дужи (тачка-по-тачка). Наставник треба да демонстрира ова својства користећи припремљени материјал, а не да захтева да то ученици самостално</p>	<p>допуњавањем кратких одговора, истраживачки задаци појединачни и групни</p> <p>Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање,</p> <p>Посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, самоевалуација, практичне вежбе. пројекти</p>
-----------------------------	--	---	---

ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И
НЕЈЕДНАЧИНЕ СА
ЈЕДНОМ

замене. Ученици ће знати да решавају новиме методама све оне примере које су решавали старим

Ученици ће бити у стању да усвоје појам призме, да нацртају мрежу призме, да науче да изводе образце за површине и запремине правилних призми, да примене научено о многоугловима код призме

Ученици ће бити у стању да усвоје појам пирамиде, да нацртају мрежу пирамиде, да науче да изводе образце за површине и запремине правилних пирамида, да примене научено о многоугловима код пирамиде

ПРИЗМА

До сада су ученици

решавали само једноставне примере једначина и неједначина, ослањајући се на везе међу операцијама и на својства збира и производа. Сад се решавају и сложенији примери, применом правила којима се једначине и неједначине трансформишу у њима еквивалентне. Зато је потребно обновити појам алгебарског израза са променљивом и основна правила рачунања с бројевима. Истаћи да ова правила важе и кад се бројеви замене изразима са променљивом.

Да би ученици што лакше упознали геометријска тела (призму, пирамиду, ваљак, купу и лопту), њихове елементе и својства, и научили да израчунавају површине и запремине ових тела, треба користити њихове моделе, мреже, скице и слике. Препоручљиво је да и сами ученици цртају мреже и израђују моделе проучаваних тела. Израчунавати површине и запремине само оних тела

домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петнестоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, истраживачки задаци, писмени задатак

	<p>Ученици ће усвојити појам линеарне функције, моћи ће да препознају линеарну функцију на основу обрасца, моћи ће да нађу да ли тачка са одређеним координатама припада датој функцији, као и да нађу пресечну тачку 2 функције и да нађе које функције немају пресек</p>	<p>која су наведена у програму. Извођење формуле за запремину везивати за прихваћену формулу за запремину квадра. Погодним примерима из физике показати везу између запремине, масе и густине тела.</p> <p>Говорити о линеарној функцији не уводећи општи појам функције. Детаљно обрадити линеарну функцију и њена својства и научити ученике да цртају графике и читају њихова својства.</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петнестоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, истраживачки задаци, пројекти</p>
ПИРАМИДА	<p>Ученици ће умети да примене правила која су научили код линеарних једначина како би решавали системе линеарних једначина. Ученици ће бити у стању да реше једначине на 3 начина: применом наученог из линеарне функције, методом замене као и методом супротних коефициената.</p>	<p>Ученици треба да упознају линеарну једначину с две непознате, график једначине с две непознате (права) и појам система једначина; они треба да знају да је график једначине $ax + by + c = 0$, где је $a \neq 0$ или $b \neq 0$ права и да умеју да нацртају тај гра-фик. Графички приказ и интерпретација система линеарних једначина с две непознате имају значајну улогу. Решавати једноставније облике система методама замене и супротних</p>	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петнестоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи, истраживачки задаци, писмени задатак,</p>
ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА		<p>Експерименти,</p>	

<p>СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА СА ДВЕ НЕПОЗНА</p> <p>ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА</p>	<p>Ученици ће бити у стању да усвоје појмове ваљка купе и лопте, да повежу са наученим из претходне две фигуре, да повежу заједничке обрасце за ваљак и призму као и пирамиду и купу. Ученици ће моћи да примене обрасце у решавању задатака, као и да примене научено за нала жење површине и запремине код сложених тела</p>	<p>кофицијената.</p> <p>У изучавању линеарних једначина с једном непознатом и система линеарних једначина доста пажње треба посветити њиховој примени у решавању разних једноставних проблема.</p> <p>Рачунати површине и запремине преко основних елемената (датих одговарајућим формулама) као и с њима зависних елемената (дужине ивица, бочне висине, полупречника описаног или уписаног круга,...). Практично примењивати ова знања кроз различите конкретне примере рачунања површина и запремина објеката из окружења.</p>	<p>истраживачки пројекти, праћење ангажованости на часу, усмено испитивање</p> <p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петносто минуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи, истраживачки задаци, писмени задатак, пројективни задаци</p>
--	--	---	--

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	МАТЕМАТИКА		
Разред:	8. (ОСМИ)		
Циљ		Наставне теме	
<p>Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова</p> <p>Допунски рад се организује за ученике који из објективних разлога у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе скојима организује допунски рад.</p> <p>Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом ван редовне наставе.</p>		<p>-СЛИЧНОСТ -ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН -ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ -ПРИЗМА -ПИРАМИДА -ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА -ВАЉАК, КУПА, ЛОПТА</p> <p>Кључни појмови садржаја: сличност, линеарна функција, систем линеарних једначина, призма, пирамида, ваљак, купа и лопта.</p>	
		УКУПНО	34

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

ПЕТИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Енглески језик			
Разред:	Пети			
Циљ предмета:	Циљ nastave i učenja stranog jezika je da se učenik usvaja najefikasnija funkcionalna znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanje strategija učenja stranog jezika osposobiva osnovnu pismenu i usmenu komunikaciju i stekne pozitivno odnospred drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
<p><u>Module 1 Hello!</u></p> <p>Pozdravljanje i predstavljanje sebe i drugih i traženje/davanje osnovnih informacija o sebi i drugima u širem društvenom kontekstu Opisivanje karakteristika životinja, Upoređivanje i opisivanje karakteristika životinja, korišćenje jednostavnijeg jezičkog sredstva Izražavanje pripadanja i posedovanja</p>	<p>Po završenju teme/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razume kratak tekst ovekovi koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode; - pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavno jezičko sredstvo; - postavi i odgovori na jednostavna pitanja lične prirode; - u nekoliko rečenica saopšti informacije o sebi i drugima; - razume jednostavniji opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, pojava i mesta; - upoređi i opiše karakteristike životinja, predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavno jezičko sredstvo; - razume i formuliše jednostavnije izreke koji se odnose na posedovanje i pripadnost; - pita i kaže šta neko ima/nema i čije je nešto <p>- razume jednostavniji predmet, pojavu i mesto;</p>	<p>Slušanje i reagovanje na komandne nastavnika stranom jezikom i audio zapisa (slušaj, piši, poveži, odredi i aktivnosti u vezi sa radom u učionici: crtaj, seci, boji, otvori/zatvori vesku, itd.).</p> <p>Rad u parovima, malim i velikim grupama (mini-dijalozi, igrice, simulacije itd.).</p> <p>Manuelne aktivnosti (izradapanoia, prezentacija, zidnih novina, postera i sl.).</p> <p>Vežbe slušanja (prema uputstvima nastavnika i audio-zapis poveži pojmove, dodaj slike, dopuni informacije, selektovaj tačne i netačne iskaze, utvrdi hronologiju i sl.).</p> <p>Igre primerene uzrastu.</p> <p>Klasiranje i upoređivanje (pokoličini, obliku, boji, godišnjim dobima, volim/ne volim, komparacije...).</p> <p>Rešavanje "tekućih problema" u razredu, tj. dogovori i mini-projekti.</p> <p>"Prevođenje" iskaza u gest i gesta u iskaz.</p> <p>Povezivanje zvučnog materijala sa ilustracijom i tekстом, povezivanje sa slovom teksta, pak, imenovanje slova.</p> <p>Zajedničko pravljenje ilustracija i pisanih materijala (planiranje različitih aktivnosti, izveštaj/dnevnik putovanja,</p>	<p>Formativna evaluacija – praćenje učenjskih postignuća i načina rada (domaći zadaci, rad u parovima i grupama, odnos prema obavezama, angažovanost u radu, samo-evaluacija, portfolio, ovladavanje jezičkim veštinama – slušanje, govor, čitanje i pisanje, usvojenost leksičkih sadržaja i jezičkih struktura, primena pravopisa i sociolingvističkih normi</p> <p>Sumativna evaluacija – pismeni zadaci, testovi jezičkih veština, inicijalni i završni testovi, kratke provere, projekti</p>	

<p><u>Module 2 Home and places</u></p> <p>Opisivanje karakteristika predmeta, pojava i mesta</p> <p>Iskazivanje prostornih odnosa i veličina</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uporedi i opiše karakteristike predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavnije jezičke sredstva; - razume jednostavnija pitanja i odgovorinanjih; - razume obaveštenja o prostoru i veličinama; - opiše specifičnije prostorne odnose i veličine jednostavnim, vezanim iskazima <ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavne tekstove u kojima se opisuje ustalne i uobičajene radnje i sposobnosti; - razmeni informacije koje se odnose na datu komunikativnu situaciju; 	<p>reklamni plakat, program priredbe i lineke drugemanifestacije).</p> <p>Razumevanje pisanog jezika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uočavanje distinktivnih obeležja koje ukazuju na gramatičke specifičnosti (rod, broj, glagolsko vreme, lice...); - prepoznavanje veze između grupaslova i glasova; - odgovaranje na jednostavna pitanja u vezi sa tekstom, tačno/netačno, višestruki izbor; - izvršavanje pročitanih uputstava i naredbi. 	
<p><u>Module 3 Every day</u></p> <p>Opisivanje događaja i sposobnosti u sadašnjosti</p> <p>Iskazivanje hronološkog vremena</p> <p>Izricanje dozvola, zabrana, pravilonašanja i obaveza</p> <p>Poziv i reagovanje na pozivaučešće u zajedničkoj aktivnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje stalne, uobičajene događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza; - razume, traži i daje jednostavna obaveštenja o hronološkom vremenu u širem komunikativnom kontekstu; - opisuje dnevni/nedeljni raspored aktivnosti; - razume i reaguje na jednostavne zabrane, svoje i tuđe obaveze; - razmeni jednostavne informacije koje se odnose na zabrane i pravilonašanja u školi i najavnom mestu (u prevoznim sredstvu, sportskom centru, bioskopu, zoološkom vrtu i sl.) kao i nasvoje i tuđe obaveze; - predstavi pravilonašanja, zabrane i listusvojih i tuđih obaveza koristeći odgovarajuće jezičke sredstva; - razume jednostavne predloge i odgovorinanjih; - uputi na jednostavan predlog; - pruži odgovarajuću izgovor ili odgovarajuće opravdanje <ul style="list-style-type: none"> - razume i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih; - uputi na jednostavne molbe i zahteve; - zatraži i pruži kratko obaveštenje; - zahvali i izvine se na jednostavan način; 	<p>Pismo izražavanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - povezivanje glasova i grupaslova; - zamenjivanje reči crtežom i slikom; - pronalaženje nedostajućih reči (upotpunjavanje reči, pronalaženje "uljeza", osmosmerke, ukrštenih reči, i slično); - povezivanje kraćeg teksta i rečenica sa slikama/ilustracijama; - popunjavanje formulara (prijavazakurs, nalepnice npr. zaprtljag); - pisanje čestitki i razglednica; - pisanje kraćih tekstova. <p>Uvođenje čiji je književnosti i transponovanje u drugu mediju: igru, pesmu, dramski izraz, likovni izraz.</p> <p><i>Predviđena je izrada vaspisne zadatka u toku školske godine.</i></p>	

<p>Module 4 All about food</p> <p>Izražavanje molbi, zahteva, obaveštenja, izvinjenja, i zahvalnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - saopštikratkoporuku (telefonskirazgovor, dijaloguživo, SMS, pismo, imejl) kojom se zahvaljuje; - razume i sledijednostavnijauputstva u vezi s uobičajenimsituacijamaizsvakodnevnogživota (pravilaigre, receptzapripremanjenekogjela i sl.) savizuelnompodrškombezbnje; - da jednostavnauputstva (npr. može da opišekako se neštokoristi/pravi, napišerecept i sl.); 		
<p>Razumevanje i davanjeuputstava</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume i reagujenasvakodnevnemizraze u vezisaneposrednim i konkretnimpotrebama, osetima i osećanjima; - izrazi, osnovnepotrebe, oseće i osećanjajednostavnijimjezičkimsredstvima; - razume i reagujenajednostavnijeiskazekoji se odnosenaopisivanjeinteresovanja, hobija i izražavanjedopadanja i nedopadanja; - opišesvoja i tudainterisovanja i hobije i izrazidopadanje i nedopadanjeuzjednostavnoobrazloženje; 		
<p>Iskazivanjepotreba, oseća i osećanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razumejednostavnijeizrazekoji se odnosenakoličinunečega; - pita i kažekolikonečegaima/nema, koristećijednostavnijajezičkasredstva; - najednostavannačinazatražiartikle u prodavnicijednostavnimizrazimazakoličinu, naručijelo i/ilipiće u restoranu i pita/kaže/izračunakolikoneštokošta; - sastavispisakzakupovinu - namirnice i količinanamirnica (dvevekehleba, pakettestenine, tri konzervetunjevine i sl.); - izrazikoličinu u merama - 100 gr šećera, 300 gr brašna i sl. 		
<p>Izražavanjeinteresovanja, dopadanja i nedopadanja</p>			
<p>Izražavanjekoličine, brojeva i cena</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume, traži i dajejednostavnijaobaveštenja o meteorološkimprilikama u širemkomunikativnomkontekstu; - opišemeteorološkeprilike i klimatskeuslove u svojojzemlji i jednoj od zemaljacijnekulturejednostavnijimjezičkimsredstvima; - razumejednostavnijetekstove u kojima se opisujustalne, uobičajene i trenutneradnje i 		

<p><u>Module 5 It`s fun!</u></p> <p>Iskazivanje meteorološkog vremena</p> <p>Opisivanje događaja i sposobnosti u sadašnjosti</p> <p>Iskazivanje želja, planova i namera</p> <p>Izražavanje mišljenja (slaganja i neslaganja)</p>	<p>sposobnosti;</p> <ul style="list-style-type: none"> - razmeni informacije koje se odnose na datu komunikativnu situaciju; - opiše stalne, uobičajene i trenutne događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza; - razume želje planove i namere i reaguje na njih; - razmeni jednostavne iskaze u vezi sa svojim i tuđim željama, planovima i namerama; - saopšti šta on/onaj ili ona/ona želi, planira, namerava; - razume i formuliše jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje, izražava slaganje/neslaganje; - razume kratak tekstove u kojima se opisuju događaji i sposobnosti u prošlosti; - razmeni informacije u vezi sa događajima i sposobnostima u prošlosti; - opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza događaj u prošlosti; - opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.; - razume jednostavniji opis životinja, - uporedi i opiše karakteristike životinja 		
<p><u>Module 6 London was great!</u></p> <p>Opisivanje događaja i sposobnosti u prošlosti</p> <p>Opisivanje karakteristika životinja</p>			

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Пети		
Програмски садржаји		Исходи	
<p>Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима</p> <p>My name's Maria / I'm Maria. What's your name? This is my friend. His name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara this is Maria. Nice / Pleased to meet you. How old are you? I'm 11. John isn't twelve. He's thirteen. Who's this? It's Carla. What's your phone number / address / mail address? Where are you from? I'm from (Spain). They're from Britain. What nationality are you / is she/he? I'm (Spanish). Who's this? It's my father. Who's that? It's my sister. Her name's Susan. These are my friends.</p> <p>Those are their dogs, Blacky and Spot.</p> <p>Личне заменице у функцији субјекта – I, you ...</p> <p>Присвојни придеви – my, your...</p> <p>Показне заменице – this/these, that/those</p> <p>Глагол to be – the Present Simple Tense</p> <p>Питања са Who/What/Where/How (old)</p> <p>Основни бројеви (1–100)</p> <p>Описивање карактеристика живих бића, предмета, појава и места</p> <p>Who's the boy with short fair hair and a black jacket? What's Maria wearing? She's wearing a nice white T-shirt and dark blue jeans. My brother is clever, but lazy. My best friend is kind and fiendly. There is/isn't a cinema/hospital in my town. There are two big bookshops in my town. What's this/that over there? It's a sports centre. How far is it? Zebras are white wild animals with black and white stripes. A cheetah is</p>		<ul style="list-style-type: none"> - разуме и користи исказе који се односе на поздрављање; - представља себе и тражи/даје информације личне природе - препознаје и именује појмове који се односе на тему спорта и школских предмета; -уз помоћ наставника описује предмете из непосредног окружења; - уме да постави и одговори на једноставнија питања личне природе - разуме и реагује на једноставне молбе личне природе - разуме једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору; -разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену -разговетно изговара гласове,а уз помоћ наставника акцентује речи,поштујући ритам и интонацију. - разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања -разуме и користи глагол to be -поштујући правопис преписује ,а уз већу помоћ наставника допуњава и пише речи и краће реченице које је усмено усвојио разуме и следи једноставна упутства (Stand up / Sit down /...) - разуме и следи једноставна упутства наставника / са аудио записа - уз помоћ наставника разуме једноставна питања предвиђена темом (Is it...?) - разуме причу уз пратећи аудио запис и визуелну 	

a fast, dangerous animal. How deep is the Adriatic Sea/the Pacific Ocean? How long is the Danube/the Thames River? Layla is prettier than Susan. Who's the best student in your class? This car is more expensive than that one. London is larger than Belgrade. About eight million people live there. Belgrade is much smaller, but...

The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за

изражавање радњи и стања у садашњости

Глаголи have got, to be за давање описа

Питања са Who/What/Where/When/Which/How (old, far, deep, long...)

Егзистенцијално There is/are...

Поређење придева (правилно и неправилно)

Позив и реагвање на позив за учешће у заједничкој активности

I think we can go out this afternoon. Why not? Let's do it. Sorry. I can't. I must do my homework. Sorry, I think that's boring. Let's do something else. How about going to the cinema? Great. What time? See you then.

Let's make pancakes. That's a good idea. What shall we do? Let's play Monopoly. Why don't we meet at the sports centre? What time? Half past two. Fine. I'll see you at the sports centre at half past two.

Would you like to come to my birthday party on Sunday? I'm sorry, but I can't make it. I'd love to, thanks.

Императив

How about + глаголска именица

Why don't we + инфинитивна основа глагола

Would you like + инфинитив глагола

Модални глаголи за изражавање предлога – can/could/shall

Глагол will за изражавање одлука

Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења и

подршку

- уз помоћ наставника препозна и именује вокабулар предвиђен темом (животиње, људи, занимања)

- повеже реч са одговарајућом сликом

- уз помоћ наставника допуни једноставну реченицу на основу модела

- уз помоћ наставника чита једноставне реченице са разумевањем

- учествује у игровним, мануелним и пројектним активностима

- пева песмице хорски

- уз помоћ наставника примени једноставне садржаје из наставне теме

уз помоћ наставника разуме једноставна питања

предвиђена темом (Are you...? / Is he / she / it...? / Are we / they...? / Can you...?)

- разуме причу уз пратећи аудио запис и визуелну подршку

- уз помоћ наставника препозна и именује вокабулар предвиђен темом (придеви, животиње, глаголи)

- уз помоћ наставника разуме значење глагола TO BE и CAN

- повеже реч са одговарајућом сликом

- уз помоћ наставника допуни једноставну реченицу на основу модела

- уз помоћ наставника чита једноставне реченице са разумевањем

- учествује у игровним, мануелним и пројектним активностима

- пева песмице хорски

- уз помоћ наставника примени једноставне садржаје из наставне теме

уз помоћ наставника разуме једноставна питања

предвиђена темом (Have you got...? / Where's...?)

- разуме причу уз пратећи аудио запис и визуелну

захвалности

Can I help you? It's OK, I can do it. May I ask a question? Sure. What do you want? Do you want an orange? Yes, please. No, thank you. Can you pass me an orange, please? Of course, here you are. Thank you very much/so much. I want an apple. Can I have this one? Anything else? Can I borrow your pen? Sorry, you can't. I want to go home. Can we buy lemonade there? No, we can't. Oh no. I'm sorry. When does the movie start? It starts at 8.

Модални глаголи за изражавање молби и захтева – can/could/may.

Разумевање и давање упутстава

Drag (the word) and drop it in the correct place. Throw the dice. Move your token... Press the button and wait. Insert the coin in the slot. Peel the onions and chop them. Put the saucepan on the stove.

Императив

Личне заменице у функцији објекта – me, her, him...

Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и изражавање жаљења

Children in Britain usually have their birthday parties at home. Everybody sings Happy Birthday! In Britain, people open their presents on Christmas Day. On Easter Sunday children often hunt for eggs.

Happy Valentine's Day! Same to you! Roses are red, violets are blue, my heart is full of love for you. In my country we celebrate a lot of different festivals, but my favourite is... Good luck! Congratulations! Well done! Lucky you! I'm so happy for you! I'm sorry to hear that/about that! It's a pity!

The Present Simple Tense за изражавње уобичајених радњи

Описивање догађаја и способности у садашњости

I live in a flat on the first floor. What do you usually do on Sundays? Do

подршку

- уз помоћ наставника препозна и именује вокабулар предвиђен темом (делови лица и тела, породица, просторије у кући, намештај, играчке)

- уз помоћ наставника разуме значење глагола HAVE GOT

- представи себе и своју породицу

- уз помоћ наставника разуме једноставне исказе којима се изражава положај предмета (on / in / under)

- повеже реч са одговарајућом сликом

- уз помоћ наставника допуни једноставну реченицу на основу модела

- уз помоћ наставника чита једноставне реченице са разумевањем

- учествује у игровним, мануелним и пројектним активностима

- пева песмице хорски

- уз помоћ наставника примени једноставне садржаје из наставне теме

уз помоћ наставника разуме једноставна питања предвиђена темом (Do you like...? / What's the time? / Where's...? / Is / Are there...? / How many?)

- разуме причу уз пратећи аудио запис и визуелну подршку

- уз помоћ наставника препозна и именује вокабулар предвиђен темом (храна, места у граду, музички инструменти, превозна средства, бројеви до 20)

- уз помоћ наставника разуме једноставне исказе којима се изражава допадање / недопадање (I like / don't like...)

- уз помоћ наставника разуме којих места у граду има (There is / are...)

- уз помоћ наставника разуме једноставне исказе којима се изражава тачно време (It's seven o'clock.)

- броји до 20 у низу

- повеже реч са одговарајућом сликом

you live in a house or in a flat? My sister doesn't go to school. What time do you go to bed/does she get up? He never tidies his room. I can clean my dad's car. When do Americans celebrate Halloween? When does winter start? Where do penguins live? What are you doing at the moment? I'm feeding my cat. We're going on a school trip today. They're having dinner now. I normally go to school by bus, but today I'm going on foot. I'm doing my homework. I always do it after dinner. I can speak three languages, but now I'm speaking English. I am good at maths.

The Present Simple Tense за изражавње уобичајених и сталних радњи

The Present Continuous Tense за изражавње тренутних и привремених радњи

Модални глагол can за изражавање способности

Прилози за учесталост – usually, often...

Описивање догађаја и способности у прошлости

Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.

The Past Simple Tense правилних и најчешћих неправилних глагола

Модални глагол could за изражавање способности у прошлости

Исказивање жеља, планова и намера

I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friends. I'm going to do my homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friends this evening, so I'm going to play all my favourite computer games. Oh! Are you?

The Present Simple Tense (want)

- уз помоћ наставника допуни једноставну реченицу на основу модела

- уз помоћ наставника чита једноставне реченице са разумевањем

- учествује у игровним, мануелним и пројектним активностима

- пева песмице хорски

- уз помоћ наставника примени једноставне садржаје из наставне теме

Уз помоћ наставника разуме једноставна питања предвиђена темом (Are you / Is he / she wearing...? / What are you / they doing? / What day is it? / What's the weather like?)

- разуме причу уз пратећи аудио запис и визуелну подршку

- уз помоћ наставника препозна и именује вокабулар предвиђен темом (одећа, глаголи, дани у недељи, временске прилике)

- уз помоћ наставника разуме једноставне исказе којима се изражава радња (He's eating.)

- уз помоћ наставника разуме једноставне исказе којима се изражавају временске прилике (It's hot.)

- изговори дане у недељи у низу

- повеже реч са одговарајућом сликом

- уз помоћ наставника допуни једноставну реченицу на основу модела

Would like + именица/ инфинитив глагола.

Going to за изражавање будућих планова.

Исказивање потреба, осета и осећања

I'm hot/cold/hungry/thirsty... Take off/Put on your coat. Why don't you take a sandwich/a glass of water? Do you want some juice/biscuits too?

Yes, please. Would you like some fruit? I'm tired. What shall we do?

Why don't we stop and take some rest? How about going home? I'm

happy to see you. I'm glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!

The Present Simple Tense (be, want)

Императив

Why don't we/you + инфинитивна основа глагола

How about + глаголска именица

Would like + именица/ инфинитив глагола

Исказивање просторних односа и величина

Which room is it in? Where's the library?

It's on the left/right. Is the sofa by the door? What's next to/near the table? Where are the (books)? They're on the top/bottom shelf. It's in front of/behind the wardrobe. Where do you do your homework? Where is she? She's at the supermarket/in/at the park... The bakery is between the school and the supermarket. How wide/long/deep is the river? It's 45 metres wide/2 kilometres long. An elephant is bigger than a hippo. The Blue whale is the biggest animal in the world. What is the largest room in your house/flat? The room above/below. My town is in the north-east of Serbia.

Предлози за изражавање положаја и просторних односа – in front of, behind, between, opposite...

Питања са What/Where/Which/How (far, deep, long...)

Поређење придева (правилно и неправилно).

Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)

What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do your lessons start? At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January/on the first of January/January the first... ..on Christmas/Easter Day... Columbus discovered America in 1492/in the 15th century. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy... It didn't rain, it snowed. It is usually warm in spring/hot in summer/freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.

The Present Simple Tense за изражавање утврђених програма, планова и распореда (ред војње, ТВ/ биоскопски програм и сл.) и уобичајених радњи

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи

The Past Simple Tense

Предлози за изражавање времена– in, on, at, to, past, after...

Питања са When, What (time/day)...

Редни бројеви 100.

Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза

Remember to bring your membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/have to go now.

Модални глаголи за изражавање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза– can/can't, must/mustn't

(Not) Have to за изражавање обавезе и одсуства обавезе

Изражавање припадања и поседовања

Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane

and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.

Саксонски гентитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – my friend's/friends'/children's books

Присвојни придеви my, your...

Присвојне заменице mine, yours...

Have got/Have за изражавање поседовања

Питања са Whose

Изражавање интересовања, допадања и недопадања

I'm interested in (swimming). What (sports) are you interested in? My hobby is (collecting badges). What's your hobby? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it. What do you like doing? Peter doesn't like football. Sally is crazy about dancing. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.

Придевско-предлошке фразе – interested in, good/bad at, crazy about...

Глаголи like/love/hate + глаголска именица

Питања са What, Who, Why ...

Изражавање мишљења (слагања и неслагања)

What do you think of/about...? How do you like it? Please tell me about... Do you agree with (me)? I think/feel it's OK/Okay. You're right/wrong! That's true. Exactly. That's not true. I'm not sure. I like/don't like it because it's boring.

The Present Simple Tense (think, like, agree...)

Питања са What, Why, How

Изражавање количине, бројева и цена

How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruit in the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas...

Основни бројеви do 1000.

Правилна множина именица.

Множина именица које се завршавају на -y, -f/ fe: strawberries, shelves, knives..

Множина именица које се завршавају на -o: kilos, potatoes...

Синкретизам једнине и множине: sheep, fish...

Најчешћи облици неправилне множине (men, women, children, people, feet, teeth, mice....)

Бројиве и небројиве именице – pounds, money...

Детерминатори – some, any, no.

Квантификатори – much, many, a lot of.

Питања са How much/many.

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:			
Програмски садржаји		Исходи	
<p>Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима</p> <p>Језичке активности у комуникативним функцијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације; реаговање на писани и усмени импулс саговорника и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и слично)</p> <p>Садржаји</p> <p>My name's Maria /I'm Maria. What's your name? This is my friend. His name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara this is Maria. Nice / Pleased to meet you. How old are you? I'm 11. John isn't twelve. He's thirteen. Who's this? It's Carla. What's your phone number / address / mail address? Where are you from? I'm from (Spain). They're from Britain. What nationality are you / is she/he? I'm (Spanish). Who's this? It's my father. Who's that? It's my sister. Her name's Susan. These are my friends.</p> <p>Those are their dogs, Blacky and Spot.</p> <p>Личне заменице у функцији субјекта – I, you ...</p> <p>Присвојни придеви – my, your...</p> <p>Показне заменице – this/these, that/those</p> <p>Глагол to be – the Present Simple Tense</p> <p>Питања са Who/What/Where/How (old)</p> <p>Основни бројеви (1–100)</p> <p>(Интер)културни садржаји: формално и неформално представљање, сличности и разлике у именовању сродства, земље енглеског говорног подручја., устаљена правила учтивости, титуле уз</p>		<p>-у неколико везаних исказа саопштава информације о себи и другима;</p> <p>-уме да опише жива бића, предмете и места и положаја у простору, користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>- поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама</p> <p>- разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту</p> <p>-самостално размењује информације које се односе на дату комуникативну ситуацију а која се односи на тему школског живота</p> <p>-разуме и користи глагол to be</p> <p>- самостално и разговетно изговара гласове,акцентује речи,поштује ритам и интонацију</p> <p>- активно учествује настави,мотивисан је,заинтересован,сарађује са другима и има одговоран однос према раду и постављеним задацима</p> <p>- разуме једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности;</p> <p>-самостално и разговетно изговара гласове,акцентује речи,поштује ритам и интонацију-самостално пише реченице и краће текстове користећи познате језичке</p>	

презимена особа, имена и надимци, начин писања адресе

Описивање карактеристика живих бића, предмета, појава и места

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава и места; израда и презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио/ видео записа, радио емисија и слично)

Садржаји

Who's the boy with short fair hair and a black jacket? What's Maria wearing? She's wearing a nice white T-shirt and dark blue jeans. My brother is clever, but lazy. My best friend is kind and friendly. There is/isn't a cinema/hospital in my town. There are two big bookshops in my town. What's this/that over there? It's a sports centre. How far is it? Zebras are white wild animals with black and white stripes. A cheetah is a fast, dangerous animal. How deep is the Adriatic Sea/the Pacific Ocean? How long is the Danube/the Thames River? Layla is prettier than Susan. Who's the best student in your class? This car is more expensive than that one. London is larger than Belgrade. About eight million people live there. Belgrade is much smaller, but...

The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање радњи и стања у садашњости

Глаголи have got, to be за давање описа

Питања са Who/What/Where/When/Which/How (old, far, deep, long...)

Егзистенцијално There is/are...

Употреба одређеног члана са именицама које означавају лица и предмете који су познати саговорнику, као и уз имена река, мора и океана.

Употреба/ изостављање одређеног члана уз имена градова и

елементе којима описује друга или другарицу

-разуме једноставне текстове у којима се описују догађаји и искуства из прошлости

- самостално користи фреквентније правилне и неправилне глаголе како би описао прошле радње

- самостално формулише једноставније изразе који се односе на слагање неслагање

- у неколико везаних исказа самостално и правилно саопштава информације о себи и другима;

- размењује информације

-самостално и разговетно изговара гласове,акцентује речи,поштује ритам и интонацију

- самостално и правилно описује у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност
разуме и формулише исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање.

- самостално и правилно описује места користећи позната језичка средства и разуме појединачне и везане исказе који се односе на просторне односе и смер кретања, пита и каже где се нешто налази користећи примерена језичка средства, тражи и у неколико везаних исказа саопштава смер кретања;

-самостално пореди и описује карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства

-разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима,

-изрази основне потребе, осете и осећања познатим

држава.
Поређење придева (правилно и неправилно)
(Интер)културни садржаји
Географске карактеристике Велике Британије, биљни и животињски свет

Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМСа којим се уговара заједничка активност; прихватање/ одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.

Садржаји

I think we can go out this afternoon. Why not? Let's do it. Sorry. I can't. I must do my homework. Sorry, I think that's boring. Let's do something else. How about going to the cinema? Great. What time? See you then.

Let's make pancakes. That's a good idea. What shall we do? Let's play Monopoly. Why don't we meet at the sports centre? What time? Half past two. Fine. I'll see you at the sports centre at half past two.

Would you like to come to my birthday party on Sunday? I'm sorry, but I can't make it. I'd love to, thanks.

Императив

How about + глаголска именица

Why don't we + инфинитивна основа глагола

Would you like + инфинитив глагола

Модални глаголи за изражавање предлога – can/could/shall

Глагол will за изражавање одлука

језичким средствима;

-у потпуности разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање искуства из прошлости;
-самостално и правилно описује у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност

-активно учествује у настави, мотивисан је, заинтересован, сарађује са другима и има одговоран однос према раду и постављеним задацима

-самостално и разговетно изговара гласове, акцентује речи, поштује ритам и интонацију

- разуме краће и дуже текстове који се односе на исказивање предвиђања, понуда/одлука, планова и намера у будућности;

- разуме и самостално размењује информације које се односе на предвиђање, понуде/одлуке, и намере у будућности

- самостално и правилно изражава своја и туђа предвиђања, понуде/одлуке, и намере у будућности -
Разуме једноставне предлоге, и позиве на заједничке активности и самостално и правилно одговара на њих уз одговарајуће образложење

-самостално и правилно упућује предлоге, савете и позиве на заједничке активности

- разуме предлоге и одговоре на њих; разуме и примењује правила учтиве комуникације

- самостално описује у неколико везаних исказа предмете, као и радње, стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности

- самостално и правилно разумењује и примењује правила учтиве комуникације.

- разуме и реагује на дуже исказе који се односе на

(Интер)културни садржаји

Прикладно позивање и прихватање/ одбијање позива

Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења и захвалности

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмени и писано тражење и давање обавештења; упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу; изражавање жеља, извињења и захвалности.

Садржаји

Can I help you? It's OK, I can do it. May I ask a question? Sure. What do you want? Do you want an orange? Yes, please. No, thank you. Can you pass me an orange, please? Of course, here you are. Thank you very much/so much. I want an apple. Can I have this one? Anything else? Can I borrow your pen? Sorry, you can't. I want to go home. Can we buy lemonade there? No, we can't. Oh no. I'm sorry. When does the movie start? It starts at 8.

Модални глаголи за изражавање молби и захтева – can/could/may.

(Интер)културни садржаји

Правила учтивне комуникације

Разумевање и давање упутстава

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава

Садржаји

допадање/недопадање;

- изражава допадање/недопадање познатим језичким средствима;

-разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима, основне потребе, осете и осећања познатим језичким средствима;

- разуме и реагује на савете, присуство/одсуство обавезе;

-самостално размењује информације које се односе на савете

- самостално и правилно саопштава савете користећи одговарајућа језичка средства;

-разуме и формулише исказе којима се тражи мишљење

- разуме и самостално саопштава исказе који се односе на изражавање количина и цена.

Drag (the word) and drop it in the correct place. Throw the dice. Move your token... Press the button and wait. Insert the coin in the slot. Peel the onions and chop them. Put the saucepan on the stove.

Императив

Личне заменице у функцији објекта – me, her, him...

(Интер)културни садржаји

Традиционалне/ омиљене врсте јела

Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и и изражавање жаљења

Језичке активности у комункативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.

Садржаји

Children in Britain usually have their birthday parties at home. Everybody sings Happy Birthday! In Britain, people open their presents on Christmas Day. On Easter Sunday children often hunt for eggs. Happy Valentine's Day! Same to you! Roses are red, violets are blue, my heart is full of love for you. In my country we celebrate a lot of different festivals, but my favourite is... Good luck! Congratulations! Well done! Lucky you! I'm so happy for you! I'm sorry to hear that/about that! It's a pity!

The Present Simple Tense за изражавње уобичајених радњи

Изостављање члана испред назива празника

Изостављање члана испред именица употребљених у општем смислу

(Интер)културни садржаји

Празници и догађаји и начин обележавања/ прославе; честитање

Описивање догађаја и способности у садашњости

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање описа и разумевање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/ активности и способности (разговор уживо или путем телефона, разгледница, СМС порука, имејл и слично)

Садржаји

I live in a flat on the first floor. What do you usually do on Sundays? Do you live in a house or in a flat? My sister doesn't go to school. What time do you go to bed/does she get up? He never tidies his room. I can clean my dad's car. When do Americans celebrate Halloween? When does winter start? Where do penguins live? What are you doing at the moment? I'm feeding my cat. We're going on a school trip today. They're having dinner now. I normally go to school by bus, but today I'm going on foot. I'm doing my homework. I always do it after dinner. I can speak three languages, but now I'm speaking English. I am good at maths.

The Present Simple Tense за изражавње уобичајених и сталних радњи

The Present Continuous Tense за изражавње тренутних и привремених радњи

Модални глагол can за изражавање способности

Прилози за учесталост – usually, often...

Предлози за изражавање правца кретања – to, from...

Предлози за изражавање начина кретања – by (car), on (foot)...

(Интер)културни садржаји

Породични живот, живот у школи, наставне и ваннаставне активности, распусти и путовања

Описисвање догађаја и способности у прошлости

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање описа и усмено и писано разумевање исказа у вези са догађајима/ активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање догађаја/ активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и слично.

Садржаји

Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.

The Past Simple Tense правилних и најчешћих неправилних глагола
Модални глагол could за изражавање способности у прошлости

(Интер)културни садржаји

Историјски догађаји, епохална открића, важниј еличности из прошлости.

Исказивање жеља, планова и намера

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање краћих текстова у вези са жељама, плановима и намерама; усмено и писано договарање у вези са жељама, плановима и намерама (телефонски разговор, разговор уживо,

СМС, имејл и слично)

Садржаји

I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friends. I'm going to do my homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friends this evening, so I'm going to play all my favourite computer games. Oh! Are you?

The Present Simple Tense (want)

Would like + именица/ инфинитив глагола.

Going to за изражавање будућих планова.

Употреба неодређеног члана уз називе занимања.

Исказивање потреба, осета и осећања

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољењем потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.

Садржаји

I'm hot/cold/hungry/thirsty... Take off/Put on your coat. Why don't you take a sandwich/a glass of water? Do you want some juice/biscuits too?

Yes, please. Would you like some fruit? I'm tired. What shall we do?

Why don't we stop and take some rest? How about going home? I'm

happy to see you. I'm glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!

The Present Simple Tense (be, want)

Императив

Why don't we/you + инфинитивна основа глагола

How about + глаголска именица

Would like + именица/ инфинитив глагола

Исказивање просторних односа и величина

Језичке активности у комуникативним ситуацијама
Слушање и читање краћих текстова у вези са специфичнијим просторним односима и величинама; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина.

Садржаји

Which room is it in? Where's the library?

It's on the left/right. Is the sofa by the door? What's next to/near the table? Where are the (books)? They're on the top/bottom shelf. It's in front of/behind the wardrobe. Where do you do your homework? Where is she? She's at the supermarket/in/at the park... The bakery is between the school and the supermarket. How wide/long/deep is the river? It's 45 metres wide/2 kilometres long. An elephant is bigger than a hippo. The Blue whale is the biggest animal in the world. What is the largest room in your house/flat? The room above/below. My town is in the north-east of Serbia.

Предлози за изражавање положаја и просторних односа – in front of, behind, between, opposite...

Питања са What/Where/Which/How (far, deep, long...)

Поређење придева (правилно и неправилно).

Употреба одређеног члана са суперлативом придева.

(Интер)културни садржаји

Јавни простор, типичан изглед школског и стамбеног простора, локалне мерне јединице (инч, стопа,...), природа.

Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмени и писано тражење и давање информација о времену дешавањ анеке активности, метеоролошким приликама и

климатским условима у ширем комуникативном контексту; израда и презентација пројеката (нпр. о часовним зонама, упоређивања климатских услова,...)

Садржаји

What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do your lessons start? At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January/on the first of January/January the first...on Christmas/Easter Day... Columbus discovered America in 1492/in the 15th century. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy... It didn't rain, it snowed. It is usually warm in spring/hot in summer/freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.

The Present Simple Tense за изражавање утврђених програма, планова и распореда (ред вожње, ТВ/ биоскопски програм и сл.) и уобичајених радњи

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи

The Past Simple Tense

Предлози за изражавање времена– in, on, at, to, past, after...

Питања са When, What (time/day)...

Редни бројеви 100.

(Интер)културни садржаји

Климатски услови у Великој Британији, разлика у часовној зони (Београд – Лондон).

Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и

писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списка обавеза и слично)

Садржаји

Remember to bring your membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/have to go now.

Модални глаголи за изражавање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза– can/can't, must/mustn't

(Not) Have to за изражавање обавезе и одсуства обавезе

(Интер)културни садржаји

Понашање на јавним местима, значење знакова и симбола

Изражавање припадања и поседовања

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питање у вези са датом комуникативном ситуацијом и одговарање на њих.

Садржаји

Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.

Саксонски гентитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – my friend's/friends'/children's books

Присвојни придеви my, your...

Присвојне заменице mine, yours...

Have got/Have за изражавање поседовања

Питања са Whose

(Интер)културни садржаји

Породица и пријатељи, однос према својој и туђој имовини

Изражавање интересовања, допадања и недопадања

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијиминтересовањима, хобијима и стварима које воле/ не воле, које им се свиђају/ не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима, допадањима и недопадањима (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи); усмено и писано описивање интересовања, недопадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању, недопадању, листе ствари које име се свиђају/ не свиђају); истарживачке пројектне активности (нпр. колики број ученика у одељењу воли/ не воли пливање, тенис,...), графичко приказивање и тумачење резултата.

Садржаји

I'm interested in (swimming). What (sports) are you interested in? My hobby is (collecting badges). What's your hobby? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it. What do you like doing? Peter doesn't like football. Sally is crazy about dancing. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.

Придевско-предлошке фразе – interested in, good/bad at, crazy about...

Глаголи like/love/hate + глаголска именица

Питања са What, Who, Why ...

(Интер)културни садржаји

Интересовања, хобији, забава, разонода, спорт, рекреација;

уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм)

Изражавање мишљења (слагања и неслагања)

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/ неслагања; усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.

Садржаји

What do you think of/about...? How do you like it? Please tell me about... Do you agree with (me)? I think/feel it's OK/Okay. You're right/wrong! That's true. Exactly. That's not true. I'm not sure. I like/don't like it because it's boring.

The Present Simple Tense (think, like, agree...)

Питања са What, Why, How

(Интер)културни садржаји

Поштовањ основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.

Изражавање количине, бројева и цена

Језичке активности у комуникативним ситуацијама

Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези са количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбина у ресторану, куповине; играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи,...); писање списка за куповину; записивање и рачунање цена:

Садржаји

How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some

margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruit in the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas...

Основни бројеви до 1000.

Правилна множина именица.

Множина именица које се завршавају на -y, -f/ fe: strawberries, shelves, knives..

Множина именица које се завршавају на -o: kilos, potatoes...

Синкретизам једнине и множине: sheep, fish...

Најчешћи облици неправилне множине (men, women, children, people, feet, teeth, mice....)

Бројиве и небројиве именице – pounds, money...

Детерминатори – some, any, no.

Квантификатори – much, many, a lot of.

Питања са How much/many.

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Енглески језик			
Разред:	Шести			
Циљ предмета:	<p>Циљ учења Страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. Главни циљ наставе страног језика је развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења.</p>			
Наставне теме/области (Комуникативне функције)		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>1. HELLO Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима; Разумевање и давање упутстава; Изражавање припадања и поседовања; Изражавање допадања и недопадања</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење / давање информација личне природе - Поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства - Размени једноставније информације личне природе - У неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима - Разуме и следи једноставнија упутства у вези са 	<p>Слушање и реаговање на инструкције наставника или са аудио записа – слушај, пиши, повежи, одреди, као и активности у вези са радом у учионици- цртај,сеци, обоји, отвори/ затвори свеску, књигу, итд</p> <p>Рад у пару, малим и великим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације, итд.)</p> <p>Мануелне активности (израда паноя, презентација, зидних новина, постера и сл.)</p>	<p>Иницијално тестирање</p> <p>Формативна евалуација- Праћење ученичких постигнућа / домаћи задаци, рад у пару или групи, однос према обавезама, ангажованост у раду, самоевалуација, портфолио, излагање, презентовање пројекта,, овладавање језичким вештинама: слушање,</p>

	<p>уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота - Разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа - Опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа - Разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију / положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих - Затражи и разуме обавештења о оријентацији / положају предмета и бића у простору и правцу кретања - Разуме једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност - Формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност - Пита и каже шта неко има / нема и чије је нешто - Разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих - Изрази допадање и 	<p>Вежбе слушања према упутствима наставника или са аудио записа – повежи појмове, додај, допуну информације, селектуј тачне и нетачне одговоре, утврди хронологију и сл.</p> <p>Игре примерене узрасту</p> <p>Класирање и упоређивање по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/ не волим, компарације....</p> <p>Решавање ``текућих проблема`` у разреду, тј, договори и мини-пројекти</p> <p>Превођење исказа у гест и геста у исказ</p> <p>Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или именовање наслова</p> <p>Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала, планирање различитих активности, извештаја/ дневника са путовања, рекламног плаката, програма приредбе или неке друге манифестације</p>	<p>говор, читање, писање, усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа и социолингвистичких норми</p> <p>Сумативна евалуација-</p> <p>Писмени задаци, тестови језичких вештина, иницијални и завршни тестови, кратке провере, пројекти</p>
--	---	---	--

<p style="text-align: center;">2. MODULE 1 – ABOUT ME</p> <p>Описивање радњи у садашњости; Изражавање допадања и недопадања; Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; Изражавање количине, бројева и цена; Изражавање мишљења</p>	<p>недопадање уз једноставно образложење</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставније текстове којима се описују радње и ситуације у садашњости - Размени појединачне информације и / или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости - Опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа - Разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања - Опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства - Разуме једноставније исказе који се односе на изражавање 	<p>Разумевање писаног текста:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности - препознавање везе између група слова и гласова - одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/ нетачно, вишеструки избор, допуни речју која недостаје <p>-извршавање прочитаних упутстава и наредби</p> <p>Писмено изражавање:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повезивање гласова и групе слова - замењивање речи сликом или цртежом - проналажење речи која недостаје, употпуњавање низа, проналажење `уљеза`, осмосмерке, укрштене речи... -повезивање краћег текста и реченица са сликама/ илустрацијама -попуњавање формулара, пријава за курс, налепница за 	
--	---	--	--

<p>3. MODULE 2 – LOOKING BACK</p> <p>Описивање радњи у прошлости;</p> <p>Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p> <p>Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности;</p>	<p>допадања и недопадања и реагује на њих</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење - Разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих - Изражава мишљење, слагање / неслагање и даје кратко образложење <ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости - Размени појединачне информације и / или 	<p>пртљаг,...</p> <ul style="list-style-type: none"> - писање честитки и разгледница - писање краћих текстова - ИКТ у настави - употреба мултимедијалног материјала - активно посматрање, слушање и учешће у активностима - активности усмене репродукције и контролисаније продукције - комуникација у вези са познатим темама - увођење дечје књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски исказ, ликовни израз... - Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године 	
---	---	--	--

<p>Изражавање количине, бројева и цена; Изражавање мишљења</p> <p>4. MODULE 3 – FROM PLACE TO PLACE</p> <p>Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза; Описивање карактеристика бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору; Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности; Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета</p>	<p>неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опише у неколико, краћих везаних исказа искуства, догађај из прошлости - Опише неки историјски догађај, историјску личност и сл. - Разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих - Изражава мишљење, слагање / неслагање и даје кратко образложење - Пита и саопшти колико нечега има / нема, користећи једноставнија језичка средства <p>- Разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих</p> <p>- Размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на</p>		
---	---	--	--

<p>и осећања; Изношење предлога и савета, упућивање позива за учествовање у заједничкој активности и реаговање на њих; Изражавање мишљења</p>	<p>јавном месту, као и на своје и туђе обавезе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Саопшти правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства - Разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања - Опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства - Разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих - Упути уобичајене молбе и захтеве - Разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих - Изражава мишљење, слагање / неслагање и даје кратко образложење - Разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију / положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих - Затражи и разуме 		
---	---	--	--

<p>5. THE FIRST WRITTEN TEST</p> <p>Описивање радњи у садашњости; Изражавање допадања и недопадања; Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; Изражавање количине, бројева и цена; Изражавање мишљења; Описивање радњи у прошлости; Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности; Изражавање бројева; Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза; Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору; Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања; Изношење</p>	<p>обавештења о оријентацији / положају предмета и бића у простору и правцу кретања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима - Честита, захвали се и извини се користећи једноставнија језичка средства - Разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих - Изрази жеље, интересовања, потребе једноставнијим језичким средствима <p>- Постигне исходе предвиђене темама / областима:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Module 1 – About me 2) Module 2 – Looking back 3) Module 3 – From place to place 		
---	---	--	--

предлога и савета, упућивање позива за учествовање у заједничкој активности и реаговање на њих

6. MODULE 4 – WHAT HAPPENED?

Описивање радње у прошлости;
Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања;
Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности;
Изражавање мишљења;
Изражавање количине, бројева и цена;
Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања

- Разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости
- Размени појединачне информације и / или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости
- Опише у неколико, краћих везаних исказа искуства, догађај из прошлости
- Опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.

7. MODULE 5 – A MODERN WORLD

Описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања);
Изношење предлога и савета, упућивање позива за учествовање у заједничкој активности и реаговање на њих;
Изражавање мишљења;
Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања

- Разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену
- Пита и саопшти колико нечега има / нема, користећи једноставнија језичка средства
- Разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих
- Изражава мишљење, слагање / неслагање и даје кратко образложење
- Честита, захвали се и извини се користећи једноставнија језичка средства
- Разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих
- Изрази жеље, интересовања, потребе једноставнијим језичким средствима

- Разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих
- Размени једноставније исказе у вези са обећањима,

<p>8. MODULE 6 - SUMMER</p> <p>Описивање радњи у прошлости; Изражавање мишљења; Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања</p>	<p>одлукама, плановима, намерама и предвиђањима</p> <ul style="list-style-type: none"> - Саопшти шта он / она или неко други планира, намерава, предвиђа - Разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих - Изражава мишљење, слагање / неслагање и даје кратко образложење - Разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговара на њих уз одговарајуће образложење - Упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - Затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности <p>- Разуме једноставније текстове у којима се описују</p>		
--	--	--	--

9. THE SECOND WRITTEN TEST

Описивање радње у прошлости; Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања; Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности; Изражавање мишљења; Изражавање количине, бројева и цена; Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; Описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); Изношење предлога и савета, упућивање позива за учествовање у заједничкој активности и реаговање на њих

10. MODULE 7 – IT'S YOUR CHOICE

Изношење предлога и савета, упућивање позива за учествовање у заједничкој активности и реаговање на

искуства, догађаји и способности у прошлости

- Размени појединачне информације и / или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости
  - Опише у неколико, краћих везаних исказа искуства, догађај из прошлости
  - Разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих
  - Изражава мишљење, слагање / неслагање и даје кратко образложење
-
- Постигне исходе предвиђене темама / областима:
    - 1) Module 4 – What happened?
    - 2) Module 5 – A modern world
    - 3) Module 6 – Summer

<p>њих;</p> <p>Изражавање количина, бројева и цена;</p> <p>Изражавање допадања и недопадања; Изражавање припадања и поседовања;</p> <p>Изражавање мишљења;</p> <p>Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p> <p>Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење - Упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - Затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности - Разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену - Пита и саопшти колико нечега има / нема, користећи једноставнија језичка средства - Пита / каже / израчуна колико нешто кошта 		
---	--	--	--

	- Разуме једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност - Формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност - Пита и каже шта неко има / нема и чије је нешто - Разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих - Изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење - Разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих - Изражава мишљење, слагање / неслагање и даје кратко образложење		

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Шести		
Програмски садржаји		Исходи	
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ ИНТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p> <p>What`s your first/ last name/ surname?  Jack, this is Andrew. He`s the new boy in our class. Hi Andrew. Nice to meet you. I`m glad to meet you. What`s your nickname? It`s Andy.  Where do you live? I live in Sunny Street. How do you go to school? I walk there/ take the bus, ...  What does your father do? He`s a science teacher. Have you got/ Do you have any brothers or sisters? No, I`m an only child, but my mum`s got two sisters, Sophie and Lily. Aunt Lily is the eldest. She says I`m her favourite nephew. This is my cousin, Bob. Where does he come from? He lives in Brisbane now, but he was born in London. Where were you born? When did you move there? We moved there when I was four. Where were you living when you started school? Who do you usually go out with? How long have you known Susan? For one year. Since last year. The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних) The Past Continuous Tense The Present Perfect Tense учесталијих глагола (правилних и неправилних) Питања са Who/ What/ Where/ When/ Why...</p>		<p>-разуме и користи исказе који се односе на поздрављање;</p> <p>- представља себе и тражи/даје информације личне природе уз већу помоћ наставника</p> <p>- препознаје и именује основне појмове који се односе на тему</p> <p>-уз већу помоћ наставника описује предмете из непосредног окружења;</p> <p>- уз већу помоћ наставника уме да постави и одговори на једноставнија питања личне природе</p> <p>- разуме и реагује на једноставне молбе личне природе</p> <p>- разуме једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору;</p> <p>-разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену</p> <p>-уз већу помоћ наставника акцентује речи,поштујући ритам и интонацију.</p> <p>- разуме и реагује на једноставније исказе који се</p>	

ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА

What does Emma look like? She looks gorgeous. She's the prettiest girl in our class. What's he like? He's smart and hard-working.

Noah doesn't care about anyone. He's is selfish. My friend is sporty and good-looking, but he is very shy.

Her clothes are cool!

Samuel is as tall as his brother/not as(so) tall as his father.

This laptop is less expensive than that one. It's the least expensive laptop in the shop.

Jacob's room is usually tidy, but Michael's is often untidy/messy. You can find his clothes everywhere. Why is he exhausted? Because the trip was exhausting.

The party was really exciting. Everybody was excited.

She looks really unhappy.

How does he swim? He swims well. We worked hard. He was running fast. It is raining heavily.

Are they listening carefully?

Ten minutes from here is the biggest wheel of its kind in the world – the London Eye. The buildings are amazing /fantastic.

That's the cafe where my sister works.

Is that the message which/that Tom sent? There's somebody/nobody/no one in the street.

There was nothing strange in his voice. Everything was OK.

This chair's uncomfortable. That's impossible!

The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости,

The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости.

ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ

односе на изражавање допадања и недопадања

-разуме и користи глагол to be

-поштујући правопис преписује,а уз већу помоћ наставника допуњава и пише речи и краће реченице које је усмено усвојио

-препознаје и именује појмове који се односе на школске предмете,спортове,кућне послове,слободно време,тв програме,физички изглед и личне особине
-у неколико везаних исказа уз већу помоћ наставника саопштава информације о себи и другима;
- разуме и уз дуже паузе и уз већу помоћ наставника формулише једноставније изразе који се односе на допадања/недопадања

-разуме једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору;

- уз већу помоћ наставника изговара гласове ,акцентује речи,поштујући ритам и интонацију. уз помоћ наставника пише краће реченице користећи познате језичке елементе којима описује друга или другарицу

- препознаје и именује основне појмове који се односе на догађаје из прошлости,модерне технологије,истраживања,свемир, бројеве преко 100

-разуме уз већу помоћ наставника једноставне текстове у којима се описују догађаји и искуства из прошлости

-разуме фреквентније правилне и неправилне глаголе како би описао прошле радње

- разуме и уз дуже паузе и уз већу помоћ наставника формулише једноставније изразе који се односе на

I'm going to the swimming pool. Would you like to come? Yes, please. I like swimming. Would you like a cup of tea? No, thank you/thanks. What are you doing next weekend? Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. When is it? At 7.30 on Saturday. Do you fancy/How about a game of tennis this afternoon? Sorry. I can't. I've got a dance class.

Shall we go to the sports centre today? Good idea. See you there at 6.00 pm. That's no good for me. What about 5.30? Yes, sure. How about trying my new computer game this morning? I'm afraid I can't. I'm looking after my little sister.

Why don't we go to the park?

Let's get out of here. That sounds good. The music is too loud.

We could/ may/might stay here and watch DVDs. That's boring.

If it is cold, put on your jacket. If you hurry, you won't miss the bus. If you don't feel well, you should see a doctor.

I've got the flu. You must stay in bed and drink lots of hot drinks. If you don't stay up late, you won't feel tired.

You shouldn't eat too much chocolate. Don't give your real name on the Internet.

The Present Continuous Tense за унапред договорене радње.

Заповедни начин.

Изрази: How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...

Модални глаголи за изражавање предлога – can/could/may/might.

Модални глаголи should за давање савета. Први кондиционал.

ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА, ЗАХВАЛНОСТИ

Can/Could you help me with these bags, please? They're too heavy.

Could I have a glass of water, please?

Could I see your exercise book, please? Yes, just a minute. Oh, no. I can't find it. May I see your tickets, please? Here you are, sir. Thank you.

Will you open the door for me? Sure.

слагање неслагање

-уз већу помоћ наставника пита и саопшти колико нечега има / нема, користећи једноставна језичка средства

- препознаје и именује основне појмове који означавају превозна средства,придеве који се односе на места у граду,саобраћајне знаке

- разуме и реагује на присуство/одсуство обавезе уз већу помоћ наставника

-уз већу помоћ наставника размењује основне информације које се односе на забране, присуство/одсуство обавезе;

-разуме и формулише основне исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање.

- уз већу помоћ наставника описује места користећи позната језичка средства и разуме појединачне и везане исказе који се односе на просторне односе и смер кретања, пита и каже где се нешто налази користећи примерена језичка средства, тражи и у неколико везаних исказа саопштава смер кретања;

уз помоћ наставника пореди предмете и жива бића

-препознаје и именује основне појмове који се односе на осећања,повреде,непријатна искуства- разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима;

-разуме краће текстове уз већу помоћ наставника,а који се односе на описивање искуства из прошлости;

- размењује основне информације у вези са искуствима из прошлости уз већу помоћ наставника-

I'm so sorry for... It's all my fault. Sorry, it was an accident. I didn't mean to (break your skateboard). That's all right/OK. Never mind. It doesn't matter.

Thank you for (your help). Thank you from the bottom of my heart. That's very kind of you. That means a lot to me. Don't mention it. It's nothing. You're welcome.

Well done. Congratulations! Happy (festival).

When does the train for Glasgow leave? It leaves at 7.38. School starts at 8.45.

Which book do you want? The red one. Can I try on those trousers, please? Which ones? The blue ones.

Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – can/could/may.

Would you like...?

Will за изражавање молби.

The Present Simple Tense за изражавање утврђених програма, реда вожње, распореда и сл. Заменице one, ones.

РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА

Read the explanation and circle the correct words. State your problem and describe how you feel about it. Use the expressions below.

Make a project about an important city in your town. Make a map and label the important places.

To end the call, tap the „end call” button (typically a red button on the left side of your cell phone) or close your phone.

Do not touch the adapter with wet hands.

Заповедни начин.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ

She rarely takes the bus to school.

They usually play games in their free time.

Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't.

How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days?

My sister doesn't eat fish.

-описује уз већу помоћ наставника у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност

-препознаје и именује основне појмове који се односе на врсте материјала, ИТ уређаје и очување и заштиту животне средине

- уз већу помоћ наставника разуме и размењује информације које се односе на предвиђање, понуде/одлуке, и намере у будућности;

- изражава своја и туђа предвиђања, понуде/одлуке, и намере у будућности уз већу помоћ наставника

- уз већу помоћ наставника разуме и примењује правила учтиве комуникације.

-Разуме једноставне предлоге, и позиве на заједничке активности и уз већу помоћ наставника одговара на њих уз одговарајуће образложење

-уз већу помоћ наставника упућује предлоге, савете и позиве на заједничке активности
препознаје и именује појмове који се односе на животиње, послове, спортове на води и активностима на одмору

- саопштава основне информације о себи и другима
-разуме једноставне текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости

-размени информације о искуствима, догађајима и способностима у прошлости

-уз већу помоћ наставника опише у неколико, краћих везаних исказа искуства и догађај из прошлости

- уз већу помоћ наставника разуме предлоге и одговоре на њих;

Water freezes at zero degrees Celsius. If/When you heat ice, it melts. What are you looking for? I am looking for my glasses. I can't find them.

Shhh! I am trying to concentrate. What are you thinking about? Who are you talking to?

Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower. She is studying French in Paris.

We are very busy these days. We are decorating the school hall. Look! It's raining. It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown?

We normally grow vegetables, but this year we aren't growing any. I can't see anybody/anyone.

How long has he played the guitar? For five years./Since last summer.

The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи.

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи.

Разлике у употреби глаголских облика *The Present Simple Tense* и *The Present Continuous Tense*.

The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају.

Нулти кондиционал.

Модални глагол *can* за изражавање способности.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ

When did Columbus discover America? Who invented the telephone?

People lived in caves a long time ago. We saw a good film last week.

She used to wear glasses.

Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police. What were you doing when you heard the noise? I was watching TV.

At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help?

No, there wasn't.

-разуме и примењује правила учтиве комуникације

- уз већу помоћ наставника описује у неколико везаних исказа предмете, као и радње, стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности;

- разуме и реагује на основне исказе који се односе на допадање/недопадање;

- изражава допадање/недопадање познатим језичким средствима;

- разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима;

- разуме и реагује на савете, уз већу помоћ наставника

-уз већу помоћ наставника размењује основне информације које се односе на савете

-разуме и формулише основне исказе којима се тражи мишљење

- разуме и саопштава исказе који се односе на изражавање количина и цена уз већу помоћ наставника

-уз већу помоћ наставника у неколико везаних исказа се изрази на тему здраве исхране

I was walking down the lane when I saw a beautiful lady. She was wearing a red dress and a big red hat.
While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden. She was sleeping when we came in.
As soon as I saw them, I started to run.
They have finished their project. They finished it yesterday.
Who did you get the letter from?
Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London.
He has just arrived.
I've already learnt to use that program. Have they arrived yet?
They haven't finished their dinner yet.

The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе.

The Past Continuous Tense, све употребе

Used to.

The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са *ever, never, just, already, yet...*

Модални глагол *could* за изражавање способности у прошлости

Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...).

Питања са *Who/What/Where/When/Why...*

ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)

When I grow up, I would like/I'm going to be a web designer. What about you? I really want to be a programmer. I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks.

I promise I won't be late.

I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it. It will be rainy tomorrow.

Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk.

It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party.

Look at those cars! They're going to crash!
What are you doing tonight? We're playing football with friends.

Would like + именица/инфинитив глагола.

Stative verbs (*want, promise, believe, think...*)

The Future Simple Tense за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања.

Going to за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања.

The Present Continuous Tense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи.

ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА

I'd like to try bungee jumping. I'm interested in swimming. What sports are you interested in? My hobby is collecting badges. What's your hobby?

I'm starving. Shall I make a sandwich for you? Yes, please. I'm thirsty.

Would you like some lemonade? What's wrong/the matter? I'm tired of/sick of/fed up with/bored with playing this game.

Are you tired? I'm exhausted.

I'm cold/hot. I don't feel well. I feel sick. Why don't you go to bed? I'm nervous / frightened /upset /scared... Don't worry. Everything will be all right/just fine. It's going to be all right.

Are you happy with your new friends? Oh, yes. I am so glad/happy to hear that. I've got/I have a terrible headache. Take a painkiller.

My ear hurts. I'm sorry to hear that.

Oh dear! My finger is bleeding. Why don't you put a plaster on it? I've sprained my ankle. Put some ice on it. I'm in trouble. I don't know what to do.

Stative verbs (*be, want, hurt, have, feel, know...*)

Заповедни начин.

Why don't we/you + инфинитивна основа глагола.

Would like + именица/инфинитив глагола.

Употреба придевско-предлошких израза *tired of / sick of / fed up with / bored with*.

The Present Perfect Simple Tense

ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ

Excuse me. How do I get to...? What's the best way to...? Could you tell me the way to...? Go straight on until you get to (a bridge). Cross (the bridge). Turn back. Go back. Turn left/right into... Take the first/second turning on the right/left. Go along... It's on the left/right. It's opposite/behind/between/in front of/near/next to/at the corner/just around the corner...

Заповедни начин.

Предлози за изражавање положаја и просторних односа – *in front of, behind, between, opposite...*

ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА

You can/can't sit here. The seat is/isn't free.

Can I use your mobile phone? Sure.

You mustn't use calculators during the exam. Students must turn off their phones in the classroom. Do you have to wear a uniform at your school?

John can't come because he has to work. I must get up early tomorrow morning.

I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow. My parents let me go out at weekends.

They won't let us feed the animals.

Our head teacher made us clean our classroom last Friday.

John couldn't come because he had to work.

He didn't have to come early yesterday.

You should slow down, you shouldn't run down the corridor.

Заповедни начин.

Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила

понашања и присуство/одсуство обавезе – *can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, should/shouldn't*.
Let/Make + инфинитивна основа глагола.

ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА

Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers.

I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got /doesn't have an umbrella.

Присвојне заменице *mine, yours...*

Питања са *Whose*.

ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА

I love working with people. I don't like skiing. I'm bad at it. What do/don't you like doing?

Peter hates watching horror films. He enjoys playing video games. I can't/couldn't stand the heat. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport?

What are your hobbies and interests?

Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.

Придевско-предлошке фразе – *interested in, good/bad at, crazy about...*

Глаголи *like/love/hate/enjoy/can't stand* + глаголска именица

Питања са *What, Who, Why ...*

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА

Tea is better than coffee. Of course. That's true. You are right. The food was great! I disagree/don't agree with you. It was awful.

I think we should help him. Yes, I agree with you. He always helps his friends. I enjoy skiing. Me too.

I don't think he will win the race. Well, I do. No chance! I don't believe it! That's right! That's wrong!

Stative verbs (think, like, agree, believe...)

Питања са *What, Why, How ...*

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА

How many people are there (in the park)? There are two men/women and three children (in the park). How much fruit do we have? There isn't much fruit in the bowl. There aren't many books on the shelves. A lot of/Lots of people went to the match.

A lot of/Lots of snow falls in winter. There were loads of apples on the table.

There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty-five euros). That's £ 245 (two hundred and forty-five pounds)/ \$300 (three hundred dollars).

In my school, 60% of children eat junk food.

Основни бројеви преко 1000. Правилна множина именица.

Множина именица које се завршавају на -у, -f/fe: *strawberries, shelves, knives...*

Множина именица које се завршавају на -о: *kilos, potatoes...*

Синкретизам једнине и множине: *sheep, fish...*

Најчешћи облици неправилне множине (*men, women, children, people, feet, teeth, mice*).

Бројиве и небројиве именице – *pounds, money...*

Квантификатори – *much, many, a lot of, lots of, loads of, a few, a little.*

Питања са *How much/many.*

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Шести		
Програмски садржаји		исходи	
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ ИНТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p> <p>What`s your first/ last name/ surname?  Jack, this is Andrew. He`s the new boy in our class. Hi Andrew. Nice to meet you. I`m glad to meet you. What`s your nickname? It`s Andy.  Where do you live? I live in Sunny Street. How do you go to school? I walk there/ take the bus, ...  What does your father do? He`s a science teacher. Have you got/ Do you have any brothers or sisters? No, I`m an only child, but my mum`s got two sisters, Sophie and Lily. Aunt Lily is the eldest. She says I`m her favourite nephew. This is my cousin, Bob. Where does he come from? He lives in Brisbane now, but he was born in London. Where were you born? When did you move there? We moved there when I was four. Where were you living when you started school? Who do you usually go out with? How long have you known Susan? For one year. Since last year.</p> <p>The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи</p> <p>The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних)</p> <p>The Past Continuous Tense</p> <p>The Present Perfect Tense учесталијих глагола (правилних и неправилних)</p>		<p>-у неколико везаних исказа саопштава информације о себи и другима;</p> <p>-уме да опише жива бића, предмете и места и положаја у простору, користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>- поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама</p> <p>- разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту</p> <p>-самостално разменјује информације које се односе на дату комуникативну ситуацију а која се односи на тему школског живота</p> <p>-разуме и користи глагол to be</p> <p>- самостално и разговетно изговара гласове,акцентује речи,поштује ритам и интонацију</p> <p>- активно учествује настави,мотивисан је,заинтересован,сарађује са другима и има одговоран однос према раду и постављеним задацима</p> <p>- разуме једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности;</p> <p>-самостално и разговетно изговара гласове,акцентује речи,поштује ритам и интонацију-самостално пише реченице и краће текстове користећи познате језичке елементе којима описује друга или другарицу</p>	

Питања са Who/ What/ Where/ When/ Why...

Питања са препозицијом глаголима

Употреба и постављање чланова при ближем одређивању лица (go to school, by car, on foot...), у фиксним изразима, са основним географским појмовима

(Интер)културни садржаји

Устаљена правила учтивости комуникације, имена и надимци, родбина, породични односи и родбинске везе, већи градови у земљама циљне културе

ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА

What does Emma look like? She looks gorgeous. She's the prettiest girl in our class. What's he like? He's smart and hard-working.

Noah doesn't care about anyone. He's selfish. My friend is sporty and good-looking, but he is very shy.

Her clothes are cool!

Samuel is as tall as his brother/not as(so) tall as his father.

This laptop is less expensive than that one. It's the least expensive laptop in the shop.

Jacob's room is usually tidy, but Michael's is often untidy/messy. You can find his clothes everywhere. Why is he exhausted? Because the trip was exhausting.

The party was really exciting. Everybody was excited.

She looks really unhappy.

How does he swim? He swims well. We worked hard. He was running fast. It is raining heavily.

Are they listening carefully?

Ten minutes from here is the biggest wheel of its kind in the world – the London Eye. The buildings are amazing /fantastic.

That's the cafe where my sister works.

Is that the message which/that Tom sent? There's somebody/nobody/no one in the street.

There was nothing strange in his voice. Everything was OK.

This chair's uncomfortable. That's impossible!

-разуме једноставне текстове у којима се описују догађаји и искуства из прошлости

- самостално користи фреквентније правилне и неправилне глаголе како би описао прошле радње
- самостално формулише једноставније изразе који се односе на слагање неслагање

- у неколико везаних исказа самостално и правилно саопштава информације о себи и другима;

- размењује информације

-самостално и разговетно изговара гласове,акцентује речи,поштује ритам и интонацију

- самостално и правилно описује у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност
разуме и формулише исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање.

-самостално и правилно описује места користећи позната језичка средства и разуме појединачне и везане исказе који се односе на просторне односе и смер кретања, пита и каже где се нешто налази користећи примерена језичка средства, тражи и у неколико везаних исказа саопштава смер кретања;

-самостално пореди и описује карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства

-разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима,

-изрази основне потребе, осете и осећања познатим језичким средствима;

-у потпуности разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање искуства из прошлости;

- самостално размењује информације у вези са искуствима из прошлости;

-самостално и правилно описује у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност

The Present Simple Tense и *The Present Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости, *The Past Simple Tense* и *The Past Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости. Поређење придева по једнакости *as...as, not so/as...as*.

Поређење придева са *less* и *the least*.

Придеви са наставцима *-ed* и *-ing*.

Творба и употреба прилога за начин (*beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...*)

Употреба одређеног члана уз суперлатив придева.

Употреба/изостављање одређеног члана уз називе места.

(споменици, музеји, улице, паркови...). Релативне заменице *who, which, that, whose, where...*

Неодређене заменице (*somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...*).

Питања са *What...like, How, Why...*

Негативни префикси *un-, im-*...

(Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)

ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ

I'm going to the swimming pool. Would you like to come? Yes, please. I like swimming. Would you like a cup of tea? No, thank you/thanks.

What are you doing next weekend? Do you want to come to my party?

Yes, I'd love to. When is it? At 7.30 on Saturday. Do you fancy/How about a game of tennis this afternoon? Sorry. I can't. I've got a dance class.

Shall we go to the sports centre today? Good idea. See you there at 6.00 pm. That's no good for me. What about 5.30? Yes, sure. How about trying my new computer game this morning? I'm afraid I can't. I'm

-активно учествује у настави, мотивисан је, заинтересован, сарађује са другима и има одговоран однос према раду и постављеним задацима

-самостално и разговетно изговара гласове, акцентује речи, поштује ритам и интонацију

- разуме краће и дуже текстове који се односе на исказивање предвиђања, понуда/одлука, планова и намера у будућности;

- разуме и самостално размењује информације које се односе на предвиђање, понуде/одлуке, и намере у будућности

- самостално и правилно изражава своја и туђа предвиђања, понуде/одлуке, и намере у будућности -

-разуме једноставне предлоге, и позиве на заједничке активности и самостално и правилно одговара на њих уз одговарајуће образложење

-самостално и правилно упућује предлоге, савете и позиве на заједничке активности

- разуме једноставне текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости

-самостално размењује информације о искуствима, догађајима и способностима у прошлости

-самостално описује у неколико, краћих везаних исказа искуства и догађај из прошлости

- разуме предлоге и одговоре на њих; разуме и примењује правила учтивне комуникације

- самостално описује у неколико везаних исказа предмете, као и радње, стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности

самостално и правилно размењује и примењује правила учтивне комуникације.

- разуме и реагује на дуже исказе који се односе на допадање/недопадање;

- изражава допадање/недопадање познатим језичким средствима;

looking after my little sister.

Why don't we go to the park?

Let's get out of here. That sounds good. The music is too loud.

We could/ may/might stay here and watch DVDs. That's boring.

If it is cold, put on your jacket. If you hurry, you won't miss the bus. If you don't feel well, you should see a doctor.

I've got the flu. You must stay in bed and drink lots of hot drinks. If you don't stay up late, you won't feel tired.

You shouldn't eat too much chocolate. Don't give your real name on the Internet.

The Present Continuous Tense за унапред договорене радње.

Заповедни начин.

Изрази: *How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...*

Модални глаголи за изражавање предлога – *can/could/may/might*.

Модални глаголи *should* за давање савета. Први кондиционал.

(Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.

ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,
ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА, ЗАХВАЛНОСТИ

Can/Could you help me with these bags, please? They're too heavy.

Could I have a glass of water, please?

Could I see your exercise book, please? Yes, just a minute. Oh, no. I can't find it. May I see your tickets, please? Here you are, sir. Thank you.

Will you open the door for me? Sure.

I'm so sorry for... It's all my fault. Sorry, it was an accident. I didn't mean to (break your skateboard). That's all right/OK. Never mind. It doesn't matter.

Thank you for (your help). Thank you from the bottom of my heart.

That's very kind of you. That means a lot to me. Don't mention it. It's

-разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима, основне потребе, осете и осећања познатим језичким средствима;

- разуме и реагује на савете, присуство/одсуство обавезе;

-самостално размењује информације које се односе на савете

- самостално и правилно саопштава савете користећи одговарајућа језичка средства;

-разуме и формулише исказе којима се тражи мишљење

- разуме и самостално саопштава исказе који се односе на изражавање количина и цена.

nothing. You're welcome.

Well done. Congratulations! Happy (festival).

When does the train for Glasgow leave? It leaves at 7.38. School starts at 8.45.

Which book do you want? The red one. Can I try on those trousers, please? Which ones? The blue ones.

Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – can/could/may.

Would you like...?

Will за изражавање молби.

The Present Simple Tense за изражавање утврђених програма, реда вође, распореда и сл. Заменице one, ones.

(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.

РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА

Read the explanation and circle the correct words. State your problem and describe how you feel about it. Use the expressions below.

Make a project about an important city in your town. Make a map and label the important places.

To end the call, tap the „end call” button (typically a red button on the left side of your cell phone) or close your phone.

Do not touch the adapter with wet hands.

Заповедни начин.

(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ

She rarely takes the bus to school.

They usually play games in their free time.

Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't.

How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days?

My sister doesn't eat fish.

*Water freezes at zero degrees Celsius. If/When you heat ice, it melts.
What are you looking for? I am looking for my glasses. I can't find them.
Shhh! I am trying to concentrate. What are you thinking about? Who are you talking to?
Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower. She is studying French in Paris.
We are very busy these days. We are decorating the school hall. Look! It's raining. It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown?
We normally grow vegetables, but this year we aren't growing any. I can't see anybody/anyone.
How long has he played the guitar? For five years./Since last summer.*

The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи.

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи.

Разлике у употреби глаголских облика *The Present Simple Tense* и *The Present Continuous Tense*.

The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају. Нулти кондиционал.

Питања са препозиционим глаголима.

Модални глагол *can* за изражавање способности.

(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ

*When did Columbus discover America? Who invented the telephone?
People lived in caves a long time ago. We saw a good film last week.
She used to wear glasses.*

Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police. What were you doing when you heard the noise? I was watching TV.

At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help?

No, there wasn't.

I was walking down the lane when I saw a beautiful lady. She was wearing a red dress and a big red hat.

While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden.

She was sleeping when we came in.

As soon as I saw them, I started to run.

They have finished their project. They finished it yesterday.

Who did you get the letter from?

Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London.

He has just arrived.

I've already learnt to use that program. Have they arrived yet?

They haven't finished their dinner yet.

The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе.

The Past Continuous Tense, све употребе

Used to.

Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past Simple Tense* и *The Past Continuous Tense*.

The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са *ever, never, just, already, yet...*

Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past Simple Tense* и *The Present Perfect Simple Tense*.

Модални глагол *could* за изражавање способности у прошлости

Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...).

Питања са *Who/What/Where/When/Why...*

Питања са препозиционим глаголима.

(Интер)културни садржаји: историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости

ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)

When I grow up, I would like/I'm going to be a web designer. What about you? I really want to be a programmer. I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks.

I promise I won't be late.

I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it. It will be rainy tomorrow.

Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk.

It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party.

Look at those cars! They're going to crash!

What are you doing tonight? We're playing football with friends.

Would like + именица/инфинитив глагола.

Stative verbs (want, promise, believe, think...)

The Future Simple Tense за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања.

Going to за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања.

The Present Continuous Tense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи.

(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.

ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА

I'd like to try bungee jumping. I'm interested in swimming. What sports are you interested in? My hobby is collecting badges. What's your hobby?

I'm starving. Shall I make a sandwich for you? Yes, please. I'm thirsty.

Would you like some lemonade? What's wrong/the matter? I'm tired

of/sick of/fed up with/bored with playing this game.

Are you tired? I'm exhausted.

I'm cold/hot. I don't feel well. I feel sick. Why don't you go to bed? I'm nervous / frightened / upset / scared... Don't worry. Everything will be all right/just fine. It's going to be all right.

Are you happy with your new friends? Oh, yes. I am so glad/happy to hear that. I've got/ I have a terrible headache. Take a painkiller.

My ear hurts. I'm sorry to hear that.

Oh dear! My finger is bleeding. Why don't you put a plaster on it? I've sprained my ankle. Put some ice on it. I'm in trouble. I don't know what to do.

Stative verbs (be, want, hurt, have, feel, know...)

Заповедни начин.

Why don't we/you + инфинитивна основа глагола.

Would like + именица/инфинитив глагола.

Употреба придевско-предлошких израза *tired of / sick of / fed up with / bored with.*

The Present Perfect Simple Tense

(Интер)културни садржаји: мимика и гестикалација;
интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.

ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА
ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ

Excuse me. How do I get to...? What's the best way to...? Could you tell me the way to...? Go straight on until you get to (a bridge). Cross (the bridge). Turn back. Go back. Turn left/right into... Take the first/second turning on the right/left. Go along... It's on the left/right. It's opposite/behind/between/in front of/near/next to/at the corner/just around the corner...

Заповедни начин.

Предлози за изражавање положаја и просторних односа – *in front of, behind, between, opposite...*

(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места.

ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА

You can/can't sit here. The seat is/isn't free.

Can I use your mobile phone? Sure.

You mustn't use calculators during the exam. Students must turn off their phones in the classroom. Do you have to wear a uniform at your school?

John can't come because he has to work. I must get up early tomorrow morning.

I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow. My parents let me go out at weekends.

They won't let us feed the animals.

Our head teacher made us clean our classroom last Friday.

John couldn't come because he had to work.

He didn't have to come early yesterday.

You should slow down, you shouldn't run down the corridor.

Заповедни начин.

Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе – *can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, should/shouldn't. Let/Make* + инфинитивна основа глагола.

(Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.

ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА

Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine.

This isn't your card. It's hers.

I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got /doesn't have an umbrella.

Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – *my friend's/ friends'/ children's books*.

Присвојне заменице *mine, yours...*

Питања са *Whose*.

(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.

ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА

I love working with people. I don't like skiing. I'm bad at it. What do/don't you like doing?

Peter hates watching horror films. He enjoys playing video games. I can't/couldn't stand the heat. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport?

What are your hobbies and interests?

Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.

Придевско-предлошке фразе – *interested in, good/bad at, crazy about...*

Глаголи *like/love/hate/enjoy/can't stand* + глаголска именица

Питања са *What, Who, Why ...*

(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА

Tea is better than coffee. Of course. That's true. You are right. The food was great! I disagree/don't agree with you. It was awful.

I think we should help him. Yes, I agree with you. He always helps his friends. I enjoy skiing. Me too.

I don't think he will win the race. Well, I do. No chance! I don't believe it! That's right! That's wrong!

Stative verbs (think, like, agree, believe...)

Питања са *What, Why, How ...*

(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА

How many people are there (in the park)? There are two men/women and three children (in the park). How much fruit do we have? There isn't much fruit in the bowl. There aren't many books on the shelves. A lot of/Lots of people went to the match.

A lot of/Lots of snow falls in winter. There were loads of apples on the table.

There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty-five euros). That's £ 245 (two hundred and forty-five pounds)/ \$300 (three hundred dollars).

In my school, 60% of children eat junk food.

Основни бројеви преко 1000. Правилна множина именица.

Множина именица које се завршавају на -y, -f/fe: *strawberries, shelves, knives...*

Множина именица које се завршавају на -o: *kilos, potatoes...*

Синкретизам једнине и множине: *sheep, fish...*

Најчешћи облици неправилне множине (*men, women, children, people, feet, teeth, mice*).

Бројиве и небројиве именице – *pounds, money...*

Квантификатори – *much, many, a lot of, lots of, loads of, a few, a little.*

Питања са *How much/many.*

(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура.

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК			
Разред:	СЕДМИ			
Циљ предмета:	Циљ учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	

<p>STARTER MODULE HELLO</p> <p>(ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА;</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА;</p> <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА)</p>	<p>– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;</p> <p>– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>– размени једноставније информације личне природе;</p> <p>– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;</p>	<p>Слушање и реаговање на инструкције наставника или са аудио записа – слушај, пиши, повежи, одреди, као и активности у вези са радом у учионици- цртај,сеци, обоји, отвори/ затвори свеску, књигу, итд</p> <p>Рад у пару, малим и великим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације, итд.)</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.)</p> <p>Вежбе слушања према упутствима наставника или са аудио записа – повежи појмове, додај, допуни информације, селектуј тачне и нетачне одговоре, утврди хронологију и сл.</p> <p>Игре примерене узрасту</p> <p>Класирање и упоређивање по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/ не волим, компарације....</p> <p>Решавање ``текућих проблема`` у разреду, тј, договори и мини- пројекти</p> <p>Превођење исказа у гест и геста у исказ</p> <p>Невербална комуникација – мимика, пантомима</p> <p>Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или именовање наслова</p> <p>Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала, планирање различитих</p>	<p>Иницијално тестирање – дијагностички тестови</p> <p>Формативна евалуација- Праћење ученичких постигнућа / домаћи задаци, рад у пару или групи, однос према обавезама, ангажованост у раду, самоевалуација, портфолио, излагање, презентовање пројекта,, овладавање језичким вештинама: слушање, говор, читање, писање, усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа и социолингвистичких норми</p> <p>Сумативна евалуација- Писмени задаци, тестови језичких вештина, завршни тестови, кратке провере, пројекти</p>
<p>MODULE 1 TEEN LIFE</p> <p>(ОПИСИВАЊЕ БИЋА;</p> <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ;</p> <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ;</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА;</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И</p>	<p>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;</p> <p>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <p>– опише радње, способности и умећа</p>	<p>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;</p> <p>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <p>– опише радње, способности и умећа</p>	<p>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;</p> <p>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <p>– опише радње, способности и умећа</p>

<p>НЕДОПАДАЊА; ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА;)</p> <p>MODULE 2 WORLD-FAMOUS</p> <p>(ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА,</p>	<p>користећи неколико везаних исказа;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава – опише и упореди жива бића, предмете, 	<p>активности, извештаја/ дневника са путовања, рекламног плаката, програма приредбе или неке друге манифестације</p> <p>Развијање критичког мишљења</p> <p>Развијање међупредметних компетенција</p> <p>Разумевање писаног текста:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности - препознавање везе између група слова и гласова - одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/ нетачно, вишеструки избор, допуни речју која недостаје -извршавање прочитаних упутстава и наредби <p>Писмено изражавање:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повезивање гласова и групе слова - замењивање речи сликом или цртежом - проналажење речи која недостаје, употпуњавање низа, проналажење `уљеза`, осмосмерке, укрштене речи... -повезивање краћег текста и реченица са сликама/ илустрацијама -попуњавање формулара, пријава за курс, налепница за пртљаг,... - писање честитки и разгледница - писање краћих текстова - ИКТ у настави - употреба мултимедијалног материјала - активно посматрање, слушање и 	
--	--	---	--

<p>МЕСТА, ПОЈАВА;</p> <p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ;</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА;</p> <p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА);</p> <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА;</p> <p>MODULE 3 HAVE YOU EVER...?</p> <p>(ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ);</p>	<p>места, појаве користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>– разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих;</p> <p>– затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања;</p> <p>– разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене;</p> <p>– размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.</p> <p>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</p> <p>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</p> <p>– саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;</p> <p>– разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;</p>	<p>учешће у активностима</p> <p>- активности усмене репродукције и контролисане продукције</p> <p>- комуникација у вези са познатим темама</p> <p>- увођење дечје књижевности и транспоноване у друге медије: игру, песму, драмски исказ, ликовни израз...</p> <p>- Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године</p>	
---	--	--	--

<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ;</p> <p>ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА;</p> <p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА;)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; 		
<p>MODULE 4</p> <p>A TASTE OF ADVENTURE</p> <p>(ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ;</p> <p>ИСКАЗИВАЊЕ ОСЕТА И ОСЕЋАЊА; ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ;)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – разуме уобичајене изразе у вези са осећањима и реагује на њих; – изрази осете и осећања једноставнијим 		

<p>MODULE 5</p> <p>GET THE MESSAGE ACROSS</p> <p>(ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА;</p> <p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА;</p> <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ;</p>	<p>језичким средствима;</p> <p>– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;</p> <p>– упуту уобичајене молбе и захтеве;</p> <p>– честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства;</p> <p>– разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;</p> <p>– изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;</p> <p>– разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;</p> <p>– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;</p> <p>– упуту предлоге, савете и позиве на</p>		
---	---	--	--

MODULE 6
MAKING A DIFFERENCE

(ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА,
УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У
ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И
РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ;

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА;

ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА;)

MODULE 7
A MATERIAL WORLD

(ОПИСИВАЊЕ ПРЕДМЕТА;

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА;

заједничке активности користећи
ситуационо прикладне комуникационе
моделе;
– затражи и пружи додатне информације у
вези са предлозима, саветима и позивима
на заједничке активности;

– разуме једноставније предлоге, савете и
позиве на заједничке активности и
одговори на њих уз одговарајуће
образложење;
– упуту предлоге, савете и позиве на
заједничке активности користећи
ситуационо прикладне комуникационе
моделе;
– затражи и пружи додатне информације у
вези са предлозима, саветима и позивима
на заједничке активности;

– разуме једноставније исказе којима се
тражи мишљење и реагује на њих;
– изражава мишљење, слагање/неслагање
и даје кратко образложење;

– разуме уобичајене молбе и захтеве и
реагује на њих;
– упуту уобичајене молбе и захтеве;

ИСКАЗИВАЊЕ ОСЕТА И ОСЕЋАЊА;)

**MODULE 8
THE ELEMENTS**

(ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У
ПРОШЛОСТИ;

ТРАЖЕЊЕ И ДАВАЊЕ
ИНФОРМАЦИЈА НА ФОРМАЛАН
НАЧИН;)

- разуме једноставније текстове који се односе на опис предмета,
- опише и упореди предмете, користећи једноставнија језичка средства;
- разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;
- изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;
- разуме уобичајене изразе у вези са осећањима и реагује на њих;
- изрази осете и осећања једноставнијим језичким средствима;
- разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;
- размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;
- опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;
- размени једноставније информације на

	формалан начин; – затражи и пружи додатне информације у вези са рекламама		
--	---	--	--

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Седми		
Програмски садржаји		Исходи	
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p> <p><i>Hi Sophie, how are you/ have you been? Fine!/ Pretty good!/Great!/ Never been better!/Not bad!/As usual./A little busy actually!/I've been busy studying, how about you?/Thanks for asking, and you?</i></p> <p><i>It was nice meeting you. It was nice/a pleasure meeting you as well/too./You as well/too./I hope to see you again./I look forward to meeting/seeing you again. Say hello/hi to your family.</i></p> <p><i>Is Dorian your first name? No, it's my middle name. My first name is David. What's your first/middle/last name/family name/surname? I was named after my great-grandfather, who was Russian. Who were you named after? My godparents chose this name for me.</i></p> <p><i>I grew up/was raised in Serbia, but my parents moved to Australia when I was ten. My paternal grandparents are still alive, but my maternal grandparents died when I was a child.</i></p> <p><i>These are my classmates, Vasilije and Neda; we've been friends for years. We belong to the the Drama Club, and we meet once a week/ every Thursday afternoon. Which school club do you belong to?</i></p> <p><i>Who's that girl on the right/left – the one in the leather jacket and plain T-shirt? The picture was taken a few years ago, but it must be Elena, a girl from my class. She plays the guitar in the school orchestra. What instrument do you play?</i></p> <p><i>Luka and I go to the same school, but we aren't in the same class. We get on/along very well, although we don't always agree about everything. He doesn't live in my street; however, he lives very close to me, just round the corner. Who do you get on/along (well) in your</i></p>		<p>-препознаје и именује појмове који се односе на тему живота младих</p> <p>-уз већу помоћ наставника описује предмете из непосредног окружења;</p> <p>- уз већу помоћ наставника уме да постави и одговори на једноставнија питања личне природе</p> <p>- уз већу помоћ наставника упоређује и описује жива бића,предмете,места</p> <p>-уз већу помоћ наставника акцентује речи,поштујући ритам и интонацију.</p> <p>- разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање способности и умећа</p> <p>-уз већу помоћ наставника размењује појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости и прошлости;</p> <p>-поштујући правопис преписује ,а уз већу помоћ наставника допуњава и пише речи и краће реченице које је усмено усвојио.</p> <p>-разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</p> <p>- уз већу помоћ наставника размењује једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</p>	

class/school/family?

Phillip's quite brainy, and he's really good with computers, but he's been really bad-tempered since his parents got divorced. Who has he lived with since then?

The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи

The Past Simple Tense глагола *to be* и осталих глагола (правилних и неправилних)

The Past Continuous Tense

The Present Perfect Tense учесталијих глагола (правилних и неправилних) Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why...*

Питања са препозиционим глаголима

Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима (*go to school/by car/on foot...*), са основ- ним географским појмовима (називима улица, градова, држава...)

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)

Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Past Simple, Future Simple*)

ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА

What's he/she like? He's smart and confident, but he's slightly irresponsible at times. What does he/she look like? She's of medium height/build and she's got medium length straight/wavy/curly hair. She usually wears sporty clothes – she must love sports!

My sister's too young to take the driving test. My brother isn't tall enough to play basketball. Fast food is unhealthy, isn't it? These potatoes are too salty, aren't they?

Our results look great compared to theirs. We can't be worse than them.

The lamp is broken! The news is fascinating/unbelievable.

What an enormous fish! What a lovely drawing! What lovely weather!

How interesting/boring! You can see/There's a church in the middle/in the background/in front of the picture.

- уз већу помоћ наставника саопштава шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;

-разуме и уз већу помоћ наставника формулише једноставније исказе који се односе на описивање чињеница и могућности у садшњости;

-разуме једноставније текстове који се односе на оријентацију у простору;

- уз већу помоћ наставника пита и саопшти где се неко налази или где се нешто дешава;

-користи лексику и језичке структуре које су се радиле у темама 1,2 кроз вежбе повезивања и допуњавања са понуђеним појмовима лексике и

граматике, примењујући основна правила и разумевање истих

- остварује најмање трећину тачно урађених примера у захтевима

- уз већу помоћ наставника размењује једноставне информације које се односе на догађаје и искуства у дефинисаној и недефинисаној прошлости;

- описује догађаје и искуства у дефинисаној и недефинисаној прошлости користећи неколико везаних исказа уз већу помоћ наставника

- разуме једноставнији опис живих бића и појава;

- уз већу помоћ наставника описује жива бића и појаве користећи позната језичка средства;

- разуме и тражи потврду/слагање саговорника уз већу помоћ наставника

.уз већу помоћ наставника пише обична и електронска писма у којима пријатељима и познаницима саопштава новости и једноставним језичким средствима

I didn't enjoy the amusement park – it was too scary!
It was -10 degrees on the mountain – it was freezing cold and snowy. It rained/ snowed more heavily than last night.
What's the title of the book/film? It's a novel/film entitled...
Serbia is situated at the crossroads of Central and Southeast Europe. Belgrade is located at the confluence of the Danube and Sava Rivers.
The United Kingdom consists of four countries: England, Wales, Scotland and Northern Ireland.
The UK national anthem is called "God Save the Queen", while the US national anthem is called "The Star Spangled Banner". What's Serbian national anthem called? It's "God of Justice".
What is/are the most endangered animal species in the world? What is/are the most popular teen TV series in your country?
In Serbian tradition godparents are usually given the responsibility for naming a newborn child.

The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости, The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости
 Поређење прилога
 Придеви са наставцима –ed и –ing
Too (adjective) to... / (not) enough (adjective) to...
 Творба и употреба прилога за начин (*beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...*)
 Употреба одређеног члана код поређења придева/прилога
 Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река...) Релативне заменице *who, which, that, whose, where...*
 Неодређене заменице (*somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...*).
 Питања са *What...like, How, Why...*
 Негативни префикси *un-, im-, ir-...*
 Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)

обрађује/спомиње узрасно релевантне теме

- разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;
- уз већу помоћ наставника размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;
- уз већу помоћ наставника саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;
- уз већу помоћ наставника разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости
- размени једноставније информације о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;
- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;
- изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење;
- разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;
- изражава мишљење, слагање/неслагање
- уз већу помоћ наставника размењује једноставне информације које се односе на радње и ситуације у садашњости и прошлости;
- описује радње и ситуације у садашњости и прошлости користећи неколико везаних исказа уз већу помоћ наставника
- разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;
- разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;
- уз већу помоћ наставника

Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Past Simple, Future Simple*) *What (a/an) + adjective + noun*
Question tags

ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ

Have a slice of bread!

Help yourself/yourself to the sandwiches! Less/More, please!

He should cut down on sweets, shouldn't he?

If you experience any form of bullying, you should immediately report it to the teachers. What should/shall I do if my Facebook account gets hacked?

Are we meeting Pavle and Dorotea in front of the cinema? Let's go sightseeing, shall we?

We'll play in the garden if the weather gets better, won't we? I'm on the team, aren't I?

I'll keep my fingers crossed for you!

Why don't we download some music from the Internet? Let me show you.

It's lesson/break/quiz time!

The game is over!

They asked me to join their team.

The doctor told me to stay in bed and drink plenty of fluids. She advised us to take a bus downtown/not to drink the water.

Should за давање савета

Изрази: *How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...*

Модални глаголи за изражавање предлога – *can/could/may/might*

Заповедни начин

The Present Continuous Tense за унапред договорене радње

Question tags

Индириктни предлози и савети Први кондиционал

Повратне заменице

- размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту

- уз већу помоћ наставника размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости, прошлости и будућности

- описује у неколико везаних исказа стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности уз већу помоћ наставника

- разуме једноставније исказе који се односе на давање предлога, савета и позива на заједничке активности и одговори на њих уз већу помоћ наставника упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе користећи позната језичка средства;

- разуме једноставније изразе којима се тражи/нуди помоћ;

- разуме једноставније текстове везане за очување животне средине

- разуме једноставније текстове везане за обичаје и традицију у земљама циљне културе

- разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене;

- уз већу помоћ наставника размени информације у вези са количином, димензијама и ценама

- разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;

- препознаје и именује појмове који се односе на тему модних трендова и куповине

- уз већу помоћ наставника разуме молбе, наредбе и

ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,
ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ

Can I have my magazine back?

Can/Could we have some advice/information about the trip? Could you speak a bit more slowly/speak up, please?

Mother told the children to stop arguing/fighting.

The flight attendant told the passengers to fasten their seat belts. The librarian asked us not to make noise in the library.

Will you leave me alone, please? He asked me to leave him alone. She promised/refused to let me use her laptop/dictionary.

I'm sorry for your loss!/I'm sorry to hear that! Thank you for your sympathy/kindness! He thanked me for my help/support.

Sorry for being late. Thanks for coming. Thank you in advance! I'll put it down so that I don't make the same mistake again!

Модални глаголи за изражавање молбе и захтева –

can/could/may/will

Индиректне наредбе и молбе

Gerund/Infinitive

РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА

If you want to help the charity, email... or call...

If you want to recycle, sort out/separate different materials and put them in recycling containers. You can set up your account in just a few steps.

Once you have finished, you can save your work and share the link.

Make sure you check your essay for spelling mistakes before you hand it in!

Make/ Do a class survey on their reading habits/ media preferences.

Compare/ Present the results. The form must be completed in ink.

Write your name and address in block capitals. Fill in the blanks.

Don't let go of the handlebar on that bike! Keep your dog on a leash!

Hold on! Hold the line!

When a challenge is given don't step back. Step up!

савете и реагује на њих;

- изражава своје и преноси туђе молбе, наредбе и савете уз већу помоћ наставника

-уз помоћ наставника честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства;

-разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;

- уз већу помоћ наставника пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота

Први кондиционал Заповедни начин
Пасивни облик модалних глагола

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ

How long does it take you to get to school? It takes me half an hour if I go by bus, but this week Dad's driving me to school, so it's taking me only half the time.

Who's the teacher telling off?

What are the police looking for?

She's getting dressed for the party, isn't she? The children are dressed up for the celebration, aren't they? My parents have been married since 2002.

Can you do a handstand/ a cartwheel/ a forward/backward roll/ a split/ a bridge? We've been able to use the application for over a year now.

Teenagers don't watch TV as often as they used to.

My neighbours have got a very big house with a swimming pool – they must be rich! Pavle can't be on holiday – I've just seen him!

In Serbian tradition, if you hiccup, someone is talking about you. Plants die if they don't get enough water.

The novel/film is based on an oral folk story/a historic fact.

The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи.

Разлике у употреби глаголских облика *The Present Simple Tense* и *The Present Continuous Tense*

The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају Нулти кондиционал

Питања са препозиционим глаголима

Can за изражавање способности у садашњости

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*) Пасивни облик глагола у простим временима (*Present*

Simple)

Question tags

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ

It was very nice/kind of Nadja to help me with my homework. Nicholas did very well in his test – better than in the previous one!

Lara was born in Canada, but her family moved to the USA two years ago. Which US state did they move to? Have you ever read this book? No, but I'd like to.

Has Marco finished his exams yet?

She has already had supper, hasn't she? It's been ages since we last met, hasn't it?

Everybody enjoyed themselves, didn't they? We've won! They've lost!

Have the police been able to find the criminals who robbed the bank?

When we looked up we could see the stars.

I broke my glasses so I couldn't see the board at school. It was raining when I left home this morning.

While we were watching TV, I fell asleep.

Who were you talking to when I saw you at the party?

What was Isaac Newton doing when he discovered the law of gravity?

He was sitting in his garden when an apple fell on his head. I didn't use to like animals, but I do now.

What kind of TV programmes did you use to watch when you were a child? Robin Hood used to take from the rich and give to the poor.

The Indians didn't use to hunt with guns, they used to hunt with bows and arrows. The plane was late so we had to wait for ages.

It was very warm so we didn't have to wear jumpers. Did you have to study hard for your maths test?

I was given a lot of useful advice/information about the project. How many people were killed in the hurricane/flood/earthquake?

How many homes were destroyed by the hurricane/flood/earthquake?

What was the deadliest hurricane/flood/earthquake?

America was discovered in 1492. When was George Washington elected the first president of the United States?

Peter I reigned as the last King of Serbia and as the first King of the Serbs, Croats and Slovenes. When was he proclaimed King of Serbia?

Queen Elizabeth II has ruled Britain since 1952, when her father, King George VI, died. When was she crowned? "The Bridge on the

Drina" was written by Ivo Andrić. Who was "Oliver Twist" written by?

The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе

The Past Continuous Tense, све употребе

Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past Simple Tense* и *The Past Continuous Tense*

The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са *ever, never, just, already, yet...*

Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past Simple Tense* и *The Present Perfect Simple Tense* *Used to*

Could и *was/were able to* за изражавање способности у прошлости

Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why...*

Питања са препозиционим глаголима

Пасивни облик глагола у простим временима (*Past Simple*)

Question tags

ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)

I'm going to the dentist's/doctor's tomorrow morning. Anja is spending the weekend at her grandparents'. My auntie Sara is getting married next month.

My mum's flying to Rome this afternoon. What time does her plane leave? The project will/could/may/might be finished by the end of the month.

Will you be able to hand in your project in time? I hope the rain will stop soon!

Look at the bright sky – it's going to be a lovely day today! The car's going to hit the child! We're going to miss the train!

Mina's going to take the final exam at the end of term – I'm sure she'll pass it. I'll let you know as soon as I get the results!

Let's cross that bridge when we come to it!

The teacher will get angry if we don't finish our homework, won't he?

If Nenad doesn't do any revision for his exam, he will get bad marks and fail it. I haven't heard from my cousins for ages – I'll text them to check if they're OK. What will happen if we don't stop polluting our planet?

In Serbian tradition, if your left palm is itching, you will get money, but if it's the right one then you will give money.

The Present Continuous Tense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи

The Present Simple Tense за изражавање будућних радњи које су део утврђених распореда/програма

The Future Simple Tense за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања

Модални глаголи за изражавање вероватноће: *could/may/might*

Going to за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања

Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници (*when, after, before, as soon as...*) *Stative verbs* (*promise, believe, think, hope...*)

Пасивни облик глагола у простим временима (*Future Simple*)

Question tags

Will be able to за изражавање способности у будућности

ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА

What's wrong/the matter with you? My knee/ankle hurts! / I've got a sore throat and a runny nose. That must be the flu. You need some medicine. Get well/better soon!

What do you want to talk about?

*She's been very lonely since her best friend moved house last year.
Why's Sara angry with me? She might be jealous of you!
He's disappointed with his test results.
I'm (very) happy for you/about visiting my aunt in Dublin. My heart
sank/ I was over the moon when I heard the news. My parents were very
proud of me when I won the first prize. The cake smells/tastes delicious.
Can I taste your pie?
Teenagers aren't interested in reading the news.
The children are not hungry enough to eat a whole pizza. I'm too tired
to go out tonight.*

*Stative verbs (be, want, need, have, hurt, feel, smell, taste...) Why don't
we/you + инфинитивна основа глагола.*

Would like + именица/инфинитив глагола.

*Употреба придевско-предлошких израза tired of / sick of / fed up with
/ bored with / disappointed with/by / happy for/about / angry with /
proud of / interested in...*

The Present Simple / Past Simple / Present Perfect Simple Tense

*Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must, can't,
may...)*

*Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple,
Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple) Заповедни начин*

Gerund/Infinitive

too (adjective) to/(not) enough (adjective) to

**ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА
ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ**

Could you tell me the way to a nearby/the nearest station?

The city hall is closer to/nearer the city centre than the cathedral. The

Modern Art Museum is the farthest from the centre.

They built their home in a forest on a mountain, among pine trees.

*We put up our tent on a campsite by the lake, and we slept under the
stars. They went sledging down the steep hills.*

We often go for long walks along the river bank. You mustn't go across

this road here.

The children were running past/through/around the park. The plane was flying high above the clouds.

I placed the speakers right against the wall. Can you wait outside/inside?

The cat jumped onto/off the roof/over the wall and into the garden. Yuri Gagarin was the first human being to travel into space.

How can I find these places on the map?

Canada is north of, and Mexico is south of the United States.

The UK is bordered to the south by the English Channel, which separates it from continental Europe, to the east by the North Sea and to the west by the Irish Sea and the Atlantic Ocean.

Tara Mountain is located in western Serbia, while the Djerdap Gorge is situated in eastern Serbia. It's on the tip of my tongue!

I wrote off the top of my head.

Предлози за изражавање положаја и просторних односа: *in front of, behind, between, opposite, along, above, against...*

Предлози са глаголима кретања: *onto, into...*

Предлошки изрази са именицама за означавање страна света: *north of, south of, to the south, to the west...*

Придеви изведени од именица за означавање страна света: *western, eastern...* Компаратив и суперлатив придева

Заповедни начин

Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple*)

Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река, планина, мора, океана...)

ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА

The head teacher ordered us not to use our mobile phones in class.

They must be put away before the beginning of class. What are the rules

about using cell phones in your school? The local council warned the people not to pollute the river.
My parents told me not to leave the house without their permission. The animals mustn't be disturbed. Don't let the children feed them!
The teams cannot have more than 11 players on the field during a match. The new Spiderman film is rated 12. This means we're allowed to watch it. We're not allowed to talk during the performance.
Don't go near Ljubica. She's got chicken pox.
Look out! There's a car coming!
Watch out! The floor/staircase/pavement is slippery. Be careful. You could burn yourself.
Take care in the sun. You may/might get sunburnt. Keep off the grass!
No entry!
We should say good-bye now!

Заповедни начин

Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе: *can/can't, must/mustn't, should/shouldn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to*

Модални глаголи за изражавање вероватноће: *could/may/might*

Let/Make + инфинитивна основа глагола

Индиректне наредбе и молбе

Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима

ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА

That's your parents' car, isn't it? These are my sunglasses, aren't they?
Is that Lazar's phone? I'm not sure, it could be Sanja's. This can't be my book, it must be yours; I left mine at home.

Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – *my friend's/friends'/ children's books*

Присвојне заменице *mine, yours...*

Питања са *Whose*

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)

Question tags

ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА

My most/least favourite outdoor/indoor activity is... Masha enjoys outdoor swimming, doesn't she?

She can't be keen on skiing, she doesn't like winter sports.

My sister prefers vanilla to chocolate ice-cream / traditional shopping to online shopping / downloading music to buying CDs. Which one do you prefer?

It's not my cup of tea!

Придевско-предлошке фразе – *interested in, good/bad at, crazy about, keen on...*

Глаголи *like/love/hate/enjoy/prefer/can't stand* + глаголска именица

Питања са *What, Who, Why, Which...*

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)

Question tags

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА

I don't think that mobile phones should be banned in schools. / In my opinion, students should be allowed to use cell phones in school for safety reasons. What do you think? What's your opinion?

Who do you think will win/lose the match? What do you mean by that?

They must/can't be rich/poor/famous... I agree/disagree with you on that!

Stative verbs (think, like, agree, believe, mean...)

Питања са *What, Why, How...*

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)

Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Past Simple, Future Simple*)

Пасивни облик модалних глагола

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА

What's the population of Belgrade? It's nearly 1.7 million people. It lies 116.75 metres above sea level. The Dead Sea is the world's lowest point of land at 423 metres below sea level.

What's the height of the world's tallest building? It's a skyscraper in Dubai that reaches 829.8 m. My mum works on the 15th floor of a 29-storey building.

What's the length of the world's longest river? It's the Nile in Africa, and it's 6,853 km (4,258 miles) long. What's the weight of the world's heaviest animal? It's the blue whale, and it weighs about 200 tonnes.

What are the length, width and depth of the pool? It's 6 metres long, 4 metres wide and 2 metres deep. What's its size? Its area is 24 square metres.

What's the size of the image? It's 29.6 KB.

How much do these apples weigh? They're almost two and a half kilos/five and a half pounds. We need only 2 loaves of bread for the party.

That's a bargain!

This costs a lot!

They gave us a lot of useful advice/information. I heard some amazing news this morning.

How much homework did you have last night? We've got fewer subjects/less homework this year. Neda got full marks in her test – ten out of ten!

Основни бројеви преко 1000

Небројиве именице: *information, advice, news, homework...*

Грађење именица за изражавање димензија: *high-height, long-length,*

deep-depth, wide-width...

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Седми		
Програмски садржаји		Исходи	
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p> <p><i>Hi Sophie, how are you/ have you been? Fine!/ Pretty good!/Great!/ Never been better!/Not bad!/As usual./A little busy actually!/I've been busy studying, how about you?/Thanks for asking, and you? It was nice meeting you. It was nice/a pleasure meeting you as well/too./You as well/too./I hope to see you again./I look forward to meeting/seeing you again. Say hello/hi to your family.</i></p> <p><i>Is Dorian your first name? No, it's my middle name. My first name is David. What's your first/middle/last name/family name/surname? I was named after my great-grandfather, who was Russian. Who were you named after? My godparents chose this name for me.</i></p> <p><i>I grew up/was raised in Serbia, but my parents moved to Australia when</i></p>		<ul style="list-style-type: none"> -препознаје и именује појмове који се односе на тему живота младих - разуме краће и дуже текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости и прошлости - самостално размењује сложеније информације које се односе на догађаје у садашњости и прошлости - самостално и правилно описује сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности и способности користећи неколико везаних исказа; - описује жива бића ,предмете,места и појаве користећи позната језичка средства; - разуме сложеније описе радњи, стања и збивања; - поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о	

I was ten. My paternal grandparents are still alive, but my maternal grandparents died when I was a child.
These are my classmates, Vasilije and Neda; we've been friends for years. We belong to the the Drama Club, and we meet once a week/ every Thursday afternoon. Which school club do you belong to?
Who's that girl on the right/left – the one in the leather jacket and plain T-shirt? The picture was taken a few years ago, but it must be Elena, a girl from my class. She plays the guitar in the school orchestra. What instrument do you play?
Luka and I go to the same school, but we aren't in the same class. We get on/along very well, although we don't always agree about everything. He doesn't live in my street; however, he lives very close to me, just round the corner. Who do you get on/along (well) in your class/school/family?
Phillip's quite brainy, and he's really good with computers, but he's been really bad-tempered since his parents got divorced. Who has he lived with since then?

The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи
The Past Simple Tense глагола *to be* и осталих глагола (правилних и неправилних)
The Past Continuous Tense
The Present Perfect Tense учесталијих глагола (правилних и неправилних) Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why...*
 Питања са препозиционим глаголима
 Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима (*go to school/by car/on foot...*), са основ- ним географским појмовима (називима улица, градова, држава...)
 Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)
 Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Past Simple, Future Simple*)

(Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве

познатим темама
 -самостално размењује информације које се односе на дату комуникативну ситуацију
 - самостално и разговетно изговара гласове,акцентује речи,поштује ритам и интонацију
 -самостално пише реченице и краће текстове користећи познате језичке елементе којима описује себе
 -активно учествује настави,мотивисан је,заинтересован,сарађује са другима и има одговоран однос према раду и постављеним задацима
 -разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и
 - самостално размењује једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;
 - саопштава шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;
 -самостално формулише сложеније исказе који се односе на описивање чињеница и могућности у садашњости;
 -разуме једноставније текстове који се односе на оријентацију у простору;
 -самостално пита и саопштава где се неко налази или где се нешто дешава;
 -самостално пише реченице и краће текстове користећи познате језичке елементе
 - превилно употребљава лексику и граматичке структуре које се односе на догађаје и искуства у садашњости, прошлости и будућности.
 - описује догађаје и искуства у садашњости, прошлости и будућности,користећи неколико везаних исказа
 -користи лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 1,2
 -има одговоран однос према раду и постављеним

комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбин-ске везе. Већи градови у земљама циљне културе.

ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА

What's he/she like? He's smart and confident, but he's slightly irresponsible at times. What does he/she look like? She's of medium height/build and she's got medium length straight/wavy/curly hair. She usually wears sporty clothes – she must love sports!

My sister's too young to take the driving test. My brother isn't tall enough to play basketball. Fast food is unhealthy, isn't it? These potatoes are too salty, aren't they?

Our results look great compared to theirs. We can't be worse than them. The lamp is broken! The news is fascinating/unbelievable.

What an enormous fish! What a lovely drawing! What lovely weather! How interesting/boring! You can see/There's a church in the middle/in the background/in front of the picture.

I didn't enjoy the amusement park – it was too scary!

It was -10 degrees on the mountain – it was freezing cold and snowy. It rained/ snowed more heavily than last night.

What's the title of the book/film? It's a novel/film entitled...

Serbia is situated at the crossroads of Central and Southeast Europe.

Belgrade is located at the confluence of the Danube and Sava Rivers.

The United Kingdom consists of four countries: England, Wales,

Scotland and Northern Ireland.

The UK national anthem is called "God Save the Queen", while the US national anthem is called "The Star Spangled Banner". What's Serbian national anthem called? It's "God of Justice".

What is/are the most endangered animal species in the world? What is/are the most popular teen TV series in your country?

In Serbian tradition godparents are usually given the responsibility for naming a newborn child.

The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за

задацима

-самостално пише реченице и краће текстове користећи познате језичке елементе

- разуме краће и дуже текстове у којима се описују догађаји и искуства у дефинисаној и недефинисаној прошлости;

-самостално размењује сложеније информације које се односе на догађаје и искуства у дефинисаној и недефинисаној прошлости;

- самостално и правилно описује догађаје и искуства у дефинисаној и недефинисаној прошлости користећи неколико везаних исказа; - разуме и тражи

потврду/слагање саговорника уз већу помоћ наставника
- разуме сложенији опис живих бића и - разуме и тражи потврду/слагање саговорника

- описује жива бића и појаве користећи позната језичка средства самостално пише обична и електронска писма у којима пријатељима и познаницима саопштава новости и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.

- разуме и примењује правила учтиве комуникације са одрасл- препознаје и именује појмове који се односе на дату тему; - ' -разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих

- самостално и правилно размењује сложеније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;

-саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа

-размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости

-изрази допадање и недопадање уз ј образложење;

-изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко

изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости, *The Past Simple Tense* и *The Past Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости

Поређење прилога

Придеви са наставцима *-ed* и *-ing*

Too (adjective) to... / (not) enough (adjective) to...

Творба и употреба прилога за начин (*beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...*)

Употреба одређеног члана код поређења придева/прилога

Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река...) Релативне заменице *who, which, that, whose, where...*

Неодређене заменице (*somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...*).

Питања са *What...like, How, Why...*

Негативни префикси *un-, im-, ir-...*

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)

Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Past Simple, Future Simple*) *What (a/an) + adjective + noun*

Question tags

(Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)

ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ

Have a slice of bread!

Help yourself/yourselves to the sandwiches! Less/More, please!

He should cut down on sweets, shouldn't he?

If you experience any form of bullying, you should immediately report it to the teachers. What should/shall I do if my Facebook account gets

образложење

- самостално и правилно описује догађаје из прошлости користећи неколико везаних исказа;

- размењују информације везане за дату комуникативну функцију;

- активно учествује настави, мотивисан

је, заинтересован, сарађује са другима и има одговоран однос према раду и постављеним задацима

- размењује сложеније информације које се односе на радње и ситуације у садашњости и прошлости;

- самостално и правилно описује радње и ситуације у садашњости и прошлости користећи неколико везаних исказа

- разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;

- активно учествује настави, мотивисан

је, заинтересован, сарађује са другима и има одговоран однос према раду и постављеним задацима

- самостално и правилно опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;

- разуме сложеније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;

- размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту.

- разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање радњи, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности;

- самостално размењује појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости, прошлости и будућности

- самостално и правилно описује у неколико везаних исказа стања и појаве у садашњости, прошлости и

hacked?

Are we meeting Pavle and Dorotea in front of the cinema? Let's go sightseeing, shall we?

We'll play in the garden if the weather gets better, won't we? I'm on the team, aren't I?

I'll keep my fingers crossed for you!

Why don't we download some music from the Internet? Let me show you.

It's lesson/break/quiz time!

The game is over!

They asked me to join their team.

The doctor told me to stay in bed and drink plenty of fluids. She advised us to take a bus downtown/not to drink the water.

Should за давање савета

Изрази: *How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...*

Модални глаголи за изражавање предлога – *can/could/may/might*

Заповедни начин

The Present Continuous Tense за унапред договорене радње

Question tags

Индиректни предлози и савети Први кондиционал

Повратне заменице

(Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.

ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ

Can I have my magazine back?

Can/Could we have some advice/information about the trip? Could you speak a bit more slowly/speak up, please?

Mother told the children to stop arguing/fighting.

The flight attendant told the passengers to fasten their seat belts. The librarian asked us not to make noise in the library.

будућности

- разуме једноставније исказе који се односе на давање предлога, савета и позива на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење

- самостално упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе

- затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности

- разуме једноставније изразе којима се тражи/нуди помоћ и реагује на њих

-упоређује и уочава сличности и разлике у начину живота у земљама циљне културе и код нас;

- разуме једноставније текстове везане за очување животне средине

- разуме једноставније текстове везане за обичаје и традицију у земљама циљне културе

- описује догађаје и искуства у садашњости, прошлости и будућности, користећи неколико везаних исказа

-користи лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције

-има одговоран однос према раду и постављеним задацима

-самостално пише реченице и краће текстове користећи познате језичке елементе

- остварује скоро све или све захтеве у примерима теста

Will you leave me alone, please? He asked me to leave him alone. She promised/refused to let me use her laptop/dictionary.

I'm sorry for your loss!/I'm sorry to hear that! Thank you for your sympathy/kindness! He thanked me for my help/support.

Sorry for being late. Thanks for coming. Thank you in advance! I'll put it down so that I don't make the same mistake again!

Модални глаголи за изражавање молбе и захтева –
can/could/may/will

Индириктне наредбе и молбе

Gerund/Infinitive

(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.

РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА

If you want to help the charity, email... or call...

If you want to recycle, sort out/separate different materials and put them in recycling containers. You can set up your account in just a few steps.

Once you have finished, you can save your work and share the link.

Make sure you check your essay for spelling mistakes before you hand it in!

Make/ Do a class survey on their reading habits/ media preferences.

Compare/ Present the results. The form must be completed in ink.

Write your name and address in block capitals. Fill in the blanks.

Don't let go of the handlebar on that bike! Keep your dog on a leash!

Hold on! Hold the line!

When a challenge is given don't step back. Step up!

Први кондиционал Заповедни начин

Пасивни облик модалних глагола

(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ

How long does it take you to get to school? It takes me half an hour if I go by bus, but this week Dad's driving me to school, so it's taking me only half the time.

Who's the teacher telling off?

What are the police looking for?

She's getting dressed for the party, isn't she? The children are dressed up for the celebration, aren't they? My parents have been married since 2002.

Can you do a handstand/ a cartwheel/ a forward/backward roll/ a split/ a bridge? We've been able to use the application for over a year now.

Teenagers don't watch TV as often as they used to.

My neighbours have got a very big house with a swimming pool – they must be rich! Pavle can't be on holiday – I've just seen him!

In Serbian tradition, if you hiccup, someone is talking about you. Plants die if they don't get enough water.

The novel/film is based on an oral folk story/a historic fact.

The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи.

Разлике у употреби глаголских облика *The Present Simple Tense* и *The Present Continuous Tense*

The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају Нулти кондиционал

Питања са препозиционим глаголима

Can за изражавање способности у садашњости

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*) Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple*)

Question tags

(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ

It was very nice/kind of Nadja to help me with my homework. Nicholas did very well in his test – better than in the previous one!

Lara was born in Canada, but her family moved to the USA two years ago. Which US state did they move to? Have you ever read this book?

No, but I'd like to.

Has Marco finished his exams yet?

She has already had supper, hasn't she? It's been ages since we last met, hasn't it?

Everybody enjoyed themselves, didn't they? We've won! They've lost!

Have the police been able to find the criminals who robbed the bank?

When we looked up we could see the stars.

I broke my glasses so I couldn't see the board at school. It was raining when I left home this morning.

While we were watching TV, I fell asleep.

Who were you talking to when I saw you at the party?

What was Isaac Newton doing when he discovered the law of gravity?

He was sitting in his garden when an apple fell on his head. I didn't use to like animals, but I do now.

What kind of TV programmes did you use to watch when you were a child? Robin Hood used to take from the rich and give to the poor.

The Indians didn't use to hunt with guns, they used to hunt with bows and arrows. The plane was late so we had to wait for ages.

It was very warm so we didn't have to wear jumpers. Did you have to study hard for your maths test?

I was given a lot of useful advice/information about the project. How many people were killed in the hurricane/flood/earthquake?

How many homes were destroyed by the hurricane/flood/earthquake?

*What was the deadliest hurricane/flood/earthquake?
America was discovered in 1492. When was George Washington elected
the first president of the United States?*

*Peter I reigned as the last King of Serbia and as the first King of the
Serbs, Croats and Slovenes. When was he proclaimed King of Serbia?
Queen Elizabeth II has ruled Britain since 1952, when her father, King
George VI, died. When was she crowned? "The Bridge on the
Drina" was written by Ivo Andrić. Who was "Oliver Twist" written by?*

The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све
употребе

The Past Continuous Tense, све употребе

Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past
Simple Tense* и *The Past Continuous Tense*

The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у
неодређеној прошлости и са *ever, never, just, already, yet...*

Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past
Simple Tense* и *The Present Perfect Simple Tense Used to*

Could и *was/were able to* за изражавање способности у прошлости

Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why...*

Питања са препозиционим глаголима

Пасивни облик глагола у простим временима (*Past Simple*)

Question tags

(Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална
открића; важније личности из прошлости.

**ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА,
ПРЕДВИЂАЊА)**

*I'm going to the dentist's/doctor's tomorrow morning. Anja is spending
the weekend at her grandparents'. My auntie Sara is getting married
next month.*

*My mum's flying to Rome this afternoon. What time does her plane
leave? The project will/could/may/might be finished by the end of the
month.*

Will you be able to hand in your project in time? I hope the rain will

stop soon!

Look at the bright sky – it's going to be a lovely day today! The car's going to hit the child! We're going to miss the train!

Mina's going to take the final exam at the end of term – I'm sure she'll pass it. I'll let you know as soon as I get the results!

Let's cross that bridge when we come to it!

The teacher will get angry if we don't finish our homework, won't he?

If Nenad doesn't do any revision for his exam, he will get bad marks and fail it. I haven't heard from my cousins for ages – I'll text them to check if they're OK. What will happen if we don't stop polluting our planet?

In Serbian tradition, if your left palm is itching, you will get money, but if it's the right one then you will give money.

The Present Continuous Tense за изражавање унапред
договорених/испланираних радњи

The Present Simple Tense за изражавање будућних радњи које су део
утврђених распореда/програма

The Future Simple Tense за изражавање одлука донетих у тренутку
говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и
веровања

Модални глаголи за изражавање вероватноће: *could/may/might*

Going to за изражавање планова, намера и предвиђања на основу
чулних опажања

Временске зависне реченице за изражавање будућности и
одговарајући везници (*when, after, before, as soon as...*) *Stative verbs*
(*promise, believe, think, hope...*)

Пасивни облик глагола у простим временима (*Future Simple*)

Question tags

Will be able to за изражавање способности у будућности

(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са
степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.

ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И

ОСЕЋАЊА

What's wrong/the matter with you? My knee/ankle hurts! / I've got a sore throat and a runny nose. That must be the flu. You need some medicine. Get well/better soon!

What do you want to talk about?

She's been very lonely since her best friend moved house last year.

Why's Sara angry with me? She might be jealous of you!

He's disappointed with his test results.

I'm (very) happy for you/about visiting my aunt in Dublin. My heart sank/ I was over the moon when I heard the news. My parents were very proud of me when I won the first prize. The cake smells/tastes delicious.

Can I taste your pie?

Teenagers aren't interested in reading the news.

The children are not hungry enough to eat a whole pizza. I'm too tired to go out tonight.

Stative verbs (be, want, need, have, hurt, feel, smell, taste...) Why don't we/you + инфинитивна основа глагола.

Would like + именица/инфинитив глагола.

Употреба придевско-предлошких израза tired of / sick of / fed up with / bored with / disappointed with/by / happy for/about / angry with / proud of / interested in...

The Present Simple / Past Simple / Present Perfect Simple Tense

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must, can't, may...)

Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple) Заповедни начин Gerund/Infinitive

too (adjective) to/(not) enough (adjective) to

(Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.

ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ

*Could you tell me the way to a nearby/the nearest station?
 The city hall is closer to/nearer the city centre than the cathedral. The
 Modern Art Museum is the farthest from the centre.
 They built their home in a forest on a mountain, among pine trees.
 We put up our tent on a campsite by the lake, and we slept under the
 stars. They went sledging down the steep hills.
 We often go for long walks along the river bank. You mustn't go across
 this road here.
 The children were running past/through/around the park. The plane was
 flying high above the clouds.
 I placed the speakers right against the wall. Can you wait
 outside/inside?
 The cat jumped onto/off the roof/over the wall and into the garden. Yuri
 Gagarin was the first human being to travel into space.
 How can I find these places on the map?
 Canada is north of, and Mexico is south of the United States.
 The UK is bordered to the south by the English Channel, which
 separates it from continental Europe, to the east by the North Sea and to
 the west by the Irish Sea and the Atlantic Ocean.
 Tara Mountain is located in western Serbia, while the Djerdap Gorge is
 situated in eastern Serbia. It's on the tip of my tongue!
 I wrote off the top of my head.*

Предлози за изражавање положаја и просторних односа: *in front of, behind, between, opposite, along, above, against...*

Предлози са глаголима кретања: *onto, into...*

Предлошки изрази са именицама за означавање страна света: *north of, south of, to the south, to the west...*

Придеви изведени од именица за означавање страна света: *western, eastern...* Компаратив и суперлатив придева

Заповедни начин

Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple*)

Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река, планина, мора,

океана...)

(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.

ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА

The head teacher ordered us not to use our mobile phones in class.

They must be put away before the beginning of class. What are the rules about using cell phones in your school? The local council warned the people not to pollute the river.

My parents told me not to leave the house without their permission. The animals mustn't be disturbed. Don't let the children feed them!

The teams cannot have more than 11 players on the field during a match. The new Spiderman film is rated 12. This means we're allowed to watch it. We're not allowed to talk during the performance.

Don't go near Ljubica. She's got chicken pox.

Look out! There's a car coming!

Watch out! *The floor/staircase/pavement is slippery. Be careful. You could burn yourself.*

Take care in the sun. You may/might get sunburnt. Keep off the grass! No entry!

We should say good-bye now!

Заповедни начин

Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе: *can/can't, must/mustn't, should/shouldn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to*

Модални глаголи за изражавање вероватноће: *could/may/might Let/Make + инфинитивна основа глагола*

Индиректне наредбе и молбе

Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима

(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.

ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА

*That's your parents' car, isn't it? These are my sunglasses, aren't they?
Is that Lazar's phone? I'm not sure, it could be Sanja's. This can't be
my book, it must be yours; I left mine at home.*

Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – *my friend's/ friends'/ children's books*

Присвојне заменице *mine, yours...*

Питања са *Whose*

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)

Question tags

(Интер)културни садржаји: однос према својој и туђој имовини.

ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА

*My most/least favourite outdoor/indoor activity is... Masha enjoys
outdoor swimming, doesn't she?*

She can't be keen on skiing, she doesn't like winter sports.

*My sister prefers vanilla to chocolate ice-cream / traditional shopping
to online shopping / downloading music to buying CDs. Which one do
you prefer?*

It's not my cup of tea!

Придевско-предлошке фразе – *interested in, good/bad at, crazy about, keen on...*

Глаголи *like/love/hate/enjoy/prefer/can't stand* + глаголска именица

Питања са *What, Who, Why, Which...*

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't,*

may...)

Question tags

(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА

I don't think that mobile phones should be banned in schools. / In my opinion, students should be allowed to use cell phones in school for safety reasons. What do you think? What's your opinion?

Who do you think will win/lose the match? What do you mean by that?

They must/can't be rich/poor/famous... I agree/disagree with you on that!

Stative verbs (think, like, agree, believe, mean...)

Питања са *What, Why, How...*

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*)

Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Past Simple, Future Simple*)

Пасивни облик модалних глагола

(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА

What's the population of Belgrade? It's nearly 1.7 million people. It lies 116.75 metres above sea level. The Dead Sea is the world's lowest point of land at 423 metres below sea level.

What's the height of the world's tallest building? It's a skyscraper in Dubai that reaches 829.8 m. My mum works on the 15th floor of a 29-storey building.

What's the length of the world's longest river? It's the Nile in Africa,

and it's 6,853 km (4,258 miles) long. What's the weight of the world's heaviest animal? It's the blue whale, and it weighs about 200 tonnes. What are the length, width and depth of the pool? It's 6 metres long, 4 metres wide and 2 metres deep. What's its size? Its area is 24 square metres.

What's the size of the image? It's 29.6 KB.

How much do these apples weigh? They're almost two and a half kilos/five and a half pounds. We need only 2 loaves of bread for the party.

That's a bargain!

This costs a lot!

They gave us a lot of useful advice/information. I heard some amazing news this morning.

How much homework did you have last night? We've got fewer subjects/less homework this year. Neda got full marks in her test – ten out of ten!

Основни бројеви преко 1000

Небројиве именице: *information, advice, news, homework...*

Грађење именица за изражавање димензија: *high-height, long-length, deep-depth, wide-width...*

(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура; правописне конвенције при раздвајању хиљада, као и целих од децималних бројева; конвенције у изговору децималних бројева; метрички и неметрички систем мерних јединица.

АОбавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Енглески језик			
Разред:	Осми			
Циљ предмета:	Циљ учења енглеског језика је да се ученик усвајањем функционалног знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>MODULE 1 TEEN AGE Лични идентитет Млади – деца и омладина Породица и уже друштвено окружење Школа Слободно време Спорт Медији, интернет, друштвене мреже Духовни живот, норме, вредности, ставови,... Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења</p> <p>-ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ - ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>		<p>-разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе -траже, саопште, пренесу информације личне природе или податке о себи и другима -у неколико везаних исказа представе себе, своју ужу/ ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства -разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања -размене информације које се односе на на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и</p>	<p>Наставне методе Дијалогска, монологска, демонстративна, метода писаних радова, аудио-лингвална, практичних активности, драмских активности, рад на тексту, вербална, експериментална, игровне активности, илустративна, дискусија, ИКТ у настави, компаративни метод, истраживачки рад, илустративно-демонстративна, херуистичка(метода откривања новог), активна настава</p> <p>Облици рада Фронтални, индивидуални, групни, рад у пару, тимски – циљни језик употребљава се</p>	<p>Иницијално тестирање – дијагностички тестови</p> <p>Формативна евалуација- Праћење ученичких постигнућа / домаћи задаци, рад у пару или групи, однос према обавезама, ангажованост у раду, самоевалуација, портфолио ученика, излагање, презентовање пројекта, овладавање језичким вештинама: слушање, говор, читање, писање, усвојеност лексичких</p>

<p>-ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p> <p>-ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p> <p>-ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p> <p>-ИЗРАЖАВЊЕ ОБАВЕШТЕЊА И САОПШТАВАЊЕ ВЕСТИ</p>	<p>збивања</p> <p>-повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости</p> <p>-размене неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости</p> <p>-опишу радње, способности и умећа у садашњости користећи неколико везаних исказа</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости</p> <p>-размене неколико информација у низу о искуствима, догађајима и и способностима у прошлости</p> <p>-опишу искуства, догађаје и способности у прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину</p> <p>-разумеју краће низове обавештења, вести и реагују на њих</p> <p>-саопште краће низове обавештења, вести</p>	<p>у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;</p> <p>– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;</p> <p>– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;</p> <p>– битно је значење језичке поруке;</p> <p>– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;</p> <p>– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним</p>	<p>садржаја и језичких структура, примена правописа и социолингвистичких норми</p> <p>Писмени задаци, тестови језичких вештина, завршни тестови, кратке провере, пројекти</p> <p>Сумативна евалуација-</p> <p>Процена остварености стандарда и исхода на крају наставне теме, полугодишта, године.</p>
--	---	---	---

<p>MODULE 2 TRAVEL Путовања Транспорт и превозна средства Историја, временско искуство и доживљај времена</p> <p>-ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ - ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ - ОПИСИВАЊЕ БИЋА,</p>	<p>– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења; – разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе;</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости -размене неколико информација у низу о искуствима, догађајима и и способностима у прошлости -опишу искуства, догађаје и способности у прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину -разумеју краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања -затраже и пруже обавештења о</p>	<p>условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; – наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; – сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.</p> <p>Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слушање и реаговање на инструкције наставника или са аудио записа – слушај, пиши, повежи, одреди, као и активности у вези са радом у учионици- цртај,сеци, обоји, отвори/ затвори 	
---	---	--	--

<p>ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p> <p>- ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА</p> <p>- ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>просторним односима, оријентацији и правцу кретања</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања</p> <p>-размене информације које се односе на на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања</p> <p>-повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања</p> <p>-разумеју краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагују на њих</p> <p>-саопште краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања</p> <p>-размене неколико везаних информација у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима</p> <p>-искажу и образложе жеље, интересовања, потребе, осете и осећања</p>	<p>свеску, књигу, итд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рад у пару, малим и великим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације, итд.) - Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.) - Вежбе слушања према упутствима наставника или са аудио записа – повежи појмове, додај, допуну информације, селектуј тачне и нетачне одговоре, утврди хронологију и сл. - Игре примерене узрасту - Класирање и упоређивање по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/ не волим, компарације.... - Решавање ``текућих проблема`` у разреду, тј, договори и мини-пројекти - Превођење исказа у гест и геста у исказ - Невербална комуникација – 	
--	---	--	--

<p>MODULE 3 TEAM SPIRIT</p> <p>Породица и уже друштвено окружење Млади – деца и омладина Спорт Медији, масмедији, интернет, друштвене мреже Емоције, љубав партнерски и други међуљудски односи Слободно време, забава, разонода, хобији - ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЋАЊА) - ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА - ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p>-разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности -размене неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности -саопште планове, намере и предвиђања -разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања -размене информације које се односе на на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања -повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења;</p>	<p>мимика, пантомима</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или именовање наслова - Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала, планирање различитих активности, извештаја/ дневника са путовања, рекламног плаката, програма приредбе или неке друге манифестације - Развијање критичког мишљења - Развијање међупредметних компетенција <p>Разумевање писаног текста:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности - Препознавање везе између група слова и гласова - Одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/ нетачно, вишеструки избор, допуни речју која недостаје 	
---	--	---	--

<p>MODULE 4 ACTION</p> <p>Медији, масмедији, интернет, друштвене мреже, рекламе</p> <p>Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења</p> <p>Друштвено окружење</p> <p>Међуљудски односи</p> <p>Норме, вредности, ставови</p> <p>Спорт</p> <p>-ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p> <p>- ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p> <p>- ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p> <p>MODULE 5 BEING HUMAN</p>	<p>-разумеју општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења</p> <p>-траже и саопште мишљење, слагање/ неслагање и дају кратка образложења</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања</p> <p>-размене неколико везаних информација у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима</p> <p>-искажу и образложе жеље, интересовања, потребе, осете и осећања</p> <p>-разумеју краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагују на њих</p> <p>-саопште краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања</p> <p>-разумеју краће низове обавештења,</p>	<p>-Извршавање прочитаних упутстава и наредби</p> <p>Писмено изражавање:</p> <p>- Повезивање гласова и групе слова</p> <p>- Замењивање речи сликом или цртежом</p> <p>- Проналажење речи која недостаје, употпуњавање низа, проналажење `уљеза`, осмосмерке, укрштене речи...</p> <p>-Повезивање краћег текста и реченица са сликама/ илустрацијама</p> <p>-Попуњавање формулара, пријава за курс, налепница за пртљаг,...</p> <p>- Писање честитки и разгледница</p> <p>- Писање краћих текстова</p> <p>- ИКТ у настави</p> <p>- Употреба мултимедијалног материјала</p> <p>- Активно посматрање, слушање и учешће у активностима</p> <p>- Активности усмене репродукције и контролисане продукције</p> <p>- Комуникација у вези са познатим темама</p> <p>- Увођење дечје књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски исказ, ликовни израз...</p>	
--	---	--	--

<p>Породица и уже друштвено окружење Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност) Животни циклуси Норме и вредности, ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција, емпатија, брига о другоме Уметност – књижевност</p> <p>- ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ - ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА - ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ - ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА - ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ - ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА,</p>	<p>молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагују на њих -саопште краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања -разумеју општи смисао и главне информације текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања -размене неколико везаних информација у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима -искажу и образложе жеље, интересовања, потребе, осете и осећања -разумеју једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагују на њих -размене неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе -разумеју краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење -упуте предлоге, савете, и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе -затраже и пруже детаљније</p>	<p>- Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године</p> <p>Наставне методе: Дијалогска, монолошка, демонстративна, метода писаних радова, аудио-лингвална, практичних активности, драмских активности, рад на тексту, вербална, експериментална, игровне активности, илустративна, дискусија, ИКТ у настави, компаративни метод, истраживачки рад, илустративно-демонстративна, херуистичка(метода откривања новог), активна настава</p> <p>Облици рада: фронтални индивидуални групни рад у пару тимски</p> <p>Наставна средства: учбеник, радна свеска, илустрације, слике, ЦД-дискови, ЦД-плејер,</p>	
---	--	---	--

<p>ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p> <p>MODULE 6 COLOUR</p>	<p>информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења</p> <p>-траже и саопште мишљење, слагање/ неслагање и дају кратка образложења</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости</p> <p>-размене неколико информација у низу о искуствима, догађајима и и способностима у прошлости</p> <p>-опишу искуства, догађаје и способности у прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину</p> <p>-разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања;</p> <p>– размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима;</p> <p>– искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања</p> <p>-разумеју општи смисао и главне</p>	<p>компјутер, интернет, вежбанке, свеске, лаптоп,школски прибор,предмети у учионици, маказе, лепак, фотографије, хамер, пројектор</p>	
---	---	---	--

<p>Уже друштвено окружење Лични идентитет Мода и облачење Становање – форме и навике</p> <p>- ОПИСИВАЊЕ ОСОБА - ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА - ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА - ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА</p> <p>MODULE 7 CONSUMER SOCIETY</p> <p>Живи свет – очување животне средине, еколошка</p>	<p>информације из уобичајених текстова који се односе на опис особа</p> <p>-размене информације које се односе на на опис особа</p> <p>-повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде особе</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења</p> <p>-траже и саопште мишљење, слагање/ неслагање и дају кратка образложења</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања</p> <p>-размене неколико краћих, везаних исказа који се односе на изражавање допадања и недопадања</p> <p>– разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете</p> <p>– упути предлоге, савете</p> <p>– затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима и саветима</p> <p>-разумеју краће низове исказа који се односе на количину, димензије цене</p> <p>-размене информације у вези са количином, димензијама и ценама</p>		
--	---	--	--

<p>свест Куповина, новац, потрошачки свест</p> <p>- ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА - ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА - ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p>	<p>-разумеју краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагују на њих</p> <p>-саопште краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања</p> <p>-разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања</p>		
---	---	--	--

	<p>-размене информације које се односе на на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања</p> <p>-повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања</p>		
--	--	--	--

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Осми		
Програмски садржаји			Исходи
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p> <p>How are you/have you been/are you doing? I'm/I've been/I'm doing fine, and you? It's been long time. / Long time no see!</p> <p>Yes, it's been a while.</p> <p>I was born and raised/brought up in Kruševac, a town in Serbia. Where did you grow up? I live in a nuclear/an immediate family. Who do you live with?</p> <p>We live in a suburb/in the suburbs/on the outskirts of the town. We share the house with another family. We've lived there since I was born. What part of town do you live in?</p> <p>I've got a twin/half/step brother. Have you got any siblings? The man over there is Alex's and my stepdad.</p> <p>Is Luka your relative? Yes, he's my second cousin. / He's my close/distant relative. / No, we're not related. He's just a friend of mine. What country was he born in? What/Which school did he go to? Have you got any family in an English speaking country?</p> <p>Is your step brother the same age as you? No, he's twice/half as old as me. He doesn't go to school, he goes to kindergarten.</p> <p>The boy in the photo is our schoolmate/teammate/roommate and our mutual friend. He's my namesake. Our name is pronounced... , but it is spelled.... My mum's the only person who calls me by my first name, and it usually means I'm in trouble! Do your friends call you by your first name or your nickname?</p> <p>Dunja's my soulmate; we are inseparable.</p> <p>Who's your role model? My dad's my main role model, I have always looked up to/admired him. Who has been the most</p>			<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и именује основне појмове који се односе на тему описивања личности,личних интересовања и креативности -уз већу помоћ наставника разуме краће текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; - уз већу помоћ наставника размењује информације које се односе на догађаје у садашњости; - разуме једноставније исказе који се односе на описивање догађаја у прошлости уз већу помоћ наставника - уз већу помоћ наставника размењује информације које се односе на искуства и догађаје у прошлости користећи једноставна језичка средства; - уз већу помоћ наставника описује сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности и способности користећи једноставна језичка средства у неколико везаних исказа; -разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика. - уз већу помоћ пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договарају активности једноставним језичким средствима -обрађује/спомиње узрасно релевантне теме. -поштујући правопис преписује ,а уз већу помоћ наставника допуњава и пише речи и краће реченице

important and most influential person in your life?
 Mark Twain was a pen name of the American writer whose real name was Samuel Clemens. What other names did Samuel Clemens write under?
 What was Agatha Christie famous for? She was famous for her detective stories.
 What films did Daniel Radcliffe play in? He played the title character in the Harry Potter film series.
 It's been nice meeting you/talking to you.
 Have a good life!
 Farewell, my friends!
 The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости
 The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости
 The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају
 Питања са Who/What/Which/Where/When/Why/How...
 Питања са препозиционим глаголима
 Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple)
 Саксонски и нормански генитив
 Twice/three times.../half as (adjective) as
 Префикси over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...
 (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи
 и родбинске везе; важније личности из света књижевности, музике, филма и спорта.

ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА
 My aunt's an average looking young woman. She's in her early/middle/late 20s.
 My uncle has grown a beard/moustache; now he looks twice as old as her.
 My parents are middle-aged. My mum's a bit overweight, but my dad's really skinny/underweight.

које је усмено усвојио

- уз помоћ наставника примени једноставне садржаје предвиђене темом
- учествује у активностима на часу и труди се
- препознаје и именује појмове који се односе на тему различитих животних изазова и филмске уметности
- уз већу помоћ наставника разуме једноставне исказе који се односе на описивање догађаја у прошлости, садашњости и будућности;
- уз већу помоћ наставника размењује информације које се односе на искуства и догађаје у прошлости, садашњости и будућности користећи једноставна језичка средства;
- уз већу помоћ наставника описује предмете, радње, стања и појаве користећи једноставна језичка средства;
- уз већу помоћ наставника размењује информације везане за дату комуникативну функцију;
- уз већу помоћ наставника размењује информације везане за спортске догађаје и реагује на њих;
- поштујући правопис преписује, а уз помоћ наставника допуњава и пише речи и краће реченице које је усмено усвојио
- уз већу помоћ наставника разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање људи, њихових склоности, навика и искустава, као и на описивање обавеза и задужења;
- уз већу помоћ наставника размени једноставније исказе који се односе на описивање људи, њихових склоности навика и искустава;
- - описује обавезе и задужења;
- разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање догађаја у прошлости;

My grandparents are elderly, but still young at heart/in spirit. How adventurous are your family?

My sister doesn't look anything like me. Who do you look like in your family?/Who do you resemble most? I resemble my

mother, while my brother looks more like my father.

I was oversensitive about my looks/to criticism as a child. What were you like as a child?

What did the man look like? He looked/seemed/appeared annoyed. He also sounded strange/upset. How interesting!

Jason was wearing a hoodie and sports trousers/pants at the party. Sophia was wearing a circular/semicircular/rectangular/

triangular/heart-shaped pendant made of silver/gold.

This steak is undercooked/overcooked. It tastes/smells horrible! What does your steak taste/smell like?

Novi Sad is a major city in Serbia. What's its high/main street?

New York City is nicknamed the Big Apple. Has your city/town got a nickname? By what name was your hometown

previously known?

The 50 stars on the American flag represent the 50 states, while the 13 stripes represent the thirteen British colonies that

declared independence from Great Britain and became the first states in the U.S. The UK flag is called the Union Jack, or

Union Flag.

The Serbian coat of arms consists of two main national symbols: a white double-headed eagle and a shield with a cross.

Statehood Day is a national holiday in Serbia. It's celebrated on 15th February to commemorate the outbreak of the First

Serbian Uprising against Ottoman rule in 1804. On the same day in 1835, during the rule of Miloš Obrenović, the first

modern Serbian constitution was adopted, known as Sretenje Constitution.

Armistice Day is celebrated in memory of the day when the armistice was signed between the Allies of World War I and

Germany on the 11th of November, 1918.

Saint Sava is considered the patron saint of education and all the schools in Serbia. He's also the patron saint of our school.

Professor Moriarty is Sherlock Holmes's mortal enemy.

- опише догађаје у прошлости користећи једноставнија/ сложенија језичка средства;

- разуме и саопшти сложеније исказе који се односе на преношење својих и туђих мишљења и речи у садашњости и прошлости;

- описује жива бића предмете користећи сложенија језичка средства;

- размењује информације везане за дату комуникативну функцију;

- разуме и траже дозволе уз одговарајуће образложење и реагују на њих;

- разуме молбе и реагују на њих;

- изражавају молбе користећи учтива језичка средства;

- уз већу помоћ наставника разуме краће и дуже текстове који се односе на изражавање предвиђања и одлука; исказивање планова и намера у будућности

- уз већу помоћ наставника размењује једноставније информације које се односе на изражавање предвиђања и одлука;

- уз већу помоћ наставника разуме општи смисао и изразе у текстовима на тему путовања

уз већу помоћ наставника разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање догађаја у прошлости;

- уз већу помоћ наставника разуме краће и дуже текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње;

- уз већу помоћ наставника изразе своја осећања и мишљења о различитим ситуацијама

- уз већу помоћ наставника разуме основни смисао и могу да издвоје главне информације из аутентичних телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама које слушају/гледају у смисленим целинама.

- уз већу помоћ наставника пруже одговарајуће информације које се односе на филмску уметност.

-разуме и уз већу помоћ наставника користи

My sister loves video games with immortal characters – so-called immortality games.
 The series was voted the best teenage series of all times.
 My score is twice as good/bad as yours.
 Dragana ran half as fast as Relja.
 You can't compare these two things - that's mixing apples and oranges!
 It's water under the bridge!
 The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости
 The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и радњи које су почеле у прошлости и још увек трају
 The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости
 Stative verbs (look, seem, appear, sound, taste, smell...)
 Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple)
 Питања са Who...look like, What...look/taste/smell like, How (adjective)...
 Префикси over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...
 Twice/three times... as (adjective/adverb) as
 (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике, национална обележја и сл.); метафоричка употреба језика/идиоми.

ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ

ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ

There aren't enough computers for everybody; why don't we take turns to work on them?
 Fine, let's do that!
 Let's go out for ice cream - my treat this time! Well, I'm trying to cut down on sweets, how/what about having some fruit salad instead? Why don't we split the bill?
 Let's start over, shall we? What do you mean? Can/Could you share a link to an example?
 Shall I ask him to join us? I think he would love that! He'd better not be late this time!
 Shall we meet at my place? Okay, what time?

једноставне изразе везане за жеље, интересовања, потребе, осете и осећања
 уз помоћ наставника разуме једноставније исказе који се односе тражење и давање информација везаних за куповину и реагују на њих;

- уз већу помоћ наставника пруже одговарајуће информације које се односе на куповину;

- разуме и уз помоћ наставника саопшти исказе који се односе на изражавање количина и цена-

- препознаје и именује појмове који се односе на тему технологије и технолошког развоја

- уз већу помоћ наставника разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање догађаја у прошлости

- опишу догађаје у прошлости користећи једноставнија/сложенија језичка средства;

- уз помоћ наставника разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на преношење својих и туђих мишљења и исказа

Is this time next week ok with you? That sounds good to me./That would be great!
Would you like/Do you want me to help you with your English assignment? No thank you, I can manage.
You should/ought to/had better leave or you'll miss your bus. Thank you but don't worry, I'll hurry up now.
You shouldn't/had better not stick your nose in other people's business. It's impolite!
Pets shouldn't be abandoned by their owners. It's irresponsible!
The doctor advised me to have regular meals and a balanced diet in order to stay healthy. She also recommended taking up a sport instead of dieting.
My parents told me not to put off doing things I have to do, because I could regret later. If I were you I would stop being late for school. You might get expelled.
What would you do if you were in my place/shoes?
Let's not split hairs about it!
Should/Ought to/Had better за давање савета
Изрази: How/What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...
Stative verbs (think, mean, sound...)
Модални глаголи за изражавање предлога и вероватноће - can/could/may/might...
Пасивни облик модалних глагола
Заповедни начин
Gerund/Infinitive
Индиректни предлози и савети
Први и други кондиционал
Негативни префикси un-, im-, ir-, il-...
(Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на њих; метафоричка употреба језика/идиоми.

ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,
ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ

Can/Could/May I retake the listening text? I've misheard some questions.

Can/Could/Will you rewrite the essay? You've misspelled/misspelt some words.

Excuse me teacher, can you draw/pull/close the curtains? Ok, you put the light on. Can

you now draw/pull/open them? Ok,
 let's have some sunlight in!
 Could/Would you come to my place tonight if you had time? Your place, sixish!
 Please don't tattle on me to my mother/teacher. / Don't be such a tattletale!
 Promise not to tell anyone! I promise!
 Stop showing off! Nobody likes a show-off!
 Stop arguing, will you? Can I tell my side if you let me talk?
 Stop beating around the bush and tell me what the problem is!
 She told me to stop making fuss about nothing!
 My mum asked/warned us to stop giggling.
 The head teacher promised to look into the matter.
 I'm sorry I overslept/overreacted. It's ok, make sure you don't do that again!
 Sorry to disturb/interrupt!
 Sorry, it wasn't on purpose. I'm truly sorry.
 Thanks for letting me stay/for waiting for me!
 Thank you, you've been very kind.
 Many thanks in advance! I (really) appreciate that/your help.
 Tell your parents I said thank you. Say hi for me!
 Pretty please!
 Happy anniversary!
 Better luck next time! Fingers crossed!
 Congrats on your exams!
 Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – can/could/may/will
 Заповедни начин
 Први и други кондиционал
 Индиректне наредбе и молбе
 Gerund/Infinitive
 Префикси over-, mis-, over-, re...
 (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ
 It's getting dark/late/cold/hotter...
 She's getting hungry/tired/better/worse...
 The weather is getting worse by the minute.

What's bothering/puzzling you? I can't solve this problem.
Who are you doing that for? I'm doing this for my classmate Milica.
Where's Jacob? He's at a sleepover. / He's sleeping/spending the night at a friend's. He often sleeps over at Filip's house.
How often do you sleep over at your friends' place?
Who does the new teacher remind you of? He reminds me of my Australian uncle.
This reminds me, have you applied for the competition yet?
This is the first time I've used a crib sheet.
Can I trust you with something?
Anyone can use the application, can't they?
The class teacher tells us to always report the absent students.
I don't know what they are arguing about/who they are laughing at.
My teacher says that the English drink the most tea in the world.
My mum asks me who the message is from.
My friend wants to know which team you support / whether/if you support Red Star or Partisan.
Danilo asks how long I have kept my diary/blog.
Jelena complains that she keeps forgetting her parents' birthdays!
Do you know who I met yesterday?
What does UNICEF/the abbreviation stand for?
What happens if students misbehave in class in your school? Do they get punished for their misbehaviour?
I would/could help you if I had time now. What would you do if you were rich?
The Harry Potter film series is based on Joanna Rowling's novels. Which book is the play based on?
The story/novel is set in the 19th century.
In my country a lot of children live in a single-parent family or in a family with a step-parent and step brothers and sisters.
Some city people live in a high rise, but most people live in detached or semi-detached houses.
International Mother Language Day is held on 21 February to promote awareness of linguistic and cultural diversity.
How's Labour Day celebrated in your country?
There are approximately 1000 giant pandas remaining in the world.
It is estimated that/According to the statistics, 2 million alligators live in the state of

Florida.

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи

The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи

Stative verbs (taste, smell, remind...)

The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и

joш увек трају и у изразима This

is the first/second/third time...

Други кондиционал

Can за изражавање способности у садашњости

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must/can't/might/may/could)

Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple)

Индириктне наредбе и молбе

Индириктне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену

Gerund/Infinitive

Питања са препозиционим глаголима

Get + adjective

(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу

– наставне и ваннаставне

активности; распусти и путовања; традиција и обичаји; метафоричка употреба

језика/идиоми.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ

went to the park with some friends of mine yesterday afternoon.

We had a two months' holiday. What did you do on your holiday/spring/term break? We were having the time of our life!

Why didn't you tell me about that? I didn't want you to know!

My friend turned pale/jumped for joy when she heard the news.

Who forgot their phone?

When did the centre reopen?

What was the first concert you went to? Who were you there with?

My friends threw me a going away/goodbye/farewell party before I moved away/left the town/country. They saw me off at the airport.

My dad couldn't afford to go to university, but I can now.

Anastasija was able to answer all of her questions correctly, but I answered mine

incorrectly.
I misheard you. I was mistaken. She misunderstood my message.
Something's just crossed my mind. I've changed my mind. Have you made up your mind yet?
I've lost my train of thoughts. / My mind's gone blank.
Have you read/heard today's/yesterday's news?
Have you passed to the next round?
Has it stopped raining?
I've misplaced my pen / miscalculated the numbers.
He's gone bananas!
We were having a rehearsal while the storm was raging/when there was a power cut.
My mum told me to stop to buy some bread on my way home.
The old lady asked/begged us to help her.
I was voted the class president in the previous class meeting.
Who was the book published by? It has been adapted into a film.
The people have been stricken by a lightning.
The cat's been run over by a car.
I haven't been invited to the party.
The industrial revolution started in the 18th century.
YouTube, the popular video sharing website, was created in 2005.
The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе
The Past Continuous Tense, све употребе
The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са ever, never, just, already, yet...
Could и was/were able to за изражавање способности у прошлости
Пасивни облик глагола у простим временима (Present Perfect Simple, Past Simple)
Индириктне наредбе и молбе
Питања са Who/What/Which/Where/When/Why...
Питања са препозиционим глаголима
Герунд/Инфинитив
Префикси mis-, over-, re...
(Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости; метафоричка употреба језика/идиоми.

ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА,
НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)

Who are you going to the prom with?

When are you leaving for the airport? When does your plane leave? / What time is your flight? What time does the flight from

Moscow arrive? Which platform does the train leave from?

When does the rerun of season 1 begin? I guess/suppose it starts in 2 weeks' time.

We're going to make up the missed class next week. Let me know when/the time!

I'll leave school in 2 years' time. When will you leave school? What are you going to do after you leave school?

Emma will turn 15 in 2 months.

Noah might/may/could take part in the karate tournament/marathon race next week.

I think the party will be over/finished by the time/before we get to Kristina and Helena's place!

We'll figure out/decide what to do as soon as/when/after we all get together.

See you when you get back!

Take your umbrella in case it rains tonight!

I'll tell on you to the teacher unless you stop!

If it's a tie, will we be able to play another round?

If I wish on a shooting star, will my wishes come true?

What will happen if we keep littering?

What would you do if you saw aliens? Would you run away or speak to them?

The Present Continuous Tense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи

The Present Simple Tense за изражавање будућих радњи које су део утврђених распореда/програма

The Future Simple Tense за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања

Модални глаголи за изражавање вероватноће: may/might/could

Going to за изражавање општих планова и намера, као и предвиђања на основу чулних опажања

Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници

(when, after, before, as soon as, by the time...)

Stative verbs (promise, believe, think, guess, suppose, hope...)

Пасивни облик глагола у простим временима (Future Simple)

Први и други кондиционал

Will be able to за изражавање способности у будућности

(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.

ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА,
ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА

What's the matter? My finger/hand is swollen. I've been stung by a bee. That must hurt!

Let me have a look. Do you need some tissues? Are you fine with this?

What's the matter with Helen? She's been bitten by a strayed dog. She needs to go to hospital. Why haven't you called an ambulance? She wants us to help her. / She asks if we could help her.

I've got goose bumps/butterflies in my stomach/stage fright. My schoolmates expect me to win/hope that I will win the race/game/competition. You needn't worry! We're on your side!

What would you like to spend the money on? Who would you like to celebrate with if you won?

Why are you smelling the food? What does it smell like? My hands smell of onions!

Iva's tasting the coffee. She says it tastes awful. How do you like yours? Can I taste your pie?

Liam felt embarrassed by his friends' insensitive remarks. He says they really hurt him. Sanja was pleased with her test results. She hopes to enrol in an art school if she passes her final exams with flying colours.

Who wasn't happy with their marks?

What were you good at as a child? I enjoyed being active, but now I'm really into/keen on studying.

I've always been interested in clothes and fashion.

Our parents have always taught us to treat people the way we want to be treated.

I don't want this moment to ever end!

I hope you make wonderful memories today!

We need to laugh. Laughter is the best medicine!

The Present Simple / Past Simple / Present Perfect Simple Tense

Stative verbs (be, want, wish, need, expect, hope, have, hurt, feel, smell, taste...)

Need/Needn't

Why don't/haven't you...

Питања са препозиционим глаголима

Придевско-предлошке фразе – interested in, keen on, pleased with, embarrassed by...

Глаголско-предлошке фразе - be into...

Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple)

Индириктне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must, can't, may...)

Први и други кондиционал

Заповедни начин

Gerund/Infinitive

(Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација;

ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ

Let's meet at the entrance to/exit from the museum!

Could you tell me where the pedestrian area/zone / the main square / the city/town hall is.

Go past the traffic lights and go

straight on until you get to the roundabout. At the roundabout turn left. You can't miss it!

I live as close/near as you from the school.

The Science and Technology Park is twice as far as the Natural History Museum.

What would happen if the Sun was twice as far from the Earth?

Čačak is a large industrial town halfway between Kraljevo and Užice.

The baker's/pastry shop is halfway between my home and school.

I don't know where the icon is. It's on the left/right side/at the top/bottom / in the top/bottom left/right corner of the screen.

Move over towards the door.

I slipped as I stepped onto the platform.

We went for a walk along the beach/river bank at dawn.

The boys swam across the lake.

This is the first time I've flown across the Atlantic.

Индириктна питања са уводним глаголом у садашњем времену

Предлошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: halfway between / on the left/right side / at the top/ bottom / in the top/bottom left/right corner...

Предлози са глаголима кретања: towards, onto, into, across, along...

as + adjective + as: as close/near/far... as

twice/three times... + adjective + as: twice/three times... as (far) as

(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика.

ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА

I've had to study hard this month.

We had to make the decision in a split second.

We can't both use the bike at once so we'll have to take turns.

I'm underage – I'm not allowed in pubs!

It's a rude question – you should apologise to the teacher!

I don't think you should drink that water!

I wouldn't swim here if I were you!

My parents always remind me to throw the tissue in the bin after using it.

The government/local authorities should/ought to take more care of the unemployed/homeless/poor/elderly / unemployed/homeless/poor/elderly people.

In my country the young/young people are not permitted to vote until the age of 18.

The Louvre is a must for visitors to Paris.

These are dos and don'ts of social etiquette.

Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, упозорења, правила понашања и присуства/

одсуства обавезе: can/can't, must/mustn't, need/needn't, should/shouldn't, ought (not) to, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to

Употреба и изостављање одређеног члана у изразима: the unemployed/homeless/poor/elderly/young... и unemployed/homeless/poor/elderly/young... people
(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола

ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА

He's a friend of mine. Is that a friend of your cousin's?
My father owns a book/food stall. Who's the owner of that restaurant?
This house has always belonged to my family. Who does that house belong to?
Someday, I would like to possess a sailboat.
How much money does he owe you? He owes me 100 dinars.
Саксонски, нормански и дупли генитив
Присвојне заменице mine, yours...
Stative verbs (have, own, belong, possess, owe)
(Интер)културни садржаји: однос према имовини

ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА

How do you like this colour? I'd prefer a darker/lighter shade.
My dog loves being cuddled/spending time with us.
Would you fancy a drink?
I didn't fancy swimming in that water.
We enjoyed ourselves at the party.
Please don't throw these photos away. They're really close to my heart!
I like doing jumping jacks. They are great for warming up before my gym exercise!
Cycling/Rollerblading is my most liked/preferred leisure activity.
What's your family's favourite pastime? I would say our favourite pastime has always been watching informational videos / exploring interesting places closer to home.
Yoda from the Star Wars series has been one of my best-loved science fiction characters for as long as I can remember. Who's your favourite film character?
One third of the class prefers fantasy books, they say they expand their imagination.

Stative verbs (like/dislike/love/hate/fancy/prefer...)

Gerund/Infinitive

Питања са What, Who, Why, Which, How...

(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт; метафоричка употреба језика/идиоми.

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА

agree/disagree. So do I. / Well, I don't.

I don't agree. Neither do I. / I don't agree either. / Well, I do!

I didn't think of that - good idea!

I guess/suppose we should never learn anything by heart.

What exactly do you mean by 'lousy singing'?

It's not a big deal/no biggie.

That's embarrassing/correct/

incorrect/possible/impossible/regular/irregular/convenient/inconvenient/honest/dishonest...

How incredible/disappointing!

Stative verbs (think, guess, suppose, agree, disagree, believe, mean, promise...)

Питања са What, Why, How...

So/Neither/Either за изражавање слагања и неслагања.

Префикси un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...

(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима; метафоричка употреба језика/идиоми.

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА

It's only half-an-hour's drive / a couple of minutes' walk.

He gave me a few tips/a piece of/some advice.

They told us an interesting piece/a bit of information.

She bought a bunch of grapes/flowers / a bar of chocolate/soap / a jar of honey/jam.

The man was so weak that he could only take a sip of water.

How much sugar do you take in your tea? Half a teaspoon, please.

I don't have as many DVDs as you!

My sister doesn't eat as much chocolate as I do.

There is ten times as much traffic in my town as in yours.

The deep end of the pool is 2 metres deep. The shallow end is only half as deep.
This jacket is twice as expensive as that one.
How much is the return/one-way fare from London to Brighton?
What's the bus fare in London? A single bus fare costs £1.50.
How much did the roasted chestnuts cost? They cost 90 pence/cents a/per cone. How much did they weigh? They weighed 100 g.
None of my classmates won the prize.
Neither of my parents speaks/ speak a foreign language.
Саксонски генитив са временским периодима: half-an-hour's, couple of minutes'...
Партитиви: a piece/bit/bunch/bar/jar/sip of...
Twice/three times.../half as (adjective) as
None/Neither
(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура.

РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА

Choose a person in the classroom, but keep the name secret. Note down as much information about the person as you can.
What shall we do next? Take turns to ask questions, and try to guess your partner's person!
Find out about an eco-project in your country. Produce a leaflet explaining where it is and what happens there.
What can I use this application for?
Click on the photos if you want to find out more.
If you want to make an appointment/need further information call our office at 555-333.
I think I've been overcharged for my mobile phone bill. What shall/should I do first? Dial these numbers to speak to customer service...
Read the exercise in silence/silently.
Time's up! Put down your pens and hand in your tests.
Sit tight! Sit up straight! Straighten your back! Behave yourself!
Turn sideways! Why/What for? Move over to make room for some more students.
Look me in the eye! Speak when spoken to! Don't speak/talk out of turn! Speak your mind!
Don't blame me, it's not my fault!

Don't wait for me! I might be long!
Don't peek! It's none of your business!
Don't touch the stove until it gets cool.
Hold this for me!
He told me to hold on to his arm.
Tell me who the book belongs to.
The P.E. teacher told/instructed us to pass the ball to each other/one another.
Mind your step!
Beware of the dog!
Caution: wet floor!
Danger: strong current!
Don't limit your challenges – challenge your limits!
Let go of bad memories and be happy!
Заповедни начин
Модални глаголи shall/should за тражење упутстава
Модални глаголи за изражавање вероватноће: might/may/could
Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима
Први и други кондиционал
Индиректне наредбе и молбе
Префикси over-, un-, im-, ir-, il-...
(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Енглески језик		
Разред:	Осми		
Програмски садржаји			Исходи
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p> <p>How are you/have you been/are you doing? I'm/I've been/I'm doing fine, and you? It's been long time. / Long time no see!</p> <p>Yes, it's been a while.</p> <p>I was born and raised/brought up in Kruševac, a town in Serbia. Where did you grow up? I live in a nuclear/an immediate family. Who do you live with?</p> <p>We live in a suburb/in the suburbs/on the outskirts of the town. We share the house with another family. We've lived there since I was born. What part of town do you live in?</p> <p>I've got a twin/half/step brother. Have you got any siblings? The man over there is Alex's and my stepdad.</p> <p>Is Luka your relative? Yes, he's my second cousin. / He's my close/distant relative. / No, we're not related. He's just a friend of mine. What country was he born in? What/Which school did he go to? Have you got any family in an English speaking country?</p> <p>Is your step brother the same age as you? No, he's twice/half as old as me. He doesn't go to school, he goes to kindergarten.</p> <p>The boy in the photo is our schoolmate/teammate/roommate and our mutual friend. He's my namesake. Our name is</p>			<p>-разуме краће и дуге текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње;</p> <p>- самостално и правилно размењује информације које се односе на догађаје у садашњости;</p> <p>- разуме сложеније исказе који се односе на описивање догађаја у прошлости</p> <p>- самостално размењује информације које се односе на искуства и догађаје у прошлости користећи јсложенија језичка средства;</p> <p>- самостално описује сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности и способности користећи сложенија језичка средства у неколико везаних исказа;</p> <p>- самостално пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договарају активности</p> <p>-обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.</p> <p>-самостално размењује информације које се односе на дату комуникативну ситуацију</p> <p>- самостално и разговетно изговара гласове,акцентује речи,поштује ритам и интонацију</p> <p>-самостално пише реченице и краће текстове користећи познате језичке елементе</p> <p>-активно учествује настави,мотивисан је,заинтересован,сарађује са другима и има одговоран однос према раду и постављеним задацима</p>

pronounced... , but it is spelled.... My mum's the only person who calls me by my first name, and it usually means I'm in trouble! Do your friends call you by your first name or your nickname?
 Dunja's my soulmate; we are inseparable.
 Who's your role model? My dad's my main role model, I have always looked up to/admired him. Who has been the most important and most influential person in your life?
 Mark Twain was a pen name of the American writer whose real name was Samuel Clemens. What other names did Samuel Clemens write under?
 What was Agatha Christie famous for? She was famous for her detective stories.
 What films did Daniel Radcliffe play in? He played the title character in the Harry Potter film series.
 It's been nice meeting you/talking to you.
 Have a good life!
 Farewell, my friends!

The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости
 The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости
 The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају
 Питања са Who/What/Which/Where/When/Why/How...
 Питања са препозиционим глаголима
 Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple)
 Саксонски и нормански генитив
 Twice/three times.../half as (adjective) as
 Префикси over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...
 (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивне комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи
 и родбинске везе; важније личности из света књижевности, музике, филма и спорта.

- препознаје и именује појмове који се односе на тему тему различитих животних изазова и филмске уметности
- разуме сложеније исказе који се односе на описивање догађаја у
- самостално прошлости, садашњости и будућности и правилно размењује информације које се односе на искуства и догађаје у прошлости користећи сложена језичка средства;
- самостално и правилно описује жива бића предмете користећи сложена језичка средства;
- самостално и правилно размењује информације везане за дату комуникативну функцију;
- поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама
- размењују информације, везане за спортске догађаје повезујући неколико краћих исказа у смислену целину
- разуме значај циљног језика у контексту комуникације на глобалном нивоу
- разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама које слуша/гледа у смисленим целинама
- препознаје и именује појмове који се односе на тему природе, животиња и очувања животне средине
- разуме краће и дуге текстове који се односе на описивање људи, њихових склоности, навика и искустава, као и на описивање обавеза и задужења;
- размени сложеније исказе који се односе на описивање људи, њихових склоности навика и искустава;
- самостално описује људе, њихове склоности, навике и искуства користећи сложенија језичка средства
- самостално описује обавезе и задужења
- размењују информације, траже одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа

ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА,
ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА

My aunt's an average looking young woman. She's in her early/middle/late 20s.

My uncle has grown a beard/moustache; now he looks twice as old as her.

My parents are middle-aged. My mum's a bit overweight, but my dad's really skinny/underweight.

My grandparents are elderly, but still young at heart/in spirit. How adventurous are your family?

My sister doesn't look anything like me. Who do you look like in your family?/Who do you resemble most? I resemble my

mother, while my brother looks more like my father.

I was oversensitive about my looks/to criticism as a child. What were you like as a child?

What did the man look like? He looked/seemed/appeared annoyed. He also sounded strange/upset. How interesting!

Jason was wearing a hoodie and sports trousers/pants at the party. Sophia was wearing a circular/semicircular/rectangular/

triangular/heart-shaped pendant made of silver/gold.

This steak is undercooked/overcooked. It tastes/smells horrible! What does your steak taste/smell like?

Novi Sad is a major city in Serbia. What's its high/main street?

New York City is nicknamed the Big Apple. Has your city/town got a nickname? By what name was your hometown

previously known?

The 50 stars on the American flag represent the 50 states, while the 13 stripes represent the thirteen British colonies that

declared independence from Great Britain and became the first states in the U.S. The UK flag is called the Union Jack, or

Union Flag.

The Serbian coat of arms consists of two main national symbols: a white double-headed eagle and a shield with a cross.

Statehood Day is a national holiday in Serbia. It's celebrated on 15th February to commemorate the outbreak of the First

Serbian Uprising against Ottoman rule in 1804. On the same day in 1835, during the rule of Miloš Obrenović, the first

modern Serbian constitution was adopted, known as Sretenje Constitution.

у смислену целину

повеже ново знање са постојећим

-константно напредује, богати речник, истражује, доноси закључке

-исказује своје мишљење и даје кратко образложење

-разуме и употреби сложеније лексичке и граматичке структуре предвиђене темом

-примени већину садржаја из наставне теме

-разуме краће текстове / аудио / видео записе

предвиђене темом

-уз користи елементарне и најфреквентније речи и изразе предвиђене темом за обављање основних

комуникативних активности

-разуме и употреби једноставне лексичке садржаје и граматичке структуре предвиђене темом

- разуме краће и дуге текстове који се односе на

изражавање предвиђања и одлука; исказивање планова и намера у будућности

- размењује једноставније информације које се односе на изражавање предвиђања и одлука;

- разуме општи смисао и већину фраза и изреча у текстовима на тему путовања

- примени једноставне садржаје предвиђене темом

-самостално опише планове, намере, амбиције, жеље, одлуке и предвиђања у будућности у неколико

једноставнијих/сложенијих везаних исказа;

-препозна основне елементе културе народа чији језик учи

- примени основне садржаје предвиђене темом

- поштује правила учтивости комуникације

- схвата корелацију између наставних предмета

- самостално, редовно и одговорно приступа изради

школских и домаћих задатака и пројеката

- препознаје и именује појмове који се односе на тему

забаве и активности у слободно време

Armistice Day is celebrated in memory of the day when the armistice was signed between the Allies of World War I and Germany on the 11th of November, 1918.

Saint Sava is considered the patron saint of education and all the schools in Serbia. He's also the patron saint of our school.

Professor Moriarty is Sherlock Holmes's mortal enemy.

My sister loves video games with immortal characters – so-called immortality games.

The series was voted the best teenage series of all times.

My score is twice as good/bad as yours.

Dragana ran half as fast as Relja.

You can't compare these two things - that's mixing apples and oranges!

It's water under the bridge!

The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости

The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и радњи које су почеле у прошлости и још увек трају

The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости

Stative verbs (look, seem, appear, sound, taste, smell...)

Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple)

Питања са Who...look like, What...look/taste/smell like, How (adjective)...

Префикси over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...

Twice/three times... as (adjective/adverb) as

(Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике, национална обележја и сл.); метафоричка употреба језика/идиоми.

ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ

ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ

АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ

There aren't enough computers for everybody; why don't we take turns to work on them?

Fine, let's do that!

-разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање догађаја у прошлости;

- разуме краће и дуже текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње;

- самостално размењује информације које се односе на догађаје у садашњости

- самостално опише догађаје у прошлости користећи једноставнија/ сложенија језичка средства

- изрази своја осећања и мишљења о различитим ситуацијама

- разуме основни смисао и могу да издвоје главне информације из аутентичних телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама које слушају/гледају у смисленим целинама.

- пружи одговарајуће информације које се односе на филмску уметност.

-разуме и користи једноставне изразе везане за жеље, интересовања, потребе, осете и осећања

-упоређује и уочава сличности и разлике у начину живота у земљама циљне културе и код нас-

- препознаје и именује појмове који се односе на тему куповине

- разуме једноставнији опис предмета, радњи, стања и збивања;

- разуме сложеније исказе који се односе тражење и давање информација везаних за куповину и реагују на њих;

- пружи одговарајуће информације које се односе на куповину;

- разуме и самостално саопшти исказе који се односе на изражавање количина и цена

- самостално опише предмете, радње, стања и збивања користећи позната језичка средства;

-препозна основне елементе културе народа чији језик учи

Let's go out for ice cream - my treat this time! Well, I'm trying to cut down on sweets, how/what about having some fruit salad instead? Why don't we split the bill?

Let's start over, shall we? What do you mean? Can/Could you share a link to an example? Shall I ask him to join us? I think he would love that! He'd better not be late this time! Shall we meet at my place? Okay, what time?

Is this time next week ok with you? That sounds good to me./That would be great!

Would you like/Do you want me to help you with your English assignment? No thank you, I can manage.

You should/ought to/had better leave or you'll miss your bus. Thank you but don't worry, I'll hurry up now.

You shouldn't/had better not stick your nose in other people's business. It's impolite!

Pets shouldn't be abandoned by their owners. It's irresponsible!

The doctor advised me to have regular meals and a balanced diet in order to stay healthy. She also recommended taking up a sport instead of dieting.

My parents told me not to put off doing things I have to do, because I could regret later.

If I were you I would stop being late for school. You might get expelled.

What would you do if you were in my place/shoes?

Let's not split hairs about it!

Should/Ought to/Had better за давање савета

Изрази: How/What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...

Stative verbs (think, mean, sound...)

Модални глаголи за изражавање предлога и вероватноће - can/could/may/might...

Пасивни облик модалних глагола

Заповедни начин

Gerund/Infinitive

Индиректни предлози и савети

Први и други кондиционал

Негативни префикси un-, im-, ir-, il-...

(Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на њих; метафоричка употреба језика/идиоми.

-примени већину садржаја предвиђене темом константно напредује, богати речник, истражује, доноси закључке

-исказује своје мишљење и даје кратко образложење

- препознаје и именује појмове који се односе на тему технологије и технолошког развоја

- разуме краће и дуже текстове који се односе на описивање догађаја у прошлости

- самостално опише догађаје у прошлости користећи једноставнија/ сложенија језичка средства;

- разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на преношење својих и туђих мишљења и исказа

- самостално упоређује и уочава основне елементе циљане културе

-примени већину садржаја предвиђених темом константно напредује, богати речник, истражује, доноси закључке

ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА,
ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ

Can/Could/May I retake the listening text? I've misheard some questions.

Can/Could/Will you rewrite the essay? You've misspelled/misspelt some words.

Excuse me teacher, can you draw/pull/close the curtains? Ok, you put the light on. Can you now draw/pull/open them? Ok, let's have some sunlight in!

Could/Would you come to my place tonight if you had time? Your place, sixish!

Please don't tattle on me to my mother/teacher. / Don't be such a tattletale!

Promise not to tell anyone! I promise!

Stop showing off! Nobody likes a show-off!

Stop arguing, will you? Can I tell my side if you let me talk?

Stop beating around the bush and tell me what the problem is!

She told me to stop making fuss about nothing!

My mum asked/warned us to stop giggling.

The head teacher promised to look into the matter.

I'm sorry I overslept/overreacted. It's ok, make sure you don't do that again!

Sorry to disturb/interrupt!

Sorry, it wasn't on purpose. I'm truly sorry.

Thanks for letting me stay/for waiting for me!

Thank you, you've been very kind.

Many thanks in advance! I (really) appreciate that/your help.

Tell your parents I said thank you. Say hi for me!

Pretty please!

Happy anniversary!

Better luck next time! Fingers crossed!

Congrats on your exams!

Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – can/could/may/will

Заповедни начин

Први и други кондиционал

Индиректне наредбе и молбе

Gerund/Infinitive

Префикси over-, mis-, over-, re...

(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и

догађаји, честитања.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ

It's getting dark/late/cold/hotter...

She's getting hungry/tired/better/worse...

The weather is getting worse by the minute.

What's bothering/puzzling you? I can't solve this problem.

Who are you doing that for? I'm doing this for my classmate Milica.

Where's Jacob? He's at a sleepover. / He's sleeping/spending the night at a friend's. He often sleeps over at Filip's house.

How often do you sleep over at your friends' place?

Who does the new teacher remind you of? He reminds me of my Australian uncle.

This reminds me, have you applied for the competition yet?

This is the first time I've used a crib sheet.

Can I trust you with something?

Anyone can use the application, can't they?

The class teacher tells us to always report the absent students.

I don't know what they are arguing about/who they are laughing at.

My teacher says that the English drink the most tea in the world.

My mum asks me who the message is from.

My friend wants to know which team you support / whether/if you support Red Star or Partisan.

Danilo asks how long I have kept my diary/blog.

Jelena complains that she keeps forgetting her parents' birthdays!

Do you know who I met yesterday?

What does UNICEF/the abbreviation stand for?

What happens if students misbehave in class in your school? Do they get punished for their misbehaviour?

I would/could help you if I had time now. What would you do if you were rich?

The Harry Potter film series is based on Joanna Rowling's novels. Which book is the play based on?

The story/novel is set in the 19th century.

In my country a lot of children live in a single-parent family or in a family with a step-parent and step brothers and sisters.

Some city people live in a high rise, but most people live in detached or semi-detached

houses.

International Mother Language Day is held on 21 February to promote awareness of linguistic and cultural diversity.

How's Labour Day celebrated in your country?

There are approximately 1000 giant pandas remaining in the world.

It is estimated that/According to the statistics, 2 million alligators live in the state of Florida.

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи

The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи

Stative verbs (taste, smell, remind...)

The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају и у изразима This

is the first/second/third time...

Други кондиционал

Can за изражавање способности у садашњости

Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must/can't/might/may/could)

Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple)

Индиректне наредбе и молбе

Индиректне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену

Gerund/Infinitive

Питања са препозиционим глаголима

Get + adjective

(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу

– наставне и ваннаставне

активности; распусти и путовања; традиција и обичаји; метафоричка употреба

језика/идиоми.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ

went to the park with some friends of mine yesterday afternoon.

We had a two months' holiday. What did you do on your holiday/spring/term break? We were having the time of our life!

Why didn't you tell me about that? I didn't want you to know!

My friend turned pale/jumped for joy when she heard the news.

Who forgot their phone?

When did the centre reopen?

What was the first concert you went to? Who were you there with?
 My friends threw me a going away/goodbye/farewell party before I moved away/left the town/country. They saw me off at the airport.
 My dad couldn't afford to go to university, but I can now.
 Anastasija was able to answer all of her questions correctly, but I answered mine incorrectly.
 I misheard you. I was mistaken. She misunderstood my message.
 Something's just crossed my mind. I've changed my mind. Have you made up your mind yet?
 I've lost my train of thoughts. / My mind's gone blank.
 Have you read/heard today's/yesterday's news?
 Have you passed to the next round?
 Has it stopped raining?
 I've misplaced my pen / miscalculated the numbers.
 He's gone bananas!
 We were having a rehearsal while the storm was raging/when there was a power cut.
 My mum told me to stop to buy some bread on my way home.
 The old lady asked/begged us to help her.
 I was voted the class president in the previous class meeting.
 Who was the book published by? It has been adapted into a film.
 The people have been stricken by a lightning.
 The cat's been run over by a car.
 I haven't been invited to the party.
 The industrial revolution started in the 18th century.
 YouTube, the popular video sharing website, was created in 2005.
 The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе
 The Past Continuous Tense, све употребе
 The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са ever, never, just, already, yet...
 Could и was/were able to за изражавање способности у прошлости
 Пасивни облик глагола у простим временима (Present Perfect Simple, Past Simple)
 Индиректне наредбе и молбе
 Питања са Who/What/Which/Where/When/Why...

Питања са препозиционим глаголима

Герунд/Инфинитив

Префикси mis-, over-, re...

(Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости; метафоричка употреба језика/идиоми.

ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА,
НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)

Who are you going to the prom with?

When are you leaving for the airport? When does your plane leave? / What time is your flight? What time does the flight from

Moscow arrive? Which platform does the train leave from?

When does the rerun of season 1 begin? I guess/suppose it starts in 2 weeks' time.

We're going to make up the missed class next week. Let me know when/the time!

I'll leave school in 2 years' time. When will you leave school? What are you going to do after you leave school?

Emma will turn 15 in 2 months.

Noah might/may/could take part in the karate tournament/marathon race next week.

I think the party will be over/finished by the time/before we get to Kristina and Helena's place!

We'll figure out/decide what to do as soon as/when/after we all get together.

See you when you get back!

Take your umbrella in case it rains tonight!

I'll tell on you to the teacher unless you stop!

If it's a tie, will we be able to play another round?

If I wish on a shooting star, will my wishes come true?

What will happen if we keep littering?

What would you do if you saw aliens? Would you run away or speak to them?

The Present Continuous Tense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи

The Present Simple Tense за изражавање будућих радњи које су део утврђених распореда/програма

The Future Simple Tense за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и

предвиђања на основу знања,
искуства и веровања

Модални глаголи за изражавање вероватноће: may/might/could

Going to за изражавање општих планова и намера, као и предвиђања на основу
чулних опажања

Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници
(when, after, before, as soon as, by the
time...)

Stative verbs (promise, believe, think, guess, suppose, hope...)

Пасивни облик глагола у простим временима (Future Simple)

Први и други кондиционал

Will be able to за изражавање способности у будућности

(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и
ситуацијом; традиција и
обичаји.

ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА,
ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА

What's the matter? My finger/hand is swollen. I've been stung by a bee. That must hurt!

Let me have a look. Do you need
some tissues? Are you fine with this?

What's the matter with Helen? She's been bitten by a strayed dog. She needs to go to
hospital. Why haven't you called an
ambulance? She wants us to help her. / She asks if we could help her.

I've got goose bumps/butterflies in my stomach/stage fright. My schoolmates expect me to
win/hope that I will win the race/

game/competition. You needn't worry! We're on your side!

What would you like to spend the money on? Who would you like to celebrate with if you
won?

Why are you smelling the food? What does it smell like? My hands smell of onions!

Iva's tasting the coffee. She says it tastes awful. How do you like yours? Can I taste your
pie?

Liam felt embarrassed by his friends' insensitive remarks. He says they really hurt him.

Sanja was pleased with her test results. She hopes to enrol in an art school if she passes
her final exams with flying colours.

Who wasn't happy with their marks?
 What were you good at as a child? I enjoyed being active, but now I'm really into/keen on studying.
 I've always been interested in clothes and fashion.
 Our parents have always taught us to treat people the way we want to be treated.
 I don't want this moment to ever end!
 I hope you make wonderful memories today!
 We need to laugh. Laughter is the best medicine!
 The Present Simple / Past Simple / Present Perfect Simple Tense
 Stative verbs (be, want, wish, need, expect, hope, have, hurt, feel, smell, taste...)
 Need/Needn't
 Why don't/haven't you...
 Питања са препозиционим глаголима
 Придевско-предлошке фразе – interested in, keen on, pleased with, embarrassed by...
 Глаголско-предлошке фразе - be into...
 Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple)
 Индиректне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену
 Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must, can't, may...)
 Први и други кондиционал
 Заповедни начин
 Gerund/Infinitive
 (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација;

ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ

Let's meet at the entrance to/exit from the museum!
 Could you tell me where the pedestrian area/zone / the main square / the city/town hall is.
 Go past the traffic lights and go
 straight on until you get to the roundabout. At the roundabout turn left. You can't miss it!
 I live as close/near as you from the school.
 The Science and Technology Park is twice as far as the Natural History Museum.
 What would happen if the Sun was twice as far from the Earth?
 Čačak is a large industrial town halfway between Kraljevo and Užice.

The baker's/pastry shop is halfway between my home and school.

I don't know where the icon is. It's on the left/right side/at the top/bottom / in the top/bottom left/right corner of the screen.

Move over towards the door.

I slipped as I stepped onto the platform.

We went for a walk along the beach/river bank at dawn.

The boys swam across the lake.

This is the first time I've flown across the Atlantic.

Индиректна питања са уводним глаголом у садашњем времену

Предлошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: halfway between / on the left/right side / at the top/ bottom / in the top/bottom left/right corner...

Предлози са глаголима кретања: towards, onto, into, across, along...

as + adjective + as: as close/near/far... as

twice/three times... + adjective + as: twice/three times... as (far) as

(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика.

ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА

I've had to study hard this month.

We had to make the decision in a split second.

We can't both use the bike at once so we'll have to take turns.

I'm underage – I'm not allowed in pubs!

It's a rude question – you should apologise to the teacher!

I don't think you should drink that water!

I wouldn't swim here if I were you!

My parents always remind me to throw the tissue in the bin after using it.

The government/local authorities should/ought to take more care of the unemployed/homeless/poor/elderly / unemployed/homeless/poor/elderly people.

In my country the young/young people are not permitted to vote until the age of 18.

The Louvre is a must for visitors to Paris.

These are dos and don'ts of social etiquette.

Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, упозорења, правила понашања и присуства/
одсуства обавезе: can/can't, must/mustn't, need/needn't, should/shouldn't, ought (not) to, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to

Употреба и изостављање одређеног члана у изразима: the unemployed/homeless/poor/elderly/young... и unemployed/homeless/poor/elderly/young... people

(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола

ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА

He's a friend of mine. Is that a friend of your cousin's?

My father owns a book/food stall. Who's the owner of that restaurant?

This house has always belonged to my family. Who does that house belong to?

Someday, I would like to possess a sailboat.

How much money does he owe you? He owes me 100 dinars.

Саксонски, нормански и дупли генитив

Присвојне заменице mine, yours...

Stative verbs (have, own, belong, possess, owe)

(Интер)културни садржаји: однос према имовини

ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА

How do you like this colour? I'd prefer a darker/lighter shade.

My dog loves being cuddled/spending time with us.

Would you fancy a drink?

I didn't fancy swimming in that water.

We enjoyed ourselves at the party.

Please don't throw these photos away. They're really close to my heart!

I like doing jumping jacks. They are great for warming up before my gym exercise!

Cycling/Rollerblading is my most liked/preferred leisure activity.

What's your family's favourite pastime? I would say our favourite pastime has always

been watching informational videos /
exploring interesting places closer to home.

Yoda from the Star Wars series has been one of my best-loved science fiction characters
for as long as I can remember. Who's
your favourite film character?

One third of the class prefers fantasy books, they say they expand their imagination.

Stative verbs (like/dislike/love/hate/fancy/prefer...)

Gerund/Infinitive

Питања са What, Who, Why, Which, How...

(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм,
спорт; метафоричка употреба
језика/идиоми.

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА

agree/disagree. So do I. / Well, I don't.

I don't agree. Neither do I. / I don't agree either. / Well, I do!

I didn't think of that - good idea!

I guess/suppose we should never learn anything by heart.

What exactly do you mean by 'lousy singing'?

It's not a big deal/no biggie.

That's embarrassing/correct/

incorrect/possible/impossible/regular/irregular/convenient/inconvenient/honest/dishonest...

How incredible/disappointing!

Stative verbs (think, guess, suppose, agree, disagree, believe, mean, promise...)

Питања са What, Why, How...

So/Neither/Either за изражавање слагања и неслагања.

Префикси un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...

(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији
са вршњацима и одраслима; метафоричка употреба језика/идиоми.

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА

It's only half-an-hour's drive / a couple of minutes' walk.

He gave me a few tips/a piece of/some advice.

They told us an interesting piece/a bit of information.

She bought a bunch of grapes/flowers / a bar of chocolate/soap / a jar of honey/jam.

The man was so weak that he could only take a sip of water.

How much sugar do you take in your tea? Half a teaspoon, please.

I don't have as many DVDs as you!

My sister doesn't eat as much chocolate as I do.

There is ten times as much traffic in my town as in yours.

The deep end of the pool is 2 metres deep. The shallow end is only half as deep.

This jacket is twice as expensive as that one.

How much is the return/one-way fare from London to Brighton?

What's the bus fare in London? A single bus fare costs £1.50.

How much did the roasted chestnuts cost? They cost 90 pence/cents a/per cone. How much did they weigh? They weighed

100 g.

None of my classmates won the prize.

Neither of my parents speaks/ speak a foreign language.

Саксонски генитив са временским периодима: half-an-hour's, couple of minutes'...

Партитиви: a piece/bit/bunch/bar/jar/sip of...

Twice/three times.../half as (adjective) as

None/Neither

(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура.

РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА

Choose a person in the classroom, but keep the name secret. Note down as much information about the person as you can.

What shall we do next? Take turns to ask questions, and try to guess your partner's person!

Find out about an eco-project in your country. Produce a leaflet explaining where it is and what happens there.

What can I use this application for?

Click on the photos if you want to find out more.

If you want to make an appointment/need further information call our office at 555-333.

I think I've been overcharged for my mobile phone bill. What shall/should I do first? Dial these numbers to speak to customer service...

Read the exercise in silence/silently.

Time's up! Put down your pens and hand in your tests.
Sit tight! Sit up straight! Straighten your back! Behave yourself!
Turn sideways! Why/What for? Move over to make room for some more students.
Look me in the eye! Speak when spoken to! Don't speak/talk out of turn! Speak your mind!
Don't blame me, it's not my fault!
Don't wait for me! I might be long!
Don't peek! It's none of your business!
Don't touch the stove until it gets cool.
Hold this for me!
He told me to hold on to his arm.
Tell me who the book belongs to.
The P.E. teacher told/instructed us to pass the ball to each other/one another.
Mind your step!
Beware of the dog!
Caution: wet floor!
Danger: strong current!
Don't limit your challenges – challenge your limits!
Let go of bad memories and be happy!
Заповедни начин
Модални глаголи shall/should за тражење упутстава
Модални глаголи за изражавање вероватноће: might/may/could
Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима
Први и други кондиционал
Индириктне наредбе и молбе
Префикси over-, un-, im-, ir-, il-...
(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.

Допунска настава		Додатна настава	<u>Ваннаставне активности</u>
Предмет:	Секција/ Енглески језик/ English club		
Разред:	Пети, шести, седми, осми		
Програмски садржаји			Исходи
<p>Лични идентитет</p> <p><u>Self – portrait:</u></p> <p>Илустровање аутопортрета, мапе ума и писање састава / усмено излагање који се односи на идентитет и опис унутрашњих и спољашњих карактеристика ученика.</p> <p><u>This is me!:</u></p> <p>Снимање видео клипа – својеврсне презентације себе, своје породице, школе, другара, хобија.</p> <p>Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест</p> <p><u>Green passport:</u></p> <p>Израда сопственог „зеленог“ пасоша који може бити у виду фасцикле или виртуелног фолдера / презентације. Истраживање о</p>			<ul style="list-style-type: none"> - Самостално комуницира у усменом и писменом облику користећи једноставна језичка средства у вези са темом - Изради пројекат на одговарајућу тему - Користи ИКТ у едукативне сврхе - Одговорно приступа и активно учествује у раду и успешно сарађује - Учествоје у дебати користећи одговарајућа језичка средства - Повеже стечено знање са новим - Схвати корелацију између наставних предмета - Обогати речник, искаже своје мишљење и донесе сопствене закључке - Унапреди креативност и предузимљивост - Задовољи своје образовне потребе и интересовања - Презентује продукт свог рада

природи, рециклажи, угроженим врстама, глобалном загревању, и сл. Коришћење интернет ресурса.

Eco patrol:

Рад на уочавању еколошких „дрних тачака“ у локалној заједници. Осмишљавање кампање и могућих решења. Израда и презентација промотивног материјала.

Историја, временско искуство и доживљај времена

Formation of tenses:

Израда Power Point презентације о употреби, правилима и примерима за глаголска времена у енглеском језику уз коришћење ресурса са интернета.

My timeline:

Израда сопствене временске линије уз помоћ интернет ресурса.

Уметност (модерна књижевност за младе, савремена музика, визуелне уметности, драмске уметности)

Making a band:

Креирање и осмишљавање сопственог бенда, назива чланова бенда, њихових биографија, одеће, омота за ЦД, писање текстова песама, интервјуа, прављење инструмената, као и одеће за чланове бенда. Снимање и фотографисање наступа бенда.

Comic strip:

Илустровање занимљивих догађаја из живота ученика или измишљених, у форми стрипа. Израда стрипа уз помоћ интернет ресурса.

Спорт

Newspaper article:

Израда школског онлајн памфлета о спортистима, спортским тимовима наше школе и њиховим успесима.

A new sport:

Креирање новог спорта, описивање, осмишљавање правила и израда и презентација постера.

Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже

Design a new product:

Осмишљавање назива производа, цене, описа и слогана, коме је намењен, претраживање интернета у циљу проналажења сличних производа и њихових цена, писање описа производа и његових карактеристика. Креирање рекламног материјала уз употребу ИКТ.

Social media - pros and cons:

Истраживање и израда ЗА и ПРОТИВ постера. Презентација. Дебата.

Исхрана и гастрономске навике

Menu:

Осмишљавање имена ресторана и менија који он нуди. Израда менија уз употребу ИКТ. Игра по улогама.

Recipe:

Писање рецепта. Припремање хране. Снимање процеса припреме и израда видео клипа уз давање упутстава за припрему (усмено или у виду текста видеа).

Географске особености; Србија – моја домовина

This is my town!:

Снимање видео клипа о родном граду.

Visit Serbia!:

Израда промотивног материјала уз употребу ИКТ.

Здравље, хигијена, превентива болести, лечење

Lessons the pandemic taught us:

Израда и презентација постера.

Слободно време – забава, разонода, хобији

Create your own Kahoot quiz:

Креирање Kahoot квиза, бирање теме, осмишљавања питања и могућих одговора. Играње квизова

ЛИКОВНА КУЛТУРА

ПЕТИ РАЗРЕД

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	ЛИКОВНА КУЛТУРА			
Разред:	пети			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења <i>ликовне културе</i> је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
РИТАМ	<p>опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима;</p> <ul style="list-style-type: none"> - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; - гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; - користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; - разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; 	<p>Часови се одржавају у специјализованој учионици. Садржаји програма организовани у четири тематске целине и допуњени. Теоријски садржаји могу обрадити кроз пар реченица (информативно), кроз дијалог (питања која наводе ученика на размишљање), кроз мотивациони разговор, кроз необавезан разговор током рада на задатку, кроз игру...; не губи се драгоцено време за</p>	<p>Процењивање напредовања ученика и оствареност исхода врши се такозваном алтернативном (или аутентичном) методом, која се и до сада користила у пракси. Напредак ученика се прати да би наставник подржао развој потенцијала сваког ученика</p> <p>-одељенска изложба (по</p>	

ЛИНИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; - искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност; - опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; - гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; - користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; - црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; - разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; - искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; 	<p>стваралачки рад и зна да процени важност садржаја. Употребе савремене технологије у уметности и да о томе кратко информисе ученике, како би ученици постепено развијали свест о томе да је напредак технологије утицао и на уметност.</p> <p>развијање опажања и памћења, креативности, стваралачког мишљења, еманципације, емпатије, свести о општем и личном добру, толеранције, способности сарадње и разумевања различитости, естетичких критеријума, моторике и индивидуалних способности.</p> <p>знатижеља; мотивисаност; отвореност за стицање нових искустава; осетљивост за проблеме; преузимање ризика; толеранција према нејасноћама и самопоуздање, а од спознајних функција: флексибилност; оригиналност; спознају и памћење.</p>	<p>завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика.</p> <p>Наставник може и да састави чек-листе за процену и самопроцену напретка(мањи број индикатора, кратко и јасно формулисаних).</p> <p>ученички портфолио-мапа радова</p> <p>Напредак и оствареност исхода процењују се на три нивоа (основни, средњи и напредни). Када обавештава ученике о њиховом напретку, наставник може да формулише исказе на подстицајнији начин (на пример, добро је, одлично, изузетно). одељенска изложба (по завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика.</p>
ОБЛИК	<ul style="list-style-type: none"> - пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; - гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за 	<p>. Наглашава се ликовно-естетска перцепција, дакле ликовни и тактилни опажаји, спознаја и осећаји у којима</p>	<p>ученички портфолио-мапа радова</p>

<p>ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<p>стваралачки рад; - наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; - преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; - комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; - објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује; - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно;</p> <p>- пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; - обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу;</p>	<p>ученици проналазе смисао у комуникацији с околином и уметничким ликовним делима. Ликовне технике и материјал обрађују се кроз кратко упутство и савете током рада, у оној мери која је неопходна, јер се учење заснива на самосталном (и у сарадњи са другима) истраживању изражајних могућности техника, прибора и материјала. Наставник указује ученицима и на основне карактеристике неког материјала или прибора. Појмови из теорије обликовања објашњавају се на примерима уметничких дела и на примерима из природе и урбаног окружења. Знања из теорије обликовања нису примењива само у ликовном раду и настави других предмета, већ и у свакодневном животу ученика</p> <p>Приликом обраде ових садржаја фокус није на меморисању података, већ на развијању сензибилитета за доживљавање и разумевање дела, као и на сагледавању развоја уметности кроз историју и међусобног</p>	<p>-сагледати целокупни напредак и крајњи резултат, односно доказ о томе да је ученик напредовао. одељенска изложба (по завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика. ученички портфолио-мапа радова</p>
-----------------------------------	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; - тумачи једноставне визуелне информације; - објасни зашто је наслеђе културе важно. 	утицаја уметности и друштва.	
--	--	------------------------------	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	ликовна култура			
Разред:	7.			
Циљ предмета:	ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, се оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
<p>простор и композиција</p> <p>комуникација</p>	<ul style="list-style-type: none"> - користи традиционалне технике и савремена средства за ликовна истраживања, - изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију, - обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи, - користи, сам или у сарадњиса 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор, - размишљање, - питања, - истраживање, - развијање креативних идеја, - пројекат, - интерактивна настава 	<ul style="list-style-type: none"> - однос према раду, - однос према себи, - однос према другима, - разумевање задатка, - повезивање информација, - оригиналност, - организација 	

<p>уметност око нас</p>	<p>другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад, -разговара о одабраним идејама, темама и мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха, -уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије, -учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију, -прави, самостално или у тиму, презентације на одабрану тему, -разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима</p>		<p>комуникације, у складу са својом идејом, -вербално изражавање, учтиво комуницира, -употреба техника и средстава, бира одговарајућу технику у односу на идеју</p>
-------------------------	---	--	---

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет	
Предмет:	Ликовна култура				
Разред:	осми				
Циљ предмета:	Да ученик,развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме,кроз практични рад,оспособљава кроз комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.				
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1.КОМПОЗИЦИЈА	2.НАСЛЕЂЕ	3.КОМУНИКАЦИЈА	<p>-бира одговарајући прибор,материјал,технику,уређај и апликативни програм за изражавање идеја,емоција,ставова.</p> <p>-користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад</p> <p>-примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу</p> <p>-реализује свакодневне ликовне пројекте,самостално и у сарадњи са другима</p> <p>-дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења</p> <p>-прави презентацију усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације</p>	<p>Примена принципа компоновања.</p> <p>Простор и пропорције(ергономија,перспектива).</p> <p>Културна баштина(значај,заштита и промоција наслеђа).</p> <p>Најзначајнија уметничка остварења и уметници,локалитети и споменици на територији Србије и у свету.</p> <p>Декодирање слике(теме,мотиви,поруке,метафора,алегорија,пиктограми)</p> <p>Пројекти(цртеж,слика,скулптура,дигитална фотографија, филм,анимација,игрице,стрип,графити,мурали,инсталације, шминка и боди арт,одевне комбинациједiskusijeје и детаљи).</p>	<p>Практичан рад</p> <p>Активност на часу</p> <p>Игре</p> <p>Квиз</p>

	<p>-тумачи садржај одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику</p> <p>-разговара о значају културне баштине</p>		
--	--	--	--

МУЗИЧКА КУЛТУРА

ПЕТИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободна наставна активност
Предмет:	Музичка култура			
Разред:	Пети, 72 часа годишњи фонд			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења музичке културе је да код ученика, развијајући интересовање за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свог и других народа.			
Наставна тема/област	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
Човек и	наведена начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени	Знање о музици кроз различите епохе и маза циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У	Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет музичке културе синтеза вештина и знања, полазница у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и	

<p>музика</p>	<p>развојутиченаначине и обликемузичкогизражавања; - искажесвојемишљење о значају и улозимузике у животучовека; - реконструише у сарадњисадругиманачинкомуникацијекрозмузику у смислуритуалногпонашања и пантеизма; - идентификујеутицајритуалногпонашања у музицисавременогдоба (музичкиелементи, наступ и сл.);</p>	<p>начинуреализацијеовихсадржајаувектребакренутиодмузичкогдела, слушањаилиизвођења. Частребадабудеоријентисанналогу и природумузике, односчовека у датомпериодупремањој и њенојнамени, као и промишљањуудалијемузика (и акојесте, накојеначине) билауметносткаквуједанаспознајемоили и нештодруго. Информацијекојесетичуоконтекста (на примеристоријске, антрополошке, културолошкеприроде) требадабудуодабране и пренесене у службиразумевањасветамузике у датомдухувремена. ХронолошкиаспектМузичкекултурезапетиразреддоприносикорелацијизнања и требаиматинаумудаодређенипредметипокривајуинформисаност о немузичкимаспектимапраисторије и антикенадеталјнији и специфичнијиначин.</p>	<p>нивопретходногзнањасвакогученика. Битнифакторизапраћењемузичкогразвоја и оцењивањесвакогученикасунивоњеговихпостигнућа у односунадефинисанеисходекао и рад, степенангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност. Такосе у наставимузичкекултурезаистеваспитно-образовнезадаткемогудобитиразличитеоцене, као и заразличитерезултатеистеоцене, збогтогаштосеконкретнирезултатиупоређујуса индивидуалнимученичкиммогућностима. Начинпровере и оцентапребадаподстичуученикаданапредује и активноучествује у свимвидовимамузичкихактивности. Главникритеријумзапроцеспраћења и процењивањајеначинученичкепартиципације у музичкомдогађају, односнодалије у стањуудапратимузичкоделоприсушању и какоодносно, дали и какоизводи и стварамузикукористећипостојећезнање. У зависностиодобласти и теме, постигнућаученикасемогуоценитиусменопрровером, краћимписанимпроверама (до 15 минута) и проценомпрактичнограда и уметничког и стваралачкогангажовања. Поредовихтрадиционалнихначинаоцењивања, требакористити и другеначинеоцењивањакаоштосу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. доприносучениказавремегрупнограда, 2. израдакреативнихзадатаканаодређенутему, 3. раднапројекту (ученикдајерешењезанекипроблем и одговаранаконкретнепотребе), 4. специфичневештине.
<p>Музички инструменти</p>	<p>- класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне</p>	<p>Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, једно од најстаријих средства изражавања човека, информације о првим музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског контекста и</p>	<p>У</p>

<p>Слушање музике</p>	<p>карактеристике ударалџки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација);</p>	<p>свакодневног живота. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмента и догађаја, односно прилике када се и на који начин музика изводила некада и сада. Инструменти Орфовог инструментаријума могу бити полазна тачка за класификацију инструмента у зависности од начина стварања звука (ударалџке, дувачки и жичани). Посебан фокус је на инструментима из групе ударалџки, као најједноставнијим и присутним од самог почетка музичког изражавања. Информације треба да буду сведене и усмерене на настанак, првобитан облик и развој, као и основне карактеристике, изражајне могућности и примену ритмичких и мелодијских ударалџки. У настави треба максимално тежити да се до знања о инструментима дође из непосредног искуства свирања, слушања и анализе, а не фактографским набрајањем података. У томе, као и у примени знања из ове области, могу помоћи и доступне ИКТ апликације.</p> <p>Слушање музике је активан психички процес који подразумева</p>	<p>процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на научничку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоријског знања у музицирању. Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и накоје начине, изучениковег перспективе, оне могу пребродити. Када је у питању вредновање области Музичког стваралаштва, оно треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање, педагошки оправдане. Узимајући у обзир циљ предмета неопходно је имати на ум да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у учениковом живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику</p>
------------------------------	---	---	---

<p>Извођење музике, певање и свирање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; - илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике; 	<p>емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају "константа" у процесу ученичке а/перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту праисторије и антике, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела - описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене.</p> <p>Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе</p>	<p>и у контактусамузиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контактусамузиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање остварености исхода.</p> <p>Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. Диктат не треба практиковати, ни за давати. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасним и ефективним треба лобију напредити.</p>
---	---	---	--

	<p>-</p> <p>пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера</p>	<p>наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања дела које су ученици слушали, подстичући креативност и критичко мишљење.</p> <p>Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Научна истраживања указују да читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања.</p> <p>С обзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, важно је имати на уму да начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музику (плес) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину (обред).</p>	
--	---	--	--

<p>Музичко стварала ШТВО</p>	<p>композиције; - исказе своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);</p>	<p>Кроз примену на одговарајућим примерима музичких вежби и композиција, обрадити елементе музичке писмености. То су разлике између дура и мола, а-мол лествица (природна и хармонска), појам предзнака - повисилица и разрешилица, прости и сложени тактови, шеснаестина ноте у групи и предтакт.</p> <p><u>Певање</u> Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Ученике не треба потцењивати у смислу поједностављеног литерарног и музичког садржаја. Што је музичко дело квалитетније, то је већи потенцијал природне позваности ученика да учествује у музичком догађају.</p> <p>Пре почетка певања потребно је спровести кратке вежбе за правилно дисање и распевавање. Посебно треба обратити пажњу на правилну дикцију. Рад на песми почиње фрагментима. У току рада треба указати на грешке, исправити их колико је то могуће, па тек на крају извести композицију у целини. Наставник треба да узме у обзир гласовне могућности ученика преодабира песама за певање. Уколико је у питању извођење песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и</p>	
-------------------------------------	---	--	--

дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. То се може подстакнути пратњом која укључује природни инструмент (нетемперовани инструмент, као и људски глас). Такође, одређене песме ће карактерисати специфичан стил извођења (нпр. грлено певање).

Свирање

Приликом инструменталног музицирања користити ритмичке и мелодијске инструменте (Орфов инструментаријум, као и друге доступне инструменте). Пошто су ученици описмењени, свирање на мелодијским инструментима биће олакшано јер се могу користити нотни примери појединих песама које су најпре солмизационо обрађене. Примењујући принцип активног учешћа ученика на часу, свирањем се, поред осталог, развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.

Дечије музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се стичу у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко

	<p>- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво.</p>	<p>мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких репродуктивних и стваралачких активности и знања. Стваралаштво може бити заступљено кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> - музичка питања и одговоре, - компоновање мелодије на задати текст, - састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива, - импровизација игре/покрета на одређену музику, - илустрацију доживљаја музике, - израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних), - музичко-истраживачки рад, - осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката, - осмишљавање музичких квизова, - осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација, - креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони... <p>Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда (племенска музика, музика на двору, у храму, пригодна музика...).</p>	
--	--	--	--

НАЗИВ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ: хор и оркестар

ЦИЉ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА: Образовни циљ обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...). Развија се дечји глас, правилно држање, дисање, интонација, изговор и артикулација. Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, саваладавање трење и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

ИСХОДИ

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

ИЗОЋЕЊЕ МУЗИКЕ ПЕВАЊЕМ

пева самостално и у групи;- примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); користи различита средства изражајног певања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;-искаже своја осећања у току извођења музике;-примењује принцип сарадње измеђусобног подстицања у аједничком музицирању; учествује у школским приредбама и манифестацијама; користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);

ИЗВОЋЕЊЕ МУЗИКЕ СВИРАЊЕМ

свирам самостално и у групи;- примењује правилну технику свирања; користи различита средства изражајног свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;-искаже своја осећања у току извођења музике;-кроз свирање и покрет развијасопствену координацију имоторику;-примењује принцип сарадње и међусобног подстицања узаједничком музицирању;-искаже своја осећања у току извођења музике;-примењује принцип сарадње измеђусобног подстицања у заједничком музицирању;- учествује у школским приредбама и манифестацијама;- користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);

одабир и разврставање гласова;
вежбе дисања, дикције и интонације;
хорско распевавање и техничке вежбе;
интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски);
музичка и психолошка обрада композиције;
увежбавање хорских деоница појединачно и заједно;
остваривање програма и наступа према Школском и Годишњем програму рада школе.

избор инструмената и извођача у формирању оркестра;
избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра;
техничке и интонативне вежбе;
расписивање деоница и увежбавање по групама (прстOMET, интонација, фразирање);
спајање по групама (I-II; II-III; I-III);
заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције.

Слободне наставне активности			
Назив:	МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ		
Разред:	пети и шести		
Циљ учења:	Циљ учења слободне наставне активности Музиком кроз живот је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ	– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Проширивање знања о музичким елементима. Изражајна својства динамике. Врста, карактер и примена темпа. Тон: боја и текстура. Ритам: дводелни, троделни, четвороделни и мешовити. Повезивање звука и ритма. Примена динамике, темпа и ритма у свакодневном животу.	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину

<p style="text-align: center;">КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ</p>	<p>домаћих и страних аутора; – исказе своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама; – користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано исказе утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – исказе свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог; – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења.</p>	<p>Проширивање искуства ученика у коришћењу различитих музичких средстава за рад у процесу музичког изражавања и обликовања; Индивидуално и групно певање. Двоглас. Троглас. Индивидуално и групно свирање.</p> <p>ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ</p> <p>Синхронизација различитих менталних и физичких капацитета. Координација различитих менталних и физичких капацитета. Правилно дисање. Концентрација. Говор тела. Јачање одређених делова тела. Рефлекс. Пажња. Брзина реаговања на различите захтеве из окружења. Развој свесности о нашем телу, контроли покрета и јачању мишића, као и бољој координацији и балансу. Стимулација и активација организма на психомоторном и когнитивном нивоу. Истраживање унутрашњег ритма и звука свога тела. Body percussion</p> <p>КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ</p> <p>Технике критичког мишљења. Дрво проблема. Дебата. Шест шешира. Мозгалица. Трибине. Вештине критичког мишљења: комуникација, сарадња, препознавање проблема, решавање проблема. Вештина постављања питања: меморијска, транслацијска, интерпретацијска, аналитичка, синтетичка,</p>	<p>на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику</p>
--	---	---	--

		евалуацијска. Обликовање оригиналног мишљења. Музичка критика. Анализа композиције. Развијање способности и интересовања за целоживотно образовање	дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.
--	--	--	---

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Музичка култура			
Разред:	6. разред			
Циљ предмета:	Циљ учења музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укусу, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
ЧОВЕК И МУЗИКА		<p>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера</p>	<p>Стицање знања о музици у различитим епохама има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за шести разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немумичким аспектима средњег века и ренесансе на детаљнији и специфичнији начин</p>	<p>Настава музичке културе је предмет који подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. С обзиром на то да је предмет музичка култура спој вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе, као и рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност. Тако се у настави музичке културе за исте васпитно-образовне задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је начин ученичке партиципације у музичком</p>

	<p>композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтонa у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>		<p>догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како, односно да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су: 1) допринос ученика за време групног рада, 2) израда креативних задатака на одређену тему, 3) рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе), 4) специфичне вештине.</p>
<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и</p>	<p>Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу, треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила. Као и све друге, инструменте са диркама треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о инструментима са диркама (клавијатуром) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Инструменте средњег века и ренесансе потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Народне инструменте појединих крајева треба слушно представити и повезати са обрадом народне песме одређеног краја.</p>	<p>. Настава музичке културе је предмет који подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. С обзиром на то да је предмет музичка култура спој вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе, као и рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност. Тако се у настави музичке културе за исте васпитно-образовне задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како, односно да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге</p>

	<p>манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтонa у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>		<p>начине оцењивања као што су: 1) допринос ученика за време групног рада, 2) израда креативних задатака на одређену тему, 3) рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе), 4) специфичне вештине.</p>
--	---	--	--

<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и</p>	<p>Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају „константа“ у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту средњег века и ренесансе, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстицајући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.</p>	<p>Настава музичке културе је предмет који подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. С обзиром на то да је предмет музичка култура спој вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе, као и рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност. Тако се у настави музичке културе за исте васпитно-образовне задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како, односно да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и</p>
------------------------------	---	---	--

	<p>манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтонa у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>		<p>уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су: 1) допринос ученика за време групног рада, 2) израда креативних задатака на одређену тему, 3) рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе), 4) специфичне вештине..</p>
--	---	--	---

<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/ или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; –</p>	<p>Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања. С обзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмеравати на спонтане покрете као одговор на музику (игра) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину. Певање Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиција за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање са литерарним текстом. Са ученицима је неопходно постићи изражајно певање. Свирање</p>	<p>Настава музичке културе је предмет који подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. С обзиром на то да је предмет музичка култура спој вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе, као и рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност. Тако се у настави музичке културе за исте васпитно-образовне задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како, односно да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање. У зависности од</p>
-------------------------------	--	---	--

	<p>користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтонa у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво</p>	<p>Узвођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички описмењени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализирани и солмизационо обрађени. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности..</p>	<p>области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су: 1) допринос ученика за време групног рада, 2) израда креативних задатака на одређену тему, 3) рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе), 4) специфичне вештине.</p>
--	--	--	--

<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/ или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина</p>	<p>Деचे музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања. Стваралаштво може бити заступљено кроз: – музичка питања и одговоре – компоновање мелодије на задати текст – састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива – импровизација игре/покрета на одређену музику – илустрацију доживљаја музике – израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних) – музичко-истраживачки рад – осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација – креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони... Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда...</p>	<p>Настава музичке културе је предмет који подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. С обзиром на то да је предмет музичка култура спој вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе, као и рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност. Тако се у настави музичке културе за исте васпитно-образовне задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како, односно да ли и како изводи и ствара музику користећи</p>
------------------------------------	---	--	---

	<p>кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>		<p>постојеће знање. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су: 1) допринос ученика за време групног рада, 2) израда креативних задатака на одређену тему, 3) рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе), 4) специфичне вештине.</p>
--	---	--	---

НАЗИВ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ: хор и оркестар

ЦИЉ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА: Образовни циљ обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...). Развија се дечји глас, правилно држање, дисање, интонација, изговор и артикулација.

Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

ИСХОДИ

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

<p>ИЗОЋЕЊЕ МУЗИКЕ ПЕВАЊЕМ пева самостално и у групи;- примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); користи различита средства изражајног певања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;-искаже своја осећања у току извођења музике;-примењује принцип сарадње имеђусобног подстицања у аједничком музицирању; учествује у школским приредбама и манифестацијама; користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);</p> <p>ИЗВОЋЕЊЕ МУЗИКЕ СВИРАЊЕМ Свира самостално и у групи;- примењује правилну технику свирања; користи различита средства изражајног свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;-искаже своја осећања у току извођења музике;-кроз свирање и покрет развијасопствену координацију имоторику;-примењује принцип сарадње и међусобног подстицања узаједничком музицирању;-искаже своја осећања у току извођења музике;-примењује принцип сарадње имеђусобног подстицања у заједничком музицирању;- учествује у школским приредбама и манифестацијама;- користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма,аудио снимака...</p>	<p>одабир и разврставање гласова; вежбе дисања, дикције и интонације; хорско распевање и техничке вежбе; интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски); музичка и психолошка обрада композиције; увежбавање хорских деоница појединачно и заједно; остваривање програма и наступа према Школском и Годишњем програму рада школе</p> <p>избор инструмената и извођача у формирању оркестра; избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра; техничке и интонативне вежбе; расписивање деоница и увежбавање по групама (прстомет, интонација, фразирање); спајање по групама (I-II; II-III; I-III); заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције.</p>
---	---

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Музичка култура			
Разред:	седми			
Циљ предмета:	Циљ учења предмета музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања	Праћење и евалуација	

		програма	
ЧОВЕК И МУЗИКА	<p>-препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено -историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. 	<p>Човек и музика</p> <p>Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за седми разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немужичким аспектима барока и класицизма на детаљнији и специфичнији начин.</p> <p>Музички инструменти</p> <p>Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно</p>	<p>Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет музичка култура синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су његово знање, рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност, али и напредовање у односу на претходна постигнућа. Тако се у настави музичке културе за исте образовне-васпитног задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како односно, да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су: – допринос ученика за време групног рада; – израда креативних задатака на одређену тему; – рад на</p>
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	<p>-препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише начин добијања тона код жичаних 		

<p style="text-align: center;">СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>инструмената;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено -историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. <p>-препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено -историјским амбијентом у коме су настали; 	<p>средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила. Као и све друге, жичане инструменте треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о жичаним инструментима (трзачким и гудачким) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Инструменте барока и класицизма потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Карактеристичне народне инструменте, од севера до југа Србије, представити слушно и визуелно. Неопходно је наставне садржаје међусобно интегрисати – географско подручје повезати са народном песмом, игром, ношњом и обичајима обрађиваног локалитета. До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања, а не фактографским набрајањем, односно меморисањем података.</p> <p style="text-align: center;">Слушање музике</p> <p>Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је</p>	<p>пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе); – специфичне вештине. У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета/перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоретског знања у музицирању. Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, из ученикове перспективе, оне могу пребродити. Када је у питању вредновање области Музичко стваралаштво, оно треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање педагошки оправдане. Узимајући у обзир све циљеве које процес учења, краткорочно и дугорочно треба да постигне, неопходно је имати на уму да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у учениковом живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику и у контакту са музиком. Како процес учења у</p>
--	--	---	--

<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. <p style="text-align: center;">.</p> <ul style="list-style-type: none"> -препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено -историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности 	<p>мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају „константа” у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту барока и класицизма, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав, изражајне могућности инструмената и врсте вишегласја. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.</p> <p style="text-align: center;">Извођење музике</p> <p>Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње.</p>	<p>оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање резултата учења. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну</p>
---	--	--	--

	<p>карактеристична за период барока и класицизма;</p> <ul style="list-style-type: none"> – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. 	<p>Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања. С обзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмеравати на покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину. Певање Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиција за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање са литерарним текстом. Са ученицима је неопходно постићи изражајно певање. Свирање Узвођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички писмени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализирани и солмизационо обрађени. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности. Елементи музичке писмености Елементе музичке писмености треба обрађивати кроз одговарајуће музичке примере и композиције, од нотне слике и тумачења према звуку. Елементима који су обрађени у претходним разредима додати обраду Де-дур лествице кроз одговарајуће музичке примере.</p>	
--	---	--	--

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		Музичко стваралаштво	
	<p>-препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку;</p> <p>– опише начин добијања тона код жичаних инструмената;</p> <p>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено</p> <p>-историјским амбијентом у коме су настали;</p> <p>– наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма;</p> <p>– уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму;</p> <p>– препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;</p> <p>– објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма;</p> <p>– идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма;</p> <p>– идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба;</p> <p>– изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи;</p> <p>– користи музичке образце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;</p> <p>– комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;</p> <p>– учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;</p> <p>– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);</p> <p>– учествује у школским приредбама и манифестацијама;</p> <p>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању</p> <p>– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;</p> <p>– критички просуђује утицај музике на здравље;</p> <p>– користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>	<p>Дечеје музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања. Стваралаштво може бити заступљено кроз:</p> <p>– музичка питања и одговоре; – компоновање мелодије на задати текст; – састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива; – импровизација игре/покрета на одређену музику; – илустрацију доживљаја музике; – израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних); – музичко-истраживачки рад; – осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката; – осмишљавање музичких квизова; – осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација; – креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони... Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда. Пројектна настава се остварује реализацијом пројекта и тимским радом ученика. Тема пројекта се састоји од подтема које ученици могу да реализују у тиму, тандему или појединачно.</p>	

НАЗИВ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ: хор и оркестар	
ЦИЉ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА: Образовни циљ обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...). Развија се дечји глас, правилно држање, дисање, интонација, изговор и артикулација. Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, саваладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.	
ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
<p>ИЗОЂЕЊЕ МУЗИКЕ ПЕВАЊЕМ пева самостално и у групи;- примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); користи различита средства изражајног певања у зависности од врсте, намене икарактера композиције;-искаже своја осећања у токуизвођења музике;-примењује принцип сарадње имеђусобног подстицања у аједничком музицирању; учествује у школским приредбама и манифестацијама; користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);</p> <p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ СВИРАЊЕМ свирасамостално и у групи;- примењује правилну технику свирања; користи различита средства изражајног свирања у зависности од врсте, намене икарактера композиције;-искаже своја осећања у токуизвођења музике;-кроз свирање и покрет развијасопствену координацију имоторику;-примењује принцип сарадње и међусобног подстицања узаједничком музицирању;-искаже своја осећања у току извођења музике;-примењује принцип сарадње имеђусобног подстицања у заједничком музицирању;- учествује у школским приредбама и манифестацијама;- користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма,аудио снимака...)</p>	<p>одабир и разврставање гласова; вежбе дисања, дикције и интонације; хорско распевавање и техничке вежбе; интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски); музичка и психолошка обрада композиције; увежбавање хорских деоница појединачно и заједно; остваривање програма и наступа према Школском и Годишњем програму рада школе.</p> <p>избор инструмената и извођача у формирању оркестра; избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра; техничке и интонативне вежбе; расписивање деоница и увежбавање по групама (прстомет, интонација, фразирање); спајање по групама (I-II; II-III; I-III); заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције.</p>

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Музичка култура			
Разред:	осми			
Циљ предмета:	Циљ учења предмета музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење,			

	формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>ЧОВЕК И МУЗИКА</p> <p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштвау романтизму, импресионизму и савременом добу; – препознаје националне игре у делима уметничке музике; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; – разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба; – препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код дувачких инструмената; – препозна инструмент или групу 	<p>Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних сред-става, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за осми разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немусичким аспектима романтизма, импресионизма и савремене музике на детаљнији и специфичнији начин.</p> <p>Музички инструменти</p> <p>Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред</p>	<p>Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет музичка култура синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су његово знање, рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност, али и напредовање у односу на претходна постигнућа. Тако се у настави</p>

<p style="text-align: center;">СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању и реализацији школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању; – се понаша у складу са правилима музичког бонтона у</p>	<p>људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила. Као и све друге, дувачке инструменте треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о дувачким инструментима (дрвени и лимени) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Страна 114 – Број 11 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 15. август 2019. До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања, а не фактографским набрајањем, односно меморисањем података.</p> <p>Слушање музике</p> <p>Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања музике. Током слушања ученици слушно идентификују музички стил и пореде га са основним карактеристикама друштвено-историјског периода. Ученичку</p>	<p>музичке културе за исте образовне-васпитног задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како односно, да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до</p>
--	---	---	---

	<p>различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>	<p>пажњу фокусирати на уочавање извођачког састава, темпа, мелодијских и ритмичких карактеристика, са циљем да се повежу са музиком романтизма, импресионизма и савременог доба. Постепено, ови елементи музичког тока постају „константа“ у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав, изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.</p> <p>ПРЕПОРУЧЕНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА СЛУШАЊЕ</p> <p>Химне Државна химна Химна Светом Сави Химна школе</p>	<p>15 минута) и проценом практичног рада и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су:</p> <ul style="list-style-type: none"> – допринос ученика за време групног рада; – израда креативних задатака на одређену тему; – рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе); – специфичне вештине. <p>У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета/перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоретског знања у музицирању. Наставник треба да</p>
--	---	--	--

		<p>Традиционалне песме и игре Ај, мене мајка једну има Рум, дум, дум Фатише коло врањске девојке Буњевачко момачко коло Сокол ми литна, Јано Ти, једина Градином цвеће цветало Човек и музика Романтизам Франц Шуберт, Аве Мариа Николо Паганини, Капричо бр. 24 и 5, изводи Немања Радуловић Николо Паганини, Ла кампанела, III став Феликс Менделсон, Концерт за виолину у е-молу, Оп. 64 Феликс Менделсон, Свадбени марш, Сан летње ноћи Фредерик Шопен, Мазурка Оп. 24, бр. 1 Јохан Штраус, валцер Приче из бечке шуме Јохан Штраус, валцер Гласови пролећа Јоханес Брамс, Лаку ноћ Пјотр Иљич Чајковски, Клавирски концерт Оп. 1, бе-мол Антоњин Дворжак, Симфонија из Новог света, бр. 9, IV став Лео Делиб, Дует цвећа, опера Лакме Жорж Бизе, Арија Хабанера из опере Кармен Петар Коњовић, Џанум насред села, опера Коштана Петар Коњовић, Велика чочечка игра, опера Коштана Жак Офенбах, Птице у сенци, оперета Хофманове приче Балет</p>	<p>мотивише ученика на даљи развој, тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, из ученикове перспективе, оне могу пребродити. Када је у питању вредновање области Музичко стваралаштво, оно треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање педагошки оправдане. Узимајући у обзир све</p>
--	--	---	---

		<p>Стеван Христић, Коло из балета Охридска легенда Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго) Морис Равел, Болеро Савремена музика Игор Стравински, балет Петрушка Арам Хачатурјан, Игра сабљама, Свита Гајане Дмитри Шостакович, Други валцер Јован Јовичић, Војвођанска свита Војислав Костић, За Београд Дејан Деспић, Дивертименто Концертанте Оп. 51 Ханс Цимер, Пирати са Кариба, тема Избор песама са фестивала Драгачевска труба Луис Армстрон Волфганг Амадеус Моцарт, Арија краљице ноћи, опера Чаробна фрула https://www.youtube.com/watch?v=XH7cPtG8kGg Успавана лепотица, https://www.youtube.com/watch?v=7WL2tD27ucA https://www.youtube.com/watch?v=ls3gevqqqD0 youtube.com/watch?v=PYdrhTL3VBk Импесионизам Клод Дебиси, Арабеска https://www.youtube.com/watch?v=A6s49OKpбаЕ Клод Дебиси, Месечина https://www.youtube.com/watch?v=k-</p> <p>Извођење музике</p> <p>Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с</p>	<p>циљеве које процес учења, краткорочно и дугорочно треба да постигне, неопходно је имати на уму да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у учениковом живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику и у контакту са музиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање резултата учења. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. Диктате</p>
--	--	---	--

		<p>листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње.</p> <p>Квалитет- но музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања.</p> <p>С обзиром на то да ће певање и свирање произићи из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст.</p> <p>Певање Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиција за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Мешовите тактове на примерима народних песама треба изводити по слуху. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање са литерарним текстом. Са ученицима је неопходно постићи изражајно певање.</p> <p>Свирање</p>	<p>не треба практиковати ни задавати.</p>
--	--	---	---

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Извођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички описмењени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализирани и солмизационо обрађени. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.

Елементи музичке писмености
Елементе музичке писмености треба обрађивати кроз одговарајуће музичке примере и композиције, од нотне слике и тумачења према звуку. Мешовите тактове на примерима народних песама треба изводити по слуху.

ПРЕПОРУЧЕНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Химне
Државна химна
Химна Светом Сави
Химна школе
Човек и музика:
Ј. Ф. Рајхард, Љубица
Традиционална песма, Ђурђевдан
Традиционална ромска песма, Ђелем, ђелем
Традиционална мађарска песма, Нек се чује нек се зна да
Жужа воли Јаноша
Енглеска духовна песма, Прекрасна милост (Amazing Grace)
Александар Бородин, Половецке игре
Лола Новаковић, Деца Пиреја
Радмила Какарлајић, Анђелина, зумба, зумба
Макс Фридман/Џими де Најт, Rock Around the Clock

**МУЗИЧКО
СТВАРАЛАШТВО**

Џон Ленон/Пол Макартни, Let It Be

Пуче пушка

,Ајде Јано, коло да играмо

Запевала сојка птица

Оро се вије

Јовано, Јованке

Бијело дугме, Липе цвату

Ој, цоко, цоко, црно око

Леле дуње ранке

Тамо далеко

Војтек Шистех, Ој, Србијо, мила мати

Духовне песме

Тропар за Божић

Тропар Светом Сави

Помози нам вишњи Боже

Музичко стваралаштво

Дечје музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања.

Стваралаштво може бити заступљено кроз:

- израду дуваачких музичких инструмената (функционалних или нефункционалних);
- музичко-истраживачки рад;
- осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката;
- осмишљавање музичких радионица;
- креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сли-

		ковни материјал, мобилни телефони... Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда. Пројектна настава се остварује реализацијом пројекта и тимским радом ученика. Тема пројекта се састоји од подтема које ученици могу да реализују у тиму, тандему или појединачно.	
--	--	--	--

НАЗИВ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ: хор и оркестар	
<p>ЦИЉ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА: Образовни циљ обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност заfino нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...). Развија се дечји глас, правилно држање, дисање, интонација, изговор и артикулација.</p> <p>Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, саваладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.</p>	
ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
<p>ИЗОЋЕЊЕ МУЗИКЕ ПЕВАЊЕМ пева самостално и у групи;- примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); користи различита средства изражајног певања у зависности од врсте, намене икарактера композиције;-искаже своја осећања у токуизвођења музике;-примењује принцип сарадње имеђусобног подстицања у аједничком музицирању; учествује у школским приредбама и манифестацијама; користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);</p> <p>ИЗВОЋЕЊЕ МУЗИКЕ СВИРАЊЕМ свирасамостално и у групи;- примењује правилну технику свирања; користи различита средства изражајног свирања у зависности од врсте, намене икарактера композиције;-искаже своја осећања у токуизвођења музике;-крз свирање и покрет развијасопствену координацију имоторику;-примењује принцип сарадње и међусобног подстицања узаједничком музицирању;-искаже своја осећања у току извођења музике;-примењује принцип сарадње</p>	<p>одабир и разврставање гласова; вежбе дисања, дикције и интонације; хорско распевавање и техничке вежбе; интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски); музичка и психолошка обрада композиције; увежбавање хорских деоница појединачно и заједно; остваривање програма и наступа према Школском и Годишњем програму рада школе.</p> <p>избор инструмената и извођача у формирању оркестра; избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра; техничке и интонативне вежбе; расписивање деоница и увежбавање по групама (прстомет, интонација, фразирање);</p>

имеђусобног подстицања у заједничком музицирању;- учествује у школским приредбама и манифестацијама;- користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);	спајање по групама (I-II; II-III; I-III); заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције
--	---

Слободне наставне активности			
Назив:	УМЕТНОСТ		
Разред:	седми и осми		
Циљ учења:	Циљ учења слободне наставне активности Уметност је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
<p>ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА</p> <p>ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ</p> <p>МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА</p>	<p>образложи значај традиционалне визуелне уметности за идентитет народа и појединца; – повеже карактеристичан артефакт са континентом и културом којој припада; – обликује ликовне радове са препознатљивим елементима одабране културе; – опише одабрани продукт визуелних уметности и процес његове израде; – пореди основне одлике традиционалне визуелне уметности два или више народа; – објасни значај и улогу културног наслеђа; – објасни главне карактеристике традиционалне музике на простору Балкана и Србије и њихов међусобни утицај; – прикаже елементе прожимања</p>	<p>ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА</p> <p>Визуелна уметност народа Аустралије и Новог Зеланда (сликарство аустралијских Абориџина, традиционална тетоважа Маора) Уметност америчких народа (тотеми, керамика, ћилими, корпе) Култура древне Индије, Кине и Јапана (градови, храмови, одећа, писмо) Уметност народа Африке (маске и штитови) Словенска традиција (митологија, симболика и орнаментика)</p> <p>ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе</p>

	<p>традиционалне музике различитих народа на простору Балкана на музичким примерима; – презентује традиционалну музику карактеристичну за различите крајеве Балкана и Србије; – прикаже начине очувања музичког културног наслеђа; – објасни како савремене технологије утичу на развој музике; – презентује начине промоције музичких дела и догађаја; – прикаже примену музике у другим уметностима; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима. – комуницира учтиво, јасно и аргументовано уз уважавање различитих мишљења, идеја и естетских доживљаја; – проналази, самостално и у сарадњи са другима, релевантне податке и информације користећи савремену технологију; – учествује активно, према сопственим способностима и интересовањима, у истраживачком и радионичком раду.</p>	<p>УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ</p> <p>Културно наслеђе (значај и улога) Традиционална музичка уметност Балкана (основне карактеристике у односу на ентитет и међусобни утицаји, сличности и разлике) Традиционална музика Србије (певање, свирање, обичаји, обреди, ношња, кола...) Начини очувања културног наслеђа</p> <p>МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА</p> <p>Савремене технологије и музика. Маркетинг у музици. Примењена музичка уметност. Музичка критика и интервју</p>	<p>закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.</p>
--	---	---	--

ИСТОРИЈА

ПЕТИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Историја			
Разред:	Пети			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће да разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру) - лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; - разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; - именује периоде прошлости и историјске периоде и наведене граничне догађаје; - разврста историјске изворе према њиховој основној подели; - повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека) <ul style="list-style-type: none"> - ученик ће да наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији - разликује основне одлике каменог и 	<ul style="list-style-type: none"> -наративна (монолошка) метода, дијалогска, илустративна, текстуална, постепено увођење ученика у главне појмове историје као науке, исписивање основних појмова на табли 	<p>Формативна евалуација: праћење ученичких постигнућа и начина рада(рад у пару или групи, однос према обавезама, ангажованост у раду, самоевалуација, портфолио, усвојеност лексичких садржаја, ,</p> <p>Сумативна евалуација: контролни задаци, иницијални тестови, завршни тестови, кратке</p>	

<p>ПРАИСТОРИЈА</p>	<p>металног доба</p> <p>-лоцира на историјској крти најважније цивилизације и државе Старог истока</p> <p>-користећи историјску карту доведе у везу особине рељефа и климе са натанком цивилизација Старог истока</p> <p>-одреди местоприпадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице</p> <p>- пореди начине живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку</p> <p>-наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока</p> <p>-идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацији Старог истока</p> <p>-разликује врсте писама цивилизација Старог истока</p> <p>-визуалне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом</p>	<p>-наративна (монолошка) метода, дијалошка, илустративна, текстуална, кооперативни рад</p>	<p>провере, израда плаката, усмено испитивање</p>
<p>СТАРИ ИСТОК</p>	<p>-описује особности природних услова и географског положаја античке Грчке</p> <p>-лоцира на историјској карти цивилизације и државе античке Грчке</p>	<p>-наративна (монолошка) метода, дијалошка, илустративна, текстуална, кооперативни рад, Коришћење различитих наставних средстава : историјске карте (зидне, из атласа, уџбеника и др. Литературе), коришћење документарне и игране и видео и дигиталне материјале.</p>	
<p>АНТИЧКА ГРЧКА</p>			

<p>СТАРИ РИМ</p>	<p>-приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине -идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата -разликује митове и легенде од историјских чињеница -наведе значај и последице освајања Александра Великог - израчуна временску удаљеност између појединих догађаја -користи основне историјске појмове</p> <p>-лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе -наведе основне разлике између античке римске републике и царства -разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима -истражи основна обележја и значај религије античког Рима -илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет -наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства</p>	<p>-наративна (монолошка) метода, дијалошка, илустративна, текстуална, кооперативни рад, Коришћење различитих наставних средстава : историјске карте (зидне, из атласа, уџбеника и др. Литературе), коришћење документарне и игране и видео и дигиталне материјале.</p> <p>-наративна (монолошка) метода, дијалошка, илустративна, текстуална, кооперативни рад, Коришћење различитих наставних средстава : историјске карте (зидне, из атласа, уџбеника и др. Литературе), коришћење документарне и игране и видео и дигиталне материјале,</p>	
------------------	--	---	--

	-лоцира на карти најважније римске локалитете на тлу Србије		
--	---	--	--

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА		
Разред:	ПЕТИ		
Програмски садржаји		исходи	
Основи проучавања прошлости		Разликује појмове историја, историјски извор, прошлост - Наводи питања на која историја треба да одговори - Именује врсте историјских извора - Именује где се чувају писани, а где материјални историјски извори - Разликује и препознаје појмове: век, деценија, миленијум, ера, датум - Одређује, уз помоћ наставника, ком веку припадају одређене године - Уме да напише датум - Зна којим догађајем и када почиње хришћанска ера	
Праисторија		Именује праисторијска налазишта у Србији: Лепенски Вир и Винчу - Именује најзначајнија открића праисторије: ватра, точак, метал - На карти, уз помоћ наставника, уме да покаже главна праисторијска налазишта у Србији	

Стари исток

Именује хронолошке границе Старог века
- Уме, уз помоћ наставника, да објасни настанак првих држава у долинама Нила, Тигра и Еуфрата (IV миленијум п.н.е)
- Уме на карти да покаже, уз помоћ наставника, Египат и Нил; Месопотамију, Тигар и Еуфрат
- Разликује појмове роб и робовласник
- Препознаје титуле владара: цар, фараон
- Препознаје на слици пирамиду

Античка Грчка

Именује Грке, народ који је створио полисе
- Зна ко је Хомер и именује његова дела
- Именује најзначајније полисе: Спарту и Атину и показује их на карти
- Именује грчке богове: Зевса, Херу, Атину, Посејдона
- Одређује век када су се организовале прве ОИ, кад су били ратови итд.
- Именује грчко писмо (алфабет)

Античка Рим

Показује на карти, уз помоћ наставника: Италију и Рим
Зна ко је Гај Јулије Цезар, Октавијан Август и Константин Велики
Описује римску војску на основу слике војника

	<p>Именује годину и век када је био пад Западног Римског царства</p> <p>Именује римске богове: Јупитера, Марса и Венеру</p>
--	---

<u>Додатна настава</u>		Допунска настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА		
Разред:	ПЕТИ		
Програмски садржаји		исходи	
Државе Старог истока		-истражи привредни и културни утицај држава Старог истока	
Култура Старог истока		-повеже културу народа Старог Истока са развојем културе других народа;	
Критско-микенско доба		- анализира сличности и разлике у културама народа Старог Истока; - анализира карактеристике критско-микенског доба;	

Александар III Македонски	-препозна значај и улогу Александра Македонског у ширењу хеленистичке културе;
Грађански ратови у Риму	-анализира узроке и посљедице грађанских ратова у Риму;
Гај Јулије Цезар	- дефинише појам тријумвират; -представи пример одлучног човека приврженог циљу

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА			
Разред:	ШЕСТИ			
Циљ предмета:	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. Основи проучавања прошлости	<p>На крају часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на понуђеним примерима, 	Ученици у шести разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобичајеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику	Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање	

<p>2. Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку</p>	<p>разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности;</p> <ul style="list-style-type: none"> – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе. <p>На крају часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; 	<p>активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја. Битно је искористити велике могућности које Историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича“ богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави Историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем. Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о</p>	<p>повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).</p>
--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих 	<p>томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору. Треба искористити и утицај наставе Историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију Историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим</p>	
--	---	---	--

	<p>животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у 	<p>садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).</p>	
--	--	--	--

<p>3. Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку</p>	<p>групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. <p>На крају часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи 		
---	--	--	--

	<p>закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава);</p> <ul style="list-style-type: none"> – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније 		
--	---	--	--

	<p>последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; 		
--	--	--	--

<p>4. Европа, свет и српске земље у раном новом веку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. <p>На крају часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских 		
--	--	--	--

	<p>прилика, друштвених и културних појава);</p> <ul style="list-style-type: none"> – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у 		
--	---	--	--

	<p>средњем и раном новом веку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; 		
--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. 		
--	---	--	--

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА		
Разред:	ШЕСТИ		
Програмски садржаји		исходи	
Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку		<ul style="list-style-type: none"> - Именује кључне личности овог периода:Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, - На карти, уз помоћ наставника, уме да покаже главне локалитете у Европи и Србији - Именује хришћанство и ислам и зна да препозна њихове верске објекте - Препознаје и објашњава значај српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице: Властимировићи, Војислављевићи 	
Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку		<ul style="list-style-type: none"> -Именује хронолошке границе Средњег века -Уме, уз помоћ наставника, да објасни значај српских династија Немањић, Лазаревић и Бранковић -Уме на карти да покаже, уз помоћ наставника, ширење 	

Европа, свет и српске земље у раном новом веку
(Прединдустријско доба)

и распадање српске државе, место Маричке и Косовске битке

- Наводи кључне личности овог периода: Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ
-Именује најзначајније задужбине Немањића

-Именује хронолошке границе Новог века и раног Новог века -Уме, уз помоћ наставника, да објасни значај великих географских открића

- Наводи кључне личности овог периода: Јохан Гутенберг, , Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, , Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА		
Разред:	ШЕСТИ		
Програмски садржаји		исходи	
Атила- бич божји		<ul style="list-style-type: none"> -анализира утицај Римљана на Атилу као ратника; - повеже Хуне са оснивањем Венеције; - истражи утицај Карла Великог на развој и препород културе у Западној Европи; - наведе најважније тековине Византије (културне, правне, грађевинске ....) 	
Карло Велики			
Византија од V до XII вијека			
Начин живота и ратовања старих Словена		<ul style="list-style-type: none"> - анализира историјски извор Стратегикон и издвоји важне информације о Словенима; - разликује етапе развоја српске државе под утицајем Византије; - процени значај мисионарског рада Ћирила и Методије за развој културе 	
Српска држава у Дукљи			
Ћирило и Методије			
Средњовековни градови		<ul style="list-style-type: none"> -илуструје тешке услове живота у средњовековном граду; -анализира свакодневни живот кметова и објасни на који начин стичу слободу; 	

<p>Пад Јерусалима</p> <p>Средњовековна култура</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упореди начин ратовања Саладина и крсташа; - процени утицај средњовековне културе у данашњем времену; - преиспита начин рада инквизиције.
<p>Инквизиција</p>	
<p>Женидбе Немањића</p>	<p>- именује знамените жене из династије Немањића и опише њихов утицај у средњовјековној Србији;</p>
<p>Задужбине Немањића</p>	
<p>Душанов законик</p>	<p>- именује најзначајније задужбине Немањића и представи њихов значај у очувању српске традиције и културе;</p>
<p>Средњовековна култура код Срба</p>	<ul style="list-style-type: none"> - критички процени Душанов законик (са освртом на поједине чланове); - упореди поједине одредбе законика са решењима у актуелним правним прописима;
<p>Кнез Лазар</p>	
<p>Косовска битка</p>	<ul style="list-style-type: none"> - процени значај и улогу кнеза Лазара у време османских освајања; - упореди начин живота пре и после Косовског боја; - анализира улогу Вука Бранковића у српској историји и легенди;
<p>Мехмед-паша Соколовић</p>	<p>- процени улогу и значај делатности Мехмед-паше Соколовића;</p>
<p>Национални идентитет и Пећка патријаршија</p>	

Велика сеоба Срба	<p>-оцени улогу и значај Пећке патријаршије у очувању српске националне свести</p> <p>-повеже улогу Арсенија III Чарнојевића са повластицама датим српском народу у Јужној Угарској;</p>
-------------------	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	ИСТОРИЈА			
Разред:	СЕДМИ			
Циљ предмета:	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Ученик ће бити у стању да: – доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – изводи	Ученици у седми разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са	Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се	

<p>ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века</p> <p>ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА</p>	<p>закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; – уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; – уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; – пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; –</p>	<p>одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја. Битно је искористити велике могућности које Историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости,</p>	<p>процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. У вредновању научног, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).</p>
---	--	---	--

<p>ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА</p> <p>ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА</p>	<p>повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; – уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; – употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању; – презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; – упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других; – раздваја битно од небитног у историјској наративи; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.</p>		
--	---	--	--

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА		
Разред:	СЕДМИ		
Програмски садржаји		исходи	
Први српски устанак		<p>Наводи кључне личности овог периода: Карађорђе, прота Матеја Ненадовић, Стеван Синђелић, Петар Добрњац, Алекса Ненадовић, Илија Бирчанин, хајдук Вељко Петровић</p> <p>Наводи најзначајније битке овог периода: Чокешина, Мишар, Чегар, Делиград</p> <p>Уме да на карти, уз помоћ наставника, покаже место где су се битке одиграле</p>	
Други српски устанак		<p>Наводи кључне личности овог периода: Хаџи Продан Глигоријевић, Милош Обреновић, Марашлија</p> <p>Наводи најзначајније битке: Дубаљ, Пожаревац, Љубић, Палеж</p> <p>Уме да на карти, уз помоћ наставника, покаже место где су се битке одиграле</p> <p>Именује владаре и њихове жене ове династије – кнез</p>	

Династија Обреновић	Милош, кнез Михаило, краљ Милан, краљ Александар - Љубица, Јулија, Наталија, Драга Машин
Династија Карађорђевић	Именује владаре и њихове жене ове династије – Карађорђе (Јелена), кнез Александар (Персида), краљ Петар (Зорка)
Први светски рат	Разликује повод и узрок Именује савезе – Антанта и Централне силе Именује државе ових савеза Наводи фронтове Уме да на карти, уз помоћ наставника покаже најзначајније битке – Цер, Колубара, Марна, Верден, Сом, Мазурска језера Именује најзначајније личности: Гаврило Принцип, војводе Ж. Мишић, С. Степановић, Радомир Путник, П. Бојовић, Милунка Савић, Милутин Бојић, Драгутин Гавриловић, Момчило Гаврић, Драгутин Матић – „око соколово“

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА		
Разред:	СЕДМИ		
Програмски садржаји		исходи	
		- представи значај индустријске револуције у процесу	

<p>Индустијска револуција</p>	<p>развоја привреде и друштва; - анализира околности у којима је дошло до укидање феудализма;</p>
<p>Декларација о правима човека и грађанина</p>	<p>- уочи сличности и разлике Декларације права човјека и грађанина са Декларацијом независности САД-а;</p>
<p>Живот и дело Наполеона Бонапарте</p>	<p>- процени улогу и значај Наполеона на политичке прилике у Европи; - објасни начин борбе радника за своја права; - процени улогу и значај политике балканских народа у процесу решавања Источног питања</p>
<p>Источно питање</p>	
<p>Први и Други српски устанак</p>	<p>-дефинише узроке и поводе ; - опише положај Срба у Београдском пашалуку пред избијање Првог српског устанка;</p>
<p>Вук Стефановић Караџић</p>	<p>- представи значај делатности Вука Караџића као историографа;</p>
<p>- Антанта, Централне силе (Тројни савез) - Сарајевски атентат; - Фронтови; - Марна, Верден, Сома; - Петар I Карађорђевић;</p>	<p>-самостално или у групи, прикупи информације и објасни узрок и повод Првог светског рата (1914-1918), те наведе главне фронтове и битке; - анализира историјске изворе о одређеном историјском догађају и личности из националне историје и даје своје критичко мишљење о истом, - утврђује простор на ком су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне историје у Првом</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Александар Карађорђевић; - Четири српске војводе: Радомир Путник, Живојин Мишић, Степа Степановић, Петар Бојовић; -Церска битка -Колубарска битка -Мојковачка битка; - Повлачење српске војске преко Албаније; - Кајмакчалан; - Плава гробница – Крф; - Зејтилник; 	<p>светском рату и на основу карактеристичних историјскиј извора (текстуалних, сликовних, материјалних) препознаје о којој историјској појави, догађају и личности је реч;</p> <p>- истражује историјске изворе важне за страдање Срба у Првом свјетском рату и даје своје критичко мишљење о истом;</p>
--	--

<u>Обавезна настава</u>		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Историја			
Разред:	Осми			
Циљ предмета:	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења			

	и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба 	<p>Ученици у осми разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих</p>	<p>Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и</p>

<p>ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА</p>	<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; – изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; – препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права – наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој 	<p>садржаја.</p> <p>Битно је искористити велике могућности које Историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите</p>	<p>продукти учења. У вредновању наученог, поред усменог Страна 120 – Број 11 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 15. август 2019. испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).</p>
---	---	--	---

<p>ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ</p>	<p>равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; – препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва;</p> <p>Ученик ће бити у стању да: -идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта; – објасни значење појмова геноцид</p>	<p>функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем. Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи” у свом уму, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном</p>	
--------------------------	--	---	--

<p>СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА</p>	<p>и Холокауст; – изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала;</p> <p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ; – образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из 	<p>простору. Веома важан аспект наставе историје представља и рад на историјским изворима. Када су садржаји програма за осми разред у питању, велики значај, поред писаних и визуелних, имају и усмени извори, односно сведочанства. Због тога би требало осмислити наставни процес на такав начин да се, у оквиру пројектне наставе или елементарног истраживања, повежу ученици и савременици историјских догађаја, чиме би се омогућило пропитивање и изучавање рецентне прошлости. Треба искористити и утицај наставе Историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију Историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености</p>	
---	--	--	--

СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА
ДРЖАВА И НАРОД У
САВРЕМЕНИМ
ПРОЦЕСИМА

историје савременог доба; – истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања;

– покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа; – уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима; – препозна историјску димензију политичких, културних и

географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати иновирани дидактичке методе и стратегије, при чему се истиче концепт мултиперспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење презентација, коришћење дигиталних аудио- -визуелних материјала и израда реферата). У осмом разреду изучава се период савремене историје, што подразумева и обраду многих осетљивих, па и

технолошких промена у савременом свету и Републици Србији.

противуречних, односно контроверзних тема, о којима не постоји консензус у научним круговима и јавности. То су теме које су присутне свакодневно у информативним и документарним програмима, на интернету, о њима говоре политичари, јавне личности и новинари. Такве теме су често саставни део породичне историје и личних наратива, што додатно увећава њихову актуелност. Ученици су изложени различитим тумачењима историјских догађаја и због тога је нарочито важно код њих развијати критички однос према информацијама које им се нуде. Овладавање том вештином наводи се и у образовним стандардима, а у оквиру програма спомиње се у циљу предмета, као и у појединим исходима за крај разреда. Због тога би једна од најбитнијих компетенција успешног наставника била да зна како да код ученика подстиче критичко и историјско мишљење, што би ученицима омогућило развијање хуманистичких

		<p>вредности заснованих на толеранцији, уважавању различитости и поштовању другог. На крају основног образовања и васпитања ученици треба да буду оспособљени да аргументовано анализирају противуречности, да се децентрирају (сагледају и уваже туђи угао гледања на одређени историјски феномен), да уочавају сличности и различитости, постављају питања а нове информације лако повезују с постојећим знањима. На тај начин, ученици би били оспособљени да препознају пропаганду и активно учествују у разградњи предрасуда и стереотипа с којима се свакодневно сусрећу.</p>	
--	--	---	--

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА		
Разред:	ОСМИ		
Програмски садржаји		исходи	
Национална		– препознаје основне карактеристике различитих идеологија- нацизам, фашизам, антисемитизам, комунизам, расизам	

историја XX век	
Општа историја XX век	-наводи кључне појмове, догађаје и личности – Велика економска криза, Вајмарска република, Хитлер, Мусолини, Стаљин, Тито, Черчил, Рузвелт, Дража Михаиловић, партизани, четници, атомска бомба, краљ Петар II Карађорђевић, Други светски рат, Хладни рат

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ИСТОРИЈА		
Разред:	ОСМИ		
Програмски садржаји		исходи	
Свет између два светска рата		<ul style="list-style-type: none"> - именује најважније појаве и личности и препознаје да постоји повезаност између националне, регионалне и свјетске историје; - на примеру Друштва народа налази кључне сличности и разлике са ОУН,и даје своје критичко мишљење на основу истраживања историјских извора о утицају прошлости на садашњост - препознаје идеолошку пропаганду у историјским изворима и формулише свој критички став о идеологијама фашизма, нацизма, комунизма; 	
Краљевина Југославија између два светска рата		<ul style="list-style-type: none"> - наведе и дефинише узроке и посљедице датих историјских догађаја везаних за настанак Краљевине СХС, односно Краљевине Југославије; 	
		-самостално дефинише узроке и посљедице најважнијих	

<p>Други светски рат</p> <p>-</p>	<p>историјских догађаја из Другог светског рата, и временским редосљедом, самостално их уцртава на ленти времена;</p> <p>- уочава на историјској карти приказ различитих историјских појава и промјена у вези сила Антифашистичке коалиције и Сила осовине;</p> <p>- препознаје на основу историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч;</p>
<p>Холокауст;</p> <p>Геноцид;</p> <p>Концентрациони логори;</p>	<p>- у излагању историјског садржаја користи основне научне појмове (Холокауст, Геноцид, Концентрациони логор);</p> <p>- идентификује разлике између текстуалног историјског извора и других текстова који говоре о истим историјским појавама;</p>
<p>Други светски рат у Југославији</p>	<p>- именује најважније појаве, догађаје и личности из националне историје; на примеру Априлског рата препознаје узроке и поседице рата и даје свој критички став о том историјском догађају;</p> <p>- повеже личност и историјски процес и догађај са одговарајућим временским периодом на примеру поделе Југославије и НДХ;</p> <p>- на примеру АВНОЈ-а идентификује утицај идеје на историјске процесе;</p> <p>- препознаје једноставне и карактеристичне историјске инфирмације дате у форми слике на примеру Драгољуба Драже Михаиловића и Јосипа Броза Тита;</p>

Свет по завршетку Другог светског рата

- у моралном смислу зна да вреднује одређене историјске појаве и догађаје из националне историје као што је геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима (Јасеновац, Градина....)

- уочава историјске промене настале по завршетку Другог светског рата, поређењем историјске карте савременог света са историјским картама других епоха;
- процијени узроке и последице најважнијих појава из прошлости као што је Хладни рат;
- повеже личност и историјски процес и догађај са одговарајућим временским периодом;
- препознаје резултате Треће индустријске револуције у савременим институцијама и друштвеним појавама;
- препознаје повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости на примеру пада Берлинског зида;
- процени зашто је дошло до одрђених историјских догађаја и које су последице

Југославија по завршетку Другог светског рата

-самостално именује и дефинише узроке и последице датих историјских догађаја;
- прикупља информације из различитих доступних извора везаних за одређену појаву, догађај и личност;
- користи историјске изворе како би препознао о којој појави, догађају и личности је реч;
- препознаје пропаганду и идеологију у историјском извору за једнопартијски и вишепартијски систем;
- уме да анализира и процијени реалност историјских извора о СФРЈ и самоуправљању

- култ личности;
- транзиција;
- бомбардовање Југославије;
- критички сагледава распад Југославије.

Ваннаставне активности		Додатна настава	Допунска настава
Предмет:	ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА		
Разред:	5-8		
Програмски садржаји		исходи	
Договор о будућем раду, термину...		Упознавање и договор о раду историјске секције	
Уређење кабинета		Развијање међусобне сарадње и уређење простора за рад	
Израда тематских карата, паноа, зидних новина, анализа историјских карата		Проширивање постојећих и усвајање нових знања Развијање креативности и сарадничког односа кроз заједничко осмишљавање паноа и прикупљање материјала Извлачење закључака уз помоћ историјске карте, скице, шеме, графикона Међупредметно повезивање, корелација са екскурзијама и актуелним годишњицама и датумима	

<p>Израда семинарских радова, есеја, кратких сентенци на одређену тему</p> <p>Припрема и учешће на такмичењима</p> <p>Занимљива историја</p>	<p>Самостално проналажење адекватних садржаја Презентација истих Анализа изложеног-критичко и самокритичко сагледавање</p> <p>Проширивање знања из историје Представљање школе на такмичењима</p> <p>Повећање заинтересованости за активности из историје</p>
--	---

ΓΕΟΓΡΑΦΙЈΑ

ПЕТИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	ГЕОГРАФИЈА			
Разред:	ПЕТИ (5) годишњи фонд часова 36 часова			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
<p style="text-align: center;">I</p> <p>ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> -повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; -повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; -на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; -разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи; -наставник уводи ученике у наставни предмет, односно, упознаје ученике са значајем географије, не улазећи у терминологију географских дисциплина. -Потребно је помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком. -Заједно са ученицима навести примере и разлоге зашто се изучава географија. -Упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им јасна упутства за рад. -иницијална процена нивоа на коме се ученик налази; -оспособити и охрабрити ученика ради процењивања сопственог напретка; -подршка ученику и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања; -усмена провера постигнућа.; -ангажованост у раду; -самосталност,мишљење, 				

-уочавање,провера знања

	Унутрашња и рељеф	<p>-да разликује деловање унутрашњих сила(сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље);</p> <p>-да разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље;</p> <p>-да наведе спољашње силе (ветар, вода)Земље;</p> <p>-да помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча(вулканизам, земљотреси, набирање и раседање);</p>	<p>-ученици упознају објекте, појаве и процесе, гранске и међугранске везе, као и посебне физичко-географске законитости.</p> <p>-Акцент треба ставити на достизање исхода који се односе на функционална знања ученика(како се понашати у случају земљотреса, екстремних температура, атмосферских непогода, бујица и поплава...)и навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу.</p>	<p>-оспособити и охрабрити ученика ради процењивања сопственог напредовања;</p> <p>-подршка ученику и подстицање саморегулације процеса учења кр</p> <p>циљева напредовања и планирања;</p> <p>-усмена провера постигнућа.;</p> <p>-ангажованост у раду;</p> <p>-самосталност,мишљење,</p> <p>-уочавање,провера знања</p>	
--	--------------------------	--	---	---	--

III ПЛАНЕ ТА ЗЕМЉ А	Земље	-да разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; -да наведе поступке које ће предузети за време земљотреса; -да опише процес вулканске ерупције и њене последице; -помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; -разликује ерозивне и акумулативне процесе; -наведе примере деловања човека на промене у рељефу(броне, насипи, копови);			
	Ваздушни омотач Земље	-да опише структуру атмосфере; -да наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање	Акцент треба ставити на достизање исхода који се односе на функционална знања ученика(како се понашати у случају екстремних температура, атмосферских непогода, бујица и поплава...)и навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу.	-оспособити и охрабрити ученика ради процењивања сопственог напора; -подршка ученику и подстицање саморегулације процеса учења кроз циљева напредовања и планирања; -усмена провера постигнућа.; -Ангажованост у раду; -самосталност,мишљење, уочавање,провера знања;	

		<p>ваздуха.); -разликује појам времена од појма клима; -наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе, -да графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм)</p>			
		<p>користећи ИКТ; -да користи дневне метеоролошке извештаје из медија и панира своје активности у складу са њима; -да наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; -да наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека(екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);</p>	<p>- Природна средина је у суштини сплет тесно повезаних и међусобно условљених компонената које представљају јединствену целину.Имајући у виду нарушавање равнотеже у природној средини, потребно је указивати н превенцију и на заштиту природе.</p>		

<p style="text-align: center;">II ВАСИОНА</p>	<p>-разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; -да објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; -да разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; -да одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;</p>	<p>- -Изнети најосновнија математичко-географска и астрономска знања о васиони, Сунчевом систему, облику и величини Земље, њеном положају у васиони и о небеским телима Сунчевог система; - информисати ученике о основним карактеристикама осталих небеских тела, без фактографских података о планетама: величина, удаљеност до Земље и сл;</p>	<p>- -оспособити и охрабрити ученика ради процењивања сопственог напретка; -подршка ученику и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања; -усмена провера постигнућа.; -ангажованост у раду; -самосталност, мишљење, -уочавање, провера знања</p>
--	--	---	--

Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
	<p>врста; -да наведе примере за заштиту живог света на Земљи;</p>	<p>Опише одговорност коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо.</p>	<p>-оспособити и охрабрити ученика ради процењивања сопственог напретка; -подршка ученику и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања; -усмена провера постигнућа.;</p>

				-ангажованост у раду,мишљење,самосталност у раду,провера знања
--	--	--	--	--

Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
III ПЛАНЕТА	Воде на Земљи	<p>-да уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе;</p> <p>-да наведе и опише својства морске воде;</p> <p>-да помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива;</p> <p>-да наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току);</p> <p>-да разликује типове језерских басена и према начину постанка;</p> <p>-да наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства;</p> <p>-да наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње;</p> <p>-да наведе примере утицаја човека на загађивање вода и</p>	<p>Акцентат треба ставити на достизање исхода који се односе на функционална знања ученика(како се понашати у случају, атмосферских непогода, бујица и поплава...)и навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу.</p> <p>-Природна средина је у суштини сплет тесно повезаних и међусобно условљених компонената које представљају јединствену целину.Имајући у виду нарушавање равнотеже у природној средини, потребно је указивати на превенцију и на заштиту</p>	<p>-оспособити и охрабрити ученика ради процењивања сопственог напредка;</p> <p>-подршка ученику и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања;</p> <p>-усмена провера постигнућа.;</p> <p>-ангажованост у раду,мишљење,самосталност у раду,провера знања</p>

ЗЕМЉА		предвиђа последице таквог понашања;	природе.	
	Биљни и животињски свет на Земљи	<p>-да помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи;</p> <p>-да помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима;</p> <p>-да опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских</p>	<p>-потребно је развијати одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса као услови опстанка на Земљи.</p> <p>-од ученика се очекује да</p>	<p>-оспособити и охрабрити ученика ради процењивања сопственог напретка;</p> <p>-подршка ученику и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања;</p> <p>-усмена провера постигнућа.;</p> <p>-Ангажованост у раду;</p> <p>-самосталност,мишљење, уочавање,провера знања</p>

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија (допунска настава) – 5. разред		Разред:	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Допунска настава географије намењена је ученицима који отежано усвајају предвиђене географске садржаје. Часове допунске nastave могу похађати ученици који су у индивидуалном образовном програму, ученици који су дуго одсуствовали са часова редовне nastave, али и они ученици који имају жељу да утврде стечена знања. Допунска настава се, углавном, реализује за мање групе, како би било могуће применити и индивидуални приступ ученицима. Садржаји који се обрађују на споменути часовима, морају бити у складу са наставним планом и програмом редовне nastave		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје везу између природе и друштва тј. појам географије - именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике. - препознаје основне природне и друштвене појмове, препознаје поделу географије, везе географије са другим наукама 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Шта је географија? 2. Шта је географија – ИТ? 	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите</p>

			ситуације евалуације и самоевалуације
2.ВАСИОНА	<p>- разуме појам оријантације на ноћном небу и наводи начин оријентисања помоћу звезде Северњаче</p> <p>- именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред</p> <p>- именује континенте и океане и препознаје њихове основне природне одлике</p>	<p>3. Васиона - настанак</p> <p>4. Сунчев систем</p> <p>5. Сателити и мала тела Сунчевог система</p> <p>6. Васиона</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
3.ПЛАНЕТА ЗЕМЉА 3.1 Облик Земље и структура њене површине	<p>-помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику;</p> <p>-помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континента и океана;</p>	<p>7. Облик Земље и величина Земље</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз</p>

			<p>интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>3.2. Земљина кретања</p>	<p>-разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице;</p> <p>- препознаје последице кретања: смену обданице и ноћи, часовне зоне, смену годишњих доба и неједнаку дужину обданице и ноћи, календар и топлотне појасеве</p> <p>- препознаје основне одлике литосфере (унутрашње слојеве Земље, литосферне плоче)</p>	<p>8. Ротација Земље и последице ротације</p> <p>9. Револуција и последице револуције</p> <p>10. Ротација и револуција Земље и последице</p> <p>11. Ротација и револуција Земље и последице - вежбе</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

<p>3.3. Унутрашња грађа и рељеф Земље</p>	<p>- описује начине представљања и изглед равница веначних, громадних и вулканских планина - препознаје и чита слике и текстове у вези са литосфером - препознаје основне одлике литосфере (врсте стена, унутрашње слојеве Земље, литосферне плоче, вулкани и земљотресе, обликовање рељефа дејством спољашњих сила) - наведе спољашње силе Земље; - разликује ерозивне и акумулативне процесе;</p>	<p>12. Постанак и унутрашња грађа Земље 13. Литосферне плоче 14. Вулкани и земљотреси 15. Вулкани и земљотреси - вежбе 16. Стене 17. Рељеф 18. Обликовање рељефа дејством воде и ветра, човек и рељеф 19. Литосфера - вежбе</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>3.4. Ваздушни омотач Земље</p>	<p>- препознаје основне природне одлике атмосфере - опише структуру атмосфере; - наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма климе; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове типове климе;</p>	<p>20. Атмосфера 21. Време и клима 22. Климатски чиниоци 23. Човек и клима 24. Атмосфера - вежбе</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте</p>

			<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>3.5. Воде на Земљи</p>	<p>- уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе;</p> <p>- употребљава различите географске изворе и статистичке податке.</p> <p>- именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике</p>	<p>25. Светско море</p> <p>26. Особине и кретање светског мора</p> <p>27. Воде на копну</p> <p>28. Реке</p> <p>29. Језера и ледници</p> <p>30. Човек и вода</p> <p>31. Хидросфера - вежбе</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

<p>3.6. Биљни и животињски свет на Земљи</p>	<p>- помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наводе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - препознаје догађаје проузроковане деловањем природних сила (земљотреси, вулканизам, поплаве, клизишта, екстремне температуре ваздуха, пожари...) као елементарне непогоде.</p>	<p>32. Распрострањеност биљног и животињског света на Земљи 33. Распрострањеност биљног и животињског света на Земљи – вежбе 34. Угроженост биљног и животињског света 35. Биосфера – вежбе 36. Систематизација пређеног градива</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>Праћење и вредновање</p>	<p>-Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика -Процењивање рада у пару и групи -Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова -Домаћи задаци -Писана провера -Вежба 15 минута -Индивидуални рад Мини истраживање -Сумативно оцењивање -Табеларна евиденција о писменим проверама -Протоколи посматрања -Упитници (за групни и рад у пару) -Учесталост јављања (јављање +; више пута датума и области)</p>		

Начин прилагођавања	<p>Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја - и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем
---------------------	--

<u>Обавезна настава</u>	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности	
Предмет:	ГЕОГРАФИЈА			
Разред:	6.(шести) Годишњи фонд 72			
Циљ предмета:	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	-успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса	При обради прве теме <i>Друштво и географија</i> , ученици треба да се упознају са општим предметом проучавања ове, веома широке области географије. Друштвена географија представља систем географских дисциплина, које се,	Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење и процењивање резултата постигнућа ученика, а у складу са Правилником о оцењивању	

<p style="text-align: center;">ГЕОГРАФСКА КАРТА</p>	<p>-Одређује математичко-географски положај на Земљи;</p> <p>-анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте;</p> <p>-оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе.</p>	<p>свака из свог угла, баве односом човека (друштва) и географског простора (географске средине) у најширем смислу. С тим у вези, треба да се упознају са друштвено-географским дисциплинама и њиховим предметима проучавања (нпр. географија становништва, географија насеља – у оквиру ње урбана и рурална географија, економска, политичка географија итд.), као и са њиховим везама са другим географским дисциплинама и другим наукама. На реализацији првог исхода, који се односи на успостављање веза између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса, ради се током читаве године, а исход се остварује на крају шестог разреда.</p> <p>-тема <i>Географска карта</i> чини скуп знања и вештина којима ученици треба да овладају у настави географије, а односе се на познавање географске карте, њено практично коришћење и начине оријентисања у простору. На првим часовима потребно је објаснити и усвојити појмове меридијани (подневци), паралеле (упоредници), екватор и гринич. При обради садржаја о картографској/географској мрежи неопходно је користити глобус, индукциони глобус и карту света. Након усвајања ових појмова и демонстрације на глобусу и географској карти света акценат се ставља на одређивање географске ширине, географске дужине, односно угаоно растојање неке тачке на Земљиној површини у односу на екватор и гринички меридијан. Од изузетног је значаја оспособити ученике да самостално одређују географску ширину и</p>	<p>ученика у основном образовању и васпитању. Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета. Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе</p>	
--	--	--	--	--

		<p>дужину задатих тачака на глобусу, географској карти света и Србије. При обради ових садржаја логична је корелација са математиком, посебно када одређујемо угаоно ра-стојање тачке на Земљиној површини у односу на почетни меридијан и почетну паралелу.</p> <p>На наредним часовима потребно је да ученици усвоје и разумеју појам географске карте, а затим истаћи да свака географска карта мора да садржи математичке, географске и допунске елементе. Када је реч о математичким елементима карте посебно је важно објаснити како се помоћу размера карте и размерника одређује однос растојања на карти и стварних растојања у природи, како се врше различита мерења на карти и како се деле карте према величини размера. Треба истаћи да се у обради ових садржаја успоставља корелација са математиком.</p> <p>При обради препоручених садржаја о географским елементима карте неопходно је објаснити да се они на географској карти представљају картографским знацима (линијским, контурним и ванразмерним) и да се њихово објашњење налази у легенди карте. Треба оспособити ученике да тумаче различите картографске знаке.</p>	<p>план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. Оно за циљ има да укаже ученику на чему треба и колико додатно да ради, као и да развија мотивацију код ученика. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте,...).</p> <p>Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да унапреди део своје наставне праксе. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа</p>	
--	--	---	---	--

			ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.	
СТАНОВНИШТВО	<p>- доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора;</p> <p>– анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света</p> <p>— анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група</p>	<p>Тему <i>Становништво</i> чине садржаји који третирају основне појаве и процесе у развоју становништва и њихове просторне карактеристике. Ученике треба упознати са одликама и факторима демографског развоја, распоредом становништва на Земљи, као и његовим структурним обележјима. На уводном часу посвећеном овој теми препоручује се да нагласак буде на обради основних појмова о становништву, значају његовог проучавања, као и основним изворима података. У наставној јединици која обрађује број становника на Земљи неопходно је указати на основне карактеристике популационе динамике у прошлости и данас, уз издвајање карактеристичних простора са популационим порастом и падом. Приликом обраде теме која се односи на распоред становништва на Земљи ученике је потребно упознати са појмовима екумена и анекумена, као и са појмом густина насељености, уз издвајање области велике и мале густине насељености у свету, Европи и Србији. Како је распоред становништва условљен различитим физичко-географским карактеристикама средине, код ученика треба развијати свест о значају улоге човека у простору у којем живи, али и обратно.</p> <p>Када је реч о садржајима који се односе на компоненте популационе динамике (природно и миграционо кретање) препоручује се да се поред основних термина и процеса, ученици упознају и са одређеним</p>		

показатељима. Наиме, неопходно им је представити начине израчунавања стопа наталитета, морталитета и природног прираштаја, али на један једноставан, њима прихватљив и разумљив начин, кроз примере из света и Србије. Обрадом садржаја о миграцијама становништва препоручује се да се нагласак стави на појам, врсте, узроке и последице ових кретања, као и на значај ових процеса за савремени демографски развитак.

На наредним часовима ученике треба упознати са поделом становништва према одређеним карактеристикама, односно основним структурним обележјима. Препоручује се да се ова обимна целина о структурама становништва подели на две подце-лине ради лакше обраде и разумевања и то на биолошке и на друштвено-економске структуре. Приликом обраде садржаја који се односи на биолошке структуре, неопходно је објаснити старосно--полну (бројчани однос мушкараца и жена у свету, старост становништва, као и њен графички приказ – старосно-полну пирамиду) и расну структуру становништва (основне и мешовите типове раса и њихово географско распрострањење). Приликом обраде садржаја који се односи на друштвено-економске структуре неопходно је ученике упознати са економском структуром, затим образовном структуром (писменост, завршени степен формалног образо-вања), етничком структуром (најбројнији народи света и њихово географско распрострањење), верском структуром (највеће светске религије, њихова основна обележја и географско распрострањење религија),

		<p>језичком структуром (најзаступљенији језици света, географско распрострањење језика у свету). Кроз обраду садржаја о структурама становништва ученицима се указује на различитости социјалних, етничких и културних група што је важан корак у подстицању толеранције и солидарности.</p> <p>При обради садржаја о становништву ученике не треба оптерећивати квантитативним вредностима и фактографским материјалом, већ више инсистирати на појавама и процесима који утичу на демографски развитак света уз адекватне примере из Србије. С обзиром на комплексност проблематике, наставницима се препоручује да уз помоћ географске карте, различитих тематских карата, дијаграма, графичких приказа, објасне основне демографске процесе, издвоје карактеристичне регионе и укажу на позитивне и негативне трендове у развоју становништва у свету и у Србији. Неопходно је да ученици усвоје и правилно одреде појмове као што су <i>популациона експлозија, неравномеран размештај становништва, пренасељеност, недовољно рађање, депопулација, бела куга, имиграционе и емиграционе области, процес старења становништва</i>, а све у циљу разумевања савремених популацио-них процеса. Обрадом садржаја о демографским карактеристикама потребно је допринети да ученици правилно разумеју односе становништва и географског простора, уз коришћење адекватних примера у локалној средини. Значајно је</p>		
--	--	---	--	--

указати ученицима на постојање публикације Републичког завода за статистику: Попис и основци (<http://popis2011.stat.rs/?p=3397>), чији је циљ да на сликовит начин прикаже историјат, процес припреме и спровођења пописа становништва, као најзначајнијег и најобимнијег статистичког истраживања. Предлог пројектног задатка за ученике:

Израда постера о одређеним демографским карактеристика становништва Србије, Европе и света. Ученици у паровима израђују постере на којима су приказне одређене демографске карактеристике (нпр. области високе и ниске густине насељености, простори или државе са порастом и падом броја становника, простори са позитивним и негативним природним прираштајем, имиграциони и емиграциони простори), односно структурна обележја (најбронији народи света, распоред језика, распоред светских религија, распоред раса на Земљи). За поједине задатке се могу користити неме карте, на којима се могу издвојити методом боја карактеристични простори и државе. Ако постоје техничке могућности, ученици могу припремити и Power Point презентацију. На тај начин ученици ће бити у стању да кроз визуелизацију садржаја самостално анализирају и доносе закључке о одређеним демографским питањима и проблемима савременог света и Србије.

НАСЕЉА	<ul style="list-style-type: none"> - анализира географски положај насеља; - објашњава континуиране процесе у развоју насеља и 	<p>У оквиру ове теме предвиђено је да се ученици упознају са основним појавама и процесима (законитостима) у развоју насеља у Србији, Европи и свету. У првим наставним јединицама потребно је <i>дефинисати појам насеља</i>, а затим и</p>		

	<p>даје примере у Србији, Европи и свету;</p> <p>— доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима;</p>	<p>направити <i>преглед најстаријих насеља</i> на свету, али и на тлу Србије. У обради ових садржаја логична је корелација са историјом, посебно када се помињу најстарија насеља у свету (нпр. градови у долинама река, у Палестини, Месопотамији, Египту и сл.), али и на територији Србије (нпр. Лепенски вир, Винча и винчанска култура). Проблематика <i>географског положаја насеља</i> неодвојива је од њиховог <i>постанка</i>, јер на положај и генезу насеља утичу пре свега природни услови и фактори (вода, земљиште и сл.), али и историјске околности, као и функције. У наставним јединицама које се баве <i>величином насеља</i> најважније је скренути пажњу на популационе величине. Такође је смислено број становника повезати са површинама које различита насеља заузимају, са густином насељености, те направити разлике (нпр. разбијена села наспрам милионских градова). Иако ученике не треба оптерећивати фактографским подацима, потребно је да они стекну представе о основним квантитативним показатељима, као што је популациона величина градова. Тако нпр. Дивчибаре (141 становник), Куршумлијска бања (106) и Алексиначки рудник (1.300) су градска насеља у Србији (око 9 мил. ст.), а градско насеље је и Град Мексико (око 9 мил. ст.), чије шире градско подручје има преко 20 милиона становника.</p> <p>Када је реч о <i>функцијама насеља</i> потребно је разликовати пољопривредну, индустријску, административну, културну, тури-стичку итд. Ове разлике могу се представити и као један од критеријума за разликовање <i>типова насеља</i>. У обради типова насеља важно је објаснити најосновнију поделу на села и градове. Кроз ову поделу акценат треба да буде на критеријумима разликовања села и градова: популациона величина, густина насељености, структуре становништва – старосна, образовна, социо-економска, изграђеност и физички изглед насеља, веза са природном среди-ном, начин живота, административни значај, доминантне функције насеља. Подједнако је важно и указати им на то</p>		
--	--	---	--	--

		<p>да постоје и прелазне форме насеља која су између ове две основне категорије (приградска насеља или општински центри или насеља са специфичним функцијама, нпр. туристичком и сл.).</p> <p>Акцентат треба ставити на <i>процесе у развоју насеља</i> (урбанизација уз паралелне процесе депопулације и деаграризације села). Препоручује се упознавање ученика са појмовима <i>урбанизације, депопулације</i>, док се појам деаграризације може обрадити само као <i>напуштање пољопривреде</i>. Кроз читаву тему важно је нагласити да се сва насеља мењају временом – развијају се, нестају (гасе се) или мењају своје функције.</p> <p>Процес <i>урбанизације</i> потребно је сагледати кроз његове елементе – демографске, функционалне и сл., а посебно довести у везу са миграцијама из руралних насеља и напуштањем пољопривреде у њима. У склопу процеса урбанизације треба поменути и <i>мегапо-лисе и конурбације</i>.</p> <p>У вези са овим процесима јесу и <i>унутар градске просторне, социо-економске разлике</i>, које су последица урбанизације. Ове разлике односе се на издвајање <i>централне пословне зоне (центра града, урбаног језгра)</i> и слабије урбанизоване <i>перифрије</i>, која личи на село. У великим градовима посебно на западу постоје сламови – сиротињске четврти, наспрам богатих делова града, који су често у непосредном суседству. Ово је последица стихијског развоја</p> <p>Под појмом <i>односа града са околним простором</i> мисли се на утицај града на окружење. Он опслужује окружење разним функцијама (нпр. административна, здравствена, културна итд.), али истовремено и привлачи елементе окружења – радну снагу – стал-не или дневне миграције, сировине, шири изграђене просторе...). Мањи градови утичу на мањи околни простор. За разлику од њих, светски (глобални) градови утичу на регије,</p>		
--	--	---	--	--

		<p>континенте, свет (нпр. Њујорк и Лондон у којима су светске берзе на којима се одређују цене пољопривредних производа у читавом свету).</p> <p>Важно је нагласити да су процеси урбанизације у вези са руралним процесима. Под руралним процесима мисли се на процесе напуштања (депопулације) руралних насеља, напуштања пољопривреде у њима (деаграризације), као и на преображај руралних насеља у близини градова, тако да све више добијају одлике града.</p> <p>За ученике шестог разреда може бити тешко разумевање појмова „критеријума за поделу насеља” и „функција” насеља, али им се они могу приближити различитим примерима – у традиционалном српском селу већина становника се бавила земљорадњом и сточарством, а данас више не, већ се становници руралних насеља или пресељавају у град, где раде друге послове (најчешће услужне делатности), или свакодневно путују на посао из села у суседни град. Пример могу бити и индустријски градови, где велики део становника ради у доминантној производњи (нпр. у аутомобилској индустрији у Крагујевцу), док су Београд и Нови Сад градови услуга (терцијарног и кварталног сектора). У том смислу, могу се поменути и туристички градови или рударски и слично.</p> <p>Акцент ове наставне теме треба да буде на законитостима процеса који мењају насеља. Овим процесима требало би да се обједине сви елементи ове наставне теме. Такође, корелације са претходном темом – Становништво, као и са осталим темама које следе (Привреда, Држава и интеграциони процеси, Географија Европе) су незаобилазне. Након што усвоје основне појмове и законитости, од ученика се очекује да препознају и описују појаве и процесе у развоју насеља кроз примере из локалне средине, Србије, Европе и света. предлог пројектног задатка:</p>		
--	--	---	--	--

		<p><i>Проучимо насеље</i> ученици раде у групама, а свакој групи се задаје по једно насеље из Србије или света. Задатак групе је да открије и објасни: положај насеља, његову величину, значај, функције, изглед (физиономију простора), начин живота, као и ком типу припада.</p> <p>предлог пројектног задатка: <i>Пресељавање из села у град</i>, Ученици раде у групама (на часу или као домаћи задатак), тако да свака група тражи одговоре на по једно питање:</p> <p>1, група: Који су узроци ових миграција?</p> <p>Које су последице ових миграција у селу?</p> <p>Које су последице овог процеса у граду?</p> <p>Какве су структуре становништва које учествују (старо-сно-полне, образовне, економске и сл.)?</p> <p>Какве су функције села, а какве града?</p> <p>Какав је начин живота у селу и у граду?</p> <p>Радећи овај задатак, ученици примењују знања о узрочно--последичним везама у процесу миграција становништва из села у градове, а тиме уче и о законитостима процеса урбанизације и депопулације села.</p>		
ПРИВРЕДА	<p>-уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности;</p> <p>-доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине;</p> <p>-вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету.</p>	<p>Тему <i>Привреда</i> чине садржаји из области економске географије у оквиру којих ученици треба да се упознају са основним пој-мовима о привреди, факторима развоја привреде и појединих привредних делатности, утицајем привреде на географски простор, концептом одрживог развоја и да се уведу у регионалне разлике у развоју светске привреде.</p> <p>На уводном часу посвећеном овој теми препоручује се обрада појмова привреде, привредних делатности и</p>		

		<p>сектора привреде као и појмова природна и географска средина. На наредним часо-вима ученици ће се упознати са структуром привредних сектора, природним и друштвеним факторима њиховог развоја и утицајима на географски простор (животну средину) најважнијих привредних грана у склопу сваког сектора (пољопривреде у склопу примарног сектора, индустрије у склопу секундарног, саобраћаја, туризма у склопу терцијарног сектора). У обради непривредних делатности (квартарни сектор) ученицима треба истаћи да услед развоја информацио-комуникационих технологија и аутоматизације индустријских процеса све већи број људи у свету прелази да ради у овом сектору и да је број запослених у њему показатељ економске развијености државе.</p> <p>У обради економско-географских садржаја, осим разјашњења природних и друштвених фактора развоја привреде, важно је да ученици разумеју да су велике разлике у степену економске развијености држава и појединих регија у оквиру једне државе узроци просторне покретљивости (миграција) становништва.</p> <p>Настава географије треба да допринесе да ученици правилно разумеју односе привреде и географског простора. У том смислу треба избећи погрешно разумевање привреде као фактора нужне деградације природе. Где год постоје могућности, треба искористити поучне примере у локалној средини (нпр. испуштање у реке загађујућих материја из фабричких постројења, пречишћавање воде, површински копови угља, рекултивација, ветропаркови, дивље депоније, адекватно збрињавање комуналног отпада – постројења за сепарацију, рециклажу, итд.). У светлу концепције одрживог развоја треба показати да се правилним односом према географској средини постиже и економска развијеност уз истовремено побољшање стања квалитета животне средине и</p>		
--	--	--	--	--

		<p>смањење социјалних разлика у друштву и тај став илустровати примерима из развијених европских земаља.</p> <p>У обради привредно развијених и неразвијених региона и држава у свету ученицима треба разјаснити услове природне средине (географски положај, постојање привредних ресурса, итд.) друштвено-историјске и савремене узроке ових (политичких и економских) односа.</p> <p>Предлог пројектног задатка: Применом групног облика рада ученици уз помоћ наставника могу да прикажу како се збриња-ва комунални отпад у њиховој средини, да ли је реч о санитарној депонији или о сметлишту, где се она налази, ко и како живи на њеном ободу, да ли је то (еколошки) прихватљив начин решавања проблема отпада и како се он исправно решава (на неком примеру у Европи).</p>		
<p>ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ</p>	<p>-објасни политичко-географску структуру државе;</p> <p>-представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света;</p>	<p>Тема <i>Држава</i> треба ученика да упозна са политичко-географским карактеристикама државе, дефинише појам државе, њене елементе и укаже на време и место настанка првих држава у свету. Приликом проучавања државне границе, као линије која раздваја суверене државе, треба указати на ефекте које оне остварују у простору у зависности од функције (баријерна, филтрирајућа, контактна, интеграциона). Анализа територије државе треба да се заснива на посматрању њене површине и компактности као и ефектима који произилазе из тих карактеристика. Према површини територије треба извршити класификацију држава од оних највећих (гигантских), до најмањих (микро државе). Битна напомена је да не постоји опште прихваћена класификација, тако да је на наставнику да сам изабере. У случају компактности треба да се узме у</p>		

		<p>обзир да ли су у питању државе које имају компактну или фрагментирану (издељену) територију. У оквиру садржаја који говори о државама са фрагментираном територијом треба дефинисати појмове <i>енклава</i> и <i>ексклава</i> и навести примере. Свака држава има своју престоницу (главни град). За ученика је важно да се упозна са појмом и функцијама главног града, разлосима зашто се премештају као и типовима престоница (европски и амерички). Када се говори о географском положају државе, важно је да се дефинише појам географског положаја, наведу његове компоненте (математичко-географски по-ложај, физичко-географски положај, економско-географски положај, саобраћајно-географски положај, друштвено-географски положај). Важна карактеристика државе, са којом би требало упознати ученика, је и начин на који она бира свог председника као и који облици владавине постоје (монархије, републике). Посредством географских карата ученик би требало да се упозна са настанком нових самосталних држава након Другог светског рата као и процесима који су довели до тога. На нивоу од неколико примера упознати ученика са примерима нарушавања територијалног интегритета државе где треба поред изабраних примера из света (Тајван, Арапско-израелски спор, Кашмир, итд.) навести и пример Косова и Метохије. Интеграциони процеси издвојени су као посебан појам с обзиром на њихов значај који имају за државу. У склопу ове јединице, важно је ставити акценат на мотиве (интересе) интеграционих процеса – економске, политичке, војно-стратегијске итд. Указати на значајне међународне организације које су</p>		
--	--	---	--	--

		пример интеграционих процеса (ЕУ, УН, НАТО пакта и сл.).		
ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	<p>-објасни како се издвајају географске регије;</p> <p>-илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте , појаве и процесе на простору Европе.</p>	<p>Након обраде друштвено-географских појава и процеса, ученици се уводе у садржаје регионале географије као трећег субсистема географских наука. На првом часу у склопу ове наставне теме ученици уче шта је предмет проучавања регионалне географије и које је њено место у систему географских наука. Ученици треба да увиде да знања која су стицали из опште (физичке и друштвене) географије сада налазе примену у регионалној географији будући да су географске регије јединствене (непоновљиве), континуиране (непрекинуте) и ограничене просторне целине које су одређене (детерминисане) склопом природних и друштвених објеката, појава и процеса.</p> <p>У програму наставе и учења за шести разред основне школе планирано је да се направи увод у регионалну географију Европе. Наставна тема <i>Географија Европе</i> обухвата основне појмове о континенту: географски положај, границе и величину, природне одлике, друштвене одлике и то према чему како су проучаване друштвено-географске теме: Становништво, Насеља, Привреда и Географске регије Европе. Географске регије Европе појединачно, карактеристичне државе Европе и Европска Унија обрађиваће се током седмог разреда који је цео посвећен регионалној географији света.</p> <p>Будући да су ученици још на почетку школске године добили задатак да самостално, у пару или групама обрађују друштвено-географске појаве и процесе, крај школске године, односно време када се обрађује наставна тема <i>Географија Европе</i> је право време када ће они да презентују резултате свога</p>		

		<p>рада (нпр. у виду реферата, мини енциклопедијских чланака, тематских атласа, статистичких / табеларних приказа, фото-албума, постер презентација, видео-клипова са својих путовања,...). Врло је важно да наставник током целе школске године прати рад ученика на њиховим истраживачким задацима, усмерава их на релевантне изворе и литературу, како би током обраде наставне теме <i>Географија Европе</i> могли да се презентују кључни подаци (закључци), изведу најбоља поређења држава (нпр. у величини природног прираштаја или производњи угља или стању загађености и заштите животне средине у изабраним географским регијама) и издвоје географске регије. Ученицима треба указати да је могуће да се географски простор Европе подели на различите начине према различитим географским критеријумима те да географске регије нису некакве објективне датости где једна географска подела простора Европе искључује било коју другу.</p>		
--	--	---	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија (допунска настава) – 6. разред			Разред:
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Допунска настава географије намењена је ученицима који отежано усвајају предвиђене еографске садржаје. Часове допунске наставе могу похађати ученици који су у индивидуалном образовном програму, ученици који су дуго одсуствовали са часова редовне наставе, али и они ученици који имају жељу да утврде стечена знања. Допунска настава се, углавном, реализује за мање групе, како би било могуће применити и индивидуални приступ ученицима. Садржаји који се обрађују на споменутим часовима, морају бити у складу са наставним планом и програмом редовне наставе			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	- наводи и описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта) - именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу)	1. Друштвена географија, предмет проучавања и подела	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања

			Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
2. ГЕОГРАФСКА КАРТА	<p>- разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања</p> <p>- наводи и описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта)</p> <p>- препознаје и чита географске и допунске елементе карте</p> <p>- описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања</p> <p>- именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике</p>	<p>2. Географска/карто-графска мрежа</p> <p>3. Географска ширина и географска дужина</p> <p>4. Часовне зоне</p> <p>5. Географска мрежа, ширина и дужина; часовне зоне – вежбе</p> <p>6. Математички и географски елементи карте</p> <p>7. Картографски знаци</p> <p>8. Методе за представљање рељефа на карти</p> <p>9. Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти - вежбе</p> <p>10. Подела карата према садржају и величини размера - вежбе</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
	- разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања	11. Основни појмови о	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у

<p>3. СТАНОВНИШТВО</p>	<p>- наводи и описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта) - препознаје и чита географске и допунске елементе карте ДГ - познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред</p>	<p>становништву, број и распоред 12. Природно кретање становништва 13. Миграције становништва 14. Биолошке структуре становништва 15. Друштвено-економска структура становништва 16. Савремени демографски процеси у свету</p>	<p>којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>4. НАСЕЉА</p>	<p>- разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања - наводи и описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта) - препознаје и чита географске и допунске елементе карте ДГ - познаје основне појмове о</p>	<p>17. Насеља: појам, положај, размештај, величина и функције 18. Типови насеља</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно,</p>

	становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред		<p>биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
5. ПРИВРЕДА	<p>- разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања</p> <p>- наводи и описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта)</p> <p>- препознаје и чита географске и допунске елементе карте ФГ</p> <p>- именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике ДГ</p> <p>- познаје основне појмове о становништву и насељима и</p>	<p>19. Примарни и секундарни сектор</p> <p>20. Терцијални и квартални сектор</p> <p>21. Развијени и неразвијени региони</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација,</p>

	<p>учава њихов просторни распоред</p> <ul style="list-style-type: none"> - дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране 		<p>табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>6. ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања - наводи и описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта) - препознаје и чита географске и допунске елементе карте ФГ - именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике - познаје основне појмове о становништву и насељима и учава њихов просторни распоред - дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране РГ - именује континенте и препознаје њихове основне 	<p>22. Појам и настанак првих држава и географски положај државе</p> <p>23. Територија и државне границе</p> <p>24. Главни град и облик владавине</p> <p>25. Политичко-географска карта Европе после Првог светског рада</p> <p>26. Политичко-географска карта света после Другог светског рада</p> <p>27. Територијални интегритет, спорови и интеграциони процеси</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p>

	природне и друштвене одлике		Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
7. ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	<p>- разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања</p> <p>- наводи и описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта)</p> <p>- препознаје и чита географске и допунске елементе карте ФГ</p> <p>- именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике</p> <p>ДГ</p> <p>- познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред</p> <p>- дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране РГ</p> <p>- именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике</p>	<p>28. Географски положај, границе и величина Европе; природне карактеристике Европе</p> <p>29. Рељеф Европе</p> <p>30. Рељеф Европе - вежбе</p> <p>31. Клима, биљни и животињски свет</p> <p>32. Воде на копну Европе</p> <p>33. Воде на копну Европе - вежбе</p> <p>34. Становништво и насеља Европе</p> <p>35. Привреда Европе</p> <p>36. Географске регије Европе</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

Праћење и вредновање	<ul style="list-style-type: none"> -Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика -Процењивање рада у пару и групи -Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова -Домаћи задаци -Писана провера -Вежба 15 минута -Индивидуални рад Мини истраживање -Сумативно оцењивање -Табеларна евиденција о писменим проверама -Протоколи посматрања -Упитници (за групни и рад у пару) -Учесталост јављања (јављање +; више пута датума и области)
Начин прилагођавања	<p>Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја <p>и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем</p>

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија (додатна настава) – 6. разред		Разред:	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Додатна настава географије намењена је ученицима који показују посебно интересовање за географске садржаје на часовима редовне наставе, као и способности које је могуће унапредити додатним радом. Реализација додатне наставе је током целе наставне године и пружа могућност заинтересованим ученицима да се упознају са новим, сложенијим географским темама, као и да детаљније размотре наставне теме које се обрађују на часовима редовне наставе географије		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања

<p>1. ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА</p>	<p>-указује на значај изучавања географије - ствара критички поглед на Свијет; – успоставља везе између физичкогеографских и друштвеногеографских објеката, појава и процеса;</p>	<p>1. Друштвена географија, предмет проучавања и подела</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>2. ГЕОГРАФСКА КАРТА</p>	<p>-уцртава на карти најважније географске објекте, појаве и процесе на простору - израчунава удаљености на карти користећи размер и размерник - служи се различитим</p>	<p>2. Географска/картографска мрежа 3. Географска ширина и географска дужина; часовне зоне 4. Географска мрежа, ширина и дужина; часовне зоне –</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима:</p>

	<p>врстамакарата</p> <ul style="list-style-type: none"> - упоређује начине приказивања рељефа на картама - сагледава предности савремене картографске дигитализације (ГИС). – одређује математичкогеографски положај на Земљи; – анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; -оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе; 	<p>вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Представљење географског садржаја на карти -картографски знаци и методе 6. Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти - вежбе 7. Размер и размерник; дигиталне карте - вежбе 8. Оријентација у природи и оријентација помоћу компаса - вежбе 	<p>историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p style="text-align: center;">3. СТАНОВНИШТВО</p>	<ul style="list-style-type: none"> - аргументује размештај свјетског становништва - доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора – анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света – анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности 	<ol style="list-style-type: none"> 9. Основни појмови о становништву, број и распоред 10. „Свет је мали“ и Демографска „експлозија“ - презентација 11. Природно кретање становништва 12. Миграције становништва 13. Биолошка и друштвено-економска структура становништва 14. Савремени демографски процеси у свету 15. Израда полно - старосне 	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација,</p>

	између припадника различитих социјалних, етничких и културних група	пирамиде и читање графикана	табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
4. НАСЕЉА	<ul style="list-style-type: none"> - анализира географски положај насеља; - објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету - доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; 	<p>16. Насеља: појам, положај, размештај, величина и функције; типови насеља</p> <p>17. „Живот у велеграду“ - презентација</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p>

			Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
5. ПРИВРЕДА	<ul style="list-style-type: none"> – уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету; 	<p>18. Примарни и секундарни сектор 19. Терцијални и квартарни сектор 20. Развијени и неразвијени региони 21. „Цена индустријализације“ - презентација</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

<p style="text-align: center;">6. ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ</p>	<p>– објасни политичко-географску структуру државе</p> <p>– представи процесе који су довели до формирања савремене политичкогеографске карте света;</p>	<p>22. Појам и настанак првих држава и географски положај државе</p> <p>23. Територија и државне границе</p> <p>24. Главни град и облик владавине</p> <p>25. Политичко-географска карта Европе после Првог и Другог светског рада</p> <p>26. Територијални интегритет, спорови и интеграциони процеси</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p style="text-align: center;">7. ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ</p>	<p>- објасни како се издвајају географске регије;</p> <p>- илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.</p>	<p>27. Географски положај, границе и величина Европе; природне карактеристике Европе</p> <p>28. Рељеф Европе - вежбе</p> <p>29. Клима, биљни и</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима:</p>

		<p>животињски свет</p> <p>30. „Ледено доба у Европи“ - презентација</p> <p>31. Воде на копну Европе - вежбе</p> <p>32. „Где се улива Дунав“ – презентација</p> <p>33. „Рајна – водена магистрала Европе“ - презентација</p> <p>34. Становништво и насеља Европе</p> <p>35. Привреда Европе</p> <p>36. Географске регије Европе</p>	<p>историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>Праћење и вредновање</p>	<p>-Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>-Процењивање рада у пару и групи</p> <p>-Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>-Домаћи задаци</p> <p>-Писана провера</p> <p>-Вежба 15 минута</p> <p>-Индивидуални рад Мини истраживање</p> <p>-Сумативно оцењивање</p> <p>-Табеларна евиденција о писменим проверама</p> <p>-Протоколи посматрања</p> <p>-Упитници (за групни и рад у пару)</p> <p>-Учесталост јављања (јављање +; више пута датума и области)</p>		

Начин прилагођавања	<p>Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја <p>и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем</p>

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	ГЕОГРАФИЈА			
Разред:	7-СЕДМИ			
Циљ предмета:	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	<p>-дефинише континенте и регије</p> <p>– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове</p> <p>– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;</p> <p>– приказује на некој карти: континенте, океане, мора,</p>	У обради садржаја о регионалној географији, требало би указати на то да светско копно није једноличан или хомоген географски простор, већ да га одликује заступљеност различитих физичко-географских и друштвено-географских елемената, које га чине хетерогеним. Објаснити да се регионална географија изучава са циљем да	Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспо- собљавати за процену сопственог напретка у	

	<p>облике ра- зуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;</p> <p>– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карак- теристичан за наведену територију;</p> <p>– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;</p> <p>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности поједи- них просторних целина и описује различите начине издвајања регија;</p> <p>– објасни формирање политичке карте света;</p>	<p>би ученици сазнали какви су односи и везе између природе и људи, као и да би по- стали свесни да опстанак живота на Земљи зависи од њиховог међусобног односа. Објаснити ученицима да су принципи региона- лизације (физичко-географски и друштвено- географски) правила на основу којих се врши подела хетерогене Земљине површине на хомогене географске регије, као нпр. геоморфолошке, климатске, хидрографске, педолошке, биогеографске, економске (рударске, аграрне, индустријске, туристичке), урбане, културне, историјске, политичке и друге регије. На крају обраде наставне теме <i>Регионална географија</i>, указати на то да одређене регије карактерише сличан географски изглед (физиономске регије), а да друге поседују једну или неколико функција (функционалне регије).</p> <p>Обраду наставних јединица о континентима вршити по Керовом систему, који подразумева следећи редослед излагања: географски положај, границе и величина, рељеф, клима, воде, живи свет, становништво, насеља, привреда, политичка и регионална подела континента. Истим редоследом анализирати и одабране државе.</p>	<p>остваривању исхода предмета.</p> <p>Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се учеда размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школ- ске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).</p> <p>Рад сваког наставника састоји се од планирања, остварива- ња и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.</p>
	<p>– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;</p>	<p>Реализацијом исхода друге теме <i>Географске регије Европе</i> ученици ће стећи знања о</p>	<p>Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом</p>

<p>ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ</p>	<p>– приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;</p> <p>– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију;</p> <p>– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;</p> <p>– објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;</p> <p>– проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;</p> <p>– укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;</p> <p>– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развојности појединих регија и одабраних држава;</p> <p>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија;</p> <p>– објасни формирање политичке карте света;</p>	<p>географским целинама Европе – Јужна, Средња, Западна, Северна и Источна Европа, као и њиховим географским специфичностима и развојним карактеристикама које их издвајају у односу на суседне географске регије, политичком поделом и одабраним државама. Избегавати понављање географских садржаја из теме <i>Географија Европе</i>, који су анализирани у шестом разреду.</p> <p>При одбради Јужне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине регије (нпр. колевка европске цивилизације, период географских открића, хуманизам, ренесанса...), етнолингвистичку хетерогеност (романски, јужнословенски и изоловане групе народа), привредне одлике кроз везу са природним условима и ресурсима, са освртом на туризам (позната туристичка регија света/ краљица туризма) и политичку поделу. У оквиру Јужне Европе препоручује се обрада држава бивше СФР Југославије, Италија, Шпанија и Грчка. У оквиру Средње Европе обрадити културно-цивилизацијске тековине регије (процвет науке, културе и технологије захваљујући хуманизму и ренесанси, културно-уметнички правци, традиција народних фестивала, филмска индустрија и сл.), савремене демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој, урбанизацију (велики градови, агломерације, конурбације и мегалополиси) и политичку поделу. Препоручује се обрада Савезне Републике Немачке у оквиру регије. Западну Европу обрадити кроз културно-цивилизацијске тековине регије (велика колонијална царства, индустријске револуције...), демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој (најразвијенија европска регија), урбанизацију (индустријски градови, конурбације нпр. Ранштад, Велики Лондон, Париз, Фламански дијамант...), политичку поделу, као и географска обележја Републике Француске и Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске. У оквиру Северне Европе посебно анализирати везу природних ресурса (енергенти, руде, минералне сировине) са привредним развојем (специјализована индустрија, висок животни стандард становништва) и анализирати етничка обележја, политичку поделу и основне географске карактеристике Норвешке. При обради Источне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине, етничку хетерогеност (Руси, Татари, Украјинци, Белоруси, Казаси, Јермени...), природне услове и ресурсе, привредне</p>	<p>нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се учешћем размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...). Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и</p>
--	--	--	---

		<p>карактеристике и политичку поделу. Обрадите Руску Федерацију, трансконтиненталну државу, која чини највећи део Источне Европе и Северне Азије. На крају наставне теме <i>Географске регије Европе</i> објаснити значај Европске уније у свету, као пример интеграционих процеса.</p> <p>За цртање тематских карата о географским регијама Европе користити неме карте, на којима се могу издвојити карактеристичне регије и њихови географски садржаји. При цртању и тумачењу тематских карата долази до изражаја самосталност у раду ученика и усавршава се вештина практичне примене географске карте у настави. Уколико постоје техничке могућности, ученици могу припремити презентације, чиме се оспособљавају да кроз визуелизацију садржаја самостално анализирају и доносе закључке о одређеним специфичностима географских регија Европе.</p> <p>Кроз читаву тему важно је нагласити да се временом географске регије Европе развијају и мењају функције. Важно је искористити велике могућности које географија као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Географске регије Европе би требало да буду представљене као географска прича, богата информацијама и занимљивостима, како би географске појаве и процеси били предочени јасно, детаљно и динамично.</p> <p>Ученике не оптерећивати квантитативним вредностима, већ инсистирати на појаве и процесе који утичу на развој европских регија. У циљу подстицања толеранције и солидарности код ученика, указати на постајање различитих социјалних, етничких и културних група у Европи.</p>	<p>учења.</p>
<p>АЗИЈА</p>	<p>– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;</p> <p>– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;</p> <p>– приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике ра- зуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;</p>	<p>На почетку наставне теме Азија обрађују општегеографске од- лике овог континента, и то: географски положај, границе и величина, природне одлике, становништво, насеља, привреда и политичка и регионална подела, након чега се прелази на регионалне целине: југозападну, јужну, југоисточну, источну и централну Азију.</p> <p>Приликом обраде положаја, границе и величине Азије, кључно је да се истакне да је Азија саставни део јединствене копнене</p>	<p>Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно</p>

<p>– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карак-теристичан за наведену територију;</p> <p>– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;</p> <p>– објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;</p> <p>– проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;</p> <p>– укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;</p> <p>– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развојености појединих регија и одабраних држава;</p> <p>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија;</p> <p>– објасни формирање политичке карте света;</p> <p>– објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност;</p> <p>– доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора;</p> <p>– препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним</p>	<p>целине Евроазија, да се овај континент разграничи од Европе и од Африке, да ученици увиде да се Азија простира и на северној и на јужној, као и на источној и западној Земљиној полулопти. Даље, важно је да се ученицима објасни шта значи да је Азија део Старог света и да ова знања повежу са знањима која стичу на часовима историје (Велика географска открића). Код приказивања величине Азије важно је да ученици стекну представу о односима површине и броја становника у поређењу са осталим континентима, а посебно са Европом.</p> <p>Разумевање природних одлика Азије кључно је за касније схватање просторне дистрибуције становништва, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја појединих привредних грана (пољопривреде, индустрије, саобраћаја и туризма) на континенту. Као посебно значајне садржаје у овој области истичемо: настанак набраних планина и острвских архипелага, тумачење појава вулканизма и трусова у светлу теорије литосферних плоча, различите узроке постанка пустиња у југозападној, јужној и централној Азији, климатску и мозаичност живог света Азије, и др.</p> <p>Приликом обраде становништва Азије пажњу би требало усмерити на разумевање просторне дистрибуције становништва, поларизованог демографског развоја, савремених миграција (најчешће из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва (групе народа, најмногуљуднији народи). Адекватно коришћење статистичких извора овде је јако важно. Ученици не треба да памте податке из области демографске статистике, они треба да разумеју односе величина, без фактографског памћења података. У школама које су технички опремљене (постојање интернет прикључка, рачунара, таблет уређаја, паметних телефона), ученици треба на часовима да користе релевантне статистичке изворе, да их тумаче и сами или уз помоћ наставника представљају графиконима и тематским картама.</p> <p>Насеља Азије представљају прави мозаик људских насељености на што је условљено факторима природне средине, специфичностима привреде и културно-цивилизацијског развоја. Ученицима овде треба приказати контрасте руралних насеља (нпр. у пустињама Југозападне Азије, у Индији, на Тибету, рибарска насеља у Југоисточној Азији, итд.) и вишемилонских градова, центара глобалних</p>	<p>је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се учуда размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).</p> <p>Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.</p>
--	--	---

	<p>примерима у нашој земљи;</p> <p>– изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;</p>	<p>политичких и економских процеса (нпр. Сингапур, Токио, Шангај...). Пажњи наставника и ученика препоручујемо и специфичности процеса урбанизације (сјај Токија са једне и псеудоурбанизација у Индији, сампани у Кини, итд. са друге стране).</p> <p>Привредне одлике Азије могу се обрадити на различите начине: кроз приказ територијалног размештаја привредних грана, сагледавање утицаја природних и друштвених фактора на развој привреде или кроз истраживање регионалних специфичности развоја и размештаја привреде.</p> <p>У програму наставе и учења дата регионална подела Азије је препоручена. Наставници, ученици и аутори уџбеника могу Азију да поделе и на друге начине, али је важно да ученици разумеју критеријуме просторне диференцијације.</p> <p>Како би се остварио принцип очигледности и знања која се стичу на часовима географије учинила трајним, наставници у обавези да користе опште и регионалногеографских садржаја треба да користе зидне географске карте, а ученици атласе и неме карте. Коришћење ових наставних средстава није само себи сврха, тачније њихова употреба не завршава се лоцирањем географских објеката на картама већ представља основу за даље тумачење каузалних и функционалних односа између проучаваних географских објеката, појава и процеса. То, на пример, значи да ученик треба да буде у стању да покаже на карти Индијски океан, Хиндустанску низију, Хималаје и Тибет закључи зашто је на Тибету хладна и сува клима.</p> <p>Употреба средстава информационо-комуникационих технологија у настави (нпр. организација виртуелне шетње Забрањеним градом помоћу апликације Google Maps, коришћење програма за израду квизова за утврђивање градива, итд.) додатно ће допринети реализацији принципа очигледности и учвршћивању трајности ученичких знања.</p>	
<p>АФРИКА</p>	<p>– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;</p>	<p>Приликом обраде положаја, границе и величине Африке важно је истаћи да се она пружа меридијански што за последицу има јасну диференцираност континента на природне зоне од екватора према југу и</p>	<p>Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену</p>

<p>– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;</p> <p>– приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике ра- зуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;</p> <p>– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карак- теристичан за наведену територију;</p> <p>– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;</p> <p>– објашњава настанак пустиња на територији проучаваног кон- тинента;</p> <p>– проналази податке о бројном стању становништва по конти- нентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;</p> <p>– укаже на узроке и последице кретања броја становника, гу- стине насељености, природног прираштаја, миграција и специ- фичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– тумачи и израђује тематске карте становништва по континен- тима, регијама и одабраним државама;</p> <p>– описује узроке и последице урбанизације на различитим кон- тинентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске разви- јености појединих регија и одабраних држава;</p> <p>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности поједи- них просторних целина и описује различите начине издвајања регија;</p> <p>– објасни формирање политичке карте света;</p> <p>– објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демограф- ска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политич- ка нестабилност;</p> <p>– доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко- географским одликама простора;</p>	<p>северу. Указати на границу Африке према Азији као и на припадајућа острва овом континенту.</p> <p>Знања која ученици стичу изучавањем климе, хидрографије и рељефа Африке важна су за разумевање просторне дистрибуције становништва, положаја насеља, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја пољопривреде, рударства и туризма на континенту. Значајно је истаћи хидрографске карактеристике Нила, Нигера и реке Конго и језера Викторија, Њаса и Тангањика, као места значајне концентрације становништва, насеља и пољопривреде. Приликом обраде флористичких и зоогеографских каракте- ристика континента указати и на географске факторе ендемизма фауне Мадагаскара.</p> <p>Приликом обраде наставних садржаја о становништву Африке битно је разумевање просторне дистрибуције становништва (пренасељени, густо, ретко и ненасељени простори), природног прираштаја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва.</p> <p>У оквиру политичко-географских одлика Африке посебно се треба осврнути на процесе колонизације и деколонизације као и на ефекте ових процеса у савременим економско- политичким односима афричких држава (неоколонијализам). Регионалну поде- лу Африке иницијално би требало посматрати кроз физичко-географску и културно- цивилизацијску поларизацију континента на Афрички Медитеран и Сахарску Африку на северу и Подсахарску Африку на југу. Поред климе као главног физичко-географског фактора други значајан фактор поларизације је Арапско-исламска цивилизација на северу и Негро-афричка цивилизација на југу. Као последица етничке и демографске хетерогености Подсахарске Африке, треба указати на одређене друштвено-политичке разлике унутар ње. Приликом обраде ове теме треба се осврнути на савремене географске проблеме Африке као што су дезертификација, екстремно високи природни прираштај, несташица хране, интен- зивне миграције ка Европи, прекомерну експлоатацију природних ресурса, итд. Обрада ових садржаја би требало да допринесе формирању ставова код ученика, према овим актуелним географским темама.</p>	<p>напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспо- собљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се учуда размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да пре- дузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школ- ске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).</p> <p>Рад сваког наставника састоји се од планирања, остварива- ња и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.</p>
--	--	---

<p>СЕВЕРНА АМЕРИКА</p> <ul style="list-style-type: none"> – дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карак-теристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; – укаже на узроке и последице кретања броја становника, гу-стине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; 	<p>За достизање исхода у оквиру ове теме важно је указати на положај овог континента између Атлантског и Тихог океана као и на повезаност/раздвојеност са суседним континентима. Ово је посебно значајно у контексту саобраћајно-географског положаја, економске повезаности са обалама других континената. У реализацији исхода који се односе на издвајање регија, потребно је нагласити постојање две културне целине на територији Северне Америке: Англоамерике (САД и Канада) и Латинске Америке (Средња Америка) и кроз корелацију са садржајима историје објаснити значај насељавања Америка.</p> <p>При обради природних одлика Северне Америке битно је указати на генезу рељефа континента и издвојити карактеристичне рељефне целине. Овде треба објаснити настанак Канадског штита, Кордиљера, Апалача, Средишњих низија и других особених цели-на. Познавање рељефа овог континента веома је значајно и за разумевање његове климе и распореда природних зона. У том смислу потребно је нагласити меридијанску циркулацију ваздуха и морске струје. У регионализацији простора овог континента важно је применити и физичко-географски принцип регионализације.</p> <p>При обради наставне јединице становништва Северне Америке потребно је указати на етапе насељавања континента (присуство староседелца, утицај европских досељеника, тзв. претапање у једну нацију и сл.). У реализацији исхода који се односе на објашњења демографских процеса значајно је сагледати разлике у популационом развоју средњеамеричких и англоамеричких народа, последичне миграције према САД и Канади, разлике у структурама становништва и слично.</p> <p>За достизање исхода који се односи на разумевање процеса урбанизације препоручује се указивање на разлике у друштвено-економском развоју и културном наслеђу Англоамерике и Латинске Америке, степену урбанизације, физиономији села и градова, разликама између планског и стихијског развоја, миграцијама из села у градове, начину живота и слично.</p> <p>Исходи који се односе на разумевања и објашњења економских процеса такође могу да се реализују кроз анализу диспаритета развоја између Англо и Латинске Америке. Они</p>	<p>Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспо-собљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се учуда размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).</p> <p>Рад сваког наставника састоји се од</p>
---	---	---

		<p>се могу обрадити анализом природних и друштвених фактора привредног развоја, анализом привредних сектора, посматрањем просторног размештаја делатности и сл. У остваривању исхода који се односе на утицаје човека на животну средину сврсисходно је указати на везу између експлоатације природних ресурса, квалитета живота, потрошње и утицаја на животну средину.</p> <p>Исходи који се односе на регионалну поделу овог простора могу да се реализују применом различитих начина издвајања карактеристичних регија (физичко-географске или друштвено-економске регије). У погледу политичке поделе, такође је могуће препознати разлике између политичко-географске уситњености средњеамеричког простора с једне стране и постојање две популационо и територијално велике, а истовремено високоразвијене државе Англоамерике.</p>	<p>планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.</p>
<p>ЈУЖНА АМЕРИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; – укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; 	<p>За достизање исхода који се односе на дефинисање географског положаја потребно је нагласити у којим топлотним појасевима се простире Јужна Америка, затим повољност положаја између Тихог и Атлантског океана, као и велику удаљеност од осталих континената. У погледу друштвено-географске компоненте положаја важно је истаћи колонизацију, латиноамеричко наслеђе, поделу на интересне сфере између Шпаније и Португалије и сл.</p> <p>Природне одлике Јужне Америке могу се систематично обрадити почев од генетских типова рељефа и редоследа постанка појединих целина. Препоручује се да се климатске одлике континента анализирају кроз утицај климатских фактора, чиме се уједно објашњавају и типови климе. На тај начин се реализују исходи о утицају климатских фактора на климу и распоред природних зона. Исход који се односи на препознавање негативних утицаја човека на животну средину може да се реализује анализом значаја и не-контролисаних сече амазонских селваса.</p> <p>При обради садржаја Становништво Јужне Америке потребно је истаћи културно-цивилизацијске узроке велике етничке и расне разноликости. У остваривању исхода који се односе на развој насеља Јужне Америке препорука је да се акценат стави на узроке стихијских процеса урбанизације и на</p>	<p>Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се учуда размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и</p>

	<p>– тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;</p> <p>– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;</p> <p>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издавања регија;</p> <p>– објасни формирање политичке карте света;</p>	<p>последично велики јаз који постоји између развоја милионских градова с једне стране и бројних сеоских насеља у Андима, Амазонији и слично. Важно је нагласити везу између рурално-урбаних миграција и великих контраста који постоје у простору јужноамеричких градова.</p> <p>Препоручује се да се привреда Јужне Америке сагледа кроз анализу утицаја природних и друштвених фактора привредног развоја. У привредној структури потребно је указати на значај делатности примарног и секундарног сектора. У објашњењу политичке поделе простора Јужне Америке битно је указати на културно–цивилизацијске узроке поделе. Достизање исхода је могуће кроз практичне активности у оквиру самосталних или групних задатака, тако да ученици сами проуче и представе одлике одабраних регионалних целина или држава.</p>	<p>садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).</p> <p>Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.</p>
<p>АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА</p>	<p>– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;</p> <p>– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;</p> <p>– приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;</p> <p>– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију;</p> <p>– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;</p> <p>– објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;</p> <p>– проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;</p>	<p>За достизање исхода, наставник у оквиру географског положаја ученицима треба да укаже на димензије континента као и на просторни обухват Океаније (припадајућа острва Меланезији, Микронезији и Полинезији). Важно је указати на факторе географске изолованости Аустралијског континента у односу на остале континенте као и последице које се огледају у специфичним биогеографским и антропогеографским одликама. Физичко-географски садржаји треба да укажу на геотектонску еволуцију Аустралије (Пангеа, Гондвана), постанак планина као и на постанак острва Океаније (вулканска острва, атоли). Истаћи факторе који су довели до формирања пустиња, великог коралног гребена као и аутентичне аустралијске флористичке и зоогеографске области. Приликом обраде становништва Аустралије и Океаније указати на домицилно становништво (Абориџини, Маори) и придошло европско и азијско становништво. Извршити периодизацију етнодемографског развоја Аустралије и Океаније на предколонијални и колонијални период. Указати на савремене демографске процесе (природни прираштај, миграције) и насељеност континента (насељени и</p>	<p>Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се учуда размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; 	<p>ненасељени простори). У политичко-географској анализи указати на процесе колонизације, деколонизације и формирања независних држава. Истаћи значај саобраћајно-географског и политичко-географског положаја острва Океаније у контексту савремених економских, политичких и војних процеса. Приликом обраде насеља Аустралије указати на природне факторе формирања савремене мреже насеља.</p>	<p>треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).</p> <p>Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.</p>
<p>ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; 	<p>За достизање исхода у оквиру наставне теме <i>Поларне области</i> препоручени садржај чине карактеристичне одлике ових простора. У том смислу, пажњу треба посветити специфичностима оријентације на половима (нпр. помоћу звезда, компаса, Сунца), дужини обданице и ноћи, висини Сунца над хоризонтом, односима копна и мора, историјату истраживања, садашњим истраживањима, као и међународној подели ових простора.</p>	<p>Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се учуда размишљају о квалитету свог</p>

			<p>рада и о томе шта треба да пре-дузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).</p> <p>Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.</p>

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија (допунска настава) – 7. разред	Разред:
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Допунска настава географије намењена је ученицима који отежано усвајају предвиђене еографске садржаје. Часове допунске наставе могу похађати ученици који су у индивидуалном образовном програму, ученици који су дуго одсуствовали са часова редовне настгаве, али и они ученици који имају жељу да утврде стечена знања. Допунска настава се, углавном, реализује за мање групе, како би било могуће применити и индивидуални приступ ученицима. Садржаји који се обрађују на	Годишњи фонд часова: 36

споменутим часовима, морају бити у складу са наставним планом и програмом редовне наставе			
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
<p>1. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА</p>	<p>-уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и предлаже различите начине издвајања регија</p>	<p>1. Регија и регионална географија</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

<p style="text-align: center;">2. ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ</p>	<p>-проналази на карти државе проучаване регије и именује их</p> <p>-приказује на некој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе,</p> <p>-препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију</p> <p>- проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету</p>	<p>2. Јужна Европа 3. Државе јужне Европе настале распадом СФРЈ 4. Република Грчка и Република Италија, основне географске карактеристике</p> <p>5. Краљевина Шпанија, основне географске карактеристике 6. Средња Европа и Савезна Република Немачка</p> <p>7. Западна Европа 8. Република Француска и Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске</p> <p>9. Северна Европа и Краљевина Норвешка 10. Источна Европа и Руска Федерација 11. Европска унија – пример интеграционих процеса Европа</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p style="text-align: center;">3. АЗИЈА</p>	<p>-дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе</p>	<p>12. Азија – географски положај, границе и величина 13. Природне одлике Азије – разуђеност обала, рељеф и клима 14. Природне одлике Азије –</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких</p>

	<p>- проналази на карти државе проучаване регије и именује их</p> <p>- препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију;</p> <p>- проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету</p> <p>- доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава</p> <p>- препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама.</p>	<p>воде и природне зоне</p> <p>15. Становништво Азије</p> <p>16. Насеља и привредне одлике Азије</p> <p>17. Регионална подела Азије</p> <p>18. Југозападна Азија, Јужна Азија и Југоисточна Азија</p> <p>19. Централна Азија и Источна Азија</p>	<p>организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>4. АФРИКА</p>	<p>- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе</p> <p>- проналази на карти државе проучаване регије и именује их</p> <p>- препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет</p>	<p>20. Африка – географски положај, границе и величина</p> <p>21. Природне одлике Африке – разуђеност обала, рељеф и клима</p> <p>22. Природне одлике Африке – воде и природне зоне</p> <p>23. Становништво Африке</p> <p>24. Насеља и привредне</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно,</p>

	<p>карактеристичан за наведену регију;</p> <ul style="list-style-type: none"> - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава - препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама. 	<p>одлике Африке 25. Регионална подела Африка 26. Сахарска Африка и афрички медитеран 27. Подсахарска Африка</p>	<p>биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>5. СЕВЕРНА АМЕРИКА</p>	<p>-дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе - проналази на карти државе проучаване регије и именује их -препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију; - проналази податке о бројном стању становништва по</p>	<p>28. Географски положај и природне одлике Северне Америке – разуђеност обала, рељеф, клима, воде и природне зоне 29. Друштвене одлике Англомерике – становништво, урбанизација, политичка подела и привреда</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте</p>

	<p>континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету</p> <p>- доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава</p> <p>- препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама.</p>		<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>6. ЈУЖНА АМЕРИКА</p>	<p>-дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе</p> <p>- проналази на карти државе проучаване регије и именује их</p> <p>-препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију;</p> <p>- проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва</p>	<p>30. Географски положај и природне одлике Средње и Јужне Америке – разуђеност обала, рељеф, клима, воде и природне зоне</p> <p>31. Друштвене одлике Средње и Јужне Америке – становништво, урбанизација, политичка подела и привреда</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским</p>

	<p>у свету</p> <ul style="list-style-type: none"> - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава - препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама. 		<p>објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>7. АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА</p>	<p>-дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе</p> <p>- проналази на карти државе проучаване регије и именује их</p> <p>-препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију;</p> <p>- проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету</p> <p>- доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и</p>	<p>32. Аустралија и Океанија – географски положај, границе и величина</p> <p>33. Природне одлике Аустралије и Океаније – разуђеност обала, рељеф, клима, воде и природне зоне</p> <p>34. Друштвене одлике Аустралије и Океаније – становништво, урбанизација и привреда</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде</p>

	<p>одабраних држава - препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама.</p>		<p>паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>8. ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ</p>	<p>-дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе -препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава - препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике,</p>	<p>35. Арктик 36. Антарктик</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p>

	индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама.		Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
Праћење и вредновање	-Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика -Процењивање рада у пару и групи -Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова -Домаћи задаци -Писана провера -Вежба 15 минута -Индивидуални рад Мини истраживање -Сумативно оцењивање -Табеларна евиденција о писменим проверама -Протоколи посматрања -Упитници (за групни и рад у пару) -Учесталост јављања (јављање +; више пута датума и области)		
Начин прилагођавања	Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: <ul style="list-style-type: none"> - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија (додатна настава) – 7. разред	Разред:
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Додатна настава географије намењена је ученицима који показују посебно интересовање за географске садржаје на часовима редовне наставе, као и способности које је могуће унапредити додатним радом. Реализација додатне наставе је током целе наставне године и пружа могућност заинтересованим ученицима да се упознају са новим, сложенијим географским темама, као и да детаљније размотре наставне теме које се обрађују на часовима редовне наставе географије	Годишњи фонд часова: 36

Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
<p align="center">1. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА</p>	<p>- објашњава како се издвајају географске регије; - објашњава на географској карти света географски положај регија и држава Европе и њено простирање</p> <p>- доноси закључке, износи мишљење, решава задатке, користи ИТ... о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница-објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте.</p>	<p>1. Предмет проучавања, задатак и подела регионалне географије</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p align="center">2. ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ</p>	<p>-уме да издвоји географске регије и државе Европе - објашњава и на географској карти Европе проналази најкрупније облике рељефа (веначне и громадне планине,</p>	<p>2. Јужна Европа 3. Државе јужне Европе настале распадом СФРЈ 4. Република Грчка и Република Италија, основне</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких</p>

	<p>висоравни, простране низије) -разликује и објашњава основне одлике биљног и животињског света регија и држава Европе -приказује понуђене географске податке на некој карти, графиком, табелом и схемом - објашњава утицај појединих типова климе на живот и рад људи и густину насељености у појединим регијама Европе - именује и објашњава значај великих европских река њихове сливове, пловне системе и језера и њихов значај - објашњава зашто је висок степен образовања становништва у Европи - објашњава размештај природна богатства регија и држава Европе и њихов значај за развој привреде -објашњава и на географској карти Европе ограничава и наводи основне одлике сваке појединачне регије и односе између регија и држава -наводи мере за заштиту, обнову и унапређивање географског простора Европе и њених регија и држава -уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета -уме да самостално, у пару или у групи прикупља, обрађује,</p>	<p>географске карактеристике</p> <p>5. Краљевина Шпанија, основне географске карактеристике</p> <p>6. Средња Европа и Савезна Република Немачка</p> <p>7. Западна Европа</p> <p>8. Република Француска и Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске</p> <p>9. Северна Европа и Краљевина Норвешка</p> <p>10. Источна Европа и Руска Федерација</p> <p>11. Европска унија – пример интеграционих процеса Европа</p>	<p>организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
--	--	---	---

	анализира и презентује географске информације		
3. АЗИЈА	<p>- објашњава зашто је Азија највиши континент на свету</p> <p>- објашњава утицај појединих типова климе на живот и рад људи и густину насељености у појединим регијама Азије</p> <p>- објашњава хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста азијског континента и њихов значај (арктичка пустиња, тундра, степа, четинарска и листопадна шума, макија, тропска кишна шума (џунгла))</p> <p>- именује и објашњава значај великих азијских река њихове сливове, пловне системе и језера и њихов значај</p> <p>-уме да издвоји географске регије Азије</p> <p>- објашњава зашто је низак степен образовања становништва у Азији</p> <p>- објашњава размештај природна богатства Азије и њихов значај за развој привреде</p> <p>-објашњава и на географској карти Азије ограничава и наводи основне одлике сваке појединачне регије Азије и односе између регија и држава</p> <p>-наводи мере за заштиту,</p>	<p>12. Азија – географски положај, границе и величина</p> <p>13. Природне одлике Азије – разуђеност обала, рељеф и клима</p> <p>14. Природне одлике Азије – воде и природне зоне</p> <p>15. Становништво Азије</p> <p>16. Насеља и привредне одлике Азије</p> <p>17. Регионална подела Азије</p> <p>18. Југозападна Азија, Јужна Азија и Југоисточна Азија</p> <p>19. Централна Азија и Источна Азија</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

	<p>обнову и унапређивање географског простора Азије и њених регија</p> <p>-уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета</p> <p>-уме да самостално, у пару или у групи прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације</p>		
<p>4.</p> <p>АФРИКА</p>	<p>- објашњава значај Суецког канала и Гибралтарског мореуза за поморски саобраћај</p> <p>- објашњава зашто је откривање и географско истраживање Африке трајало вековима</p> <p>- објашњава начине постанка облика рељефа, њихове одлике и простирање</p> <p>-објашњава климатске типове према њиховим основним одликама и зна факторе који су утицали на зонални распоред климата у Африци</p> <p>- објашњава факторе који су утицали на хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста на афричком континенту и значај биљног и животињског света (макија, полупустиња, пустиња, степа, савана, тропска кишна шума - прашума)</p> <p>- објашњава утицаје појединих типова климе на живот и рад</p>	<p>20. Африка – географски положај, границе и величина</p> <p>21. Природне одлике Африке – разуђеност обала, рељеф и клима</p> <p>22. Природне одлике Африке – воде и природне зоне</p> <p>23. Становништво Африке</p> <p>24. Насеља и привредне одлике Африке</p> <p>25. Регионална подела Африка</p> <p>26. Сахарска Африка и афрички медитеран</p> <p>27. Подсахарска Африка</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p>

	<p>људи у Африци</p> <ul style="list-style-type: none"> - објашњава природно и механичко кретање становништва Африке, узроке и последице -објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности Африке -уме да издвоји географске регије Африке - објашњава повезаност и односе регија и држава Африке -наводи мере за заштиту, обнову и унапређивање географског простора Африке и њених регија 		<p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>5. СЕВЕРНА АМЕРИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> -упоређује величину територије, број становника и просечну густину насељености Северне Америке и других континената - помоћу карте света објашњава да је географски положај Северне Америке повољнији од географског положаја Јужне Америке - објашњава утицај појединих типова климе на живот и рад људи у Северној Америци - објашњава хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста Северне Америке и њихов значај - разуме висок степен урбанизације и настанак конурбација и мегалополиса у Северној Америци - зна природна богатства 	<p>28. Географски положај и природне одлике Северне Америке – разуђеност обала, рељеф, клима, воде и природне зоне</p> <p>29. Друштвене одлике Англоамерике – становништво, урбанизација, политичка подела и привреда</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких</p>

	<p>Северне Америке и објашњава њихов утицај за развој привреде</p> <ul style="list-style-type: none"> - уме да на географској карти Северне Америке препозна и издвоји регионалне целине (западна регија високих планина, централна низија, регија старих громадних планина на истоку и Канадски штит око Хадсоновог залива) -објашњава зашто су САД највећа економска и војнополитичка сила на свету -наводи мере за заштиту, обнову и унапређивање географског простора Северне Америке и њених регија -уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета -уме да самостално, у пару или у групи прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације 		<p>записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>6. ЈУЖНА АМЕРИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - објашњава зашто је географски положај Средње Америке постао веома повољан након пуштања у саобраћај Панамског канала - објашњава вертикалну зоналност типова климе и вегетације са облицима рељефа и порастом над висине - објашњава утицај типова климе на живот и активности становништва Средње Америке - користи стечено знање из историје за препознавање старих цивилизација и култура (Толтеци, Астеци, Маје) које су настале и 	<p>30. Географски положај и природне одлике Средње и Јужне Америке – разумевање обала, рељеф, клима, воде и природне зоне</p> <p>31. Друштвене одлике Средње и Јужне Америке – становништво, урбанизација, политичка подела и привреда</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста</p>

	<p>развијале се на простору Средње Америке</p> <ul style="list-style-type: none"> -објашњава природно и механичко кретање и проблеме становништва Средње Америке и наводи узроке и последице - објашњава значај природних богатстава за привредни развој држава Средње Америке -наводи мере за заштиту, обнову и унапређивање географског простора Средње Америке и њених регија -уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета -уме да самостално, у пару или у групи прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације - објашњава зашто је географски положај Јужне Америке мање повољан - објашњава утицај појединих типова климе на живот и рад људи Јужне Америке - објашњава хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста Јужне Америке и њихов значај (пустиња, тундра, степа, савана, четинарска и листопадна шума, тропске кишне шуме - салваси) - разуме зашто су Бразил и Аргентина две најразвијеније државе Јужне Америке -наводи мере за заштиту, обнову и унапређивање географског простора Јужне Америке и њених регија -уме да повезује географска знања 		<p>дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
--	---	--	--

	<p>са знањима из других наставних предмета</p> <p>-уме да самостално, у пару или у групи прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације</p>		
<p>7. АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА</p>	<p>- објашњава утицај појединих типова климе на живот и привредне активности људи Аустралије</p> <p>- објашњава хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста Аустралије и њихов значај (пустиња, степа, савана, скраб, буш, тропска кишна шума)</p> <p>- објашњава просторни распоред становништва Аустралије и Океаније, природно и механичко кретање становништва и наводи узроке и последице</p> <p>- објашњава значај природних богатстава Аустралије за развој њене привреде</p> <p>-наводи мере за заштиту, обнову и унапређивање географског простора Аустралије и Океаније и њихових регија</p> <p>-уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета</p> <p>-уме да самостално, у пару или у групи прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације</p>	<p>32. Аустралија и Океанија – географски положај, границе и величина</p> <p>33. Природне одлике Аустралије и Океаније – разуђеност обала, рељеф, клима, воде и природне зоне</p> <p>34. Друштвене одлике Аустралије и Океаније – становништво, урбанизација и привреда</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

<p>8.</p> <p>ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - на географској карти света објашњава да Арктик захвата највећи део Северног леденог океана и десет суседних мора, а да преостали део чини копно Гренланда, северни делови Евроазије, Северне Америке и сва руска острва у Северном леденом океану - објашњава да на Антарктиди има рудних богатстава (камени угаљ, руде црних метала, руде обојених метала) и да њихова експлоатација није могућа, а да се у леду Антарктиде налазе велике резерве питке воде - разуме и објашњава проблеме арктичког становништва - уме да анализира фотографије, скице, табеле и дијаграме -наводи мере за заштиту, обнову и унапређивање географског простора Арктика и Антарктика и њихових регија -уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета -уме да самостално, у пару или у групи прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације 	<p>35. Арктик</p> <p>36. Антарктик</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>Праћење и вредновање</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика -Процењивање рада у пару и групи -Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова -Домаћи задаци -Писана провера -Вежба 15 минута -Индивидуални рад Мини истраживање -Сумативно оцењивање 		

	-Табеларна евиденција о писменим проверама -Протоколи посматрања -Упитници (за групни и рад у пару) -Учесталост јављања (јављање +; више пута датума и области)
Начин прилагођавања	Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: <ul style="list-style-type: none"> - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Обавезна настава	Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Географија		
Разред:	8.(осми)		
Циљ предмета:	Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма		
Наставне теме/области	ИСХОДИ	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација

<p>ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ</p>	<p>И</p> <p>– одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем;</p> <p>- анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије</p> <p>-дефинише величину Србије</p>	<p>Потребно је објаснити етимололошко значење термина Србија, симболе отаџбине, детерминанте и компоненте географског положаја, њене границе, облик и величину територије. На почетку наставне теме, указати на то да на географски положај Србије утиче поливалентност, контактност и транзитност њене територије у смислу спајања и прожимања различитих елемената географског простора, који су одговорни за развој, организацију, функционисање и трансформацију територије. Објаснити да су детерминанте и компоненте географског положаја, мењајући кроз историју неке од функција, утицале на промене значаја коју је Србија имала у историји и коју има данас. Објаснити ученицима да географски положај Србије може бити апсолутан и релативан. Истаћи да је апсолутан географски положај Србије егзактан јер су</p>	<p>-Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>-Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони</p>
--	--	---	--

		<p>у питању географске координате (математичко-географске) и при-родни фактори. На основу тога издвојити две компоненте апсолут-ног географског положаја: математичко-географску и физичко-географску. Такође, издвојити и компоненте релативног географског положаја: културно-географску, политичко-географску, саобраћај-но-географску и економско-географску. Објаснити ученицима да је територија Србије повезана и интегрисана, да њена тродимен-зионалност подразумева копно, ваздушни простор изнад копна и Земљину унутрашњост испод копна, као и да је њен квалитет дефинисан економским параметрима који зависе од квалитета и квантитета природних ресурса, као што су на пример, плодност земљишта, рудно богатство, однос обрадивих и необрадивих површина и биолошка разноврсност.</p> <p>-Важно је издвојити граничне прелазе Србије према суседним државама и</p>	<p>фактор за ученике.</p> <p>-Важно је да наставник континуирано спроводи евалуацију и самоевалуацију процеса наставе и учења.</p>
--	--	--	--

		објаснити централно језгро – колевку државне идеје, центар ин-теграције и фактор кохезије њене територије. Овај садржај треба реализовати у складу са одговарајућим садржајима из историје.	
ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	<p>– опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије</p> <p>— класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне;</p> <p>-анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије;</p> <p>- класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије;</p> <p>— наводи начине коришћења вода Србије;</p> <p>- препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода</p> <p>- доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;</p> <p>— објашњава популациону динамику</p>	<p>-Кључно је да у светлу теорије литосферних плоча ученик опише геотектонски положај и геотектонску рејонизацију Србије сагледавањем односа Евроазијске и Афричке литосферне плоче, објасни механизме настанка и обликовања рељефа на простору Србије и именује значајне морфоструктурне облике рељефа у Србији.</p> <p>-Неопходно је да ученици сагледају просторну дистрибуцију животињских врста, травнатих области, шумских ареала и њихов састав, као и ефекте које оства-рују у интеракцији са осталим природним и друштвеним објекти-ма у простору.</p> <p>- Акцентат треба ставити на објашњење кретања броја становништва по подацима пописа (предлог је да</p>	
ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ			

	<p>становништва Србије:</p> <p>кретање броја становника, природни прираштај и миграције;</p> <p>- истановништва у нашој земљи;зводи закључке о утицају популационе динамике на структуре</p> <p>— изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике;</p> <p>- израђује и анализира графичке приказе структура становништва;</p> <p>— објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи;</p> <p>-уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи;</p> <p>— доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи;</p> <p>— препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине;</p>	<p>временски обухват буде након Другог свет-ског рата), природног прираштаја и миграција.</p> <p>-Наставник треба да упознају ученике са изворима података о становништву (попис, матична статистика, други извори) и да их науче како се ови подаци користе и тумаче. Веома је важно да се у том смислу оствари корелација са наставом историје (ратови, историјске миграције, итд.). Тамо где постоје техничке могућности, ученици могу да користе пописне податке у електронском облику доступне на ин-тернет сајту Републичког завода за статистику, да део тих података представљају на тематским картама, графички и табеларно.</p> <p>-Овде је неопходно да ученик увиди како се (макро) регионалне тенденције у природном прираштају и миграцијама одражавају на биолошке, економске и социјалне структуре становништва Србије.</p> <p>-ученик самостално</p>	
--	---	---	--

		<p>проналази податке о структурама становништва који су доступни у аналогном и дигиталном облику те да их на часовима и код куће за домаће задатке приказује у виду полно-старосних пирамида, графикона, дијаграма и тематских карата (картодијаграма).</p> <p>-Неопходно је посебну пажњу посветити процесу урбанизације и главним урбаним проблемима. Ова целина се завршава упознавањем са Београдом, главним градом Србије, његовим географским положајем, историјско-географским и функционалним развојем.</p>	
<p>ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ</p>	<p>– описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти;</p> <p>- процењује важност очувања природне и културне баштине Србије;</p>	<p>-уочавање разлика културно--историјских целина градског и сеоског типа.</p> <p>-ученици формирају вредносне ставове и развију свест о неговању природних и културних добара. Организовањем посета манастирима, музејима, националним парковима изводе се закључци о важности националног и културног идентитета наше земље.</p>	

<p>ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА</p>	<p>-описује географски положај завичаја -објашњава климу г завичаја -наводи облике рељефа завичаја -објашњава миграције завичаја -објашњава природне потенцијале и наводи привредне делатности завичаја</p>	<p>-проучавање и учење путем открића које обухвата прикупљање података од локалног становништва и самостално посматрање објеката и процеса. Организација теренског рада подразумева истраживачки пројектни задатак где наставник у сарадњи са ученицима дефинише тему, циљ и задатак истраживања, објашњава наставне методе, дефинише хипотезе, израђује нацрт истраживања, описује фазе и ток реализације истраживања, одређује релевантне изворе информација, наводи начин обраде података и приказивање добијених резултата кроз вредновање и евалуацију пројекта. Применом пројектне наставе развијају се међупредметне компетенције. Наставник је у обавези да на почетку школске године ученицима да јасна и прецизна упутства о начину реализације пројектне наставе. Након припреме и реализације пројектне наставе ученици ће бити у стању да уоче значај сарадње у тиму за остваривање заједничких циљева, али и да процене сопствена постигнућа.</p>	
<p>СРБИ У РЕГИОНУ И</p>	<p>-објашњава утицај историјских и</p>	<p>-Потребно је да се ученици</p>	

<p>ДИЈАСПОРИ</p>	<p>савремених миграција на размештај Срба у свету</p>	<p>осмог разреда упознају са тиме колико припадника нашег народа живи на тлу бивше СФРЈ, у региону и дијаспори, када су се и зашто досељавали у те државе, какав им је економски, политички и културни статус, којим делатностима се баве, какав им је однос са већинским становништвом тих држава.</p> <p>-Етничку хетерогеност становништва Србије, као и вишевековно присуство Срба у региону и дијаспори, треба сагледавати као богатство које најбоље може да се сагледа у склопу наставног предмета географија.</p>	
-------------------------	---	---	--

<p>НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија (допунска настава) – 8. разред</p>		<p>Разред:</p>	
<p>ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Допунска настава географије намењена је ученицима који отежано усвајају предвиђене еографске садржаје. Часове допунске наставе могу похађати ученици који су у индивидуалном образовном програму, ученици који су дуго одсуствовали са часова редовне наставе, али и они ученици који имају жељу да утврде стечена знања. Допунска настава се, углавном, реализује за мање групе, како би било могуће применити и индивидуални приступ ученицима. Садржаји који се обрађују на споменутим часовима, морају бити у складу са наставним планом и програмом редовне наставе</p>		<p>Годишњи фонд часова: 36</p>	
<p>Наставна тема</p>	<p>Исходи по темама</p>	<p>Наставни садржаји</p>	<p>Начин остваривања</p>

<p style="text-align: center;">1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ</p>	<p>- показује географски положај Србије на географској карти света, и показује државе са којима се Србија граничи</p> <p>- уочава географски положај Србије у умереном топлотном појасу</p> <p>- препознаје положај Србије између Јужне, Средње и Источне Европе</p>	<p>1. Југоисточна Европа – мост између Европе и Азије</p> <p>2. Географски положај Србије, границе Србије и њени државни симболи</p> <p>3. Југоисточна Европа и географски положај Србије - вежба</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p style="text-align: center;">2. ФИЗИЧКО – ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<p>- препозна на карти и именује највеће рељефне целине у Србији, планине, низије, котлине, веће реке, бање и језера</p> <p>- наводи типове земљишта у Србији</p>	<p>4. Тектонски облици рељефа на простору Србије</p> <p>5. Сеизмизам Србије</p> <p>6. Облици рељефа настали радом воде, леда, ветра и крашки облици рељефа</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - именује спољашње и унутрашње факторе климе - наводи типове климе у Србији - именује морске сливове у нашој земљи и веће реке и језера - препознаје биљне и животињске врсте на територији Србије - познаје разлику између термоминералних и и минералних вода и уочава њихов значај - наводи узроке загађења ваздуха, воде и земљишта - проналази податке о природним непогодама у Србији 	<p>7. Облици рељефа - вежбе</p> <p>8. Климатски елементи, климатски фактори и климатске области Србије</p> <p>9. Подземне, минералне и термоминералне воде</p> <p>10. Реке и језера Србије</p> <p>11. Воде Србије - вежбе</p> <p>12. Земљиште, биљни и животињски свет</p> <p>13. Загађење ваздуха, воде и земљишта и природне непогоде</p>	<p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p style="text-align: center;">3. ДРУШТВЕНО – ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише природни прираштај - дефинише миграције и наводи типове миграција - дефинише густину насељености - препознаје народе и етничке заједнице у Србији -наводи демографске проблеме у Србији - разликује врсте и типове насеља у Србији - именује главни град и веће 	<p>14. Природно кретање становништва – природни прираштај</p> <p>15. Механичко кретање становништва – миграције</p> <p>16. Густина насељености</p> <p>17. Структуре становништва</p> <p>18. Демографски проблеми и популациона политика</p> <p>19. Типови насеља у Србији – одлике сеоских насеља</p> <p>20. Одлике градских насеља и проблеми урбанизације</p> <p>21. Одлике насеља - вежбе</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и</p>

	<p>градове на територији Србије</p> <ul style="list-style-type: none"> - дефинише појам привреде и препознаје факторе који утичу на њен развој - именује гране пољопривреде и њихове одлике - наводи значај шума - именује енергетске изворе и руде обојених и црних метала - именује гране индустрије -дефинише саобраћај, трговину и туризам и њихову поделу 	<p>22. Природни услови за развој привреде Србије и одлике привреде</p> <p>23. Пољопривреда – одлике, подела, услови развоја, гране пољопривреде</p> <p>24. Шумарство, лов и риболов</p> <p>25. Рударство и енергетика</p> <p>26. Индустрија</p> <p>27. Саобраћај</p> <p>28. Трговина и туризам</p> <p>29. Услугне и ванпривредне делатности</p> <p>30. Привреда - вежбе</p>	<p>тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте</p> <p>карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>4. ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> -дефинише појам природне баштине и препознаје њихов значај -дефинише појам културне баштине и препознаје њихов значај 	<p>31. Природна баштина Србије</p> <p>32. Културна баштина Србије</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте</p>

			<p>карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>5.</p> <p>ГЕОГРАФИЈА</p> <p>ЗАВИЧАЈА</p>	<p>-одређује географски положај завичаја на географској карти Србије</p> <p>- препозна на карти и именује планине, низије, котлине, реке, бање и језера у околини завичаја</p> <p>- препознаје типове климе, земљишта, биљног и животињског света у околини завичаја</p> <p>- препознаје одлике становништва и привреде завичаја</p>	<p>33. Појам и географски положај завичаја</p> <p>34. Природне карактеристике завичаја</p> <p>35. Друштвене карактеристике завичаја</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење</p>

			<p>уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>6. СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ</p>	<p>-познавати основне демографске појмове (број становника, миграције, врсте миграција, земље у којима живе Срби)</p> <p>- препознавати основне друштвене одлике наше државе – појам избеглица</p>	<p>36. Срби у региону и дијаспори</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите</p>

			ситуације евалуације и самоевалуације
			<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
Праћење и вредновање	<ul style="list-style-type: none"> -Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика -Процењивање рада у пару и групи -Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова -Домаћи задаци -Писана провера 		

	<p>-Вежба 15 минута</p> <p>-Индивидуални рад Мини истраживање</p> <p>-Сумативно оцењивање</p> <p>-Табеларна евиденција о писменим проверама</p> <p>-Протоколи посматрања</p> <p>-Упитници (за групни и рад у пару)</p> <p>-Учесталост јављања (јављање +; више пута датума и области)</p>
Начин прилагођавања	<p>Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја <p>и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем</p>

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија (додатна настава) – 8. разред			Разред:
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Додатна настава географије намењена је ученицима који показују посебно интересовање за географске садржаје на часовима редовне наставе, као и способности које је могуће унапредити додатним радом. Реализација додатне наставе је током целе наставне године и пружа могућност заинтересованим ученицима да се упознају са новим, сложенијим географским темама, као и да детаљније размотре наставне теме које се обрађују на часовима редовне наставе географије			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	<p>– На географској карти Европе одређује саобраћајно - географски положај Србије</p> <p>– Повезује географски положај Србије на додиру Јужне, Средње и Источне Европе</p>	<p>1. Југоисточна Европа – мост између Европе и Азије</p> <p>2. Географски положај Србије, границе Србије и њени државни симболи</p>	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима:

	<p>-Наводи граничне прелазе</p> <p>-Упоређује величину Србије са другим земљама Европе</p>	<p>3. Југоисточна Европа и географски положај Србије - вежба</p>	<p>историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>2.</p> <p>ФИЗИЧКО –</p> <p>ГЕОГРАФСKE</p> <p>ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<p>-објашњава физичко географске законитости у географској средини</p> <p>-доноси закључке при описивању и анализирању рељефних целина и регија, о утицају климатских елемената и распореду климат-ских типова, о размештају и значају вода</p> <p>- анализира разме-штаја биљног света од рељефа и климе, принципе и на-чине одређивања националних паркова, узрочно-последичне</p>	<p>4. Тектонски облици рељефа на простору Србије</p> <p>5. Сеизмизам Србије</p> <p>6. Облици рељефа настали радом воде, леда, ветра и крашки облици рељефа</p> <p>7. Облици рељефа - вежбе</p> <p>8. Климатски елементи, климатски фактори и климатске области Србије</p> <p>9. Подземне, минералне и термоминералне воде</p> <p>10. Реке и језера Србије</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста</p>

	<p>везе човека и природе – од загађивања до очувања животне средине</p> <p>- користи ИТ као извор информација</p> <p>-користи вештине опажања на физичкогеографској карти Србије</p> <p>-показује вештине сналажења у геопростору</p>	<p>11. Воде Србије - вежбе</p> <p>12. Земљиште, биљни и животињски свет</p> <p>13. Загађење ваздуха, воде и земљишта и природне непогоде</p>	<p>дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>3. ДРУШТВЕНО – ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<p>- изводи закључке о кретању, броју, структури становништва, миграцијама одликама насеља</p> <p>- доноси закључке о узрочно-последичним односима и утицај природних и друштвених чиниоца на развој и структуру привредних делатности и грана као и искориштеност ресурса као и могућности квалитетнијег и бржег привредног развоја од пољопривреде до туризма</p> <p>-представља друштвеногеографске одлике Србије у виду презентација.</p>	<p>14. Природно кретање становништва – природни прираштај</p> <p>15. Механичко кретање становништва – миграције</p> <p>16. Густина насељености</p> <p>17. Структуре становништва</p> <p>18. Демографски проблеми и популациона политика</p> <p>19. Типови насеља у Србији – одлике сеоских насеља</p> <p>20. Одлике градских насеља и проблеми урбанизације</p> <p>21. Одлике насеља - вежбе</p> <p>22. Природни услови за развој привреде Србије и одлике привреде</p> <p>23. Пољопривреда – одлике, подела, услови развоја, гране пољопривреде</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p>

	<p>-користи ИТ као извор информација</p> <p>-користи вештине опажања на физичкогеографској карти Србије</p> <p>-показује вештине сналажења у геопростору</p>	<p>24. Шумарство, лов и риболов</p> <p>25. Рударство и енергетика</p> <p>26. Индустрија</p> <p>27. Саобраћај</p> <p>28. Трговина и туризам</p> <p>29. Услугне и ванпривредне делатности</p> <p>30. Привреда - вежбе</p>	<p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>4. ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ</p>	<p>– објашњава историјске и географске факторе који су утицали на формирање локалитета природне и културне баштине Србије.</p> <p>-истражује културну баштину свога краја</p> <p>- објашњава историјске и географске факторе који су утицали на формирање локалитета природне и културне баштине Србије</p>	<p>31. Природна баштина Србије</p> <p>32. Културна баштина Србије</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе,</p>

			интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
5. ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	<p>- повезује природне законитости и искориштаности места на ком се налази</p> <p>-анализира значај места и положај свог краја , као и узрочно -последичне везе развоја и повезаности са другим регионима</p> <p>-доноси закључке о битним географским одликама завичаја</p> <p>-истражује географију свога краја</p> <p>-представља свој завичај</p>	<p>33. Појам и географски положај завичаја</p> <p>34. Природне карактеристике завичаја</p> <p>35. Друштвене карактеристике завичаја</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

<p>6. СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ</p>	<p>-разликује утицај природних и друштвених фактора на развој, размештај и на миграције становништва, о начину живота и сарадње са земљом „матицом“</p> <p>-повезује прошлост и садашњост миграција и дијаспоре</p> <p>-дискутује и износи мишљење о Србима у региону и дијаспори.</p>	<p>36. Срби у региону и дијаспори</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

			<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>
<p>Праћење и вредновање</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика -Процењивање рада у пару и групи -Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова -Домаћи задаци -Писана провера -Вежба 15 минута -Индивидуални рад Мини истраживање 		

	<ul style="list-style-type: none"> -Сумативно оцењивање -Табеларна евиденција о писменим проверама -Протоколи посматрања -Упитници (за групни и рад у пару) -Учесталост јављања (јављање +; више пута датума и области)
Начин прилагођавања	<p>Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја <p>и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем</p>

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географска секција		Разред:	
<p>ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Географска секција окупља на једном месту ученике од петог до осмог разреда који желе да на занимљив и креативан начин и путем истраживачког приступа сазнају више о географији. Секција је замишљена као плански усмерена слободна активност у афирмисању географске науке применом нових научно-технолошких достигнућа.</p> <p>Путем различитих активности попут радионица, експеримената, предавања, излета, посета, код ученика се проширују знања из области географских наука, осамостаљују се у раду, подстиче се интересовање за изучавање процеса и појава у географској средини, развијају вештине уочавања и наравно развија се љубав према природи и свест о значају њеног очувања.</p> <p>Циљ географске секције је развој креативности, проширивање ученичког знања и интересовања, које се надограђује на оно што се стиче током редовне наставе, као и дружење и разонода са вршњацима.</p>		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања

<p>ГЕОГРАФСКА СЕКЦИЈА</p>	<p>- доноси закључке, износи мишљење, решава задатке, користи ИТ... о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница-објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте.</p> <p>-уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета</p> <p>-уме да самостално, у пару или у групи прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације</p>	<p>1. Упознавање са радом географске секције</p> <p>2. Сређивање географског кабинета</p> <p>3. Јован Цвијић-отац српске географије</p> <p>4. Израда картографских знакова</p> <p>5. 4. октобар, Међународни дан свемирских истраживања</p> <p>6. 13. октобар, Међународни дан природних несрећа</p> <p>7. 16. октобар, Светски дан хране</p> <p>8. 20. октобар, Дан УН</p> <p>9. Израда географских албума и збирки</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, географске карте, географских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: историја, веронаука, ликовно, биологија, хемија, физика, математика, ТиТ кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење географске карте карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалним географским објектима.</p>
	<p>-објашњава физичко географске законитости у географској средини</p> <p>- користи ИТ као извор информација</p> <p>-користи вештине опажања на физичкогеографској карти</p>	<p>10. Организовање квиза</p> <p>11. Актуелни новински чланци везани за географију</p> <p>12. Мерење температуре ваздуха и израда дијаграма</p> <p>13. Прикупљање података о становништву у локалној средини</p> <p>14. Посета стручном</p>	<p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>

	<p>-показује вештине сналажења у геопростору</p> <p>- изводи закључке о кретању, броју, структури становништва, миграцијама одликама насеља</p> <p>- доноси закључке о узрочно-последичним односима и утицај природних и друштвених чиниоца на развој и структуру привредних делатности и грана као и искориштеност ресурса као и могућности квалитетнијег и бржег привредног развоја од пољопривреде до туризма</p> <p>-представља друштвеногеографске одлике Србије у виду презентација</p> <p>– објашњава историјске и географске факторе који су утицали на формирање локалитета природне и културне баштине Србије.</p> <p>-истражује културну баштину свога краја</p> <p>- повезује природне законитости и искориштаности места на ком се налази</p> <p>-анализира значај места и положај свог краја , као и</p>	<p>предавању</p> <p>15. Географија оком камере (видео,филм,фотографије)</p> <p>16. Посета етнографском музеју</p> <p>17. Прикупљање података о заступљености привредних делатности у насељу и околини</p> <p>18. Израда графикона, дијаграма</p> <p>19. Бање нашег краја</p> <p>20. Реке нашег краја</p> <p>21. Израда ПП презентације</p> <p>22. Посета метеоролошкој станици</p> <p>23. Национални паркови Србије</p> <p>24. Израда збирке ЦД-занимљивост</p> <p>25. 19.март, међународни дан Сунца</p> <p>26. Такмичење из географије</p> <p>27. Заштита ваздуха од загађивања</p>	
--	--	---	--

	узрочно -последичне везе развоја и повезаности са другим регионима		
	-доноси закључке о битним географским одликама завичаја -истражује географију свога краја	28. Загађивање вода и њихова заштита 29. Изложба ђачких радова 30. Уређивање и неговање зелених површина, сарадња са биолозима 31. Рад на терену на топографској карти 32. Посета Столовима“Нарцису у походе“ 33. Наше фотографије географских објеката 34. Мултимедијална презентација о државама Европе у ПП у корелацији са информатиком 35. 5. јун, Дан заштите животне средине 36. Наши резултати рада	
Праћење и вредновање	<ul style="list-style-type: none"> -Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика -Процењивање рада у пару и групи -Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова -Домаћи задаци -Писана провера -Вежба 15 минута -Индивидуални рад Мини истраживање -Сумативно оцењивање -Табеларна евиденција о писменим проверама -Протоколи посматрања -Упитници (за групни и рад у пару) 		

	-Учесталост јављања (јављање +; више пута датума и области)
Начин прилагођавања	<p>Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја <p>и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем</p>

ФИЗИКА

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Физика			
Разред:	Шести			
Циљ предмета:	<p>Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
<p>УВОД У ФИЗИКУ</p> <p>КРЕТАЊЕ</p> <p>СИЛА</p>	<p>По обради градива ученик ће бити у стању да разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и да одређује средњу брзину;</p> <p>Ученик уме да решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке везане за брзину тела.</p> <p>Ученик уме да објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање);</p>	<p>Ученицима ће бити представљени бројни примери који објашњавају кретање као појаву, а затим и које врсте кретања постоје. Ученици ће моћи да на познатим примерима изводе логичке закључке и запажања везана за кретање, као и да решавају рачунске задатке.</p> <p>Ученици ће употребом магнета, опруга и осталих доступних учила моћи да осете дејство силе и да разумеју основе међусобног деловања 2 тела која су у додиру. Деформацијом еластичних тела стећи ће основна знања о</p>	<p>Током часова обраде и утврђивања ће се пратити ангажованост и мотивисаност ученика, као и њихово учествовање у дискусији и извођењу закључака. Писмена провера знања биће у виду контролне вежбе на крају области у виду рачунских задатака.</p> <p>Праћиће се степен разумевања ученика, њихова ангажованост и способност давања примера за одређену физичку појаву. Ученици ће бити стимулирани да препознају и</p>	

<p style="text-align: center;">МЕРЕЊЕ</p>	<p>Ученик разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела; Ученик уме да демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу; Ученик уме да демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета.</p> <p>Ученик треба да зна да мери дужину, површину и запремину, масу, време и тежину; Да одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења; Ученик треба да зна да изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); Ученик треба да зна да процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно тачност мерења);</p>	<p>елатичности тела као и о појави еластичне силе која се супроставља деформацији тела. Научиће да се при кретању тела по различитим подлогама јавља сила трења неједнака по интензитету, као и да сила има свој правац, смер и интензитет. Ученици ће бити упознати са особинама силе Земљине теже и њеним деловањем на сва тела у њеној близини.</p> <p>Ученици ће бити подељени у групе и мериће дужину, запремину, масу и време на часовима сходно предвиђеном наставном плану, и имати прилике да упоређују добијене резултате, како би могли једни другима да укажу на евентуалне грешке. Кроз кратке писане провере, ученици ће показати степен познавања мерних јединица и њиховог претварања из мањих у веће, и обрнуто. Ученицима ће бити приказана сва расположива мерила и мерни уређаји и биће практично обучени за њихову употребу кроз њихово коришћење на часовима лабораторијских вежби.</p>	<p>решавају проблемске задатке везане за силу и сходно томе биће адекватно награђивани. На крају области биће писмена провера у виду контролне вежбе на којој ће ученици имати прилике да одговоре на теоретска питања и да реше пар типских рачунских задатака.</p> <p>Биће оцењиван тимски рад и рад у групи, где ће најупешније групе бити адекватно награђене. Пратиће се мотивисаност ученика за рад и њихова анжованост како у групи, тако и индивидуално. Путем кратких писаних провера процењиваће се степен познавања мерних јединица а контролном вежбом на крају области, провериће се способност решавања рачунских задатака.</p>
	<p style="text-align: center;">МАСА И ГУСТИНА</p>	<p>Кроз примере инерције ученици ће схватити појам масе. Кроз разноврсне примере, раздвојиће појмове масе и тежине, како мерењем, тако и њиховим израчунавањем. Повезивањем појмова маса и запремина и</p>	<p>Пратиће се мотивисаност ученика за рад и њихов степен активности. За неактивне ученике биће понуђени проблемски</p>

ПРИТИСАК	<p>одређује густину. Ученик уме да решава задатке везане за густину тела.</p>	<p>њиховим квантитативним односима схватиће појам густине. На часовима вежбања ученици ће мерити масу и запремину чврстих тела и течности и израчунаваће њихову густину.</p>	<p>задачи чије решавање доноси адекватну награду, или израда реферата или презентација путем којих ученици могу да покажу и валоризују своје знање.</p>
	<p>Ученик разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); Ученик познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); Ученик је способан да мери тежину, запремину и масу и на основу мерених вредности одређује притисак; Ученик уме да решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке везане за притисак чврстих тела и течности.</p>	<p>Кроз систематизацију претхоно стеченог знања ученицима ће бити представљен појам притиска чврстих тела и хидростатички притисак. На примерима спојених судова ученици ће моћи да опазе и доносе релевантне закључке везане за особине притиска. На примеру градског водовода биће објашњена примена закона спојених судова, и хидростатичког парадокса. На примерима ниског и високог ваздушног притиска биће објашњен настанак ветра. На практичним примерима ученици ће бити оспособљени да решавају проблемске и рачунске задатке везане за притисак.</p>	<p>Биће праћени сви аспекти рада ученика укључујући мотивисаност за рад, ангажованост, активнот и укључивање у дискусију. На основу евалуације свих сегмената учениковог рада биће изведена процена и оцењивање његовог свеукупног рада и знања. Кроз кратке писане провере биће процењен степен разумевања градива из дате и претходних области као и познавање основних мерних јединица SI система.</p>

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Физика		
Разред:	Шести		
Програмски садржаји		исходи	
➤ Физичке појаве у природи		Ученик треба да ➤ зна да је физика природна наука и да су њене	

- Материја, супстанција и физичко поље
- Кретање
- Механичко кретање
- Равномерно праволинијско кретање
- Пређени пут и време
- Брзина
- Мерења
- Мерење дужине
- Површина и запремина
- Сила
- Мерење силе
- Гравитациона сила
- Тежина тела
- Инерција и инертност
- Маса
- Густина чврстих тела
- Густина течности
- Притисак

- методe које користи за проучавања оглед и посматрање
- зна да дефинише појаву кретања у свакодневном животу
- препозна врсту кретања према облику путање
- зна да дефинише пређени пут
- зна да дефинише временски интервал и временски тренутак
- зна бројне јединице за пређени пут и време
- зна да је брзина једнака пређеном путу у јединици времена
- препозна гравитациону, електричну, магнетну силу
- зна да је сила мера узајамног дејства два или више тела
- препозна еластичну силу
- разликује гравитациону силу и тежину тела
- зна како се рачуна површина и запремина правилних геометријских фигура и тела
- зна мерне јединице за површину и запремину
- препозна мерне инструменте и мерила
- зна шта представља густина
- зна како се густина рачуна
- зна мерну јединицу за густину
- зна да дефинише притисак
- зна мерну јединицу за притисак
- зна шта представља атмосферски притисак
- зна шта представља хидростатички притисак

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	ФИЗИКА			
Разред:	седми			
Циљ предмета:	<p>Циљ учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
СИЛА И КРЕТАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> Разликује скаларне и векторске величине; Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; Анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; Демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања на примерима из окружења; 	<ul style="list-style-type: none"> Најзаступљенији је индуктивни метод за проучавање макрофизичких појава Наставни садржаји испуњавају следеће захтеве: <ul style="list-style-type: none"> -поступност -очигледност -повезаност наставних садржаја Програмски садржаји се реализују кроз следеће задатке: <ul style="list-style-type: none"> -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; -решавањем квалитативних 	<ul style="list-style-type: none"> Континуирано праћење рада сваког ученика кроз проверу њихових усвојених знања, стечених путем организовања различитих облика рада. Евиденција о о раду и напредовању сваког ученика се налази записана у педагошкој документацији. Оцена ученика не представља само формално знање 	
	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ, СИЛЕ ТРЕЊА			<ul style="list-style-type: none"> Покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како

	<p>може променити њено деловање;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Демонстрира кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; • Самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента. • Решава квалитативне, квантитативне и графичке из дате области. 	<p>и квантитативних проблема као и проблем-ситуација -лабораторијским вежбама;</p> <p>-домаћим задацима;</p> <p>-коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад итд.);</p> <p>-систематским праћењем рада сваког ученика;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи. • Решавање рачунских задатака се одвија кроз три етапе: <ul style="list-style-type: none"> - физичка анализа задатка; - математичко израчунавање; - дискусија решења. • На часовима лабораторијских вежби ученици сваког одељења се деле у групе тако да свака група има свој термин мерења и излагања резултата мерења. Циљ лабораторијских вежби је утврђивање и обнављање градива. • Пројектна настава обухвата: припрему, израду пројекта, презентацију и дискусију. Пројекат изводе ученици по групама уз асистенцију 	<p>већ способност ученика на логично размишљање и закључивање.</p> <ul style="list-style-type: none"> • На почетку године кроз иницијални тест се проверава знање из претходне године што даје увид савладаног градива из претходне године и смернице шта треба обновити и нагласити у тематским целинама које се уче у седмом разреду, а надовезују се на наставно градиво претходног разреда
РАВНОТЕЖА ТЕЛА	<ul style="list-style-type: none"> • Покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; • Наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; • Прикаже како сила потиска утиче на понашање потопљених тела у течност и наведе услове пливања тела на води; • Решава квалитативне, квантитативне и графичке из дате области. 		
МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА	<ul style="list-style-type: none"> • Повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; • Разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; • Демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења; • Решава квалитативне и квантитативне задатке из закона 		

	одржања енергије;		
ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	<ul style="list-style-type: none"> Разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго; Анализира промене стања (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или халађења; Наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења. 	наставника. Резултат оваквог облика рада је активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање.	

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Физика		
Разред:	Седми		
Програмски садржаји		исходи	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Равномерно променљиво праволинијско кретање Ученици посматрају уз помоћ наставника наводе примере, закључују, учествују у анализи и решавању једноставних задатака ➤ Њутнови закони механике Ученици посматрају, питају, уз помоћ наставника записују, закључују, врше анализу огледа и рачунских задатака ➤ Кретање тела под дејством силе теже Ученици: треба да прате, уз помоћ наставника расуђују, уочавају разлике и решавају једноставне проблеме ➤ Равнотежа Ученици треба да посматрају, питају, уз помоћ наставника уочавају, наводе примере, решавају једноставне задатке ➤ Механички рад, снага и енергија Ученици посматрају, уз помоћ наставника уочавају, наводе 		Ученик треба да: <ul style="list-style-type: none"> ✓ разликује врсте кретања; ✓ мери и рачуна брзину и убрзање и да зна њихове мерне јединице ✓ научи други и трећи Њутнов закон механике и да изврши динамичко мерење силе ✓ упозна слободан пад; хитац навише; хитац наниже; силу трења; силу отпора средине и разуме безтежинско стање тела ✓ научи да сложи и разложи векторске величине; ✓ да зна када је тело у равнотежи; 	

<p>примере и закључују и решавају једноставне задатке</p> <p>➤ Топлотне појаве Ученици посматрају, питају, уз помоћ наставника уочавају, повезују, записују и закључују</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ да објасни силу потиска и Архимедов закон ✓ зна када се врши механички рад и да је једнак промени енергије; ✓ зна како се рачуна снага; ✓ зна ко има кинетичку, а ко потенцијалну енергију и да зна мерне јединице рада, снаге и енергије ✓ знају да се укупна енергијатела састоји од кинетичке и потенцијалне енергије молекула унутар тела; ✓ да зна како се одређује количина топлоте и која је њена мерна јединица
---	--

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Физика		
Разред:	Седми		
Програмски садржаји		Исходи	
<p>➤ Кретање и сила Ученик самостално и спонтано решава проблеме кретања, открива примену Њутнових закона динамике, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке из равномерно-променљивог кретања (рач. и граф.)</p> <p>➤ Кретање тела под дејством силе теже и сила трења Ученик самостално и спонтано посматра различите облике</p>		<p>Ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> → повезује и примењује стечена знања о равномерно променљивом кретању и да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи → повезује и примењује стечена знања о кретању тела под дејством силе теже и силе трења да би извео 	

кретања под дејством силе теже и силе трења, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке и изводи огледе

➤ Равнотежа тела

Ученик самостално и спонтано посматра различите облике слагања и разлагања сила и полугу, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет о примени полуге и мерењу масе тела вагом, решава сложене рачунске задатке везане за равнотежу тела, полугу и стрму раван

➤ Рад, снага и енергија

Ученик самостално и спонтано посматра различите облике механичког рада, претварање једног облика енергије у други, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке, изводи огледе и утврђује законитости

➤ Топлотне појаве

Ученик самостално и спонтано посматра топлотне појаве, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава проблеме везане за топлотне појаве и Архимедов закон, изводи огледе и утврђује законитости.

закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи

→ повезује и примењује стечена знања о слагању и разлагању сила, равнотежи тела и примени полуге да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских)

→ повезује и примењује стечена знања о раду, снази и енергији да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи

→ Ученик повезује и примењује стечена знања о преношењу топлоте с једног тела на друго, термичком ширењу тела, потиску и Архимедовом закону да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	ФИЗИКА			
Разред:	осми			
Циљ предмета:	<p>Циљ учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.</p>			
Наставне теме/области (садржаји програма)	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање; Повезује физичке величине које описују осцилације и таласе; Описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука; Демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова; Ученик зна основне физичке величине које описују таласно 	<ul style="list-style-type: none"> Најзаступљенији је индуктивни метод за проучавање макрофизичких појава Наставни садржаји испуњавају следеће захтеве: -поступност -очигледност -повезаност наставних садржаја Програмски садржаји се реализују кроз следеће задатке: 	<ul style="list-style-type: none"> Континуирано праћење рада сваког ученика кроз проверу њихових усвојених знања, стечених путем организовања различитих облика рада. Евиденција о о раду и напредовању сваког ученика 	

	<p>кретање ,зна шта је таласна дужина и зна да је препозна на графички приказаном таласу, зна да израчуна период и фреквенцију таласа и зна шта је амплитуда таласа;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Зна како настаје звук и познаје његове основне особине; ● Примењује превентивне мере заштите од буке; 	<p>-излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе;</p> <p>-решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација</p> <p>-лабораторијским вежбама;</p> <p>-домаћим задацима;</p> <p>-коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад итд.);</p> <p>-систематским праћењем рада сваког ученика;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи. ● Решавање рачунских задатака се одвија кроз три етапе: <ul style="list-style-type: none"> - физичка анализа задатка; - математичко израчунавање; - дискусија решења. 	<p>се налази записана у педагошкој документацији.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Оцена ученика не представља само формално знање већ способност ученика на логично размишљање и закључивање. ● На почетку године кроз иницијални тест се проверава знање из претходне године што даје увид савладаног градива из претходне године и смернице шта треба обновити и нагласити у тематским целинама које се уче у седмом разреду, а надовезују се на наставно градиво претходног
СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	<ul style="list-style-type: none"> ● Зна да се светлост простира праволинијски, одбија од глатких површина, и пролази кроз прозрачне средине; ● Зна да величина сенке зависи од положаја предмета, извора и заклона; ● Анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп; ● Демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида; ● Примењује превентивне мере заштите од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу ● Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке 		
ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	<ul style="list-style-type: none"> ● Демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи; ● Ученик уме да препозна смер деловања електростатичке силе, 		

	<p>зна да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана и на основу тога препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да ће интеракција бити најјача у случају када су наелектрисана тела међусобно најближа;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља ● Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке 	<ul style="list-style-type: none"> ● На часовима лабораторијских вежби ученици сваког одељења се деле у групе тако да свака група има свој термин мерења и излагања резултата мерења. Циљ лабораторијских вежби је утврђивање и обнављање градива. ● Пројектна настава обухвата: припрему, израду пројекта, презентацију и дискусију. Пројекат изводе ученици по групама уз асистенцију наставника. Резултат оваквог облика рада је активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање. 	разреда
<p>ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Разуме појмове и законе којима се описује електрична струја; ● Објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; ● Наводи и користи различите изворе електричне струје (ЕМС) и зна да их разврста ради рециклаже; ● уме да рукује мерним инструментима; ● Познаје основне елементе електричног кола и зна да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напона. 		

	<p>Одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје; ● Препозна основна својства наизменичне струје, израчунава потрошњу електричне струје у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу; ● Зна основне електричне особине метала, диелектрика и полупроводника; ● Ученик уме да препозна топлотне ефекте електричне струје, да може да се користи за грејање; ● Ученик разуме појмове енергије и снаге електричне струје, зна да се електрични уређаји карактеришу електричном снагом која се изражава у киловатима, разуме да потрошња електричне енергије зависи од снаге уређаја и времена коришћења и изражава се у KWh; ● Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке 		
МАГНЕТНО ПОЉЕ	<ul style="list-style-type: none"> ● Описује узајамно деловање два 		

	<p>паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и елктромотора;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Зна како настају електромагнети, њихове особине, карактеристике и примену; ● Објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља; ● Користи компас и апликације за паметне телефоне за оријентацију у природи; ● Решава квалитативне, квантитативне задатке. 		
<p>ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе; ● Упозна радиоактивност као природну појаву; ● Опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, њихово дејство, примену и мере заштите; разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене; 		
<p>ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Препознаје утицај физике на развој других природних наука. ● Схвати на које начине људи мењају природу и разуме да неке од последица могу бити неповратне и негативне; ● Зна да човек користи различите 		

	<p>природне ресурсе који су ограничени;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Зна у којима су наука, техника и технологија унапредиле људски живот; ● Зна да нека физичка открића условљавају развој нове технике и технологије 		
--	--	--	--

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Физика		
Разред:	Осми		
Програмски садржаји		исходи	
<p>Осцилације</p> <p>Таласно кретање</p> <p>Звук као механички талас</p> <p>Светлост као електромагнетни талас</p> <p>Електрично поље</p> <p>Електрична струја</p> <p>Магнетно поље</p>		<p>Ученик треба да</p> <ul style="list-style-type: none"> → препозна осцилаторно кретање у свом окружењу → дефинише период осциловања → дефинише фреквенцију осцилатора → препозна таласна кретања у свакодневном животу → дефинише таласну дужину таласа → разуме појам звука → зна да је звук механички талас и како се простире → препозна брзине простирања звука у зависности од густине средине → разуме појам светлости → зна како се светлост простире кроз различите средине → разуме појаву сенке → разуме појам електричног поља 	

Атомска физика	<ul style="list-style-type: none"> → дефинише силу електричног поља → зна услове за настанак електричне струје → зна да дефинише јачину електричне струје → дефинише Омов закон → зна од чега се састоји најједноставније струјно коло → зна шта представља отпорност проводника → зна шта је напон → разуме појам магнетног поља → разликује и препознаје повезаност електричног и магнетног поља → зна од чега се састоји атом
----------------	--

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Физика		
Разред:	Осми		
Програмски садржаји		исходи	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Осцилације ➤ Таласно кретање ➤ Звук као механички талас ➤ Светлост као електромагнетни талас ➤ Електрично поље ➤ Електрична струја ➤ Магнетно поље ➤ Атомска физика 		<p>Ученик треба да</p> <ul style="list-style-type: none"> → зна да дефинише осцилаторно кретање и повеже га са појава тог кретања у свакодневном окружењу → зна да примени осцилаторно кретање → зна да решава компликоване задатке из области осцилаторног кретања → зна де дефинише закон одржања механичке енергије код математичког клатна → зна да разликује таласно и осцилаторно кретање → зна које врсте таласа постоје у природи → зна разлику између механичких и електромагнетних таласа → зна да решава компликованије квалитативне и 	

➤ Савремена физика

- квантитативне задатке из области електричног поља и електричне струје
- зна да графички представи зависност величина које дефинишу електричну струју
  - разуме да објасни Цул Ленцов закон
  - разуме појам електричног поља и електричне струје
  - разуме повезаност електричног и магнетног поља
  - објасни структуру атома и кретања унутар атома
  - зна које силе делују унутар атома
  - зна које четири силе постоје у природи и да их повеже на примеру најситнијих честица
  - зна да објасни фисију и фузију

БИОЛОГИЈА

ПЕТИ РАЗРЕД

ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Биологија			
Разред:	пети			
Циљ предмета:	Циљ учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	<ul style="list-style-type: none"> - истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; - групише жива бића према њиховим заједничким особинама; - одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; - идентификује основне 	Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми.	<p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи</p> <p>Објективни тестови са допуњавањем кратких</p>	

<p style="text-align: center;">ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p> <p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење;</p> <ul style="list-style-type: none"> - једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље; - прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између 	<p>Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића).</p> <p>Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса.</p> <p>Дисање као размена гасова у различитим срединама.</p> <p>Излучивање.</p> <p>Надражљивост.</p> <p>Покретљивост – кретање.</p> <p>Размножавање: бесполно и полно.</p> <p>Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.</p> <p>-Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота</p> <p>Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота.</p> <p>Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота.</p> <p>Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота.</p>	<p>одговора(задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова).</p> <p>Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације.</p> <p>Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.</p> <p>Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји.</p> <p>Посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе.</p> <p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест,</p>
--	---	--	--

<p style="text-align: center;">ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p> <p style="text-align: center;">ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин; - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; - идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. 	<p>-Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.</p> <p>-Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину.. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци – да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).</p> <p>-Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напаци. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и</p>	<p>петоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи</p> <p>Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема</p> <p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи</p> <p>Објективни тестови(са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова).</p>
--	--	---	---

		<p>здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.</p>	<p>Експерименти, истраживачки пројекти.</p> <p>домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи</p>
--	--	--	--

НАЗИВ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ: ДОПУНСКА НАСТАВА , пети разред	
ЦИЉ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА: Циљ допунске наставе из биологије је да ученику пружи подршку у савлађивању програмског садржаја-усвајање знања о живим бићима, ћелији, животним функцијама, начину одвијања живота у екосистему, наследном материјалу , еволуцији као и о здравим животним навикама и стилевима живота	
ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
<p>Ученик ће бити у стању да</p> <ul style="list-style-type: none"> -наведе заједничке особине живих бића -на једноставним примерима идентификује особине живих бића -дефинише ћелију и наведе поделу живих бића према броју ћелија од којих се састоје -наведе једноставне примере једно и вишећелијских организама -наведе заједничке функције свих живих бића -дефинише исхрану, дисање, осетљивост, раст и развиће, размножавање и наслеђивање -наведе основне начине исхране и размножавања у живом свету <p>(Учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ПОРЕКЛО И ТАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>

<ul style="list-style-type: none"> -дефинише адаптације и наведе их на једноставним примерима -наведе услове живота у копненим и воденим заједницама -наведе организме који живе у воденим и копненим заједницама -наведе једноставне адаптације водених и копнених организама <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА
<ul style="list-style-type: none"> -наведе начине размножавања у живом свету -дефинише размножавање и наслеђивање -дефинише варијабилност и илуструје је на једноставним примерима <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА
<ul style="list-style-type: none"> -дефинише биодиверзитет -наброји активности људи које угрожавају биодиверзитет -наведе начине на које појединац може утицати на очување природе <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ
<ul style="list-style-type: none"> -наведе здраве навике у исхрани -наведе здраве и нездраве намирнице у храни као и здраву и нездраву храну -дефинише пубертет и наведе промене у пубертету -наведе здраве стилове живота -наведе шта је активно, а шта пасивно пушење (учење уз помоћ наставника) 	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	НАПРЕДНИ НИВО	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
БИОЛОГИЈА/ ДОДАТНА НАСТАВА	ПЕТИ	Ученик: -самостално разликује живу и неживу природу на задатим непознатим и	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА

	<p>атипичним примерима, -објашњава значај биологије за човечанство и располаже опширним знањем у излагању, -објашњава везу између грађе и функције ћелије, -анализира ћелијски метаболизам и објашњава га без помоћи наставника, -објашњава полно и бесполно размножавање, без помоћи наставника на атипичним примерима, -самостално објашњава животне процесе и промет материје и енергије у организму, - самостално интерпретира сложеност појма животне средине и упоређује водену ,копнену и земљишну животну средину, -објашњава повезаност организама који чине животне заједнице у непосредном окружењу, -самостално истражује морску животну средину и њене становнике, -самостално објашњава адаптације у атипичним примерима, -самостално планира, реализује и демонстрира истраживање животних форми, -самостално објашњава укрштање родитељских особина и њихову експресију у и варијабилност у потомству у атипичним примерима, -планира, реализује и систематизује резултате истраживања, - користи нову терминологију у излагању и има ширину и прецизност у изражавању,</p>	<p>– Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. – Једноћелијски и вишећелијски организми. – Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). – Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. – Дисање као размена гасова у различитим срединама. – Излучивање. – Надражљивост. – Покретљивост – кретање. – Размножавање: бесполно и полно. – Раст и развиће – Дужина живота ,Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота – Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота. – Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота. – Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>
--	--	---

		<p>-самостално систематизује знања, -примењује нову терминологију и еколошке појмове у објашњавању атипичних примера антропогеног деловања и креативно предлаже и процењује мере заштите животне средине, - самосталним истраживањима присутан креативан и критички приступ решавању проблема, -самостално планира, реализује и демонстрира резултате истраживања о здравој исхрани, улози хране у организму, последицама неправилне исхране на здравље, - изводи сложене закључке и демонстрира запажања, -развија способност критичког мишљења, промовише здраве стилове живота.</p>	<p>Преношење особина са родитеља на потомке. – Разлике родитеља и потомака. – Разлике полног и бесполног размножавања у настанку варијабилности. – Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. – Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ Жива бића из непосредног окружења. – Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. – Заштита живих бића и животне средине. – Пројекат очувања природе у мом крају. – Дивље животиње као кућни љубимци – да или не. – Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ – Здрава исхрана и унос воде. – Енергетски напаци. – Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. -Физичка активност и здравље. – Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе. Анализа рада</p>
--	--	---	--

Слободне наставне активности			
Назив:	Чувари природе		
Разред:	Пети		
Циљ учења:	<p>Циљ учења је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја</p>		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења

<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста. ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет. ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет. ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде.</p>	<p>– препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета; – активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета; – повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу;– одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном</p>	<p>Садржај програма чуvara природе има тенденцију појачаног развијања знања из области животне средине у односу на први циклус. Наведени програми садржаја поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ ,који је усмерен ка практичној реализацији, ван</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују што се постиже формативним оцењивањем. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример,</p>
--	---	---	---

<p>Понашање у природи. Заштићене природне вредности.</p>	<p>наслеђу;</p>	<p>учионице и ка изради малих пројеката. Овако конципиран програм даје велике могућности ученицима и наставнику да на креативан начин реализују наставне јединице. Улога наставника је да уз примену различитих метода рада</p>	<p>промени мишљење у контакту са аараргументима, разликују чиње- нице од интерпретација, изведе закључак, прихват и другачије мишљење, примен и научно, пред виде последице , дају креативн а решења. Такође, наставник прат и вреднује ка ко ученици међу - собно сарађују, како решавају с укобе мишљења, к ако једни дру- гима помажу, да ли испољавају и ницијативу, как о превазилазе те- шкоће, да ли пок азују критичко мишљење или кри тицизам, колико о су креативни. З а неке садржаје прикладни су и други начини п ро- вере напредова ња као што су нп р. квизови или улазни и излаз ни тестови како б и се утврдили е фекти рада на н ивоу знања, веш тина,</p>
--	-----------------	---	--

<p>Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.</p>	<p>– аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе.</p>	<p>подстиче и усмерава интересовање, креативност ученика у покушају да самостално објасни узроке и последице човековог дејства на животну средину.</p>	<p>аргументима, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе те-</p>
--	--	--	---

			<p>шкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере napредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и ва-</p> <p>спитању.</p>
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	БИОЛОГИЈА			
Разред:	ШЕСТИ			
Циљ предмета:	Циљ учења биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	<ul style="list-style-type: none"> – упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једно-ћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; 	<p>Грађа живих бића – спољашња и унутрашња.</p> <p>Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије.</p> <p>Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније.</p> <p>Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња.</p> <p>Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање.</p> <p>Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса.</p> <p>Откриће ћелије и микроскопа.</p>	<p>Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора,</p> <p>задаци са означавањем, задаци више-струког избора,</p> <p>спаривање појмова.</p>	

<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>– илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принци- пе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природ- ном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;</p>	<p>Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.</p> <p>Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, живот- не форме, трофички односи – ланци исхране. Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађ Угрожавање живих бића и њихова заштита.</p>	<p>Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.</p>
<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>– прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;</p>	<p>Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и</p>	<p>Лабораторијске вежбе,</p>
<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>– прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;</p>	<p>Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и</p>	<p>Лабораторијске вежбе,</p>

	<p>– доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;</p> <p>– збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна;</p> <p>– повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;</p> <p>– користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.</p> <p>– табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;</p> <p>– разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.</p>	<p>припитомљених животиња за човека.</p> <p>Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећеличности).</p> <p>„Дрво живота” (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност).</p> <p>Организми без једра.</p> <p>Организми са једром.</p> <p>Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота”.</p> <p>Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње.</p> <p>Бактерије и антибиотици.</p> <p>Путеви преношења заразних болести.</p> <p>Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бес-кличмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар.</p> <p>Превенција и понашање у складу са климатским параметрима.</p> <p>Последице болести</p>	<p>проблемски задаци,</p> <p>симулације.</p>
--	--	--	--

		зависности – алкохолизам.	
--	--	---------------------------	--

НАЗИВ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ: ДОПУНСКА НАСТАВА , шести разред	
ЦИЉ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА: Циљ допунске наставе из биологије је да ученику пружи подршку у савлађивању програмског садржаја-продубљивање знања о живим бићима, ћелији, животним функцијама, начину одвијања живота у екосистему, наследном материјалу ,еволуцији као и о здравим животним навикама и стилевима живота	
ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -наведе грађу биљне, бактеријске и животињске ћелије и препозна их на сликама -дефинише фотосинтезу и ћелијско дисање -дефинише прокариотску и еукариотску ћелију -дефинише колонијалне организме -наведе једноставне примере једноћелијских и колонијалних организама -наведе спољашњу грађу вишећелијских организама (делови тела биљака и животиња) -наведе нивое биолошке организације живих бића -наведе системе органа човека и њихову улогу -наведе начине исхране у живом свету и поделу хетеротрофа -дефинише размену гасова и наведе начине размене гасова у живом свету -дефинише излучивање и наведе начине излуивања у живом свету -дефинише размножавање, наведе начине размножавања у живом свету, одлике полног и бесполог размножавања, начине размножавања биљака -дефинише гљиве, наведе поделу, начин исхране и размножавања (Учење уз помоћ наставника) 	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>
<p>дефинише животну средину и биотоп</p> <ul style="list-style-type: none"> -дефинише еколошке факторе и наведе поделу -дефинише популацију и биоценозу -наведе једноставне ланце исхране -дефинише адаптације и животну форму и наведе једноставне примере -дефинише екосистем -дефинише антропогени фактор, наведе начине деловања човека на природу и остала жива бића (учење уз помоћ наставника) 	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>

<p>-дефинише наследни материјал и ген -наведе наследне и стечене особине код човека -дефинише индивидуалну варијабилност и илуструје је на једноставним примерима -наведе да у промењеним условима средине опстају најбоље прилагођени организми (учење уз помоћ наставника)</p>	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>
<p>-наведе редослед појаве организама на планети Земљи -дефинише дрво живота -наведе поделу живих бића на три домена (учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>
<p>-дефинише инфекцију, епидемију и пандемију -наведе начине ширења заразних болести и начине заштите од ширења заразних болести -наведе једну бактеријску и једну вирусну инфекцију -наведе начине пружања прве помоћи код повреда коже (опекотине, огреботине, промрзLINE) -наведе последице употребе алкохола</p>	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	НАПРЕДНИ НИВО	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
<p>БИОЛОГИЈА/додатна настава</p>	<p>Шести</p>	<p>Ученик: -самостално разликује живу и неживу природу на задатим непознатим и атипичним примерима, -објашњава значај биологије за човечанство и располаже опширним знањем у излагању, -објашњава везу између грађе и функције ћелије, -анализира ћелијски метаболизам и објашњава га без помоћи наставника, -објашњава полно и бесполно</p>	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА - Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. - Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије. - Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. - Вишећелијски</p>

		<p>размножавање, без помоћи наставника на атипичним примерима,</p> <ul style="list-style-type: none"> -самостално објашњава животне процесе и промет материје и енергије у организму, - самостално интерпретира сложеност појма животне средине и упоређује водену, копнену и земљишну животну средину, -објашњава повезаност организама који чине животне заједнице у непосредном окружењу, -самостално истражује морску животну средину и њене становнике, -самостално објашњава адаптације у атипичним примерима, -самостално планира, реализује и демонстрира истраживање животних форми, -самостално објашњава укрштање родитељских особина и њихову експресију у и варијабилност у потомству у атипичним примерима, -планира, реализује и систематизује резултате истраживања, - користи нову терминологију у излагању и има ширину и прецизност у изражавању, -самостално систематизује знања, -примењује нову терминологију и еколошке појмове у објашњавању атипичних примера антропогеног деловања и креативно предлаже и процењује мере заштите животне средине, - самосталним истраживањима присутан креативан и критички приступ решавању 	<p>организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање. - Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса. - Откриће ћелије и микроскопа. - Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). - Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. - Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези. <p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења. - Угрожавање живих бића и њихова заштита. <p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА - Наследни материјал (ДНК, гени).</p>
--	--	--	--

		<p>проблема, -самостално планира, реализује и демонстрира резултате истраживања о здравој исхрани, улози хране у организму, последицама неправилне исхране на здравље, - изводи сложене закључке и демонстрира запажања, -развија способност критичког мишљења, промовише здраве стилове живота.</p>	<p>Телесне и полне ћелије. - Пренос наследног материјала. - Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). - Индивидуална варијабилност. - Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. - Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећеличности). „Дрво живота“ (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота“. ЧОВЕК ИЗДРАВЉЕ Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Пuteви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.</p> <p>Анализа рада</p>
--	--	---	--

Слободне наставне активности			
Назив:	Чувари природе		
Разред:	Шести		
Циљ учења:	<p>Циљ учења је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја</p>		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења

<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста. ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет. ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет.</p>	<p>– препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета; – активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета; – повеже значај очувања животне средине и</p>	<p>Садржај програма чуvara природе има тенденцију појачаног развијања знања из области животне средине у односу на први циклус. Наведени програми садржаја поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују што се постиже формативним оцењивањем. Посебно поуздани показатељи су квалитет</p>
--	---	---	--

<p>ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности.</p>	<p>биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу;– одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу;</p>	<p>,који је усмерен ка практичној реализацији, ван учионице и ка изради малих пројеката. Овако конципиран програм даје велике могућности ученицима и наставнику да на креативан начин реализују наставне јединице.</p> <p>Улога наставника је да уз примену различитих метода рада</p>	<p>постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аараргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати и другачије мишљење, примени научно, предвиди последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају скобе мишљења, како једни другима помажу, дали испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, дали показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Занеке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни</p>
---	---	--	---

<p>Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.</p>	<p>– аргуентује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе.</p>	<p>подстиче и усмерава интересовање, креативност ученика у покушају да самостално објасни узроке и последице човековог дејства на животну средину.</p>	<p>аргументима, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови</p>
--	--	--	--

			<p>или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и ва-</p> <p>спитању.</p>
--	--	--	---

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Биологија-обавезна настава			
Разред:	7 (СЕДМИ)			
Циљ предмета:	Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи.			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА		<p>-прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења;</p> <p>– упореди бесполно и полно размножавање;</p> <p>– идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији;</p> <p>– одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији;</p> <p>– шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу;</p> <p>– одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи;</p> <p>– упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе;</p> <p>– користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и жи-</p>	<p>остваривању наставе потребно је подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости. Препоручује се максимално коришћење ИКТ решења јер се могу превазићи материјална, просторна и друга ограничења (платформе за групни рад нпр. Pbworks, платформа Moodle, сарадња у „облаку” као Гугл, Офис 365...; за јавне презентације могу се користити веб решења нпр. креирање сајтова, блогова – Weebly, Wordpress...; рачунарске симулације као нпр. https://phet.colorado.edu/sr/ и апликације за андроид уређаје; домаћи и међународни сајтови и портали, нпр. www.cpn.rs, www.scientix.eu, www.go-lab-project.eu, www.scienceinschool.org, www.science-on-stage.eu и други). Током рада ученици би требало да</p>	<p>Памћење (навести, препознати, идентификовати: Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова.)</p> <p>Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати: Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.)</p> <p>Примена (употребити, спровести, демонстрирати: Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације.)</p> <p>Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације. (Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање</p>

<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>вотињскихтквива; – разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; – идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; – анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших</p>	<p>користе лабораторијски прибор (пинцете, капаљке, лабораторијске чаше, сахатно стакло и сл.) и опрему за теренски рад у мери у којој је школа опремљена. У случају да прибор не постоји, може се надоместити предметима за свакодневну употребу (пинцете, капалице са флашице за лек...). Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета Информатика и рачунарство и Техника и технологија. У настави оријентисаној на постизање исхода користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи <i>WebQuest</i>, <i>project-based learning</i>, <i>thematic units</i>, могу се наћи при-</p>	<p>проблема) Евалуирање (проценити, критиковати, Проверити: Дневници рада ученика, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци.) Креирање (поставити хипотезу, конструисати, планира: Експерименти, истраживачки пројекти.ти... Посматрање, контролне вежбе, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе. Сумативно и формативно оцењивање.</p>
<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>			
<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>			

	<p>облика крварења; – расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.</p>	<p>мери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.</p>	
--	--	---	--

<p>НАЗИВ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ: ДОПУНСКА НАСТАВА , седми разред</p>	
<p>ЦИЉ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА: Циљ допунске наставе из биологије је да ученику пружи подршку у савлађивању програмског садржаја-продубљивање знања о живим бићима, ћелији, животним функцијама, начину одвијања живота у екосистему, наследном материјалу , еволуцији као и о здравим животним навикама и стилевима живота</p>	
<p>ИСХОДИ</p>	<p>ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ</p>
<p>Ученик ће бити у стању да: -дефинише хромозоме и наведе грађу и улогу хромозома -наведе број хромозома у телесним и полним ћелијама човека -дефинише митозу и наведе резултат митозе -дефинише мејозу и наведе резултат мејозе -дефинише алеле и наведе правила наслеђивања (учење уз помоћ наставника)</p>	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>

<ul style="list-style-type: none"> -наведе типове симетрије у живом свету -дефинише протисте и наведе поделу протиста -дефинише ткиво, наведе биљна и животињска ткива -наведе улоге коже -наведе начине кретања у живом свету -наведе улогу нервног система и чула животиња -дефинише исхрану и дисање и наведе начине одвијања ових процеса у живом свету -наведе улогу транспортног система и делове овог система код човека -дефинише излучивање и наведе делове система за излучивање код човека -дефинише и наведе начине: размножавање, оплођење, развиће -наведе вегетативне биљне органе и њихову улогу -наведе репродуктивне биљне органе и њихову улогу -наведе биљна чула и примере покретљивости биљака -наведе грађу и животне функције гљива <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>
<ul style="list-style-type: none"> -дефинише систематику и наведе систематске категорије -наведе поделу живог света на домене и поделу у оквиру сваког домена као и основне (карактеристичне) одлике домена -дефинише фосиле <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>
<ul style="list-style-type: none"> -наведе одлике популације -наведе поделу еколошких фактора -дефинише биом и наведе поделу биома -наведе начине угрожавања и заштите природе и биодиверзитета <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>

-дефинише мутације -наведе наследне болести -дефинише вирусе , вирусне болести и наведе их -дефинише имунитет и наведе поделу имунитета -наведе правила здраве исхране и болести неправилне исхране (каријес, булимија, анорексија) -наведе промене у адолесценцији (учење уз помоћ наставника)	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ
---	------------------------

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	НАПРЕДНИ НИВО	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
БИОЛОГИЈА/додатна настава	СЕДМИ	Ученик: - уме да објасни ћелијски метаболизам -упоређује хромозоме прокарија и еукарија -сагледава разлике између митозе и мејозе и њихову улогу у развићу и размножавању вишећелијских организама -уме да шематски прикаже и објасни три Менделова правила -аргументује везу између наследних болести и утицаја животне средине -графички приказује испољавање болести кроз рецесивне алеле -Примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима. – Примењује повезаност појединих животних процеса: дисања, исхране, излучивања. - Примењује појам еволуције и како се организми прилагођавају на одређене условеживота. -Показује веће интересовање, поставља питања, наводи примере, примењује	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА - Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија. - ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип). -Прво Менделово правило, крвне групе, трансјузија и трансплантација. - Наслеђивање пола. -Наследне болести. - Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА - Појам симетрије-типични примери код

		<p>методе за упознавање природе.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Објашњава чланковитост у биљном царству -повезује знања из биологије и математике израдом адекватних задатака -Припрема и поставља оглед за узгајање инфузорија -Одређује положај гљива и лишајева на дрвету живота -Шематски приказује и објашњава значај исхране, дисања и излучивања код биљака -Упоредије животне циклусе различитих група биљака -Упоредије грађу и функцију творних и трајних ткива -Упоредије телесне омотаче и њихове улоге код различитих група животиња - Објашњава повезаност грађе и функције локомоторног система - Објашњава на примеру рефлексну реакцију код човека - Објашњава правила трансфузије крви у АБО и Rh- фактор систему - Објашњава а значај пречишћавања крви -разликује и упоређује начине размножавања код бескичмењака и кичмењака -Објашњава преносе супстанце и енергије у екосистему, као и развој и еволуцијуекосистема. -Процењује значај мера заштите, очувања и унапређивања животне средине и зна како може да их примени. -Повезује распоред биома на Земљи с чиниоцима који га одређују. - Разуме значај примене принципа одрживог развоја у свакодневном 	<p>једноћелијских и вишећелијских организама.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Симетрија, цефализација и сегментација код животиња. - Присуство/ одсуство биљних органа. -Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице... - Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисања организма. - Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња. <p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p> <ul style="list-style-type: none"> -Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). <p>Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе).</p> <ul style="list-style-type: none"> -Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили) <p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>
--	--	---	--

		<p>животу.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Тумачи садејство нервног и ендокриног система у одржавању хомеостазе организма човека. -Зна улогу нервног и ендокриног система на настанак промене у адолесценцији. -Објашњава механизме и поремећаје функције органских система и истиче значај имунитета. - Објашњава животне стилове и утицај медија на понашање младих. -Повезује настанак болести (посебно болести зависности) с ризичним облицима понашања и са стресом (односно с поремећајима психичког стања и здравља личности) 	<ul style="list-style-type: none"> -Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције; -Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације). -Мреже исхране. Животне области. - Конвергенција и дивергенција животних форми. - Заштита природе. Заштита биодиверзитета. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ -Примери наследних болести. - Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима. - Имунитет. Вакцине. - Пулс и крвни притисак. - Прва помоћ, повреде крвних судова (практичан рад). - Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани. - Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница, тровање храном.
--	--	---	--

			-Промене у адолесценцији. - Здрави стилови живота (сан, кондиција...) -Последице болести зависности (наркоманија) Анализа рада
--	--	--	---

Слободне наставне активности		Моја животна средина	
Назив:	Моја животна средина		
Разред:	7.разред		
Циљ учења:	Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК Еколошки отисак. Биокапацитет. Еколошки дуг. Одрживи развој Еколошко право. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ Врсте отпада. Управљање отпадом. Комунални отпад.	образложи избор теме/истраживања из области одрживог развоја, циљ и план рада користећи вештину јавног говора; – формулише истраживачки задатак; – планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање реалног циља; – прикупи, одабере и обради информације релевантне	ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК У активностима за достизање исхода акценат треба да буде на истраживању појмова биокапацитет и еколошки дефицит на интернету и у литератури. Ученици ће стећи сазнања о томе шта се подразумева под еколошким дугом и зашто се	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба кон-

<p>Депонија.</p> <p>РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА</p> <p>Секундарне сировине: папир, уља у исхрани, текстил, пластика.</p> <p>Предности и недостаци поновне употребе добара и сировина.</p> <p>ЗР правила.</p> <p>ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ</p> <p>Извори енергије.</p> <p>Енергетска ефикасност.</p> <p>Обновљиви извори енергије.</p> <p>Предности и недостаци обновљивих извора енергије.</p>	<p>за истраживање, користећи поуздане изворе информација, наводећи извор и аутора;</p> <p>– прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником;</p> <p>– користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања;</p> <p>– вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада;</p> <p>– учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и одрживом развоју;</p> <p>– повеже значај очувања животне средине са бригом о сопственом и колективном здрављу;</p> <p>– одговорно се односи према себи, сарадницима, животної средини и културном наслеђу;</p> <p>– користи језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне и техничке дисциплине и чува</p>	<p>обележава међународни еколошки значајан датум Дан еколошког дефицита. На тај начин упутиће се у потешкоће које прате човечанство (како производи храну и како се снабдевати енергијом).</p> <p><i>- УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ</i></p> <p>Ученици се баве темом решавања проблема отпада (депоније, мелиоризација земљишта, спаљивање отпада и рециклажа).</p> <p>Ученици ће стечена знања о управљању отпадом (посебну пажњу обратити на комунални отпад), најпре применити у свом домаћинству уз подршку чланова своје породице, а касније реалитизовати у школском простору.</p> <p>У оквиру ове теме ученици могу да истраже које институције у локалној заједници су надлежне за решавања проблема отпада, да остваре сарадњу са тим институцијама, тако што ће направити интервјуе са представницима</p>	<p>тинуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд.</p> <p>Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како</p>
---	--	--	--

	<p>језички идентитет; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању договора и афирмишући толеранцију и равноправност у дијалогу; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи</p>	<p>тих институција и на тај начин на- правити подкасте на Јутјубу или чланке за школски часопис. У оквиру ове теме задатак ученика је да у својој школи про- мовишу значај класификовања отпада (органски, папир, пластика) и осмисле кампању промовисања правилног поступања са отпадом у својој школи. РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ За достизање исхода треба искористити већ стечена знања ученика о обновљивим и необновљивим изворима енергије, али и знања из географије и вештине стечене на тежици и технологији за радионичарски рад о изворима енергије. Ученици могу да учествују у дебати на тему колико су обно-</p>	<p>решавају сукобе мишљења, како једни дру- гима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа</p>
--	---	---	---

		<p>вљиви извори енергије добри и лоши по животну средину. Како би што успешније учествовали у дискусији, треба претходно да се припреме и да на интернету и литератури пронађу о каквом се извору енергије ради, које су његове добре и лоше стране и у којој мери је развијена технологија која такве изворе користи. Правила којих треба да се придржавају у дебати је да користите аргументе, а не мишљење, да буду парламентарни и саслушају аргумент противника на који онда могу да дају контрааргумент. Треба обрадити појам енергетске ефикасности и зашто је она значајна, а може се радионичарски урадити заједно са начинима штедње енергије тако да ђаци цртежима или фотографијама своје околине упоређивати одрживу и неодрживу потрошњу енергије</p>	<p>потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.</p>
--	--	---	--

		је. На једном онлајн зиду ће бити примери одрживог коришћења (штедљива сијалица, искључен ТВ док ради компјутер итд.), а на другом контрапримери (обичне сијалице, укључени разни апарати истовремено).	
--	--	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	БИОЛОГИЈА			
Разред:	ОСМИ			
Циљ предмета:	Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
Јединство грађе и функције као основа живота	Ученик треба да: – повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином	Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су	У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Континуирано ће се пратити напредак	

	<p>обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;</p>	<p>стекли учећи биологију. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водила наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји. Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем</p>	<p>ученика који ће се огледати у начину на који ученици учествују, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд.</p>
<p>Порекло и разноврсност живота</p> <p>Наслеђивање и еволуција</p>	<p>– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; – истражи давно нестале екосистеме;</p> <p>– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; – истражи давно нестале екосистеме;</p> <p>– повеже промене које се догађају</p>	<p>наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем</p>	<p>За сумативно оцењивање разумевања и вештина научног истраживања ученици ће решавати задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, да истраже новине у науци и примењују стечена знања и вештине, као и да увежбавају процедуре. Биће постављени захтеви за предвиђањем, планирањем, реализацијом неког истраживања и интерпретацијом података до којих су дошли истраживањем. Сумативно оцењивање укључује и усмено и писано испитивање (тестове). Планира се највише четири теста</p>

<p>Наслеђивање и еволуција</p>	<p>организму током животног циклуса са активностима гена; – повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;</p>	<p>нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.</p>	<p>током школске године. У формативном вредновању узимаће се у обзир култура дијалога, рада у тиму уз међусобну толеранцију и уважавање, ђачке идеје и питања која постављају.</p>
<p>Живот у екосистему</p>	<p>– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; – критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; – повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.</p>	<p>У настави биологије предвиђено је 68 часова редовне наставе.</p>	<p>Формативно вредновање пратиће повратна информација, а очекиваће се и повратна информација од самих ученика ради прилагођавања и подршке ученицима да оцењују квалитет сопственог рада. Избор инструмента за формативно вредновања зависиће од врсте активности која се вреднује, али ће се користити педагошка свеска са чек листом и портфолијима ђака.</p>

НАЗИВ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ: ДОПУНСКА НАСТАВА , осми разред

ЦИЉ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА: Циљ допунске наставе из биологије је да ученику пружи подршку у савлађивању програмског садржаја-продубљивање знања о живим бићима, ћелији, животним функцијама, начину одвијања живота у екосистему, наследном материјалу ,еволуцији као и о здравим животним навикама и стилевима живота

ИСХОДИ

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -наведе ћелијске органеле, препозна их на сликама и наведе њихову улогу -дефинише ензиме -препозна на сликама типове ћелија -наведе особине нервне, мишићне ћелије и чулне ћелије -дефинише матичне ћелије -дефинише драж, надражај, синапсу -наведе оштећења и болести нервног и чулног система -дефинише хормоне и наведе улогу хормона -наведе ендокрине жлезде, поремећаје и болести ендокриног система -дефинише фотосинтезу и ћелијско дисање и наведе фазе ових процеса -дефинише транспирацију и терморегулацију, наведе поделу организама у зависности да ли могу или не да одржавају телесну температуру сталном -дефинише хомеостазу и наведе механизме хомеостазе <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>
<ul style="list-style-type: none"> -наводи промене у адолесценцији-полно и психичко сазревања -дефинише менструациони циклус и овулацију -дефинише полну и родну припадност -дефинише заразне и незаразне болести, полне болести и контрацепцију; наводи начине контрацепције -наводи последице брзе хране, неправилног седења, прекомерне употребе ИТ уређаја, употребе стероида <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>
<ul style="list-style-type: none"> -дефинише геолошке слојеве, геолошке ере и периоде -наводи геолошке ере -наводи велика изумирања и организме који су их обележили -наводи шта је омогућило појаву живота на копну -наводи адаптације биљака и животиња на копнену животну средину <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>
<ul style="list-style-type: none"> -наводи начине развића кичмењака и бескичмењака (улогу хормона) - наводи начине развића биљака (улогу хормона) -дефинише еволуцију, природну селекцију и наводи начине настанка нових врста -наводи хронолошким редоследом човекове претке и њихове основне одлике <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>
<ul style="list-style-type: none"> -наводи биотичке еколошке факторе -наводи основне циклусе кружења у биосфери -дефинише биолошки празан простор и наводи начине настанка -дефинише сукцесије и наводи стадијуме у сукцесијама на кону и у води -дефинише капацитет животне средине и одрживи развој -наводе поделу природних ресурса и сврста их у орговарајуће групе -наводи последице глобалних промена -наводи начине нестанка врста -наводи копнене и водене екосистем Србије и њихове карактеристичне представнике <p>(учење уз помоћ наставника)</p>	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	НАПРЕДНИ НИВО	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
БИОЛОГИЈА	ОСМИ	<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ученик повезује целокупну грађу ћелије и њених органела са улогом коју она обавља у организму -ученик испитује однос површине и запремине ћелије и самостално изводи закључке -ученик износи и презентује своје мишљење о могућностима примене матичних ћелија на основу прикупљених информација током самосталног истраживања -ученик објашњава улогу неуротрансмитера у синапси - објашњава рефлексе по моделу Ивана Павлова и презентује примере - ученик објашњава негативну повратну спрегу на конкретним примерима - ученик анализира и повезује нервни и чулни систем - ученик самостално истражује, изводи закључке и презентује утицај терморегулације на распрострањеност живих бића - ученик повезује метаболичке процес и упоређује промет енергије и метерије - презентује самостално истраживање о узроцима дијабетеса -ученик идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе - ученик самостално креира и представља примере и даје објашњење повезаности регулаторних механизма 	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p> <p>Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми.</p> <p>Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције.</p> <p>Принцип економичности грађе и функције живих бића</p> <p>Улога и значај ензима.</p> <p>Ендокрини систем и хуморална регулација.</p> <p>Регулаторна улога хормона биљака и животиња.</p> <p>Надражљивост, проводљивост, контрактилност.</p> <p>Чулно-нервни систем животиња.</p> <p>Рефлексни лук.</p> <p>Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула.</p> <p>Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај.</p> <p>Хомеостаза – принцип</p>

		<p>-ученик објашњава поремећаје на које указују анализе лабораторијских испитивања</p> <p>-ученик објашњава поремећаје у раду ендокриног система</p> <p>- ученик самостално истражује и презентује износећи сопствено мишљење о проблемима адолесценције и родне равноправности</p> <p>- ученик анализира фазе менструалног циклуса</p> <p>-ученик објашњава пут преношења одређене заразне болести</p> <p>-објашњава разлику између полне и родне припадности</p> <p>- ученик анализира фосиле и објашњава еволутивне промене</p> <p>-ученик самостално истражује и презентује фазе настанка живота на Земљи</p> <p>- ученик самостално анализира и упоређује графичке приказе еволуције</p> <p>- ученик самостално креира временск ленте биолошке и хемијске еволуције</p> <p>-ученик самостално процењује и износи своје претпоставке и закључке о еволуцији на основу прикупљених података</p> <p>- ученик објашњава утицај гена на раст и развиће организама</p> <p>-ученик објашњава утицај хормона на развиће и расат организама</p> <p>- ученик објашњава утицај ензима на синтезу регулаторних и градивних врста протеина у организмима</p> <p>- ученик реализује дебату о еволутивним теоријама</p>	<p>повратне спреге. Фотосинтеза. Ћелијско дисање. Транспирација. Температурна регулација ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). Заштита од полно преносивих болести контрацепција. Одговорност за сопствено Здравље ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА „Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O₂ и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Излазак из воде на копно НАСЛЕЂИВАЊЕ И</p>
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> - ученик самостално истражује и интерпретира хомологију у секвенцама „дрвета живота“ - ученик самостално износи претпоставке о укрштању сродних и несродних врста - ученик процењује последице географске удаљености на дивергенцију генетичког материјала - ученик објашњава непостојање раса људи у биолошком смислу ученик истражује и презентује пионирске врсте и њихов потенцијал - ученик истражује и презентује примере примарне и секундарне сукцесије -ученик наводећи пример објашњава развој и еволуцију неког конкретног екосистема и промене кроз које пролази -ученик образлаже узрочно последичну везу између глобалних промена и негативних активности човека -ученик истражује и изводи закључке о присуству инвазивних врста у својој околини и вероватним путевима насељавања - ученик самостално истражује и презентује резултате истраживања о нестанку врста наглобалном новоу - ученик објашњава утицај еколошких чинилаца на распоред врста које насељавају територију Србије 	<p>ЕВОЛУЦИЈА Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесценција човека. Цветање, плодношење и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека.</p> <p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (H₂O, C, N) и њихова повезаност. Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви). Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (Н.І.Р.Р.О. концепт). Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. Последице глобалних промена. Анализа рада</p>
--	--	--	--

--	--	--	--

Слободне наставне активности		Моја животна средина	
Назив:	Моја животна средина		
Разред:	8.разред		
Циљ учења:	Циљ Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК Еколошки отисак. Биокапацитет. Еколошки дуг. Одрживи развој Еколошко право. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ Врсте отпада. Управљање отпадом. Комунални отпад. Депонија. РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА Секундарне сировине: папир, уља у исхрани,	образложи избор теме/истраживања из области одрживог развоја, циљ и план рада користећи вештину јавног говора; – формулише истраживачки задатак; – планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање реалног циља; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање, користећи поуздане изворе информација, наводећи извор и аутора; – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине,	ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК У активностима за достизање исхода акценат треба да буде на истраживању појмова биокапацитет и еколошки дефицит на интернету и у литератури. Ученици ће стећи сазнања о томе шта се подразумева под еколошким дугом и зашто се обележава међународни еколошки значајан датум Дан еколошког дефицита. На тај начин упутиће се у потешкоће које прате човечанство (како производи храну и како се снабдевати енергијом). Даље учење може да се настави кроз друштвену игру, у групама, тако да таблу	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у

<p>текстил, пластика.</p> <p>Предности и недостаци поновне употребе добара и сировина.</p> <p>ЗР правила.</p> <p>ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ</p> <p>Извори енергије.</p> <p>Енергетска ефикасност.</p> <p>Обновљиви извори енергије.</p> <p>Предности и недостаци обновљивих извора енергије.</p>	<p>биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником;</p> <p>– користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања;</p> <p>– вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада;</p> <p>– учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и одрживом развоју;</p> <p>– повеже значај очувања животне средине са бригом о сопственом и колективном здрављу;</p> <p>– одговорно се односи према себи, сарадницима, животnoj средини и културном наслеђу;</p> <p>– користи језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне и техничке дисциплине и чува језички идентитет;</p> <p>– сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању договора и афирмишући толеранцију и равноправност</p>	<p>за игру и правила осмишљавају сами. Таблу могу да праве користећи једно од „Р-правила“ (нпр. поновна употреба одбачених материјала а циљ је да ученици савладају основне појмове о еколошком дефициту и да схвате про- блеме који настају услед еколошког дуга.</p> <p>Потребно је најпре обрадити појам еколошког отиска и његову сврху (које информације и увиде пружа појединцу, породици и друштву). Потом ученици рачунају еколошки отисак на онлајн наменском калкулатору: https://www.footprintcalculator.org/.</p> <p>У паровима праве табеле у које ће уносити податке за сопствени еколошки отисак, али и еколошки отисак замишљених личности, које ће разврставати по унапред осмишљеним критеријумима.</p> <p>Веома је значајно да критеријум осмисле, односно одаберу самостално, тј. у договору са својим паром.</p> <p>УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ</p> <p>Ученици се баве темом решавања проблема отпада (депонировање, мелиоризација земљишта, спаљивање отпада и рециклажа).</p>	<p>активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд.</p> <p>Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли</p>
--	---	--	---

	<p>у дијалогу; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи</p>	<p>Све групе добијају потребан материјал, истражују литературу и претражују интернет. За остваривање исхода у реализацији ове теме потребно је обрадити класификацију отпада према: врсти материјала од којег је направљен (лим, пластика, стакло, органски...), према изворима настајања (кућни, индустријски, медицински...) или према критеријуму који ученици сами одреде, претходно информишући се о томе какве врсте отпада могу бити. Своје резултате представљају табеларно. Такође, потребно је да истраживањем сазнају шта се подразумева под појмом „управљање отпадом” и да представе нека решења како се отпадом управља у другим државама.</p> <p>оквиру ове теме задатак ученика је да у својој школи промовишу значај класификовања отпада (органски, папир, пластика) и осмисле кампању промовисања правилног поступања са отпадом у својој школи. То могу урадити тако што ће у групама осмислити назив кампање, лого и паролу и то пропатити ликов-</p>	<p>испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме</p>
--	---	--	--

		<p>ним презентацијама, видео клиповима, презентацијама, стрипом.</p> <p>Надаље ће описивати циљ и реализацију своје кампање.</p> <p>Заједно са другим групама анализирају колико је њихова кампања реална и колико може бити успешна.</p> <p>Дискутују о могућим потешкоћама да се кампања спроведе, као и о могућим позитивним ефектима које она може да произведе. У разговору са својим другарима кориговаће слабе стране своје кампање, те проналазити нове начине како да она буде што успешнија, односно масовнија.</p> <p>РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА</p> <p>За остваривање исхода и у реализацији ове теме потребно је представити све могућности смањења отпада (тзв. Р-правила на енглеском говорном подручју).</p> <p>Ученици се деле у групе и свака има другачији задатак: једна да рециклира, друга да врши</p>	<p>грешке и побољша свој резултат.</p>
--	--	---	--

		<p>ремедијацију, а трећа да осмисли идеју како да поново употреби отпад за неку другу сврху (практичан рад је пожељан). Све групе добијају исти материјал (папир, пластику, органски отпад итд.), односно исти отпад, али ће претраживањем интернета и литературе налазити начине како да га третирају у складу са активностима своје групе. Кроз рад, одгов и одговориће на бројна питања:</p> <p><i>ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ</i> За достизање исхода треба искористити већ стечена знања ученика о обновљивим и необновљивим изворима енергије, али знања из географије и вештине стечене на техници и технологији за радионичарски рад о изворима енергије. Ученици у групама раде на немим картама означавају места у Србији и другим државама у којима се користе обновљиви извори енергије (за означавање се могу користити и 3Д модели; ручно израђене ветрењаче и соларни панели, на пример). Свака</p>	
--	--	--	--

		<p>група добија задатак да ради на другој држави и потом презентују своје радове и упоређују колико која држава користи обновљиве, а колико необновљиве изворе енергије.</p> <p>Треба обрадити појам енергетске ефикасности и зашто је она значајна, а може се радионичарски урадити заједно са начинима штедње енергије тако да ђаци цртежима или фотографијама своје околине упоређивати одрживу и неодрживу потрошњу енергије. На једном онлајн зиду ће бити примери одрживог коришћења (штедљива сијалица, искључен ТВ док ради компјутер итд.), а на другом контрапримери (обичне сијалице, укључени разни апарати истовремено).</p>	
--	--	---	--

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ – СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

Слободне наставне активности		Обавезна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Свакодневни живот у прошлости			
Разред:	Пети			
Циљ предмета:	Циљ изучавања предмета је проширивање знања из области опште културе и оспособљавање ученика да, кроз упознавање с начином живота људи у прошлости, боље разумеју свет и време у коме живе и развију свест о континуитету и укорењености. Ученици би требало да се упознају са специфичностима динамике културних промена и да науче како да сагледају себе у контексту "другог", да би сопствени идентитет што потпуније интегрисали у шири контекст разумејене и сложене садашњости.			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација

УВОД	<p>Разумевање појма свакодневни живот;</p> <p>разумевање појма прошлост;</p> <p>разумевање значаја проучавања свакодневног живота у прошлости;</p> <p>усвајање и продубљивање знања о разликама између свакодневног живота данас и у прошлости;</p>	<p>Програм за пети разред је концепцијски тако постављен да представља смисаону целину која истовремено отвара могућности за даљи развој и надоградњу садржаја у програмима овог предмета за шести, седми и осми разред. Састоји се из три тематске целине.</p>	<p>Дискусија, Power point презентација Пројекат/истраживачки рад Семинарски рад Изложбени пано Check листа Разговор</p>
ИГРЕ У ПРОШЛОСТИ	<p>Идентификовање актуелних дечјих игара (врсте и њихова функција);</p> <p>упознавање с дечјим играма у прошлости (врсте и њихова функција);</p> <p>идентификовање сличности и разлика између игара некад и сад;</p> <p>разумевање значаја игре у развоју појединца и друштва;</p>	<p>Прва целина се може одредити као базична, јер сви програми за овај предмет од петог до осмог разреда њоме започињу. Садржаји у оквиру ове теме намењени су прецизнијем одређивању битних појмова као што су прошлост, хронологија, свакодневни живот, као и објашњавању значаја проучавања свакодневног живота људи у прошлости.</p> <p>Друга је фокусирана на само један садржај свакодневног живота. У петом разреду то је игра, која се обрађује полазећи од садашњости која је ученицима позната, ка све даљој прошлости.</p>	<p>Трећа тематска целина се бави различитим аспектима свакодневног живота у одређеном временском периоду, у петом разреду то су</p>
СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРАИСТОРИЈИ И СТАРОМ ВЕКУ	<p>Упознавање са свакодневним животом</p>	<p>у петом разреду то су</p>	

Свакодневни живот људи у праисторији	људи у праисторији;	праисторија и стари век, чиме се обезбеђује веза са проучавањем историјских догађаја у оквиру обавезног предмета историја и утире пут хронолошком развоју предмета.	
Свакодневни живот народа Старог истока	Упознавање са свакодневним животом народа Старог истока;		
Свакодневни живот старих Грка	Упознавање са свакодневним животом старих Грка;	Поделом на поменуте тематске целине, ученицима је омогућено да се у било ком разреду опредељују за овај изборни предмет по први пут, а да пропуштени програм(и) не представљају озбиљнију препреку. Они ученици који изабери да током читавог другог циклуса похађају овај предмет овладаће најважнијим појмовима и појавама свакодневног живота људи у распону од праисторије до савременог доба, а са садржајима четири теме (по једна за сваки разред) биће детаљније упознати.	
Свакодневни живот старих Римљана	Упознавање са свакодневним животом старих Римљана;	Иако је цео програм окренут прошлости, неопходно је да се током рада са ученицима врши стална компарација са савременим добом чиме се потенцира схватање континуитета у развоју људи и друштва. Такође, садржаји се обрађују и кроз димензију локално - глобално, где ученици имају прилику да свој завичај боље проуче у односу на задату епоху.	

У садржају програма дате су основне тематске целине, а наставник има слободу да креира коначну верзију програма за сваку групу са којом ради, уважавајући интересовања ученика и циљеве и задатке предмета. Почетни часови, кад се ученици међусобно боље упознају јер најчешће припадају различитим одељењима, погодан су тренутак да се са њима разговара о избору садржаја. Наставникова је обавеза да створи такву атмосферу (наводећи историјске чињенице које побуђују ученичку радозналост) у којој је кроз форму питања (како су у прошлости људи поправљали зубе, како су знали колико је сати...?) наведено што више потенцијалних тема, а наставникова је одговорност да их уобличи и претвори у конкретне тематске садржаје, који ће бити обрађивани на часовима.

Тако добијени материјал основ је за даљи рад наставника, планирање активности и припрему за час. Пожељно је да наставник постигне да планиране активности имају дефинисану структуру, коју одликују флексибилност и адаптивност. У припремној фази наставник треба да прикупи довољан број информација о садржајима на

kojima ће радити са ученицима, али ће коначни обим информација бити одређен ученичким потребама и могућностима да их припреме и приме. Наставник је тај који не дозвољава да доминира претерана фактографија, а да се постигне функционалност знања и повезаност чињеница у смисаоне целине. Он на различите начине подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, усмерава их на различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе. На тај начин се негује истраживачки дух, љубав према науци и подстиче мишљење засновано на провереним чињеницама и аргументима.

Основни приступ у раду је интердисциплинарност и савлађивање нових и непознатих чињеница уз помоћ блиских и познатих. У оквиру овог предмета постоје велике могућности за интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионице, укључивање родитеља и суграђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и друго што може да помогне у реализацији програма.

Наставник свакој наставној

јединици приступа као посебном образовном и дидактичком проблему за који заједно са ученицима проналази одговарајућа решења. Увек треба тежити комбиновању различитих метода рада, који могу бити, на пример, кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализе слика, посете локалитетима или прављење употребних предмета из прошлости. Посебно је прикладно организовати ученике у тимове где се централни задатак решава тако што свако има свој појединачни радни задатак и улогу у тиму.

У извођењу наставе, активност ученика је најважнија, без обзира на изабране методе рада. Наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче и одржава ученичка интересовања за предмет. У току свих активности требало би подстицати сталну размену информација, како између ученика и наставника, тако и између самих ученика.

Наставу би требало обогатити различитим наставним средствима као што су илустрације (слике,

дијапозитиви, шеме, графикони), документарни и играни видео и дигитални материјали, археолошки материјал или копије налаза, посете културно-историјским споменицима, компјутерске игрице које се заснивају на реконструкцији друштва из прошлости и др.

Домаћи задаци имају своје оправдано место у реализацији овог програма. Уколико се добро поставе, неће додатно оптеретити ученике, нити код њих изазвати одбојност. Разлог за увођење домаћих задатака не произилази из малог фонда часова и обимног градива, већ из самог циља предмета. Домаћи задаци ће у великој мери допринети да се ученици осамостале у истраживачким активностима и прикупљању података, посебно када се ускладе с интересовањима ученика (не треба сви ученици да имају исти домаћи задатак). Многе домаће задатке ученици могу радити у пару или мањој групи, уз помоћ породице, за време распуста, што су недовољно искоришћени модалитети у раду с ученицима.

Као и код других изборних предмета где оцена не утиче на школски успех, оцењивање добија нешто другачију димензију. За овај предмет

класично писмено и усмено испитивање знања није погодно. Свака активност је прилика да се ученик оцени. Наставник прати целокупни рад ученика и награђују све његове аспекте. Поред стеченог знања о свакодневном животу људи у прошлости, наставник треба да награди и учешће и посвећеност активностима независно од постигнућа. Оцена је одраз индивидуалног напредовања детета и подстицај за његов даљи развој.

Како је садржај предмета повезан са свим областима живота (исхрана, одевање, образовање, лечење, производња, забава...), ученици имају прилику да обрађивањем програма овог предмета добију бројне информације значајне за њихов будући професионални развој. Наставник треба да има у виду и овај аспект предмета и уколико препозна код неког ученика посебно интересовање за одређене садржаје, треба да му укаже којом професијом би се могао бавити, односно у којој средњој школи се стичу знања и звања за одређену област.

Да би се задаци наставе што потпуније остварили, требало би да постоји корелација с другим обавезним и изборним наставним предметима као што су историја, географија, српски

		<p>језик, ликовна и музичка култура, цртање, сликање и вајање, шах, верска настава и грађанско васпитање. Ученици који су у првом циклусу основног образовања и васпитања обрадили програме изборног предмета народна традиција могу бити драгоцени помагачи наставнику јер по начину рада, а делимично и по садржају, постоји сродност између ова два предмета.</p> <p>На крају школске године, као могућност да се систематизује и рекапитулира усвојено знање, може се организовати изложба/приредба којом би ученици показали стечено знање, као и материјале и предмете које су прикупили изучавајући овај изборни предмет. Овакве изложбе/приредбе захтевају од наставника да планира часове на крају школске године за њихову припрему.</p>	
--	--	--	--

ХЕМИЈА

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Хемија			
Разред:	седми			
Циљ предмета:	Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
<p>-ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС</p> <p>-ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА -АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ</p> <p>АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ</p> <p>МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА</p> <p>ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ</p>	<p>– идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја;</p> <p>– правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;</p> <p>– експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци;</p> <p>– повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама;</p>	<p>-Ученици би требало да уоче да је развијеност хемијске производње значајан показатељ нивоа развијености друштва, да хемијски производи представљају стално окружење савременог човека, са свим добитима и ризицима.</p> <p>-У оквиру теме ученици идентификују да је предмет изучавања хемије супстанца.</p> <p>-ученици се упознају са основним техникама рада у лабораторији (мешање, уситњавање и загревање супстанци), као и техникама: посматрања, мерења, бележења и уочавања правилности међу прикупљеним подацима,</p>	<p>У настави оријентисаној на достизање исхода вреднује се процес и продукти учења. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша учење и резултат. Праћење напредовања ученика требало би да обухвати све нивое презентовања хемијских садржаја: макроскопски, честични и симболички ниво. Питањима би требало подстицати ученике</p>	

<p>-ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ</p> <p>-ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ</p> <p>-ВОДНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ</p>	<p>– налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;</p> <p>– објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења</p> <p>у свакодневном животу;</p> <p>– објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима;</p> <p>– разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша;</p> <p>– представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула;</p> <p>– повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента;</p> <p>– разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула;</p> <p>– разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;</p> <p>– објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце;</p>	<p>формулисања</p> <p>објашњења, извођења закључака.</p> <p>-Ученици експериментално испитују и описују физичка и нека хемијска својства супстанци</p> <p>-Ученици би требало да примењују појмове</p> <p>атомски и масени број у описивању структуре атома.</p> <p>-ученици би требало да користе различите моделе атома</p> <p>-ученици би требало да наставе повезивање својстава и структуре супстанци.</p> <p>-важно је да уоче веома малу заступљеност слободних атома у природи, тј. да су само атоми племенитих гасова слободни.</p> <p>-Ученици треба да овладају основним техникама раздвајања састојака смеша и да их самостално изводе: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.</p> <p>-У демонстрационим огледима ученици би требало да уоче да је састав смеша произвољан, да састојци смеша не мењају својства у смешама и да својства смеша зависе од заступљености састојака у смешама. Ученици би требало да усмене и текстуалне описе хемијских реакција преводе у симболички запис, тј. да записују једначине хемијских реакција, разликују</p>	<p>да предвиде шта ће се десити, да оправдају избор, објасне зашто</p> <p>се нешто десило и како се десило, повежу различите области садржаја, препознају питања постављена на нови начин, извуку корисне податке, али и да процењују шта нису разумели. Ученике</p> <p>би требало охрабривати да презентују, објашњавају и бране стратегије које користе у решавању проблема. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.</p>
--	--	--	--

	<p>– изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора;</p> <p>– напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење;</p> <p>– квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи</p> <p>појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;</p> <p>– опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника;</p> <p>– разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа</p> <p>једињења;</p> <p>– индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора;</p> <p>– тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа.</p>	<p>реактанте од производа хемијске реакције и одређују коефицијенте у хемијској једначини.</p> <p>- Велики значај у усвајању нових појмова у овој теми имају</p> <p>демонстрациони огледи: сагоревање свеће, реакција између на-тријум-хидрогенкарбоната и сирћетне киселине, реакција између</p> <p>натријум-хлорида и сребро-нитрата, и баријум-хлорида и натријум-сулфата.</p> <p>- Ученици на основу назива или хемијске формуле супстанце израчунавају релативне молекулске масе задатих</p> <p>супстанци користећи таблицу ПСЕ. Лабораторијска вежба предвиђа да ученици на техничкој ваги измере масу одређене супстанце,</p> <p>а затим да израчунају количину супстанце, и обрнуто, да за дату количину супстанце израчунају масу те супстанце, а онда и да</p> <p>је измере помоћу ваге.</p> <p>- Ученици на крају теме систематизују знање о киселинама,</p> <p>хидроксидима/базама и солима кроз демонстрациони оглед, испи-</p>	
--	---	--	--

		<p>тивање електропроводљивости дестиловане воде, хлороводоничне киселине, раствора натријум- хидроксида и раствора натријум- хло- рида, и разматрање зашто неке течности проводе електричну стру- ју, а неке не проводе.</p>	
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Хемија			
Разред:	осми			
Циљ предмета:	<p>Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини</p>			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>1.Метали, оксиди метала и хидроксиди</p> <p>2.Неметали, оксиди неметала и киселине</p> <p>3.Соли</p> <p>4.Органска једињења и њихова општа својства</p> <p>5.Угљоводоници</p>		<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстнцама и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; -изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; - наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; 	<p>Метали, оксиди метала и хидроксиди</p> <p>На почетку теме ученици разматрају заступљеност метала у неживој и живој природи што доприноси њиховом сагледавању релевантности теме за разумевање природе и шта чини њен састав, зашто је добијање метала из руда значајно за друштво и да је при томе важно предузимање мера за заштиту животне средине.</p>	<p>У настави оријентисаној на достизање исхода вреднује се процес и продукти учења. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша учење и резултат. Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно</p>

<p>6. Органска једињења са кисеоником</p> <p>7. Биолошки важна органска једињења</p> <p>8. Заштита животне средине и зелена хемија</p>	<p>– испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему;</p> <p>- напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли;</p> <p>– испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;</p> <p>– напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала;</p> <p>– разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура;</p> <p>- препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;</p> <p>– напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију;</p> <p>– разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;</p> <p>- испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника</p>	<p>Потребно је подстицати ученике да повезују облике налажења метала у природи (у елементарном облику и у једињењима) са структуром атома, односно реактивношћу метала, као и с положајем метала у Периодном систему елемената. Ученици би требало да сазнају о важности катјона појединих метала за живе организме и повежу та знања са садржајем биологије. Физичка својства метала се уче у прегледу. Хемијска својства типичних метала уче се на примерима натријума и калијума (ученици би требало да то повежу с претходним разматрањима: од алкалних метала два најзаступљенија метала у Земљиној кори, чији су јони Na^+ и K^+ најважнији за људски организам), и магнезијума и калцијума као представника земноалкалних метала (међу металима на петом, односно трећем месту по заступљености у Земљиној</p>	<p>проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета. Праћење напредовања ученика требало би да обухвати све нивое презентовања хемијских садржаја: макроскопски, честични и симболички ниво. Питањима би требало подстицати ученике да предвиде шта ће се десити, да оправдају избор, објасне зашто се нешто десило и како се десило, повежу различите области садржаја, препознају питања постављена на нови начин, извуку корисне податке, али и да процењују шта нису разумели. Ученике би требало охрабривати да презентују, објашњавају и бране стратегије које користе у решавању проблема. Тиме се они подстичу да реструктурирају и организују садржај на нов начин, издвајају</p>
--	---	---	---

	<p>класа органских једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом;</p> <p>– објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења;</p> <p>-опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина;</p> <p>– опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине;</p> <p>– објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина;</p> <p>– наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи;</p> <p>– изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци;</p> <p>– рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу сознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи,придржава се правила о начину чувања производа и</p>	<p>кори, при чему је Ca^{2+} јон најзаступљенији јон метала у људском организму).</p> <p>Ученици треба да уоче да је кисеоник неопходан реактант за реакције оксидације метала, као што су сагоревање и рђање, и да упоређују тежњу различитих метала да подлежу том типу реакције. Они могу посматрати демонстрацију сагоревања магнезијума као пример реакције у којој настаје оксид метала, а демонстрације реакција натријума,калијума, магнезијума и калцијума са водом као примере реакција у којима настају хидроксиди ових метала.</p> <p>Неметали,оксиди неметала и киселине</p> <p>На почетку учења друге теме важно је да ученици, кроз разматрање заступљености неметала у неживој и живој природи, сагледају релевантност теме за разумевање природе и шта чини њен састав, али и као ресурса који користи друштво. Ученицима се може рећи да неметали улазе у састав биолошки важних</p>	<p>релевантан део садржаја за решавање проблема, цртају дијаграме, анализирају везе између компоненти, објашњавају како су решили проблем или трагају за различитим начинима решавања проблема.</p> <p>Улога наставника је да води питањима или сугестијама резонување ученика, као и да пружа повратне информације. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења.</p> <p>Оцењивање (сумативно проверавање) је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања циља, исхода и стандарда постигнућа. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Важно је да активности ученика у процесу наставе и</p>
--	---	--	---

	<p>одлагању отпада; -наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину; – критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха; – објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине.</p>	<p>једињења о којима ће учити у другом делу године. И у оквиру ове теме је ва- жно да ученици повезују структуру атома неметала са реактивно- шћу елемената и облицима налажења у природи (у елементарном облику и у једињењима). Ученици могу да сазнају о различитим алотропским модификацијама сумпора, фосфора и угљеника, као и да се подсети градива седмог разреда о алотропским модифика- цијама кисеоника. Ученике треба стално подстицати да пишу формуле оксида и киселина (кисеоничних: H_2SO_4, HNO_3, H_3PO_4, H_2CO_3 и безкисео- ничних: HCl и H_2S). У оквиру ове теме важно је да ученици сазна- ју о практичној примени киселина. Соли Учење о начинима добијања соли, физичким и хемијским својствима соли требало би да обухвати примену до тада</p>	<p>учења, формативног и сумативног проверавања буду усаглашене према очекиваним исходима, и да се приликом оцењивања од ученика не очекује испуњавање захтева за које нису имали прилику да током наставе развију потребна знања и вештине. Наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Преиспитивање наставе према резултатима које постижу ученици је важна активност наставника и подразумева промену у методама наставе и учења, активностима и задацима ученика, изворима за учење, наставним средствима, тако да се ученицима обезбеди на- предовање ка бољим</p>
--	--	---	---

		<p>стечених знања (о киселинама и базама, њиховим формулама и називима) приликом писања формула и назива неутралних соли, као и хемијских једначина реакција за добијање неутралних соли. Добијање киселих соли приказати на примеру добијања натријум-хидрогенкарбоната. Ученици могу посматрати демонстрацију реакције неутрализације, написати формуле реактаната и једног производа (вода), а онда разматрати како се саставља формула другог производа, тј. формула соли. И у оквиру ове теме ученици би требало да пишу једначине дисоцијације у води растворних соли и да разликују катјоне од анјона. .Органска једињења и њихова општа својства Ова тема уводи ученике у нову област хемије. У оквиру теме ученици, на основу посматрања демонстрационих огледа, упоре-</p>	<p>постигнућима.</p>
--	--	--	----------------------

		<p>ђују састав и својства органских једињења, познатих из свакоднев-ног живота, и претходно учених неорганских једињења. Они са-знају о великом броју органских једињења и ту чињеницу повезују са својствима атома угљеника и начинима међусобног повезивања.</p> <p>Препознају потребу за класификацијом органских једињења и дасе она може извести на основу функционалне групе у молекулима.</p> <p>Угљоводоници Ученици уче о физичким својствима засићених и незасићених угљоводоника у прегледу. Разлике у реактивности алкана, алкена, алкина и ароматичних угљоводоника требало би да повежу са разликама у структури молекула ових једињења. Упоредивање хемијских реакција засићених и незасићених угљоводоника требало би да обухвати њихове сличности (сагоревање) и разлике</p>	
--	--	---	--

		<p>(супституција, адиција). Ученици би требало да повежу хемијска својства угљоводоника са практичном применом ових једињења: – сагоревање – употреба угљоводоника као извора енергије (земни и рафинеријски гас, бензин, дизел гориво, мазут); – реакције супституције и адиције – од угљоводоника се могу добити једињења различите практичне намене која, поред атома угљеника и водоника, садрже и атоме других елемената (на пример, производња пластичних маса, тефлона, фреона, боја, инсектицида итд.). Ученици треба да познају широку примену угљоводоника, али и мере опреза у њиховом коришћењу, тј. последице које имају на животну средину и здравље људи. Од ученика се очекује да пишу једноставније једначине хемијских реакција сагоревања</p>	
--	--	--	--

		<p>угљоводоника, као и реакција ади- ције водоника, воде и брома на етен, пропен, етин и пропин, и супституције атома водоника у молекулу метана. Такође, могу да препознају и описују хемијске реакције адиције и супституције на основу написаних хемијских једначина ових реакција. Органска једињења са кисеоником</p> <p>Ученици уочавају да су својства органских једињења са истим бројем атома угљеника у молекулу различита у зависности од присутне функционалне групе. Они уче именовање органских једињења према функционалној групи и повезују одређену функционалну групу у молекулу са својствима једињења. Уз називе једињења према IUPAC номенклатури, ученици уче и тривијалне називе представника органских једињења са кисеоником.</p>	
--	--	--	--

		<p>Током обраде наставних садржаја о карбоксилним киселинама, ученици уочавају сличности и разлике у својствима неорганских и органских киселина. Поред примене у свакодневном животу, потребно је да сазнају о важности органских једињења са кисеоником као индустријских сировина. Биолошки важна органска једињења</p> <p>У оквиру теме ученици сазнају о саставу, структури, својствима и значају масти и уља, угљених хидрата, протеина и витаминина. Од ученика се не очекује да пишу структурне формуле триацилглицерола, већ да описују и објашњавају својства ових једињења, и њихових смеша, да наводе биолошки и технички значај масти и уља, и примену ових једињења као сировина или полупроизвода у даљој хемијској преради (на пример, добијање маргарина из уља и</p>	
--	--	--	--

		<p>производња сапуна). Заштита животне средине и зелена хемија У оквиру теме ученици сазнају да развој производа и процеса хемијске индустрије, поред доприноса побољшању квалитета живота, може имати и штетно дејство на животну средину и здравље животиња и људи. Требало би да на основу својстава супстанци разматрају њихов утицај на околину и жива бића, идентификују главне неорганске и органске загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и начине како оне доспевају у животну средину. Важно је да ученици сагледају значај руковања супстанцама и комерцијалним производима у складу са ознакама на амбалажи, као и правила о начину чувања производа и одлагања отпада.</p>	
--	--	---	--

Додатна настава			
Предмет:	Хемија		
Разред:	осми		
Програмски садржаји		исходи	
МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ МЕТАЛА * Калијум и калијум-хидроксид – својства и примена *Реактивност метала		- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором испустанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животної средини;	

<p>*Понашање метала у реакцијама с разблаженим киселинама и солима</p> <p>*Олово</p>	<p>– изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке;</p> <p>– наведе заступљеност метала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи;</p> <p>– испита и опише физичка својства метала и повеже их с њиховом практичном применом;</p> <p>– испита и опише хемијска својства метала и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему;</p> <p>– напише формуле и именује оксиде, базе и соли;</p> <p>– испита, опише и објасни својства оксида, база, препозна на основу формуле или називапредставнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;</p> <p>– напише и тумачи једначине хемијских реакција метала</p>
<p>НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ НЕМЕТАЛА И КИСЕЛИНЕ</p> <p>* Угљеник(IV)-оксид</p> <p>*Хлор – добијање и својства</p> <p>*Фосфор и његова једињења</p> <p>*Хемијска фонтана</p>	<p>–правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором исупстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;</p> <p>– изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке;</p> <p>– наведе заступљеност неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи;</p> <p>– испита и опише физичка својства неметала, и повеже их с њиховом практичном применом;</p> <p>– испита и опише хемијска својства неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у ПСЕ-а</p>
<p>СОЛИ – ДОБИЈАЊЕ, СВОЈСТВА И ПРИМЕНА * Доказивање катјона: Ca²⁺, Cu²⁺, Fe³⁺</p> <p>*Доказивање анјона: Cl⁻, CO₃²⁻, SO₄²⁻</p> <p>*Има ли у дестилованој води јона?</p> <p>*Природни киселинско-базни индикатори</p> <p>*Плави камен-добијање и својства</p> <p>*Кристализација плавог камена</p>	<p>– напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли;</p> <p>– испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или називапредставнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;</p>

<ul style="list-style-type: none"> * Мермер - добијање и својства * Гипс- добијање и својства * Растворљивост соли * Прављење расвора соли различитог масеног процентног састава 	<p>– напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала;</p>
<p>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА</p> <ul style="list-style-type: none"> * Течни угљоводоници као неполарни растварачи * Растворљивост јода у различитим органским растварачима 	<p>– разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура;</p> <p>– препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;</p>
<p>УГЉОВОДОНИЦИ</p> <ul style="list-style-type: none"> * Разликовање алкана и алкена * Сагоревање угљоводоника као егзотермна реакција * Процентни састав угљоводоника 	<p>– напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију;</p> <p>– разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и меша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;</p>
<p>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА</p> <ul style="list-style-type: none"> * Акролеинска проба * Разликовање формалдехида и ацетона * Израчунавање процентног састава у кисеоничним органским једињењима 	<p>– испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом;</p> <p>– објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења;</p>
<p>ХЕМИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> * Загађивање хране и мере заштите * Вежбање задатака са школског такмичења * Вежбање задатака са општинског такмичења * Вежбање задатака са градског такмичења * Вежбање задатака са републичког такмичења 	<p>– рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада;</p> <p>– наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину;</p> <p>– критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха;</p> <p>– објасни значај планирања и решавања проблема заштите</p>

животне средине.

Додатна настава

Предмет: Хемија

Разред: седми

Програмски садржаји

исходи

ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИ-МЕНТАЛНА НАУКА И
ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС
Развој хемије као науке.
Хемија у авременом животу.
Мерења у хемији

– идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја;
– објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима;
– објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу;
– разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша;

ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА
Врсте супстанци
Физичка и хемијска својства супстанци.
Физичке и хемијске промене супстанци
Методе раздвајања смеша

– правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;
– експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци;
– повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама;
– налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику

АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ
Грађа атома
Структура електронског омотача

– представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула;
– повезује распоред електрона у атому елемента с

Периодни систем елемената	положајем елемента у Периодном систему елемената
МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА Типови хемијских веза Хемијске формуле	– разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; – разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;
ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ Раствори – својства раствора Процентни састав раствора Процентни састав смеша Колоидни раствори – растварање желатина (сол и гел стање) Израчунавање масеног процентног садржаја у поступку разблаживања раствора Израчунавање масеног процентног садржаја у поступку мешања раствора различитог садржаја Раствори – рачунски задаци Раствори – припремање раствора	– објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора;
ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ Основни типови хемијских реакција Анализа и синтеза Закон сталних односа маса – састављање формула на основу односа маса	– напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење;
ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ Релативна атомска и молекулска маса Авогадров број Израчунавања на основу релација количина супстанце, маса супстанце и бројност честица Израчунавања на основу хемијских формула – израчунавање масеног елементарног процентног састава једињења Израчунавања у хемији Израчунавања на основу хемијских једначина, на основу односа количине, масе и	– квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;

броја честица учесника у хемијској реакцији	
ВОДОНИК И КИСЕОНИК, И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА;СОЛИ Топлотни ефекти при физичким и хемијским променама супстанци: егзотермне и ендотермне реакције	<ul style="list-style-type: none"> – опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа.

<u>Допунска настава</u>		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Хемија		
Разред:	седми		
Програмски садржаји		исходи	
ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИ-МЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС Предмет изучавања хемије		<ul style="list-style-type: none"> – идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја; – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; – објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша; 	
ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА Хемијско посуђе и прибор. Мере опреза и мерења у хемији Физичка и хемијска својства супстанци		<ul style="list-style-type: none"> – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства 	

Физичке и хемијске промене супстанци	супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци; – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;
АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ Грађа атома Структура електронског омотача Структура електронског омотача Периодни систем елемената Периодни систем елемената и врсте елемената	– представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената
МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА Ковалентна веза Јонска веза Хемијске формуле	– разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; – разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама
ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ Методe раздвајања смеша Раствори – својства раствора Растворљивост супстанци у води Процентни састав раствора Својства воде. Природне воде	објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора
ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ Основни типови хемијских реакција Анализа и синтеза Хемијске једначине	– напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење;
ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ Релативна атомска маса	– квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;

Релативна молекулска маса Закон сталних односа маса Мол. Моларна маса Израчунавања на основу хемијских једначина	
ВОДОНИК И КИСЕОНИК, И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА; СОЛИ Мол. Моларна маса Киселине и хидроксиди Соли и рН вредност	<ul style="list-style-type: none"> – опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа.

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	Хемија		
Разред:	осми		
Програмски садржаји		исходи	
МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ МЕТАЛА Метали. Физичка својства метала Калцијум – својства и примена Гвожђе, алуминијум, бакар – својства и примена Легуре		<ul style="list-style-type: none"> – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором исупстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству – наведе заступљеност метала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – опише физичка својства метала и повеже их с њиховом практичном применом; – опише хемијска својства метала и објасни их – напише формуле и именује оксиде, базе и соли; 	
НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ НЕМЕТАЛА И КИСЕЛИНЕ Неметали. Физичка својства неметала Водоник – својства и примена Кисеоник – својства и примена Сумпор – својства и примена		<ul style="list-style-type: none"> – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором исупстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, – наведе заступљеност неметала, неорганских и 	

<p>Азот – својства и примена Угљеник – својства и примена</p>	<p>органичних једињења у живој и неживој природи; – опише физичка својства неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – опише хемијска својства неметала, и објасни их на основу и положаја елемената у Периодном систему;</p>
<p>СОЛИ – ДОБИЈАЊЕ, СВОЈСТВА И ПРИМЕНА Соли Добијање соли Својства и примена соли Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида (база) и соли Мера киселости раствора – рН вредност</p>	<p>– напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, неорганичних киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;</p>
<p>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА Угљоводоници – подела и физичка својства</p>	<p>– напише формуле и именује представнике класа органичних једињења имајући у виду структурну изомерију; – разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;</p>
<p>УГЉОВОДОНИЦИ Засићени угљоводоници – алкани Незасићени угљоводоници – алкени и алкини Хемијска својства угљоводоника Извори и примена угљоводоника</p>	<p>– напише формуле и именује представнике класа органичних једињења имајући у виду структурну изомерију; – разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;</p>
<p>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ Алкохоли Добијање и својства алкохола Карбоксилне киселине Физичка и хемијска својства карбоксилних киселина Естри карбоксилних киселина</p>	<p>– испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органичних једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом;</p>
<p>БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА Биолошки важна органска једињења</p>	<p>– опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата,</p>

<p>Масти и уља Угљени хидрати Моносахариди – структура и својства Дисахариди и полисахариди – структура и својства Аминокиселине и протеини Витамини</p>	<p>протеина и растворљивост витамина; – опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине; – наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи;</p>
<p>ХЕМИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ Хемија животне средине</p>	<p>– рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада; – наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину – критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха – објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине.</p>

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Техника и технологија			
Разред:	Пети			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид сопствена професионална интересовања и поступа преузимајуће и иницијативно.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање - разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју - наводи занимања у области технике и технологије - процењује сопствена интересовања у области технике и технологије - организује радно окружење у кабинету - правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу 	<p>Упознавање подручја човековог рада и производње, занимања и послова у области технике и технологије треба реализовати уз активну улогу ученика и примену одговарајућих медија.</p> <p>Омогућити ученицима да идентификују одређена занимања којима се људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе. Тако ће упознати основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју и развити критички однос који</p>	<p>Задовољство ученика на часу</p> <p>Разговор са ученицима</p> <p>Посматрање ангажованости на часу</p> <p>Анализа техничких цртеза</p> <p>Анализирање часа са ученицима</p> <p>Анализа степена самосталног рада при изради модела</p>	

		<p>укључује разматрање ширег контекста технике и њеног утицаја на човека и планету Земљу с еколошког, економског, културолошког и социолошког аспекта.</p> <p>Упознати ученике са техником, техничким достигнућима и значајем технике и технологије. Указати на значај наставе технике и технологије у циљу стицања техничке културе, тј. техничке писмености и неопходност усвајања одређених знања о техничким уређајима који нас окружују, добробитима која доносе, начину рада, могућим опасностима, развијањем вештина које омогућују креативност и иновативност у дизајнирању и изради техничких средстава као и сигурно и правилно њихово коришћење. Тако ученици стичу и одређена сазнања о разним професијама што ће им касније помоћи при професионалном усмеравању и опредељивању.</p> <p>С обзиром да се кабинет за технику и технологију и рад у њему разликује од других кабинета у школи, ученици</p>	
--	--	--	--

		<p>треба да упознају специфичност рада, распоред и организацију радних места као и правила понашања и рада у кабинету. Посебну пажњу треба посветити безбедности на раду приликом коришћења алата и прибора. Указати на ситуације које могу због непоштовања правила понашања или неправилне употребе алата и прибора бити потенцијалне опасности, као и на примену мера заштите на раду.</p> <p>Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу, ученици углавном упознају скоро свакодневно у својим домовима. Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству (усисивач, миксер, разне грејалице и др.).</p> <p>Препоручени број часова за реализацију ове наставне</p>	
--	--	---	--

		теме је 6.	
САОБРАЋАЈ	<ul style="list-style-type: none"> - процени како би изгледао живот људи без саобраћаја - класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени - наводи професије у подручју рада саобраћај - направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија - разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила - правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају - користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима - аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник - повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика - одговорно се понаша као путник у возилу 	<p>Ова област је изузетно важна јер се ученици петог разреда осамостаљују и шире радијус свог кретања, а статистика говори да у нашој земљи још увек велики број деце страда у саобраћају. По природи њиховог узраста још увек нису довољно пажљиви у саобраћају где могу бити пешаци, путници, возачи бицикла и дечијих возила. Зато је тежиште исхода на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају. Употреба заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у возилу је најважнији исход који треба постићи. Ученици треба да се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бициклиста у саобраћају, начинима регулисања саобраћаја и безбедном кретању од школе до куће, да упознају хоризонталну, вертикалну и светлосну сигнализацију. За реализацију</p>	

		<p>ових наставних садржаја треба користити одговарајуће мултимедије, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу израдити и ученици на редовним часовима или у раду слободних активности, као и коришћењем рачунарске симулације.</p> <p>Ученици имају прилику да упознају разне професије у области регулисања друмског саобраћаја и могућности и процене сопствених потенцијала и интересовања у вези са тим професијама.</p> <p>Препоручени број часова за реализацију ове области је 14.</p>	
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно чита технички цртеж - преноси податке између ИКТ уређаја - примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару - користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима - користи Интернет сервисе за претрагу и приступање онлине 	<p>Циљ наставне теме је да ученици овладају вештинама употребе информационо-комуникационих технологија у техници и схвате њихову природну повезаност. У оквиру препорученог броја часова планирано је да се ученици упознају са техничким цртежом и обрадом дигиталне слике на рачунару.</p>	

	<p>ресурсима</p> <ul style="list-style-type: none"> - преузима одговорност за рад - представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер, правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих вештина 	<p>Техничко цртање представља универзални језик и основу техничке писмености у графичким комуникацијама у свим подручјима технике и свакодневном животу. Технички цртеж је средство размене информација у техници, од његовог настанка до производње тј. од идеје до реализације. Ученици развијају вештине читања и израде једноставнијих техничких цртежа и израду техничке документације. Ученике треба научити како се скицом може изразити идеја и како се применом правила (стандарда) израђује технички цртеж. Ученици треба да упознају формате папира и основни прибор за техничко цртање. Инсистирати на правилном коришћењу прибора за техничко цртање увежбавањем приликом геометријског цртања (паралелне линије, нормалне линије, кружнице). Потребно је да сваки ученик самостално нацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања.</p>	
--	--	--	--

		<p>Планирани исходи у области употребе и примене информационо-комуникационих технологија у техници у петом разреду се првенствено односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн. Ово је једна од основних вештина које су неопходне у стицању општих предузетничких компетенција. Препоручује се наставницима да са ученицима у пару вежбају пренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) а да сваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару. Такође је препорука да сваки ученик (користећи знања и вештине које је стекао на часовима информатике и рачунарства) реализује једноставну вежбу уметања фотографије у</p>	
--	--	--	--

		<p>одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа. Где год је то могуће, треба користити Интернет претрагу и приступ онлине ресурсима.</p> <p>Препоручени број часова за реализацију ове области је 16.</p>	
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	<ul style="list-style-type: none"> - повезује својства природних материјала са применом - објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже - сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета - правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) - направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом - самостално израђује једноставан модел 	<p>Ученике треба упознати са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Тежиште ове теме је на енергији и материјалима. Назначити основне изворе енергије као важан ресурс за живот људи, технолошке процесе и производњу без улажења у детаље. Упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике њима већ познатих извора енергије воде, ветра и Сунца.</p> <p>Други важан ресурс су материјали. Упознати ученике са појмом и поделом материјала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде</p>	

		<p>материјала (принципи деловања алата за механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала и заштита животне средине. Поступно увођење ученика у рад са алатом при извођењу разних операција мења суштински карактер наставе технике и технологије - обрада материјала тако постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије. Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби.</p> <p>Приликом вежбања са алатима и при обради материјала потребно је да ученици своје идеје исказују самостално. Препорука је да ученици, на крају ове области, направе план израде и самостално израде најмање</p>	
--	--	---	--

		три једноставна модела. Препоручени број часова за реализацију ове области је 20.	
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе - одабира материјале и алате за израду предмета/модела - мери и обележава предмет/модел - ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате - користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења - самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ - показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха - планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова - активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима - пружи помоћ у раду другим ученицима 	<p>У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине из области обликовања и обраде материјала, употребе ИКТ-а у техници и техничког цртања. Циљ наставне теме је постављање циљева и приоритета, планирање, доношење одлука, тимски рад, комуникацијске вештине, као и развијање упорности, позитивног односа према раду, способностима решавања проблема, самопроцењивања и критичког мишљења.</p> <p>Препорука је да се пројекти реализују у паровима или малим групама.</p> <p>Наставник упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности. Ученици се сами</p>	

		<p>опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју која је у складу са њиховим интересовањима и способностима при чему се постиже потпуна диференцијација и индивидуализација наставе. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо-комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Идентификација и избор материјала и алата за реализацију пројекта врше се уз подршку наставника. У том процесу, ученици усвајају и примењују знања, развијају вештине, ставове, одговорност и самосталност. Препорука је да се користе материјали и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Обрада материјала може се вршити индивидуално али је препорука да ученици раде у пару, чиме развијају</p>	
--	--	--	--

		<p>способност сарадње и социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Наставник је ту пажљиви посматрач, помагач када је то потребно, давалац повратне информације и неко ко охрабрује. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продуктима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.</p>	
--	--	---	--

		Препоручени број часова за реализацију ове области је 16.	
--	--	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Техника и технологија			
Разред:	Шести			
Циљ предмета:	Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне инсталације на основу њихове намене; - класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са 	<p>У области <i>животно и радно окружење</i> обрађују се садржаји који се односе на грађевинарство као грану технике. Уз помоћ медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати историјски развој грађевинарства и повезати га са побољшањем услова живљења (по могућству интерактивно). Потребно је нагласити значај урбанизма и просторног планирања (на основу посматрања планова, макета,</p>	<p>Задовољство ученика на часу Разговор са ученицима Посматрање ангажованости на часу Анализа техничких цртеза Анализирање часа са ученицима Анализа степена самосталног рада при изради модела</p>	

	<p>управљањем и безбедношћу путника и робе;</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; - класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; - повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; - реализује активност која указује на важност рециклаже; - образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; - правилно и безбедно користи 	<p>слика насеља, треба објаснити значај околине стана са хигијенског и естетског становишта).</p> <p>Препорука је да се користите рачунарске мапе за одређивање положаја грађевинских објеката у односу на околину. Путем посматрања и анализе примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врста насеља (рурално и урбано насеље) и стамбених објеката, које су карактеристике и посебности, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. Потребно је упознати ученике са врстама и наменом кућних инсталација и правилном употребом. Препорука је да се обезбеде услови за ситуационо учење нпр. кроз компјутерску симулацију.</p> <p>Препоручени број часова је 6.</p>	
<p>САОБРАЋАЈ</p>	<p>обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије;</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно и безбедно користи 	<p>У односу на програм петог разреда, у области <i>саобраћај</i> садржај је проширен и односи се на саобраћајне објекте,</p>	

	<p>уређаје за загревање и климатизацију простора;</p> <ul style="list-style-type: none"> - повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; - повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; - самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; - припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; - израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; - учествује у успостављању 	<p>њихову намену, функционисање и организацију саобраћаја. Посебно обратити пажњу да безбедност учесника у саобраћају зависи и од прописне инфраструктуре (опреме пута, обележавања и сигнализација, квалитет израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања постојећим условима (брзина). Препорука је да се кроз примере симулације, а који су доступни на Интернету, ученици уведу у ситуацију да препознају сигурносне ризике и предвиде опасне ситуације у саобраћају. Уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност путника и робе. Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. За реализацију ових садржаја користити мултимедије као и саобраћајне полигоне практичног понашања у саобраћају у оквиру школе. Препоручује се да се, уколико</p>	
--	--	---	--

	<p>критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;</p> <p>- одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.</p>	<p>школа нема просторне могућности за израду саобраћајног полигона, користе дворишта, шири ходници или фискултурне сале ради остваривања овог исхода.</p> <p>Препоручени број часова је 8.</p>	
<p>ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>		<p>У овом делу програма ученици развијају нове интегрисане модалитете техничке и дигиталне писмености. На почетку реализације области укратко поновити која су знања и вештине из техничког цртања ученици усвојили у претходном разреду. Ученике треба оспособити за рад у рачунарској апликацији за техничко цртање примереној њиховом узрасту и потребама. Објаснити правила и симболе који се користе у техничком цртању у области грађевинарства. Приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара препоручује се индивидуални облик рада. Ученици треба да развијају вештине визуелног опажања и разумевања релацијских односа између објеката и</p>	

		<p>предмета, стога је примерено задати им да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат. Представити могућности и рад са једноставним рачунарским апликацијама за 3Д приказ грађевинских објеката. Ученицима објаснити појам пресека коришћењем наставних помагала и рачунарске симулације. Упознати ученике са радом у рачунарској апликацији за унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност и естетску вредност решења. Како би ученици функционализовали стечена знања предвидите мини-пројекат на тему израде скице хоризонталног и вертикалног пресека стана у коме ученици живе и уређење стана према истим. Скица може бити израђена на папиру или помоћу рачунара. Ученици своја решења скице грађевинског објекта и унутрашњег уређења стана самостално представљају током редовне наставе. У оквиру ових активности предвидети коришћење дигиталних презентација које су ученици израдили.</p>	
--	--	--	--

		<p>Акценат треба да буде на дизајну мултимедијалних елемената презентације, начину представљања решења (ток презентације) и развоју вештине комуникације (контакт са публиком), а не на техници израде презентације. У оквиру ове активности потребно је обезбедити простор за дискусију и давање вршњачке повратне информације на основу успостављених критеријума.</p> <p>Препоручени број часова је 18.</p>	
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА		<p>Ово је сложена наставна област јер се у оквиру ње изучавају грађевинарство, пољопривреда, енергетика и екологија надовезује се на знања које су ученици стекли о ресурсима у петом разреду.</p> <p>На почетку рада на овој области упознати ученике, на нивоу обавештености, са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени). Врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и</p>	

		<p>њихову примену објаснити на елементарном нивоу, без улажења у детаље.</p> <p>Препоручљиво је ученицима показати угледне примере појединих грађевинских материјала или своје предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом.</p> <p>Упознати ученике са конструктивним елементима грађевинског објекта (темељ, зидови, међуспратна конструкција, степенице и кров) уз међусобно функционално повезивање и начине изградње. Направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу.</p> <p>Уз помоћ мултимедије или слика упознати ученике са врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње, високоградње и хидроградње. Тежиште овог дела теме ставити на изградњи стамбених грађевинских објеката у оквиру класичног (традиционалног) и савременог начина изградње. У оквиру овог дела области</p>	
--	--	--	--

ученици треба да повежу делове конструкције и начине градње грађевинског објекта са њиховом наменом.

Савремени начин изградње све више потискује традиционални начин изградње помоћу ручних алата и предност даје савременим грађевинским машинама уз помоћ којих се убрзава и побољшава квалитет изградње. У том смислу оспособити ученике да препознају и повезују алате и машине са врстама грађевинских радова (основна подела грађевинских машина и алата и њихове најважније карактеристике).

Тежиште дела теме, у вези енергетике, је на рационалној потрошњи енергије за загревање стана/куће. Указати на значај планирања избора материјала за изградњу грађевинског објекта и његове изолације још током пројектовања, са аспекта рационалне потрошње енергије и уштеде топлотне енергије. Повезати значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије. Упознати ученике

са врстама грејања у кући/стану. Кроз разговор са ученицима и уз изношење различитих примера из живота, ученике упутити на правилно и безбедно коришћење уређаја за загревање и климатизацију простора у кући/стану, а све са циљем рационалне потрошње енергије. Посебно нагласити значај великих могућности коришћења обновљивих и алтернативних извора енергије за загревање стана/куће. За реализацију овог дела наставне теме користити мултимедију и разне узорке изолационих материјала.

У другом делу ове области, ученике упознати са организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње. Кроз разне илустрације модела или мултимедију, оспособити ученике да препознају основне процесе пољопривредне производње са посебним освртом на производњу хране. Савремена пољопривредна производња

не би могла да се замисли без савремених машина и уређаја. Уз помоћ слика, мултимедије или макета ученицима треба представити најважније машине у пољопривреди са њиховим најбитнијим карактеристикама.

Истакнути значај рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди. Организовати активне методе рада и учења (рад у малим групама) при чему ће ученицима бити омогућено да разумеју успостављање везе између квалитета животне средине и квалитета свог живота. Могуће је организовати нпр. интерни конкурс за предлог пројекта/активности којим би ученици приказали да разумеју које активности подстичу одрживост (нпр. штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа) као и да ли повезују значај тих активности са својим будућим животом, животом заједнице као и животом будућих генерација.

На крају ове области ученике

		<p>поступно увести у свет практичног стваралаштва. Кроз практичан рад ученици стечена теоријска знања претварају у функционална, развијајући алгоритамски начин размишљања од идеје до реализације. Њихов стваралачки рад треба да се заснива на изради модела грађевинске или пољопривредне машине, уређаја или модела који користи обновљиве изворе енергије, уз обавезну примену мера заштите на раду.</p> <p>Препоручени број часова је 20.</p>	
<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>		<p>У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине што даје простора за креативну слободу, индивидуализацију наставе и диференцијацију према способностима, полу и интересовањима ученика, могућностима школе и потребама животне средине. За остваривање исхода у овој области потребно је поступно уводити ученике у алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирању планске</p>	

		<p>документације (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, процена трошкова) до извршавања радних операција, графичког представљања замисли и процене и вредновања.</p> <p>Ученике треба упознати са могућношћу да се сами опредељују за одређену активност у оквиру дате теме која се односи на израду модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима</p>	
--	--	---	--

		<p>безбедности на раду. Реализацијом својих пројеката откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, сазнавајући примену природних законитости у пракси. На тај начин ученици формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Уочавају како техника утиче позитивно на околину, а како се, понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење и развијање еколошке свести. У пројекат се може укључити и више ученика уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. Ученици учествују у успостављању критеријума за вредновање, процењују свој рад и рад других и предлажу унапређење постојеће макете/модела.</p> <p>На избор активности, може утицати и опремљеност кабинета алатом и материјалом.</p> <p>У свим сегментима наставе у овој области, код ученика</p>	
--	--	--	--

		<p>треба развијати предузетнички дух.</p> <p>Препоручени број часова је 20.</p>	
--	--	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	: Техника и технологија			
Разред:	VII			
Циљ предмета:	Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
Животно и радно окружење	<ul style="list-style-type: none"> повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; повеже занимања у области производних техника и технологија са сопственим 	<p>Појам и улогу машина и механизма и њихово коришћење у окружењу треба представити ученицима користећи доступна наставна средства и мултимедије. Што више користити мултимедијалне материјале. Да би ученици што лакше усвојили појам уштеде енергије, потребно је</p>	<p>Провера стечених знања из претходног разреда. Разговор са ученицима</p>	

	интересовањем;	упутити их да на примеру свог домаћинства истраже колика је потрошња енергије, који су највећи потрошачи и шта би било најбоље учинити да би се потрошња смањила. У оквиру активности у којима користе машине и алате ученици су готово свакодневно изложени утицају дизајна на конфорно и безбедно руковање машинама и уређајима	
Саобраћај	<ul style="list-style-type: none"> • разликује врсте транспортних машина; • повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; • провери техничку исправност бицикла; • демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда; 	На почетку реализације ове области подсетити ученике да су у претходним разредима учили о саобраћајним системима, намени, функционисању и организацији саобраћаја у оквиру саобраћајних објеката, као и о правилима и прописима за регулисање друмског саобраћаја која се, пре свега, односе на пешаке и бициклисте као учеснике у	Разговор са ученицима Усмена провера (саобраћајних знакова, хоризонталне и светлосне сигнализације)

		<p>саобраћају. Посебно нагласити да је тежиште исхода у претходна два разреда било на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају.</p> <p>У седмом разреду тежиште је на саобраћајним средствима која се користе и виховим најважнијим подсистемима (погонски, преносни, управљачки и кочиони). Уз помоћ мултимедије упознати ученике са машинама и виховим главним карактеристикама спољашњег (бицикли, мопеди/мотоцикли, аутомобили, камиони, аутобуси, возови, бродови, авиони) и унутрашњег транспорта (дизалице, виљушкарни, транспортери, лифтови).</p>	
--	--	---	--

<p>Техничка и дигитална писменост</p>	<ul style="list-style-type: none"> • самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; • користи CAD технологију за креирање техничке документације; • образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; • управља моделима користећи рачунар; • објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; 	<p>Ова област се ослања на усвојена знања ученика из техничког цртања у претходним разредима. Потребно је упознати и оспособити ученике за ортогонално и просторно представљање предмета и коришћење рачунарских апликација. Ученике треба упознати са наменом основних електронских компоненти рачунара и осталих ИКТ уређаја. Код ученика треба развити свест о значају коришћења рачунарске технике у апаратима, уређајима и производним процесима и објаснити појам</p>	<p>Разговор са ученицима. Израда или цртање разних врста техничких цртежа и праћење постигнућа ученика. Усмена провера или петнаестоминутна вежба Праћење коришћења готових програма у реализацији сопствених идеја</p>

		<p>и улогу интерфејса у управљању и контроли. Уколико школа поседује одговарајућу опрему, реализовати вежбе у којима ће ученици управљати моделом користећи рачунар и интерфејс, у супротном исту активност реализуйте коришћењем рачунарских симулација.</p>	
--	--	---	--

<p>Ресурси и производња</p>	<ul style="list-style-type: none"> • аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; • идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; • користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; • врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; • објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру; • образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; • објасни основе конструкције робота; • класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом; 	<p>Упознати ученике са значајем рационалног коришћења ресурса и принципима очувања животне средине. Демонстрирати правилно коришћење прибора за мерење и контролу у машинству и реализовати практичне вежбе са истима. Објаснити улогу елемената машина и механизма и демонстрирати њихов рад на моделу или путем рачунарске симулације. Потребно је увести ученике у карактеристике обраде материјала који се користе у машинству, демонстрирати операције и реализовати једноставну вежбу водећи рачуна о безбедности ученика. Упознати ученике са савременим производним машинама у машинској индустрији и значајем њихове примене у појединачној и</p>	<p>Разговор са ученицима. Усмена провера или петнаестоминутна вежба Цртање погонских машина-мотора</p>
------------------------------------	--	--	--

		<p>серијској производи. Увести појам роботике и објаснити њен значај у савременој индустрији. Упознати ученике са основама конструкције робота и улогом појединих делова. Ученицима представити класификацију погонских машина – мотора и илустровати њихову примену на практичним примерима.</p>	
<p>Конструкторско моделовање</p>	<ul style="list-style-type: none"> • самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; • изради производ у складу са принципима безбедности на раду; • тимски представи идеју, потупак израде и производ; • креира рекламу за израђен производ; • врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем 	<p>У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних</p>	<p>Праћење израде и склапања модела и макета од лако обрадивих материјала користећи готове техничке цртеже. Анализа, вредновање, процена и предлог унапрешења готових модела и макета</p>

	<p>унапређења продаје;</p> <ul style="list-style-type: none"> • процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.). 	<p>операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва - од идеје до реализације. Исто тако, мора се водити рачуна о принципу економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. Избор модула активности прилагодити постојећим условима рада тј. опремљености кабинета за технику и технологију алатима и материјалом. Треба настојати да се остварује континуитет информатичке писмености с циљем да ученици науче</p>	
--	--	---	--

		<p>да користе рачунар за цртање и израду презентација. По завршетку радова треба организовати представљање идеје од које се пошло, поступака израде и готовог производа. На основу утрошеног материјала, енергије и рада реализатори (појединац или тим) треба да искажу оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. У складу са предузетничким аспектима, реализатори треба да израде и одговарајуће материјале за рекламе за израђени производ.</p>	
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Техника и технологија			
Разред:	Осми			
Циљ предмета:	Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма		Праћење и евалуација

<p>1. Животно и радно кружење (6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – процењује значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу – анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи – образлаже важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству – повезује професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима 	<p>У области Животно и радно окружење обрађују се садржаји првенствено везани за електротехнику, рачунарство и мехатронику.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уз помоћ различитих медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати развој ових грана технике као и њихову међусобну повезаност. Путем примера навести ученике да анализирају утицај развоја наведених области на савремен начин живота. Указати на доприносе српских научника у развоју електротехнике и телекомуникација. - Правилну употребу електричних апарата и уређаја у домаћинству треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије, са посебним акцентом на уштеду енергије. Објаснити разреде енергетске ефикасности електричних уређаја на основу којих ученик може извршити поређење електричних уређаја према ефикасности. Навести значај примене енергетски ефикасних уређаја са аспекта екологије и економије. - Посебно анализирати могуће опасности које се могу десити приликом коришћења електричних апарата и уређаја и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за њихово коришћење. Навести поступке деловања приликом струјног удара. - За избор наставка школовања и будућег занимања потребно је навести ученицима значај занимања из области електротехнике са примерима из свог животног окружења. 	<p>У процесу оцењивања поребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом, тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Вредновање активности, код индивидуалног рада, се врши праћењем заступљености следећих показатеља: Однос према раду, активно учествовање у настави, исказано интересовање и мотивација, сарадња са другима, степен самосталности.</p>
<p>2. Саобраћај (6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упореди карактеристике електричних и хибридни саобраћајних средстава са конвенционалним - разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима 	<ul style="list-style-type: none"> - Преглед карактеристика класичних саобраћајних средстава треба заокружити електронским подсистемима, као и конструкцијама и функцијама средстава на електрични погон и хибридни возила. Препоручује се да ученици самостално, путем доступних извора знања, истраже предности и недостатке возила на електрични и хибридни погон и упореде их са конвенционалним возилима. У ову сврху могуће је користити различите наставне методе (методу пројектне наставе, проблемску, истраживачки рад). 	

		<p>- Путем мултимедија приказати електрични и електронски систем код саобраћајних средстава (путничка возила, mopеди). Елементе система (уређаје за производњу и акумулацију електричне енергије, електропокретач, уређај за паљење радне смеше, уређаје за сигнализацију) повезати са претходним знањем ученика о погонским машинама (моторима). Посебно обратити пажњу на намену електронских уређаја (електронско убризгавање, сензори за кретање..) Осврнути се и на потребу исправности ових уређаја за безбедно учествовање у саобраћају.</p> <p>- Преношење података на даљину чини посебан сегмент саобраћаја. Потребно је ученицима приближити телекомуникациону технологију и указати на убрзани развој телекомуникационих система и њихов утицај на живот. У овом сегменту обрадити пренос информација путем аудиовизуелних средстава (радио и телевизија), мобилне телефоније, GPS система, рачунарских и бежичних мрежа. Према могућностима и опреми, у овом делу искористити доступне уређаје (мобилне телефоне, таблете, рачунаре) и практично остварити међусобну комуникацију путем њих, користећи интернет сервисе (електронску пошту, видео конференције, кратке поруке) или мобилне апликације (Viber, WhatsApp).</p>	
<p>3. Техничка и дигитална писменост (18)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе - класификује компоненте ИКТ уређаја према намени - процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ - црта електричне шеме правилно користећи симболе - користи софтвере за симулацију рада електричних кола - састави електромеханички модел и 	<p>Упознати ученике са основним симболима и ознакама које се користе у електричним шемама и оспособити их за њихово цртање. Приликом реализације ове активности користити једноставне шеме. Демонстрирати рад са софтвером за симулацију рада електричних кола примереним узрасту и предзнањима ученика. Креирати вежбу у оквиру које ученици цртају електричну шему и користе рачунарску симулацију за приказ њеног функционисања. Уколико материјално-техничке могућности дозвољавају, ученици потом састављају електричну шему на радном столу и демонстрирају њен рад. Можете користити аналогне и дигиталне компоненте. Осмислити вежбе у којима ће ученици</p>	

	<p>управља њиме помоћу интерфејса</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије 	<p>саставити и управљати електромеханичким моделима користећи ИКТ и интерфејс.</p> <p>Сложеност модела прилагодити условима и опреми са којом школа располаже. Комбиновати знања и вештине из програмирања која ученици поседују са појашњењем функција и начина рада појединих елемената модела. Уколико ученици раде са различитим моделима предвидети време за представљање појединачних решења у одељењу.</p> <p>У најкраћим цртама упознати ученике са могућностима управљања процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ-а (Internet of Things – интернет ствари).</p> <p>Оспособити ученике да правилно читају и тумаче карактеристике компоненти ИКТ уређаја. Демонстрирати њихов изглед и рад у складу са условима у школи. Осмислити активности у којима ученици самостално или групно учествују са циљем истраживања карактеристика нпр. рачунарских компоненти потребних за реализацију одређеног захтева/посла (играње одређене игре, рад са одређеним софтвером и сл.). У оквиру ове активности предвидети коришћење интернета и креирање/обликовање спецификације опреме од стране ученика поштујући основе пословне комуникације и е-кореспонденције.</p>	
<p>4. Ресурси и производња (20)</p>	<p>анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује елементе кућне електричне инсталације; – повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; – користи мултиметар; – анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; – класификује електронске компоненте на основу намене; 	<p>На почетку изучавања ове области упознати ученике, на информативном нивоу, са електроенергетским системом наше земље. Шта га чини, које су потребе за електричном енергијом, а који потенцијали за производњу којима располажемо.</p> <p>Производњу, трансформацију и пренос електричне енергије објаснити уз помоћ мултимедије. У најкраћим цртама објаснити хидроелектране, термоелектране и нуклеарне електране, значај трансформисања електричне енергије у трансформаторским станицама, као и пренос електричне енергије далеководима и нисконапонском електричном мрежом, од произвођача до потрошача.</p> <p>Садржаје у овој области, који су директно</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – аргументује значај рециклаже електронских компоненти; – самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; – креира документацију, развије и представи бизнис план производа; – састави производ према осмишљеном решењу; – с астави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; – представи решење готовог производа/модела; – процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта. 	<p>везани за живот и дело нашег научника Николе Тесле, увек посебно истаћи и нагласити. Када је у питању производња електричне енергије, део садржаја посветити обновљивим изворима електричне енергије. Ту се пре свега мисли на: соларне електране, ветроелектране (аероелектране), геотермалне електране, електране на биомасу, мини хидроелектране и постројења за сагоревање комуналног отпада. Ове садржаје реализовати уз помоћ одговарајуће мултимедије. Са ученицима анализирати значај и предности производње и коришћења обновљивих извора електричне енергија са аспекта заштите животне средине. Уз помоћ узорака електроинсталационог материјала, као очигледног наставног средства, или цртежа и мултимедије, објаснити ученицима својства и примену елетроинсталационог материјала (проводници, изолатори, инсталационе цеви и кутије, сијалична грла и сијалице, прекидачи, утичнице, утикачи, осигурачи, електрично бројило, уклопни сат).</p> <p>Уз помоћ одговарајућих шема и узорака склопљених струјних кола, објаснити ученицима, основна струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло прикључнице са уземљењем, сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем). Тражити од ученика да у свесци нацртају шеме поменутих струјних кола. Објаснити ученицима упрошћену шему и главне карактеристике трофазне електричне инсталације. При објашњавању користити електричну шему трофазне струје приказану на основи једног мањег стана.</p> <p>Упознавање електроинсталационог материјала и прибора најефикасније се може остварити применом у различитим конструкцијама струјних кола. На основу стечених теоријских знања ученици, уз помоћ наставника, практично састављају струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем...). Спајање елемената струјних кола</p>	
--	--	--	--

		<p>вршити уз помоћ пинова на монтажним испитним плочама или лемљењем. Уколико се определите за лемљење, ученицима демонстрирати правилну и безбедну употребу електричне лемилице. Водити рачуна да се симулација струјних кола ради само са напонима до 24 V.</p> <p>Искористити практичан рад ученика за демонстрацију рада универзалним мерним инструментом (мултиметром). При практичном раду ученици треба да користе мултиметар за мерење електричних величина.</p> <p>У овом делу области може се са ученицима урадити симулација струјних кола уз помоћ бесплатних рачунарских програма намењених за ту сврху.</p> <p>У најкраћим цртама упознати ученике са електричним машинама једносмерне и наизменичне струје, врстама и главним деловима. Излагање поткрепити моделима електромотора.</p> <p>Упознавање ученика са електротехничким апаратима и уређајима у домаћинству урадити уз помоћ мултимедије, слика или модела (пресека појединих кућних апарата и уређаја). Објаснити главне делове, принцип рада и начин одржавања најкоришћенијих електротермичких (решо, штедњак, пегла, грејалице, бојлер ...), електромеханички (усисивач, миксер, соковник, фрижидер, замрзивач, клима уређај ...) и комбинованих апарата и уређаја (фен за косу, ТА пећ, машина за прање веша, машина за прање судова ...). Овај део наставне области се може искористити за израду мултимедијалне презентације, тако што ће сваки ученик на истој приказати и презентовати по један уређај у домаћинству.</p> <p>У оквиру електронике, кроз примере практичне примене, упознати ученике са основама на којима се заснива рад дигиталне технологије. Уз практични приказ, упознати ученике са основним електронским елементима (отпорници, кондензатори, завојнице, диоде, транзистори, интегрисана кола ...). Најавити</p>	
--	--	--	--

		<p>коришћење електронских елемената у оквиру практичног рада у следећој области Конструкторско моделовање.</p> <p>На крају ове области упознати ученике са могућношћу и значајем рециклаже електронских компоненти са еколошког и економског аспекта.</p> <p>Ову област реализовати у тесној корелацији са наставним садржајима физике, посебно са аспекта закона електротехнике на којима су засновани разни уређаји на електротермичком, електромеханичком дејству електричне струје.</p>	
<p>5. Конструкторско моделовање (18)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; – креира документацију, развије и представи бизнис план производа; – састави производ према осмишљеном решењу; – састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; – представи решење готовог производа/модела; – процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта. 	<p>Ова област је сложенија јер се у њој по вертикали повезују садржаји како претходних разреда тако и осмог разреда. У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине кроз моделовање електричних машина и уређаја. То је неопходно пошто се та знања и вештине појављују и у реализацији делова пројекта.</p> <p>У овом разреду треба заокружити целину о обновљивим изворима енергије. С обзиром да је у претходним разредима било речи о механичким и топлотним претварачима енергије у осмом разреду тежиште је на електричној енергији. Моделе који користе обновљиве изворе енергије ученици могу моделовати на различите начине. Један од начина је извођење огледа са електропанелима. У ту сврху довољно је радити на мањој плочи електропанела и помоћу мултиметара (унимера) мерити промене у зависности од количине светла. У оквиру пројекта могуће је израдити модел ветрогенератора.</p> <p>Са интрефејсом ученици су се упознали на нивоу „црне кутије” (black box). Практично приказати како функционише интерфејс да би, у каснијој фази, могли применити стечена знања на неком пројекту. Ученике треба упознати са основним деловима интрфејса: напајање, улази и излази. На исти начин упознати основне делове робота и саставити једноставан школски робот.</p>	

		<p>С обзиром да је програм модуларног типа оставља се могућност да ученици изразе своје личне афинитете, способности, интересовања како би се определили за неке од понуђених могућности: израда модела електричних машина и уређаја, аутоматских система, робота, електронских склопова и модела који користе обновљиве изворе енергије. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања.</p> <p>Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва – од идеје до реализације. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације производа/модела користећи ИКТ, израђују производ/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. У пројект се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче.</p> <p>Када је пројекат реализован, ученици представљају резултате до којих су дошли. При томе треба омогућити да се самопроценом односе на одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела приликом представљања производа/модела.</p>	
--	--	--	--

Допунска настава		Додатна настава	Ваннаставне активности
Предмет:	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА		
Разред:	V - VIII		
Програмски садржаји		Исходи (ученик ће бити у стању да:)	
1.	ОД ИДЕЈЕ ДО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	<ul style="list-style-type: none"> - примени алгоритам „ОД ИДЕЈЕ ДО РЕАЛИЗАЦИЈЕ“ - самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и интернет сервисе - планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова 	
2.	ТЕХНИЧКА ДОКУМЕНТАЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - препозна различите формате папира (цртежа); - користи техничко писмо при изради техничких цртежа; - самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет - правилно котира једноставан предмет на техничком цртежу; - нацрта једноставан предмет у одговарајућој размери - самостално црта различите геометријске облике и технички цртеж (склопни и детаљни) једноставног предмета - правилно користи прибор за техничко цртање - изабере и правилно користи основни прибор за техничко цртање - примени различите врсте линија на техничком цртежу 	
3.	АЛАТ И МАТЕРИЈАЛ	<ul style="list-style-type: none"> - повезује својства материјала са применом - схвати значај рационалног коришћења и штедње енергије - повезује својства материјала са применом - правилно изабере одговарајући материјал и алат за практичан рад - препозна и правилно користи алат и прибор за ручну обраду и спајање - познаје улогу и важност рециклаже - правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду 	

		- самостално израђује једноставан модел
4.	ОБРАДА	<ul style="list-style-type: none"> - мери и обележава предмет/модел - ручно израђује једноставан предмет/модел користећи одговарајући материјал и одговарајуће технике, поступке и алате - сече, спаја и врши заштиту материјала
5.	ГОТОВ ПРОИЗВОД	<ul style="list-style-type: none"> - самостално спаја делове у целину - самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ - користи програм за обраду текста за креирање документа планираног производа - самостално представља производ - одређује тржишну вредност производа

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Информатика и рачунарство			
Разред:	пети			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
ИКТ (9)	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу - правилно користи ИКТ уређаје - именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја - прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса - прилагоди радно окружење кроз основна подешавања - креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - креира текстуални документ и примени основне акције едитовања 	<p>Реализацију ове тематске целине започети навођењем примера примене ИКТ-а. Мотивисати ученике да дискутују о могућности примене ИКТ-а из њихове перспективе, да опишу искуства у коришћењу дигиталних уређаја и наведу оно шта је њима важно код дигиталних уређаја: добар звук, боља фотографија, интернет....</p> <p>Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства. Објаснити појам информационо-комуникационе технологије (ИКТ). Увести појмове</p>	<p>У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика.</p> <p>Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи</p>	

	<p>и форматирања (самостално и сараднички)</p> <ul style="list-style-type: none"> - примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа - креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - сачува и организује податке - разликује основне типове датотека 	<p>хардвер и софтвер. Навести врсте рачунара и дигиталних уређаја које ученици користе, делове из којих се састоје, наводећи њихову функцију. Дискутовати са ученицима о њиховом искуству са хардвером и ИКТ уређајима. Циљ је да ученици буду у стању да разумеју намену основних делова дигиталних уређаја које користе. Напоменути да у рачунару постоји меморија у којој се памте бројеви којима су описани текст, слика, звук... Показати на примеру како би се нека слика кодирала бројевима. Скренути пажњу на правилно руковање ИКТ уређајима. Појам оперативни систем увести кроз повезивање претходног искуства ученика у коришћењу различитих дигиталних уређаја. Нагласити који оперативни систем користе рачунари на којима ће радити у школи. Описати укратко улогу ОС, нагласити да препознаје и повезује делове рачунара и омогућава да користимо рачунар и друге дигиталне уређаје. На сличан начин увести и појам кориснички програми. Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом. Увести појам "радна површина" оперативног система. Објаснити појмове икона, пречица, трака са задацима. Увести појам "Контролна табла", појаснити</p>	<p>мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, као и за формирање коначних оцена. Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну</p>
--	--	---	---

		<p>намену и начин покретања. Без улажења у све детаље контролне табле, са ученицима у овом разреду урадити само најосновнија подешавања уређаја и радног окружења. Овде паралелно урадити све активности, према могућностима, и кроз основна подешавања на телефону јер су такви уређаји ученицима блиски. Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека у рачунару. Дискутовати са ученицима о врстама датотека (текст, бројеви, слике, звук, видео и мултимедија). За креирање, измене, чување и приказивање резултата рада у форми датотека, одабрати доступне корисничке програме (лиценциране или бесплатне), као што су програми за: цртање, обраду текста, израду мултимедијалних презентација, снимање звука и видео-записа помоћу других уређаја (мобилни телефон, камера, микрофон...), репродукцију звука и видео материјала који могу бити инсталирани у рачунару или на "облаку". Наставник може по својој процени одабрати и друге програме који ће такође утицати на стицање жељеног, функционалног ИКТ знања и вештина у раду са наведени мултимедијалним елементима. У петом разреду ученик треба да креира и уреди дигиталне</p>	<p>информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи своје наставне праксе.</p>
--	--	--	--

		<p>слике/цртеже коришћењем расположивих алата изабраног програма.</p> <p>При раду са текстом применити основне алате за уређивање и обликовање текста. Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма и инсистирати на примени правописа. Увежбати чување и штампање документа. Рад са табелама и сложенијим алатима обрадити у старијим разредима.</p> <p>Паралелно са српском терминологијом поменути и изворне енглеске термине. Снимање звука и видео-записа, сходно могућностима, започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд.</p> <p>Обухватити најосновније технике у процесу снимања и репродукције. У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. мп3, мп4...). При изради мултимедијалних презентација применити основне алате за уређивање и обликовање садржаја. У програму за израду мултимедијалних презентација користити раније креиране звучне и видео записе. Прилагодити тип датотеке изабраном програму (користити неки од расположивих програма за конверзију података).</p> <p>Кроз разговор са ученицима и кроз примере развити појам добре</p>	
--	--	---	--

		<p>презентације и начине представљања (колико је битан садржај а не само форма).</p>	
<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу - правилно користи ИКТ уређаје - именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја - прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса - прилагоди радно окружење кроз основна подешавања - креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа - креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - сачува и организује податке - разликује основне типове датотека 	<p>При реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програма и заштитног зида. Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине. Проверити са ученицима њихова досадашња искуства у коришћењу веб-прегледача (читача, браузера). Разговарати о сајтовима претраживачима и начинима претраге, увести појмове аутор и ауторска права и навести основне лиценце. Претрагу интернета и одабир релевантних страница из приказаних резултата претраге. (Како проналазимо, бирамо и преузимамо информације? Како стварамо (онлајн апликације)? Како</p>	

		<p>размењујемо информације и сарађујемо на интернету?) На унапред припремљеном скупу веб-страница кроз дискусију о процени информација пронађених на интернету (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. Упознати ученике са правилима понашања на интернету. За утврђивање и појашњавање ове теме, организовати квизове и радионице (на теме безбедно - небезбедно, пожељно - непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. У корелацији са другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посветити томе како уређаји које свакодневно користе (рачунар, телефон...) могу лоше да утичу на њихово здравље при чему их треба водити ка ситуацијама на које их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дуго гледање у екран,.....).</p>	
--	--	--	--

		Посебну пажњу посветити развоју свести код ученика о времену у току дана, утрошеном на рад са технологијом и могућим развојем зависности од технологије.	
РАЧУНАРСТВО (16)	<ul style="list-style-type: none"> - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке - схвати математичко-логички смисао речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", израза "ако...онда" - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби - користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам пројекта - анализира и дискутује програм - проналази и отклања грешке у програму 	<p>Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.цoде.org), као и друге мотивационе материјале са циљем упознавања ученика са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгоритма при решавању најједноставнијег проблема. Искористити искуство које ученици имају као корисници технологије (рачунара, паметних телефона...) да би се направила јасна веза између процеса програмирања и коначног производа, игрица или анимација. Поред тога, истицати да се кроз учење програмирања и алгоритама, развијају стратегије за решавања животних проблема, сваки задатак који себи постављамо у свакодневном животу се решава корак по корак, тј. алгоритамски. У међупредметној координацији са</p>	

		<p>предметом математика, увести математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп; Венови дијаграми; скуповне операције: унија, пресек, разлика и одговарајуће ознаке; речи: "и", "или", "не", "сваки", "неки"; одговарајуће логичке везнике и њихову интерпретацију скуповним операцијама и релацијама.</p> <p>Коришћењем примера из текућих садржаја, даље се осмишљава појам скупа, изграђује математичко-информатички језик и уноси прецизност у изражавању. Потребно је на разноврсним примерима користити одговарајуће симболе и уочавати законитости скуповних и логичких операција. На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако...онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника "и", "или", а нарочито "ако...онда"). Наставити са даљим изграђивањем појмова: бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање, користећи при томе и термине израз, формула, исказ, алгоритам. Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним</p>	
--	--	---	--

		<p>областима, као и једноставнијих алгоритамских процедура. При томе је важно коришћење дијаграма и табела.</p> <p>Објаснити проблем речима, дефинисати сваку појединачну инструкцију (корак) и поступак ређања блокова, представити дејство наредбе "покрени" и описати какво дејство има на понашање објекта. Напоменути да се једном поређани блокови инструкција могу више пута покренути. Преласком на наредне нивое сложености објаснити зашто је погодно заменити кораке који се понављају одговарајућом блок наредбом или ако проблемски задатак садржи неки задати услов, објаснити потребу раздвајања на наредбе које ће се извршити ако је испуњен услов.</p> <p>Изабрати програмско окружење за визуелно програмирање (Сцратцх, Стенцул, ...) које треба да омогући алгоритамско решавање проблема и основе програмирања. Програмско окружење бирати тако да омогућава једноставну анимацију објеката, односно, да алати омогућавају ученицима да се одмах, без много теоријског увода и објашњења сложених програмерских концепата, активно укључе у програмирање.</p> <p>У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата.</p>	
--	--	--	--

		<p>Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће поступно усвојити потребне појмове, знања и вештине. Указати на сличности и разлике са примерима и радним окружењем приказаним на првом часу, као што су ограничења у избору објеката, ограничења у инструкцијама у задатку и навести које могућности нуди изабрано програмско окружење. Погодан пример, приликом упознавања са радним окружењем, је да ученици за конкретан лик и конкретну сцену, поређају блокове наредби тако да се кликом на лик појави нека порука (нпр. "Здраво ја сам...").</p> <p>Демонстрирати поступке: избор објеката, слагање блокова по принципу "превуци-и-пусти" и покретање програма. Указати ученицима на могућност измене појединачних особина објеката који су доступни у библиотекама и галеријама одабраног софтвера у форми 2Д односно 3Д модела.</p> <p>Упознати ученике кроз овај једноставни пример са појмом наредбе и концептом писања програма кроз ређање блок-наредби. Подизати ниво сложености у складу са појмовима који се уводе: пројекат и сценарио и направити везу са појмовима задатак и писање приче. Довести у везу поступак решавања задатка са писањем програма, и</p>	
--	--	---	--

		<p>повезати појмове сценарио и алгоритам. Увести појмове: Објекат - лик, Објекат - позорница, алати и датотека програма. За изабрано радно окружење за визуелно програмирање (за рад код куће) пожељно је припремити кратко писано упутство, демонстрирати и појаснити (поступак: преузимања, чувања и инсталирања изабраног програмског окружења, напоменути могућност коришћења онлајн апликације, уколико таква могућност постоји). Сваки од објеката ученик може креирати самостално, уместо да користи предефинисане објекте из библиотека. Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: креирање пројекта, једноставна подешавања, задавање изабраног кретања или понашања, чување пројекта, поновно отварање и модификацију пројекта. Демонстрирати и указивати на разноврсне функционалности доступне у палетама блокова, за: кретања, изглед и активности коју објекат треба да реализује (предвиђених сценаријом) преко примера као што су: кретање објекта да се избегну препреке, разговор два лика о појмовима које су учили у претходној лекцији и сл. Упознати ученике са категоријама блокова и начином задавања параметара. Унос података преко</p>	
--	--	--	--

		<p>тастатуре користити за промену параметара у оквиру блок-наредбе. Применом различитих функционалности објеката ученици треба да уоче информације о близини објеката, њиховој величини и просторним односима. На конкретном примеру демонстрирати утицај промене параметара на извршавање програма. Демонстрирати функције едитовања објеката, едитовања и управљања програмом, тестирање и праћење сваког корака приликом извршавања програма.</p> <p>Појам променљиве увести на конкретном примеру који једноставним рачунским операцијама и њиховим извршавањем доводи до решавања конкретног проблема. Обухватити појмове и поступке за креирање променљивих, доделу вредности и коришћење оператора. Нпр. сходно узрасту и у корелацији са математиком за пети разред креирати програм за израчунавање обима и површине правоугаоника. При томе креирати променљиве: дужина, ширина, обим и површина и скренути пажњу да су оператори који се користе у овом примеру основне рачунске операције (сабирање, множење). Поступно кроз примере увести појмове: линијска, циклична и разграната структура, као што су: промена</p>	
--	--	---	--

		<p>позадине или лика у односу на догађај, креирање реченице од речи и слика, разврставање објеката у скупове, упоређивање вредности две променљиве, понављање кретања и мелодије док се не додирне други објекат, одређивање просечне температуре на основу пет бројева који представљају измерене температуре од понедељка до петка, налажење најлакшег ранца од дата три, одређивање просечне висине или тежине дечака и девојчица у групи и слично. Без обзира на примере који се одаберу требало би свакако обавезно обрадити мале серије од коначно много елемената и за њих израчунати: број, збир, просек, минимум, максимум. Анализирати са ученицима карактеристике појединих структура и оправданост примене у појединим ситуацијама. Поступак корак по корак до решења проблема, треба да послужи за систематизацију поступка израде пројекта. Она треба да обухвати разумевање појма пројекта, израду сценарија и алгоритма, ређање блок-наредби, проверу грешака, исправљање програма, дељење са другима преко Интернета. Нагласити да се алгоритми могу описати на разне начине: дијаграмом тока, псеудокодом, препричано обичним језиком, као и кроз програм креиран у једном од визуелно оријентисаних</p>	
--	--	--	--

		<p>програмерских алата. Демонстрирати поступак постављања пројекта на Интернет. Указати на могућност преузимања готових пројеката са Интернета, ради проналажења најбољег решења за сопствени пројекат, уочавање туђих и својих грешака, као и за добијање идеја и развијања креативности.</p>	
<p>Пројектна настава (6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака - одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта - наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен - поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника 	<p>Наставницима се препоручује да у току петог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка. Време реализације пројектних задатака од којих је један из области ИКТи Дигитална писменост и други из области Рачунарство одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који покривају област изабране теме. При избору тема, сходно интересовањима извршити поделу ученика на групе/парове. При реализацији првог пројектног задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка - од израде плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима. Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при</p>	

		<p>чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример: Фаза 1: представљање тема, формирање група и одабир теме; Фаза 2: Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; Фаза 3: Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; Фаза 4: Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; Фаза 5: Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (наставник обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са прецизном повратном информацијом).</p> <p>Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима, може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акцент је на подстицању иницијатива и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: доступности, повезивања</p>	
--	--	--	--

		<p>и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа. Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима:</p> <ul style="list-style-type: none"> - израда интервју-а или чланака (на теме: занимљивости из света спорта, уметности, науке,...); - израда упутства или туторијала (типа: "како да подесите", "како да измените", "како да решите овај задатак", "како да користите програм... "); - израда правила понашања (на теме: у спортској сали, у кабинету..., за безбеднији рад на интернету, за креирање сигурне лозинке, заштите рачунара од злонамерних програма, заштите здравља...). <p>Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа - вредновање, самовредновање) а да остале радове постављају на пано у кабинету информатике и рачунарства...</p> <p>Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл.</p> <p>Други пројектни задатак се реализује</p>	
--	--	--	--

		<p>по фазама које су већ описане. За пример могу послужити следеће теме: Направи калкулатор или Креирај програм за израчунавање...(математика), Прича из космоса, Испричај причу о месту у коме живиш или Туристички водич кроз... (географија), Интервјуиши другаре о будућим занимањима (у форми стрипа), Замеси хлеб (од њиве до трпезе)... Ученици такође, могу позајмити већ урађени пројекат, преузети га са интернета и прилагодити свом сценарију. Идеја за пројектни задатак може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понављање, утврђивање, систематизацију градива из целог предмета. Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују поступак решавања пројектног задатка. Део задатка је и чување материјала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани продукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл., а напреднији ученици могу израдити алгоритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка.</p>	
--	--	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Информатика и рачунарство			
Разред:	VI			
Циљ предмета:	Циљ учења <i>информатике и рачунарства</i> је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. ИКТ 2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ 3. РАЧУНАРСТВО 4. ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	<ul style="list-style-type: none"> – правилно користи ИКТ уређаје; – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; – креира и обрађује дигиталну слику; – самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; – уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје. – чува и организује податке локално и у облаку; – одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; – разликује основне интернет сервисе; 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да планира време за учење и да организује процес учења и управља њим. - Ефикасно користи различите стратегије учења, прилагођава их природи градива и циљевима учења. - Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе. <p>Рад с подацима и информацијама</p> <ul style="list-style-type: none"> - Користи информационе технологије за чување, презентацију и основну обраду података - Пореди различите изворе и начине добијања података, процењује њихову 	<ul style="list-style-type: none"> -активност ученика на часу -индивидуалан практичан рад ученика на рачунару -вршњачко оцењивање -квизови, -тестови знања 	

	<ul style="list-style-type: none"> – примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; приступа интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; – објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом; – објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника. – креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; – користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; – објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); – користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; – разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); проналази и отклања грешке у програму. – сарађује с осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; 	<p>поузданост и препознаје неке од могућих узрока грешке</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разликује јавне и приватне податке, упознат је с основним правилима чувања приватности података. <p>Дигитална компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Претражује, процењује релевантност и поузданост, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа ИКТ средства (уређаје, софтверске производе и електронске услуге). - Помоћу ИКТ представља, едитује и форматира информације користећи на ефикасан начин могућности датог ИКТ средства. - Приликом решавања проблема бира одговарајућа ИКТ средства <p>Решавање проблема</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације. - Ученик упоређује различита могућа решења проблемске ситуације сходно релевантним критеријумима, објашњава шта су предности и слабе стране различитих решења. 	
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; – креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; <p>вреднује процес и резултате пројектних активности.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик припрема примену изабраног решења, прати његову примену усклађујући се са новим сазнањима које стиче током примене датог решења и успева да реши проблемску ситуацију. - Ученик вреднује примену датог решења, идентификује његове добре и слабе стране и формулише препоруке за наредно искуство с истим или сличним проблемским ситуацијама. <p>Сарадња</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе, усаглашавању и остварењу заједничких циљева. - Активно слуша и поставља релевантна питања поштујући саговорнике и сараднике, а дискусију заснива на аргументима. - Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе. - Ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин. - Учествује у критичком, аргументованом и конструктивном 	
--	--	---	--

		<p>преиспитивању рада групе и доприноси унапређењу рада групе.</p> <p>Естетичка компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализира и критички вреднује дигитални производ у контексту естетике и корисничког доживљаја. <p>Предузимљивост и предузетничка компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Исказује и заступа своје идеје, утиче на друге кроз развој вештине јавног говора, преговарања и решавања конфликта. - Поставља адекватне и реалне циљеве процењујући и прихватајући ризике; планира ресурсе и управља њима (знања и вештине, време, новац, технологије и други ресурси) и усредсређен је на постизање циљева. 	
--	--	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Информатика и рачунарство			
Разред:	Седми			
Циљ предмета:	Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	

<p>1. ИКТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира гиф анимацију; – креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана; 	<p>. Наставник припрема текстуални документ, даје инструкције о даљем раду и локацији на којој је документ постављен (Припремљени документ треба да се састоји од насловне и највише још 5 страница текста са сликама и табелама и треба да садржи најважније појмове и технике изучаване у претходна два разреда.). Ученици треба да пронађу и отворе овај документ у изабраном текст процесору, да прочитају текст и логички га уреде, доделе му одговарајуће стилове, идеално до 3 нивоа дубине (нпр. Heading 1, Heading2, Heading 3). У сегменту креирања и обраде дигиталне слике, ученицима треба објаснити карактеристике векторског и растерског представљања слике на рачунару. измену и стапања слојева... Представити алате за селекцију и основне корекције дигиталних слика и фотографија као што су промена нивоа осветљености, контраста и обојености. Увести могућност примене Филтера. Издвојити филтере попут Blur (замућеност) и Sharpen (оштрина) и позвати ученике да осмисле ситуације у којима је пожељно користити један, односно други филтер (нпр. поштовање права приватности особа које сликамо...).</p> <p>Показати основне геометријске трансформације над сликом (опсецање, ротирање, смицање и превратање слике у целини...). У одабраном алату за израду 2Д анимација, на већ припремљеној групи слика сачуваној у gif формату, омогућити ученицима</p>	<p>-Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). -Оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити првенствено за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, а мање за формирање коначних оцена. Креирање таквих инструмената за утврђивање градива, кад год је могуће, препустити самим ученицима, чиме се постиже вишеструки ефекат на усвајање знања и вештина. -Користити портфолио (електронска збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика.</p>
----------------------	--	--	--

		да направе анимирану слику	
<p>2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту; – обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; 	<p>Подсетити ученике на значење појмова који су у претходним разредима представљени скраћеницама URL и IP адреса, затим појмова клијент и сервер у мрежном окружењу, као и на значење појмова: домен, назив интернет домена, веб-адреса и њихову узајамну везу. Укратко представити значење појмова: DNS сервис (на пример DNS – Domain Name System – као базни интернет сервис, који омогућава превођење текстуалних у нумеричке ознаке и обратно) и DNS сервер (на пример DNS Server – уређај који омогућава да се за тражене услуге на одређеном интернет домену добију одговарајуће IP адресе неопходне за комуникацију и размену података у мрежи) и објаснити њихову улогу у комуникацији између клијента и сервера у мрежном окружењу (на пример у ком су односу DNS сервис, URL и IP адреса у оквиру веб сервиса (World Wide Web). Објаснити појам хипервезе (hyperlink) и хипертекста (hypertext). Приказати хипертекст и хиперлинк у интернет прегледачу, а затим, у програмима за обраду текста и израду мулти-</p> <p>Страна 138 – Број 5 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 27. мај 2019. медијалних презентација демонстрирати додавање и</p>	

		<p>подешавање хипервезе према делу текста у документу, другом документу или према неком садржају на интернету. Представити интернет сервис електронска пошта (е-маил). Објаснити значење појма адреса електронске поште, описати и по потреби демонстрирати поступак креирања налога за електронску пошту. Представити поступак креирања и формирања електронске поште, поступак уметања прилога и хипервеза. Нагласити важност форме саме поруке, проверу правописа и садржаја поруке пре слања. Ученицима задати да испробају креирање, дељење и сараднички рад на смисленим документима – текстовима, графици, презентацијама, упитницима. Иницирати дискусију о сличностима и разликама, предностима и недостацима у раду са апликацијама у офлајн у односу на онлајн варијанту (дискусија о овим питањима може се водити и у односу на организацију података и њихову безбедност на дељеном, преносивом и чврстом диску</p>	
3. РАЧУНАРСТВО	<p>уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму;</p>	<p>Креирање програма који користе графику обрађивати у истом програмском језику и окружењу које је коришћено за учење про-27. мај 2019. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 5 – Страна 139 грамирања током 6. разреда. Пре преласка на обраду нових тема обновити технике програмирања у текстуалном програмском језику у 6. разреду (бар 4 школска часа). Укратко упознати ученике са</p>	

		<p>библиотеком за 2Д графику која ће бити коришћена у настави и, ако је то потребно, са начином њене инсталације. Описати основну структуру графичког програма и потрудити се да се током наставе та структура што мање варира.</p> <p>Уколико графичка библиотека захтева нетривијалан програмски код за иницијализацију и деиницијализацију, ученицима понудити готову мустру од које могу да крену програмирање својих апликација, са што мање когнитивног оптерећења у вези са техничким детаљима одабране графичке библиотеке и са централним фокусом на технике заједничке већини графичких библиотека.</p> <p>Увести појам координатног система прозора, описати сличности и разлике у односу на традиционални координатни систем који се користи у математици.</p> <p>Увести начине задавања боја (именоване боје, боје задате помоћу три броја у RGB систему).</p> <p>Објаснити и демонстрирати исцртавање следећих основних примитива:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дуж, – испуњен и уоквирен правоугаоник, – круг и кружница. <p>Описати и демонстрирати поступак цртања сложенијих облика састављених од ових примитива (нпр. кућица, глава робота, чича Глиша, сладолед, ...).</p> <p>Објаснити појмове апсолутне и релативне вредности координата.</p> <p>Описати и приказати поступак цртања помоћу задавања</p>	
--	--	--	--

		<p>апсолутних вредности координата, али</p> <p>и помоћу задавања релативних координата у односу на неку истакнуту тачку и величине одређене у размери према некој датој мери</p> <p>(на пример нацртати чича Глишу, ако ми се центар главе налази у тачки чије су координате (x, y) и полупречник јој је r, при чему се величина и положај тела одређују у пропорцији са датим величинама). У корелацији са наставом математике цртати облике са</p> <p>интересантним математичким својствима (нпр. једнакостранични и једнакокраки троугао, средња линија троугла, тежиште троугла, описана кружница око троугла, кругови који се додирују споља и изнутра, концентричне кружнице, цветови од шест кругова, итд.). Уколико их одабрана графичка библиотека подржава, приказати и следеће, мало компликованије примитиве:</p> <ul style="list-style-type: none"> – испуњена и уоквирена елипса, – кружни лук, – испуњени и уоквирени многоугао (полигон). <p>Описати и демонстрирати поступак примене ових облика у цртању мало сложенијих цртежа, као и технику исписа текста на екрану, на датој позицији и са одабраним словним ликом (фонтом).</p> <p>Приказати технике читавања и приказа слика, ако их одабрана графичка библиотека подржава и илустровати их кроз низ примера (слике могу да буду унапред припремљене од стране</p>	
--	--	---	--

		<p>наставника, а ученицима се може задати да са интернета преузму одговарајуће слике, обраде их у програму за обраду слика и онда их увезу у своју апликацију).</p>	
<p>4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК</p>	<p>– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.</p>	<p>На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна – не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења. Теме наставног пројекта треба осмислити тако да подржавају функционализацију знања ученика стечених учењем различитих предмета. Могуће теме наставног пројекта: – Да ли живим здраво? (Истраживање концепта „здрав начин живота”, утврђивање у којој мери лични начин живота ученика одговара овом концепту на основу података добијених програмирањем физичког уређаја да врши функцију бројача корака, креирањем програма за израчунавање индекса телесне масе...); – Дигитална башта (Истраживање услова за узгој зачинског биља у затвореном простору, креирање дигитализоване баште – програмирање физичког уређаја да мери влажност земљишта и сигнализира да ли је заливање потребно или програмирање</p>	

		<p>физичког уређаја да, на основу очитане влажности земљишта, покреће мотор који омогућава аутоматско заливање; програмирање физичког уређаја да мери ниво осветљености места на коме се башта налази и сигнализира да башту треба поставити на друго место...);</p> <p>– Бицикл са сигнализацијом (Истраживање концепта „безбедност у саобраћају” у контексту визуелне сигнализације, програмирање физичког уређаја да симулира рад мигаваца и других визуелних обележја бицикла).</p>	
--	--	---	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Информатика и рачунарство			
Разред:	осми			
Циљ предмета:	Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	

<p style="text-align: center;">ИКТ (10)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – унесе и мења податке у табели; – разликује типове података у ћелијама табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – користи формуле за израчунавање статистика; – представи визуелно податке на одговарајући начин; – примени основне функције формирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа; – приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа; 	<p>Пре преласка на опис програма за табеларна израчунавања поновити укратко са ученицима значење појмова: <i>податак, информација и информатика</i> (са нагласком на примени и значају података и информација у савременом друштву, не инсистирајући на прецизним дефиницијама). Дискутовати о могућим начинима прикупљања података, обраде прикупљених података, представљања података и преношења информација уз помоћ дигиталних уређаја у савременом друштву. Описати значење појма аутоматске обраде података и укратко описати различите могућности аутоматске обраде података.</p> <p><u>Радно окружење изабраног програма за табеларне прорачуне</u></p> <p>Представити изабрани програм за табеларне прорачуне и његову примену у различитим областима. Навести примере из реалних животних ситуација у којима познавање рада у овим програмима олакшава обављање конкретних задатака (на пример, обрада резултата контролног задатка...). Поменути занимања која имају потребу да користе овакве програме за разне прорачуне и вођење евиденције: економисти, рачуновође, инжињери...</p> <p>Увести <i>концепт радне табеле</i> у изабраном програму, са освртом на раније употребљаване табеле за представљање података у програмима за обраду текста и/или израду мултимедијалних презентација.</p> <p>Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за табеларне прорачуне. Увести појмове: <i>радна свеска, радни лист</i> (радна табела, табела), <i>ћелија</i> (поље), <i>ред</i> (врста), <i>колона</i> и <i>опсег</i> (распон) <i>ћелија</i>. Приликом рада са радним свескама које могу имати више радних листова (табела), приказати поступак промене активног радног листа и именована појединачних радних листова. Описати навигацију (кретање) кроз табелу (коришћењем миша и тастатуре). За ефикасније кретање кроз табелу користити приказати основне пречице на тастатури.</p> <p><u>Унос података</u></p> <p>Описати поступак уноса података, водећи рачуна о типу података који се уноси. Демонстрирати унос целих бројева, реалних бројева, текста, датума, времена и новчаних валута. Нагласити предности нумеричке тастатуре при уносу нумеричких података. Приказати могућност уноса</p>	<p>У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. Требало би и вредновање више усмерити ка праћењу и вредновању практичних радова и вежбања, а мање ка тестовима знања. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења. У процесу оцењивања добро је користити портфолио (електронска</p>
--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета; – разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; – разуме везу између ризика на интернету и кршења права; – објасни појам „отворени подаци”; – успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци; – унесе серију (низ) података; 	<p>текста у више редова у једну ћелију табеле. Скренути пажњу на различито поравнавање садржаја ћелија у зависности од типа података. Скренути пажњу на то да програми тип података одређују аутоматски, на основу садржаја ћелије, што може довести до неочекиваног и нежељеног понашања (нпр. погрешног препознавања броја телефона који почиње са 06... или јединственог матичног броја грађана ЈМБГ, као нумеричког податка, до препознавања броја као датума и слично). Приказати поступке експлицитне промене типа податка (форматирања ћелија) на нивоу појединачних ћелија, редова, колона и селектованих распона ћелија. Приказати подешавање приказа бројева на одређени број децимала, као и приказа у облику процената. Приказати подешавање формата приказа датума и времена. Истаћи разлику између категорије података и формата приказа. Демонстрирати различит приказ и тумачење истог податка при промени формата ћелија.</p> <p>Демонстрирати могућности копирања и премештања садржаја ћелија, редова, колона или опсега. Демонстрирати могућности уметања и брисања редова тј. колона, као и промене редоследа редова тј. колона. Демонстрирати могућност претраге и замене садржаја ћелија табеле.</p> <p>Приказати поступак снимања радне табеле, учитавања података из снимљене радне табеле, као и увоза података из текстуалних датотека (података раздвојених зарезима, csv). Приказати могућност снимања табеле у облику шаблона.</p> <p><u>Приказ, форматирање и штампање података из табеле</u></p> <p>Приказати могућност сакривања и поновног приказивања редова и колона табеле. Приказати могућност поделе приказа табеле (пре свега у сврху фиксирања линије заглавља која остаје при врху током скривања садржаја веће табеле). Представити опције за побољшање прегледности података груписањем редова и колона, као и замрзавањем изабране области како би иста била стално видљива при прегледу остатка садржаја радног листа.</p> <p>Приказати могућности естетског подешавања и обликовања садржаја табеле. Приказати могућности стилизовања ћелија унапред дефинисаним стиловима, као и конверзије опсега ћелија у табелу са већ дефинисаним</p>	<p>збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења потрфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Употребу портфолија отежавају недостатак критеријума за одабир продуката учења, материјално-физички проблеми, време, финансијска средства и велики број ученика. Већи број ометајућих фактора, у прикупљању прилога и успостављању критеријума оцењивања, је решив успостављањем сарадње наставника са стручним сарадником, уз коришћење Блумове таксономије. Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове,</p>
--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...); – графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); – унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; – изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...); – изврши анализе које укључују статистике по групама; – сарађује са осталим члановима групе у свим 	<p>изгледом које нуди програм.</p> <p>Приказати могућност спајања суседних ћелија и раздвајања групе ћелија на појединачне ћелије. Приказати примену у форматирању насловних ћелија табеле и скренути пажњу на то да груписање онемогућава разне обраде података из табеле.</p> <p>У склопу припреме за штампу представити могућности програма за издвајање употребљене од неупотребљене радне површине листа радне свеске. Приказати како је могуће извршити прелом страница једног листа радне табеле уколико прелазе оквири формата штампане странице. Приказати штампу радног листа и радне табеле (пре свега у PDF документ). Указати на предности предходног прегледа пре саме штампе и опције: корекције маргина, оријентације и величине страница, области за штампу, прелома страница као и могућност понављања заглавља табеле на свакој одштампаној страници.</p> <p>Подсетити ученике на стандардна подешавања штампе са којима су се већ сусретали у програмима за рад са текстом. <u>Планирање организације података, креирање радне табеле</u></p> <p>Нагласити важност планирања, које треба да претходи процесу креирања радне табеле у самом програму. Изабрати адекватан пример, близак ученицима како би уочили битне елементе организације података у радној табели. Погодан пример, могао би бити представљање успеха ученика школе, изостанци ученика, табеле за такмичење. Напоменути и конкретне користи од израде таквих табела, на пример за разредног старешину или школу.</p> <p><u>Планирање организације података</u></p> <p>У поступку планирања, извршити са ученицима анализу података, које је потребно да садржи таква табела. Навести релевантне изворе за прикупљање података у окружењу на које се подаци односе, планира конкретан скуп података који је потребан да би ученици могли да планирају обраду података. Демонстрирати поступак избора одговарајућих функција, методе повезивања података уносом формуле којом се одређује успех одељења. Демонстрира се и израда радног листа за потребне збирне податке за осми разред.</p> <p>Описати укратко појмове <i>ентитет</i> и <i>атрибути</i>. Нагласити како је у уобичајеном поступку планирања радне табеле,</p>	<p>тестове знања и слично користити првенствено за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, а мање за формирање коначних оцена. Креирање таквих инструмената за утврђивање градива, кад год је могуће, препустити самим ученицима, чиме се постиже вишеструки ефекат на усвајање знања и вештина.</p> <p>Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да промени део своје наставне праксе. Када је промени, потребно је да прикупи нове податке да би могао да види колико су те промене ефикасне.</p>
--	---	--	--

	<p>фазама пројектног задатка;</p> <ul style="list-style-type: none"> – сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; – самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; <p>вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.</p>	<p>потребно да се прво одреди шта је у задатку <i>ентитет</i> и како се може описати у табели помоћу <i>атрибута</i>. Уобичајено је да се ентитет представља у једном реду, а да се атрибути представљају по колонама. Препоручити да приликом планирања примене принцип, да <i>сваки атрибут описује посебну карактеристику</i> (свака колона носи назив издвојеног податка, на пример: уместо једне колоне „Име и презиме“ треба одвојити у две колоне, са описима: „Име“ и „Презиме“ ученика).</p> <p><u>Креирање табеле</u></p> <p>Након планирања наставник описује поступак креирања радне свеске у изабраном програму за табеларне прорачуне. За опис <i>ентитета</i>, уобичајено је да се у првом реду са лева на десно уносе називи колоне – <i>атрибути</i>, а у сваком наредном врши се унос вредности за сваки од атрибута уписивањем одговарајуће вредности у засебној колони. Нагласити могућност додавања колоне и редова иако нису планиране пре креирања радне. Објаснити како је најбоље податке записати у табеларној форми, да би се касније једноставније и ефикасније са њима радило. Демонстрирати предности овакве организације (на пример, кроз аутоматско сортирање без експлицитног означавања распона).</p> <p>Објаснити да се подаци могу уносити било на један радни лист у једној табели или да користимо више табела односно више листова.</p> <p><u>Сортирање података</u></p> <p>Описати појам <i>сортирање</i>. Представити поступак који се примењује приликом сортирања, на примеру сортирања нумеричких и текстуалних података. На реалним примерима илустровати потребу за сортирањем података. Сортирање вршимо у циљу одређивања редоследа <i>ентитета</i> на изабраном примеру у циљу груписања ентитета пре одређивања статистика појединачних група, у циљу уочавања и уклањања дупликата, у циљу упоређивања два списка и слично. Приказати могућност сортирања редова на основу вредности у одабраној колони. Дефинисати растући/неоппадајући и опадајући/нерастући поредак и приказати поступак којим се бира поредак приликом сортирања. Дискутовати подразумевани поредак нумеричких и текстуалних података. Приказати поступке које треба применити у</p>	
--	--	---	--

		<p>програму за табеларна израчунавања за потребе сортирања на основу <i>више критеријума</i>, тј. по подацима у више колона. Нагласити да се приликом сортирања најчешће сортирају редови (утврђује се редослед редова), али да је могуће сортирати и променити редослед колона табеле. Нагласити важност предходног селектовања пре примене поступка сортирања.</p> <p><u>Елементарне статистике, формуле, функције</u></p> <p>Описати појам <i>статистика</i>. Најважније статистике серија података су: број података у серији, збир, аритметичка средина, минимум и максимум. Демонстрирати неколико начина како се ове статистике израчунавају за одређени распон ћелија или целе врсте или колоне. Приказати читавање статистика селектованих ћелија са статусне линије. Приказати како се збир може израчунати применом алатке за аутоматско сумирање. Истаћи добру праксу да се вредност статистике раздвоји празним редом од табеле. Увести појам формуле, адресе ћелије (нпр. А3) и адресе распона ћелија (нпр. А3:В5). Скренути пажњу на обавезност навођења знака једнако на почетку формуле. Скренути пажњу на разлику између приказа формуле у пољу за унос података и приказа њене вредности у ћелији. Рећи да се формуле могу користити за израчунавање вредности елементарних математичких израза, али да им то није главна намена. Приказати употребу функција SUM, COUNT, MAX, MIN, AVERAGE. Дискутовати утицај празних ћелија и ћелија које не садрже нумеричке вредности на резултат (приказати функције COUNTA, COUNTBLANK, AVERAGEA и слично). Поменути да поред ових основних статистичких функција програми за табеларна израчунавања имају могућност израчунавања вредности много ширег скупа функција, приказати палету за избор функција и продискутовати основне категорије функција, без инсистирања на детаљима појединачних функција (Приказати употребу функције IF на изабраном примеру, поступак и начин приказивања одговарајуће вредности за успех ученика исписује у одговарајућој ћелији текст „одличан“, уколико су у ћелији за просечну оцену добијене вредности „веће или једнаке 4,5“).</p> <p><u>Копирање формула, адресирање</u></p> <p>Приказати могућност да се формула примењена на једну врсту/колону примени на друге врсте/колоне. Један начин</p>	
--	--	---	--

представља копирање садржаја ћелије са формулом, а други представља развлачење ћелије мишем преко суседних ћелија које треба да садрже исту формулу. Увести појам релативне адресе и описати како се релативне адресе аутоматски мењају приликом копирања формуле из једне у другу ћелију. Приказати могућност креирања колона са изведеним вредностима коришћењем копирања формула у којима се користе релативне адресе. Приказати могућност копирања вредности израчунатих формулама, помоћу опције специјалног лепљења (енгл. paste special). Навести примере у којима релативно адресирање није пожељно и у којима се приликом копирања формуле жели реферисање ка истој, фиксној адреси. Увести појам апсолутног адресирања (нпр. \$A\$3) и мешовитог адресирања (нпр. \$A3 или A\$3) чијим се коришћењем у формулама то постиже. Увести могућност именовања појединачних ћелија или распона ћелија и коришћење таквих имена у формулама.

Филтрирање података

Дефинисати *филтрирање* као поступак издвајања података који одговарају неком критеријуму. Приказати поступак уметања падајућих менија за филтрирање у наслове колона и филтрирање њиховом применом. Приказати израчунавање статистика само оних редова које задовољавају одређени критеријум. Увести функције COUNTIF, SUMIF, AVERAGEIF и слично. Приказати израчунавање статистика након филтрирања података применом функције SUBTOTAL или применом функција COUNTVISIBLE, SUMVISIBLE, AVERAGEVISIBLE и слично.

Груписање података и статистике појединачних група

У неким ситуацијама желимо да израчунамо статистике унутар појединачних група у табели. На пример, уколико у нашу табелу успех ученика додамо и изостајање за сваког ученика и израчунамо укупан број изостанака, можемо ако нам је то потребно да израчунамо просечни број оправданих изостанака унутар сваке категорије успеха ученика. Приказати како се груписање може остварити сортирањем података по кључу на основу којег се врши груписање и како се након тога статистике за сваку групу могу добити израчунавањем суб-тотала.

Алтернативни приступ којим се ово може постићи је

		<p>креирање <i>изведене (пивот табеле)</i>. Описати значење термина <i>изведена табела</i>, приказати на конкретном примеру поступак који треба применити, како би се креирала изведена табела. Приказати варијанте у којој се израчунавају статистике података груписаних на основу једног и на основу два критеријума. Приказати израчунавање различитих статистика (броја података у свакој групи, збира, просека, минимума, максимума). Скренути пажњу на то да се садржај изведених табела не ажурира аутоматски приликом измене оригиналних података.</p> <p><u>Визуелизација података</u></p> <p>Нагласити да је један од видова визуелизације података и сама табела, али да се појам <i>визуелизација</i> најчешће односи на <i>графичко представљање података</i>. Указати на предности графичког приказа података у смислу лакшег разумевања и анализе података у односу на табеларни приказ. Представити могућности креирања различитих <i>типова графика</i> (линијски, стубичасти, секторски) и <i>мини графика</i> (енгл. <i>sparklines</i>), као и коришћење већ <i>уграђених модела формирања</i>. Нагласити значај одабира података који се стављају на координате осе. Приказати могућност визуелизације и упоређивања више серија података на истом графикону. Приказати коришћење и подешавање легенде на графиконима. Демонстрирати како се графички приказ података аутоматски ажурира при измени вредности у оним ћелијама које су обухваћене (референциране) при креирању графичког приказа. Указати на могућности накнадних корекција креираних графика које се тичу: измена типа графика, селекције података за приказ, замене редова и колона, натписа као и формирања приказаног садржаја.</p> <p><u>Формирање табеле и припрема за штампу</u></p> <p>Истаћи важност лако читљивог приказа података при подешавању: висине колона и ширине редова, избору фонта и поравнања садржаја, истицања појединачних ћелија или опсега ћелија – уоквиравањем, бојењем или сенчењем. При том приказати могућности стилизовања ћелија унапред дефинисаним стиловима, као и конверзије опсега ћелија у табелу са већ дефинисаним изгледом које нуди програм.</p> <p>Представити опције за побољшање прегледности података</p>	
--	--	--	--

		<p>груписањем редова и колона, као и замрзавањем изабране области (окна) како би иста била стално видљива при прегледу остатка садржаја радног листа.</p> <p>Указати на предности предходног прегледа пре саме штампе и опције: корекције маргина, оријентације и величине страница, области за штампу, прелома страница као и могућност понављања заглавља табеле на свакој одштампаној страници. Подсетити ученике на стандардна подешавања штампе са којима су се већ сусретали у програмима за рад са текстом. За сваки пример демонстрирати селектовање: ћелија, опсега ћелија, зоне за штампање, приказ пре штампе, подешавање оквира ћелија и табеле, копирање, лепљење формула и функција и других садржаја, подешавање ширине колоне, висине реда, повезивање и центрирање садржаја у табелу (Wrap text и Marge&Center), форматирање слова и нумеричких података и израду и форматирање графикона.</p> <p><u>Рачунарство у облаку – дељене табеле</u></p> <p>Подсетити ученике на појам који су већ сретали, рачунарство у облаку. Нагласити две основе особине које рачунарство у облаку омогућава: складиштење и дељење датотека. Обновити са ученицима појмове дељени диск, дељени документи и креирање и отпремање датотеке. Објаснити креирање онлајн табеларног документа преко опције табеле Гугл табеле, унос и едитовање података, дељење табеле и права приступа (може да измени, може да коментарише и може да види).</p>	
<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (2)</p>		<p>Отворити наставну тему разговором са ученицима чији је циљ да осигура њихово разумевање природе личних података и начина на које се они деле и злоупотребљавају у дигиталном окружењу. Право на заштиту личних података и приватности јесте једно од основних људских права које је, наглим развојем дигиталне технологије и интернета, озбиљно доведено у питање. У ери великих података, лични подаци третирају се као „нова нафта“. Наставник треба да упозна ученике како се користе подаци које о корисницима интернета, њиховим активностима и понашању, прикупљају претраживачи интернет страница, саме интернет странице и друштвене мреже. Посебну пажњу треба посветити креирању личног профила ученика на интернету, било да је у питању играње видео-игара, друштвене мреже или веб-сајтови за учење.</p>	

		<p>Наставник треба да упозна ученике и са правима детета прописаним <u>Конвенцијом о правима детета</u> и појасни да се она односе и на дигитално окружење. Уместо питања <i>да ли права детета важе и у дигиталном свету</i>, стручњаци су покренули друго питање: <i>како осигурати пуно поштовање права детета у дигиталном свету</i>. С обзиром на то да је Конвенција о правима детета најважнији међународни документ којим се штите права детета, наставник посебно треба да упозна ученике са члановима 2, 16, 17, 19, 34 и 35. Конвенције, стављајући их у контекст ризика и кршења права деце на интернету (изложеност дигиталном насиљу; говор мржње, стереотипу, предрасуде; изложеност непримереним садржајима; злоупотреба личних података и идентитета).</p> <p>Наставник треба да подстакне ученике да идентификују начине на које одрасли својим понашањем у дигиталном окружењу крше право детета на приватност, као и да им помогне да разумеју улогу одраслих (родитеља, наставника, креатора интернет садржаја и јавних политика) у заштити њихових права у дигиталном окружењу. Препознавање узрасних ограничења за коришћење различитих сервиса на интернету такође је од виталног значаја за осигурање безбедности ученика у дигиталном простору.</p> <p>Наставник упознаје ученике са начинима сакупљања и обраде података. Предочава ученицима везу између грађанских права и обраде података, као и да Република Србија има институцију <u>Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности</u>. Уводи појам <i>отворени подаци</i> и појашњава начине проналажења, приступања и преузимања са нагласком да треба наводити извор са кога су преузети, приликом коришћења ових података. Посебну пажњу наставник треба да посвети објашњењу везе између отварања података и генерисања нових радних места, те остваривања економске добити кроз рад у професијама везаним за сакупљање података, администрацију база података, анализу података и сл.</p>	
<p>РАЧУНАРСТВО (12)</p>		<p>Осим у програмима за табеларна израчунавања анализу података могуће је вршити и у специјализованим програмским језицима и окружењима. У данашње време најпопуларнија окружења тог типа су Jupyter/Python, R</p>	

studio и Matlab тј. Octave. Овај приступ анализи података често не одмењује него допуњује програме за табеларна израчунавања. Подаци се из информационих система и репозиторијума отворених података често могу добити у форматима програма за табеларна израчунавања.

Програми за табеларна израчунавања су веома погодни за преглед тих података и могу се веома једноставно користити за унос, измену и једноставније обраде података. Са друге стране, обрада података из програмских језика доноси одређене предности и нове квалитете.

- Једна од важних предности је то што је сваки поступак обраде података експлицитно записан и лако га је поделити са другима у текстуалном облику. Разумевање смисла добијених статистика много је једноставније када се гледа експлицитно описани алгоритам који их описује, него када је поступак израчунавања раштркан кроз ћелије табеле.
- Лако је пронаћи готова решења и прилагодити их нашим потребама (модификацијом и проширивањем преузетих скриптова).
- Примена постојећих анализа на нове податке постаје веома једноставна, јер скриптови који описују поступак остају неизмењени и само је потребно изменити назив датотеке у којој се подаци налазе. На пример, ако желимо да израчунамо просечни број изостанака за 10 најбољих ученика у одељењу у програм за табеларна израчунавања бисмо увезли податке из електронског дневника, затим бисмо их сортирали по просечној оцени опадајуће и онда бисмо у неку ћелију унели формулу у којој би се израчунавао просечан број изостанака првих 20 врста тако сортиране табеле. Ако бисмо исту анализу хтели да урадимо за неко друго одељење или за исто време у наредном полугодшту, исти низ акција (увоз података у табелу, сортирање, додавање формуле за просечан број изостанака) бисмо морали да поновимо и у другој табели. Са друге стране, та анализа се може описати веома једноставним скриптом који се затим може применити на било које одељење (једноставном изменом имена датотеке у којој се подаци о том одељењу налазе) или на

		<p>ажурирану табелу за подацима (једноставним поновним покретањем скрипта).</p> <p>– Обрада више скупова података истовремено се своди на то да се скрипт који обрађује податке из једне датотеке окружи петљом у којој се из листе узима једна по једна путања до датотеке са подацима који ће се обрађивати (на пример, у петљи је могуће обрађивати једно по једно одељење).</p> <p>Иако су сви подаци који се обрађују обично записани табеларно, једноставније анализе обично подразумевају анализе појединачних врста тј. колона, тако да се за почетак може претпоставити да су подаци који се обрађују записани у облику низа (листе, вектора) података. Приказати како се у програмском језику могу унети низови података разног типа. Приказати ученицима основне начине анализе низова података: израчунавање дужине низа података, израчунавање збира, просека, најмање и највеће вредности, сортирање података у непадајућем и нерастућем редоследу, филтрирање, пресликавање и фреквенцијску анализу. Описати смисао сваке од наведених статистика и њихово коришћење увежбавати на реалним примерима из домена блиских ученицима. Приказати ученицима могућност визуализације низова података у различитим облицима.</p> <p>Иако се сви табеларно записани подаци могу представити појединачним низовима, програмска окружења за анализу података пружају специјализоване структуре за представљање табеларно записаних података. Приказати поступак анализе појединачних колона табеле или групе колона. Приказати поступак сортирања табеле на основу неког кључа, филтрирање табеле и фреквенцијску анализу.</p>	
<p>ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ (10)</p>		<p>Десет часова током године предвиђено је за израду и евалуацију пројектних задатака. Наставник може да одабере како ће тих 10 часова распоредити током школске године (на пример, могуће је свих 10 часова реализовати на самом крају школске године, а могуће је 6 часа реализовати на крају првог, а 4 часа на крају другог полугодишта). Наставник дефинише неколико тема пројектних задатака које погодују развијању међупредметних компетенција, подстичу иницијативу и креативност, функционализују раније стечена знања, као и формирање вредносних</p>	

		<p>ставова ученика. И у овом разреду, пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета. Теме треба да буду што ближе реалном животу и релевантне за ученике. Приликом дефинисања тема пројектних задатака, наставник може да се ослони и на пројекте који су реализовани претходне школске године и пројектне теме повеже са утврђивањем и евалуацијом њихових резултата.</p> <p>Ослањајући се на праксу утврђену у претходна три разреда, наставник реализацију пројектног задатка у највећој мери препушта ученицима. Ученици бирају једну од понуђених тема, а затим, у оквиру својих тимова, самостално планирају фазе реализације, у складу са расположивим временом, ресурсима и сложености одабране теме.</p> <p>Наставник има улогу ментора – он прати и благо усмерава ученике док пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник подстиче ученике да темељно осмисле сваки од корака, дискусију у оквиру тимова и сараднички долазе до решења. Циљ наставника је да, током реализације пројектних задатака, креира образовно окружење које погодује развијању и неговању: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа.</p> <p>На крају пројекта, ученици треба да сумирају резултате и изведу закључке. Пожељно је да се главни закључци визуелно прикажу, у форми инфографика и презентују наставнику, осталим ученицима, али и ширем аудиторијуму (могу се поставити на интернет, приказати родитељима, ...).</p> <p>Најбоље би било да наставник унапред припреми туторијале за израду инфографика и подстакне ученике да их изуче код куће, а да у школи примене приказане технике.</p> <p>У наставку су предлози пројектних задатака за тему анализе података која је заступљена у осмом разреду кроз све три области (<i>ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство</i>).</p> <p>Поред ове, наставник може ученицима понудити одређени број пројектних задатака на тему <i>Управљање дигиталним уређајима</i>. При дефинисању теме пројекта наставник може да се ослони на предлоге дате у наставку или да у складу са њима предложи нове теме.</p> <p>1. Пројектни задатак на тему прикупљања и анализе</p>	
--	--	---	--

		<p>података</p> <p>У складу са основним концептом предмета у 8. разреду, овај пројекат би било пожељно урадити тако што би се прикупили подаци (на пример, помоћу онлајн упитника), једноставно обрадили у програмима за табеларна израчунавања, а затим детаљније анализирали из специјализованог програмског окружења и програмског језика. Примери тема за пројектне задатке су:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Сврха и начини на које се користи дигитална технологија у мојој школи.</i> Ученици састављају листу релевантних питања, креирају онлајн упитник, прикупљају и обрађују податке које, затим приказују у форми инфорграфике. – <i>Шта желимо – будућа занимања.</i> Ученици бирају најмање три образовна профила средње школе коју би желели да упишу и за сваки је потребно да пронађу податак о минималном потребном броју бодова за упис прошле године (http://www.upis.mpn.gov.rs/). Податке агрегирају у дељеној табели са дозволом за унос измена. Дељена табела може да садржи: презиме и име ученика осмог разреда, одељење, шифру првог профила, минимум бодова за први профил, шифру другог профила, минимум бодова за други профил, шифру трећег профила и минимум бодова за трећи профил. Више ученика заједнички обрађује исту дељену табелу коришћењем одговарајућег софтвера „у облаку“. Наставник приказује поступак преузимања већ креиране табеле офлајн уз објашњење како се таква табела може прилагодити и допунити онлајн, обликовати уз употребу одговарајућих алата. На основу података из табеле, ученици креирају одговарајући инфорграфик. – <i>Завршни испит: моја школа и школе из окружења.</i> На интернету, ученици проналазе податке који се односе на постигнућа на завршном испиту – просечан број бодова са сва три теста, просечан број бодова на основу успеха; пореде постигнућа на завршном испиту са бодовима на основу успеха; утврђују праведност оцењивања у школама; 	
--	--	---	--

		<p>пореде школе, приказују закључке у форми инфорграфика.</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Анализа прошлогодишњих пројеката.</i> Резултате прошлогодишњих пројеката ученици могу да обраде по месецима, а затим и да утврде чињенице попут просечног броја посетилаца, прегледа видео-туторијала... – <i>Популарни филмови и музика.</i> Ученици на интернету проналазе отворене податке о филмовима или музици, врше анализе тих података и изводе интересантне закључке (на пример, проналази најпопуларније глумце или редитеље који су највише експериментисали тиме што су снимали и веома популарне и веома непопуларне филмове). – <i>Анализа саобраћајних несрећа.</i> На основу отворених података о саобраћајним незгодама ученици доносе закључке о ризичном понашању у саобраћају. – <i>Занимљиве статистике у НБА.</i> На интернету, ученици проналазе податке о учинку појединих кошаркаша и покушавају да о њима прикупе интересантне статистике, на пример, да пронађе себичне играче који су имали највећи проценат утакмица са трипл-дабл учинком у којима је њихов тим изгубио, а затим добијене резултате приказују у форми инфорграфика. <p>Пожељно је да сви инфографици буду приказани на сајту школе, а неки од њих и коришћени у пракси: на родитељским састанцима, приликом представљања школе родитељима будућих првака и сл.</p> <p>2. Пројектни задатак за тему <i>Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја)</i></p> <p>У зависности од инфраструктуре школе (поседовања Андроид уређаја, ЛЕГО EV3 робота, Micro:bit или Arduino уређаја) и претходног искуства ученика у овој области, један од пројектних задатака може бити посвећен управљању дигиталним уређајима.</p> <p>Захваљујући употреби паметних телефона у свакодневном животу, телефоне можемо користити за контролу различитих уређаја и робота. На пример, робот може да зна где се налази и где у зависности од информација које је</p>	
--	--	---	--

		<p>добио од ГПС сензора паметног телефона; такође, може остварити своје кретање кроз сензор оријентације телефона; Штавише, уз помоћ телефона, тачније екрана осетљивог на додир, корисник може лако да прикупи различите информације о понашању робота или физичким и дигиталним уређајима; Коначно, робот може искористити камеру на телефону као „очи“ за кретање и детектовање предмета у простору. Све ове функције могу се имплементирати са Андроид уређајима и ЛЕГО EV3 роботима, Micro:bit или Arduino. Користећи графичко окружење App Inventor могуће је да ученици на основу претходних знања из програмирања креирају апликацију за паметни телефон. Кроз овај модул се ученици подучавају о креирању апликација за покретање уређаја/робота повезујући своја знања са знањима која стичу из предмета Техника и технологија. Такође, кроз овај модул ученици се упознају са основама Интернет ствари (IoT) тако што ће ученици креирати апликације које се могу повезати са физичким и дигиталним уређајима свуда око нас. Ученици могу да направе апликације које контролишу светла, дугмад, зујалице, моторе, роботе, електричне уређаје и све већи спектар дигиталних уређаја. Могу се користити сензори за снимање података, и то температуре, звука, интензитета светлости, боје, влаге, покрета, додира, број откуцаја срца и још много тога. За креирање IoT апликација потребни су уређаји као што су Ардуино или Мисро:bit који се могу повезати с различитим уређајима (моторима, сензорима) са којима може да се комуникација преко паметног телефона.</p> <p>Пре преласка на израду мобилних апликација дискутовати са ученицима о мобилним апликацијама које користе свакодневно.</p> <p>Представити изабрани програм за израду мобилних апликација и његову примену у најразличитијим областима (образовање, банкарство, туризам, култура, забава,...)</p> <p>Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за израду мобилне апликације (менија, палета са алаткама, едитора, картица, статусне линије...). Увести појмове: компоненте, догађаји, понашање апликације (шта ће се десити са апликацијом ако корисник кликне на дугме...). Приликом рада са компонентама разумети разлику између видљивих и</p>	
--	--	---	--

		<p>невидљивих компоненти. Својства компоненте су попут ћелија у програмима за прорачуне: могу се мењати и дефинисати им почетно стање да ли су видљиве или не. Описати улогу основних компоненти (User Interface компоненте, Layout компоненте, Media компоненте, Drawing и Animation компоненте, Map компоненте, Sensor компоненте, Social компоненте, Storage компоненте, Connectivity компоненте, LEGO® MINDSTORMS® компоненте, Experimental компоненте) и њихових својстава (особина). Свака компонента може имати методе, догађаје и својства. Упознавање са основним концептом рада мобилних апликација. Упознати се са начинима повезивања физичких и дигиталних уређаја. Већина модерних апликација не изводи гомилу инструкција у унапред одређеном редоследу; уместо тога, оне реагује на догађаје – најчешће догађаје које покреће крајњи корисник апликације. На пример, ако корисник притисне дугме, апликација одговара обављањем неке операције (нпр. слање текстуалне поруке,...). За телефоне и уређаје са екраном осетљивим на додир, поступак превлачења прстију преко екрана је још један догађај. Апликација може да одговори на тај догађај (превлачења прста преко екрана) тако што ће повући линију од тачке у којој је прст прво дотакао екран до тачке где прст више није у контакту са екраном. Упознавање са основним типовима догађаја: кориснички догађај (Initialization events), догађај повезан са временом (Timer event) и догађај анимације (Animation events) и екстерни догађај (External events). Подсетити ученике о разгранатим структурама које „раде“ по принципу „постављања питања“ апликацији. То значи да је потребно питати податке које је апликација сачувала и на основу одговора одредити правац (грану) извршавања, односно манипулисања подацима. Такве апликације имају условне гране, потребно је обновити гранање кроз блокове if и if-else са којима су се ученици раније сретали код блоковског програмирања. На пример, ако је играч освојио више од 90 поена онда је играч победио. Поред постављања питања и гранања на основу одговора, одговор на догађај може бити и понављање одређене операције више пута. Кроз блокове for each, while... do представљени су циклуси. Будући да управљач догађаја извршава одређене блокове, често је потребно да се прате одређене информације. Информације</p>	
--	--	---	--

		<p>се чувају у променљивим, које се дефинишу у уређивачу блокова. Променљиве се тумаче као својства компоненте, али нису повезане ни са једном посебном компонентом. У апликацији за игру, на пример, можете дефинисати променљиву резултат, а након неког догађаја (клика на дугме,...) ће доћи до промене њене вредност. Подсетити ученике да променљиве привремено чувају податке док се апликација извршава; када се апликација „затвори“, подаци се губе и више нису доступни. Објаснити ученицима да је понекад потребно да апликација памти податке не само док се извршава, већ и када је затворена, а затим и када је поново покренута. На пример, ако желите да апликација прати најбољи скор игре, потребно је сачувати ове податке тако да буду доступни следећи пут када неко игра. Подаци који се чувају чак и након затварања апликације називају се трајни подаци и чувају се у некој врсти базе података. Објаснити разлику између уграђених и дефинисаних функција (процедура). Нпр. ученици креирају процедуру за израчунавање удаљености између две тачке коришћењем ГПС. Поновна употреба блокова (процедура) не мора нужно бити ограничена на само једну апликацију. Постоје многе процедуре, које се могу користити у скоро свакој апликацији. У пракси, организације и програмске заједнице стварају библиотеке процедура које су у њиховом интересу.</p> <p>Приликом рада у радном окружењу упознати се са опцијама за тестирање апликације као и опцијама за генерисање QR кода за преузимање апликације на Андроид уређај, или се креира фајл са екстензијом .apk који чувамо на рачунару.</p>	
--	--	---	--

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Физичко и здравствено васпитање			
Разред:	5. Разред			
Циљ предмета:	Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	

<p>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно држи тело; - самостално коригује неправилно држање; - правилно подиже, носи и спушта терет; - Изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; 	<p>При планирању вежбања у припремној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући метод), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима треба примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежбања. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и оптимализацији интензитета рада. Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.</p> <p>1. Развој снаге:</p>	<p>У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе <i>физичког и здравственог васпитања</i>, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата: - вежбање у адекватној спортској опреми; - активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања; - вежбање и играње у слободно време; - приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита;
-----------------------------------	---	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - без реквизита и са реквизитима, - на справама и уз помоћ справа. <p style="text-align: center;">2. Развој покретљивости:</p> <ul style="list-style-type: none"> - без реквизита и са реквизитима, - уз коришћење справа. <p style="text-align: center;">3. Развој издржљивости:</p> <ul style="list-style-type: none"> - трчање и спортске игре (мини-рукомет, фудсал, мини-ко- шарка), - елементарне игре, - вежбање уз музику, - плес. <p style="text-align: center;">4. Развој координације:</p> <ul style="list-style-type: none"> - извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима, - развој координације применом садржаја из атлетике, гимна- стике и спортских игара. <p style="text-align: center;">5. Развој брзине и</p>	<ul style="list-style-type: none"> - постигнућа у моторичким вештинама; - индивидуални напредак ученика. <p>Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у од- носу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неоп- ходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов инди- видуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућно- сти као и ангажовање ученика у наставном процесу.</p>
--	--	---	--

		<p>експлозивне снаге:</p> <ul style="list-style-type: none"> - трчање са убрзањем, - штафетне игре, - примена елемената спортских игара. <p>Вежбе је неопходно изводити максималним брзином из различитих почетних положаја на одређени знак – старт из различитих положаја.</p> <p>За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.</p>	
<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИН</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - поштује и примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; 	<p>1. Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање са стартом из различитих почетних положаја, одељенско такмичење трчање на 60 m, елементарне игре са трчањем. Вежбе на</p>	<p>У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе <i>физичког и здравственог васпитања</i>, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата:

	<p>прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;</p>	<p>тлу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – колут напред из упора стојећег опружених ногу, – колут напред преко препреке, – два повезана колута назад, – став на лопатицама – „свећа” – опружање и издржај – мост из лежања на леђима, – вага претклоном и заножем, – став на шакама, – припремне вежбе за предмет упором странце „звезда”, – комбинације две и више савладаних вежби, – састав од научених елемената. 	<ul style="list-style-type: none"> – вежбање у адекватној спортској опреми; – активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања; – вежбање и играње у слободно време; – приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита; – постигнућа у моторичким вештинама; – индивидуални напредак ученика. <p>Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у од- носу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неоп- ходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене</p>
--	---	---	---

			посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	<ul style="list-style-type: none"> - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - прати промене у сопственој тежини и висини; - сагледа резултате физичких способности; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - увиди значај правилне исхране за вежбање; - повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; 	<p>Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме <i>Култура вежбања и играња</i> и <i>Здравствено васпитање</i>. Култура вежбања и играња</p> <p>У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежбања и упознати их са утицајем примењених вежби на органи- зам. Упознати ученике са основним правилима мини-рукомета, кошарке, мини-кошарке, фудсала и одбојке. Подсетити ученике на правила понашања која важе у просто- рима за физичко вежбање, како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током</p>	<p>У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе <i>физич- ког и здравственог васпитања</i>, препоручује се да наставник под- једнако, континуирано прати и вреднује:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата: - вежбање у адекватној спортској опреми; - активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања;

	<ul style="list-style-type: none"> - препозна лепоту покрета и кретања; - користи научена вежбања у рекреацији породице; - правилно реагује у случају повреде у школи; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; <p>учествује у предлагању садржаја и начина рада.</p>	<p>игре и вежбања. Развијање свести о потреби чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које се користе.</p> <p>Упућивати ученике да информишу родитеље о вежбању то- ком наставних и ваннаставних активности. Указивати на значај вежбања и подстицати ученике на вежбање у слободно време. Навикавати ученике да приликом игре или такмичења уважавају све учеснике у игри, њихова постигнућа и међусобне разлике.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вежбање и играње у слободно време; - приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита; - постигнућа у моторичким вештинама; - индивидуални напредак ученика. <p>Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном</p>
--	--	---	--

			процесу.
--	--	--	----------

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Физичко и здравствено васпитање			
Разред:	5			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. Физичке способности	<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	Начин остваривања програма ће се обављати на часовима редовне наставе предмета физичко и здравствено васпитање	<p>Одговарајући тестови и нормативи</p> <p>Приказ технике спринтерског и истрајног трчања; приказ технике, скока увис прекорачна техника (маказе);</p> <p>Спринтерско трчање 30-50 м на време, бацање лоптице до 200 гр у даљ. Истрајно трчање у трајању од 6 минута.</p> <p>Трчање школског кроса.</p>	
2. Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> - комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама 			
3. Спортска гимнастика	<ul style="list-style-type: none"> - одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и 		<p>Вежбе на тлу: колут у напред, колут у назад, став о шакама уз помоћ, мост из лежања, став на плећима "свећа";</p>	

	игри - процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици		Прескок: разношка уз помоћ; Вежбе у упору: - паралелни разбој: наскок у упор са повишења (шведска клупа, сандук, столица...), предњихом сед разножно, приножити једном и саскок, - ниско вратило: упор одскоком, издржај, саскок у почетни положај
--	--	--	---

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Физичко и здравствено васпитање			
Разред:	5			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
4. Основе тимских и спортских игара	<ul style="list-style-type: none"> - користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета у игри - учествује на унутародељенским такмичењима облицима физичких и спортско-рекреативних активности - прихвати сопствену победу и пораз у складу са "ферплејом" - примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама - препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту - направи план дневних активности 		Контрола лопте у месту и кретању (вођење); Вођење лопте праволинијски са променом правца кретања (левом и десном руком); Хвата и додаје лопту у висини главе и рамена; Шутира једном техником	

ШЕСТИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Физичко и здравствено васпитање			
Разред:	6			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
1. Физичке способности	<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	<p>Начин остваривања програма ће се обављати на часовима редовне наставе предмета физичко и здравствено васпитање</p>	<p>Одговарајући тестови и нормативи</p> <p>Трчање школског кроса. Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 кг. Истрајно трчање - припрема за крос.</p> <p>Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон</p>	
2. Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; 			
3. Спортска гимнастика	<ul style="list-style-type: none"> - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој; 			

--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Физичко и здравствено васпитање			
Разред:	6			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
4. Основе тимских и спортских игара	<ul style="list-style-type: none"> - изведе елементе кошаркашке технике; - примени основна правила кошарке; - користи елементе кошарке у игри; - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму;- рекреативних активности - прихвати сопствену победу и пораз у складу са "ферплејом" - примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама - препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту - направи план дневних активности 		<p>Кошарка: Основни елементи технике и правила:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кретање у основном ставу у одбрани, - контрола лопте у месту и кретању, - вођење лопте, - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања, - принципи индивидуалне одбране, - откривање и покривање (сарадња играча), - основна правила кошарке. 	

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Физичко и здравствено васпитање			
Разред:	7 – 1			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. Физичке способности	<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	Начин остваривања програма ће се обављати на часовима редовне наставе предмета физичко и здравствено васпитање	<p>Одговарајући тестови и нормативи</p> <p>Трчање школског кроса. Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 4 кг. Истрајно трчање - припрема за крос.</p> <p>Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон</p>	
2. Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; 			
3. Спортска гимнастика	<ul style="list-style-type: none"> - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој; 			

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Физичко и здравствено васпитање			

Разред:	7.		
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>4. Основе тимских и спортских игара-одбојка и стони тенис</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изведе елементе одбојкашке технике; - примени основна правила одбојке; - користи елементе одбојке у игри; - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - прихвати сопствену победу и пораз у складу са "ферплејом" - примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама - препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту - направи план дневних активности <p style="text-align: center;">Физичко вежбање и спорт</p>		<p>Одбојка:</p> <p>Основни елементи технике и правила:</p> <ul style="list-style-type: none"> - контрола лопте у месту и кретању, -техника одбијања лопте прстима -техника одбијања лопте чекићем -школски сервис -тенис сервис -смечирање -блокирање -обезбеђење смечера и блокера у игри -систем игре углом напред и насад - основна правила у игри
<p>5. Физичка и здравствена култура</p>	<ul style="list-style-type: none"> -користи основну терминологију вежбања -поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама -примени мере безбедности током вежбања -одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање -примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама -направи план дневних активности 		

	<p align="center">Здравствено васпитање</p> <p>-примењује здравствено- хигијенске мере пре, у току и након вежбања -чува животну средину током вежбања</p>		
--	---	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Физичко и здравствено васпитање			
Разред:	8.			
Циљ предмета:	је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

ПЕТИ РАЗРЕД

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ			
Разред:	Пети			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења <i>грађанског васпитања</i> је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	

<p>ЉУДСКА ПРАВА Права детета</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - аргументује потребу посебне заштите права детета; - на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; - наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; - наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; - поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; - препозна ситуације кршења својих права и права других; - идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја; 	<p>Програм наставног предмета <i>грађанско васпитање</i>, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по моделу спирале и оријентисан је на остваривање исхода. Теме по областима се спирално развијају што значи да се постојећи садржаји из разреда у разред проширују и продубљују, а многи исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, унапређују.</p> <p>У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба остварити.</p> <p>Овај програм тежиште не ставља на знања, већ на вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других.</p> <p>Битно је да наставник обезбеди равноправну укљученост сваког ученика (уважавајући различитост како у стилевима учења тако и у типу личности).</p> <p>Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима као што су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - радионице, - симулације, - играње улога, - студије случаја, - дебате, - дискусије, - пројекте, - истраживања, - промоције, - приче блиске искуству ученика 	<p>Континуирано треба пратити напредовање ученика које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање.</p> <p>Вредновање треба да буде засновано на индивидуалном напредовању ученика узимајући у обзир могућности и способности ученика.</p> <p>формативно вредновање - процену знања током савладавања наставног програма и стицања одговарајуће компетенције. Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, а најчешће технике су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реализација практичних задатака, - одговори на питања (усмено и писмено) - питања поводом текста - посматрање и бележење ученикових активности током наставе, - непосредна комуникација између ученика и наставника, - регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд <p>Процењују се:</p> <ul style="list-style-type: none"> - продукти ученичких активности који имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања, представе и друго. <p>Продукти се могу користити и ван групе, на пример на изложби у холу школе, у</p>
<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница</p>	<ul style="list-style-type: none"> - поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; - искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; - понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; - наводи начине демократског одлучивања; - препозна одговорност одраслих у заштити права деце; - објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења 	<p>Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима као што су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - радионице, - симулације, - играње улога, - студије случаја, - дебате, - дискусије, - пројекте, - истраживања, - промоције, - приче блиске искуству ученика 	<p>Процењују се:</p> <ul style="list-style-type: none"> - продукти ученичких активности који имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања, представе и друго. <p>Продукти се могу користити и ван групе, на пример на изложби у холу школе, у</p>

	<p>нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ;</p>	<p>-искуствено учење -размена у групи -различите активности током часа -динамика рада којом ће се одржати пажња ученика -размена и аргументовање идеја и мишљења -аудио-визуелни записи -прављење презентација -покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. Ученици су активни креатори наставе.</p> <p>За реализацију појединих тема могу се користити филмови јер активирају когнитивну и афективну страну личности и подстицајно делују на ученике да искажу мисли, осећања и ставове.</p> <p>Такође, интернет и различите социјалне мреже су облици комуникације који су блиски младима и на којима се могу препознати и анализирати многи проблеми живота у савременом свету, али и разговарати о говору мржње, нетолеранцији, другим облицима кршења права, као и дигиталном насиљу.</p> <p>-вршњачко учење је јако важно, јер током часа <i>грађанског васпитања</i> ученици уче једни од других и доприносе настави својим искуствима, знањима и способностима.</p>	<p>школским новинама, сајту школе, у раду ученичког парламента;</p> <p>-равноправна укљученост и активност сваког ученика. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости, уз обавезу да поштује и уважи друге и другачије погледе и мишљења</p> <p>-умеће ненасилне комуникације и конструктивног решавања конфликта</p> <p>Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Радити на неговању саморефлексије (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да се остваре.</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; - препозна и објасни врсте насиља; - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; - заштити од дигиталног насиља; 		

	<ul style="list-style-type: none"> - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба; 		
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе; - идентификује проблеме у својој школи; - прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; - осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; - активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); - учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила; - учествује у извођењу акције; - процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке; - презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за унапређивање живота у школи. 		

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Грађанско васпитање			
Разред:	б.			
Циљ предмета:	Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
<p><u>ЉУДСКА ПРАВА</u></p> <p>Права и одговорности Моја и твоја права – наша су права. Права и одговорности. Посебна група права: <i>слобода да и припадајуће одговорности.</i> Посебна група права: <i>заштита од и припадајуће одговорности.</i> Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности. Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности. Инклузивно образовање – квалитетно образовање за све.</p> <p><u>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</u></p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи везу права и одговорности на примеру; – наведе примере за групу права <i>слобода да и заштита од</i>; – аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика; – штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; – идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе; 	<p>Програм наставног предмета <i>грађанско васпитање</i>, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по моделу спирале и оријентисан је на остваривање исхода. Теме по областима се спирално развијају што значи да се постојећи садржаји из разреда у разред проширују и продубљују, а многи исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, унапређују.</p> <p>У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба остварити.</p> <p>Овај програм тежиште не ставља на знања, већ на вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној</p>	<p>Чињеница да се програм описно оцењује, не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Грађанско васпитање пружа изузетну могућност за неговање саморефлексије (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације</p>	

<p>Демократско друштво и партиципација грађана Демократско друштво – појам, карактеристике. Грађанин. Дете као грађанин. Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура. Власт. Нивои и гране власти. Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација. Партиципација ученика на нивоу одељења и школе.</p> <p><u>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</u></p> <p>Употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона. Шта је дозвољено, а шта није на интернету. Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца. Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона. Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета. Карактеристике и последице дигиталног насиља. Седам правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука. Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља. Одговорности</p>	<p>– сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт; – образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру; – разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне;</p> <p>– позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција; – образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца; – примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука; – препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ;</p>	<p>осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других. Битно је да наставник обезбеди равноправну укљученост сваког ученика (уважавајући различитост како у стиливима учења тако и у типу личности).</p> <p>Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима као што су:</p> <ul style="list-style-type: none"> -радионице, -симулације, -играње улога, -студије случаја, -дебате, - дискусије, -пројекте, -истраживања, -промоције, -приче блиске искуству ученика -искуствено учење -размена у групи -различите активности током часа -динамика рада којом ће се одржати пажња ученика -размена и аргументовање идеја и мишљења -аудио-визуелни записи -прављење презентација -покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. <p>Ученици су активни креатори наставе.</p>	<p>процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да се остваре. Кључни показатељи напредовања у овом изборном програму, из разреда у разред, јесу све правилнија употреба термина који се односе на демократске појаве и процесе, исказивање ставова аргументацијом, ненасилна комуникација, прихватање различитости, показивање емпатије, све чешће испољавање иницијативе, већи степен сарадљивости.</p> <p>Посматрање, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе, дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.</p>
--	---	--	---

<p>ученика и школе.</p> <p><u>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</u></p> <p>Планирање и извођење истраживања о понашању ученика у школи и њиховим ставовима о употреби/злоупотреби интернета и мобилних телефона. Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем. Избор теме, узорка и инструмента истраживања. Спровођење истраживања. Обрада података. Тумачење резултата. Припрема и презентација добијених резултата. Евалуација истраживања</p>	<p>– учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; – учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака; – презентује спроведено истраживање и добијене резултате; – процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.</p>	<p>За реализацију појединих тема могу се користити филмови јер активирају когнитивну и афективну страну личности и подстицајно делују на ученике да искажу мисли, осећања и ставове.</p> <p>Такође, интернет и различите социјалне мреже су облици комуникације који су блиски младима и на којима се могу препознати и анализирати многи проблеми живота у савременом свету, али и разговарати о говору мржње, нетолеранцији, другим облицима кршења права, као и дигиталном насиљу.</p> <p>-вршњачко учење је јако важно, јер током часа <i>грађанског васпитања</i> ученици уче једни од других и доприносе настави својим искуствима, знањима и способностима.</p>	
--	--	--	--

Обавезна настава	<u>Изборни програм</u>			Слободне наставне активности	
: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 7. (СЕДМИ)					
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама
ња Грађанског васпитања ник изучавањем и		- наведе и опише основне карактеристике људских права;	- усмено - практично - писмено	- упознавање ученика са садржајем програма; - повезивање постојећег	

<p>овањем основних а, вредности и процедура ог друштва постане својих права и ности, осетљив за потреба спреман да активно заједници.</p>	<p>ЉУДСКА ПРАВА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - својим речима опише везу између права појединца и општег добра; - дискутује о односу права и правде и о сукобу права; - образложи личну одговорност у заштити свог здравља; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; 	<ul style="list-style-type: none"> - праћење активности ученика на часу 	<ul style="list-style-type: none"> знања са новим; - проширивање знања о људским правима и њиховим карактеристикама; - навођење конкретних примера из стварног живота: - разговор о здрављу младих са становишта државе, родитеља и самих ученика; - дискусије; - радионице; - рад у групама; 	<p style="text-align: center;">8</p>
	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</p>	<ul style="list-style-type: none"> - образложи сврху постојања политичких странака; - аргументује потребу ограничења и контролу власти; - наведе кораке од предлагања до усвајања закона; - образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; 		<ul style="list-style-type: none"> - упознавање ученика са основним појмовима везаним за Парламент; - стицање основних знања о појмовима политичка странка, посланик, посланичка група, опозиција; - играње улога и извлачење закључака; - учествовање ученика у дискусији; - радионице, рад у групама; 	<p style="text-align: center;">9</p>
	<p>ПРОЦЕСИ У</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска; - препозна опасност када се нађе у великој 		<ul style="list-style-type: none"> - упознавање ученика са појмовима конформизма и вршњачког притиска; - консултација са психолозима и педагозима и коришћење већ разрађених радионица чији је циљ 	<p style="text-align: center;">10</p>

	САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	групи људи и заштити се;		оснаживање ученика да се одупру конформизму и различитим притисцима вршњачког насиља; - дискусије; - рад у групама;	9
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	- учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине; - у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; - проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.		- уз помоћ наставника ученици припремају и спроводе симулацију рада Народне скупштине; - играње улога; - дебате, дискусије; - радионице; - спровођење истраживања; - промоције; - коришћење интернета и друштвених мрежа.	
				УКУПНО	36

Обавезна настава		Изборни програм			Слободне наставне активности	
Предмет:	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ					
Разред:	8. (ОСМИ)					
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама	
Ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постаје свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.	ЉУДСКА ПРАВА Заједница културно различитих група	- Изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава; • образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, облици дискриминације и кршења људских права; • наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице; • покаже интересовање за упознавањем	- усмено - писмено -практично -праћење активности ученика на часовима	-упознавање ученика са садржајем програма - проширивање знања у вези са правима, са фокусом на угрожавање слободе људи. - проналажење примера из књижевних дела, филмова, историје и критичко расправљање о њима. -прављење разлике између мултикултуралности и интеркултуралности -радионице (посебно драмске). - дискусија - рад у групама	7	

	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не)равноправност</p>	<p>различитих култура;</p> <ul style="list-style-type: none"> • наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају; • разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; • уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продуктима културе на који начин се преносе родни обрасци; • указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота; <p>-дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; 		<p>-идентификација препрека родној равноправности и очекивања у будућности – шта за њено постизање треба да уради држава, а шта организације цивилног друштва и сами појединци. --Перспектива: некад и сад и локално и глобално.</p> <p>-Анализа података о родној равноправности код нас и у свету.</p> <p>-дискусија и о теми насиља и самостално проналажење примера из историје, свакодневног живота, књижевности, филмова, где се препознаје неравнотежа моћи и њена злоупотреба.</p> <p>-пуна пажња наставника у вођењу активности</p>	<p>10</p>
--	---	--	--	--	------------------

	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији</p>	<ul style="list-style-type: none"> • препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве; • наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником; • наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији; • образложи значај слободе медија за развој демократије; • у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; • препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање; • проналази и користи информације из различитих извора, 		<ul style="list-style-type: none"> - повезивање са темама из претходних разреда - самостално препознавање манипулације у медијима - учење медијске писмености - Обрада кроз примере и повезивање са акцијама које су ученици спроводили, а у оквиру којих су им биле потребне одређене информације да би се разумео приступ информацијама од јавног значаја. - коришћење различитих информација које су актуелне и ученицима блиске, - самостално прикупљање информација. 	<p style="text-align: center;">10</p>
--	---	--	--	---	--

	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва</p>	<p>критички их разматра и вреднује;</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна пример злоупотребе деце у медијима; • у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; • учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма. 		<p>7</p>
УКУПНО				34

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	француски језик			
Разред:	пети			
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>Поздрављање</p> <p>Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима</p> <p>Разумевање и давање једноставних упутстава и налога</p> <p>Исказивање правила</p>	<p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; -разуме упутства и налоге и реагује на њих; - разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и 	<p>Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних</p>	<p>Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).</p>	

<p>понашања</p> <p>Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности</p> <p>Исказивање молбе, захтева и захвалности</p> <p>Честитање</p> <p>Описивање живих бића, предмета, места и појава</p> <p>Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности</p> <p>Исказивање потреба, осета и осећања</p>	<p>реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; - разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе и захтеве; - исказе и прихвати захвалност на једноставан начин; - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке; - разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима; - разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; - опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима; - опише шта уме/не уме да (у)ради; - разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; - разуме једноставна обавештења о 	<p>новина, постера и сл.). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>"Превођење" исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p> <p>Разумевање писаног језика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, 	<p>Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је</p>
--	--	---	---

Исказивање просторних односа и величина	<p>простору и оријентацији у простору и реагује на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - опише непосредни простор у којем се креће; 	<p>лице...);</p> <ul style="list-style-type: none"> - препознавање везе између група слова и гласова; - одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; 	<p>да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.</p>
Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)	<p>једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену; - разуме једноставне исказе којима се изражава 	<ul style="list-style-type: none"> - извршавање прочитаних упутстава и наредби. - Писмено изражавање: - повезивање гласова и групе слова; - замењивање речи цртежом или сликом; 	
Изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања	<p>припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тражи и да једноставне исказе којима се изражава 	<ul style="list-style-type: none"> - проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично); - повезивање краћег текста и реченица са 	
Изражавање допадања/недопадања	<p>припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним 	<ul style="list-style-type: none"> - попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг); - писање честитки и разгледница; - писање краћих текстова. 	
Изражавање количине и бројева	<p>језичким средствима;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих; - тражи и пружи основне информације у вези са количинама 	<ul style="list-style-type: none"> - Увођење дечије књижевности и - транспоноване у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. 	
		<p>Предвиђена је израда једног писменог задатка у току школске године.</p>	

	и бројевима; - изрази присуство и одсуство некога или нечега;		
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности	
Предмет:	Француски језик				
Разред:	шести				
Циљ предмета:	Да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.				
Наставне теме/области		Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. Породица и уже друштвено окружење		Ученик ће бити у стању да: -постави и одговори на једноставна питања личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;	-циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; – говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; – наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; – битно је значење језичке поруке; – знања ученика мере се јасно одређеним	-процена нивоа знања ученика на почетку школске године -формативно и сумативно вредновање -дијагностички тестови, -самоевалуација, - -језички портфолио, -пројектни задаци -писмени задаци, завршни тест, -тест језичког нивоа - оцењивање	
2. Слободно време-забава, разонода, хобији (спорт)		разуме једноставне предлоге и одговори на њих; -упути једноставан предлог; – пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; – разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; – упути једноставне молбе и захтеве; – затражи и пружи кратко обавештење; – захвали се и			

извини се користећи једноставна језичка средства; – саопшти кратку поруку којом се захваљује; – разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања; – разуме честитку и одговори на њу; – упуту пригодну честитку; – разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; –

релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; – настава се заснива и на социјалној интеракцији с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; – наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; – сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово

различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.

познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање програма наставе и учења као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и

		истраживачки рад; – за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.	
3. Клима и временске прилике	– разуме једноставна питања која се односе временске прилике и одговори на њих (усмено и писано)	Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио- -записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...). Решавање	
4. Мода и облачење	-разуме планове и намере и реагује на њих; – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава; -уме да описује одевне предмете (усмено и писано)		
5. Становање	-размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости; – опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/ активности користећи неколико везаних исказа; – разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости; – размени информације у вези са догађајима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; уме да опише свој животни простор(просторије и намештај)		

		„проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти. „Превођење” исказа у гест и геста у исказ.	
7.Исхрана и гастрономске навике	-разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства; - опише своје навике у јелу, наручи јело, купи храну и пиће користећи једноставна језичка средства		

Обавезна изборна настава			
Предмет:	Француски језик		
Разред:	7.		
Циљ предмета:	да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.		
Наставне теме/области	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
1. Лични идентитет 2. Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије,	– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи	– наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; – сви граматички садржаји уводе се индуктивном	- процена нивоа знања ученика на почетку школске године - формативно и сумативно вредновање - праћење постигнућа

<p>наставници итд.)</p> <p>3. Географске особености</p> <p>4. Србија – моја домовина</p> <p>5. Становање – форме, навике</p> <p>6. Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест</p> <p>7. Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)</p> <p>8. Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање</p> <p>9. Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање</p> <p>10. Млади – деца и омладина</p> <p>11. Животни циклус</p> <p>12. Здравље, хигијена, превентива болести, лечење</p> <p>13. Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи</p>	<p>једноставнија језичка средства;</p> <p>– размени једноставније информације личне природе;</p> <p>– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;</p> <p>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p> <p>– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;</p> <p>– упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</p> <p>– затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;</p> <p>– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;</p> <p>– упуту уобичајене молбе и захтеве;</p> <p>– честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка</p>	<p>методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.</p> <p>-комуникативно-интерактивни приступ</p> <p>– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;</p> <p>– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;</p> <p>– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;</p> <p>– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;</p> <p>– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом</p>	<p>ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.),</p> <p>- писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа</p> <p>- оцењивање различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми</p>
--	---	---	---

13. Транспорт и превозна средства	средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;	додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;	
14. Клима и временске прилике	– пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;	– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;	
15. Наука и истраживања	– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;	– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто	
16. Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика, визуелне и драмске уметности итд.)	– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;	-динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута	
17. Етички принципи); ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме	– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;	-слушање и реаговање на команду наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.).	
19. Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)	– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;	-рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).	
20. Слободно време – забава, разонода, хобији	– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;		
21. Исхрана и гастрономске навике	– разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;		
22. Путовања	– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;		
23. Мода и облачење	– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;		
24. Спорт			
25. Вербална и невербална комуникација, конвенције			

<p>понашања и опхођења</p> <p>26. Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже</p> <p>27. Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија</p>	<p>– опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.</p> <p>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</p> <p>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</p> <p>– саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, предвиђа;</p> <p>– разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;</p> <p>– изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p> <p>– разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих;</p>	<p>-мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.)</p> <p>-вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио- записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>-игре примерене узрасту</p> <p>-класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>-решавање „проблем- ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>- „превођење” исказа у гест и геста у исказ</p> <p>- повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак,</p>	
---	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима; – разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; – разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; – формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; – пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; 	<p>именовање наслова</p> <p>- заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p> <p>Разумевање писаног језика:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); – препознавање везе између група слова и гласова; – одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/ нетачно, вишеструки избор; – извршавање прочитаних упутстава и наредби. <p>Писмено изражавање:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повезивање гласова и групе слова; – замењивање речи цртежом или сликом; – проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, 	
--	---	--	--

		<p>проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);</p> <ul style="list-style-type: none"> – повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; – попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг); – писање честитки и разгледница; – писање краћих текстова. <p>-увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.</p>	
--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Француски језик			
Разред:	8.			
Циљ предмета:	Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
Лични идентитет Породица и уже друштвено окружење Слободно време – забава, разонода, хобији	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима 	<ul style="list-style-type: none"> *Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа * Рад у паровима, малим и великим групама * Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио- записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). *Игре примерене узрасту Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...). 	<ul style="list-style-type: none"> -дијагностички тест, самоевалуација, језички портфолио, тест језичког нивоа -оцењивање различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), -усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми 	

Наставне теме/области	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>Географске особености Србија – моја домовина Путовања</p>	<p>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра – излагање пред публиком – повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;</p>	<p>-самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци -контролни задатак, тест језичког нивоа -оцењивање различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), -усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми</p>

Наставне теме/области	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>Медији, масмедији,</p>	<p>-разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који</p>	<p>-пројектни задаци</p>

<p>интернет и друштвене мреже Млади – деца и омладина Етички принципи; ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме</p>	<p>активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упуту уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота</p>	<p>садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).</p>	<p>-писмени задатак -оцењивање различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми</p>
---	---	---	---

Наставне теме/области	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
Историја, временско искуство и доживљај времена	– опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; – разуме једноставније текстове у	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с	-самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци

(прошлост – садашњост – будућност)	<p>којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;</p> <p>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p> <p>– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;</p>	<p>личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости;</p> <p>усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.</p> <p>– ређање чињеница логичким или хронолошким редоследом.</p>	<p>-тестови језичког нивоа</p> <p>-оцењивање различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми</p>
------------------------------------	--	--	--

Наставне теме/области	Исходи Ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање	<p>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</p> <p>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</p> <p>усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.</p>	<p>-самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци</p> <p>-писмени задатак, завршни тест, тест језичког нивоа</p> <p>-оцењивање различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање),</p>

<p>Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање</p>	<p>– саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. – одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; – извршавање прочитаних упутстава и наредби;</p>	<p>усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми</p>
--	---	---	---

Додатна настава		Наставник: Сања Бижић	
Предмет:	Француски језик		
Разред:	5.		
Програмски садржаји		исходи	
Unité 1: Le Club de ma classe Поздрављање Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима		-ученик ће бити у стању да се поздрави служећи се разноврсним језичким средствима -да представи себе и другог служећи се сложенијим језичким средствима -да постави питања у вези са нечијим идентитетом -да разуме кратак текст у коме се неко представља	
Unité 2: Le Club des artistes Школски прибор, датум, изразити допадање/недопадање		-ученик ће бити у стању да исказе датум; именује предмете којима се служи у школи уз употребу одговарајућег члана -мења глагол бити и имати као и глаголе прве групе у контексту -преводи кратке реченице на матерњи и са матерњег језика -чита изражајно кратак текст -одговара на питања у вези са текстом	
Unité 3: Le Club des lecteurs Описати своју школу и учионицу; исказивање времена; исказати припадност		- ученик ће бити у стању да каже колико је сати служећи се свим датим језичким средствима -исказе припадност служећи се присвојним придевима - описује своју учионицу, ранац, футролу служећи се одговарајућим чланом -направи презентацију на тему „Моја учионца“	
Unité 4: Le Club des athlètes Породица и уже окружење, исказивање потреба, осета, осећања; описивање уобичајених активности		- ученик ће бити у стању да опише своју или неку замишљену породицу служећи се одговарајућим чланом, присвојним и описним придевима - именује делове тела и употребљава тачан облик сажетог члана иза израза „avoir mal“ - одговори на питања у вези са прочитаним текстом	
Unité 5: Le Club des citoyens Описивање места, исказивање просторних односа, исказивање молбе, захтева и захвалности		- ученик ће бити у стању да опише град, места у граду служећи се одговарајућим предлозима - пребаци именице којима се исказује занимање у женски род или из женског у мушки; - употребљава глагол у императиву у контексту - употребљава облике глагола „faire“ у задатом контексту са тачним	

	обликом сажетог члана
Unité 6: Le Club des photographes Исказивање времена (метеоролошког); исказивање просторних односа	-ученик ће бити у стању да искаже временске прилике , стране света и годишња доба ; да опише неку слику; резимира једноставан текст/ слику на којој је приказана мапа неке државе са временским приликама -да употребљава тачан облик предлога испред имена земаља и градова а иза глагола „aller, habiter,etre“ и глагола „venir“ - да искаже своју будућу радњу служећи се блиским будућим временом

Допунска настава		Наставник: Сања Бижић	
Предмет:	Француски језик		
Разред:	5.		
Програмски садржаји		исходи	
Unité 1: Le Club de ma classe Поздрављање Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима		-ученик ће бити у стању да се поздрави користећи најједноставнија језичка средства - ученик ће бити у стању да се представи користећи најједноставнија језичка средства -ученик ће бити у стању да попуни формулар у коме се траже основни подаци (име,презиме,град,име школе,старост)	
Unité 2: Le Club des artistes Школски прибор, датум, изразити допадање/недопадање		- ученик ће бити у стању да именује најмање пет појмова у вези са школским прибором - ученик ће бити у стању да одреди род и број речи на основу члана - ученик ће бити у стању да искаже датум уз помоћ наставника - ученик ће бити у стању да каже шта воли/не воли уз помоћ наставника, а да разуме шта други воли /не воли ако је то једноставан исказ	
Unité 3: Le Club des lecteurs Описати своју школу и учионицу; исказивање времена; исказати		-ученик ће бити у стању да прочита кратак једноставан текст уз помоћ наставника - ученик ће бити у стању да одговори на најједноставнија	

<p>припадност</p>	<p>питања у вези са текстом - ученик ће бити у стању да употреби присвојне придеве за прво лице једнине</p>
<p>Unité 4: Le Club des athlètes Породица и уже окружење, исказивање потреба, осета, осећања; описивање уобичајених активности</p>	<p>- ученик ће бити у стању да наброји чланове своје породице; да разуме када неко набраја са ким живи - ученик ће бити у стању да промени један правилан глагол писано и усмено и један неправилан глагол усмено - ученик ће бити у стању да преведе кратке реченице у којима је употребљен глагол имати и препознатљив вокабулар</p>
<p>Unité 5: Le Club des citadins Описивање места, исказивање просторних односа, исказивање молбе , захтева и захвалности</p>	<p>- ученик ће бити у стању да именује најмање пет места у граду и да разуме кратак једноставан исказ у вези са темом - ученик ће бити у стању да употреби одговарајући предлог у једноставном исказу - ученик ће бити у стању да промени правилан глагол у императиву</p>
<p>Unité 6: Le Club des photographes Исказивање времена (метеоролошког); исказивање просторних односа</p>	<p>- ученик ће бити у стању да препозна исказе у вези са годишњим добима и временским приликама - ученик ће бити у стању да каже где живи(град и држава) и које је националности - ученик ће бити у стању да промени правилан глагол у блиском будућем времену</p>

Допунска настава		Наставник: Сања Бижић	
Предмет:	Француски језик		
Разред:	б.		
Програмски садржаји		исходи	
Unité 0: Communiquons en français Поздрављање Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима		-ученик ће бити у стању да се поздрави користећи најједноставнија језичка средства - ученик ће бити у стању да се представи користећи најједноставнија језичка средства -ученик ће бити у стању да попуни формулар у коме се траже основни подаци (име, презиме, град, име школе, године, где живи, када му је рођендан, са ким живи) - ученик ће бити у стању да опише физички изглед свој или нечији користећи најједноставнија језичка средства	
Unité 1 : Passe-temps Слободно време-забава, разонода, хобији (спорт)		-ученик ће бити у стању да прочита кратак једноставан текст уз помоћ наставника - ученик ће бити у стању да одговори на најједноставнија питања у вези са текстом - ученик ће бити у стању да исказе своје активности или бар једну користећи најједноставнија језичка средства, а да разуме једноставне исказе којима се исказују нечије активности - ученик ће бити у стању да правилно употреби одговарајуће облике глагола моћи и желети у задатом једноставном контексту - ученик ће бити у стању да промени правилан повратни глагол у презенту помоћу наставника - ученик ће бити у стању да промени правилан глагол у императиву писано и усмено	
Unité 2: L’habit ne fait pas le moine Мода и облачење		- ученик ће бити у стању да каже шта воли да носи од одеће, како је тренутно обучен и да разуме најједноставније исказе у вези са облачењем - ученик ће бити у стању да правилно употреби присвојне придеве у писаној форми уз помоћ наставника - ученик ће бити у стању да пребаци најједноставније примере придева у облик женског рода и множине - ученик ће бити у стању да наведе облике показних придева и да их преведе	

<p>Unité 3: Interdit aux parents станованье</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да каже да ли живи у кући или стану, шта има у својој кући/соби - ученик ће бити у стању да прочита кратак текст и да одговори на најједноставнија питања у вези са текстом - ученик ће бити у стању да постави питање на три начина ако је реченица у презенту и није употребљено треће лице једнине
<p>Породица и уже друштвено окружење (постављање питања и исказивање прошлости)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да промени правилан глагол у перфекту са оба помоћна глагола писано и усмено - ученик ће бити у стању да разуме текст у коме је употребљен перфекат и да уочи глаголе у перфекту - ученик ће бити у стању да употреби правилан облик глагола у перфекту у контексту у најједноставнијим исказима
<p>Unité 4: Les gourmets Исхрана и гастрономске навике</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да исказе најмање десетак речи у вези са темом - ученик ће бити у стању да каже шта воли /не воли да једе - ученик ће бити у стању да помоћу наставника употреби тачан облик партитивног члана -ученики ће бити у стању да препозна глагол boire и да га промени помоћу наставника -ученик ће бити у стању да промени правилан глагол у блиском будућем времену
<p>Unité 5: Quand on aime on ne compte pas</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да прочита кратак текст и да одговори на

Куповина; поређење	<p>најједноставнија питања у вези са текстом</p> <ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да исказе неколико кратких исказа у ситуацији када се нађе у продавници - ученик ће бити у стању да исказе поређење у најједноставнијим реченицама помоћу најједноставнијих језичких средстава
--------------------	--

Додатна настава	Наставник: Сања Бижић
------------------------	-----------------------

Предмет:	Француски језик
Разред:	б.

Програмски садржаји	исходи
<p>Unité 0: Communiquons en français</p> <p>Поздрављање</p> <p>Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да представи себе и другог служећи се сложенијим језичким средствима -да постави питања у вези са прочитаним текстом -да одговори на питања у вези са слушаним текстом -да направи презентацију о познатој личности служећи се сложенијим језичким средствима
<p>Unité 1 : Passe-temps</p> <p>Слободно време-забава, разонода, хобији (спорт)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да изражајно прочита текст - ученик ће бити у стању да поставља питања у вези са текстом - ученик ће бити у стању да упоребљава тачне облике сажетог члана у контексту -да говори о својим активностима, хобијима, склоностима - да направи презентацију/плакат/квиз на дату тему
<p>Unité 2: L’habit ne fait pas le moine</p> <p>Мода и облачење</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да говори о својим укусима у вези са облачењем -да одговори на питања у вези са слушаним текстом -да поставља питања у вези са прочитаним текстом -да резимира текст -да презентује неки стил
<p>Unité 3: Interdit aux parents</p> <p>становање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да одговори на питања у вези са слушаним текстом -да поставља питања у вези са прочитаним текстом -да резимира текст - да говори о свом месту становања служећи се сложенијим језичким средствима

<p>Породица и уже друштвено окружење (постављање питања и исказивање прошлости)</p>	<p>-ученик ће бити у стању да говори о прошлим догађајима служећи се потврдним и одричним обликом правилних и неправилних глагола - да исказе своје мишљење на неку тему служећи се једноставним језичким средствима</p>
<p>Unité 4: Les gourmets Исхрана и гастрономске навике</p>	<p>-ученик ће бити у стању да говори о својим склоностима и укусима у вези са исхраном користећи сложенија језичка средства -да направи презентацију/колаж на тему француске или српске кухиње</p>
<p>Unité 5: Quand on aime on ne compte pas Куповина; поређење</p>	<p>-ученик ће бити у стању да пореди појмове служећи се свим постојећим језичким средствима из те области - ученик ће бити у стању да употреби одговарајуће језичке изразе у датим ситуацијама у вези са темом -да резимира текст</p>

<p>Допунска настава</p>		<p>Наставник: Сања Бижић</p>	
<p>Предмет:</p>	<p>Француски језик</p>		
<p>Разред:</p>	<p>7.</p>		
<p>Програмски садржаји</p>		<p>исходи</p>	
<p>Unité 1. Et si on parlait des vacances Исказивање прошлих догађаја; исказивање својих утисака; путовања; историја и географија Француске</p>		<p>-ученик ће бити у стању да каже неколико једноставних реченица на тему „распуст“ служећи се перфектом - ученик ће бити у стању да прочита текст и одговори на најједноставнија питања у вези са текстом писано и усмено -ученик ће бити у стању да преведе једноставне и кратке реченице на матерњи језик -да промени правилан глагол у перфекту и имперфекту - ученик ће бити у стању да исказе неколико чињеница у вези са историјом и географијом Француске</p>	
<p>Unité 4. Et si on parlait des nouvelles technologies? Медији, друштвене мреже, опасности интернета, исказивање свог става</p>		<p>-ученик ће бити у стању да прочита једноставан текст уз помоћ наставника - ученик ће бити у стању да одговори на најједноставнија питања у вези са текстом - ученик ће бити у стању да трансформише једноставне примере помоћу</p>	

	<p>прилошких заменица писано</p> <ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да постави питање у вези са кратком једноставном реченицом уз помоћ наставника - ученик ће бити у стању да наведе десетак речи у вези са темом
<p>Unité 7. Et si on parlait des bonnes habitudes? Спорт, хигијена, екологија</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; – формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; – пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања
<p>Unité 2. Et si on parlait de l'avenir? Исказивање будућности и планова; избор занимања; школски систем</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да препозна глагол у блиском будућем и простом будућем времену - да конјугира правилан глагол у ова два облика - да у једноставним реченицама употреби одговарајући облик глагола - да прочита текст у коме су употребљена будућа времена и одговори на једноставна питања у вези са прочитаним текстом
<p>Unité 3. Et si on parlait de nos goûts? Музика, филм, исказивање својих склоности; саветовати, препоручити</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да прочита текст и одговори на једноставна питања у вези са прочитаним текстом - да издвоји кључне речи из текста - да конјугира правилан глагол у кондиционалу презенте - да уме да препозна којим језичким средствима можемо нешто предложити, прихватити и одбити
<p>Unité 6. Et si on parlait de notre alimentation? Здрава храна; позвати, прихватити, одбити, предложити</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да препозна или наведе облике партитивног члана; препозна ситуацију када не користимо партитивни члан - да у једноставним примерима уз помоћ наставника исказе шта воли/не

	<p>воли да једе</p> <ul style="list-style-type: none"> - да уме да препозна којим језичким средствима можемо нешто предложити, прихватити и одбити -да наведе најмање десет речи у вези са темом
<p>Unité 8. Et si on parlait de nos valeurs? Породица, грађанске вредности, живот у заједници, хуманитарна помоћ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да прочита текст и да одговори на најједноставнија питања у вези са текстом -ученик ће бити у стању да трансформише једноставне реченице помоћу заменица у функцији објекта уз помоћ наставника; да их препозна и преведе кратку реченицу у којој је употребљена заменица

Додатна настава		Наставник: Сања Бижић	
Предмет:	Француски језик		
Разред:	7.		
Програмски садржаји		исходи	
<p>Unité 1. Et si on parlait des vacances Исказивање прошлих догађаја; исказивање својих утисака; путовања; историја и географија Француске</p>		<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању говори о активностима са распуста служећи се перфектом и имерфектом -разликује употребе перфекта и имперфекта -презентује на тему историја и географија Француске -одговара на питања у вези са слушаним текстом -поставља питања у вези са прочитаним текстом 	
<p>Unité 4. Et si on parlait des nouvelles technologies? Медији, друштвене мреже, опасности интернета, исказивање свог става</p>		<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да изражајно прочита текст - ученик ће бити у стању да поставља питања у вези са текстом - ученик ће бити у стању да трансформише сложеније примере помоћу прилошких заменица и да употребљава прилошке заменице у контексту, као и да објашњава употребу заменица - да направи презентацију/плакат/квиз на дату тему 	
<p>Unité 7. Et si on parlait des bonnes habitudes? Спорт, хигијена, екологија</p>		<ul style="list-style-type: none"> -да одговори на питања у вези са слушаним текстом -да поставља питања у вези са прочитаним текстом -да резимира текст -да направи плакат , презентацију, квиз на тему екологије 	
<p>Unité 2. Et si on parlait de l'avenir? Исказивање будућности и планова; избор занимања; школски</p>		<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да одговори на питања у вези са слушаним текстом 	

систем	<ul style="list-style-type: none"> -да поставља питања у вези са прочитаним текстом -да резимира текст - да искаже план; догађаје у будућности служећи се сложенијим језичким средствима
Unité 3. Et si on parlait de nos goûts? Музика, филм, исказивање својих склоности; саветовати, препоручити	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да говори о музици/филму служећи се сложенијим језичким средствима -да икаже савет или препоруку служећи се сложенијим језичким средствима - да направи презентацију и презентује на тему омиљене музичке групе/жанра/филма
Unité 6. Et si on parlait de notre alimentation? Здрава храна; позвати, прихватити, одбити, предложити	<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да говори о својим склоностима и навикама када је реч о исхрани служећи се партитивним чланом, одређеним чланом или партитивним DE -да позове некога на неки догађај, прихвати позив или одбије , предложи неку активност користећи сложенија језичка средства - глуми или симулира ситуацију у вези са позивањем, прихватањем , одбијањем
Unité 8. Et si on parlait de nos valeurs? Породица, грађанске вредности, живот у заједници, хуманитарна помоћ	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да говори о својој или породици из текста/са слике служећи се сложенијим језичким средствима -да резимира текст - да презентује на тему хуманитарних вредности -да поставља питања у вези са прочитаним текстом -да одговори на питања у вези са слушаним текстом -да трансформише сложеније примере помоћу личних заменица у функцији објекта

Допунска настава		Наставник: Сања Бижић
Предмет:	Француски језик	
Разред:	8.	

Програмски садржаји	исходи
<p>Unité 1: On fait connaissance Поздрављање Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима</p>	<p>-ученик ће бити у стању да каже неколико једноставних реченица о себи-о свом идентитету, месту становања, физичком изгледу, склоностима, хобијима...</p> <p>-да разуме текст у коме се ликови упознају и да одговори на питања у вези са текстом; да постави једноставна питања- како се зове/колико има година/где живи....</p> <p>- да промени глагол у блиском прошлом и трајном садашњем времену уз помоћ наставника усмено и писано</p> <p>-да препозна глагол у овим облицима и преведе их уз помоћ наставника</p>
<p>Unité 4: On lutte contre les incivilités Описати место; исказати забрану, обавезу, дозволу</p>	<p>-ученик ће бити у стању да прочита једноставан текст уз помоћ наставника</p> <p>- ученик ће бити у стању да одговори на најједноставнија питања у вези са текстом</p> <p>- ученик ће бити у стању да трансформише једноставне примере помоћу реалтивних заменица</p> <p>- ученик ће бити у стању да препозна релативне заменице и преведе их</p> <p>- ученик ће бити у стању да наведе десетак речи у вези са темом</p>
<p>Unité 2: On fait la fete Давање наредби, савета и препорука; празници и обичаји</p>	<p>- ученик ће бити у стању да пребаци једноставну реченицу у садашњем времену (обавештајну, упитну и узвичну) из директног у индиректни говор уз помоћ наставника у писаној форми</p> <p>-да прочита текст уз помоћ наставника</p> <p>-да одговори на једноставна питања у вези са тесктом</p> <p>-да наведе десетак речи у вези са темом</p>
<p>Unité 6: On parle de nos lectures Исказати план за будућност, позив на неки догађај</p>	<p>- ученик ће бити у стању да прочита текст или део текста</p> <p>-да одговори на једноставна питања у вези са текстом</p> <p>- да наведе десетак речи у вези са темом</p> <p>-да препозна глагол у простом будућем времену</p> <p>- да конјугира глагол у простом будућем времену</p>

<p>Unité 7: On fait une sortie Предложити, исказати своје мишљење, упоредити</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да прочита текст и одговори на једноставна питања у вези са прочитаним текстом - да издвоји кључне речи из текста - да препозна када је у реченици употребљено поређење; - да уме да упореди два појма у једноставном исказу где ће се упоређивати нека особина (Он је виши од Марка...) - да уме да препозна којим језичким средствима можемо нешто предложити, прихватити и одбити
<p>Unité 3: On parle d’histoire Исказивање прошлих догађаја</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да препозна прошла глаголска времена - да конјугира правилне глаголе у перфекту и имперфекту уз помоћ наставника -да преводи једноставне исказе у прошлом времену
<p>Unité 5: On lutte contre le gaspillage Исказати критику, разочарање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да препозна или наведе облике партитивног члана; препозна ситуацију када не користимо партитивни члан - да у једноставним примерима уз помоћ наставника исказе шта воли/не воли да једе -да наведе најмање десет речи у вези са темом - да препозна којим језичким средствима можемо исказати критику

Додатна настава		Наставник: Сања Бижић	
Предмет:	Француски језик		
Разред:	8.		
Програмски садржаји		исходи	
<p>Unité 1: On fait connaissance Поздрављање Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима</p>		<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да представи себе и другог служећи се сложенијим језичким средствима -да постави питања у вези са прочитаним текстом -да одговори на питања у вези са слушаним текстом -да правилно употребљава блиско прошло, трајно садашње и блиско будуће време у контексту 	
<p>Unité 4: On lutte contre les incivilités</p>		<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да изражајно прочита текст 	

<p>Описати место; исказати забрану, обавезу, дозволу</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да поставља питања у вези са текстом - ученик ће бити у стању да трансформише сложеније примере помоћу реалтивних заменица и да употребљава релативне заменице у контексту, као и да објашњава употребу заменица - да направи презентацију/плакат/квиз на дату тему
<p>Unité 2: On fait la fête Давање наредби, савета и препорука; празници и обичаји</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да пребади сложенију реченицу у било ком глаголском облику (обавештајну, упитну и узвичну) из директног у индиректни говор усмено и писано -да одговори на питања у вези са слушаним текстом -да поставља питања у вези са прочитаним текстом -да резимира текст -да презентује неки празник из своје домовине
<p>Unité 6: On parle de nos lectures Исказати план за будућност, позив на неки догађај</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да одговори на питања у вези са слушаним текстом -да поставља питања у вези са прочитаним текстом -да резимира текст - да исказе план; позове некога у усменој и писаној форми
<p>Unité 7: On fait une sortie Предложити, исказати своје мишљење, упоредити</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да пореди појмове служећи се свим постојећим језичким средствима из те области - да предложи, прихвати, одбије предлог - да исказе своје мишљење на неку тему служећи се једноставним језичким средствима
<p>Unité 3: On parle d’histoire Исказивање прошлих догађаја</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ученик ће бити у стању да говори о прошлим догађајима разликујући употребу перфекта и импрефекта -да направи презентацију/колаж на тему неке историјске личности
<p>Unité 5: On lutte contre le gaspillage Исказати критику, разочарање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученик ће бити у стању да употреби или не употреби партитивни члан у контексту -да исказе критику или разочарање служећи се једноставним језичким средствима -да резимира текст

Ваннаставне активности-секција		Наставник: Сања Бижић	
Предмет:	Француски језик		
Разред:	5-8.		
Програмски садржаји		исходи	
<ul style="list-style-type: none"> - обичаји Француске и земаља француског говорног подручја - празници Француске и земаља француског говорног подручја - знаменитости Француске и земаља француског говорног подручја - историја земаља француског говорног подручја - језичке игре - такмичења - читалачки клуб - квизови 		<ul style="list-style-type: none"> - ученици ће бити у стању да развију сазнајне и интелектуалне способности - да развију своје хуманистичке, моралне и естетске ставове - да стекну позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика - да развију креативност, сарадничке односе - да развијају солидарност - да обогате своју културу и надограде своје образовање 	

- позоришне представе - слушање се и коментарисање песама на францускомјезику - пројекти - прављење честитки за пригодне празнике - часопис или новине на француском језику, у којима су обрађене теме које они сматрају занимљивим њиховом узрасту - плес/ритмика/пантомима кроз коју се може објаснити текст	

БЕРСКА НАСТАВА

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Верска настава			
Разред:	пети			
Циљ предмета:	<p>Ученици ће уочити разлику других религија са православном вером. Сазнаће шта значи откривење – Бог се открива људима. Ученици ће уочити разлику Старог завета и Новог завета. Сазнаће многобројне догађаје из Старог завета, многе личности којима се Господ јављао, указивао им на пут спасења. Упознаће се са Нојем, Аврамом, Исаком, Јаковом, Мојсијем. Упознаће многобројне пророке. Јако је битно да све догађаје из Старог завета повежу са Новим заветом и схвате да људи током Старог завета исшчекују рођење и долазак Господа Исуса Христа. Уочити и повезати догађај Пасхе и Васкрсења Господњег је од великог значаја. Ученици ће научити десет Божијих заповести које нам Бог даје преко Мојсија и уочити да Господ својим доласком све заповести сједињује у две највеће које говоре о љубави према Богу и љубави према људима. Сазнаће о цару Давиду и псалмима. Научиће и да певају неке псалме.</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	

УВОД

- моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току петог разреда основне школе;
- моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања.

Подстицати радозналост ученика, креативност, одговорност, сарадњу, поштовање личности као јединствене и непоновљиве...
Градити однос према Богу и према људима као јединственим личностима. Остваривати однос према Цркви и заједници. Остваривати добар однос према природи и очувању животне средине. Коришћење разних интернет платформи, блог – Веронаутика – позив на царствовање, google, разни видео и аудио садржаји. Коришћење сајта Квизирација и других који дају могућност да се ураде многобројни квизићи и игрице различитих садржаја. Деца кроз игре обнављају, уче и показују колико владају својим знањем. Коришћење разних врста презентација, кратких цртаних филмова и садржаја који деци могу приближити теме које радимо. Мотивација и креативност ученика је јако битна. Рад на многобројним креативним предметима. Глума, певање, представе луткарског типа и личног су јако битне. Деца добро уче и памте кроз игру, песму, глуму, анимацију...
Практична примена у личном животу сваког појединца. Учешће на Литургијама и другим молитвама, обилазак светиња, учешће у црквеном животу..

Активност, саинтересованост, учешће у раду, креативност, практичан рад, примена у свом личном животу, однос према Богу и људима, знање кроз квизиће и разне игре, отвореност у разговору, постављање питања и потреба за дубљим смислом наше вере, односа према Богу и вечном животу, учешће у приредбама, представама, учешће у разним драмским текстовима, потреба да се дете искаже у својим глумачким способностима, учешће у хорићима, певање, сналажљивост у разним уметничким делима, однос према приатељима, према ближњима, Богу, заједници, природи...

РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА	<ul style="list-style-type: none"> - моћи да именује неке политеистичке религије - моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века		

ОТКРИВЕЊЕ – СВЕТ БИБЛИЈЕ

- моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава;
- моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру;
- моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка
- моћи да разликује Стари и Нови Завет
- бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи;

<p>СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА</p>	<p>-моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије</p> <p>-моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле</p> <p>-моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан</p> <p>-бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи;</p> <p>-моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу;</p> <p>-моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама;</p> <p>-моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом</p>		
<p>СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА</p>	<p>-моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја</p> <p>-моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом</p> <p>-моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта</p> <p>-моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести</p> <p>-моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној иконографији</p>		

<p>ЗАКОН БОЖИЈИ</p>	<p>-моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију; -моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести; -моћи да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу;</p>		
<p>МЕСИЈАНСКА НАДА</p>	<p>-моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана -моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи -моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства -знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију -моћи да наведе неке од старозаветних пророка -моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије -увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига</p>		

--	--	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Верска настава – обавезна изборна настава			
Разред:	шести			
Циљ предмета:	Ученик ће савладати основна знања из предвиђених тема. Знање није довољно. Потребно је да се практично и животно примени и осети. Литургијским животом, Светом Тајном причешћа и разговорима са свештеницима и монасима, ученик добија димензију црквеног благодатног живота. Потребне су нам ваннаставне активности које утичу на развој детета у верском и духовном погледу. Разне изложбе и представе показују значај тимског рада и полако уводе децу у Цркву која и јесте једна велика заједница.			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. УВОД	<p>-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе;</p> <p>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања</p>	<p>Рад на часу, ваннаставне активности, практична примена онога што се учи, учешће у литургијском животу и сарадња са многобројним црквама и манастирима кроз излете, изложбе, приредбе, глума, певање, хор, разне креативне израде предмета...</p>	<p>Пратимо активност, интересовање, учешће у раду, знање, креативне способности, рад у групи, учешће у квизирацији, учешће у приредбама, изложбама...</p>	

<p>2. ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖИЈЕГ</p>	<p>-моћи да каже да су Јевреји пред долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе</p> <p>-моћи да препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава</p> <p>-моћи да преприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и каже да је он припремао народ за долазак Христа</p> <p>-моћи да доживи врлински живот и покајање као припрему за сусрет са Христом;</p>		
<p>3. УВОД У НОВИ ЗАВЕТ</p>	<p>-моћи да закључи да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет са људима.</p> <p>-моћи да наведе неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка;</p> <p>-моћи да пронађе одређени библијски одељак;</p> <p>-моћи да каже да се Библија користи на богослужењима;</p> <p>-моћи да именује Јеванђелисте и препозна њихове иконографске симболе;</p> <p>-бити подстакнут на читање Светог Писма.</p>		
<p>4. БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС</p>	<p>-моћи да преприча догађај Благовести и да препозна да је то „почетак спасења“;</p> <p>-моћи да препозна службу анђела као</p>		

	<p>гласника и служитеља Божијих;</p> <p>-моћи да препозна Богородичино прихватање воље Божије као израз слободе;</p> <p>-моћи да уочи да је за разлику од Еве, Богородица послушала Бога</p> <p>-моћи да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним празницима;</p> <p>-моћи да преприча библијски опис Рођења Христовог;</p> <p>-моћи да препозна да је Христос дошао на свет да сједини Бога и човека</p> <p>-моћи да преприча библијски опис Христовог Крштења, поста и кушања;</p> <p>-моћи да препозна да су Христова чуда израз Његове љубави према људима;</p> <p>-моћи да увиди разлику између старозаветног закона и новозаветних заповести о љубави;</p> <p>-бити подстакнут да прихвати Христа за свој животни узор;</p> <p>-моћи да преприча догађаје Васкрсења Лазаревог и Уласка у Јерусалим; '</p> <p>-моћи да увиди контрадикторност између очекивања јеврејског народа спрам Христове личности;</p> <p>-моћи да хронолошки наведе догађаје Страсне седмице;</p> <p>-моћи да преприча библијски опис Тајне Вечере и у приносу хлеба и вина препозна Свету Литургију;</p> <p>-моћи да преприча библијски опис</p>		
--	--	--	--

<p>5. ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА</p>	<p>Христовог Страдања и Васкрсења -моћи да кроз тумачење тропара Христовог Васкрсења препозна да је Христос победио смрт и омогућио свима васкрсење из мртвих;</p> <p>-моћи да преприча догађаје Вазнесења и Педесетнице; -моћи да каже да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова; -моћи да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота; -моћи да уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучеништва; -моћи да објасни значај доношења Миланског едикта; -моћи да усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења;</p>		
-------------------------------------	--	--	--

Обавезна изборна настава		Обавезна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Верска настава			
Разред:	Седми			
Циљ предмета:	-Указати ученицима на повезаност љубави и знања у црквеном искуству; -Објаснити ученицима да нам Христос открива Бога као Свету Тројицу; -Развити код ученика свест о љубави као темељу заједнице.			

	-Указати ученицима на Саборе као израз јединства Цркве;		
	-Објаснити појмове јереси и догмата; -Пружити ученицима основно знање о историјском контексту настанка Символа вере; -Пружити ученицима основ за разумевање основне истине о Тајни Богочовека Христа; -Пружити ученицима основ за разумевање да се кроз учешће у Светим Тајнама Цркве наш живот и сви његови елементи узводе у личносни однос са Богом; -Указати ученицима на историјски пут Српске Цркве кроз житија изабраних светитеља; -Подстаћи ученике да развију доживљај Крсне славе као молитвеног прослављања Бога и светитеља;		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
УВОД БОГОПОЗНАЊЕ	-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 7. разреда основне школе; -моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. -моћи да уочи да су знање и учење	Подстицати радозналост ученика, креативност, одговорност, сарадњу, поштовање личности као јединствене и непоновљиве... Градити однос према Богу и према људима као јединственим личностима. Остваривати однос према Цркви и заједници. Остваривати добар однос према природи и очувању животне средине. Коришћење разних интернет платформи, блог – Веронаутика – позив на царствовање, google, разни видео и аудио садржаји. Коришћење сајта Квизирација и других који дају	Активност, заинтересованост, учешће у раду, креативност, практичан рад, примена у свом личном животу, однос према Богу и људима, знање кроз квизиће и разне игре, отвореност у разговору, постављање питања и потреба за дубљим смислом наше вере, односа према Богу и вечном животу, учешће у приредбама, представама, учешће у разним драмским текстовима, потреба да се

**ЈЕДИНСТВО ЦРКВЕ
ХРИСТОВЕ**

важни у његовом животу;
-моћи да кроз очигледне примере и експерименте закључи да постоје различити начини сазнавања
-моћи да кроз примере из личног искуства уочи да једино онај кога заволимо за нас постаје личност - непоновљиво и бескрајно важно биће;
-моћи да повезује личносно познање са нашим познањем Бога;
-моћи да препозна да нам Христос открива Бога као љубавну заједницу три личности;
-моћи да вреднује своје понашање на основу љубави коју исказује према својим ближњима;
-бити подстакнут на одговорније обликовање заједничког живота са другима.

-моћи да уочи да је Црква на Саборима решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју;
-бити подстакнут да своје проблеме и несугласице са другима решава кроз разговор и заједништво;
-знати да је Символ вере установљен на Васељенским саборима;
-умети да интерпретира Символ вере;
-знати да се Символ вере изговара на Крштењу и Литургији;
-моћи да уочи да појам Богочовека описује Христа као истинитог Бога и

могућност да се ураде многобројни квизићи и игрице различитих садржаја. Деца кроз игре обнављају, уче и показују колико владају својим знањем. Коришћење разних врста презентација, кратких цртаних филмова и садржаја који деци могу приближити теме које радимо. Мотивација и креативност ученика је јако битна. Рад на многобројним креативним предметима. Глума, певање, представе луткарског типа и личног су јако битне. Деца добро уче и памте кроз игру, песму, глуму, анимацију...
Практична примена у личном животу сваког појединца. Учешће на Литургијама и другим молитвама, обилазак светиња, учешће у црквеном животу..

дете искаже у својим глумачким способностима, учешће у хорићима, певање, сналажљивост у разним уметничким делима, однос према приатељима, према ближњима, Богу, заједници, природи...

	<p>мисионарској делатности просветитеља равноапостолних Кирила и Методија;</p> <p>-моћи да објасни просветитељску улогу и значај Светога Саве за српски народ;</p> <p>-бити подстакнут да доживи српске светитеље као учитеље хришћанских врлина;</p> <p>-моћи да препозна неговање српских православних обичаја као начин преношења искуства вере и прослављања Бога и светитеља</p> <p>-моћи да препозна евхаристијску симболику у елементима Крсне Славе;</p> <p>-бити подстакнут да прослављање Крсне славе везује за Литургију</p> <p>-бити подстакнут да доживи, вреднује и негује богатство и лепоту српске културне баштине</p>		
--	---	--	--

Обавезна настава		Обавезна изборна настава	Пројектна настава	Дигитални свет
Предмет:	Верска настава			
Разред:	Осми разред			
Циљ предмета:	Увидети да је човек икона Божија и да је створен да буде слободна личност. Учити Христове заповести о љубави и знати да једино љубављу човек може превазићи препреке. Кроз молитву, Свету Литургију и причешће човек напредује и приближава се Светима. Зато је значајно упознати се са моштима, чудима и Светитељима којима се молимо и можемо прионуту у сваком тренутку.			

Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација
<p>УВОД</p>	<p>-Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; -Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.</p>	<p>-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току осмог разреда основне школе; -моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.</p>	<p>активност заинтересованост за будући рад</p>

<p>ЧОВЕК ЈЕ ИКОНА БОЖИЈА</p>	<ul style="list-style-type: none"> -моћи да увиди да је човек икона Божија јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона између Бога и света. -моћи да увиди да се човек остварује као личност у слободној заједници љубави са другим. -бити подстакнут да учествује у литургијској заједници. -моћи да сагледа грех као промашај људског назначења; -моћи да разликује слободу од самовоље; -моћи да увиди да човек може бити роб својих лоших особина и навика; -бити подстакнут да увиди вредност ближњега у сопственом животу; -моћи да усвоји став да једино кроз љубав човек може превазићи конфликт; -моћи да вреднује своје поступке на основу Христових заповести о љубави. 	<ul style="list-style-type: none"> -Продубити код ученика знање о човеку као икони Божијој у свету; -Развити свест код ученика о неопходности живота у заједници; -Развити свест код ученика да је грех злоупотреба слободе; -Омогућити ученицима основ за разумевање хришћанског појма слободе; -Подстаћи ученике на узајамну љубав и поштовање; -Подстаћи ученике на стално преиспитивање свог живота. 	<p>заинтересованост активност учешће у раду креативност сарадња у тиму певање</p>
<p>ПОДВИЖНИЧКО – ЕВХАРИСТИЈСКИ ЕТОС</p>	<ul style="list-style-type: none"> -моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви; -моћи да препозна различите подвиге као путеве који воде ка истом циљу; -моћи да објасни кад и како се пости; -моћи да увиди смисао и значај поста; 	<ul style="list-style-type: none"> -Омогућити ученицима основ за правилно разумевање хришћанског подвига; -Упутити ученике на смисао подвига светитеља; -Објаснити ученицима начин, смисао и циљ поста; -Упознати ученике са Житијима Светих; 	<p>заинтересованост учешће у раду способност да се научено примени у животу учешће у црквеној заједници</p>

	<ul style="list-style-type: none"> -бити подстакнут на пост и молитву као начин служења Богу; -бити подстакнут да развија хришћанске врлине; -бити подстакнут да се критички односи према својим поступцима; -бити подстакнут да чита Житија Светих; -бити подстакнут да заснује свој однос према Богу на захвалности 	<ul style="list-style-type: none"> -Развити евхаристијски етос код ученика. 	
ЛИТУРГИЈА	<ul style="list-style-type: none"> -моћи да увиде да је молитва разговор са Богом; -бити подстакнут да преиспита и обогати свој молитвени живот; -моћи да схвати личну молитву као припрему за саборну молитву; -моћи да објасни значење речи Литургија и Евхаристија; -моћи да однос међу члановима Цркве пореди са повезаношћу удова у људском телу; -моћи да препозна неке од елемената Литургије; -моћи да увиди да Молитва Господња има литургијску основу; -моћи да наведе најважније делове храма и препозна њихову богослужбену намену. -моћи да именује нека богослужења и да зна да постоје покретни и непокретни празници; -бити подстакнут да активније учествује у богослужењима; 	<ul style="list-style-type: none"> -Указати ученицима на значај личне и саборне молитве; -Објаснити ученицима важност Литургије тумачењем значења речи Евхаристија и Литургија (захвалност и заједничко дело); -Указати ученицима да је литургијско сабрање израз Цркве као Тела Христовог; -Указати ученицима на целину литургијског догађаја као узајамног даривања Бога и његовог народа -Упознати ученике са смислом и основним елементима Литургије; -Подстаћи ученике на заједничко учешће у богослужењима; -Објаснити ученицима динамику богослужбеног 	<ul style="list-style-type: none"> активност знање и разумевање квиз рад у тиму и пару креативност певање

<p>ЦАРСТВО БОЖИЈЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> -моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да постане Царство Божије; -моћи да објасни да Царство Божије у пуноћи наступа по другом Христовом доласку и васкрсењу мртвих; -моћи да објасни да је Бог створио човека као сарадника на делу спасења; -моћи да препозна да је Литургија икона Царства Божијег; -бити подстакнут да активније учествује у Светој Литургији. -моћи да преприча догађај Преображења Господњег; -моћи да повеже појмове светости и обожења са дејством Светога Духа -моћи да препозна да је предукус Царства Божијег присутан у моштима, чудотворним иконама, исцељењима... -моћи да препозна разлику између православне иконографије и световног сликарства; -моћи да препозна икону као символ Царства Божијег; -бити подстакнут да на правилан начин изражава поштовање према 	<p>времена.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Објаснити ученицима да је Царство Божије крајњи циљ историје; -Указати ученицима на повезаност између васкрсења мртвих и Царства Божијег; -Објаснити ученицима појам обожења указујући им на библијски опис Преображења Господњег; -Развијање свести ученика да је Литургија икона Царства Божјег; -Упознати ученике са сведочанствима присуства Божијег у овом свету (чуда, мошти...); -Предочити ученицима улогу Цркве у свету; -Пружити ученицима основно знање о икономији Духа Светога; -Упознати ученике са иконографијом као изразом есхатолошког стања света и човека. 	<p>разумевање и примена у свом животу активност на часу заинтересованост знање подстицај за напредак певање</p>
------------------------------	---	--	---

	хришћанским светињама.		
--	------------------------	--	--

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Сачувајмо нашу планету		РАЗРЕД: Пети	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења слободне наставне активности Сачувајмо нашу планету јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја			
ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ РАСПОРЕЂЕНИ ПО НАСТАВНИМ ТЕМАМА	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ
<p>ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ Основни појмови из области животне средине.</p> <p>Утицај човека на животну средину.</p> <p>Концепт одрживог развоја.</p> <p>Спровођење акција у заштити и очувању животне средине (мали пројекти).</p>	<p>– наведе основне појмове о животној средини;</p> <p>– наведе примере утицаја човека на животну средину;</p> <p>– уочи узрочно-последичне везе и односе на релацији човек и животна средина;</p> <p>– препозна проблеме у локалној средини на основу концепта</p>	<p>-презентације</p> <p>-демонстрације</p> <p>- студије случаја</p> <p>- симулације</p> <p>- играње улога</p> <p>- дебате</p> <p>- рад у малим групама</p> <p>-рад на пројектима</p> <p>-гледање и анализа видео прилога</p> <p>-креативне радионице</p> <p>-рад у групи на платформама за учење</p> <p>-повезивање са вршњацима из других школа или држава</p>	<p>-презентације ученика</p> <p>-продукти њиховог рада</p> <p>-писање есеја</p> <p>- резултати на тематским квизовима</p> <p>- начин на који ученик учествује у активностима</p> <p>-како прикупља податке</p> <p>-како брани своје ставове</p> <p>- квалитет постављених питања</p> <p>- способност да се нађе веза међу појавама</p> <p>-наведе пример</p> <p>-промени мишљење у контакту са аргументима</p> <p>-разликују чињенице од интерпретације</p> <p>-изведе закључак</p> <p>-прихвати другачије мишљење</p> <p>- примени научено предвиде последице</p> <p>- дају креативна решења</p>

<p>ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ</p> <p>Природни ресурси (богатства) – дефиниција, подела и значај.</p> <p>Обновљиви и необновљиви природни ресурси.</p> <p>Жива бића као природни ресурс (мали пројекти).</p> <p>Одрживо коришћење ресурса</p>	<p>одрживог развоја;</p> <p>– активно и одговорно управља и решава интегративне пројектне задатке;</p> <p>– повезује хоризонтално и вертикално знања о одрживом коришћењу ресурса и користи холистички приступ у решавању проблема одрживог развоја;</p> <p>– развија ставове и вредности о очувању животне средине кроз решавање проблема на локалитету;</p> <p>– емоционално реагује на проблеме локалног окружења;</p> <p>– схвати и разуме поделу и значај</p>	<p>-гостовања стручњака</p> <p>-учење у другим установама</p> <p>- посете разним дешавањима</p> <p>-укључивање у акције..</p>	<p>-како ученици међусобно сарађују</p> <p>- како решавају сукобе мишљења</p> <p>- како једни другима помажу</p> <p>- да ли испољавају иницијативу</p> <p>- како превазилазе тешкоће</p> <p>- да ли показују критичко мишљење или критицизам</p> <p>- колико су креативни.</p>
---	--	---	--

<p>ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p> <p>Појам, извори и врсте</p>	<p>природних ресурса</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује обновљиве од необновљивих природних ресурса; – препозна и наводи примере обновљивих и необновљивих природних ресурса; – критички се односи према нерационалном коришћењу необновљивих природних ресурса <p>– наведе изворе и последице загађења природне средине</p>		
--	---	--	--

<p>загађивања.</p> <p>Глобалне промене и глобалне последице.</p> <p>Озонске рупе и последице на животну средину.</p> <p>Смањење загађења од отпада</p> <p>БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ</p> <p>Дефиниција биодиверзитета и геодиверзитета.</p> <p>Угрожавање биодиверзитета и геодиверзитета.</p> <p>Заштита биодиверзитета и геодиверзитета.</p>	<p>– разликује изворе и врсте загађења;</p> <p>– анализира из различитих углова утицај загађења на живи свет;</p> <p>– разврстава изворе загађења;</p> <p>– истражи изворе загађења у локалној средини;</p> <p>– наведе примере последица стварања озонских рупа и других глобалних проблема на животну средину;</p> <p>– уочава узрочно последичне везе између глобалних и локалних проблема загађења и очувања природне средине;</p> <p>– уочи повезаност природних, социјалних и економских фактора у очувању</p>		
--	--	--	--

	<p>животне средине;</p> <ul style="list-style-type: none"> – креира решења за смањење загађења од отпада у оквиру пројеката; – користи методе и алате истраживања на терену; – прикупља податке из различитих извора уз критичко сагледавање и доношење закључка; – разликује биодиверзитет од геодиверзитета; – идентификује и објашњава факторе који доводе до угрожавања биодиверзитета и геодиверзитета; – процењује негативан утицај појединих фактора на биодиверзитет и геодиверзитет у локалној средини; 		
--	--	--	--

	<p>– наводи примере заштите биодиверзитета и геодиверзитета;</p> <p>– креира истраживачке задатке;</p> <p>– користи ИКТ приликом прикупљања информација и представљања резултата истраживања о геодиверзитету и биодиверзитету;</p> <p>– ради у тиму, размењује мишљење и учествује у акцијама очувања животне средине;</p> <p>– објашњава резултате истраживања повезаности геодиверзитета и биодиверзитета</p>		
--	--	--	--

	<p><i>-Стилизовање облика</i></p> <p>17.Маса од папира и лепка</p> <p>18. Маса од папира и лепка</p> <p>19. Уметничка рециклажа</p> <p>20- Уметничка рециклажа</p> <p><i>-Вајарске технике</i></p> <p>21.Израда накита</p> <p>22.Израда накита</p> <p>23. Индивидуални пројект</p> <p>24. Индивидуални прејект</p> <p><u>СЛИКАЊЕ</u></p> <p><i>-Примарне , секундарне и терцијалне боје</i></p> <p>25.Сликање на основу маште</p> <p>26.Сликање на основу маште</p> <p>27.Сликање мртве природе</p> <p>28.Сликање мртве природе</p> <p>29. Пејзаж</p> <p>30.Пејзаж</p> <p><i>-Локални тон</i></p> <p>31.Лептир</p> <p>32.Шкољке</p> <p><i>-Сликарске технике</i></p> <p>33.Израда мозаика</p> <p>34.Израда мозаика</p> <p>35.Декупаж</p>	<p>-наслика ликовни рад према задатом или одабраном моделу приказујући тонове које опажа</p> <p>-обликује стварне и имагинарне текстуре и облике одабраном цртачком , сликарском или вајарском техником</p> <p>-изрази цртежом , сликом или скулптуром машту , сећање , емоције , интересовања или утисак о уметничком делу</p> <p>-обликује употребне предмете примењујући најмање једну хоби технику</p> <p>-разликује цртачке ,сликарске и вајарске технике , материјал и прибор</p> <p>-чисти радну површину , простор и прибор по завршетку сваког рада</p> <p>-учествује у активностима које доприносе</p>	<p>односу на тзђе радове,оригиналан у односу на своје старе радове...)</p> <p>-организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања,знања о простору,перспективи, пропорцијама,правцу,смеру...)</p> <p>-вербално изражавање (учтиво комуницира,аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад,идеју,доживљај,опажање, емоције...)</p> <p>-употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју,примењује одговарајући процес,бира одговарајући материјал,подлогу,истражује могућности технике и материјала,користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду,обликује рад у одабраном апликативном програму...)</p> <p>-самопроцена (вербална и писана)</p>	<p>образовно-васпитних задатака са побуђеним интересовањем ученика да ове задатке прихвате на нивоу самоиницијативе,односно у складу са властитом израженом потребом. Садржај програма треба тумачити различитим примереним методама како би ученици поступно и спонтано усвајали нова сазнања. Неопходно је на сваком часу тематску јединицу илустровати адекватним ликовно-уметничким делом.</p>	<p>12</p>
--	---	--	---	--	-----------

	36.Декупаж	добробите школе и локалне заједнице			
					УКУПНО
					36

Слободне наставне активности				
Назив:	Чувари природе			
Разред:	Пети			
Циљ учења:	<p>Циљ учења је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја</p>			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења	

<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста. ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет. ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет. ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности.</p>	<p>– препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета; – активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета; – повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу;– одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу;</p>	<p>Садржај програма чуvara природе има тенденцију појачаног развијања знања из области животне средине у односу на први циклус. Наведени програми садржаја поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ ,који је усмерен ка практичној реализацији, ван учионице и ка изради малих</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују што се постиже формативним оцењивањем. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аараргентима,</p>
--	--	--	---

		<p>пројеката.Овако конципиран програм даје велике могућности ученицима и наставнику да на креативан начин реализују наставне јединице. Улога наставника је да уз примену различитих метода рада</p>	<p>разликују чиње- нице од интерпретација, изведе закључак, прихват и другачије мишљење, примен и научено, пред виде последице , дају креативн а решења. Такође, наставник прат и и вреднује ка ко ученици међу - собно сарађују, како решавају с укобе мишљења, к ако једни дру- гима помажу, да ли испољавају и ницијативу, как о превазилазе те- шкоће, да ли пок азују критичко мишљење или кри тицизам, колик о су креативни. З а неке садржаје прикладни су и други начини п ро- вере напредова ња као што су нп р. квизови или улазни и излаз ни тестови како б и се утврдили е фекти рада на н ивоу знања, веш тина,</p>
--	--	---	---

			<p>ставова. Вредно вање ученички х постигнућа вр ши се у складу са Правилником о оцењивању учени ка у основном о бразовању и ва спитању. Учениц и свакако треб а унапред да бу ду упознати шт а ће се и на који нач ин пратити и вр едновати. Прил иком сваког вр едно- вања постигнућа потребно је уче нику дати повр атну информаци ју</p>
--	--	--	---

<p>Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.</p>	<p>– аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе.</p>	<p>подстиче и усмерава интересовање, креативност ученика у покушају да самостално објасни узроке и последице човековог дејства на животну средину.</p>	<p>аргументима, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су</p>
--	---	--	---

			<p>и други начини провере napредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и ва-</p> <p>спитању.</p>
--	--	--	--

Слободне наставне активности			
Назив:	МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ		
Разред:	пети и шести		
Циљ учења:	Циљ учења слободне наставне активности Музиком кроз живот је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ	– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Проширивање знања о музичким елементима. Изражајна својства динамике. Врста, карактер и примена темпа. Тон: боја и текстура. Ритам: дводелни, троделни, четвороделни и мешовити. Повезивање звука и ритма. Примена динамике, темпа и ритма у свакодневном животу.	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину

<p style="text-align: center;">КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ</p>	<p>домаћих и страних аутора; – исказе своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама; – користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано исказе утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – исказе свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог; – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења.</p>	<p>Проширивање искуства ученика у коришћењу различитих музичких средстава за рад у процесу музичког изражавања и обликовања; Индивидуално и групно певање. Двоглас. Троглас. Индивидуално и групно свирање.</p> <p>ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ</p> <p>Синхронизација различитих менталних и физичких капацитета. Координација различитих менталних и физичких капацитета. Правилно дисање. Концентрација. Говор тела. Јачање одређених делова тела. Рефлекс. Пажња. Брзина реаговања на различите захтеве из окружења. Развој свесности о нашем телу, контроли покрета и јачању мишића, као и бољој координацији и балансу. Стимулација и активација организма на психомоторном и когнитивном нивоу. Истраживање унутрашњег ритма и звука свога тела. Body percussion</p> <p>КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ</p> <p>Технике критичког мишљења. Дрво проблема. Дебата. Шест шешира. Мозгалица. Трибине. Вештине критичког мишљења: комуникација, сарадња, препознавање проблема, решавање проблема. Вештина постављања питања: меморијска, транслацијска, интерпретацијска, аналитичка, синтетичка,</p>	<p>на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику</p>
--	---	---	--

		евалуацијска. Обликовање оригиналног мишљења. Музичка критика. Анализа композиције. Развијање способности и интересовања за целоживотно образовање	дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.
--	--	--	---

Слободне наставне активности			
Назив:	Медијска писменост		
Разред:	5.и 6.разред		
Циљ учења:	Циљ учења слободне наставне активности Медијска писменост је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.		
Наставне теме/области	Исходи На крају програма ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (Мој медијски дан).	-идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији-публика (корисници); – разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; – упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; – опише и анализира своје медијске навике;	Програм се реализује подстицањем ученике на стицање основних знања о медијима. Наставне активности које прате ову тему треба усмерити ка следећим закључцима ученика: – медијски садржаји се размењују путем медија, који се деле на традиционалне или старе (штампа, радио,	Континуирано праћење напретка ученика(начин на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд.)Постигнућа ученика се прате и

		<p>телевизија, филм) и дигиталне (оне за које је потребан интернет);</p> <p>– основне функције медија су да информишу јавност, образују и шире културне вредности, али и да је забаве;</p> <p>– медији имају важну улогу у креирању ставова друштва о разним појавама и људима. Како би се теме обрадиле, потребно је применити различите технике стицања сазнања, као што су - колективна анализа медијских навика ученика; самовредновање, уписивањем у одговарајућу табелу свог избора медија и медијског садржаја, као и времена утрошеног уз медије у току једног дана. Анализа прикупљеног материјала треба да послужи стицање увида у сопствене медијске навике и утрошено време уз медије.</p>	<p>вреднују формативно: током целог процеса.</p> <p>-квалитет постављених питања способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, разликовање чињенице од интерпретација, извођење закључака, прихватање другачијег мишљење, примена наученог, креативна решења</p> <p>-међусобно сарадња, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, . - квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова</p>
--	--	--	---

<p>ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ</p> <p>Медијски садржаји као конструкти стварности. Деконструкција и конструкција медијских порука.</p>	<p>– разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности;</p> <p>– деконструише једноставније примере медијских порука;</p>	<p>Наставне активности требало би да воде ка следећим закључцима ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> – медијски садржаји нису стварност, већ конструкт стварности – приказ стварности који је неко са одређеним циљем осмислио; – тај приказ стварности може бити близак истини или далеко од ње; – медијске садржаје не разумеју сви примаоци на исти начин; – сви медијски садржаји имају циљну групу (публику) којој су намењени, што одређује њихова изражајна средства, облик, начин на који су упућени публици итд.; – медијски садржаји се стално морају преиспитивати и проверавати. <p>Анализа новинског текста или другог медијског садржаја (ТВ или радио-емисије, садржаја са Јутјуба и сл.). Индивидуални или групни одабир одређених медијских садржаја. садржаја</p>	<p>Континуирано праћење напретка ученика(начин на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд.)Постигнућа ученика се прате и вреднују формативно: током целог процеса. -квалитет постављених питања способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, разликовање чињенице од интерпретација, извођење закључака, прихватање другачијег мишљење, примена наученог, креативна решења</p> <p>-међусобно сарадња, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају</p>
---	--	--	---

<p>ОГЛАШАВАЊЕ Комерцијални медијски</p>		<p>одговорити на питања кључна за деконструкцију медијске поруке, у форми која је усклађена са когнитивним могућностима ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ко је осмислио и упутио овај медијски садржај публици? Ко је та особа/група људи? – Која средства су употребљена да би се привукла моја пажња? Што сте у том медијском садржају одмах уочили? – На који начин ће људи другачији од мене разумети исту медијску поруку? Како би је разумели моји родитељи, а како моји најстарији чланови шире породице 	<p>иницијативу, . - квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова</p>
--	--	---	---

<p>садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова).</p> <p>Профит као циљ оглашавања. тицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу</p>	<p>– одговорно креира једноставније медијске садржаје.</p> <p>– критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ;</p> <p>– наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача.</p>	<p>Програм се реализује разговором, планираним активностима, малим истраживачким задацима.</p> <p>Утврдити колико су ученици изложени рекламним порукама.</p> <p>Питања:</p> <p>– Где најчешће срећете рекламне поруке?</p> <p>– Да ли у школи или на путу од куће до школе срећете поруке које нешто оглашавају?</p> <p>– Да ли уочавате поруке на предметима у учионици (свеске, оловке, флашице воде, одећа, обућа...?)</p> <p>– На који начин рекламе привлаче пажњу?</p> <p>Реализација пројекта – анализа телевизијске рекламе.</p> <p>Домаћи задатак: На путу од куће до школе забележи рекламе које примећујеш и покушај да одговориш на питања:</p> <p>Где се реклама налази?</p> <p>– Шта рекламира оглас?</p> <p>– Да ли се у твојој породици користи тај производ?</p> <p>– Да ли мислиш да ове</p>	<p>Континуирано праћење напретка ученика(начин на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд.)</p> <p>Постигнућа ученика се прате и вреднују формативно: током целог процеса. -квалитет постављених питања способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, разликовање чињенице од интерпретација, извођење закључака, прихватање другачијег мишљење, примена наученог, креативна решења</p> <p>-међусобно сарадња, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, . - квизови</p>
---	--	---	--

<p>МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ</p>	<p>– разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; – идентификује недостатке и предности мобилног телефона као</p>	<p>рекламе имају некакав утицај на тебе? – На који начин можеш да се супротставиш осећању ускраћености?</p> <p>Програм се реализује кроз разговор и истраживачке задатке.</p>	<p>или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова</p> <p>Континуирано праћење напретка ученика(начин на који ученици</p>
--	---	---	---

<p>Комуникација у дигиталном окружењу.</p> <p>Поузданост и веродостојност информација на интернету.</p> <p>Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја.</p> <p>Вредновање и селекција доступних информација.</p> <p>Персонализована претрага на Гуглу.</p> <p>Анализа апликација на мобилном телефону.</p> <p>Зависност од мобилних телефона.</p>	<p>уређаја за комуницирање, информисање и забаву;</p> <p>– препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја;</p> <p>– вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане;</p> <p>– препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама.</p>	<p>Подстицање дискусије о томе које мобилне дигиталне платформе ученици познају и како их користе.</p> <p>Разговор о томе да ли мобилне дигиталне платформе могу да буду од користи за процесе учења, да ли су им нешто значиле у периоду пандемије када се није ишло сваки дан у школу.</p> <p>Дискусија о уочавању негативних страна мобилних дигиталних платформи.</p> <p>Покретање питања зависности од мобилних дигиталних платформи.</p> <p>Разговор о безбедности на интернету. Ученици треба да усвоје став да нису све информације које добијају са интернета поуздане/веродостојне.</p> <p>Вежба може бити одређени појам који ће наставник изабрати, а ученици „претражити” на својим уређајима (компјутерима или телефонима). Уколико су у прилици да упореде резултате, увидеће да су добили различите изворе.</p> <p>Питања могу бити:</p>	<p>учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд.)</p> <p>Постигнућа ученика се прате и вреднују формативно: током целог процеса.</p> <p>-квалитет постављених питања способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, разликовање чињенице од интерпретација, извођење закључака, прихватање другачијег мишљење, примена наученог, креативна решења</p> <p>-међусобно сарадња, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, . - квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања,</p>
---	--	--	--

		<p>1. Које претраживаче или агрегаторе садржаја користите најчешће и због чега?</p> <p>2. До којих врста информација долазите?</p> <p>3. Да ли је увек могуће наћи аутора садржаја и информација?</p> <p>4. Да ли и како проверавате информације до којих сте дошли путем онлајн претраживача?</p>	вештина, ставова
--	--	--	------------------

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ		РАЗРЕД: 6.	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења слободне наставне активности Сачувајмо нашу планету јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја.			
ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ РАСПОРЕЂЕНИ ПО НАСТАВНИМ ТЕМАМА	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

<p>ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА Дефиниције географског омотача, животне средине и природне средине.</p> <p>Узајамна повезаност у оквиру географског омотача.</p> <p>Утицај човека на одрживост животне средине.</p> <p>Спровођење акција – заштита и одрживост животне средине.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише појмове и разуме разлике између појмова географски омотач, животна средина и природна средина; – наведе примере повезаности и условљености литосфере, атмосфере, хидросфере и биосфере у оквиру географског омотача; – наведе принципе одрживог развоја; – уочи активности човека које доприносе одрживости животне средине; – уочи узрочно последичне везе између активности човека и промена у животној средини; – уочи повезаност природних, социјалних и економских фактора у очувању животне средине; – процени и упореди 	<p>Програми се реализује комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, повезивање са вршњацима из других школа или држава, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције... Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је преваходно у томе да</p>	<p>наставник пратити и вреднује показатеље напретка као што су нпр. начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како брани своје ставове. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.</p>
---	---	---	--

различите утицаје човека на потрошњу ресурса и одлагање отпада;

- истражи изворе загађења у локалној средини;
- анализира узроке и последице загађења у локалној средини
- разврстава глобалне промене, упореди их и процени њихов утицај на животну средину
- кроз решење пројектних задатака идентификује разлоге, узроке и последице емисије штетних гасова;
- класификује изворе буке у локалном окружењу;
- наведе и аргументује могућа решења за заштиту од буке;
- класификује објекте геонаслеђа;
- издвоји критеријуме за издвајање објеката

уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују. Уколико је потребно може се користити модификовано кратко предавање које држи наставник или ученик.

	<p>геонаслеђа као репрезентативних примера геодиверзитета;</p> <p>– учествује у дебати о одрживом понашању у заштићеном подручја;</p> <p>– графички прикаже промену броја заштићених биљних и животињских врста Србије у одређеном временском периоду;</p> <p>– препозна на карти заштићена подручја из наше земље која имају међународни значај;</p>		
--	---	--	--

<p>ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p> <p>Глобалне промене у животној средини и њихове последице.</p> <p>Смањење емисија штетних гасова.</p> <p>Заштита од буке.</p> <p>Комунална хигијена (акција).</p> <p>Рециклажа (акција).</p> <p>Спровођење акција – одговоран однос према одрживости животне средине.</p>	<p>– образлаже разлоге заштите појединих биљних и животињских врста у Србији;</p> <p>– развија ставове и вредности о очувању животне средине кроз решавање проблема на локалитету;</p> <p>– формулише истраживачки задатак кроз рад у групама;</p> <p>– прикупи информације релевантне за истраживање;</p> <p>– користи ИКТ приликом прикупљања информација и представљања резултата истраживања;</p> <p>– учествује у акцијама које су усмерене ка заштити и очувању животне средине.</p>	<p>Програми се реализује комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су:</p> <p>презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, повезивање са вршњацима из других школа или држава, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције... Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим</p>	<p>наставник пратити и вреднује и друге показатеље напретка као што су нпр. начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како брани своје ставове. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.</p>
--	--	---	--

		усмеравају, прате и вреднују. Уколико је потребно може се користити модификовано кратко предавање које држи наставник или ученик.	
<p>ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ НЕЖИВЕ ПРИРОДЕ</p> <p>Одговоран однос према геолошкој, геоморфолошкој, хидролошкој разноврсности и разноврсности климе и земљишта.</p> <p>Геонаслеђе.</p> <p>Заштићена подручја.</p> <p>Заштићена подручја од међународног значаја.</p>		<p>Програми се реализује комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, повезивање са вршњацима из других</p>	<p>наставник пратити и вреднује и друге показатеље напретка као што су нпр. начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како брани своје ставове. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.</p>

		<p>школа или држава, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције... Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују. Уколико је потребно може се користити модификовано кратко предавање које држи наставник или ученик.</p>	
--	--	--	--

<p>.</p> <p>ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА Заштићене биљке Србије.</p> <p>Заштићене животиње Србије.</p> <p>Теренска вежба: посета резервату природе.</p> <p>Спровођење акција – обележавање Дана планете Земље, Светског дана заштите животне средине, Светског дана вода.</p>		<p>Програми се реализује комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, повезивање са вршњацима из других школа или држава, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције... Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим</p>	<p>наставник пратити и вреднује и друге показатеље напретка као што су нпр. начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како брани своје ставове. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.</p>
---	--	--	--

		усмеравају, прате и вреднују. Уколико је потребно може се користити модификовано кратко предавање које држи наставник или ученик.	
--	--	---	--

Обавезна настава		Изборни програм		Слободне наставне активности		
Предмет:	ЦРТАЊЕ; ВАЈАЊЕ, СЛИКАЊЕ					
Разред:	6. (РАЗРЕД)					
Циљ предмета	Наставне теме	Исходи	Начин провере	Начини и поступци остваривања програма	Број часова по темама	
Циљ учења слободне наставне активности Цртање , вајање и сликање је да ученик кроз ликовни рад развија стваралачко мишљење и унапређује визуелно опажање , естетичке критеријуме и способности ликовног	ЦРТАЊЕ -Својства линија 1.Тачка , линија , смер -Врсте цртежа 2.Слободан ритам (воће , поврће) 3.Ритам масе и волумена (воће , поврће) 4.Цртање мртве	-црта креирајући линије различитих вредности комбиновањем материјала , угла и притиска прибора/ материјала -црта према задатом моделу приказујући односе	-однос према раду(припремљен за час,одговоран,одржава прибор,чува радове...) -однос према себи(истражује,поставља питања,предлаже,поштује себе и своје радове,учи на својим грешкама,спреман да испроба своје способности...)	Токомо остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних метода наставе те кроз све програмске целине осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.	14	

<p>изражавања</p> <p>развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја; - стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства; - развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење; - развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу; - развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање; - подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде; - стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју</p>	<p>природе (туш и перо)</p> <p>5.Цртање мртве природе (лабиринт туш)</p> <p>-<i>Цртачке технике</i></p> <p>6.Илустровање бајке</p> <p>7.Илустровање бајке</p> <p>8.Цртање на основу маште</p> <p>9.Цртање на основу маште</p> <p>10.Цртање пером</p> <p>11.Хоби технике</p> <p>12.Хоби тенике</p> <p>13.Употребни предмети</p> <p>14.Употребни предмети</p> <p>ВАЈАЊЕ</p> <p>-<i>Својства облика</i></p> <p>15.Чврста и мека форма</p> <p>16.Односи маса и волумена</p> <p>-<i>Стилизовање облика</i></p> <p>17.Маса од папира и лепка</p> <p>18. Маса од папира и лепка</p> <p>19. Рад по природи</p> <p>20- Рад по природи</p> <p>-<i>Вајарске технике</i></p> <p>21.Израда накита</p> <p>22.Израда накита</p> <p>23. Индивидуални пројект</p>	<p>величина које опажа</p> <p>-илуструје причу , бајку или песму одабраном цртачком техником</p> <p>-обликује према моделу фигуре од меког материјала стилизујући сложени облик</p> <p>-обликује у самосталном и тимском раду</p> <p>скулптуре или употребне прдмете од материјала за рециклажу</p> <p>-наслика ликовни рад према задатом или одабраном моделу</p> <p>приказујући тонове које опажа</p> <p>-обликује стварне и имагинарне текстуре и облике одабраном цртачком , сликарском или вајарском техником</p> <p>-изрази цртежом , сликом или скулптуром машту , сећање , емоције ,</p>	<p>-однос према другима(довршава радове у задатом року,поштује договорена правила понашања,спреман да помогне и сарађује,уважава туђу културу,радове начин размишљања,доживљавања, Изражавања...)</p> <p>-разумевање (разуме зададак,појмове,процес,разуме концепт,разуме визуелне информације...)</p> <p>-повезивање (повезује и пореди познате и нове информације,људе,места ,догађаје,феномене,идеје...)</p> <p>-оригиналност (оригиналан у односу на тзђе радове,оригиналан у односу на своје старе радове...)</p> <p>-организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања,знања о простору,перспективи, пропорцијама,правцу,смеру...)</p> <p>-вербално изражавање (учтиво комуницира,аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад,идеју,доживљај,опажање, емоције...)</p> <p>-употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју,примењује одговарајући процес,бира</p>	<p>Користити задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства,а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.</p> <p>Важност у усаглашавању образовно-васпитних задатака са побуђеним интересовањем ученика да ове задатке прихвате на нивоу самоиницијативе,односно у складу са властитом израженом потребом.</p> <p>Садржај програма треба тумачити различитим примереним методама како би ученици поступно и спонтано усвајали нова сазнања.</p> <p>Неопходно је на сваком часу тематску јединицу илустровати адекватним ликовно-уметничким делом.</p>	<p>10</p>
---	---	--	---	---	-----------

<p>природне законитости и друштвене појаве; - омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности; - развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности</p>	<p>24. Индивидуални прејект СЛИКАЊЕ <i>-Примарне , секундарне и терцијалне боје</i> 25.Сликање на основу маште (јарке-чисте боје) 26.Сликање на основу маште (јарке –чисте боје) 27.Сликање мртве природе 28.Сликање мртве природе 29. Пејзаж (замућене боје) 30.Пејзаж (замућене боје) <i>-Локални тон</i> 31.Лептир 32.Шкољке <i>-Сликарске технике</i> 33.Израда мозаика 34.Израда мозаика 35.Декупаж 36.Декупаж</p>	<p>интересовања или утисак о уметничком делу -обликује употребне предмете примењујући најмање једну хоби технику -разликује цртачке ,сликарске и вајарске технике , материјал и прибор -чисти радну површину , простор и прибор по завршетку сваког рада -учествује у активностима које доприносе добробите школе и локалне заједнице</p>	<p>одговарајући материјал,подлогу,истражује могућности технике и материјала,користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду,обликује рад у одабраном апликативном програму...) -самопроцена (вербална и писана)</p>		<p>12</p>
УКУПНО					36

Слободне наставне активности			
Назив:	Чувари природе		
Разред:	Шести		
Циљ учења:	<p>Циљ учења је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја</p>		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења

<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста. ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет. ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет. ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности.</p>	<p>– препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета; – активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета; – повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу;</p>	<p>Садржај програма чувара природе има тенденцију појачаног развијања знања из области животне средине у односу на први циклус. Наведени програми садржаја поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ, који је усмерен ка практичној реализацији, ван учионице и ка изради малих пројеката. Овако конципиран програм даје велике могућности ученицима и наставнику да на креативан начин реализују наставне јединице. Улога наставника је да уз примену различитих метода рада</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују што се постиже формативним оцењивањем. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аараргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни</p>
--	---	--	--

			<p>тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију</p>
--	--	--	--

<p>Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.</p>	<p>– аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе.</p>	<p>подстиче и усмерава интересовање, креативност ученика у покушају да самостално објасни узроке и последице човековог дејства на животну средину.</p>	<p>аргументима, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</p>
--	---	--	--

Слободне наставне активности		Моја животна средина	
Назив:	Моја животна средина		
Разред:	7.разред		
Циљ учења:	Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК Еколошки отисак. Биокапацитет. Еколошки дуг. Одрживи развој Еколошко право. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ Врсте отпада. Управљање отпадом. Комунални отпад. Депонија. РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И	образложи избор теме/истраживања из области одрживог развоја, циљ и план рада користећи вештину јавног говора; – формулише истраживачки задатак; – планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање реалног циља; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање, користећи поуздане изворе информација, наводећи извор и аутора;	ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК У активностима за достизање исхода акценат треба да буде на истраживању појмова биокапацитет и еколошки дефицит на интернету и у литератури. Ученици ће стећи сазнања о томе шта се подразумева под еколошким дугом и зашто се обележава међународни еколошки значајан датум Дан еколошког дефицита. На	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у

<p>СИРОВИНА Секундарне сировине: папир, уља у исхрани, текстил, пластика. Предности и недостаци поновне употребе добара и сировина. ЗР правила.</p> <p>ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ Извори енергије. Енергетска ефикасност. Обновљиви извори енергије. Предности и недостаци обновљивих извора енергије.</p>	<p>– прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада; – учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и одрживом развоју; – повеже значај очувања животне средине са бригом о сопственом и колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животної средини и културном наслеђу; – користи језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне и техничке дисциплине и чува језички идентитет; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични</p>	<p>тај начин упутиће се у потешкоће које прате човечанство (како производи храну и како се снабдевати енергијом). - <i>УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ</i> Ученици се баве темом решавања проблема отпада (депони- је, мелиоризација земљишта, спаљивање отпада и рециклажа). Ученици ће стечена знања о управљању отпадом (посебну пажњу обратити на комунални отпад), најпре применити у свом домаћинству уз подршку чланова своје породице, а касније реалитетом у школском простору. У оквиру ове теме ученици могу да истраже које институције у локалној заједници су надлежне за решавања проблема отпада, да остваре сарадњу са тим институцијама, тако што ће направити интервјуе са представницима тих институција и на тај начин направити подкасте на Јутјубу или чланке за школски</p>	<p>активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чиње-нице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли</p>
--	---	--	--

	<p>допринос постизању договора и афирмишући толеранцију и равноправност у дијалогу; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи</p>	<p>часопис. У оквиру ове теме задатак ученика је да у својој школи про-мовишу значај класификовања отпада (органски, папир, пластика) и осмисле кампању промовисања правилног поступања са отпадом у својој школи. РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ За достизање исхода треба искористити већ стечена знања ученика о обновљивим и необновљивим изворима енергије, али и знања из географије и вештине стечене на тежици и технологији за радионичарски рад о изворима енергије. Ученици могу да учествују у дебати на тему колико су обновљиви извори енергије добри и лоши по животну средину. Како би што успешније</p>	<p>испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме</p>
--	--	---	--

		<p>учествовали у дискусији, треба претходно да се припреме и да на интернету и литератури пронађу о каквом се извору енергије ради, које су његове добре и лоше стране и у којој мери је развијена технологија која такве изворе користи. Правила којих треба да се придржавају у дебати је да користите аргументе, а не мишљење, да буду парламентарни и саслушају аргумент противника на који онда могу да дају контрааргумент. Треба обрадити појам енергетске ефикасности и зашто је она значајна, а може се радионичарски урадити заједно са начинима штедње енергије тако да ђаци цртежима или фотографијама своје околине упоређивати одрживу и неодрживу потрошњу енергије. На једном онлајн зиду ће бити примери одрживог коришћења (штедљива сијалица,</p>	<p>грешке и побољша свој резултат и учење.</p>
--	--	--	--

		искључен ТВ док ради компјутер итд.), а на другом контрапримери (обичне сијалице, укључени разни апарати истовремено).	
--	--	--	--

Слободне наставне активности

Назив: Предузетништво Разред: VII Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: Да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву.

Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА Однос цене и квалитета производа/услуге. Декларација производа. Уговорна обавеза за услугу. Остваривање права потрошача.	<ul style="list-style-type: none"> - наведе основна права потрошача и начине њихове заштите; - на декларацији пронађе најважније информације о производу и одреди однос цене и квалитета; 	Кроз студију случаја ученици се оспособљавају да у оквиру задатог буџета одаберу производ или услугу и аргументују свој избор у односу на критеријуме као што су квалитет, цена, еколошка подобност, корисност производа/услуге, естетска вредност, робна марка, трајање гаранције, могућности сервисирања итд. Ученици се оспособљавају да се информишу о производу (прехранбеном, хемијском, техничком, одећа и обућа) на основу његове декларације. Упознају се шта су то права потрошача и на који начин могу да их остваре. Упутити ученике на услове које потрошач мора да испуни да би остварио своја права. Посебну пажњу посветити правима потрошача у односу на безбедност и квалитет производа/услуге, могућност замене или повраћаја новчаних средстава уколико није испуњена потпуна функционалност производа у гарантном року, као и у случајевима када производ није у складу са декларацијом или за услугу није испуњена уговорна обавеза. Постоје велике могућности за истраживачке задатке као што су нпр. да ученици пронађу информације о уобичајеном трајању гаранције за различите врсте производа.	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како
СВЕТ РАДА Свет занимања некад, сад и у будућности. Професионална оријентација. Професионални развој.	<ul style="list-style-type: none"> - посматра занимања из перспективе некад и сад и предвиди могућности њиховог развоја 	Уводне активности у ову тематску целину имају за циљ да ученици сагледају развојност занимања што подразумева и њихово нестајање, као и факторе који до тога доводе (технолошки развој, промене људских потреба...). За промишљање о развоју занимања у будућности погодне су креативне радионице. Ради пуног разумевања света рада ученици треба да се упознају са образовним профилима у оквиру различитих подручја рада, школама које их образују и захтевима које треба да испуне они који желе да се за њих школују. У ту сврху може се користити информатор за упис у средњу школу, а ученици подељени у групе могу добити различите задатке	

<p>Форма и функција CV и мотивационог писма. Концепт целоживотног учења.</p>	<p>у будућности; - повезује одређена занимања и врсту и нивое образовања;</p>	<p>да га проуче (подручја рада, образовни профили у подручју рада, услови за упис, трогодишњи и четворогодишњи образовни профили, дуално образовање...). Неко од ученика требао би да се бави и информацијама о питањима како се наставља школовање после средње школе и разликама које постоје између похађања гимназије и стручне школе, односно разликама између опште и стручне матуре. Имајући у виду узраст ученика ниво академског образовања треба да буде само на информативном нивоу. На основу тог истраживачког рада може се организовати активност у којој сваки ученик или пар треба да припреми презентацију у стандардизованој форми за изабрани образовних профил. Презентација би требало да садржи информације о школама које образују тај образовни профил, минималном броју бодова из претходних школских година, условима уписа, могућностима запошљавања и наставка школовања, као и за које послове су ученици оспособљени након завршетка школовања. Припремљене појединачне презентације објединити и објавити на сајту школе. Уколико постоји могућност, ученицима омогућити комуникацију са представницима средњих школа, као и појединцима који се баве тим занимањима а то може бити неко од родитеља. У оквиру ове теме ученици треба да се упознају и са појмовима професионални развој, професионална оријентација и селекција, форма и функција CV и мотивационог писма. Током рада ученицима сугерисати да ће због динамичних промена на тржишту рада, током своје професионалне каријере бити принуђени да буду флексибилни, да се континуирано усавршавају и оријентишу ка целоживотном учењу.</p>	<p>комуницирају и сарађују, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, дају креативна решења, како представљају резултате свога рада итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, колико су креативни, како решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам.</p>
<p>ПОКРЕНИ СЕБЕ И ДРУГЕ Покретање иницијативе. Менаџмент и лидерство.</p>	<p>- препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања; - се укључи у иницијативе које се покрећу у школи; - – разликује особине лидера и менаџера;</p>	<p>За увођење у тему наставник може да припреми примере неких иницијатива, пожељно је да буду на глобалном и локалном нивоу, који илуструју снагу иницијативе и предузетништва. Након тога, може се организовати активност у којој ученици треба да идентификују различите проблеме у свом непосредном окружењу (нпр. проблеми у вези са животном средином, безбедношћу у саобраћају...), и сагледају могућности њиховог решавања из перспективе сопственог ангажовања и укључивања појединаца, група и организација из локалне заједнице. Овај садржај добро кореспондира са програмом <i>Грађанског васпитања</i> за све разреде јер он потенцира грађански активизам који се заснива на истим овим корацима: препознавање проблема – тражење решења. Након спроведене анализе ученици треба да изаберу два проблема и промишљају које су могућности њиховог решавања. Подељени у групе сачињавају план акције са основним елементима. Наставник кроз примере успешних менаџера и лидера, упознаје ученике са особинама које их одликују. На основу својих интересовања и способности ученици преузимају улоге у тиму, а затим анализирају које особине менаџера и лидера су им потребне за успешно обављање задатка. У раду се могу консултовати са особама за које процене да им могу помоћи. Спровођење ове активности не треба да траје дуже од 3 часа јер је то увод у следећу тему где се очекује да ученици искажу, у складу са својим узрастом и знањем неки ниво иницијативности и предузимљивости.</p>	<p>Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, колико су креативни, како решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам.</p>
<p>УЧЕНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА Појам предузећа (привредног субјекта).</p>	<p>- одговорно преузима задужења у тиму, сарађује са другим</p>	<p>Током остваривања ове теме, ученици треба кроз практичан рад и симулацију рада привредног друштва да стекну јаснију слику о економском, финансијском функционисању предузећа, да развијају сопствене предузетничке капацитете, социјалне, организационе и лидерске вештине. Привредно друштво се оснива као виртуелни привредни субјекат који нема правни значај, али су сви процеси који се</p>	<p>Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, колико су креативни, како решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам.</p>

<p>Производ и/или услуга. Појам тржишта. Људски и материјални ресурси. Пословна комуникација. Основни етички принципи у пословању. Процес производње и процес пружања услуга. Цена производа или услуге. Облици промовисања производа. Продаја производа или услуге.</p>	<p>члановима тима и учествује у доношењу одлука;</p> <ul style="list-style-type: none"> - планира, распоређује и управља ресурсима (знања и вештине, време, новац, технологије); - учествује у осмишљавању пословне идеје; - информише се о постојању сличних производа на тржишту; - комуницира са окружењем о креативним идејама свога тима; - примењује правила пословне комуникације; - поштује етичке принципе у пословању; - израчуна трошкове израде производа према датим инструкцијама; - прикупи информације о ценама сличних производа на тржишту и на 	<p>одвијају у њему реални. Уколико школа има регистровану ученичку задругу, пословање ученичких предузећа је потребно укључити у рад ученичке задруге.</p> <p>Ученици се дели на две групе (од 10–15 ученика). Свака група оснива и води сопствено предузеће – привредни субјекат, са реалним процесима, производима/услугама и остварује зараду. Ученичко предузеће, под менторством предметног наставника, пролази кроз све фазе развоја стварног привредног друштва (оснивање, развијање, затварање). Свако ученичко предузеће осмишљава свој производ или услугу, трудећи се да буду оригинални, иновативни и креативни. Са циљем постизања ових захтева, важно је да ученици прикупе информације о истим или сличним производима или услугама на тржишту и успоставе комуникацију са окружењем како би испитали могућност остваривања пословног успеха. У складу са производом/услугом, ученици бирају назив предузећа, израђују лого предузећа и праве план активности. Са циљем прикупљања новчаних средстава за почетак рада предузећа, ученици могу да организују културни или спортски догађај, продајну изложбу, аукцију, сајам. Како би обезбедили успешно пословање, ученици се уз помоћ наставника упознају са правилима пословне комуникације, основним етичким принципима у пословању и рационалном управљању расположивим ресурсима (знања и вештине, време, новац, технологије). Ученицима указати на важност поштовања кодекса пословног понашања, од начина опхођења до кодекса облачења. Неопходно је да ученици уоче разлику између свакодневне и пословне комуникације (вербалне и невербалне). Инсистирати на поштовању основних етичких начела, као што је професионално обављање пословне делатности, савесно извршавање обавеза и преузимање одговорности, поштовање преузетих обавеза, коришћење допуштених средстава за постизање пословних циљева.</p> <p>Ученици израчунавају све трошкове које су имали током реализације своје идеје. У те трошкове спадају трошкови материјала, трошкови израде и други трошкови. На основу прикупљених података, формирају продајну цену и усклађују је са ценама сличних производа на тржишту.</p> <p>Уз помоћ наставника, осмишљавају различите облике промовисања и продаје свог производа и остварују интеракцију са пословним сектором и потенцијалним купцима. Промовисање се може остварити и коришћењем ИКТ алата. Продајне активности могу бити реализоване на продајним изложбама, сајмовима и базарима.</p> <p>Након реализоване теме, неопходно је да сваки тим изврши евалуацију спроведених активности и изради презентацију о раду свог предузећа. Чланови тима доносе заједничку одлуку у које сврхе ће бити искоришћена новчана средства зарађена током пословања ученичког предузећа.</p>	<p>Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење</p>
--	---	--	---

основу њих одреди цену свог производа; - учествује у промоцији и продаји производа; - – презентује рад свог тима.		
---	--	--

Слободне наставне активности			
Назив:	УМЕТНОСТ		
Разред:	седми и осми		
Циљ учења:	Циљ учења слободне наставне активности Уметност је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА	образложи значај традиционалне визуелне уметности за идентитет народа и појединца; – повеже карактеристичан артефакт са континентом и културом којој припада; – обликује ликовне радове са препознатљивим елементима	ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА Визуелна уметност народа Аустралије и Новог Зеланда (сликарство аустралијских Аборицина, традиционална	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо

<p style="text-align: center;">ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ</p> <p style="text-align: center;">МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА</p>	<p>одабране културе; – опише одабрани продукт визуелних уметности и процес његове израде; – пореди основне одлике традиционалне визуелне уметности два или више народа; – објасни значај и улогу културног наслеђа; – објасни главне карактеристике традиционалне музике на простору Балкана и Србије и њихов међусобни утицај; – прикаже елементе прожимања традиционалне музике различитих народа на простору Балкана на музичким примерима; – презентује традиционалну музику карактеристичну за различите крајеве Балкана и Србије; – прикаже начине очувања музичког културног наслеђа; – објасни како савремене технологије утичу на развој музике; – презентује начине промоције музичких дела и догађаја; – прикаже примену музике у другим уметностима; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима. – комуницира учтиво, јасно и аргументовано уз уважавање различитих мишљења, идеја и естетских доживљаја; – проналази, самостално и у сарадњи са другима,</p>	<p>тетоважа Маора) Уметност америчких народа (тотеми, керамика, ћилими, корпе) Култура древне Индије, Кине и Јапана (градови, храмови, одећа, писмо) Уметност народа Африке (маске и штитови) Словенска традиција (митологија, симболика и орнаментика)</p> <p style="text-align: center;">ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ</p> <p>Културно наслеђе (значај и улога) Традиционална музичка уметност Балкана (основне карактеристике у односу на ентитет и међусобни утицаји, сличности и разлике) Традиционална музика Србије (певање, свирање, обичаји, обреди, ношња, кола...) Начини очувања културног наслеђа</p> <p style="text-align: center;">МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА</p> <p>Савремене технологије и музика. Маркетинг у музици. Примењена музичка уметност. Музичка критика и</p>	<p>тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин</p>
---	---	--	--

	релевантне податке и информације користећи савремену технологију; – учествује активно, према сопственим способностима и интересовањима, у истраживачком и радионичком раду.	интервју	пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.
Слободне наставне активности		Моја животна средина	
Назив:	Моја животна средина		
Разред:	8.разред		
Циљ учења:	Циљ Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.		
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК Еколошки отисак. Биокапацитет. Еколошки дуг. Одрживи развој Еколошко право. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ Врсте отпада. Управљање отпадом. Комунални отпад. Депонија. РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И	образложи избор теме/истраживања из области одрживог развоја, циљ и план рада користећи вештину јавног говора; – формулише истраживачки задатак; – планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање реалног циља; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање, користећи поуздане изворе	ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК У активностима за достизање исхода акценат треба да буде на истраживању појмова биокапацитет и еколошки дефицит на интернету и у литератури. Ученици ће стећи сазнања о томе шта се подразумева под еколошким дугом и зашто се обележава међународни еколошки значајан датум Дан еколошког дефицита. На тај начин упутиће се у потешкоће које прате човечанство (како	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним

<p>ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА Секундарне сировине: папир, уља у исхрани, текстил, пластика. Предности и недостаци поновне употребе добара и сировина. ЗР правила.</p> <p>ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ Извори енергије. Енергетска ефикасност. Обновљиви извори енергије. Предности и недостаци обновљивих извора енергије.</p>	<p>информација, наводећи извор и аутора; – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада; – учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и одрживом развоју; – повеже значај очувања животне средине са бригом о сопственом и колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу; – користи језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне и техничке дисциплине и чува језички идентитет; – сарађује у тиму, поштујући</p>	<p>производити храну и како се снабдевати енергијом). Даље учење може да се настави кроз друштвену игру, у групама, тако да таблу за игру и правила осмишљавају сами. Таблу могу да праве користећи једно од „Р-правила“ (нпр. поновна употреба одбачених материјала а циљ је да ученици савладају основне појмове о еколошком дефициту и да схвате про- блеме који настају услед еколошког дуга. Потребно је најпре обрадити појам еколошког отиска и његову сврху (које информације и увиде пружа појединцу, породици и друштву). Потом ученици рачунају еколошки отисак на онлајн наменском калкулатору: https://www.footprintcalculator.org/. У паровима праве табеле у које ће уносити податке за сопствени еколошки отисак, али и еколошки отисак замишљених личности, које ће разврставати по унапред осмишљеним критеријумима. Веома је значајно да критеријум осмисле, односно одаберу самостално, тј. у договору са својим паром. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ Ученици се баве темом решавања</p>	<p>проверама. Уместо тога, наставник треба кон- тинуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође,</p>
--	---	---	--

	<p>разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању договора и афирмишући толеранцију и равноправност у дијалогу; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи</p>	<p>проблема отпада (депоније, мелиоризација земљишта, спаљивање отпада и рециклажа). Све групе добијају потребан материјал, истражују литературу и претражују интернет. За остваривање исхода у реализацији ове теме потребно је обрадити класификацију отпада према: врсти материјала од којег је направљен (лим, пластика, стакло, органски...), према изворима настајања (кућни, индустријски, медицински...) или према критеријуму који ученици сами одреде, претходно информишући се о томе какве врсте отпада могу бити. Своје резултате представљају табеларно. Такође, потребно је да истраживањем сазнају шта се подразумева под појмом „управљање отпадом” и да представе нека решења како се отпадом управља у другим државама. оквиру ове теме задатак ученика је да у својој школи промовишу значај класификовања отпада (органски, папир, пластика) и осмисле кампању промовисања правилног поступања са отпадом у својој школи. То могу</p>	<p>наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта</p>
--	---	--	---

		<p>урадити тако што ће у групама осмислити назив кампање, лого и паролу и то пропратити ликовним презентацијама, видео клиповима, презентацијама, стрипом.</p> <p>Надаље ће описивати циљ и реализацију своје кампање. Заједно са другим групама анализирају колико је њихова кампања реална и колико може бити успешна. Дискутују о могућим потешкоћама да се кампања спроведе, као и о могућим позитивним ефектима које она може да произведе. У разговору са својим другарима кориговаће слабе стране своје кампање, те проналазити нове начине како да она буде што успешнија, односно масовнија.</p> <p><i>РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА</i></p> <p>За остваривање исхода и у реализацији ове теме потребно је представити све могућности смањења отпада (тзв. Р-правила на енглеском говорном подручју).</p> <p>Ученици се деле у групе и свака има другачији задатак: једна да рециклира, друга да врши ремедијацију,</p>	<p>ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат.</p>
--	--	---	--

а трећа да осмисли идеју како да поново употреби отпад за неку другу сврху (практичан рад је пожељан). Све групе добијају исти материјал (папир, пластику, органски отпад итд.), односно исти отпад, али ће претраживањем интернета и литературе налазити начине како да га третирају у складу са активностима своје групе. Кроз рад, одговориће на бројна питања:

ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ

За достизање исхода треба искористити већ стечена знања ученика о обновљивим и необновљивим изворима енергије, али знања из географије и вештине стечене на техници и технологији за радионичарски рад о изворима енергије. Ученици у групама раде на неким картама означавају места у Србији и другим државама у којима се користе обновљиви извори енергије (за означавање се могу користити и 3Д модели; ручно израђене ветрењаче и соларни панели, на пример). Свака група добија задатак да ради на другој држави и потом презентују своје радове и упоређују коли-

		<p>ко која држава користи обновљиве, а колико необновљиве изворе енергије.</p> <p>Треба обрадити појам енергетске ефикасности и зашто је она значајна, а може се радионичарски урадити заједно са начинима штедње енергије тако да ђаци цртежима или фотографијама своје околине упоређивати одрживу и неодрживу потрошњу енергије. На једном онлајн зиду ће бити примери одрживог коришћења (штедљива сијалица, искључен ТВ док ради компјутер итд.), а на другом контрапримери (обичне сијалице, укључени разни апарати истовремено).</p>	
--	--	---	--

Слободне наставне активности

Назив: Предузетништво   Разред: VIII   Годишњи фонд часова: 34

Циљ учења: Да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву.

Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и вредновање наставе и учења
ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА Однос цене и квалитета производа/услуге. Декларација производа.	<ul style="list-style-type: none"> - наведе основна права потрошача и начине њихове заштите; - на декларацији пронађе 	Кроз студију случаја ученици се оспособљавају да у оквиру задатог буџета одаберу производ или услугу и аргументују свој избор у односу на критеријуме као што су квалитет, цена, еколошка подобност, корисност производа/услуге, естетска вредност, робна марка, трајање гаранције, могућности сервисирања итд. Ученици се оспособљавају да се информишу о производу (прехранбеном, хемијском, техничком, одећа и обућа) на основу његове декларације. Упознају се шта су то права потрошача и на који начин могу да их остваре. Упутити ученике на услове које потрошач мора да	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања

<p>Уговорна обавеза за услугу. Остваривање права потрошача.</p>	<p>најважније информације о производу и одреди однос цене и квалитета;</p>	<p>испуни да би остварио своја права. Посебну пажњу посветити правима потрошача у односу на безбедност и квалитет производа/услуге, могућност замене или повраћаја новчаних средстава уколико није испуњена потпуна функционалност производа у гарантном року, као и у случајевима када производ није у складу са декларацијом или за услугу није испуњена уговорна обавеза. Постоје велике могућности за истраживачке задатке као што су нпр. да ученици пронађу информације о уобичајеном трајању гаранције за различите врсте производа.</p>	<p>ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како комуницирају и сарађују, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, дају креативна решења, како представљају резултате свога рада итд.</p>
<p>СВЕТ РАДА Свет занимања некад, сад и у будућности. Професионална оријентација. Професионални развој. Форма и функција CV и мотивационог писма. Концепт целоживотног учења.</p>	<p>- посматра занимања из перспективе некад и сад и предвиди могућности њиховог развоја у будућности; - повезује одређена занимања и врсту и нивое образовања;</p>	<p>Уводне активности у ову тематску целину имају за циљ да ученици сагледају развојност занимања што подразумева и њихово нестајање, као и факторе који до тога доводе (технолошки развој, промене људских потреба...). За промишљање о развоју занимања у будућности погодне су креативне радионице. Ради пуног разумевања света рада ученици треба да се упознају са образовним профилима у оквиру различитих подручја рада, школама које их образују и захтевима које треба да испуне они који желе да се за њих школују. У ту сврху може се користити информатор за упис у средњу школу, а ученици подељени у групе могу добити различите задатке да га проуче (подручја рада, образовни профили у подручју рада, услови за упис, трогодишњи и четворогодишњи образовни профили, дуално образовање...). Неко од ученика требао би да се бави и информацијама о питањима како се наставља школовање после средње школе и разликама које постоје између похађања гимназије и стручне школе, односно разликама између опште и стручне матуре. Имајући у виду узраст ученика ниво академског образовања треба да буде само на информативном нивоу. На основу тог истраживачког рада може се организовати активност у којој сваки ученик или пар треба да припреми презентацију у стандардизованој форми за изабрани образовних профил. Презентација би требало да садржи информације о школама које образују тај образовни профил, минималном броју бодова из претходних школских година, условима уписа, могућностима запошљавања и наставка школовања, као и за које послове су ученици оспособљени након завршетка школовања. Припремљене појединачне презентације објединити и објавити на сајту школе. Уколико постоји могућност, ученицима омогућити комуникацију са представницима средњих школа, као и појединцима који се баве тим занимањима а то може бити неко од родитеља. У оквиру ове теме ученици треба да се упознају и са појмовима професионални развој, професионална оријентација и селекција, форма и функција CV и мотивационог писма. Током рада ученицима сугерисати да ће због динамичних промена на тржишту рада, током своје професионалне каријере бити принуђени да буду флексибилни, да се континуирано усавршавају и оријентишу ка целоживотном учењу.</p>	<p>Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, колико су креативни, како</p>
<p>ПОКРЕНИ СЕБЕ И ДРУГЕ Покретање иницијативе. Менаџмент и лидерство.</p>	<p>- препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог</p>	<p>За увођење у тему наставник може да припреми примере неких иницијатива, пожељно је да буду на глобалном и локалном нивоу, који илуструју снагу иницијативе и предузетништва. Након тога, може се организовати активност у којој ученици треба да идентификују различите проблеме у свом непосредном окружењу (нпр. проблеми у вези са животном средином, безбедношћу у саобраћају...), и сагледају могућности њиховог решавања из перспективе сопственог ангажовања и укључивања појединаца, група и организација из локалне заједнице. Овај садржај добро кореспондира са програмом <i>Грађанског васпитања</i> за све разреде јер он потенцира грађански активизам који се заснива на истим овим корацима: препознавање проблема –</p>	<p>мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, колико су креативни, како</p>

	<p>решавања;</p> <ul style="list-style-type: none"> - се укључи у иницијативе које се покрећу у школи; - – разликује особине лидера и менаџера; 	<p>тражење решења. Након спроведене анализе ученици треба да изаберу два проблема и промишљају које су могућности њиховог решавања. Подељени у групе сачињавају план акције са основним елементима. Наставник кроз примере успешних менаџера и лидера, упознаје ученике са особинама које их одликују. На основу својих интересовања и способности ученици преузимају улоге у тиму, а затим анализирају које особине менаџера и лидера су им потребне за успешно обављање задатка. У раду се могу консултовати са особама за које процене да им могу помоћи. Спровођење ове активности не треба да траје дуже од 3 часа јер је то увод у следећу тему где се очекује да ученици искажу, у складу са својим узрастом и знањем неки ниво иницијативности и предузимљивости.</p>	<p>решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење</p>
<p>УЧЕНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА Појам предузећа (привредног субјекта). Производ и/или услуга. Појам тржишта. Ћудски и материјални ресурси. Пословна комуникација. Основни етички принципи у пословању. Процес производње и процес пружања услуга. Цена производа или услуге. Облици промовисања производа. Продаја производа или услуге.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - одговорно преузима задужења у тиму, сарађује са другим члановима тима и учествује у доношењу одлука; - планира, распоређује и управља ресурсима (знања и вештине, време, новац, технологије); - учествује у осмишљавању пословне идеје; - информише се о постојању сличних производа на тржишту; - комуницира са окружењем о креативним идејама свога тима; - примењује правила пословне 	<p>Током остваривања ове теме, ученици треба кроз практичан рад и симулацију рада привредног друштва да стекну јаснију слику о економском, финансијском функционисању предузећа, да развијају сопствене предузетничке капацитете, социјалне, организационе и лидерске вештине. Привредно друштво се оснива као виртуелни привредни субјекат који нема правни значај, али су сви процеси који се одвијају у њему реални. Уколико школа има регистровану ученичку задругу, пословање ученичких предузећа је потребно укључити у рад ученичке задруге.</p> <p>Ученици се дели на две групе (од 10–15 ученика). Свака група оснива и води сопствено предузеће – привредни субјекат, са реалним процесима, производима/услугама и остварује зараду. Ученичко предузеће, под менторством предметног наставника, пролази кроз све фазе развоја стварног привредног друштва (оснивање, развијање, затварање). Свако ученичко предузеће осмишљава свој производ или услугу, трудећи се да буду оригинални, иновативни и креативни. Са циљем постизања ових захтева, важно је да ученици прикупе информације о истим или сличним производима или услугама на тржишту и успоставе комуникацију са окружењем како би испитали могућност остваривања пословног успеха. У складу са производом/услугом, ученици бирају назив предузећа, израђују лого предузећа и праве план активности. Са циљем прикупљања новчаних средстава за почетак рада предузећа, ученици могу да организују културни или спортски догађај, продајну изложбу, аукцију, сајам. Како би обезбедили успешно пословање, ученици се уз помоћ наставника упознају са правилима пословне комуникације, основним етичким принципима у пословању и рационалном управљању расположивим ресурсима (знања и вештине, време, новац, технологије). Ученицима указати на важност поштовања кодекса пословног понашања, од начина опхођења до кодекса облачења. Неопходно је да ученици уоче разлику између свакодневне и пословне комуникације (вербалне и невербалне). Инсистирати на поштовању основних етичких начела, као што је професионално обављање пословне делатности, савесно извршавање обавеза и преузимање одговорности, поштовање преузетих обавеза, коришћење допуштених средстава за постизање пословних циљева.</p> <p>Ученици израчунавају све трошкове које су имали током реализације своје идеје. У те трошкове спадају трошкови материјала, трошкови израде и други трошкови. На основу прикупљених података, формирају продајну цену и усклађују је са ценама сличних производа на тржишту.</p> <p>Уз помоћ наставника, осмишљавају различите облике промовисања и продаје свог производа и остварују интеракцију са пословним сектором и потенцијалним купцима.</p>	<p>решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење</p>

<p>комуникације;</p> <ul style="list-style-type: none"> - поштује етичке принципе у пословању; - израчуна трошкове израде производа према датим инструкцијама; - прикупи информације о ценама сличних производа на тржишту и на основу њих одреди цену свог производа; - учествује у промоцији и продаји производа; - – презентује рад свог тима. 	<p>Промовисање се може остварити и коришћењем ИКТ алата. Продајне активности могу бити реализоване на продајним изложбама, сајмовима и базарима.</p> <p>Након реализоване теме, неопходно је да сваки тим изврши евалуацију спроведених активности и изради презентацију о раду свог предузећа. Чланови тима доносе заједничку одлуку у које сврхе ће бити искоришћена новчана средства зарађена током пословања ученичког предузећа.</p>	
--	---	--

Слободне наставне активности				
Назив:	Филозофија са децом			
Разред:	Осми			
Циљ учења:	Циљ учења слободне наставне активности Филозофија са децом је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његов интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења			
Наставне теме/области	Исходи	Начини и поступци остваривања	Праћење и вредновање наставе и учења	

		програма	
<p>Појам добра / зла</p> <p>Појам уметности</p> <p>Појам правде</p> <p>Појам слободе</p> <p>Појам среће</p> <p>Појам толеранције</p> <p>Појам вршњачког насиља</p> <p>Појам истине/лажи</p> <p>Појам живота</p> <p>Појам времена и простора</p> <p>Појам пријатељства</p> <p>Појам храбрости</p> <p>Појам бога</p> <p>Појам човека</p> <p>Појам мудрости и знања</p> <p>Појам света</p> <p>Појам природе</p> <p>Појам једнакости и различитости</p> <p>Појам љубав</p>	<p>На крају програма ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -критички промишља и анализира питања и проблеме свог окружења – са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин – јасно изрази сопствене мисли и осећања – практикује интелектуалну отвореност и радозналост – уважава релевантне аргументе – практикује толеранцију и разлике у мишљењу – искаже објективност и непристрасност у процени властитих и туђих становишта, поступака и постигнућа – сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притиску групе на асертиван начин – препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања – развије осетљивост за социјални и културни контекст – учествује у расправи која доприноси атмосфери отворености и узајамног уважавања – преузме одговорност за 	<p>Активности у филозофским истраживачким радионицама имају форму структурираног и дисциплинованог, одређеним правилима вођеног дијалога у којем ученици и наставник најпре заједно читају причу (гледају, слушају филм...). Потом наставник, фацили- татор даје могућност (време) да ученици испитају своје мисли о причи (филму, слици...) и да размисле о ономе што их чуди или збуњује, о ономе што их је заинтриговало. Наставник пружа при- лику да ученици размене сопствена мишљења са другом или са групом. Затим ученици, уз асистенцију тј. фино подешену подр- шку наставника, предлажу и демократски бирају питања за диску- сију, исписују сва важна питања на табли.</p> <p>На почетку дискусије</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенци- је које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба кон- тинуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како дају креативна реше- ња, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, приме- њују, процењују последице итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених пи- тања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у</p>

	<p>сопствене поступке, однос према природном и друштвеном окружењу, – усвоји интелектуалне врлине истинољубивости</p>	<p>наставник тражи од ученика да погледају да ли постоји неки појам који треба дефинисати, да ли постоје различите интерпретације појмова које треба разјаснити. Отварањем дискусије водитељ, наставник треба да се уздржи од личног изјашњавања и давања одговора на питања. Кроз дискусију ученици развијају критички смисаони дијалог. Учесници у дијалогу чине заједницу истраживача која покушава да пронађе најсмисаоније решење за проблем, да трага за истином, а не да покаже како је неко у праву а неко није. У овако замишљеном, сократском дијалогу влада дух заједнице истраживача који развија способност грађења својих идеја на идејама осталих учесника. Иако наставник има план вођења дискусије, своју агенду, он мора знати када може да се</p>	<p>контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, како решавају задатке који садрже аспекте истраживачког рада. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како</p>
--	---	--	--

		<p>повуче, да деци преда контролу и води истраживање са стране. На крају дискусије треба размислити о ономе о чему је дискутовано и о начину на који је дискутовано. Тема о којој се дискутује има једнаку важност за постизање циља као и начин на који се дискутује. У дискусију треба укључити и ученике који се сами не јављају. Завршна реч треба да буде кратка и не треба је коментарисати. Радионице филозофских истраживања програма филозофи- имају функцију средства за подучавање и подстицање развоја ученика. Игре које се користе у програму филозофија са децом омогућају ученицима да вежбају вештине као што су планирање, постављање питања, расуђивање, посматрање нечега са различитих тачака гледишта, размишљање о новим</p>	<p>би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Евалуатори овог програма не морају бити само наставници који изводе наставу. Допринос процесу евалуације могу дати сама деца (само-евалуација), родитељи заинтересовани за резултате рада са њиховом децом, али и колеге и стручни сарадници који могу даље користити резултате евалуације за планирање својих активности. У филозофији са децом постоје многи елементи који утичу на различите циљеве образовања, тако да је потребно да одлучимо шта желимо да евалуирамо и колико ће евалуација бити селективна. Евалуациони упитници, најчешће направљени у виду</p>
--	--	---	--

		<p>идејама. У филозофским истраживањима фацитатор ће бирати оне игре које ће се најбоље уклопити у постизање задатог циља: вежбање креативног мишљења, концентрације, пажљивог слушања и памћења, вежбање говорења, размишљање о значењу веза међу речима, размишљање о узрочно-последичним везама, вежбању самодисциплине и говорења пред публиком, подстицања сарадње чланова групе, подизање енергије у групи, креативно хипотетичко мишљење ... Упркос разликама међу играма, све оне код ученика играча подстичу независност, самопоуздање, сарадњу и уважавање. Оне, такође, подржавају вредности и позитивно понашање које је неопходно за односе у заједници.</p>	<p>евалуационих листова могу процењивати резултате когнитивног плана и односе у истраживачкој групи, затим метакогнитивне процесе, тј. критичко промишљање о сопственим мисаоним процесима и вештинама мишљења, као и промишљање о процесима и вештинама мишљења других чланова групе, потом мишљење о томе у којој се мери група понашала као заједница истраживача и шта ученици мисле о сопственом доприносу у остварењу циља часа, мишљење о сопственим и туђим идејама и предлозима за дискусију. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Пра-на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања</p>
--	--	---	---

			постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.
--	--	--	--

Изборна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Домаћинство			
Разред:	седми			
Циљ предмета:	да ученици стекну нова знања о улози породице у формирању културе понашања, становања, исхране, одевања и рада, као и да интегришу и унапреде претходно стечена знања и вештине, усвоје вредности и формирају навике у вези с важним активностима у свакодневном животу			
Наставне теме/области		циљеви	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација

1.Савремено домаћинство и породица	-стицање знања о домаћинству,породици, односу породице и друштва и потребама савремене породице	-фронтални -групни -индивидуални -радионице	-указивање на могуће закључке кроз примере из свакодневног живота
2.Култура становања	-стицање знања о уређењу стамбеног простора,хигијенско одржавање стана,примена техничких уређаја у стану, заштита животне околине -оспособљавање ученика за културно становање	-фронтални -групни -индивидуални -радионице	-праћење активности и ангажованости
3.Култура одевања	-стицање знања о култури савременог одевања,својства материјала одеће и обуће -оспособљавање ученика за савремено и културно одевање и одржавање одеће и обуће и њихово правилно коришћење	-фронтални -групни -индивидуални -радионице	-мотивисаност за рад
4.Култура понашања(куповина,путовање, комуникација)	-оспособљавање ученика за изражавање,информисање и коришћење савремених средстава за комуникацију,куповину,путовање	-фронтални -групни -индивидуални -радионице	-процењивање научног

Изборна настава		Обавезна изборна настава	Изборна настава	Слободне наставне активности
Предмет:	Домаћинство			
Разред:	осми			
Циљ предмета:	-да ученици стекну нова знања,унапреде претходна знања и вештине,усвоје вредности и формирају навике у веза са важним активностима у свакодневном животу у област становања,одевања, исхране и употреберазличитих материјала			
Наставнетеме/области	циљеви	Начини и поступци остваривања програма	Праћење и евалуација	
1. Средства за одржавање личне хигијене и хигијене стана	-стицање знања о коришћењу воде у домаћинству,о хемијској и микробиолошкој исправности воде,разликама између техничке и пијаће воде -познавање опасности загађења животне средине и предлози како да се спрече штетне последице загађења -развијање еколошке свести као и свести о сопственим знањима и умењима	-фронтални -групни -индивидуални -радионице	-мотивисаност за рад и указивање на практичну примену знања	
2. Исхрана човека	-стицање знања о значају правилне исхране и да се исхраном уноси шест главних врста супстанци битних за функционисање људског организма као и њихову заступљеност -препознавање еколошке и генетски модификоване хране -стицање знања о припреми и чувању	-фронтални -индивидуални -групни -радионице	-праћење активности и ангажованости, задовољство на часу и процењивање наученог	

	<p>намирница(конзервусању),планирању дневних оброка и састављању јеловника</p> <p>-формирање практичних знања и вештина за послуживање хране ,културних навика приликом узимања хране као и неговање културе исхране и живота уопште.</p>		
--	---	--	--

ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ
(од првог до осмог разреда)

ПРВИ РАЗРЕД – ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

	Стручно веће за разредну наставу	
Циљ учења	<p>-Коришћење различитих социјалних вештина у непосредном друштвеном окружењу</p> <p>-Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација</p> <p>-Развијање одговорног односа према себи и окружењу и уважавање других</p> <p>-Подстицање групног рада, разумевања и сарадње</p> <p>-Развијање свести о потреби чувања и заштите природе.</p>	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, ”олуја идеја”, ”тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалоска, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Облици рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад у паровима, радионичарски	
Ресурси	Текстови, припремљени материјал, рачунар, интернет, филмови, материјал за цртање и писање, друштвене игре...	
Корелација	Сви предмети	
Наставна тема	Исходи	Садржај
Организација рада у школи и организација одељењског колектива	<p>-Ученик је упознат са школским календаром и распоредом часова, општом организацијом и структуром школе (просторни услови, постојеће службе, секције, уџбеници, прибор, повластице, члановима Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика)</p> <p>- Ученици су изабрали председника и друге органе одељењске заједнице</p>	<p>Представљање одговарајућег календара за текућу школску годину, представљање и подела распореда часова ученицима, упознавање са распоредом кабинета; представљање директора, ПП службе, чланова Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика, упознавање са начином рада библиотеке</p> <p>Организовање избора руководства одељењске заједнице</p>

Правила у установи	<p>-Ученик је упознат са Правилником о понашању ученика у школи и Правилником о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>-Ученик зна одељењска правила понашања</p> <p>-Ученик је усвојио донета правила понашања и свхата важност њихових поштовања</p>	<p>Представљање Правилника о правилима понашања ученика у школи и Правилника о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>Организовање доношења одељењских правила понашања, њихово истицање на панолу</p>
Ја и други	<ul style="list-style-type: none"> - развијена свест о припадности групи, поштовању правила групе - развијене социјалне вештине на тренутном узрасном нивоу - самосвесно одређује своје место у групи - правилно и ефикасно функционише у групи - успешно решава проблеме и несугласице - развија принцип праведности - разуме значај међусобног уважавања 	Садржај обухвата теме посвећене односима у групи, решавању проблема, међусобног уважавања.

Бонтон	<ul style="list-style-type: none"> - успоставља правила понашања (индивидуална и у групи) - успоставља правила понашања на јавним местима и манифестацијама - коректно се понаша у односу на другове у групи - развијена свест о одговорном понашању - развија толерантност 	Садржај обухвата теме везане за правила понашања у групи на јавним местима као и правила индивидуалног понашања према старијима, млађима, учитељу, родитељима....
Моја осећања и ја	<ul style="list-style-type: none"> - успешно превазилази проблеме - подстиче на критичко мишљење - подстиче о размишљањима о себи и својој околини - развија еколошку свест и има позитиван став - има позитиван став о здрављу - развијање свести о благовременом решавању проблема - подстицање на доношење закључака и решења 	Садржај обухвата теме везане за дечија осећања, решавање проблема, недоумица, осећања према групи, породици, природи, решавања проблема у учењу, дружењу...
Дидактичко-методичко остваривање програма	- За остваривање програма планиран је 1 час недељно тј. 36 часова годишње.	

ДРУГИ РАЗРЕД - ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Циљ учења	<ul style="list-style-type: none"> -Коришћење различитих социјалних вештина у непосредном друштвеном окружењу -Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација -Развијање одговорног односа према себи и окружењу и уважавање других -Подстицање групног рада, разумевања и сарадње -Развијање свести о потреби чувања и заштите природе. 	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, „олуја идеја”, „тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалогска, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Облици рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад у паровима, радионичарски	
Ресурси	Текстови, припремљени материјал, рачунар, интернет, филмови, материјал за цртање и писање, друштвене игре...	
Корелација	Сви предмети	

Наставна тема	Исходи	Садржај
1. Организација рада у школи и организација одељењског колектива	<p>-Ученик је упознат са школским календаром и распоредом часова, општом организацијом и структуром школе (просторни услови, постојеће службе, секције, учбеници, прибор, повластице, члановима Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика)</p> <p>- Ученици су изабрали председника и друге органе одељењске заједнице</p>	<p>Представљање одговарајућег календара за текућу школску годину, представљање и подела распореда часова ученицима, упознавање са распоредом кабинета; представљање чланова Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика, упознавање са начином рада библиотеке</p> <p>Организовање избора руководства одељењске заједнице</p>
2. Правила у установи	<p>-Ученик је упознат са Правилником о понашању ученика у школи и Правилником о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>-Ученик зна одељењска правила понашања</p> <p>-Ученик је усвојио донета правила понашања и свхата важност њихових поштовања</p>	<p>Представљање Правилника о правилима понашања ученика у школи и Правилника о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>Организовање доношења одељењских правила понашања, њихово истицање на пану</p>
3. Ја и други	<ul style="list-style-type: none"> - развијена свест о припадности групи, поштовању правила групе - развијене социјалне вештине на тренутном узрасном нивоу - самосвесно одређује своје место у групи - правилно и ефикасно функционише у групи - успешно решава проблеме и несугласице - развија принцип праведности - разуме значај међусобног уважавања 	<p>Садржај обухвата теме посвећене односима у групи, решавању проблема, мељђусобног уважавања.</p>
4. Бонтон	<ul style="list-style-type: none"> - успоставља правила понашања (индивидуална и у групи) - успоставља правила понашања на јавним местима и манифестацијама - коректно се понаша у односу на другове у групи 	<p>Садржај обухвата теме везане за правила понашања у групи на јавним местима као и правила индивидуалног понашања према старијима, млађима, учитељу, родитељима....</p>

	- развијена свест о одговорном понашању - развија толерантност	
5. Моја осећања и ја	- успешно превазилази проблеме - подстиче на критичко мишљење - подстиче о размишљањима о себи и својој околини - развија еколошку свест и има позитиван став - има позитиван став о здрављу - развијање свести о благовременом решавању проблема - подстицање на доношење закључака и решења	Садржај обухвата теме везане за дечија осећања, решавање проблема, недоумица, осећања према групи, породици, природи, решавања проблема у учењу, дружењу...
Дидактичко-методичко остваривање програма	Програм се реализује једним часом недељно, укупно 36 часова годишње.	

ТРЕЋИ РАЗРЕД – ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Циљ учења	Коришћење различитих социјалних вештина у непосредном друштвеном окружењу Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација Развијање одговорног односа према себи и окружењу и уважавање других Подстицање групног рада, разумевања и сарадње Развијање свести о потреби чувања и заштите природе.	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, „олуја идеја”, „тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалоска, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Облици рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад у паровима, радионичарски	
Ресурси	Текстови, припремљени материјал, рачунар, интернет, филмови, материјал за цртање и писање, друштвене игре...	
Корелација	Сви предмети	
Наставна тема	Исходи	Садржај
1. Организација рада у школи и организација одељењског колектива	-Ученик је упознат са школским календаром и распоредом часова, општом организацијом и структуром школе (просторни услови, постојеће	Представљање одговарајућег календара за текућу школску годину, представљање и подела распореда часова ученицима, упознавање са распоредом кабинета; представљање

	<p>службе, секције, уџбеници, прибор, повластице, члановима Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика)</p> <p>- Ученици су изабрали председника и друге органе одељењске заједнице</p>	<p>чланова Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика, упознавање са начином рада библиотеке</p> <p>Организовање избора руководства одељењске заједнице</p>
2. Правила у установи	<p>- Ученик је упознат са Правилником о понашању ученика у школи и Правилником о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>- Ученик зна одељењска правила понашања</p> <p>- Ученик је усвојио донета правила понашања и свхатава важност њихових поштовања</p>	<p>Представљање Правилника о правилима понашања ученика у школи и Правилника о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>Организовање доношења одељењских правила понашања, њихово истицање на пану</p>
3. Ја и други	<ul style="list-style-type: none"> - развијена свест о припадности групи, поштовању правила групе - развијене социјалне вештине на тренутном узрасном нивоу - самосвесно одређује своје место у групи - правилно и ефикасно функционише у групи - успешно решава проблеме и несугласице - развија принцип праведности - разуме значај међусобног уважавања 	<p>Садржај обухвата теме посвећене односима у групи, решавању проблема, мељусобног уважавања.</p>

4. Бонтон	<ul style="list-style-type: none"> - успоставља правила понашања (индивидуална и у групи) - успоставља правила понашања на јавним местима и манифестацијама - коректно се понаша у односу на другове у групи - развијена свест о одговорном понашању - развија толерантност 	Садржај обухвата теме везане за правила понашања у групи на јавним местима као и правила индивидуалног понашања према старијима, млађима, учитељу, родитељима....
5. Моја осећања и ја	<ul style="list-style-type: none"> - успешно превазилази проблеме - подстиче на критичко мишљење - подстиче о размишљањима о себи и својој околини - развија еколошку свест и има позитиван став - има позитиван став о здрављу - развијање свести о благовременом решавању проблема - подстицање на доношење закључака и решења 	Садржај обухвата теме везане за дечија осећања, решавање проблема, недоумица, осећања према групи, породици, природи, решавања проблема у учењу, дружењу...
Дидактичко-методичко остваривање програма	Програм се реализује једним часом недељно, укупно 36 часова годишње.	

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД – ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Циљ учења	<p>-Коришћење различитих социјалних вештина у непосредном друштвеном окружењу</p> <p>-Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација</p> <p>-Развијање одговорног односа према себи и окружењу</p> <p>-Подстицање групног рада, разумевања и сарадње и уважавање других</p> <p>-Развијање свести о потреби чувања и заштите природе.</p>	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, ”олуја идеја”, ”тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалозна, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Облици рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад у паровима, радионичарски	
Ресурси	Текстови, припремљени материјал, рачунар, интернет, филмови, материјал за цртање и писање, друштвене игре...	
Корелација	Сви предмети	
Наставна тема	Исходи	Садржај
1. ШКОЛА И ШКОЛСКЕ ОБАВЕЗЕ	<ul style="list-style-type: none"> - стекне правилан однос према школи и школским обавезама - развије вештине за ефикасно планирање активности - има позитиван однос према школским обавезама 	<p>Садржај обухвата следеће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Избор одбора одељењске заједнице - Програм рада одељењске заједнице - Дужности и обавезе ученика четвртог разреда у првом полугодишту - Наше обавезе у другом полугодишту - Научили смо – постигли смо успех (на првом и трећем класификационом периоду, на полугодишту и на крају школске године)
2. ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - има позитиван став о здрављу - развије хигијенске навике у складу са узрастом - развије свест о значају редовног систематског прегледа 	<p>Садржај обухвата следеће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хигијенске навике - Спортске активности у природи - Редован систематски преглед (значај)

<p>3. УЧЕЊЕ УЧЕЊА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - успешно примењује технике учења - проналази одговарајући модел учења за себе - оспособи за прављење мапа ума - оспособи за проналажење извора знања - критички процењује своје знање и труд 	<p>Садржај обухвата следеће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рад на формирању навика самосталног учења - Развијање навике читања и коришћења библиотеке - Мапе ума - Издајање кључног појма и кључних речи при учењу лекција - И ми смо предавачи (учешће у пројекту) - Учење израде пројекта - Анализа успеха и владања ученика на крају школске године
-----------------------	---	--

		- Завршни родитељски састанак и свечана подела ђачких књижица
4. ДЕЧЈА ПРАВА И РАЗВИЈАЊЕ ХУМАНИХ ОДНОСА МЕЂУ ПОЛОВИМА	<ul style="list-style-type: none"> - развијена свест о припадности групи, поштовању правила групе - развијене социјалне вештине на узрасном нивоу - самосвесно одређује своје место у групи - успешно решава проблеме и несугласице - успоставља правила понашања (индивидуална и у групи) - развијена свест о одговорном понашању - развија принцип праведности - разуме значај међусобног уважавања - развија толерантност 	<p>Садржај обухвата следеће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Другарство у одељењу - Наша права носе и одговорности - Шта бих изменио у свом понашању - Како да неспоразум не прерасте у сукоб - Пожељни начини решавања проблема - Другарство између дечака и девојчица - Друштвене игре
5. ЕКОЛОГИЈА, ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ И РАДНЕ СРЕДИНЕ	<ul style="list-style-type: none"> - одговорно размишља и понаша се према својој околини - развија еколошку свест и има позитиван став према природи - упозна начине очувања природних богатстава 	<p>Садржај обухвата следеће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уређење учioniце - Укључење у акцију уређења школске околине - Акције сакупљања отпада за рециклирање
6. СЛОБОДНО ВРЕМЕ	<ul style="list-style-type: none"> - коректно се понаша у односу на другове у групи - правилно и ефикасно функционише у групи - поштује правила понашања на јавним местима и манифестацијама - користи слободно време за развијање креативности 	<p>Садржај обухвата следеће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - У сусрет Дану школе - Обележавање Дечје недеље - Организовање спортских такмичења - Пано Свети Сава - Игре на снегу - Прослава Нове године - Завршна приредба
Дидактичко-методичко остваривање програма	- За остваривање програма планиран је 1 час недељно тј. 36 часова годишње.	

ПЕТИ РАЗРЕД - ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Циљ учења	<ul style="list-style-type: none"> -Неговање духа заједништва и припадања -Развијање позитивних ученичких ставова према школи -Подстицање и развијање осећања заједништва кроз припадање групи – подстицање дружења, развијање другарства -Подстицање ученика на схватање и уважавање полних, генерацијских и других видова различитости и индивидуалности кроз хуманизацију односа , -Оснаживање ученика за усвајање социјалних вештина ненасилне комуникације и превазилажењу конфликта -Упознавање ученика са професијама људи из непосредног окружења у циљу развоја професионалне оријентације -Информисање и укључивање ученика у актуелне културне и школске манифестације -Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација - Развијање свести о потреби чувања и заштите природе 	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, ”олуја идеја”, ”тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалогска, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Облици рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад у паровима, радионичарски	
Ресурси	Штампани метеријали, ПП презентације, интернет, филмови, материјали са семинара на одговарајућу тему	
Корелација	Сви предмети	

Циљ учења	<ul style="list-style-type: none"> -Неговање духа заједништва и припадања -Развијање позитивних ученичких ставова према школи -Подстицање и развијање осећања заједништва кроз припадање групи – подстицање дружења, развијање другарства -Подстицање ученика на схватање и уважавање полних, генерацијских и других видова различитости и индивидуалности кроз хуманизацију односа , -Оснаживање ученика за усвајање социјалних вештина ненасилне комуникације и превазилажењу конфликта -Упознавање ученика са професијама људи из непосредног окружења у циљу развоја професионалне оријентације -Информисање и укључивање ученика у актуелне културне и школске манифестације -Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација - Развијање свести о потреби чувања и заштите природе 	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, „олуја идеја”, „тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалоска, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Наставна тема	Исходи	Садржај
1. Организација рада у школи и организација одељењског колектива	<ul style="list-style-type: none"> -Ученик је упознат са школским календаром и распоредом часова, општом организацијом и структуром школе (просторни услови, постојеће службе, секције, уџбеници, прибор, повластице, члановима Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика) - Ученици су изабрали председника и друге органе одељењске заједнице 	<p>Представљање одговарајућег календара за текућу школску годину, представљање и подела распореда часова ученицима, упознавање са распоредом кабинета; представљање чланова Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика,</p> <p>упознавање са начином рада библиотеке</p>

		Организовање избора руководства одељењске заједнице
2. Правила у установи	<p>-Ученик је упознат са Правилником о понашању ученика у школи и</p> <p>Правилником о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>-Ученик зна одељењска правила понашања</p> <p>-Ученик је усвојио донета правила понашања и свхата важност њихових поштовања</p>	<p>Представљање Правилника о правилима понашања ученика у школи и Правилника о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>Организовање доношења одељењских правила понашања, њихово истицање на панолу</p>
3. Обележавање важних историјских и културних датума	<p>Ученик</p> <p>-зна важне историјске датуме наше земље</p> <p>-зна важне културне датуме наше земље</p> <p>-зна датуме који се обележавају на свтском нивоу</p> <p>- развија поштовање према националној и културној традицији</p> <p>-негује српски језик и традицију</p> <p>-свестан је важности очувања природе и животне средине</p> <p>- свестан је важности практиковања здравих животних стилова</p> <p>-свестан је важности бриге о сопственом здрављу</p>	<p>Обележавање Светског дана толеранције, Дана борбе против сиде, Школске славе, Дана жена, Дана борбе против расне дискриминације, Светског дана здравља, Дана планете Земље, Светског дана Црвеног крста, Светског дана без дувана, Дана заштите животне средине, Нове године, Дана матерњег језика, Дечије недеље, Вукове недеље</p>
4. Међуученички односи и ненасиље	<p>Ученик</p> <p>-негује пријатељство, другарство</p> <p>-социјализован је</p> <p>-поштује различитости, развија толеранцију</p> <p>-развија самопоуздање</p> <p>-препознаје насиље</p> <p>-зна коме да га пријави</p>	<p>Садржај обухвата теме препознавања и калсификације насиља, кораке у превенцији, вршњачку медијацију, решавања конфликта у одељењу и ван одељења</p>

	<ul style="list-style-type: none"> -уме да ненасилно реагује у конфликтним ситуацијама -уме да помогне другим ученицима у превазилажењу конфликта 	
5. Праћење, анализа и планирање успеха и владања ученика	<p>Ученик</p> <ul style="list-style-type: none"> -има увид у своја постигнућа -уме да самовреднује свој рад -зна како да напредује у учењу -усваја и развија радне навике -свестан је важности сарадње у учењу са другим ученицима -уме да ради у групи 	Садржај обухвата теме анализирања успеха и владања ученика, упознавање техника учења, помоћи у учењу, учења у пару и у групи
6. Бонтон	<p>Ученик</p> <ul style="list-style-type: none"> -зна и поштује правила понашања на јавним местима иманифестацијама (спортским, културним...) -чува животну средину 	Садржај ове теме базира се на посети биоскопу, позоришту, Ботаничкој башти, дискотеци, Сајмукњига...
7. Екскурзија	<p>Ученик</p> <ul style="list-style-type: none"> -уме да планира путовање -поштује правила понашања на путовању 	Садржај ове теме базира се на одабраној дестинацији екскурзије ученика
Дидактичко-методичко остваривање програма	Програм се реализује једним часом недељно, укупно 36 часова годишње.	

ШЕСТИ РАЗРЕД - ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Циљ учења	<ul style="list-style-type: none"> -Неговање духа заједништва и припадања -Развијање позитивних ученичких ставова према школи -Подстицање и развијање осећања заједништва кроз припадање групи – подстицање дружења, развијање другарства -Подстицање ученика на схватање и уважавање полних, генерацијских и других видова различитости и индивидуалности кроз хуманизацију односа , -Оснаживање ученика за усвајање социјалних вештина ненасилне комуникације и превазилажењу конфликта -Упознавање ученика са професијама људи из непосредног окружења у циљу развоја професионалне оријентације -Информисање и укључивање ученика у актуелне културне и школске манифестације -Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација - Развијање свести о потреби чувања и заштите природе 	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, ”олуја идеја”, ”тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалозна, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Облици рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад у паровима, радионичарски	
Ресурси	Штампани метеријали, ПП презентације, интернет, филмови, материјали са семинара на одговарајућу тему	
Корелација	Сви предмети	

Циљ учења	<ul style="list-style-type: none"> -Неговање духа заједништва и припадања -Развијање позитивних ученичких ставова према школи -Подстицање и развијање осећања заједништва кроз припадање групи – подстицање дружења, развијање другарства -Подстицање ученика на схватање и уважавање полних, генерацијских и других видова различитости и индивидуалности кроз хуманизацију односа , -Оснаживање ученика за усвајање социјалних вештина ненасилне комуникације и превазилажењу конфликта -Упознавање ученика са професијама људи из непосредног окружења у циљу развоја професионалне оријентације -Информисање и укључивање ученика у актуелне културне и школске манифестације -Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација - Развијање свести о потреби чувања и заштите природе 	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, „олуја идеја”, „тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалозна, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Наставна тема	Исходи	Садржај
1. Организација рада у школи и организација одељењског колектива	<ul style="list-style-type: none"> -Ученик је упознат са школским календаром и распоредом часова, општом организацијом и структуром школе (просторни услови, постојеће службе, секције, уџбеници, прибор, повластице, члановима Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика) - Ученици су изабрали председника и друге органе одељењске заједнице 	<p>Представљање одговарајућег календара за текућу школску годину, представљање и подела распореда часова ученицима, упознавање са распоредом кабинета; представљање чланова Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика,</p> <p>упознавање са начином рада библиотеке</p>

		Организовање избора руководства одељењске заједнице
2. Правила у установи	<p>-Ученик је упознат са Правилником о понашању ученика у школи и Правилником о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>-Ученик зна одељењска правила понашања</p> <p>-Ученик је усвојио донета правила понашања и свхата важност њихових поштовања</p>	<p>Представљање Правилника о правилима понашања ученика у школи и Правилника о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>Организовање доношења одељењских правила понашања, њихово истицање на панолу</p>
3. Обележавање важних историјских и културних датума	<p>Ученик</p> <p>-зна важне историјске датуме наше земље</p> <p>-зна важне културне датуме наше земље</p> <p>-зна датуме који се обележавају на свтском нивоу</p> <p>- развија поштовање према националној и културној традицији</p> <p>-негује српски језик и тардицију</p> <p>-свестан је важности очувања природе и животне средине</p> <p>- свестан је важности практиковања здравих животних стилова</p> <p>-свестан је важности бриге о сопственом здрављу</p>	<p>Обележавање Светског дана толеранције, Дана борбе против сиде, Школске славе, Дана жена, Дана борбе против расне дискриминације, Светског дана здравља, Дана планете Земље, Светског дана Црвеног крста, Светског дана без дувана, Дана заштите животне средине, Нове године, Дана матерњег језика, Дечије недеље, Вукове недеље</p>
4. Међуученички односи и ненасиље	<p>Ученик</p> <p>-негује пријатељство, другарство</p> <p>-социјализован је</p> <p>-поштује различитости, развија толеранцију</p> <p>-развија самопоуздање</p> <p>-препознаје насиље</p> <p>-зна коме да га пријави</p> <p>-уме да ненасилно реагује у конфликтним ситуацијама</p> <p>-уме да помогне другим ученицима у превазилажењу конфликта</p>	<p>Садржај обухвата теме препознавања и калсификације насиља, кораке у превенцији, вршњачку медијацију, решавања конфликта у одељењу и ван одељења</p>

5. Праћење, анализа и планирање успеха и владања ученика	Ученик -има увид у своја постигнућа -уме да самовреднује свој рад -зна како да напредује у учењу -усваја и развија радне навике -свестан је важности сарадње у учењу са другим ученицима -уме да ради у групи	Садржај обухвата теме анализирања успеха и владања ученика, упознавање техника учења, помоћи у учењу, учења у пару и у групи
6. Бонтон	Ученик -зна и поштује правила понашања на јавним местима и манифестацијама (спортским, културним...) -чува животну средину	Садржај ове теме базира се на посети биоскопу, позоришту, Ботаничкој башти, дискотеци, Сајмукњига...
7. Екскурзија	Ученик -уме да планира путовање -поштује правила понашања на путовању	Садржај ове теме базира се на одабраној дестинацији екскурзије ученика
Дидактичко-методичко остваривање програма	Програм се реализује једним часом недељно, укупно 36 часова годишње.	

СЕДМИ РАЗРЕД – ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТРАЕШИНЕ

Циљ учења	-Неговање духа заједништва и припадања -Развијање позитивних ученичких ставова према школи -Подстицање и развијање осећања заједништва кроз припадање групи – подстицање дружења, развијање другарства -Подстицање ученика на схватање и уважавање полних, генерацијских и других видова различитости и индивидуалности кроз хуманизацију односа, -Оснаживање ученика за усвајање социјалних вештина ненасилне комуникације и превазилажењу конфликта -Упознавање ученика са професијама људи из непосредног окружења у циљу развоја професионалне оријентације	

	-Информисање и укључивање ученика у актуелне културне и школске манифестације -Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација - Развијање свести о потреби чувања и заштите природе	
Методe рада	Дискусија, играње улога, разговор, ”олуја идеја”, ”тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалoшка, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Облици рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад у паровима, радионичарски	
Ресурси	Штампани метеријали, ПП презентације, интернет, филмови, материјали са семинара на одговарајућу тему	
Корелација	Сви предмети	
Наставна тема	Исходи - Ученик	Садржај
1. Организација рада у школи и организација одељењског колектива	- је упознат са школским календаром и распоредом часова, општом организацијом и структуром школе (просторни услови, постојеће службе, секције, уџбеници, прибор, повластице, члановима Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика) - Ученици су изабрали председника и друге органе одељењске заједнице	Представљање одговарајућег календара за текућу школску годину, представљање и подела распореда часова ученицима, упознавање са распоредом кабинета; представљање чланова Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика, упознавање са начином рада библиотеке Организовање избора руководства одељењске заједнице
2. Правила у установи	-У је упознат са Правилником о понашању ученика у школи и Правилником о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика - зна одељењска правила понашања - је усвојио донета правила понашања и свхата важност њихових поштовања	Представљање Правилника о правилима понашања ученика у школи и Правилника о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика Организовање доношења одељењских правила понашања, њихово истицање на пану

3. Обележавање важних историјских и културних датума	<ul style="list-style-type: none"> -зна важне историјске датуме наше земље -зна важне културне датуме наше земље -зна датуме који се обележавају на свтском нивоу - развија поштовање према националној и културној традицији -негује српски језик и тардицију 	<p>Обележавање Светског дана толеранције, Дана борбе против сиде, Школске славе, Дана жена, Дана борбе против расне дискриминације, Светског дана здравља, Дана планете</p> <p>Земље, Светског дана Црвеног крста, Светског дана без</p>
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> -свестан је важности очувања природе и животне средине - свестан је важности практиковања здравих животних стилова -свестан је важности бриге о сопственом здрављу 	<p>дувана, Дана заштите животне средине, Нове године, Дана матерњег језика, Дечије недеље, Вукове недеље</p>
4. Међуученички односи и ненасиље	<ul style="list-style-type: none"> -негује пријатељство, другарство -социјализован је -поштује различитости, развија толеранцију -развија самопоуздање -препознаје насиље -зна коме да га пријави -уме да ненасилно реагује у конфликтним ситуацијама -уме да помогне другим ученицима у превазилажењу конфликта 	<p>Садржај обухвата теме препознавања и калсификације насиља, корак у превенцији, вршњачку медијацију, решавања конфликта у одељењу и ван одељења</p>
5. Праћење, анализа и планирање успеха и владања ученика	<ul style="list-style-type: none"> -има увид у своја постигнућа -уме да самовреднује свој рад -зна како да напредује у учењу -усваја и развија радне навике -свестан је важности сарадње у учењу са другим ученицима -уме да ради у групи 	<p>Садржај обухвата теме анализирања успеха и владања ученика, упознавање техника учења, помоћи у учењу, учења у пару и у групи</p>
6. Болести зависности	<ul style="list-style-type: none"> -зна које су болести зависности -свестан је ризика које оне носе по здраље 	<p>Садржај обухвата теме превенције пушења, алкохолизма, зависности од наркотика, теме оспособљавања ученика у превенцији и других облика ризичног понашања и о</p> <p>важности вођења здравог начина живота, здраве исхране,</p>

		бављења спотом
7. Секте	-зна шта су секте и које опасности оне носе	Садржај обухвата теме представљања секти
8. Пубертет	-зна шта је пубертет -препознаје, прихвата, разуме и свестан је физичких и психичких промена које пубертет носи -поштује ове промене код других ученика	Садржај обухвата теме о физичким и психичким променама у пубертету, стидљивости, комплексима; о важности вођења здравог начина живота, здраве исхране, бављења спотом
9. Бонтон	-зна и поштује правила понашања на јавним местима и манифестацијама (спортским, културним...) -чува животну средину	Садржај ове теме базира се на посети биоскопу, позоришту, дискотеци, Сајму књига...
10. Екскурзија	-уме да планира путовање -поштује правила понашања на путовању	Садржај ове теме базира се на одабраној дестинацији екскурзије ученика
Дидактичко-методичко остваривање програма	Програм се реализује једним часом недељно, укупно 36 часова годишње.	

ОСМИ РАЗРЕД – ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТРАЕШИНЕ

Циљ учења	<p>-Неговање духа заједништва и припадања</p> <p>-Развијање позитивних ученичких ставова према школи</p> <p>-Подстицање и развијање осећања заједништва кроз припадање групи – подстицање дружења, развијање другарства</p> <p>-Подстицање ученика на схватање и уважавање полних, генерацијских и других видова различитости и индивидуалности кроз хуманизацију односа ,</p> <p>-Оснаживање ученика за усвајање социјалних вештина ненасилне комуникације и превазилажењу конфликта</p> <p>-Упознавање ученика са професијама људи из непосредног окружења у циљу развоја професионалне оријентације</p> <p>-Информисање и укључивање ученика у актуелне културне и школске манифестације</p> <p>-Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација</p> <p>- Развијање свести о потреби чувања и заштите природе</p>	
Методе рада	Дискусија, играње улога, разговор, ”олуја идеја”, ”тим билдинг”, илустративна, кооперативна, монолошко-дијалогска, демонстративна, писаних радова, рад на тексту	
Облици рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад у паровима, радионичарски	
Ресурси	Штампани метеријали, ПП презентације, интернет, филмови, материјали са семинара на одговарајућу тему	
Корелација	Сви предмети	
Наставна тема	Исходи - Ученик :	Садржај
1. Организација рада у школи и организација одељењског колектива	<p>- је упознат са школским календаром и распоредом часова, општом организацијом и структуром школе (просторни услови, постојеће службе, секције, уџбеници, прибор, повластице, члановима Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика)</p> <p>- Ученици су изабрали председника и друге органе одељењске заједнице</p>	<p>Представљање одговарајућег календара за текућу школску годину, представљање и подела распореда часова ученицима, упознавање са распоредом кабинета; представљање чланова Тима за превенцију насиља, злостављања и занемаривања ученика, упознавање са начином рада библиотеке</p> <p>Организовање избора руководства одељењске заједнице</p>

<p>2. Правила у установи</p>	<p>-У је упознат са Правилником о понашању ученика у школи и Правилником о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>- зна одељењска правила понашања</p> <p>- је усвојио донета правила понашања и свхата важност њихових поштовања</p>	<p>Представљање Правилника о правилима понашања ученика у школи и Правилника о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика</p> <p>Организовање доношења одељењских правила понашања, њихово истицање на пану</p>
<p>3.Обележавање важних историјских и културних датума</p>	<p>-зна важне историјске датуме наше земље</p> <p>-зна важне културне датуме наше земље</p> <p>-зна датуме који се обележавају на свтском нивоу</p> <p>- развија поштовање према националној и културној традицији</p> <p>-негује српски језик и тардицију</p>	<p>Обележавање Светског дана толеранције, Дана борбе против сиде, Школске славе, Дана жена, Дана борбе против расне дискриминације, Светског дана здравља, Дана планете</p> <p>Земље, Светског дана Црвеног крста, Светског дана без</p>

	<ul style="list-style-type: none"> -свестан је важности очувања природе и животне средине - свестан је важности практиковања здравих животних стилова -свестан је важности бриге о сопственом здрављу 	дувана, Дана заштите животне средине, Нове године, Дана матерњег језика, Дечије недеље, Вукове недеље
4. Међуученички односи и ненасиље	<ul style="list-style-type: none"> -негује пријатељство, другарство -социјализован је -поштује различитости, развија толеранцију -развија самопоуздање -препознаје насиље -зна коме да га пријави -уме да ненасилно реагује у конфликтним ситуацијама -уме да помогне другим ученицима у превазилажењу конфликта 	Садржај обухвата теме препознавања и калсификације насиља, кораке у превенцији, вршњачку медијацију, решавања конфликта у одељењу и ван одељења
5. Праћење, анализа и планирање успеха и владања ученика	<ul style="list-style-type: none"> -има увид у своја постигнућа -уме да самовреднује свој рад -зна како да напредује у учењу -усваја и развија радне навике -свестан је важности сарадње у учењу са другим ученицима -уме да ради у групи 	Садржај обухвата теме анализирања успеха и владања ученика, упознавање техника учења, помоћи у учењу, учења у пару и у групи
6. Болести зависности	<ul style="list-style-type: none"> -зна које су болести зависности -свестан је ризика које оне носе по здраље 	Садржај обухвата теме превенције пушења, алкохолизма, зависности од наркотика, теме оспособљавања ученика у превенцији и других облика ризичног понашања и о важности вођења здравог начина живота, здраве исхране, бављења спортом
7. Секте	<ul style="list-style-type: none"> -зна шта су секте и које опасности оне носе 	Садржај обухвата теме представљања секти
8. Пубертет	<ul style="list-style-type: none"> -зна шта је пубертет -препознаје, прихвата, разуме и свестан је физичких и психичких промена које пубертет носи -поштује ове промене код других ученика 	Садржај обухвата теме о физичким и психичким променама у пубертету, стидљивости, комплексима; о важности вођења здравог начина живота, здраве исхране, бављења спортом

9. Бонтон	-зна и поштује правила понашања на јавним местима и манифестацијама (спортским, културним...) -чува животну средину	Садржај ове теме базира се на посети биоскопу, позоришту, дискотеци, Сајму књига...
10. Екскурзија	-уме да планира путовање -поштује правила понашања на путовању	Садржај ове теме базира се на одабраној дестинацији екскурзије ученика
Дидактичко-методичко остваривање програма	Програм се реализује једним часом недељно, укупно 34 часа годишње.	

